פרובאטעל ננין

ל הוערין

פְרִידְטְיוֹף נַנְסֶן

ומסעותיו.

(עם תמונתו).

חֻבר על ידי

שלמה בֶּרְמַן.

ספר ראשון.

הוצאת „תושיה".

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס שלמה בעלכאטאווסקי.

Фридтіофъ Нансенъ умасаотовъ.

т. е. Фритьофъ Нансенъ и его путешествія.

Состав. С. Берманъ.

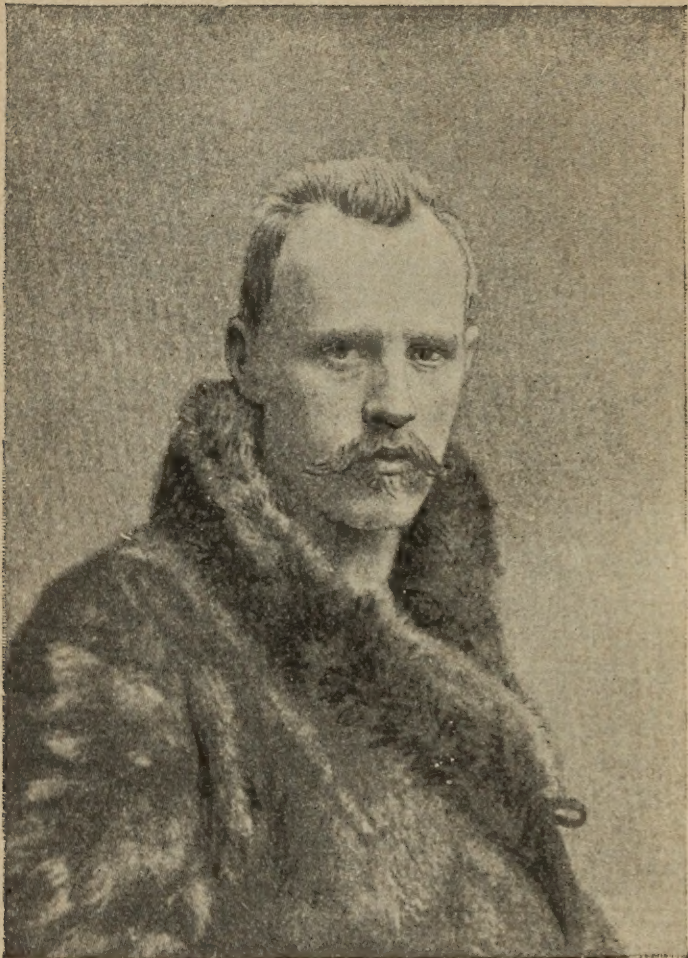
Книга I.

Изданіе „ТУШІЯ."

ПЕТРОКОВЪ. 1899.

Типографія Ш. Белхатовскаго.

Дозволено Цензурою,
Варшава 3 Августа 1899 г.

פרידטיוף נַנסֶן .

פתיחה למסע ננסן באי גרינלנד.

I.

ארצות הקרח הצפוניות.

האי גרינלנד – הארץ הירוקה – הוא אי גדול מאד. גדול הוא מכל איי אמיריקה הקרובים אל ציר הארץ, וגם מכל האיים אשר על פני תבל ארצה. שטחו מגיע עד ארבעים אלף מילין מְרֻבעים, שהוא כמעט כמחצית שטח אירופה. חלק קטן מחָפו הצפוני עדנה לא נחקר על ידי הנוסעים, ולא נרשם במַפת הארץ. חָפו הדרומי הולך הלך וצר עד שן־הסלע, אשר יקראו לה הנוסעים האנגלים בשם „פִּירוּאֶל", כלומר: „היה שלום!" ואם אמנם תשתרע פירואל באותו קו הרֹחב, שבו נבנתה גם העיר פטרבורג, בכל זאת רוב אי גרינלד ישתרע מעבר לקו הציר, בנפות כדור הארץ, ששם שוררים קֹר קרח וסערות שלג, ואשר שם יאיר האור הצפוני־הרועד את חשכת לילות חרפו הארֻכים.

יען כי האי גרינלנד קרוב לאירופה יותר מחלקי אמיריקה האחרים, לכן נודע זה מכבר להאירופים. הנורמַני אֵיריק האדֹם גלה את האי הזה עוד בקץ המאה העשירית, כחמש מאות שנה לפני קולומבוס. עוד עתה תמצאנה בדרום גרינלנד חרבות ועליהן כתבות, אשר תְּתֻנה אותותיהן אותות, כי היו הנורמנים שם לפנים. ארבע מאות שנה ארך המשא־ומתן בין סקַנדינַביה וגרינלנד, ואחרי כן עזבו את האי וברוב ימים שכחוהו.

ויגלוהו שנית הנוסעים רַבִּים, גורדסון, בַּפִּין ועוד, שהיו אחרי קולומבוס, ובשנת 1721 יסד שם השליח – מיסיונר – הַגס אֵיגֵידֶה ואשתו ובניו כפר קטן בתוך האנשים הפראים יושבֵי האי, ויקרא את שם כפרו „גוטגר", כלומר: „תקוה

טובה". ומן העת ההיא נודעו חפי האי הדרומים ליושבי אירופה, ונוסעים אמיצי לב יחדרו גם אל חפיו הצפונים. הנוסע המהלל בהם היה בלי שפק הדוקטור אלישע קֶן. הוא יצא מניו־יורק בשנת 1853 באנית־מפרשים „אדוַינס", וכעבור ירח וחצי היה בחפי גרינלנד. בעברו את לשון־הים בַּפִין, בא אל רצועת מים צרה וארֻכה, המבדלת בין גרינלנד ובין ארץ גרִינֵיל, והנקראה בשם רצועת־ים סְמִיט. ואם אמנם שט לקראתו המון קרח, אך קֶן נסע ויתקדם הלאה בלי כל פחד.

אולם לאחרונה לא עצר עוד כח להלחם בקרח, ויביא את] האניה אל לשון־ים קטנה בגרינלנד, ועד מהרה סבוה רגבי קרח, אשר שטו מסביב, ויקפאו, ויתלכדו יחד, והעמד האניה במנוחה. אבל „הדוינס" האמללה השתמשה במנוחה הזאת יתר מדי, כי לא זכתה עוד לצאת מן הקרח הזה עד עולם, ותהי שם מנוחתה עדי עד.

גם חרף אחד, גם חרף שני בלה קֶן עם בני לויתו בין רגבי קרח לשון־ים סמיט. אחדים מחבריו מתו ואחדים נפלו על ערש דוי וקץ חייהם קרב. ולאחרונה תם האכל והגחלים אזלו, ויאלצו לחיות כהאֶסקימוסים – להחם את בשרם הקפוא לאש המנורה, אשר מלאוה בחֵלב סוסי־ים, ולהשביע רעבם בבשר החיות האלה מבלי צלות או בשל אותו. אבל למרות כל מחסוריו נסע קֶן על כלביו, גם הלך רגלי בפנים הארץ, ויערוך מפת החֹף, ויתאמץ בכל יכלתו להתקרב אל הציר. ובעת מסעותיו אלה ראה והנה לשון־ים סמיט הולכת הלֹך ורחב צפונה ושם נקיה היא מקרח.

בהגיע ימי האביב השני גמר קֶן אֹמר לעזב את אניתו ולשוט בסירות, למען שוב אל לשון־ים בַּפִין, אל כפר דַּיָּגֵי היותר קרוב. המסע הזה בסירות ישנות מלאות סדקים, בין רגבי קרח, כמעט בלי כל צידה, ארך שלשה ירחים – מיוני עד אוגוסט. קן ופליטי בני לויתו נצולו: הם באו אל כפר דגי קטן – אוּפֶּירְנַבִיק שמו – בצפון גרינלנד, ושם לקחתם אנית קיטור אמיריקָנית, אשר שלחתה הממשלה לבקש את הנודדים. בשובו אל ארץ מולדתו הרגיש קן בנפשו את תוצאות הנסיונות

שנִסה בהם: כחותיו התמוטטו מיום ליום, וביום אחד עשר לירח מֶרץ בשנת 1857 הרעישה השמועה הרעה את לבות יושבי ניו־יורק: האיש אשר שמו היה יקר לכל ארצות תבל הובל לקברות – קן מת.

אחרי קן החלו עוד נוסעים רבים, אמירקנים, אנגלים ואשכנזים, לחקר את חפי גרינלנד בחדרם אל קצות האי היותר צפונים, והודות לעמלם יש לנו עתה ידיעה שלמה מתבנית האי הגדול הזה ומגדלו. חף גרינלנד בכל ארכו הוא מלא הרים ושמם, וכמו עצבת עולם שוכנת עליו. הרים גבוהים, ששִׂיאם יעלה מחמשת אלפים עד אחד עשר אלף רגל, יתנשאו שם בשיא חסנם – הרי אבנים ועפרות חלמיש לא־נעימים וזועפים במראיהם. הרבה מפסגותיהם תשוינה בגבהן להררי הפירינֵיים. בין ההרים תחדרנה לשונות־ים צרות עקֻמות וארֻכות – היפות מאד, לפעמים, בגאונן השמם – ובקרבתן ימצאו איים וסלעים רבים; בכלל דומה החֹף הזה מאד לחֹף נורוֶגיה.

בנוגע לפנים האי ולתכונתו עברו על אדותם, גם בעתות הקרובות אלינו, שמועות ואגדות מפליאות, אשר גם אנשים משכילים וחכמים נתנו אמון בהן. הנה ספרו, למשל, כי מעל לחפי גרינלנד תשתרע הארץ המכסה ירקרק חרוץ אשר בגללו קֹרא שם האי „הארץ הירוקה", כי שמה יצמחו יערי בציר, ואויר הארץ חם הוא, ושם יושבים אנשים מאשרים, נבדלים מכל יושבי תבל. הספורים ה::לה עוררו לבות אנשים רבים לחדור אל פנים האי, אך הם אֻלצו להוכח, כי מאֻים זה מרום הוא מנגדם, וחפצם לא הצליח בידם.

בשנת 1888 גמר החכם השְׁוֵידי הנודע, נורדנשילד, אֹמר לחדור אל פנים גרינלנד ככל אשר יהיה ביכלתו. בהיותו נוסע מֻנסה בארצות הציר, חשב מראש על אדות כל התלאות אשר תמצאנה אותו בדרכו, ולכן הצטַיד למסע באופן היותר טוב. שבעה שוֵידים ושני לַפְּלַנדים, היודעים לרוץ על פני הקרח, היו בני לויתו, ויקחו אתם צידה רבה: בשר מעֻשן ויבש, דגי סַרדיניה, קַהֲוֶה ואַלכוהול למנורה, להאיר במשך ארבעים יום. משקל כל המשא הזה ביחד עם האהל, כלי

המלאכה ומכונת הצַלמוניה היה חמשים פוד. ויחלקוהו על שש עגלות החרף, שנמשכו בידי הנוסעים. מזג האויר היה טוב בעת ההיא, וישימו לדרך פעמיהם מכפר כריסטיאנסגב, ובמשך שני שבועות עברו יותר ממאה מיל בפנים גרינלנד, בלכתם משמונה עד תשעה מילין ביום. בעת הנפשם נטו את אהלם, ויפרשו על פני השלג הלח כָּרֵי גומי מלאי אויר, ואחרי השביעם את רעבם, התכנסו בשקיהם, העשוים מעורות, לנום שנתם. שמונה עשרה פעמים עמדו להנפש. אך לאחרונה באו אל מקומות שלג דק ולח מאד, ולא יכלו עוד לעבור עליו, כי כבד היה עליהם מאד להסיע את עגלות החרף ולהוציא את רגליהם, אשר טבעו לרגעים עמק עמק בשלג, ואז גמרו אמר לחדל מעשות דרכם הלאה.

אז התנדבו שני הלַפלנדים, שהיו אנשים נאמני רוח, ישרים ומשכילים, להוסיף ללכת ככל אשר יהיה ביכלתם. ויקחו אתם מעט צידה, מודד־האויר ומודד־החֹם, וישאו את רגליהם הצמודות לסנדלי־שלג, וילכו, ויעלמו עד מהרה מעיני רעיהם. ונורדנשילד ויתר בני לויתו נשארו על מקומם לחכות לשוב הלפלנדים. אחרי עבור חמשים ושבע שעות שבו שני האנשים, ויאמרו, כי על פי חשבונם עברו יותר ממאתים מיל, כלומר, הגיעו לאמצע האי, בהִנָּפשם רק ארבע שעות. חֹסר המים המריצם לשוב, כי אחרי אשר התחממו ברוצם צמאו מאד למים. הם עשו ככל אשר צוה עליהם נורדנשילד לעשות, וימדו את האויר, את הקֹר והחֹם, ויוסיפו לספר, כי לא נראה מזרחה מאומה, בלתי אם מישור שלג רחב וארוך עד מאד. אחרי הנפש שני הלפלנדים אמיצי־הלב האלה, שבו נורדנשילד ובני לויתו אל החף מבלי אשר קרם כל אסון.

II.

תכונת האי גרינלנד.

ארץ גרינלנד היא באמת ארץ נוראה, ושמה „הארץ הירוקה" יצלצל באזנינו כעין התול מר. יותר טוב היה לו קראוה בשם „ארץ הקֹר, היגון והיאוש". בפנים הארץ אין קיץ כי אם על חפי לשונות־הים, כי גם בירח ספטמבר יגבר שם הקֹר עד ארבעים מעלות. המון שלג רב יורד עליה תמיד כל השנה. המון השלג הזה לא ימס, כי אם יוָסף משנה אל שנה. במשך הימים המעטים היותר חמים אשר בה יחם השלג עד מעלת האפס — 0 — וידוע שהשלג באויר כזה, אשר משא כבד יעיק עליו ממעלה, יֵהָפך לקרח, לכן — נהפך שלג גרינלנד, בודאי, כלו לקרח. ורק ממעל לו עוד דמות לו כדמות השלג.

עברו מאות בשנים ואלפי שנים וכל הארץ כֻּסתה במעבה קרח ושלג, אשר העלים מעין רואה את רכסיה, עמקיה ומישוריה, ורק הגבעות הרמות עוד תתנשאנה בראשיהן מבין מעבה הקרח העב. האֶסקימוסים יקראו לראשי הגבעות האלה בשם „נוּנַטַק", ויפחדו מפניהם מאד, בחשבם כי שם מעון רוחות רעות ונשמות בני האדם המתים. בהביט האדם מראש גבעה כזאת אל אי גרינלנד, ידמה בלבבו כי ארץ מישור היא גדולה עד מאד וחלקה כרצפה. אבל בארץ הזאת יש באמת, כביתר ארצות תבל, גם הרים ורכסים, גם מישורים ועמקים, ורק נעלמו כל אלה מעין הרואה תחת קרח עולמים, אשר לחץ בכבדו הנורא את כל האי. אם נניח כי עבי הקרח הזה הוא חמש מאות רגל, אז יעלה לפי החשבון המון קרח גרינלנד לשלש מאות פרסאות מקֻבעות. זהו „הקרח הגדול" של אי גרינלנד, האוקינוס של קרח, הגדול מאד, הקר ובלי רוח חיים, אשר עליו תעברנה רק סערות וסופות שלג נוראות!

„הקרח הגדול" הזה לא ינוח בלי תנועה, לאט לאט יזחל מפנים הארץ אל חפיה במורד שטחה. אם נטה אזן קשבת אל הקרח, אז נשמע קול המולה חרישית, גם קולות מיוחדים, הדומים ליריות מרחוק, – כל אלה הם תוצאות תנועת הקרח. בזחלו לאט אל החפים יפגש על דרכו בהררי החף, העוצרים בעד תנועתו; אבל בין ראשי הגבעות ודרך נקיקי הסלעים ימצא לו מוצא אל לשונות־הים. אל המקומות האלה ירד בתמונת הררי הקרח, או „אוצרות הקרח" – „גליטשיר" – פסבת המועקה, אשר תעיק עליו מפנים האי.

כבוא הנוסע באניתו אל אחת לשונות הים בגרינלנד, וראה איך יזחלו אליו מכל עברים אוצרות הקרח הגדולים. ברדת אוצר הקרח הימה יתאמץ לקום, יען כי הקרח קל הוא מן המים, ולאחרונה יִקָרע מקרח החוף בקול שאון נורא, והר־קרח גדול מוקף אלפי שבבים, המעופפים סביבותיו כנצוצות אש, יצוף על פני המים. רגעים אחדים יתהפך במים בחפצו לעמוד איתן בין גלי הים, אשר הכה בנפלו. זהו השבר, אשר נפרד מאוצר הקרח, אך כבד מאד להכיר את דמותו הראשונה, כי חלקו הגדול – שש שביעיות הקֵפו, לכל הפחות – צלל במים.

בצאת הקרח מלשון־הים יסָחף בכח זרם האוקינוס נגבה. הנוסעים בים יקראו לו „הררי־קרח", ואמנם כהרים גדולים מִקשה־קרח הם. ארכם ורחבם יגיעו עד מילין אחדים, ועל פני המים יתנשאו בגבה מאה אמה ויותר. האניה תחָשב ככדור המשחק מול ההר הגדול הזה, ורב החובל בפגשו בו ימהר לסור מדרכו, גם בעודנו מרחוק נורא הוא ומסֻכן, כי הוא ימס, ופתאם יוכל להבָקע ולהתפוצץ ולהכות גלים אדירים, וכבר יכבד להאניה להאבק עמהם. רבים מאוצרות הקרח היורדים אל לשונות־הים גדולים מאד מאד, כמו „אוצר־קרח הומבולדט", היורד אל לשון־ים סמיט, שרחבו הוא מאה מילין וגבהו על פני המים – מאה וששים אמה ותחתיתו מכֻסה באי הים בעֹמק בלתי ידוע.

ובכל זאת אל יחשב הקורא בלבבו כי על חפי גרינלנד יש רק קרח וסלעי מגור. שם ישנם גם צמחים מעֻנינים, והנוסע

המתעַנין יוכל להביא משם, אם יבקר את לשונות־ים גרינלנד בימי הקיץ, אלבום־ציורים שלם ודוגמאות צמחים יבשים לרוב. על האבנים יגדלו צמחי אזוב־הכַּהֶרת א) הרכים והנהדרים בשלל צבעיהם, וגם כרי־אזוב ירקים מְערבים בענבי־אֹדם ב), מלבד עוד המון פרחים רבים. באזוב הזה יסתתרו גם עצי גרינלנד. בהביטנו אל האזוב הזה בסקירה חדה, נראה בהתפרץ מתוכו ענפים קטנים מאד עם עלים. במשכנו אלינו את הענפים האלה נוכח שיש להם גם גזע, שעְביו כאלית־גפרית, המתחבא בין האזוב. אחרי אשר נחקור היטב לדעת מה העצים האלה, יוָּדע לנו שיש ביניהם לִבנות, ערבות ויתר בני מינם. כל העצים האלה קטנים הם כל כך, עד כי ידמה הנוסע כי רק אזוב משתרע לפניו, ובלעדו אין כל, בעת שבאמת יערים גדולים ועבים יצמחו על פני חפי הארץ השוממה הזאת. אמנם היערים הם מעצי הלבנה, שיתכן לכסותם בכוס קטנה, מעצי ערבה, שיתכן לתחבם בכפתור המעיל, ומיתר העצים, שיתכן להצפינם באמתחת הבגד; אולם בכל זאת אך יערים רחבי ידים המה ולא אזוב. איך יוכלו כל הצמחים האלה לחיות בארץ הזאת, אשר חלקה לה הטבע רק ימי חם מעטים מאד — זהו אמנם סוד הבריאה. אבל זולת הסוד הזה יש באי גרינלנד עוד סוד נפלא אחד:

על חף האי הזה, מול האי דיסקה, בגבה שמונה מאות אמה מעל לשטח הים, נמצא יער מאֶבן (מהתקופה השלישית) — שריד העצים אשר צמחו פה לפני מאות אלפי שנים, והיער הזה מכֻסה עתה בחול. הנוסעים חפרו בו, ויאספו כמאתים מיני צמחים, ויוָּדע כי לפני ימים רבים מאד מאד, אולי בטרם עוד חי האדם עלי אדמות, צמחו בגרינלנד אֵלים, אגוזי יון, דפנים, גפן ודומיהם. ובכן היה אויר גרינלנד לפנים כאויר איטַליה בימינו אלה. איך לבאר את סבת השנוי המעציב הזה? לא פה הוא המקום להרבות בהשערות. החכמים היותר גדולים התאמצו פעמים רבות למצוא סבת השנוי, אבל לא יכלו להוכיח בראיות נכוחות ומובנות את הסבה הטבעית

א) מאָאספלעכטע, Лишай; ב) פּריסעל־בערע, Брусника,

והאמתית. אולם אין כל ספק כי אמנם חלו בכדור הארץ, מיום הבראו ועד עתה, שנוים רבים מאד באויר, אשר הפכו גן עדן למדבר שממה. אולם אל יוצא לו הקורא מזה דעה כוזבה, כי אויר הארץ הולך ומתקרר, כי באמת הוא רק משַׁנה את מקומו. ידוע שבסוף התקופה השלישית כסה הקרח מחצית רוסיה האירופית, כל צפון אשכנז, ויגיע עד מורדות האַלפים והפירינעיים, ובכל זאת הננו רואים עתה במקום הקרח ההוא גנים נחמדים ופלגים יבלי מים שוקקים בהמולה נעימה.

בים הסובב את גרינלנד תשרצנה חיות רבות מאד. אף כי המים קרים בו מאד, עד כי מודד־החם מראה בהם תמיד את מעלת האפס, בכל זאת יחיו בו בהמון רב: סרטנים, כוכבי־ים, תולעים וכדומה. כל אשר נסע בים הזה יספר בהתלהבות על אדות מימיו הזכים כבדלח, ועל אדות פלאי עולם התהם, הנראים לעין היושב באניה או בסירה. ובגלל מספר הרמשים הרב תחיֶינה שם גם חיות גדולות, המכלכלות נפשותיהן בבשר בעלי החיים הקטנים. עוד עתה ישנם בני־הלִויָתן קרוב לחפי גרינלנד, מלבד המון דגים שונים, סוסי־ים א) וכלבי־ים ב). אבל על חפי האי תחיינה חיות במספר מעט מאשר במי הים. לעתים רחוקות יראו פה עדרי הצִבאים הצפונים הקטנים, ופְרִי המוסקוס הגמדים, המֻכרחים לנוד ממקום למקום, למצוא להם את מאכל עֲנִים, הוא האזוב ובהרת־האזוב. גם הארנבת הלבנה והשועל הלבן ימָּצאו באי זעיר שם זעיר שם.

ומלך החיות האמתי בגרינלנד הוא, כמובן, הדֹב הלבן. הן כלנו ראינוהו בגן־החיות, אך על פי הדב הלבן הזה, הנענה תחת יד האדם המושל בו, לא נוכל להשיג השגה ברורה על אדות החיה הנפלאה ורבת־הכח הזאת, אשר משקל גוה יעלה עד שלשים פוד, וכחה רק ככח הארי והנמר. יש מספרים, שקרה להם לראות בכרסם הדב הלבן חנית ברזל, אשר עָביה היה יותר מאצבע. זהו כח־מתלעותיו העצום!

הדב הלבן ירוץ תמיד הנה והנה על פני חפי גרינלנד

א) זעעראָסס, Моржъ. ב) זעעהונד, Тюлень.

ועל רגבי הקרח אשר סביבותיהם, בבקשו לו כלבי־ים להיות לו לטרף. הוא יודע להתגנב אליהם בערמת הנמר, בצעדים קלים בלתי נשמעים. אם ידמה הנוסע בגרינלנד בלבבו כי אך שקט ודממה סביביו, אין קול ואין קשב, אל יתברך בלבו כי אין לפניו כל סכנה. יתכן היות, כי במרחק חמשה צעדים ממנו יתגנב אליו הדב הלבן. כל אברי חושי החיה העצומה הזאת התפתחו עד למאד, וביחוד חוש הריח. ריח חֵלב בוער יגיע עד אפו גם ממרחק מילין אחדים. פעמים רבות ראו בטפסו על ראש רגב קרח, ויריח את ריח האויר, בהרימו את אפו ובהאריכו את צוארו, לדעת היש טרף מקרוב לו.

בהחליף כלבי הים את מעונותם לדרום האי, והחֻפים יְכֻסו בהר־קרח גדול ומוצק, אז יבואו ימים רעים לַדב. בעת בלות האניה „גרמניה" ימי החרף במזרח גרינלנד בשנת 1870 נדדו סביבות האניה דבים רבים, בקותם למצוא להם טרף מעט. הם היו רעבים מאד, עד כי בההרג אחד מהם נמצאו בקיבתו חתיכות אטון צמר, שהשלכו מן האניה. ומובן הדבר מה מסוכנה היתה קרבת חיות רעבות כאלה. כל נוסעי האניה ההיא פחדו ורהו לרגעים, ומה גם בכסות ליל־הציר את סביבות האניה באפלה והדבים, ששוטטו בין רגבי הקרח, לא היו נראים לעין גם בקרבם אל האניה. כל משק קל שהגיע לאנשי האניה נדמה להם כצעדי הדב המתגנב אליהם בלאט. פעם אחת ישבו הנוסעים בתא האניה החם, ויעבדו לאור המנורה איש איש עבודתו בשקידה, ולא דברו דבר. פתאם שמעו והנה קול ענות חלושה עולה באזנם מרחק. ויקפצו על מכסה האניה, וישמעו ברור קול אחד מהם, קול הדוקטור ביורגֶין צועק מר: „איין באֶר שלעפט מיך פֿאָרט!" (דב יסחבני הלאה). וימהרו כלם, ויקחו כלי נשקם, וירוצו לעזרתו. אולם הדב נס מהם ברגלים ממהרות כטוס שוטף, בסחבו על פני הקרח את טרפו. יריות אחדות שֶׁיָרו לאויר אלצוהו בכל זאת לעזב את ביורגין, ויעלם מאחרי הקרח. את ביורגין האמלל הרימו מעל הקרח ויחפצו לשאתו, אך הוא מאן לקבל את העזרה, וילך ברגליו. חיל אחז את כלם בשובם אל התא

ובהתבוננם אל האמלל: הדב קרע מחצית עור ראשו, עד כי שערותיו וכובע הצמר אשר עליו רטבו בדם. וישימו אספלנית על פצעו; ויעברו ימים אחרים ותרפא מכתו, אף כי עוד ימים רבים היו עצמות גלגלתו כמעט ערומות בלי עור. הוא ספר אחרי כן, כי לו היה נחוץ ללכת אל החף, לראות שם מעלת מודד־החם; החף היה במרחק מאתים וחמשים צעדים מן האניה; ויהי בשובו משם, ויתנפל עליו דֹב בדרך, ולא הספיק ביורגין להכין מנעול קנה רובהו. ויבוא במבוכה רבה, ויחפץ להפחיד את הדב בעששית הקטנה אשר בידו, אך הדב לא נבעת מפניו, ויפל את האמלל, וידרך עליו ברגלו הכבדה, וישך בשניו את ראשו. ויוסף לספר כי שמע איך שרטו שני הדב את גלגלתו. אחרי כן אחזתו החיה בידו ותרץ כחץ מקשת על פני הקרח. הדב ההוא קרב גם ביום השני והשלישי אל האניה, ובחשכת הליל ראוהו בעברו בין רגבי הקרח.—

III.

האֶסקימוֹסים.

בימים האלה יש בגרינלנד עשרות כפרים קטנים. רֻובם ישתרעו על חפי לשון־ים בַּפִּין, וְהנכבדים מהם הם הכפרים: יולינגב, פרידריקסגב וגוטיִ. פה יושבים דֶנים שהם אדוני גרינלנד, אולם רוב היושבים הם אֶסקימוסים. האֶסקימוסים האלה אינם פראים, כי נוצרים המה, ויודעים קרוא, וגדולה מאד השפעת הכהנים הדנים עליהם. מדי שנה בשנה תבאנה אליהם אניות אחדות יפות וחזקות, אשר לממשלת דניה, טעונות סחורות אירופה: סכינים, מחטים, אטון בד, טַבַּק, קמח, תֵּה וקַהֲוָה. ותמורת הסחורות ההן יקחו הסוחרים מאת האֶסקימוסים: חֵלב כלבי־הים ועורותיהם, נוצות האוזים הרכות, שִׁני סוסי־ים, עורות שועלים ודבים. אין רשות לכל אדם לסחור עם יושבי גרינלנד זולת לממשלת דניה. החק הזה

נֶחקק לבלי יביאו הסוחרים הפרטיים יין־שרף להאֶסקימוסים, כי לא הֻרשה להם לשתות יין־שרף, בלתי אם פעם אחת בשנה – ביום הלדת את מלך דניה.

אולם מעבר לגבול כפרי דניה יש אֶסקימוסים פראים, אשר אינם סרים למשמעת דניה עדנה. הם יושבים על חפי לשונות־הים הרחוקות, נבדלים מכל יושבי תבל. הנוסעים שקרה להם לחרף על לשון־ים סמיט פגשו בהם לעתים לא רחוקות. הכפר האֶסקימוסי היותר צפוני, אשר ראו האירופים, יקָרא בשם איטה. הוא משתרע על המעלה השבעים ושמונה של הרחב הצפוני, על חף לשון־ים סמיט. בכל האי גרינלנד אין כפר קרוב ממנו אל הציר הצפוני. כאשר בקרו הנוסע האמיריקני האַלל ובני לויתו את הצבור הקטן הזה, אשר מספר אנשיו עלה לעשרים נפש, דמו בלבבם האסקימוסים האלה, אשר לא ראו מעודם איש אירופי, שרוחות נפשות מתות, נפשות אבותיהם, הופיעו אליהם מן הירֵח, או עלו מבין נקיקי הקרח העמֻקים.

האסקימוסי הפרא הוא קצר־הקומה, רגליו קצרות ומבנה גוו איתן וכביר כח הוא. מראה עורו, אם ישפשפו מעליו מעבה החלב והחלאה, הוא כהה. פניו רחבים ועגלים, אפו קטן ועיניו קטנות ושחורות. שערותיו השחורות והקשות יורדות על מצחו. זקן ושפם כמעט אין לו כליל. בכלל דומים פני אֶסקימוסי צעיר לפני כלב־הים, משאת נפשו כל הימים. וגם תבנית גוו העגֻלה והשמנה, המכסה במעבה חֵלב, דומה לתבנית גו כלב הים השבע וטוב־הלבב.

דמיונו אל כלבִ־הים יגדל עוד יותר אחרי לבשו על בשרו עור הכלב ההוא. נשי האסקימוסים מהירות מאד לעַבֵּד את העורות האלה ולתפר מהם בגדים, אף כי לפעמים תהיינה להן עצמות תחת מחטים וצומת־הגידים תחת חוטים, מלבד אשר עליהן לעבוד עבודתן כמעט בחשכה לאור נר חֵלב כלב־הים, אשר יעלה עשן יותר מאשר יאיר מחשכי בתיהן.

גם הגברים גם הנשים לובשים מעיל קצר; וההבדל הוא רק בזאת, שלמעילי הגברים מאחורי ערפם יש שק־קטן חם

במקום הצוארון, אשר יצנופוהו על ראשם תחת הכובע, ומעילי הנשים רחבים מערפן כשק, כי שם ישאו את ילדיהן, כאשר תשא הקֶינגורו א) את ילדיה בשקה הטבעי. גם הגברים גם הנשים ילבשו מכנסים ונעלים מעור כלב־הים. והנשים תוסיפנה למכנסיהן ולנעליהן רצועות עורות שלל צבעים. ומובן מאליו כי כל הבגדים רטובים מחלב ומלאי כִנָם תמיד. –

בית יבנה לו האֶסקימוס מאבנים, מעפר או גם מרגבי שלג. בביתו יש רק פתח אחד נמוך, ויען כי אין להם במה לכסותו, על כן יעשו האֶסקימוסים מחוץ לבית מנהרה, או אכסדרה, המגיעה עד הפתח. האכסדרה הזאת היא שפלה עד מאד, עד כי אפשר רק לזחל בה על הידים ועל הרגלים. בפנים הבית ישכנו על פי רוב משפחות אחרות. קערת אבן אחת או יותר, אשר חלב כלב הים דולק בה תמיד, תהיה להם גם למנורה גם לתנור. עשן המנורות האלה יכסה את כל אשר בבית ופני האסקימוסים ינוצצו מפיח שמן. בהאסף אל המעון הדל הזה כל יושביו – הגברים, הנשים והטף – ובהחמם בהבל פיהם וגום את אוירו, אז תגדל הצחנה עד למאד. החם ירבה, עד כי יאלצו האסקימוסים לפשט את בגדיהם ולהיות ערומים, בעת אשר מחוץ תסתער ותזעף סופת שלג. הדוקטור קן יספר על דבר לונו בבית כזה כדברים האלה לאמר:

„זחלתי דרך מנהרה שלשים צעדים, ואבוא הביתה. הבל של ארבעה עשר אנשים בריאים, מפוטמים, אי־מרוחצים וערומים תקפני פתאם. באפלה ובלחץ שוקקו כתולעים גברים, נשים וטף, המכסים רק חלאה. לכל אשה היתה מנורת חרש, אשר דלק בה חלב. חלק בשר סוס־הים קפוא מונח על הארץ. עד מהרה העלו קערות האבן עשן, ובכל אחת מהן היו כחמש עשרה לטראות בשר. מאד מאד פצרו בי לאכל אתם יחד, אבל כבר שבעו עיני מראות את אופן בשולם, ואמאן לסעד את לבבי במעדנים האלה. אנכי פשטתי בגדי כמוהם ואשכב בגל האנשים, ואניח את ראשי על בטן שכני החמה, ואוזהר

א) מין קוף.

לבלתי חנק בכבד גויתי את הילדים אשר שכבו בצדי, וארדם".

למען צוד את סוסי־הים וכלביו נחוצה להאֶסקימוסי סירת־דוגה. והוא אמנם עושה לו סירה, אף כי יקר מאד למצוא גזר עצים בארצו, ושבר קרש הוא המתנה היותר יקרה אשר יוכל האירופי לתת להאֶסקימוסי. בקשרו היטב מקלות עץ או חתיכות עצמות ברצועות עור אלה לאלה, יכין האֶסקימוסי לו שלד הסירה, ארכו כשמונה אמות וחד בשתי קצותיו. את השלד הזה יכסה סביב בעור סוס־הים מֻרוה חלב מכל עבריו גם מתחת גם ממעל, ורק חר קטן יעשה במכסה, למען יוכל לשבת בסירה. והנה סירת דוגה נכונה לפניו, אשר תקרא בשפתו בשם „קַיַיק". בשבתו בסירתו זאת תצלול כמעט כלה במים ורק אפסיה יראו מעט מעל למים. משקלה רק שלשים לטרא, עד כי נקל לשאתה בכתף. בחפצו לשוט בים, ישב בחֹר הסירה הצר והעגול, ומשך את פי מכסה הסירה באזורו, ויהדקנו היטב אל מתניו. ולקח בידו מָשוט ארוך אשר שתי כפות לו משתי קצותיו, והיה האֶסקימוסי וסירתו באופן כזה לאחדים, ושט על פני הים קל מהרה כמעט ככלב־הים, עד כי לא כבד ממנו לעבור יותר ממאה מילין ביום אחד.

כן ישור האסקימוסי אל גלי הים ההומים והזועפים ויוכל לרם. ולמען נסוע על פני הקרח יכין לו עגלות חֹרף קלות, יפות וחזקות מעצמות סוסי־הים, הקשורות יחד ברצועות עור. את עגלות החרף האלה ירתֹם לכלבים – החיות הביתיות היחידות שיש לו בארצו השוממה. כלב האֶסקימוסי דומה הרבה בתארו לזאב־הציר, ביחוד – בשערותיו, באזניו, במצחו הרחב ובפיו החד. גם נבח לא ינבח, כי אם יליל כזאב. הכלב יביא לו תעלת רבה, ומי יודע אם יכל האֶסקימוסי לחיות, לולא היתה לו החיה היקרה הזאת; ובכל זאת לא יכלכל את עבדו זה כראוי, גם יכהו תמיד ויגער בו. לא נפלאת היא אפוא אם כלב האֶסקימוסי איננו נאמן־רוח לאדוניו ככלבינו. אמנם לעתים לא רחוקות ירעבו לא רק הכלבים, כי אם גם ארוניהם. אם

הצליח הציד ביד האֶסקימוסים לצוד להם כלב הים או סוס הים, ורבו השמחה ותנועת החיים בכפר. את הבשר והחלב יצברו על פני הקרח, האנשים והנשים ינתחום לנתחים, ויפשיטו את עור החיה, בעת אשר הילדים יזַדינו בצלעות סוס־הים, ושחקו בכדורי שלג. אז יאכלו כֻלם יותר מיכלתם, עד אשר יצא מאפם. אך אחרי אשר יעתיקו סוסי הים וכלביו משכנם אל חפי גרינלנד הדרומים, יבואו ימי ענִי ורעב להאֶסקימוסים האמללים, ומצב היושבים בצפון האי ההוא נורא מאד.

בשנת 1830 באו צידי־הלויתן אל שן־הסלע „יורְק”, אשר בחפי גרינלנד המערבים, וישימו פעמיהם אל מעונות האסקימוסים, שנראו להם מרחוק. ויתפלאו מאד על אשר לא מצאו כל עקבות רגלי אדם מן החף ועד הכפר. אך בהביטם אל תוך בית אחד, הבינו פשר הדבר: שם סביב המנורה אשר כבתה כבר, שכבו ארבע גויות אדם מתות, כלב קפוא השתרע אצל אדוניו בלי רוח חיים, וילד קפוא נח מאחרי שכם אמו המתה. כמחזה הזה ראו גם ביתר בתי הכפר. כל בני הכפר הקטן מתו ברעב.

זאת היא תכונת אי גרינלנד השמם, אשר עליו יתעלם שלג וקרח עולמים, ואשר לא נועז איש מעולם לעבור במדבר הקַר והנורא הזה מן הקצה ועד הקצה. אך רוח האדם השואף לדעת את מסתרי הבריאה ולחקור לכל תעלומותיה לא שב בכל זאת מפני הבלהות, אשר יפיל האי הזה על הנוסעים. ובשנת 1888 התאזר עֹז הנוסע המהלל בתבל הדוקטור פֿרידטיוף נַנסן הנורוֶגי, ויעבר הוא וחמשת בני לויתו עמו ממזרח האי ועד מערבו ברגליהם החמושות בסנדלי־שלג. ויפליא ננסן את לבות כל יושבי תבל באמץ לבו זה, ויצא שמו לתהלה בקרב כל הארץ.

א.

תולדות ננסן.

הדוקטור פֿרידטיוף ננסן, הנוסע המהלל בכל קצות תבל, נולד בשנת 1861 באחוזה סטורֶה־פְֿרֵין, ושם במעון שאננים בלה את ימי ילדותו ושחרותו. אביו היה מזכיר בבית המשפט בעיר כריסטיאניה הקרובה, ויאלץ לנסוע יום יום העירה לעבוד עבודתו בבית המשפט. ולא העתיק בכל זאת משכנו העירה, כי אשתו, אֵם פֿרידטיוף, לא אהבה את שאון הקריה ונפשה היתה קשורה בהדר הטבע במשכנות הכפרים. האהבה הרבה הזאת להטבע ושנאה גדולה להמולת העיר נחל פרידטיוף גם הוא מאמו החכמה, כבירת כח הרצון, אוהבת עמל ועבודה מועילה, אשר ידעה לחנך את בניה ביתרון דעת והכשר.

בשמחה ובחֹפש גָדלו בני האשה הזאת, אשר לא פנקה אותם, אבל גם לא ארבה לצעדיהם ולא גזלה את מנוחתם וחפשתם מאתם כיתר האמות „הרחמניות". בהיותם ילדים בני שתים ושלש שנים כבר התהלכו להם בחצר ובסביבות האחוזה לבדם, וילמדו לדעת את הוד הטבע, את תכונת החיות הביתיות, וידעו להזָהר מכל סכנה קרובה.

פעמים רבות הלך פֿרידטיוף הקטן לבדו לרחוץ את בשרו בנחל השוטף לפני הבית, גם באביב, גם בקיץ וגם בימי האסיף, ואיש לא כהה בו. כאשר גדל מעט אחיו הקטן ממנו למדהו פֿרידטיוף לשחות בנחל ולצלול במימיו, לרקד ולהתגלגל שם, ולסבל את קר המים בימי הסתיו. הילדים אהבו מאד לדוג דגים אשר שרצו בנחל לרֹב, ושעות רבות ישבו במקום אחד מבלי נוע וחכתם בידם. בכסות החרף את הנחל בגשר קֶרח, אז לא היה קץ לשמחת פֿרידטיוף ולענגו, אשר אהב להתחלק א)

א) גליטשען — Скользить. כמו שבבנין הפעיל ישנו להפעל „חלק" שתי הוראות: חָלַק והֶחֱלִק, כן גם בבנין התפעל נוכל לתת לוֹ שתי הוראות, להתחלק לחלקים, ולהתחלק על הקרח או על כל שטח חלק.

על פני הקרח יחד עם אחיו ואחיותיו. לפעמים לא התאפקו לחכות עד קפוא פני הנחל היטב, ובלי כל פחד התמכרו לתאותם זאת, עד כי פעם אחת נשבר הקרח תחת רגליהם ויטבעו. לקול קריאתם לעזרה מהרה האם בבהלה לצאת אל הנחל, והנה פרידטיוף הקטן מטפס, ויעל אל הקרח, ויתאמץ בכל כחו להוציא גם את אחיו הקטן מן המים. ותבא האם את ילדיה החדרה, ותחמם את בשרם, ותגל למוסר אזנם בדברי נחת, על אשר לא נזהרו בפעם הזאת. התוכחה הנעימה הזאת היתה דיה להביא בינה בלב הילדים מהכותם מאה, עד כי בנפל פרידטיוף פעם אחת בהתחלקו על נעלי ברזל וירוצץ את גלגלתו, התגנב בלאט אל ביתו, ויסתר את כאבו מאחותו, ויבקשנה בקול רועד מפחד ומכאב לבלתי גלות את דבר המקרה הזה לאמו.

ויהי היום, וידג פרידטיוף דגים, והוא כבר נער בן שבע שנים, ויתָּקע וָו החכה בשפתו. ותרא האם, ותוציא את הוָו במנוחת נפש נפלאה, מבלי הרים קול צעקת פחדים כיתר האמות „טובות הלבב", בתַער אישה אשר לקחה בבית. ובעת עשותה את הנתוח צותה על הנער לשבת במנוחה. מנוחת נפשה זאת הרגיעה גם נפש הילד, כי לא התפרצה אף אנחה קטנה מלבבו בכל עת הנתוח.

ויער קטן היה לא הרחק מבית אבותיו, אשר אהבו הילדים לשוח ולהשתעשע בו תמיד. וישחקו שמה בשחוק „הצַידים", בהכינם להם קנה רובה משבלים נבובות, וימלאון עפר ואבנים קטנות, ויקחו אִתם גם את כלב ביתם, למען הדמות בכל לצידים אמתים. והכלב מלא את משלחתו באמונה וירגיז מקניהן את הסנאיות, אשר מהרו להמלט על נפשן, בקפצן על ראש הצמרת, ותשרוקנה ממרום שבתן לשאון הילדים חדלי אונים ולהמונם. ויור להן פרידטיוף מקנה רובהו, אבל לא הסב להן כל נזק. וירא הילד ויוכח כי נשקו זה לא יצלח למעשהו, ויתחכם להמציא נשק טוב ממנו. וירכש לו בסתר מעט אבק שרפה, ויעש לו מעץ ומרקועי פחים כעין כלי תותח, וילך אל מקום סתר מאחרי הבית, לנסות את

כח נשקו החדש. אבל אבק השרפה היה לח ולא יכל לירות. לשוא הצית הילד אלית אחר אלית להבעיר את אבק השרפה, לשוא יבש את כלי תותחו נגד השמש והרוח – כל עמלו היה לריק! עד מהרה הופיעה מחשבה בלבו להוסיף אל אבק השרפה מעט חציר יבש. ויבעיר בו אש, וישב על ברכיו לראות מה יעשה. והנה הוצת אבק השרפה, ויעל בלבת אש ישר אל פני פרידטיוף, וכלי התותח התפוצץ לשבבים. כל הילדים אשר היו שם נסו איש איש לעברו בבהלה ובצעקות, ופרידטיוף נפל על הארץ בפנים נכוים מאד. ותרם האם את הילד, ותוציא בזהירות את גרגרי אבק השרפה מתחת לעורו, מבלי דבר דבר. ומאז והלאה לא התאוה עוד הממציא הקטן הזה ימים רבים להתעסק באבק שרפה.

כה ידעה האם החכמה הזאת לחנך את ילדיה במישרים ובאהבה אמתית, לא כאהבת הקף את בניו אשר מרוב חבה ילחצם אל חזהו עדי יחנקם. שלות הנפש אשר הראתה האשה הזאת, בעת קרה איזה אסון לאחד מבניה, הרגילם לשאת יד כל עמל ותלאה בדרך חייהם במנוחה ובקרת רוח.

את ראשית חנוכו בלמודים קבל בבית ספר טוב מאד אשר היה בעיר, במרחק שלשה מילין מאחוזת אבותיו. ביום סגריר וסופה הובילוהו במרכבה, אבל על הרוב הלך שמה רגלי. הליכתו הרבה הועילה לו הרבה לשקד על למודיו, להטות אזן קשבת לדברי מורהו כארבע או חמש שעות במנוחה. בימי הקיץ, אחרי כלותו את למודיו, ואחרי שובו מבית ספרו הביתה ואכלו את ארוחת הצהרים, שב עוד פעם העירה ללמד לשחות במי הים. ולפעמים התנפלו עליו נערים שובבים בדרך, ויקראו לריב ולמצה, אך הילד קר־הרוח חלק להם באגרופיו מכות נאמנות, עד כי נסוגו אחור, ויהי הוא המנצח תמיד.

מורי בית הספר אהבוהו מאד על שקידתו הרבה ועל חשקו בלמודים, וחבריו הוקירו את גבורתו, את מהירותו ואת אמץ לבבו. בכל משחק ובכל השתובבות היה הוא הראש והמפקד וחבריו נכנעו מפני יתרון שאתו. וכה הורגל להיות

הראש עד כי לפעמים השתומם , אם נועז אחד הילדים למרות פי מצותו . --

אין ארץ בתבל כארץ נורוֶגיה , אשר נפרץ בה חזון המרוץ בסנדלי־שלג , כי תחת אשר בארצות אחרות יהיה המרוץ הזה רק לענג ולשעשועים , הנה בארץ נורוגיה , המלאה הרים ובקעות , אשר לא יתכן לפעמים לפלס נתיב עליהם , נחוץ המרוץ ליושביה מאד מאד . בנפות נורוגיה הצפוניות לא יוכלו האכרים לצאת מכפריהם , המכסים שלג רב , בלתי אם בסנדלי־שלג . ובכן ילמדו הנורוגים עוד משחר טל ילדותם לרוץ בסנדלים האלה. ילדים בני שלש וארבע שנים יצמדו סנדלי־שלג קטנים לרגליהם הקטנות , וינסו להתחלק על פי השלג . תלמידי בתי הספר הכפריים לא יוכלו לפעמים להגיע אל בה״ ספרם , בלתי אם בהיותם נעולים סנדלי שלג . וברגעי החפש , שבין לקח ללקח , ירוצו הילדים בחצר בית הספר בהמולה ובשמחת על סנדליהם , ולפעמים יקח גם המורה חלק במשחקם זה , בהתאמצם להעביר איש את רעהו . האכרים הולכים לבית התפלה בסנדלים כאלה , ואחרי תם תפלתם יתאספו המון אנשים צעירים להתחרות במרוץ הזה .

בשנים האחרונות האלה היה המרוץ הזה לשעשועים לכל מפלגות העם יושבי הערים . וביום הראשון בשבוע בימי החרף מלאים השדות והיערים הסובבים את כריסטיאניה אדם רב : זקנים ונערים , עשירים ועניים הרצים על פני הקרח בסנדלי־שלג . אך לפני ארבעים שנה חשבו נשי כריסטיאניה הכבודות את המרוץ הזה לבוז לאשה נכבדה . אבל אֵם פרידטיוף בהיותה נערה בבית אביה שחקה , לעגה לדעה קרומה כזאת, ותהי הראשונה בעלמות כריסטיאניה מבנות מרום עם הארץ , אשר לבשה את סנדלי־השלג . ולכן עוררה גם את בניה ללמד רגליהם לרוץ . בהיות פרידטיוף ילד קטן מאד הביט בעיני קנאה אל אחיו ואחיותיו הגדולים , אשר התחלקו על פני הקרח במהירות , ובהיותו בן ארבע שנים צוה אביו להכין לו סנדלי־שלג קטנים מסנדלי אחותו הישנים , ולשמחת הילד לא היה קץ וגבול . חיש מהר למד רגליו לרוץ , ובלי לֵאות

רץ תמיד שעות אחדות רצופות. ומה גדלה שמחתו בהבטיח אותו אחד מרעי אביו, אשר ישב בכריסטיאנה, לתת לו למתנה סנדלי־שלג יפים וחדשים. ימים על שנה חכה לקבלת מנחת רע אביו, וכבר אמר נואש לתקותו הנעימה, והנה פתאם הובאה חבילה לבית נגסן. החבילה נועדה לפרידטיוף הקטן. בידים רועדות פתח הילד את החבלים אשר החבילה היתה חבושה בהם, והנה, האח! סנדלי־שלג חדשים יפים ואדמים מעצי ארן, ממרטים וקוים שחורים מצוירים עליהם, נוצצים לנגד עיניו! מי ימלל את רגשות השמחה אשר מלאו אז את חדרי לבבו; בשמחת לבבו דמה כי אין איש מאֻשר ממנו עלי תבל. מה יפים, מה נחמדים המה! בהם לא יבוש להראות גם בעיר לפני רעיו, גם יוכל לחתחרות בהם את אחיו ואת אחיותיו במרוץ. ומאז והלאה השתלם במלאכה הזאת.

לא הרחק מאחוזת אבותיו היתה גבעה מוצקה, אשר עליה התחרו מדי שנה בשנה הרצים בסנדלי שלג. אבל לפרידטיוף לא הרשו אבותיו לרוץ עליה. ימים רבים התאפק הנער, אך קצר כח סבלו, וינסה לרוץ מחצי הגבעה ארצה. נסיונו הראשון הזה עלה לו יפה, וכמעט מדי יום ביום החל להתרגל לרוץ במקום האסור הזה, ועמו יחדו רצו עוד נערים גדולים וחזקים ממנו. רבים מהם רצו במהירות רבה מראש הגבעה עד תחתיתה, וכלמה כסתה פני פרידטיוף על אשר לא יתחרה לעשות כמוהם. וירץ כחץ מקשת מראש הגבעה וידלג מקצה המורד ויעף מטה. הסנדלים התפתחו מעל רגליו, ויתקעו בערמת שלג; הנער התהפך באויר, ויפל בראשו אל השלג, וירד בו עד מתניו. כל הנערים שהיו שם נאנקו דֹם, יען דמו בלבם כי בא הקץ לפרידטיוף. אבל הנער החל להתנועע ולהתפרפר, ואחרי רגעים אחדים עלה מתוך השלג אשר כסהו סביב. קול צחוק אדיר התפרץ אז מפי כל הנערים, אשר שמחו לקראת הנצלו ממות, כמו חפצו לברכהו בזה באחרית טובה.

כה גדל הילד בחפש גמור, ויהי כמו עזוב לנפשו ולרצונו, אף כי מרחוק השגיחה אליו עין צופיה, עין אמו

האוהבת, אשר חשה תמיד לעזרה בצר לו. וחנוכו החפשי הזה הרים את רוחו בקרבו, ויחזק את רצונו, ויאמץ את לבבו לבלתי סגת אחור מכל חפץ מועיל ומכל מחשבה טובה, למרות כל המכשלים הנצבים על דרכו. אמנם הוא היה מאֻשר בילדותו, אף כי לא פנקו אותו מעודו, לא עִדנו את בשרו במאכלים ערבים וממתקים, לא הלבישוהו שני עם עדנים ולא סבוהו בצעצועים. אמו לא אהבה את כל המותרות האלה; היא עשתה בידיה כל מלאכה בבית ובגן, וילדיה משחרות ימיהם עזרו על ידה. ובכל זאת זכר פרידטיוף בגדלו ובהפרדו מבית אביו את ימי ילדותו הטובים והנעימים, ויתגעגע עליהם תמיד.

אם הביא החֹרף ענג רב לבני משפחת ננסן הקטנים, הנה הביא להם הקיץ בכנפיו תענוגים על אחת שבע. כבר צר היה להם המקום להשתעשע בשדות וביערים הסובבים את אחוזתם; כאין וכאפס נחשב בעיניהם הנחל הקטן והזך השוטף בזרמתו לפני ביתם. מקומות יותר פראים, מקומות יותר שוממים ונוראים משכו אליהם את לבות הילדים אמיצי הלב האלה. ומקומות כאלה אמנם נמצאו להם בנקל לא הרחק מעיר כריסטיאניה. בצפון בירת נורוגיה הזאת משתרעים בארך עשרות מילין יערי בציר, המכסים את צלעות ההרים הרמים — המה יערי נורמַנקין. אין שם גם דרכים סלולות, גם כפרים נושבים, רק נתיבות צרות עד אין מספר תעברנה לארך נורמנקין ולרחבו כרשת, יסתעפו הנה והנה, ותובילנה או אל אגם בצה, או אל מסלול, אשר דרכוהו הפרות ברגליהן. פלגים יבלי מים נעימים יורדים מן ההרים והומים בדממת היער. בתוך אגמי נפש זכים וצלולים תֵרָאינה בבואות השיחים והעצים הצומחים על גדותם. שם על שפת האגמים האלה נשקפים במקומות שונים, זעיר שם, זעיר שם, בתים אדמים — מעונות לַדַיָגים, לשומרי היערים וליתר יושבי נורמנקין המעטים.

בימים האלה יבקרו יושבי כריסטיאניה בענג לב את המקומות הפראים והשוממים האלה. בימי החרף יבואו שמה להקות הרצים בְסנַדלי־שלג, וקול צחקם ושעשועיהם יִשָמע

ברמה, ומורדות ההרים ועמק העמקים יענו לעֻמתם בהוד הֶדם. בקיץ ירוממו על פני היאורים והאגמים אשר בנורמנקין מוטות החכות לאין מספר, והיו לעין הרואה כיער עצים דקים. בימי האסיף ישוטטו בנתיבותיו צַידים רבים וקני רובם בידם. בקצרה, בימינו אלה מלא היער הזה תנועת חיים הומים ועליזים; אבל לפני עשרים וחמש שנה, בהיות פרידטיוף ננסן עוד נער קטן, היה מספר מבקרי היער מעט מאד. ועל כן היו בו מקומות בודדים רבים, והאנשים האוהבים את הבדידות יכלו לחיות בו ימים רבים, מבלי פגש בנפש אדם אחת. ולשוטט ביער הזה היתה תאות נפש פרידטיוף מראשית ימי ילדותו. ולאחרונה אמנם הוציא את מחשבתו זאת לפעולות ידים.

בפעם הראשונה, בהיותו עוד נער בן אחת עשרה שנה, הרשה פרידטיוף לנפשו ללכת בלוית אחיו רק עד עמק סירקה, אשר שם ישבו חבריו, תלמידי בית הספר, אשר בקר גם הוא. הוא הלך שמה מבלי שאל את פי אבותיו. ויהי כי התמהמהו שם הוא ואחיו, וישובו אל ביתם רק בלילה בשעה העשתי עשרה — כבר דאגו להם אבותיהם מאד. ובכל זאת בשובם לא הוכיחתם אמם, כי אם אמרה בקול מוזר מאד: „מה נפלאים הם הילדים האלה!" אולם כעבור ימים אחדים הרשו האבות בעצמם לילדים ללכת עוד הפעם אל עמק „סירקה", לגדל שמחת פרידטיוף. שם הסכין הנער לדוג דגים שעות רבות ביום ובלילה. ומשנה אל שנה בגדלו, הוסיף ללכת שמה ולחדור הלאה ביערים השוממים, ולהתמהמה שם ימים רבים. שם הסכין לשאת עמל ותלאה ולעבוד בלי לֵאות, באביב ובקיץ — בעבודת הדיגים, ובימי החרף — בציד הארנבות. לפעמים קרה לפרידטיוף לחשך אֹכל מפיו יום תמים. פעם אחת קרה לו ולאחיו לבלות שם שלשה עשר יום בציד הארנבות ולכלכל נפשם רק בתפוחי אדמה, וכמעט שמתו ברעב הם וכלבם. פתאם הגיעו מבלי משים אל חצר קטן, אשר אדוניו המית ביום ההוא חזיר. ובטוב לבו הציג לפני אורחיו לטעם מנקניקיו הטריים, והם התנפלו על הנקניקים

בתאוה רבה, וימלאו את בטנם הרעבה, עד כי חלו מרב האכילה.

בִּקורי פרידטיוף התדירים האלה ביער הרגילוהו לשאת באמץ לב לא רק עיפות רעב, כי אם גם מחסר הנקיון. בשבתו על שפת היאור הרים לפעמים שֶׁבֶב מזוהם, לבלול בו את הקֵהוה, או אכל דג נא ומסריח. אולם חייו אלה בקרבת הטבע לא הפריעוהו מלמודיו. בבית הספר למתחילים היה הוא התלמיד הראשון, ומוריו התפלאו על שכלו השנון ותשוקתו לדעת הכל. בבית הספר הריאלי לא הצטַין באופן כזה. המורים אמנם הללוהו על כשרונותיו, אך לפעמים היה בלתי מקשיב, ורעיונותיו היו מפזרים, וגם זה בא לו מתשוקתו לדעת הכל. בראשו התרוצצו תמיד שאלות שונות, הנוגעות לחזיונות הטבע אשר סביביו, או לחיי החיות, והשאלות ההן לא נתנו לו מנוחה, עד כי לא יכל להתרכז בלמודיו. בעודנו ילד הקיף תמיד את מכיריו הגדולים בשאלות אין מספר: „איך" „מדוע"? ובגדלו התאמץ למצוא תשובות על השאלות ההן, אם בספרים או בהשקפותיו ובנסיונותיו. בהיותו תלמיד מחלקות בית הספר הריאלי הגבוהות, לקחה הכימיה את לבבו מאד. ולו היה רע ושמו קרל, אשר אתו אהב לחקור ולדרוש על כל נעלם ומופלא מהם. אולם להנערים האלה חסרו כלי העבודה לעשות את נסיונות הכימיה, אשר קָראו בספרים או אשר ראו בעשות אותם המורה. אז התחכם פרידטיוף להכין בעצמו כלי עבודה הדרושים לו, ויעש לו שפוררת וצנתרות, אשר התפוצצו, כמובן, כרגע מדי החלו לעבוד בהן עבודתו, ותסבנה מורת־רוח לחוקר־הטבע הצעיר הזה. את נסיונותיו אלה עשה בחדר קרל, אשר בעלית בית אביו. והבית קטן הוא ובנוי מעצים, ותהי סכנה צפויה אז לכל יושבי הבית, בהתפוצץ כלי עבודתו ובהתלהב החמרים הכימיים באש.

בן שמונה עשרה שנה היה פרידטיוף בכלותו את למודיו בבית הספר הריאלי, ויהי עליו לבחר לו איזו מטרה בחיים. הוא אהב כל עמל ועבודה גופנית, על כן דמה בנפשו, כי ינעם לו ביותר להיות איש צבא, ויחל לבקר את בית הספר

אשר לצבא, אך לא לארך ימים. תשוקתו למדעים הכריחתו לשוב ממחשבתו להיות איש צבא, ויחל לבקר את האוניברסיטה, ועל פי רצון אביו, אשר חפץ כי יהיה בנו יודע דת ודין, בא אל מחלקת המשפטים. אבל גם אז לא יכל להשליך מידו את החכמות הטבעיות האהובות לו, ויבקר גם את מחלקת הרפואה. לא עברו ימים רבים ונפשו חשקה ללמוד ידיעת בעלי החיים וישליך אחרי גוו את שתי המחלקות ההן, ויעזבן.

ב.

מסע ננסן הראשון והשתלמותו בידיעות.

בשנת 1882 הציע לפניו פרופיסור אחד מכרו לנסוע באנית סוחרי כלבי־הים אל אוקינוס הקרח, כי במסעו זה יוכל לרכש לו חֹמר רב לחקירותיו. בהתפעלות רבה קבל ננסן את ההצעה; ויען כי היה עליו לחכות שבועות אחדים עד נסוע האניה, לכן הקדיש את כל עתותיו אלה ללמוד ידיעת מבנה גו כלב הים. וביום האחד עשר לירח מֶרץ נסע באנית הקיטור „וִיקִינג", בפעם הראשונה בימי חייו, אל ארצות הציר הצפוני. אבל אוקינוס הקרח קדם את פני ננסן לא בסבר פנים יפות. שבוע תמים היו ימי סופה וסגריר לויקינג. הגלים התגלגלו מעל למכסה האניה, התֹּרן הראשי נשבר. אבל המכשולים האלה לא יכלו לעצור בער נסיעת הסוחרים אשר מהרו צפונה, לבלי יאחרו מועד ציד כלבי הים. וביום חשמונה עשר לחדש מרץ באה האניה בגבולות הקרח.

„לא רחוק מאיי מיין־יאן היינו" — מספר ננסן בספר מסעותיו — „פתאם נשמע בלילה קול השומר: „קרח לפנינו!" ואקפץ על מכסה האניה, ואביט לכל העברים, אבל רק חשך ואפלה מסביב. פתאם הגיח מבין האפל דבר־מה גדול ולבן. ה„דבר־מה" הזה גדל מרגע לרגע, ויִבְדַל בלֹבֶן מראהו הנפלא מֶחֶלְקַת הים השחורה. זה היה רגב־הקרח הראשון אשר פגשנו

בדרכנו. אחרי כן פגשנו עוד ברגבים רבים. הם האירו לפני אניתנו בזהרם הנפלא, ויעברו לפנינו בשאון, ויתגעשו בקול מוזר, ויעמדו מאחרינו. בצפון השמים נראה איזה אור נפלא, בהיר מאד בקצה האופק וחִוֵר בחצי הרקיע. מעודי לא ראיתי כחזיון הזה. מצפון הגיע לאזני שאון מוזר, כמו התפוצצו גלים לפני סלעי החף. כל אלה פעלו על נפשי פעולה עזה, כאלו עמדתי על מפתן עולם חדש. מה הוא פשר האור הזה והקולות האלה? אחרי כן נודע לי, כי האור הוא בבואת המון הקרח הלבן באויר, ואת הקולות השמיעו גלי הים. בלילות שקטים ישָמעו הקולות ההם למרחוק. כאשר הוספנו לנסוע הלאה, כן גדל השאון ההוא. רגבי קרח שטים נפגשו לנו לרגעים יותר תכופים ואניתנו התנגשה בהם לעתים לא רחוקות. ברעם וברעש נגשו אלינו, אך חרטם אניתנו החזק פזרם הצדה. לפעמים היתה ההתנגשות חזקה מאד, עד כי התנודדה כל האניה, ואנחנו לא עצרנו כח לעמוד על רגלינו. אחרי ימים אחדים הוקפה אניתנו מכל עבריה ברגבי קרח; שני ימים שטנו לארך שדה הקרח. פתאם התחולל רוח חזק, ונגמר אֹמר לחדור אל תוך הקרח, ולחכות שם עד עבור הסערה, בהיות עלינו הקרח לסתרה. רב החובל צוה להפוך את חרטם האניה מול שדה הקרח, אך טרם הגיענו אליו, כבר התחולל הסער ברעש. אז הורידו את המפרשים, אך הרוח דחפנו בכל זאת הלאה. האניה נתקעה בקרח, ותטלטל מרגב אל משנהו, ובכל זאת הוסיפה לעשות דרכה קדימה בחשכת הליל. סערת הים גדלה מרגע לרגע, רגבי הקרח שמתחת לאניה רוממו מאד; הרוח שרק בין חבלי האניה ותרניה; אף הגה אחד לא נשמע מפי אנשינו, מלבד קול רב החובל השורר על הים ההומה, אשר בהשקט ובבטחה צוה על אנשיו את מצותיו. המלחים, אשר חורו פניהם מפחד, ואשר התאספו כלם על מכסה האניה, מלאו את מצותיו בפרוטרוט; איש מהם לא אבה להשאר בירכתי הספינה, בעת אשר קול נפץ ושבר האניה נשמע מכל עבריהם. ואנחנו הוספנו לפלס לנו נתיב בין הקרח, אבל אי אפשר היה בשום אופן להוליך את האניה בחפצנו, ונאלץ לעזבנה ביד רצון המקרה,

כאשר יעזבו את הסוסים לרצונם בנתיבות ההרים. המים רתחו וישתערו סביב אפסי האניה, והיא פעם עברה על פני הקרח, פעם פוצצה אותם לחלקים קטנים ופעם פזרתם הצדה, והם לא יכלו לה. והנה פתאם רומם מימינה רגב לבן גדול, ויהי נכון לשבור את נשק אניתנו ואת מוט הנס. אז הסירו מהר את הסירה, אשר היתה תלויה על המוט, ויביאוה אל המכסה. את המשוט הורידו, ונעבור על פני הרגב ההוא מבלי אשר הוסב לנו כל נזק. אחרי כן עף גל גדול מאחורי האניה, ונשמע קול נפוץ העצים הנשברים: הקרח שבר את שבכת צד האניה השמאלי. והאניה נוסעת הלאה. והנה נשמע נפוץ חרש: גם מימין האניה נשברו השבכות. בבואנו אל תוך שטח הקרח קמה הסערה לדממה: הים שקט, השאון נדם אף כי שם בשטח המים הוסיף להתחולל בקצפו הראשון; הרוח המה וישרק בין נשק האניה, ובכבדות יכלנו לעמוד על המכסה. הסערה כמו התקצפה על אשר קצרה ידה עתה להכותנו, כמו בהיותנו במים. הסתכנו מאד בנפשנו בהמלטנו מפני הסער אל בין רגבי הקרח, אבל בידינו עלה להגיע למנוחה והסכנה חלפה. ויהי ממחרת בבקר, בצאתי אל המכסה, ותשלח השמש את קויה המזהירים ממרום שמים, על סביבותי שכבו רגבי קרח לבנים מאד, ורק השבכות השבורות נתנו אותותיהן אותות, כי אמש התחולל סער. כזאת היתה פגישתי הראשונה בקרח".

אחרי כן נסעה „ויקינג" הלאה צפונה, אך לא פגשה בכלבי ים, אף כי לפי עת השנה ולפי מעלת הרחב שנמצאה בה האניה, כבר היה על הכלבים ההם להמצא לדורשיהם. המצב הזה הביא את אנשי ויקינג במבוכה, ומה גם כי האניות האחרות, אשר פגשון בדרכם לא הצליחו גם הן במסען. וכה תעתה האניה במרחב האוקינוס יותר מירח ימים, פעם נלכדה ימים אחדים בין רגבי קרח אשר סבוה, ופעם יצאה אל מרחב הים. וננסן התענג בימים ההם על הוד טבע אוקינוס־הקרח בכל לבו.

„מה רבים ושונים הצבעים וצלליהם! – כותב ננסן. פעם

יכסו פני השמים בנגה הקרח הלבן; פעם ישחרו כמו נשקפה בהם בבואת הים; פעם יאדימו כארגמן מקרני השמש, ופעם יפזו כזהב בהתערב האדם בנגה הקרח הלבן. ורגבי הקרח, האח, מה יפו! רגע ירקים הם כירק דשא, ורגע כחולים כתכלת, ובמנהרות הקרח ידמו הרגבים כתכלת כהה. רבים יעצבו למראה מנוחת הטבע השוקטה וערבות הקרח הרחבות; רבים יחושו בנפשם, כי נעזבים וגלמודים הם פה, ירגישו פה חסר החיים, חסר שדות תבואה ומִרעה, חסר העשן היוצא מארבות הבתים, אשר יבשלו שם ארוחה. פה אין חיים כאלה. אבל האיש המבקש בטבע שלום, אמון־רוח וחפש, הוא ימצאם פה.

סוף סוף החלו כלבי ים צעירים להֵרָאות ביום החמשה ועשרים לירח אפריל, אך בעת ההיא כסה ערפל עב את הים ואי־אפשר היה לצודם. ובהתפזר אדי הערפל נראו לאנשי „ויקינג" עוד אניות אחרות; וישאל רב החובל את אנשי האניות על דבר ציד הכלבים, ויאמרו לו כי הציד הוא במרחק ארבעה מילין ממקום עמדתם. ותסע ויקינג הלאה ותבא ביום השני לירח מאי אל חֳפי שפיצבֶּרגן, ומשם נסעו מערבה ומקץ החדש עברו לפני חפי גרינלנד. הררי הקרח בערו באש נגה קרני השמש הבא, וצללי הסלעים השחורים התנוססו על פני השמים הארמים כתֹלע. עד יום הששה עשר לירח יוני שלח רב החובל את סירותיו לצוד כלבי הים רק לעתים רחוקות, אך ביום הזה הצליח לפגש בעדרי החיות האלה, אשר שכבו על רגבי הקרח המונים המונים; ויקחו אז אנשי האניה שלל רב מאד.

גם ננסן לקח חבל בציד הזה, כאשר ספר בספר מסעותיו: בצַות רב החובל להיות נכונים לציד התפרץ מפי כל אנשיו קול תרועת שמחה רבה. על המכסה רבתה התנועה מאד; איש לא חשב על דבר השֵּׁנה. המלחים לבשו את בגדיהם המיוחדים לעבודה הזאת, ויסעדו את לבם היטב, למען חזק את כחותיהם, טרם יקרבו אל מלאכתם. ובין כה וכה הוסיפה האניה לנסוע הלאה, ולאחרונה באה בין רגבי הקרח, אשר

שכבו עליהם כלבי הים. רב החובל נתן צו לַמורים אשר על הסירות (כי על כל סירה יָפקד מורה מקנה רובה אחד ולו ישמעו יתר חבריו המלחים היושבים אתו). האניה הלכה לאט לאט, ולא היתה עוד בה תנועת חיים, כי עברה אל הסירות. הציד עמד על חרטם הסירה, בלטשו עיניו אל כלב הים, אשר יחפץ לירות לו, המַשט החזיק את המשוט, יתר שלשת או ארבעת אנשי הגדוד עמלו גם הם בחפץ לבב במשוטיהם, לבות כלם נגרשו, ובקצר רוח חכו לקראת התחלת הציד.

וזה משפט הציד הזה: אם רק ראה כלב הים את הסירה, אז נחוץ להתאמץ לבל תשוט מאחרי הקרח ולא תעלם מעיניו, אך נחוץ לשוט בה בגלוי, ישר אל הכלב אשר יאמרו להמיתו, כי בהעלם הסירה ובהגלותה פעם שנית יפחדו כלבי הים ויעלמו. בראות כלב הים את הסירה מרחוק ירים את ראשו והורידהו עוד פעם על הקרח. ובקרוב הסירה אליו ירים עוד הפעם את ראשו, והביט בתמהון אל הדבר המוזר הזה, אשר שמה במים מתחת. והסירה הולכת וקרבה, והמלחים יכו במשוטיהם בכל כחם, וכלב הים לא ידע עוד שלֵו ויזחל אל קצה הקרח, ויביט בשפק פעם אל הסירה ופעם אל המים. לאחרונה יגמר אמר לקפץ המימה. אז ירימו יושבי הסירה במצות מפקדם קול יליל נורא. החזיון המוזר הזה יפיל עליו בלהות, ועשתנותיו יבוכו. אחרי עבור מבוכתו יקרב עוד יותר אל קצה הקרח, ועוד פעם יעצרהו במקומו קול יליל־אנשים יותר נורא. הוא יאריך את צוארו, ויקשיב רב קשב, ובתמהון יביט אל הסירה ההולכת הלך וקרב. כפי הנראה גמר אמר להמָּלט. ואם הסירה איננה קרובה עוד, עד כי יוכל המורה להשיג את הכלב בירִיתו, אז נחוץ למהר ולירות לקצה הקרח שלפני כלב־הים. רסיסי שלג וקרח יעופו לפניו אל כל העברים, והסכנה החדשה הזאת תאלצהו לסגת אחור. עודנו חושב מחשבות על אדות הסכנה, והסירה תקרב אליו יותר. המפקד יצוה להמלחים להרים משוטיהם ולשבת במנוחה, והמורה יכונן קנה רובה מול מצח כלב הים, אשר יוריד בפעם האחרונה את ראשו. אם יש על רגב הקרח הזה, או על

הרגבים האחרים, כלבי ים רבים, אז נקל להמיתם לאחר אחד בלי חפזון. העיקר הוא – להמית את הראשון ביריה אחת מבלי שנות, ואז ינוחו יתר כלבי הים על משכבותם בהשקט, בהביטם אל רעם המת ולא ידעו כי מת הוא. הם חושבים, כי יען אשר חברם שוכב במנוחה, בעת אשר האיב קרוב הנהו, אין זאת כי אין כל צרך להמלט. אבל אם יחטיא המורה את המטרה, ורק יפצע את כלב הים, והחל הפצוע לדלג ונפל הימה, אז יבהלו גם יתר כלבי הים, ויעלמו כלם כאחד. לכן יבחרו למורה איש אשר עינו אמונה לירות אל המטרה מבלי החטיאה. אחרי אשר ימיתו את כלבי הים, יפשיטו מעליהם את עורם, ולרגלי העבודה הזאת יצאו כל אנשי האניה בסכינים אל רגבי הקרח. הצידים יקחו להם רק את עורותיהם ואת מעבה שמנם אשר מתחת לעור, ויתר חלקי גום יעזבו על פני הקרח להיות לברות לצפרי הים.

מקץ ירח יוני נלכדה האניה בין רגבי קרח אצל חפי גרינלנד הדרומים, וחדש תמים עמדה האניה במקום אחד בעת היותר מוצלחה לצוד כלבי הים. אנשי האניה נעצבו מאד, אך לננסן היתה העת הזאת היותר מעַנינת מכל עתות מטעו. הוא חקר את חקירותיו בישר לב, ככל אשר יעצהו הפרופיסור; השליך מכמרות על פני המים, ויחקר לכל החיות והצמחים שהעלו מן הים; ציר ציורים מסביבות עמדתו, ויבלה עתותיו בציד, כי אף אם לא היו שם כלבי ים, לעֻמת זאת היו שם דבים רבים מאד, ובכל פעם אשר נשמע קול קורא: „הדבים!" עזב ננסן את ארוחתו, או קם בחפזון משנתו, וימהר לקחת את קנה רובהו לרדוף אחרי הדב. לא היה לו ענג רב מהענג שחש בנפשו בהמיתו דב, ופעם אחת המית שלשה דבים זה אחר זה.

חפי גרינלנד משכו אליהם בכח גדול את לב ננסן, גם ביפים הפרא, גם מאשר בצורים המה ונשגבים. מעבר להמון הקרח השט יֵרָאו ראשי הסלעים והררי הקרח הבוערים באש נגה שמש־צהרים; בערב ובלילה, עת תרד השמש, ופני השמים יבערו שם הלאה מאחרי הפסגות ההן, יפה

ונעלה המחוזה הזה עוד יותר. שעות שלמות ישב ננסן על רצפת מכסה האניה, בכוננו את קנה הראות אל החפים האלה, אשר לא דרכה עוד רגל אנוש עליהם, ויבקש תחבלות איך להגיע עדיהם. לעבור באניה דרך רגבי הקרח לא יתכן. הוא חשב כי יותר טוב לעבור את הארץ הזאת ברגל, ורק סירה קטנה נחוץ לקחת, למען עבור בה את המקומות אשר לא כסו בקרח. ויחל את פני רב החובל לתת לו להוציא את מחשבתו זאת לפעולות ידים. אך רב החובל השיב פניו ריקם. הוא ירא לתת את האיש הצעיר הזה ללכת לבדו בדרך מסוכנה כזאת, ולתת לו סירה ובני לויה לא יכל, כי מי יודע אולי יבוא רוח ויפזר את רגבי הקרח היום או מחר, והאניה תוכל לצאת למרחבי ים. ויהי אחרי עמוד „ויקינג" בחפי גרינלנד ארבעה שבועות, באה עת מכשרה לאניה לפרוש מפרשיה ולנסוע לדרכה. עת ציד כלבי הים עברה, והאניה שמה פניה אל ארץ נורוֶגיה.

אחרי שוב ננסן אל ארץ מולדתו, מנוהו להיות משגיח בית־האסף לידיעות הטבע וההסטוריה בעיר בֶּרגֶן, ותהי משכרתו דיה לכלכל את נפשו בכבוד, ויתמכר לחקירותיו ולעבודתו בידיעת הטבע, והדוקטור דניאלסן מנהל הבית ההוא, חכם גדול וטוב לבב, נהלהו בעצותיו. גם במשרתו זאת הראה את שקידתו הרבה, כמו במסעו ובמעשי ימי נעוריו. הוא חקר לתכלית תנועת האינפֿוסוריות באגל מים בשקידה עזה, כאשר שקד לרדף אחרי הדבים על פני הקרח. שעות תמימות ישב מבלי מוש ממקומו, ועינו הביטה אל היצורים הקטנים האלה מבעד לזכוכית־מגדלת, מבלי שים לב לכל אשר מסביב לו ובשכחו תבל ומלואה. אך בכל זאת תשוקתו למסעות לא עזבתו רגע.

איזה כח נפלא משך את לבו אל המסעות, בשמעו או בקראו על דבר נסיעות הנוסעים. איזו געגועים וחפץ כביר התעוררו בחבו לנסות את גורלו במסעות חדשים. וכאשר תקפהו הרצון הזה התאמץ להשכיחו מלבבו, בהתמכרו לעבודת החקירות

בלי לֵאות, ותרופתו זאת אמנם העלתה לו ארוכה בכל פעם. אבל הרעיון לנסוע שב אליו תמיד ברגעי מנוחתו, בנוחו מעבודתו. ביחוד השקיע את כל רעיונותיו בחפץ אחד, שעלה כמה פעמים על לב הנוסעים שקדמוהו, והוא – לחדור אל פנים האי גרינלנד, ולהוכח, הבאמת יאה שֵׁם „ארץ ירוקה" לאי הזה אם לא? ומה גם אחרי קראו בעתונים על דבר מסע הנוסע הנודע נורדנשילד, שנסע לגרינלנד בשנת 1883, וישב משם אחרי הצליחו לחדור אל פנים האי במרחק מאה ושבע עשרה פרסאות, מבלתי יכלת ללכת הלאה, כי טבעו הוא ובני לויתו על כל מדרך כף רגלם בערמות השלג, ורק שני הלַפְּלַנדים אשר שלח לפניו רצו בסנדלי שלג, ויעברו עוד מאתים פרסא, ויאמרו כי מלבד שלג וקרח לא ראו באי מאומה. אחרי קראו את כל הידיעות האלה נולדה מחשבה חדשה בלבבו.

אז זכר ננסן את סנדלי־השלג, ויאמר בלבו: אם יכלו הלפלנדים לעבור ברגליהם מאתים פרסא בשני ימים, אז יוכל הוא לעבור שלש מאות פרסא, ויוכח בעיניו לדעת תכונת האי מה היא? הרעיון הזה תקפהו בכל כחו, ולא יכל ננסן להחלץ ממנו. אולם עברו עוד ארבע שנים טרם יצא הרעיון הזה לפעולה, ובמשך ארבע השנים התעסק בחקירותיו, ויצא לו שם לתהלה בין כל החכמים והחוקרים, כי חוקר בעל כשרונות נעלים הוא ועושה חקירותיו באמונה ובתם לבב. בכל זאת לא עצרוהו חקירותיו המרעיות מטיוליו בסנדלי שלג על הרי ארץ מולדתו וביעריה. ויהי היום ויודע לו כי נכונה להיות בקרב הימים הִתחרות המרוץ בסנדלי שלג, והאיש אשר יצטַין ברוצו יקבל פרס לכבוד ולתהלה. ויקח גם הוא חבל במרוץ הזה, ויצטין כאחד הרצים היותר מהירים. בשובו ממקום ההתחרות אל ברגן, עיר מושבו, לא חפץ ללכת בדרך המלך, כי אם בחר לו נתיבות עקלקלות שלא ידעתם רגל אנוש, על רכסי ההרים המכסים שלג רב. כחץ מקשת עף על סנדליו וסכנות רבות התעופפו על ראשו, ויהי צפוי פעמים רבות אלי מות, אך הוא נלחם בכל המעצורים ויוכל להם, וישב בשלום

אל בית־האסף אשר בברגן ולעבודתו המדעית כקדם.

בשנת 1886 הוכרח ננסן לנסוע ארצה איטליה, עירה ניאפול, לחקור ולדרוש שם על מבנה גו יצורי הים הקטנים, יען כי בברגן יכל לראות רק דוגמאותיהם המתות והחנוטות, והוא חפץ לראות את היצורים בעודם בחיים, לדעת את כל חזיונות חייהם, והעיר היותר מסגלה לחקירות כאלה היתה אז באירופה רק העיר ניאפול. שם על שפת לשון־הים הניאפולית, השורצת רמשים ויצורים רבים ושונים, נוסד בית הנקרא: „בית־תחנה לידיעות בעלי החיים". שמה באו מכל אפסי הארץ חוקרים רבים, וינתן לאיש איש מהם חדר מיוחד, שלחן וכל כלי העבודה הדרושים לו. שם היה בית עקד ספרים גדול, ואם חפץ יחפצו האורחים החוקרים לטַיל על פני הים, ונתנו להם אניות לשוט בהם, ולראות בציד יצורי הים. שם עבד גם ננסן ירחים אחדים, וישב אל ארצו אחרי רכשו המון ידיעות. ויחל להשתדל לפני ממשלת נורוגיה לכונן גם בארצו „תחנה" כזאת. ורעיונו זה מצא מסלות בלבב חכמי נורוגיה, ואחרי עבור שנים אחדות כוננו לא הרחק מעיר כריסטיאניה „תחנת ידיעות חזיונות בעלי החיים".—

ג.

מסעו לאי גרינלנד.

אולם כל עבודתו הרבה בחקירות ובמדעים לא יכלו להסיח מלבבו את רעיונו הישן, לחקר את ארצות הקרח, המשתרעות סביב הציר הצפוני, הנשכחות מני רגל אנוש. אופן לכתו בסנדלי שלג דרך אי גרינלנד קבל במחו תמונה יותר בהירה ויותר מוחשת מיום אל יום. ויכתב מאמר גדול בעתון „הטבע", ויבאר במאמרו מה היא הסבה, אשר לא הצליחו כל הנוסעים הראשונים, ונורדנשילד עמהם, לעבור את האי הזה. ויציע את השקפותיו על עתידות המסע הזה.

„אם יחלו את המסע הזה – כותב ננסן – מחף גרינלנד המערבי, כאשר עשו יתר הנוסעים עד היום, – אין כל ספק כי לא יצלח הנסיון ביד הנוסע לעולם. באופן זה יהיו הנוסעים תמיד במצב בני ישראל, אשר עלו ממצרים מארץ נושבת ופוריה: מנוחה וסִפוק צרכיהם מאחריהם, ומדבר שממה, מדבר קרח גרינלנד והחף המזרחי, אשר גם הוא איננו טוב ממדבר שמם, לפניהם. ואם נניח כי יצלח להם להגיע עד החף המזרחי, אבל אין לשכוח כי אז עליהם עוד לשוב בדרך אשר באו, למען שוב אל ארץ מולדתם, והיתה להם עבודה כפולה ומכפלת. לכן אין טוב לנוסעים בגרינלנד, כי אם להגיע עד החף המזרחי דרך הים, ומהחף הזה ישימו פעמיהם אל החף המערבי הנושב. באופן כזה תאבד מהנוסע כל יכלת לשוב על עקביו, ולא יאלץ להכריח את בני לויתו לעשות דרכם הלאה, כי מי יוָאל לחפץ לשוב אל חף גרינלנד המזרחי השומם והנורא, בעת אשר לפניו החף המערבי, אשר בו ימצא את כל מחסריו, ימצא ארץ נושבת והשכלת אירופה לפניו? אז יהיה לפניו רק דרך אחד – ללכת קדימה. „המות או חף גרינלנד המערבי!" זה יהיה הפתגם הנשא על שפתי הנוסעים".

גם עם חכמים רבים ופרופיסורים נודעים אשר בארץ מולדתו דבר ננסן על אדות רעיונו זה, אך רֻבם לא האמינו באפשרותו. הנוסע הנודע נורדנשילד, אשר אליו פנה ננסן לשאול בעצותיו, קבלהו בסבר פנים יפות, וישמע את דברי הצעותיו באזן קשבת, ובכל זאת הביע לפני ננסן את שפקו בדבר הצלחת המסע. והאנשים אשר ידיעות המסעות לא נודעו להם היטב חשבוהו למשגע. ויהי אז גורלו כגרל כל החכמים, מקלומבוס ועד הנה, אשר אם נשגבים רעיונותיהם מהמון העם, והיו לכלמה וללעג בעיני קטני האמנה. באחד העתונים המהתלים נדפסה מודעה המודיעה כדברים האלה:

„בשנה הזאת בחודש יוני יציג החוקר ננסן חזיון נפלא: מרוץ בסנדלי שלג על פני קרח גרינלנד. – מקומות

למושב הרואים במחזה יהיו בנקיקי הקרח. קיחת פתקאות־חזרה תהיה לדבר מיותר". –

בדברי התול חסרי טעם כאלה דמו האנשים קצרי הראות לבטל כעפר הארץ את מחשבתו הנפלאה, ולהניאו מהוציא אותה לפעולה, אבל ננסן לא שם לבו לשפק אשר מצא קן לו בלבב החכמים, ולא למהתלות האנשים אשר דעת המסעות רחוקה מבינתם; ויפן אל אקדימיַת האוניברסיטה הנורוגית בבקשתו, כי תשתדל לפני הממשלה לתת לו תמיכת כסף, אשר בלעדה לא יוכל רעיונו לצאת לפעולות ידים. האוניברסיטה אמנם שמה לבה לרעיונו, אשר מצא חן בעיניה אך המיניסטרות לא אבתה להוזיל כסף בגלל מפעל אשר הצלחתו מוטלת בספק גדול. הוא בקש מממשלת נורוגיה רק חמשת אלפים „כתרים" (כאלפים רובל), אך כל העתונים התנגדו לבקשתו לאמר, כי זר יהיה הדבר מאד, אם תאות הממשלה למלא את חפצו ולתת לו את הכסף הדרוש לו. האם למען אשר יוכל איש פרטי לטַיל להנאתו במלוא רחב אי גרינלנד, מחויב עַם הנורוגים לנדב מאוצרו סכום גדול כזה! ויש אשר הוסיפו בהתול לאמר: „מה לא ראה שם בגרינלנד?"

אבל לאָשרו נמצא איש טוב וישר, סוחר מארץ דניה – אבגוסטין הַממיל שמו – אשר האמין ברעיון ננסן, ואשר קם לו לעזר. האיש הזה עזר תמיד בכספו לכל מפעל מדעי, ויאות גם עתה לתת את הסכום הקטן שדרש ננסן. עזרת איש בלתי נודע לו ובן ארץ אחרת נגעה עד נפש הנוסע, ויודה לו מקרב לבבו. מעשה הַממיל נפח בלבבו אֹמץ וכח הרצון לכלות את המפעל אשר החל. הוא נוכח כי רעיונו הגדול הזה לא רעיון רוח הוא, אם עוד יִמָּצאו אנשים בתבל, המאמינים בו בכל לבבם ונכונים להיות לעזר לו גם בהונם.

בראשית שנת 1888 היה החכם הצעיר הזה טרוד מאד. עליו היה לעמוד על המבחן באוניברסיטה בימי האביב הבא, למען קבל את התאר „דוקטור לידיעת בעלי החיים", וביחד עם זה היה עליו להכון לקראת מסעו. הוא האמין כי הצלחת

מסעו תלויה בהכנות טובות, לכן התעסק בהכנותיו אלה בזהירות יתרה, ולא שכח כל דבר קטן וגדול. ראשית היה עליו לבחר באנשים ראוים להיות לו לבני לויה. למרות השפק אשר הביעו רוב העתונים בנוגע למסעו, נמצאו בכל זאת יותר מארבעים אנשים מארצות שונות, אשר התנדבו ללותו על דרכו; אך הוא בחר מתוכם שלשה נורוגים, היודעים לרוץ היטב בסנדלי־שלג, אנשים היכלים לשאת כל עמל והלאה ואמיצי לב: את אוטטו סְבֵירְדְרוּפ, רב החובל שהתפטר ממשמרתו, בן שלשים ושלש שנה, אמיץ כח כדב ואמיץ לבב מאין כמוהו, אשר לא הרגיש מעודו תאוה עזה לקריאת ספרים; את אלוף דיטְריכסן שר גדוד צבא הרגלים בנורוגיה, בן שלשים ושתים שנה, אשר בלה כל ימי חַיָו בחִלוץ־האברים ובתנועת הגו באויר הצח, ואיש נאור ומשכיל מאד, היודע לערוך היטב מפת גלילת הארץ, ולהתבונן אל חזיונות הרקיע לדעת תכונותיהם; ואת כריסטיאנסן טְרַן – אכר נורוגי, אשר לא יסוג אחור מפני כל פחד, בעל רצון כביר ואיש ישר מאד.

מלבד אלה חשב ננסן לנחוץ לקחת אתו גם שני לפלנדים, אשר כבר הורגלו לחיות בארץ הצפון, והיודעים לנהג בצבאים, יען כי יתכן מאד שיאלצו לעבור חלק דרכם על הבהמות האלה. ויבקש את מיודעיו לשכר למענו שני לפלנדים אמיצי כח, מבן שלשים ועד ארבעים שנה, ולשלחם אליו עירה כריסטיאניה. ימים רבים לא קבל כל מענה על בקשתו. לאחרונה מקץ ירח אפריל, ימים אחדים לפני צאת הסְפֵּדִירָא א) לדרכה, הודיעוהו כי באו הלפלנדים. ויהי אך הביט אל פניהם, וירא כי נכזבה תוחלתו: אחד מהם היה איש צעיר לימים, בן עשרים ושש שנה, ושמו שמואל יוהנסן בַּלְטָא, שפניו העידו בו כי יתכן היותו פִּינִי מהיותו לפלנדי; והשני, רַבנא, אמנם בעל פנים של לפלנדי אמתי היה, אבל הוא איש זקן כמעט, קצר הקומה ובלתי מהיר בתנועותיו, שערותיו ארכות ושחורות, ולא יד[ע] לדבר

א) עקספעדיציאן, Экспедиція.

כן נורוגית. ויהי בשאל אותם ננסן אם יראים הם לשים פעמיהם לדרך רחוקה כזו, ויענהו הצעיר: „אמנם כן, יראים אנחנו מאד. בלכתנו הנה אמרו לנו אנשים רבים כי לא נשוב עוד מהמסע הזה, ומה נורא לנו הדבר הזה!"

המקרה הזה העציב אמנם את רוח ננסן, אך כבר קצרה העת לבקש לפלנדרים אחרים. ויגמר ננסן אמר לקחת את בלטא ואת רעהו למרות רצונו, ויתאמץ לעודד את רוחם ככל אשר היה ביכלתו, וידבר אל העניים האלה טובות, וכפי הנראה השיג את מטרתו. האנשים התמימים האמינו בו ויאהבוהו, ובלטא מזכירהו בספר זכרונותיו לטובה. הוא כותב שם כדברים האלה: „אדוני החדש, ננסן, היה איש לא נודע לנו מתמל שלשם; אבל פניו האירו לנו בחבה כפני קרובינו אשר עזבנו בביתנו. פניו ודבריו אשר דבר אלינו הם נעימים לנו מאד. כל האנשים אשר אתו הזרים לנו היו טובים לנו, לשני הלפלנדרים, כל עת שבתנו בעיר כריסטיאניה. ומן העת ההיא והלאה שקטה רוחנו, ונהי בעינינו כאנשים יותר מאשרים".

בכל ימי אביב שנת 1888 עמל ננסן בלי לאות בהכנותיו למסעו. הוא חשב מראש על אדות כל דבר קל־ערך בנוגע למטרתו. הרבה כלים, כמו: עגלות חרף, סנדלי שלג וסירת דוגה, צוה להכין לפי התבנית שציר הוא בעצמו לפני עושיהם. בחשבו מראש כי יתכן מאד שלנוסעים לא תהיינה בהמות משא בדרכם, אשר הם אומרים ללכת בו, ויאלצו האנשים בעצמם לשאת את כל משאם, השתדל לקחת חפצים מעט אתו; ובכל זאת לא שכח כי חסר איזה חפץ נחוץ מאד בדרך יוכל להפריעהו מהשיג את מטרתו, וגם יוכל להביא סכנת מות על נפשות האנשים אמיצי הלב האלה. בקראו בספרים את סדר מסעות הנוסעים אל ארצות־הציר שהקדמוהו, נוכח כי עגלות החרף הן מהחפצים היותר נכבדים במסעות כאלה. עגלות חרף כבדות עוצרות את ההקדמות המסע ומניעות את מסעיהן, לכן גמר אמר לקחת אתו חמש עגלות־חרף קלות מאד, עשויות מעצי ארן ומוטותיהן

התחתונים רחבים, מכסים ברזל־עשת. חיק עגלות־החרף נעשה ממקלות ארן מצמדים ברצועות עור, גם מסמר ברזל אחד לא היה בו, לכן היו עגלות החרף קומאיות א) וחזקות, עד כי במשך כל ימי מסעו לא התקלקלה אף אחת מהן. ארך עגלות החרף היה חמש אמות ורחבן יותר מאמה. משקל כל אחת מהן היה רק שלשים לטראות.

סנדלי השלג, אשר הוכנו על פי התבנית אשר הראה ננסן, הצטַינו בחזקם ובקלותם; מלבד זאת, למען עבור את השלג הלח, לקח אתו סנדלי־שלג „הודיים", אשר נקלעו מעבותים הנקשרים אל מסגרת ארן עגולה. סירתו הצטינה בקלותה ובחזקה, עד כי יכלה עמוד גם בהתנגש רגבי הקרח בה. האהל אשר הכין לו היה קטן, עשוי משלשה מוטות עצי בַמבוק ומחמש חתיכות אטון, אשר לא יתן למים לעבור בו. והחתיכות האלה יכלו לשמש גם במקום מכסה לצידת הדרך וגם במקום מִפרשים לסירה. ביחוד חשב ננסן את שקי השינה לתנאי נכבד מאד בדרך מסעו לארצות הציר. ויצו לעשות שני שקים מעורות צביים לשלשה לשלשה אנשים. הוא חשב למשא מיותר להכין ששה שקים קטנים לכל בני הסִירא, וגם שק אחד גדול לכלם לא חפץ, באמרו אם יאבד האחד במקרה רע והיה השק השני להם לפליטה, ויישנו בו שלשה שלשה אנשים חליפות. וזה מעשה השקים: שפת השק האחת היתה ארֻכה מהשני כסרח העודף, ותכסה את ראש הישן. והיה אם לא גדל הקר אז כסו את הראש בשפה ויישנו; ובגבר הקר מאד רכסו את סרח העודף אל השק בתוך וישאפו אויר דרך הלולאות. כל בגדי הנוסעים היו מאטון צמר (רק הלפלנדים מאנו לפשוט את מעילי עור הצבי אשר עליהם). הם היו לבושים חזיות צמר ומכנסי צמר, בגדי צמר עליונים קצרים ומכנסים קצרים שניים, נעלי צמר שתי חליפות, פזמקאות שתי חליפות; הראשונות של צמר והשניות של נוצות אוזים

א) אֶלַסטיש, Эластичный. המלה „גוממי" נמצאה בתלמוד בשלשה אופנים: גומי, קומוס, קומא; ומהאופן האחרון יתכן לעשות תאר בְהוספת אות יוד להוראת תכונת איזה חמר או חפץ, הנמתח והמתכוץ.

רכות, נעלי עור ומְדרכותיהן א) מעור עב מאד. למען החסות מרוח ומטר הכין לו ולאנשיו מעילים ארוכים מאטון בד, שלא יתן למים לעבור בו, ושקים קטנים להם מאחוריהם במקום הצוארון, לשום אותם על ראשיהן. וגם הכין נעלי יד של צמר ונעלי יד גדולות מעור כלבים לעת יגבר הקר. לכובעיהם היו מכסות־אזנים מצדיהם, ומְגנים מאחוריהם להגן על צוארם ואזניהם מפני הקר; מלבד זאת עשו להם עוד שקים קטנים בעלי שלש קצוות מאטון בד אמוץ לשים על ראשם. ולמען הגן על עיניהם, לבל תכהינה מברק שלג הציר, הכין ננסן משקפים גדולים, שצבע זכוכיותיהם כצבע העשן, ומשקפים שניים להם עשוים עץ ונקבים בהם להביט בעדם.

על פי כללי חכמת הפִיזיולוגיה נוכח ננסן, כי נחוץ לכל אחד מנוסעיו אכל במשקל כזה: מאתים גְרַם חלבון, ששים ושלשה גרם חֵלב ושש מאות ושלשים ושבעה גרם עמילן או סוקר. לפי החשבון הזה לקח ננסן צידה לו ולאנשיו, אך בעת התכונה טעה טעות גדולה, אשר סבל ממנה לאחרונה הרבה תלאות: הוא קנה לו בקופנהַגן בשר מְיֻבש, המוכן – לפי דברי המוכרים – באופן אמירקני; ויען אשר הבשר הזה מכיל בתוכו חֵלב כדי שלישית משקלו, לכן חשב ננסן גם את משקל החלב הזה בחשבון הכללי. אבל זמן קט לפני שומם לדרך פעמיהם, נודע לו כי אין בבשר הקנוי כל חלב. ויאלץ לקחת אתו מעט חמאה לדרכו, אבל היא לא הספיקה לכל ימי המסע, ויסבלו הנוסעים ענוים גדולים מחסר החלב, ענוים – אשר לא יכל איש לציר בדמיונו אם אך לא נִסה בהם. לעֻמת זאת הביא לו תעלת רבה השוקולַד, אשר קנה בפריז במשקל פוד אחד. גם בו היתה מגרעת אחת, כי התעכל מהרה בקיבה, וכֹסף האכל שב מהרה לאוכלו לשבע. למען בשל לו תבשיל מרק קנה מספר נקניקים ממֻלאים

א) שוהזאהלען, Подошвы. נגזרה מפעל „דָרֹך" כמו: מִסְפָּרַיִם–מ„ספר"ו, מכנסים מ„כנס" משקפים מ„שקף", ויהיה אם כן במספר יחידה „מִדְרֶכֶת" כמו מ„צָנֹף" – מִצְנֶפֶת,

בחומצה א), בפול, בחלב חזיר ובבשרו. תחת הלחם לקח לו עגות בשר מיֻבשות, ולשקוים – קַהוה ותֵה, אבל יין שרף לא לקח ננסן אף מעט, כי חשבהו למשקה מזיק את שותיו. גם טבק לקח רק במשקל קטן, כי ננסן בעצמו לא העלה עשן הטבק, בחשבו את הענג הזה למזיק לשלום הגו. מלבד זאת לקח כלים מכלים שונים, לעשות בהם את חקירותיו המדעיות: כלי הצלמוניה, הכתיבה, הציור, והתפירה. קרדמות, סכינים, מסמרים, חבלים, מקלות במבוק, חתיכות בד אמיץ ואטון העוצר בעד המים, קני־רובה טובים, ומספר כדורי עפרת מספיק, וגם הפתק קטן ודברים נחוצים לחבוש פצעים, תבות אליות־גפרית, ועוד דברים קטנים, אשר יכלו להועיל להם בדרכם. ומכונה לבשל תבשיליהם לקח לו ננסן, והיא עשויה על פי התבנית אשר המציא הוא בעצמו.

ויהי ככלות כל התכונה, ויאמר ננסן לנסות את כלי מסעו לדעת היצלחו לחפצו אם לא. ויהי בערב וילכו כל בני הסירא אל היער הקרוב לכריסטיאניה. וישימו כלם את סנדלי השלג ברגליהם, ויסחבו את עגלות החרף ומשאן. ויטו את אהלם על פני היער ויבשלו קהוה במכונת האל־כוהל ושלג לקחו להם תחת המים. ואחרי שתותם את הקהוה, נכנסו אל שקי השנה ויישנו כל הלילה. בלטא מספר בספר זכרונותיו, כי ננסן וחבריו ישנו שנה מתוקה כדבים, ובעמל רב הצליח לו להעירם משנתם בבקר בשעה העשירית. הדבר הזה יהיה לנו לעד, כי כל התכונות עלו לננסן יפה מאד.

אבל קצרה יד ננסן לרכש לו אניה מיוחדה לצאת בעוד מועד ולבוא אל החף, אשר התוה לו מראש, כי לא היה בידו די כסף לזה; ויאלץ לבוא בדברים עם רב חובל אנית „יַזון" – אנית סוחרי כלבי־הים – אשר הבטיחהו להביא את הסירא מאיסלַנד עד אזור הקרח הסובב את האי גרינלנד, ותנאי התנה רב החובל מראש, כי יש לו הרשות להתעסק בדרכו בציד כלבי הים.

א) ערבסען, Горохъ.

ד'.

מסע ננסן באניה ובסירה.

ויהי ביום השני לירח מאי, ויסע ננסן מכריסטיאניה ויעבר דרך קופנהגן ולונדון, ויבוא עירה לֵיט, בארץ שוטלנד, ושם נלוו אליו גם יתר בני לויתו. ויושבי ארץ נורוֶגיה נדו מאד להולכים האלה, ויברכום לפני צאתם, ויחשבו בלבם כי לא ישובו הנוסעים מן הדרך אשר הלכו בה. וביום התשיעי לירח ההוא ישבו בני הסירא באנית קיטור ויבואו איסלנדה. ויחכו שם שלשה שבועות עד בוא שמה „יזון", כי התמהמהה אנית הסוחר הזאת בדרכה בצודה כלבי־ים. אחרי עבור שבוע ימים ראו הנוסעים מרחוק את חף גרינלנד המזרחי ואת סלעיו הגבוהים בעלי־השִׁנַּיִם. ירח ימים עמדה האניה במרחק עשרות מילין אחדות מן החף, כי פעם סבוה רגבי קרח ולא נתנוה לקרב אליו, ופעם הסיעה אותה הרוח הצדה. ובכל העת ההיא התעסקו בני האניה בציד כלבי ים, אשר שכבו עדרים עדרים על רגבי הקרח. וננסן ושני חבריו סבירדרופ ודיטריכסן, אוהבי הציד, לקחו גם הם חבל בעבודה הזאת.

ויהי ביום שלשה העשר לירח יולי, כעבור עת הציד, ויגמר רב החובל אֹמר לפנות מערבה ולשוט אל חפי גרינלנד. וביום השני הודיע המצַפה כי רואה הוא את הארץ במרחק לא רב; אך עד מהרה עלה ערפל ויכס אותה מעיניהם. לעת הצהרים נשמע פתאם קול המצפה לאמר „אדמה!" ותשמח מאד נפש ננסן, ויגל ברעדה, ויעל אל המכסה, וירא לפניו מבעד הערפל את חף גרינלנד המואר בקרני השמש, את טור ראשי ההרים הרמים אשר מצפון לשן־סלע „דֶן". רק שלשים וחמשה מילין היו בינם ובין הארץ, אבל רגבי הקרח הגדולים סבו את דרכם, ויאלצו לפנות לדרומית־מערבית. הררי הקרח הגדולים, שהתנשאו על פני האוקינוס, נדמו להם מרחוק כאיים.

ביום השבעה עשר לירח ההוא יכל ננסן לראות היטב את מישור הקרח, אשר בפנים גרינלנד, משאת נפשו כל הימים.

ויגמר ננסן אמר לשבת בסירתו ביום ההוא, ולהתאמץ להגיע אל החף, אשר היה רק במרחק שנים עשר מילין מהאניה. ויחלו לטען את הסירה ורב החובל נתן להם עוד סירה אחת מסירות האניה, וכל אנשיו עזרו על יד ננסן וחבריו לחבוש, לארוז ולהניח את כליהם, דבר דבר על מקומו הראוי לו. בני הסירא כתבו את מכתביהם האחרונים לשלחם לארצות מולדתם ולאמר שלום בפעם האחרונה לאנשים הקרובים ללבבם, טרם צאתם לארץ בלתי נודעה, אשר אולי לא ישובו ממנה עד עולם. בכל זאת היו כלם שמחים, ולא נכר בפניהם כי יוצאים הם לדרך סכנה. ששה שבועות חכו בכליון עינים ליום, אשר בו ימלא מאוים העז, ועתה הנה בא היום הזה, ומטרתם קרובה לפניהם – ואיך יעצב רוחם? הארץ היתה קרובה; סדר שכבת השלג היה במצב טוב מאד, עד כי קוו בלב סמוך ובטוח, כי התחלתם צלחה היא; ולב ננסן שמח, כמו היה עליו הפעם ללכת אל משתה היין, לצאת במחול עם אהובת נפשו.

בשעה השביעית בערב כבר היה הכל מוכן לשוט. ויעל ננסן בפעם האחרונה על תרן האניה, לראות דרך טובה אשר יבחר לו. מעבר לרצועת הקרח נראתה רצועת מים, שכפי הנראה הגיעה עד החף. ויגמר אמר לשום פניו אל רצועת־המים הרחבה הזאת. כל אנשי אנית „יזון" התאספו, ויעלו על מכסה האניה ללות את ההולכים מהם, כי במשך ששת שבועות מסעם הסכינו את הנוסעים אמיצי־הלב ויאהבום מאד. ובלחצם את ידי הנוסעים נדו בראשם, ויסבו את פניהם מנגדם בתוגה, לבלי יראו הנודדים את אותות בהלתם, כי לא קוו לראותם עוד בחיים. וישבו ננסן, דיטריכסן ובלטא בסירה האחת, וסבירדרופ כריסטיאנסן ורבנא ישבו בסירה השניה. וישמע קול הקורא: „הכל נכון, שוטו!" ויכו הנוסעים במשוטיהם, והסירות נסעו הלאה, וקולות אדירים ויריות קני רובה מן האניה הרגיזו את האויר לאות הפרידה האחרונה,

פני השמים התכסו בעבים, ומטר סוחף נתך ארצה. עננים שחורים השתרעו על ראשי הסלעים בעלי השנים. לעתים התפזרו העננים, ותראה אדמימות השמש הבא כמו מבעד מסך מורם, ואחרי כן נפל המסך עוד הפעם – וימש החשך. והשטים עבדו במשוטיהם בלי לאות, מבלי שים לב לגשם המתדפק על פניהם. ומראה חשטים היה מוזר מאד במעיליהם הכהים ובמצנפותיהם הכהות אשר על ראשם, בשבתם בסירותיהם ובנהגם אותן ביד חזקה בין רגבי הקרח, הנטועים כמסמרות והמזהירים בלבנוניתם על פני הרקיע. כל הלילה עבדו את עבודתם הכבדה, פעמים אחדות אלצו לסחב את הסירות על הקרח, להצילן ממועקת הרגבים תחזקים, פעמים אחדות אלצו להתפתל בשוטם בין הררי הקרח ולסובבם, לבלי ילכדו בשבלת המים אשר יהמו יחמרו לרגלי ההרים.

ויהי בבקר ויחדל הגשם, והשמש העולה האיר את ראשי ההרים, והארץ נראתה להם במרחק לא רב מאד, עד כי ראו גם את האבנים אשר על צלעות ההרים, ולב הנוסעים היה בטוח כי עוד מעט ודרכה כף רגלם על החף. ויחלו כבר לחשב מחשבות לבקש להם מקום מכשר לעלות אליו, ואיך להסיע את סירותיהם אל החף. ופתאם סַבו אותם מכל עבריהם רגבי הקרח הנוראים, ויחלו ללחץ את סירותיהם בחזקה. ואחת הסירות התקלקלה בעת ההיא, ויאלצו לתקנה טרם ישוטו הלאה. ויעלו אל הקרח ויחלו לתקן את הבדקים, ובעת ההיא התלכדו על סביבותיהם רגבי קרח בהמון רב, ופני השמים כֻּסו עוד פעם בעבים וגשם טורד ירד בזעף ארצה. אז הוכרחו הנוסעים להתכנס בשקיהם ולנוח מעמלם. ואמנם נחוצה היתה להם המנוחה מאד אחרי עבדם חמש עשרה שעות עבודת פרך. ויגמרו אמר כי ינומו רק חמשה מהם את שנתם, ואחד מהם יעמד חליפות על המשמר, לראות את תנועת הקרח, ולהעיר את חבריו השנים, בראותו כי הרגבים התפרדו, עד כי יש היכלת לעבור ביניהם בסירות. אבל תקותם היתה כוזבה! הרגבים לא התפרדו, והרֶוַח ביניהם היה צר מאד לסירה, ורחוק מאד לאנשים לעבור ברגליהם. ורע מכל אלה

היה, כי הקרח לא עמד מבלי נוע. הוא נסע על פני המים בראשונה לאט לאט, ואחרי כן שטף במרוצת הזרם במהירות רבה. ולא היה לאל יד הנוסעים להתנגד לשטף הקרח, אשר סחפם אִתו יחד דרומה, בהרחיקו אותם הלך והרחק מן החף.

ויבלו הנוסעים ימים תמימים באהלם, בהסתרם מפני המטר הסוחף. וביום התשעה עשר בבקר, בהטהר האויר מעט, ראו והנה הרחיקו מעל החף פי שנים מבראשונה. אך הקרח מפאת מערב הלך הלוך וחסר, עד כי יכלו לנסות לעבור בסירותיהם את רֹחב הזרם. ויכו במשוטיהם בכל מאמצי כחם, ויִדָחקו לעבור בין הקרח, ויקרבו עוד הפעם אל החף במרחק מילין אחדים. אבל בערב סַבו אותם רגבי הקרח עוד פעם, ויאלצו למגנת לבם להטות אהלם על פני הקרח ולנוח מעמלם למרות חפצם, ולהביט בדאבון נפש איך יסחפם הזרם הלאה ממטרתם היקרה להם. המצב הזה יכל להעבירם על דעתם. אולם גם ננסן גם הנורוגים בני לויתו לא נעצבו אל לבם. ובעת אשר ישנו יתר האנשים את שנתם התענג ננסן למראה הים והחף הרחוק, הנטבע באור הנשף הכהה והנחמד, וינס לציר על הגליון את התמונה מרהבת העין אשר נגלתה לפניו. ומרחוק הגיע לאזניו קול שאון דכיי הים הדופקים על החף — אות הוא כי קרוב קצה אזור הקרח הסובב את אדמת גרינלנד.

בבקר השני העירה דחיפה חזקה את הנוסעים הישנים; וידרשו ויִמָצא כי נבקע רגב הקרח, אשר מצאו הם להם משכן עליו, לשנים לא הרחק מאהלם, ויאלצו לעבור מן המקום הזה אל רגב קרח אחר יותר חזק. שאון דכיי הים נשמע במרחק קרוב, ומרום הקרח נראו ברור מי הים, אשר התנוצצו ויפזו מנגה קרני השמש. בעת אשר הנורוגים הכינו להם מעונם החדש נעלמו הלפלנדרים פתאם ואינם. המקרה הזה הרגיז את מנוחת ננסן וילך לבקש את האובדים, אף כי קשה היה מאד להסתר על פני מישור הקרח הגלוי. ויתפלא ננסן מאד לראות אחת הסירות מכסה היטב במכסה עתיק, ויגש אליה, ויגל לאט את המכסה, והנה צחוק מכאיב לב: שני הלפלנדרים שוכבים על קרקע הסירה, בלטא קורא בקול רם

את כתבי הקדש באזני רבנא רעהו. האמללים לא קוו עוד לראות באור החיים ויכינו נפשם לקראת המות. בראשונה התודו על חטאותיהם איש באזני רעהו, ויבכו מרה, ויקטו בפניהם, על כי הטו אזן קשבת לעצת אנשים רעים, אשר יעצום לקחת חבל בעד בצע כסף במפעל מסכן כזה.

ביום ההוא גמרו הנוסעים אמר לבשל להם בפעם הראשונה תבשיל חם, ויבשלו מרק חומצה אשר נָעם מאד לחכם. בעת הארוחה גבר הסער על פני הים, הקרח התנודד כמלונה, והמִּבְשָׁל א) היה נכון לנפול בכל רגע, אבל כל זה לא הפריע את הנורוגים מאכל בשמחה את לחמם. הסכנה כמו חדדה את שכלם עוד יותר; וידברו הלצות ודברי התול, והֵד שחקם התמים נשמע בממלכת הקרח, אשר לא היה בה מעודה כחזיון הזה. רק הלפלנדים לא לקחו חבל בשמחת חבריהם. הם אכלו את ארוחתם בדממה, בהסתכלות פנימות, וכפי הנראה חשבו את ההלצות לחטא שפתים, בעת אשר המות מרחף לנגד עיניהם. ואמנם לא השחוק היתה הסכנה: רגבי הקרח שטו במהירות לקראת משברי הים אשר התנפלו עליהם בשצף קצף, וישטפום, וישברום, ויצברו רגב אחד על משנהו ויסחפו אִתם הימה שברים גדולים מסלעי הקרח. ורגב הקרח אשר נטו עליו הנוסעים את אהלם היה לעת עתה חזק. אבל היעצור כח להתנגד לדחיפת הגלים? זאת לא יכל איש לדעת. ויגמרו הנוסעים אמר לשבת עליו עד היכלת האחרונה. והיה בהביאם הרגב הימה ולא יוכל עוד להיות להם למפלט בטוח, וישבו אז בסירות, ויתאמצו לעבור בעזרת משוטיהם דרך הגלים. לפי דעתם לא יכלו להציל את שתי הסירות פעם אחת בשום אופן, לכן טענו את חפציהם הנחוצים להם יותר בסירה אחת ויאמרו לשבת כלם בה.

רבנא האמלל היה כאיש אובד עצות בעת התכונות האלה. לרגעים עלה על מרום פסגת הקרח, ויבט בפחד נורא אל הגלים אשר כנראה הלכו הלך וקרב. אז זכר את אשתו, את בניו, את צבייו האהובים ואת ביתו הדל, אשר

א) קיבע, Kyzaa.

בהרי פינמרקן, ובפעם המאה ואחת קלל את תשוקת בצעו, אשר המריצה אותו לעזוב את ארץ מולדתו, ושם בעת הזאת כל כך נעים היה לו, כל כך חם, וכל כך אור!

ויגמרו הנוסעים אמר להתכנס בשקיהם בהקדם היותר אפשרי, ולנום את שנתם עת יותר רבה, למען יוכלו לעבוד את עבודתם הקשה, בהיות עליהם לשוט בסירה אחת. וסבירדרופ התנדב לעמוד על המצפה. כל חמשת האנשים נמו עד מהרה את שנתם במנוחה, אף כי שאון הגלים גדל מרגע לרגע. אחרי עבור שעה אחת נעור ננסן משנתו מקול מחיאת המים מאחרי האהל, לא הרחק מן המקום אשר שכב שם ראשו. רגב הקרח, אשר היתה עמדתם עליו, פעם עלה ופעם ירד כאניה בלב ים סוער, ושאון הגלים החריש את האזנים. ויאמר ננסן בלבו, כי עוד מעט והעיר סבירדרופ את הישנים, יען כי המים יכלו לשטף את האהל. אך המים לא הגיעו עדיו, וסבירדרופ הוסיף להתהלך בצעדיו החזקים על פני הקרח הנה והנה, בין האהל והסירות. וירגיע ננסן את רוחו ויאמר: „אם סבירדרופ חושב כי אין כל סכנה, אין זאת שאיננה באמת ואפשר לישון במנוחה". ויתהפך על צדו השני, ויישן תרדמה עזה.

ובין כה וכה חפץ סבירדרופ פעמים אחדות להעיר את חבריו. פעמים אחרות נדמה לו, כי עוד מעט והתפוצץ רגב הקרח לשבבים מכח הגלים המכים אותו, או יבָקע מדחיקת הרגבים האחרים אשר התנשאו עליו. הוא הוציא כבר את המסמר המחזק את האהל, אך גמר בכל זאת אמר לחכות עוד מעט. ויגש אל הסירות ואחרי כן שב ויוציא עוד מסמר אחד. ברגע הזה עבר הרגב על פני קצה שדה־קרח. גבעת קרח גדולה שטה על פניו ותהי נכונה להתנפל על הרגב. הגלים התנפלו מכל העברים; אבל לאשר הנוסעים נצבר לפני זה גל גדול של רסיסי קרח בשפת הרגב ויהי להם למגן. לאחרונה גברה הסערה מאד ולא חפץ עוד סבירדרופ לחכות. ויוציא את המסמר האחרון ויחפץ להעיר את חבריו והנה קרה מקרה פתאֹמי, כי בא זרם מתנגד ויסחף את רגבם במהירות נוראה

אל החף. ולמחרת בבקר היו הנוסעים רחוקים מסכנת מות. תחת הים הסוער ורגבי הקרח המתנגפים יחד היו על סביבותם שלום ומנוחה. הם הרחיקו הלאה מן הים, על כל סביבותם השתרע שדה קרח שקט ושאנן המכסה בנגה קרני השמש. גם לב הלפלנדים שקט מפחד.

אמנם סכנת המות עברה עתה, אך מצב הנוסעים לא היה בכל זאת נעים. רגב הקרח אשר היו עליו שנה את מסעו ממזרח למערב, ואחרי כן מהר לפנות דרומית־מערבית, ואחרי כן – דרומה. הוא סחפם, כנראה, לארך חֳפי גרינלנד, פעם בקָרבו אליהם ופעם בהרחיקו מעליהם, ואי אפשר היה להאמין כי יביאם אל מטרתם. הם הביטו אל מצב רגבי הקרח, ויתאמרו להתקרב יותר אל החף פעם בסירות ופעם ברגליהם, בסחבם את משאם בעגלות החרף. הרוח החזק אשר נשב מן החף צבר רגבי קרח למכביר, ובכל רגע היתה הסירה צפויה להודק מלחצם. גם ללכת ברגליהם היה מסֻכן מאד. מהתחככות רבה התרככו קצות הרגבים מאד, האנשים נפלו מעליהם המימה לרגעים, ויכבד עליהם מאד לסחוב ולהעביר את עגלות החרף דרך הבקיעים הרחבים. ויגמרו אמר לבחור להם רגב קרח אחד חזק וטוב ולחכות עליו לגורלם. הנסיון כבר הורם לדעת מה הוא רגב טוב: עב, חזק וצבע כחול לו, אשר ארכו יותר מרחבו ושפתיו גבוהות ואגם מים בתוכו. האגמים האלה היו משלג הנמס, ויספיקו להם מים מתוקים טובים לשתיה.

ויבחרו להם רגב קרח אחד, ויעלו עליו את סירותיהם, ויטו את אהלם, כמו הכונו לשבת שם ימים רבים. הרגב נשאם הלאה דרומה, דכיי הים נשמעו פעם בשאון ופעם בדממה, והנוסעים התעסקו בין כה וכה בחקירות המיטיורולוגיה, ויכתבו בספרי זכרונותיהם, ויצורו תמונות הטבע, ויתענגו על הקַהוה, או על נזיד החומצה, או פטפטו בשמחה וברוח בטוח מפחד, כמו ישבו בבתיהם בחדר האורחים, ולא במרחב קרח האוקינוס הצפוני. בלטא תקן את נעליו ורבנא, כמנהגו, לא עשה מאומה. הנורוגים שוחחו לעתים לא רחוקות על דבר

העבר וארץ מולדתם, ועל דבר שנות ילדותם. כל האנושיות כלה נדמתה בעיניהם, בשבתם על פני הקרח השט, כדבר רחוק שאי אפשר להגיע עדיו. כה עברו עליהם שבעה ימים מיום העשרים ואחד לחדש יולי ועד יום השמונה ועשרים. כל דבר לא הפריע הפעם את מנוחתם, רק כלבי־הים הוציאו את ראשיהם הגדולים והעגֻלים מן המים, ויביטו בתמהון אל יושבי הקרח המוזרים האלה, ובמחיאת זנבם החזקה נעלמו תחת המים. פעם אחת בא אל רגב הקרח הזה גם דב לבן, אך הוא נבהל למראה בני האדם וַיֵעָלם. פעמים רבות שוחחו האנשים על דבר קץ מסעם זה, אשר על כרחם הוא, ויחליטו כי בכל אופן יביאם הקרח אל היבשה, אף אם קרוב לשן־סלע פֿרואיל בקצה גרינלנד היותר דרומי. ומשם אמרו לנסוע לארך החף צפונה, ואם נחוץ יהיה יבלו את ימי החרף במקום אחד, ובאביב הבא יעברו בכל זאת דרך ערבת אי גרינלנד, אבל לא ישובו אל ארץ מולדתם טרם ישיגו את מטרתם. טוב למות מאשר לחדל מרעיונם, — כי אנה יוליכו אז את חרפתם?

אך לא כמחשבות הנורוגים היו מחשבות הלפלנדים. בראות בלטא כי רגב הקרח ישאם לא אל החף כי אם דרומה, הבטיח את ננסן כי לנצח לא יגיעו אל היבשה, ובלי שפק יסחפו אל האוקינוס האטלַנטי. ורק דבר אחד בקש בלטא מאת האלהים, כי לא ימות בלי ודוי, ולא תאבד נפשו בחיי העולם הבא. יותר מעל כל חטאותיו התחרט בלטא האמלל על השברון, אשר בגללו לקח חבל במסע הסירא, כי שכור היה בעת אשר הציעו לפניו את העבודה הזת, ובעבור עליו יינו חשב את כל זאת לדבר קל ערך ויאות להצעה. אבל כאשר עבר יינו מעליו, ויקץ משנתו, התנחם על מעשהו מאד, רק חשב כי אין לשוב מדברי הבטחתו. — ולמען הרגיע את רוח הלפלנדים העניים ספר להם ננסן את כל אשר ידע על דבר גרינלנד, ויבאר להם היטב מדוע יחשב כי סוף סוף יצלח בידו להגיע אל החף. הלפלנדים שמעו אמריו, אך הניעו בראשם לאות כי לא יאמינו בדבריו.

גם בנוגע להמאכלים שנה טעם הלפלנדים מטעם הנורוגים.

את התבשיל בשלו על מבשל האלכוהל. ויען כי נחוץ היה לחוס על האלכוהל לבל יתם מהרה, כי חמר בוער אחר לא היה להם זולתו, גכן לא בכל יום בשלו להם הנוסעים תבשיל חם, וגם לא הגדילו המרורה. מאנית „יזון" לקחו אתם נתח בשר גדול, אך לגמור בשולו או צליתו לא יכלו, ויאכלוהו הנורוֶגים נא באות נפש, בהיותו עוד אדֹם. אבל הלפלנדים הסבו את פניהם בגעל נפש ובפחד ממאכל כזה. ובלטא אמר, כי רק עובדי אלילים וחיות יוכלו לאכל מאכל נאלח כמוהו. ויאלץ ננסן לכלכל את הלפלנדים בבשר היבש שהיה לו, אשר מצא חן בעיני אוכליו אלה.

ויום העשרים ושמונה לירח יולי היה לנוסעינו ליום תהפוכות רבות: תקוה ויאוש, שמחה ותוגה מלאו את לבותיהם חליפות. פעם קוו כי עוד מעט והקרח יביאם אל רחבת מים, וידיהם החזקות החמושות במשוטיהם וסירותיהם הקלות על פני המים תוציאנה אותם מן המצר. הארץ משאת נפשם, הארץ, אשר לא תדע תהפכות נוראות כאוקינוס הבוגד, הנה קרובה לפניהם, רק כחמשה עשר מילין הרחק מרגבם, והאויר צח ושקט ונעים. כל אלה הפיחו שמחת התקוה בלבם. ופעם כסה הערפל את כל סביבותיהם, נעלמו חפי הארץ מעיניהם והכל אבד. בכל זאת לא אבד אמץ רוחם, אף כי התיאשו להשיג את החף ביום ההוא, ויגמרו אמר לחכות עד הבקר השני, וראו מה יכין להם המקרה. אבל האוקינוס התל בהם באופן אכזרי מאד. הנה מטוטלת מורה הדרך אשר היה ביד סבירדרופ, שעמד על משמרתו ביום ההוא, מראה כי שאון דכיי הגלים המַכים על קצות הקרח נשמע מצפון, בעת אשר לפי דעתו הוא דרום. רבות חשב על אדות המראה המוזר הזה, ויאמר בלבבו כי יוכל היות, שכבר השתגע מרוב יאוש, וחושיו בוגדים בו ומראים לו את חזיונות הטבע לא כראוי, או מורה הדרך עושה את עבודתו רמיה.

אחרי סבירדרופ עמד רבנא לצאת על משמרתו. האיש התמים הזה לא ידע מה הוא שעון, ואיך להשתמש בו. תחת

לעמוד על המשמרת שתי שעות ולעזוב את מקומו לרעהו הבא אחריו, עמד הוא על פי רוב חמש או שש שעות, ובבואו אחרי כן להעיר את רעהו אמר תמיד בקול שפק: „כמדומני שכבר עברו שתי השעות". ויהי ביום התשעה ועשרים בבקר, ויקץ ננסן, ויוציא את ראשו מן האהל, וירא את רבנא מתהלך הנה והנה ועל פניו נראים איזו אותות תמהון, או מבוכה, ומביט אל כל עבריו. ויצחק ננסן בקרבו ויאמר: „המסכן הזה עמד על המצפה עוד הפעם עת ארכה, ועוד לבו יסיתהו בשפק אם עברו שתי שעותיו או לא". אולם לא אותות השפק נראו בפני רבנא, כי אם איזו אותות מבוכה ואי מנוחה. וישאלהו ננסן: „מה לך, רבנא? התראה את הארץ?" — „הארץ קרובה יותר מדי" — ענהו רבנא. (הוא השתמש במלות „יותר מדי" תחת „מאד".) כחזיז ורעם הלמו הדברים האלה את ננסן, שמחתו גברה בלבו עד מאד, וימהר, ויקפץ מתוך אהלו, וירא והנה — האח! הארץ היא באמת קרובה יותר מאשר יכל לקוות, רגבי הקרח התפרדו, ומי הים הכחולים, הנקיים והחפשים מצִנת א) הקרח, ישתרעו עד החף. וימהר ננסן ויעיר את חבריו, ויִוָכחו כי אמנם קרובה היא הארץ מאד, או כאשר אמר רבנא: „קרובה יותר מדי". וימהרו ויאכלו את ארוחת הבקר בחפזון, ויחלו לטען ולהוריד את סירותיהם הימה. הטבע על סביבותיהם קבל תמונה חדשה, הקרח נעלם, הקרח, אשר אסרם על מאסר ימים רבים, שטף מזרחית־דרומית ולפניהם רק מים ומים.

דעת לנבון נקל מה מאד התאמצו האנשים האלה להגיע אל מטרתם הקרובה אליהם. „דמינו בלבנו — כותב ננסן בספר זכרונותיו — כי יצאנו מבית כלא אשר נאסרנו בו ימים על שנה, ועתה עתיד צלח ונהדר ישחק לפני תקותנו. ואמנם היינו מאֻשרים! הכי לא אשר גדול הוא להוכח ולהרגיש, כי היכלת למלא את מאוינו העזים קרובה אלינו, כי השפק יעלם ובטחון בכחותינו יבוא תחתיו? רגש הגיל הרועד הזה דומה לרגש הגיל אשר נחוש בנפשנו עת צאת השמש

א) משריון.

בגבורתו. זריחת יום חדש תיף ותהדר בעינינו תמיד מאור שמש בהיר בצהרים".

אולם עוד לא עברה מהם כל סכנה, עוד רחוק מעט היה החף מהם, ועליהם היה עוד לשוט לפני סלע קרח גדול אשר התנוסס על פני המים, וסכנה רבה היתה צפויה ממנו לנוסעינו, כי לוּ נבדל רגב אחד ממנו ונפל עליהם, ואבדו במצולות ים. ואמנם פחד כזה קָרם, אך לאשרם נפל הרגב במרחק צעדים אחדים מסירותיהם. הנפילה הזאת העירה מבוכה בין להקות הצפרים, אשר ישבו על ראש סלע הקרח, ובקול צפצוף נורא התעופפו עָל, ותסובבנה את הסירות. ננסן וחבריו שמחו מאד לראות את המבשרים בעלי הכנף האלה, המבשרים להם כי קרובה הארץ אליהם, ועל כן לא שמו לבם להסכנה הנוראה אשר כמעט שמה קץ לחייהם. —

ה.

המסע בסירות לארך החף.

וישוטו הלאה בלב בטוח, וימצאו נמל קטן ויביאו אליו את סירותיהם, וימהרו ויעלו אל היבשה. האח, מה גדלה שמחתם! כל שיח אזוב, כל פרח קטן מלא את לבותיהם רגשי ענג אין קץ. — אחרי עבור המית השמחה הראשונה החלו לחשב על אדות הארוחה, ויגמרו אֹמר להכין להם משתה שמנים לזכר גאולתם ופדות נפשם: לבשל נזיד חם, ולרוות צמאם בשוקולַד. ובעת אשר הכינו להם את מאכלם ושקוים ישב ננסן לצַיר את תמונות הטבע אשר מסביב לו, בשבתו על אחד הסלעים. „אנכי ישבתי על הסלע — כותב ננסן — ואביט באהבה אל התמונות אשר סבבוני, ואתענג על הכרתי הפנימית כי חי חי אנכי. ופתאם שמעתי זמזום דק, אשר נדם אצל ידי במקום לא ידעתי. הקול ההוא היה אמנם נודע למדי, והזמזום גם הוא נודע כמוהו. הבטתי מטה, וארא יתוש־

יתושׁ פשוט מאד – אשר נלוו אליו עוד חברים אחרים עד מהרה. אנכי לא התנודדתי, ואתן להם לנשכני ולאכלני. היצורים הנעימים האלה היו לי לאות נאמן כי על היבשה הנני, ואביט בענג ובחבה איך מצצו את דמי לרויה. בודאי לא טעמו זה כבר מדם האדם!".

אחרי היתושים הפיחה בלב ננסן רגשי חנינה וחבה גם צפור קטנה אשר ישבה במרחק צעדים אחדים ממנו, ותצפצף באזניו את שירתה הפשוטה. גם העכביש אשר ארג את קוריו על פני האבנים המכסות בבהרת־אזוב היה נעים לו מאד, כי הוא הזכירהו את ארץ מולדתו וארצות אחרות יותר פורחות.– בשוב ננסן אל חבריו לא היה עוד השוקולד מוכן, כי המים שלקחו משלג לא יכלו לרתוח עת רבה. ואחרי אשר רתחו סוף סוף, התנפלו ששה פיות רעבים וצמאים על השקוי החם והנעים הזה. ואל השקוי הוסיפו עוד איזו מאכלים ערבים כמו: עגות שבלת־שועל, גבינת שויץ, ותהי הארוחה בעיניהם כמשתה מלכים, כארוחה אשר לא היתה להם כמוה מיום הפרדם מארץ מולדתם. והם היו באמת ראוים לה עתה, אחרי העמל הרב אשר נשאו; ושיחות עליזות נשמעו מפיהם בכל עת אכלם ושתותם.

מעתה גמרו אמר למעט בשינה ככל האפשר ולהרבות בעבודה, לאכל רק לחם ובשר יבש ולשתות רק מים. נחוץ היה להם עתה למהר בנסיעתם, יען כי אבדה להם העת היותר מכשרת לנסיעה, ומאד מאד נחוץ היה להם להגיע אל חף גרינלנד המערבי, ויעבור עליהם מה. ועתה היה דרוש להם כל כח הרצון, אשר לא חסר אמנם לאנשים אמיצי הלב האלה. ובשעה החמישית אחרי הצהרים ישבו הנוסעים בסירות, וישוטו לארך החף בשומם פניהם צפונה. בתחלה היתה דרכם צלחה, כי ראו לפניהם רק מים במרחב גדול, אבל לעת הערב החלו לפגש ברגבי קרח לעתים לא רחוקות, ובלילה אלצו להדחק בין הרגבים בעזרת קרדומות ומוטות, אך לבם לא חת ויעבדו כל הלילה בלי הרף, ורק ביום השני אחרי הצהרים גמרו אמר לחתור אל היבשה ולעלות אל החף לאכל ולהנפש. ויעמדו אצל שן־סלע, ויעלו עליה. ויהי בעת אכלם, וישמע

ננסן כקול אדם בדברו, וישם את לב חבריו למקרה הזה, אולם פגישת בני האדם במקום ההוא היתה מוזרה ודבר לא יאומן. ויאמרו לו כל חבריו, כי אך קול צפור נדמה לו כקול האדם. ויהי לעת כלות הארוחה וישָמע פתאם קול גדול וקרוב מאד אליהם, עד כי קפצו כלם ממקומותיהם ואחד מהנוסעים נשבע כי לא קול צפור הוא. אז נשמעה ירית קנה־רובה. בלטא לקח את קנה־הראות וימהר אל ראש הסלע הקרוב ויקרא: „הנני רואה שני אנשים!"

וימהר גם ננסן אליו, והנה ראה באמת שתי סירות קטנות, אשר נדחקו בין רגבי הקרח ותשוטנה אל החף. בכל סירה ישב איש אחד אשר עבד במשוטו בחפץ לב. ויעברו רגעים אחדים, ויקרבו הזרים אל החף. ויעל האחד את סירתו אל היבשה והשני עזבה במים, ויפנו ללכת אל המקום אשר האירופים ישבו שם. בלטא ורבנא הביטו אל פני האנשים בתמהון וגם בפחד, אך ננסן ובני לויתו הנורוגים הבינו כרגע כי אלה הם אֶסקימוסים. האחד מהם היה לבוש מעיל קצר ומכנסים מעור כלבי הים, באופן אשר בין הבגד האחד והשני נשאר חלק גויתו ערום. על רגליו היו נעלי אֶסקימוסים מיוחדות, ועל ראשו מחרזות פניני זכוכית אחדות. בגדי השני היו ערוכים לפי טעם האירופי, כי על בשרו היתה כתנת תכלת, נעלי עור כלב־הים היו על רגליו, ובין הכתנת והנעלים נגלה בשרו הערום. על ראשו היה כובע מוזר עשוי מטבעת עץ המכסה במטוה בד כחול, וצלב אדם גדול בתוכו. האֶסקימוסים האלה היו קצרי הקומה מאד, אנשים צעירים ופניהם מפיקים תם ונעם וטוב לבב. בגשתם אל האירופים החלו האֶסקימוסים להאר להם פניהם, לרמז בידיהם, ולפטפט במהירות באיזו שפה בלתי מובנת להנוסעים.

גם האירופים קדמו אותם במאור פנים, וננסן הוציא פסת ניר ועליה כתובות שאלות אחדות בשפה האֶסקימוסית. ויהי בהציעו את שאלותיו לפני האֶסקימוסים, ויביטו אליו ואיש אל רעהו, מבלי הבין דבר. לשוא שנה ננסן את שאלותיו פעם לאט ופעם במהירות: הם לא הבינו אף חצי דבר. אז

אליץ להשתמש בשפת הרמזים, והתחבלה הזאת הצליחה בידו יותר: האנשים הקטנים בארו לו, כי בני ארצם נודדים בקרבת המקום הזה בצפונו. אחרי כן הראו באצבעותיהם את אוצר הקרח „פיוסורקוט", ויניעו בגום באופן מוזר ופניהם הפיקו אותות פחד, וכפי הנראה חפצו להגיד, כי סכנה קרובה לבוא מן האוצר הזה. וננסן באר להם כי הוא ובני לויתו באו מעבר לים. ויוציאו הפראים קול מוזר כקול געית הפרה, והקול הזה היה בודאי אות תמהונם היותר גדול, ויביטו בעת ההיא, מבלי הבין, איש אל רעהו וגם אל האירופים. יוכל היות שלא האמינו בדברי ננסן, או אולי חשבו את האירופים לאנשים שלמעלה מן הטבע.

ויתענינו האסקימוסים לראות את כל חפצי ננסן, וביחוד שמו לבם אל הסירות. ויהי בתת להם ננסן לאיש איש פרוסת בשר יבש, ויאירו פניהם משמחה, ויאכלו רק נתח קטן, ויצפנו את השאר, כנראה, למען הביאו הביתה. בכל עת שותחם התכוצו הפראים וירעדו מקר, ולא נפלא הדבר, כי היו כמעט ערומים. לאחרונה הראו לדעת, כי לא יוכלו עוד לסבל את הרוח החזק ישנשב בין הסלעים, ובמאור פנים וחבה נפרדו מעל האירופים, וירוצו אל המים. כמעט במהירות החתולים קפצו אל תוך „הקייקים" שלהם, ובהכותם במהירות במשוט על פני המים נעלמו בין רגבי הקרח.

הפגישה הזאת היתה מקרה פתאמי גמור לננסן ולחבריו: הם ידעו כי חלק חף גרינלנד המזרחי הזה הוא בלתי נושב, ולא קוו כי בדרכם בפעם הראשונה עליו יפגשו ביושבי הארץ. אחרי החליטם בלבבם כי האנשים אשר ראו הם בני שבט נודד אחד, התכנסו בשקיהם ויישנו שנה עמקה. לעת הערב הרחיקה רוח מערבית את הקרח מעל החף, וישבו הנוסעים בסירותיהם ויסעו הלאה. ויהי עליהם לעבור על פני „פיוסורקוט" הנודע, אשר מפניו יחילו כל בני האסקימוסים. לפי דעת הפראים בעבור איש על פניו אסור לו לדבר, לשחק, להריח אבק טבק, ומה גם לקרוא בשם את אוצר הקרח הזה. אך נוסעינו לא שמרו לעשות ככל החקים האלה. בעברם

בסירות לרגלי נר הקרח הנשגב הזה, הביעו את עליצותם למראה צבע אוצר הקרח הנפלא, אשר הפיץ צללי צבע תכלת שונים בגוניהם – מגון תכלת כהה אשר בבקיעיו מתחת, ועד ראשו הלבן כחלב המכסה שכבת שלג.

אמנם הפחד אשר יפחדו האֶסקימוסים מפני אוצר הקרח הזה לא יתכן לקרוא פחד שוא: האוצר יורד עד הים ואיננו מוקף, כיתר אוצרות השלג בגרינלנד, בסלעים או באיים קטנים; הסירות תאלצנה לשוט לרגליו, ומעליו יפלו לעתים לא רחוקות רגבים גדולים. והרגבים הנופלים האלה בפגשם בדרכם בסירה יוכלו לשברנה לשבבים, ואם גם לא יפלו עליה, יהפכו הגלים, אשר ירוממו מכח נפילת הרגב, את הסירה האמללה ויורידוה במצולות ים.

מצפון לפיוסורקוט אצל שן־הסלע „ביל" שמעו הנוסעים פתאם קולות מוזרים על החף, כעין ערבוב דבור האדם בנביחת כלבים, ועד מהרה ראו המון תמונות כהות מתנועעות, ואחרי ראותם אותן במרחק יותר קרוב נוכחו האירופים לדעת כי אנשים המה. האנשים ההם חנו על מורדות הסלעים וישוחחו בקול גדול ויתנודדו בגום וירמזו זה לזה אל סירות האירופים השטות בין רגבי הקרח. וכאשר חתרו הסירות אל החף, גברו צעקות האנשים עוד יותר, ותרב המבוכה ביניהם: הם שרקו, יללו, ואחדים מהם רצו אל החף ואחדים טפסו על ראשי הסלעים למען היטב לראות. ויהי בהלכד סירות האירופים בין הקרח ויושביהן אלצו להשתמש במוטותיהם להחלץ ממלכדתם, ויעל שאון העומדים על החף עד מרום קצהו: הזעקות והצחוק הגיעו כמעט עד התעלפות. אנשים אחרים מבני האֶסקימוסים ישבו בסירותיהם הקלות וישוטו לקראת האירופים להראותם מקום טוב לעלות אליו. על שפת מצוק הסלע עמדו גברים, נשים וטף נאלחים וערומים למחצה, וישמיעו קול געיה בלי הפוגה כפרות; אצל החף עזרו אֶסקימוסים אחדים לאירופים בקולות קריאה ובתנועות מהירות לקרב את הסירות אל היבשה. בין הסלעים נראו אהלים אדמים־ירקרקים, ובין החף והקרח שטו הנה והנה ה„קייקים" הארֻכים והקלים.

בצאת האירופים אל החף, אחרי קשרם את סירותיהם, סבבום המון ילידי הארץ, אשר הביטו אליהם בתמהון ומעל פניהם לא עברה בת־צחוק. בשפת האסקימוסים אין מלים להביע ברכת שלום לאורח, על כן ימירוה בבת־צחוק. וישימו הנוסעים את פניהם אל המעונות, והאֶסקימוסים קראום ברמזים לבוא אל האהל היותר גדול. מבוא האהל היה מכסה בחתיכת עור דקה. וימהר האֶסקימוס וירם המסך להביא את האורחים האהלה. אבל הם עמדו במבוכה על הפתח. אל אפיהם הגיעה צחנה נוראה, אשר העלה החֵלב המאיר במנורות, זיעת האדם ואיזה חמר מְגר מעלה באשה אשר היה בכלים. אך יותר מכל אלה הִפליאם המחזה לראות המון אנשים ערומים, כי בביתם יפשטו האֶסקימוסים את כל בגדיהם, וימירום באזור רחב מתחת למתניהם. הנשים אשר ישבו או שכבו בסכה לא בושו כלל להֵרָאות בפני הנכרים בשמלת חַוָּה לפני הגרשה מגן העדן, ונהפוך הוא כי עוד קראו את האורחים בבת־צחוק לבוא ולשבת על הארגזים, אשר אצל קירות הסכה בביאה. המקום הזה יחשב בעיניהם למקום נכבד ויפנוהו לאורחים. ואדוני הסכה ישבו על ספסל רחב בחלק הסכה האחרון. הספסל הזה עשוי מקרשים, ומכֻסה עורות כלבי־הים; עליו יבלו בני המשפחות את כל עתות מרגועם; הוא יהיה להם למטה, עליו תשבנה הנשים ורגליהן מקפלות תחתיהן ועובדות עבודתן, ועליו יאכלו בני המשפחה גם את ארוחתם.

בסכה, אשר בקר ננסן וחבריו, ישבו ארבע או חמש משפחות, ולכל אחת מהן היה מעון על הספסל ההוא. המעון הזה היה, כמובן, קטן מאד, כי על שטח אמתים רחבו גרו איש ואשתו וששת ילדיהם. לפני כל משפחה דלקה מנֹרת־חֵלב. המנורה עשויה אבן ותבנית לה כחצי העגול והיא גדולה מאד, לפעמים, כרגל רחבה. לפתילה יקחו להם אזוב־יבש. על הנשים מוטלת העבודה לדאג למנורות לבל תכבינה, ולתקן במקל מיוחד לזה את הפתילה לבל תעשן, ולבל תהי המדורה קטנה מאד. על המנורות האלה יבשלו גם את ארוחותיהם אם לא יאכלו את הבשר נא. את תבשיליהם ישימו בקלחות

אבן גדולות, התלויות בספון. המנורות דולקות גם ביום גם בלילה, כי האֶסקימוסים אינם ישנים כמונו באפלה, ואוהבים להריח את ריח החלב תמיד, אשר לא ינעם לאף האירופי בראשונה, אך אפשר להסכין עמו בנקל.

כאשר ישבו הנוסעים על הארגזים החלו ארוני הסכה לשים את לב אורחיהם אל כל החפצים הנמצאים בסכה ולבאר להם – פעם על ידי רמזים, ופעם בשפתם – איך ישתמשו בהם. אחרי כן החלו להראות להם חפצ׳ים אשר יקרו ביותר בעיניהם. אשה אחת הוציאה מארגזה קֹמֶץ טבק הוללנדי, ואחד הגברים הראה בגאון סכין ארוך אשר לו נצב עצם. אחרי כן בארו את יחס בני המשפחות אלה לאלה. אֶסקימוס אחד חבק אשה אחת עבה ושמנה, ושניהם הראו בחבה על שני ילדים. אלה היו בלי ספק בני משפחה אחת. האֶסקימוסים עובדי האלילים לוקחים להם נשים הרבה, אך בסכה הזאת היתה לכל גבר רק אשה אחת, ויחיו כפי הנראה בשלום ואהבה יחד. האנשים האירו פניהם לנשיהם וישקון פעמים אחדות. האֶסקימוסים אינם נושקים בשפתותיהם כמונו, כי אם משיקים את חוטמיהם אלה לאלה וזאת היא נשיקתם.

כל יושבי הסכה ועוד אֶסקימוסים, אשר באו אליה, שוחחו באות נפש; ואף כי נוכחו כרגע כי האירופים לא יבינו את לשונם, בכל זאת לא חדלו מפטפט אליהם, וגם בינם לבין עצמם. אחד מזקני העדה הזאת, שהיה כנראה הנכבד ביניהם, באר כי חלק אחד מהם נודד מדרום והשני – מצפון, ויפָּגשו יחד פה רק על פי מקרה. אחרי כן שאלו את הנוסעים מאין באו? ויבאר להם ננסן ברמזים, כי בא הוא ואנשיו ממזרח, ויצלח בידו לעבור דרך רגבי הקרח ולרדת אל חף גרינלנד הדרומי, ועתה הוא שט צפונה. לדברים האלה לא נתנו האֶסקימוסים אמון וישמיעו קול געיה לאות השתוממותם הרבה. אחרי רגעים אחדים יצא הזקן מן הסכה, וישב, בנשאו בידו חבילת עבותות מעור כלבי־הים. וישב, ויקח סכין, ויכרת חתיכת חבל ויתן לננסן, ויכרת עוד חתיכה ויתן לדיטריכסן, וכן ליתר בני הסירא. אחרי חלקו את מתנתו לאורחיו הביט

אל כל הסובבים אותו; כפי הנראה שמח במעשיו ובחלקו. כמהו עשה גם האֶסקימוסי השני, השלישי, הרביעי ויתר בני עדתם. האנשים העניים האלה נתנו להאירופים את אשר היה ביכלתם לתת ואשר היה מועיל לפי דעתם. החבלים האלה חזקים מאד, והאסקימוסים יקשרו בהם את הרמחים, אשר ימיתו בהם את כלבי הים. — אמנם לפי הישר היה על האירופים להשיב מתנות לאדוני הסכה מכניסי האורחים, אך למגנת לבם לקחו אתם רק את החפצים היותר נחוצים למסעם, ולא יכלו לתת מהם אף אחד. והאֶסקימוסים אמנם לא בקשו מהם דבר. הזקן הוציא קנה רובה ישן וַיַראה כי אין לו אבק שרפה. אך ננסן הבינהו לדעת, כי גם לו אין אבק שרפה הרבה, ויחדל האסקימוסי לבקש עוד.

אחרי שבת ננסן וחבריו עת רבה בסכה, ואחרי אשר נודעו להם כל הדברים אשר עִנְינו את לבם, יצאו לשאף רוח צח. את חפציהם הוציאו מן הסירות, וגם את הסירות עצמן היה עליהם להעלות אל החף. ויקשרו חבלים ארֻכים אל הסירות, ועשרים או שלשים אסקימוסים אחזו בחבלים וימשכו. העבודה הזאת הסבה להם ענג רב. ויהי בהרים אחד האירופים קול זמרה, כמנהג הנורוגים יורדי הים בעת עבודתם, ויקרא: „האחדו יחד, האחדו יחד, הוי, הוי!", והעל שמחת האסקימוסים עד מרום קצה. כנערים כזקנים הרבו לצחק, עד כי לא יכלו מרוב צחקם למשך את הסירות. בלי ספק היו האירופים בעיני האסקימוסים כיצורים מעוררי שחוק עד מאד. עד מהרה הָעלו הסירות, ויטו את האהל. האהל הזה העיר עוד פעם את האֶסקימוסים להוציא קולות תמהון והתפעלות רבה. אמנם הם נוכחו מהר, כי האהל הזה לא יהיה למעון חם כאהליהם הגדולים המקֻפלים, אשר יעשו להם בימי הקיץ מעורות כלבי הים. אולם האירופים הפליאו עוד פעם את לבות הפראים בהשליכם מעליהם את בגדיהם העליונים וישארו בחזיות עשויות מעור צביים. כל אחד מן האנשים הפראים חפץ למשש בידיו את העור הנפלא הזה, אשר לא ראהו מעודו, כי זה לא היה לא עור כלב הים, לא עור הדב הלבן ולא עור השועל. אולי

עור הכלבים הוא? ויראו באצבעותיהם על הכלבים אשר סבבום בליל וישאלו ברמז: המעורם נעשו החזיות? אך ננסן וחבריו ענו אותם כי לא מעור כלבים הן. ואז קצר כח דמיונם לשוות נגד עיניהם איזו חיה אשר לה עור כזה. אין ספק כי לא ראו מעודם את הצביים.

וישב ננסן וחבריו לאכל, לעיני כל האסקימוסים הסובבים אותם, את ארוחת הערב. הגברים, הנשים והטף כלם עמדו על סביבותם ויתבוננו היטב אל כל נתח בשר אשר בא אל פי האוכלים, וילקקו את ריר פיהם בהביטם אל המאכלים, והדבר הזה, כמובן, לא היה נעים להאירופים. ואחרי כלותם לאכל הלך ננסן וחבריו לראות את מושב האֶסקימוסים. ביחוד התענינו לראות את סירותיהם הקלות: את ה„קַיָּקים" הקטנים ואת ה„אוּמִיַּקים" הגדולים, אשר שפתיהם מכסות עור. ילידי הארץ הראו להם בענג את כל חפציהם, ויתגאו ביחוד ברמחיהם. ובין כה וכה והשמש בא, ומושבת האסקימוסים, המוקפת הררי שלג, לבשה בתוך העלטה צורה פַּנטַסטית. תארי צללי הנשים הכהים וילדיהן אשר על שכמן נגלו לרגעים בין הסלעים. מבעד מסך הסכות השקוף מעט נראה אור המנורות האדֹם, אשר הזכיר להאירופים את האורים בגני ארץ מולדתם. ויהי בהניח בני הסירא את שקי השנה על קרקע אהלם, למען נום את שנתם, ויסובבום עוד פעם המון אנשים רבים אשר הביטו אליהם בתמהון, ואחרי אשר התכנסו בשקיהם, ורק ששה ראשיהם נראו מחוץ לשקים. התפרץ קול צחוק אדיר מפי האֶסקימוסים. ואחרי כן הלכו הפראים איש איש לסכתו, לבלי הפריע את שנת הישנים, ולמחרת בבקר נאספו עוד הפעם סביב האהל לראות בצאת האירופים משקיהם ובלבשם את בגדיהם, ובאכלם את ארוחת הבקר.

מאד מאד חפץ ננסן לצַלם את תמונות האֶסקימוסים, בעמדם באספה סביב האהל, אך מִדֵּי ראות הפראים את מכונת הצלמוניה ערוכה נגדם נפוצו איש לעברו מפחד ובהלה. ורק בעמל רב עלתה בידו לצלם תמונות אֶסקימוסים בודדים אחדים, מבלי אשר הרגישו במעשהו, כי הסב את לבם בשיחה או

הראה להם חפצים מענינים. האֶסקימוסים ראו כי הלפלנדים שמו בנעליהם אזוב יבש להחם את רגליהם, וילכו ויביאו להאירופים אגודות אזוב אחדות ויתנון להם במאור פנים. ותמורתן בקשו מננסן מחטים, אך הוא באר להם כי אין לו מחטים, ותחת זאת נתן להם תבת ברזל ריקה, אשר התרוקנה מהבשר היבש שהיה בה. מסבת המתנה הזאת התפעלו הפראים עד מאד, ובקול צחוק גדול מהרו להראות את רעיהם את רכושם הגדול הזה אשר רכשו.

אחרי הצהרים שמו האירופים את פניהם לדרכם קדימה. וישאלם אחד האסקימוסים, אנה פניהם מועדות – הצפונה אם דרומה? ויהי בשמעו כי נוסעים האירופים צפונה ותרב שמחתו עד למאד, כי גם הוא וחבריו נסעו צפונה, ויתר האסקימוסים נסעו דרומה. כל האסקימוסים התכוננו ביום ההוא לעזוב את עמדהם. במושבם רבתה התכונה והעבודה, כל כלי ביתם שמו בשקים ובארגזים, הסכות נהרסו וישאו את כל אלה אל סירותיהם. ובעת עבודתם לא חדלו הגברים והנשים לצחוק ולפטפט, הילדים יללו, הכלבים נבחו וישוטטו אנה ואנה בין רגלי האנשים. למען הודות לכלם בעד הכנסת האורחים הטובה, שקדמו בה את האירופים, נתן להם ננסן למתנה תבות ברזל ריקות שהיו תחת ידו, והאֶסקימוסים היו שבעי רצון מאד ממתנתו.

אחרי שתים שלש שעות כלתה התכונה. הכלים נחבשו והֻחבאו, ושתי סירות גדולות טעונות מַשא לעיפה שטו אל עבר דרומה, ושתי סירות כמוהן – צפונה. ה„קייקים" הקלים נערכו במערכה מאחרי ה„אוּמְיַיקים" כאנשי צבא. וזה היה אופן פרידתם: האנשים אשר ישבו ב„הקייקים" ברכו איש את רעהו לפני הפרדם לארך ימים. וכה היה מִנהג פרידתם: יושבי ה„קייקים" הוציאו קרנים מלאות אבק־טבק, ויכבדו איש את אחיו בטבק. האֶסקימוסים אינם מעשנים ואינם לועסים טבק, כי אם מריחים את אבקו. בהרחת־הפרידה הזאת מלאו את נחיריהם היטב באבק הטבק, ואחרי כן החלו לזורר בחזקה, ואחרי זרירות חזקות אחדות פנו קייקים אחדים צפונה ויתרם–

דרומה. אל שן־סלע פרואל דרומה יסעו האסקימוסים לעתים לא רחוקות, ולפעמים יבלו במסעם שנים אחדות. המה יובילו דרומה עורות דבים ושועלים וכלבי הים, ותמורתם יקחו טבק, קמח, חומצה, לחם יבש, תֵה, כלי ברזל לעבודה ובגדים; הבגדים על פי רוב הם בלים או עשוים מאטון רע. במושבות הדֵנים ישבו האֶסקימוסים רק ימים אחדים, בקנותם את החפצים הנחוצים להם, ואחרי כן ישובו לדרכם. מסע כזה יארך לפעמים שלש או ארבע שנים, ובכל זאת יסע האֶסקימוסי תמיד בענג רב למסעו זה.

עד מהרה הדביקו ננסן וחבריו בסירותיהם את סירות האֶסקימוסים הגדולות, שנסעו צפונה. הוא דמה כי הפראים יודעים בודאי את מבואות המים ולהתנגד לרגבי הקרח, והיו גם לו לעזר. אך עד מהרה נוכח ננסן שטעה בחשבונו. במי הים שטו סירות האֶסקימוסים קל מהרה; אך בגשתן אל רגבי הקרח, שביניהם היה להם לפלס נתיב, עמדו על מקומן, והנשים, העובדות עבודת המלחים, החלו לקרא ברמזים להאירופים לעזרן. אז אֻלצו האירופים לעמול גם בעד נפשם וגם בעד נפשות הפראים טובי הלבב, אך חדלי האונים. בעזרת המוטות הארכים נדחקו בני הסירא בין רגבי הקרח, ואחריהם עברו גם סירות האֶסקימוסים במרחב. אחרי המקרה הזה לא חפצו עוד האֶסקימוסים לשוט ראשונה ויסעו מאחרי האירופים, ובכל פעם אשר פלס ננסן וחבריו נתיב לו ולהאֶסקימוסים, קראו האחרונים בקול: „פִיטְכָקֶז, פיטסקז!" כלומר: „הוי, מה חכמים אתם, מה טובים אתם!"

לעת הערב ירד גשם דק ופני השמים כֻּסו בעננים כבדים. האֶסקימוסים החלו לחלות את פני ננסן לעלות אל החף ולחכות עד שיעבור הסגריר, וירמזו בידיהם לאות כי הלאה יפגשו ברגבי קרח גדולים מאד. ויעל ננסן אל החף, ויטפס על גבנון אחד, ויביט בקנה־הראות, ויוכח כי אין כל מכשול בדרך, ויפרד מעל רעיו האֶסקימוסים שלא נאותו בשום אופן לנסוע הלאה. המה פחדו מפני הגשם, ומה גם הנשים שמאחרי שִכמן ישבו הילדים. והאירופים נסעו הלאה למרות

הגשם והרוח, ובעמל רב פלסו להם נתיב בין הקרח אשר נצבר סביבם, וכמעט שבר את סירותיהם. בלילה נחו מעט בנקיק סלע צר. לכן שבעו ביום השני נחת חלף עמלם הרב שהיה להם. אחרי מסע עמל במשך שעות אחדות בין רגבי הקרח הגיעו הנוסעים אל אי קטן, אשר היה בעיניהם כגן עדן הארץ. האי היה מכסה דשא ירקרק, עשב־חמיץ א) ופרחים בעלי צבעים שונים. הנוסעים השתרעו מלא קומתם על העשב אשר לא ראוהו בעיניהם זה ימים רבים, ובעזבם את האי לקחו להם לזכרון איש איש פרח אחד. אמנם לעתים מאד רחוקות קרה להם להתענג למראה תמונות הטבע נעימות כאלה. לנגד עיניהם התנשאו רק סלעים ערומים ושוממים או הררי קרח נוראים. ההרים האלה הצטינו לפעמים בתאריהם היפים מאד ובצלליהם הנאדרים בהדרת גאונם.

„פעם אחת – מספר ננסן – ראינו מרחוק על פני האופק פסגות לבנות נפלאות, כמו מגדלים חדים המתנשאים לשמי עָל. תבניתן היתה מוזרה מאד, עד כי לא יכלתי להבין עת רבה מה אלה, עד אשר התבוננתי אליהן היטב, ואִוָכח כי זה הוא החלק העליון של הר־קרח־ענק, אשר לו דמות פַנטסית מאין כמוה. ואצַלם את תמונתו, אבל כל צלמוניה לא תוכל לתת לנו מושג נכון מהמראה הנהדר אשר יציג ההר הזה לפנינו. מפסגתו הָרוממנה שתי שִנַים כמו שני מגדלי בית תפלה ישרים. בצלעו המוצקה תעבור, דרך כל המון הקרח, מנהרה רחבה, ולרגליו חפרו גלי הים מערות רחבות. בפנים המערות האלה יזהירו המון צבעים בכל צללי צבע התכלת, מצבע הכחלחל־לבנוני, עד צבע תכלת הים הקצוני (אולטרה־מַרין). זה היה כעין ארמון בנוי מספירים השט במרחבי אין קץ. משני עבריו זרמו פלגים ובקול המיה התנפלו מורדות המים, ובמערות נשמע בלי הפוגה הד שאון הגלים. ההרים האלה בצלליהם ובדמותם הפנטסית כמו יביאונו על כנפיהם אל עולם האגדות הנפלא והנעלם, אשר הרהיב את עיני דמיוננו בילדותנו".

א) זויער אמפפער, Щавель.

תחת הר אחד כזה מצאו להם נוסעינו אמיצי־הלב קבר כמעט. הם עלו על אי אחד קטן ויביטו בקני־הראות אל סביבותיהם לדעת לבחר דרך לסירותיהם; ופתאם, תכף אחרי עלותם אל האי, נקרע רגב אחד מן ההר במרחק מאה אמה ממקום עמדתם, ויפל המימה. מכח הנפילה לא החזיק ההר כלו מעמד, ויהרס בקול שאון אדיר. הים הכה גלים רבים, רגבי הקרח סבבו רצו במעגל, ובקול נפץ קפצו אחד על משנהו. ולולא היו הנוסעים לאשרם על האי, כי אז אבדו בלי כל ספק.

עשרה ימים ארך מסעם צפונה, ואך מעט נחו בדרכם. ורק פעם אחת הרשו לנפשם להתענג על נזיד חם. הם אספו להם אזוב ועשב יבש, ויציתו מדורה ויבשלו להם מרק. ננסן יזכר בההתפעלות את הארוחה הזאת ויאמר בספר זכרונותיו: „בודאי לא אכל כל בן תמותה מעולם מאכל נעים מזה". שתי פעמים קרה להם ללון במקומות נחמדים מכוסים ירק דשא ופרחים, ובכל פעם מצאו לאור היום חרבות סכות אֶסקימוסים, עצמות מפזרות וגלגלות אדם; כפי הנראה מתו פה מרעב או ממגפה ילידי הארץ אשר ישבו במקומות אלה.

עוד פעם אחת קרה לנוסעינו לפגש באֶסקימוסים נודדים, אשר בראותם את האירופים חותרים אל החף לקחו מהר את כל רכושם שהיה על היבשה, ויסתרו מאחרי הסלעים. ננסן וחבריו הראו להם באותות חבה כי לא את רעתם הם מבקשים, ויַּראו להם תבות ברזל קטנות וריקות למשך את לבבם. אך כל אלה לא הועילו, ורק הנשים לא יכלו להתגבר על תאותן לרכוש להן את התבות, ותקרבנה אל האירופים. לאט לאט הסכינו גם הגברים עם ננסן וחבריו, ויתפלאו כמנהגם בקול געיה למעשי האירופים המוזרים בעיניהם. ננסן נתן להם תבת ברזל קטנה למנחה, ולשמחת הפראים לא היה קץ. בשובו אל הסירה ראה ננסן והנה בשר יבש תלוי על אחת הסכות, ויושט את ידו לקחת נתח ממנו לדעת הנעים הוא לחיך אם לא. ויבינו האֶסקימוסים מחשבת ננסן, ויתנו לו מיד

נתח אחד. לאות תודה נתן הוא להם מחט גדול. וישמחו על המתנה הזאת ויתנו לו ולכל חבריו בשר הרבה, והאירופים נתנו להם תמורתו מחטים ותבות ברזל, ורק רבנא לא חפץ לקחת מהם את מתנתם, כי לפי דעתו נחוץ היה הבשר יותר להעניים האלה בעצמם, ולשלם להם במחיר הבשר בדבר קל ערך כמחטים הוא עול גדול. אך לא כן חשבו האֶסקימוסים, כי בנסוע האירופים מהם רדפו אחריהם, ויציעו לפניהם את המסחר הזה, למכר בשר במחיר מחטים.

כאשר הוסיפו נוסעינו לנסוע צפונה, כן היה דרכם מלא מכשולים; אך הנורוגים שרו עמהם ויוכלו. הם ידעו היטב את מעלות הארך והרחב אשר הם עוברים בהן, ויצַינו אותן במפת הארץ, ולבם היה סמוך ובטוח כי אם יאירו המקרים את פניהם להם, ובאו מהר אל המקום ההוא, אשר ממנו יוכלו ללכת לתור את פנים האי גרינלנד. אך לא כן חשבו הלפלנדים. בעצבון הביטו אל הררי הקרח והסלעים הגבוהים אשר סכו את דרכם בעדם, ומאכלם הדל והעמל הרב עוד הרבו את תוגתם מאד.

„אנה אנחנו נוסעים? – נהם בלטא, אחרי אשר נעלמו מעיניהם קייקי האֶסקימוסים האחרונים. – עובדי האלילים האלה אינם עם בזוי כאשר יאמרו עליהם אצלנו בפינמרקן. לו הואלנו לשבת עמהם, ונחרף עמם יחדו, כי אז אולי באה בימי האביב אניה לקחתנו. ועתה, הוי צרה! הנני עובדים כשוָרים ורעבים אנחנו, ואין קץ לכל התלאה הזאת!". לשוא הוכיחהו ננסן לדעת, כי כל אשר יקרבו צפונה ישפל החף, וכי קרובים הם עתה אל מטרתם, וכי אולת היא לשוב מחפצם אחרי אשר נשאו תלאות רבות בגללו. בלטא מאן לשמע כל הוכחות וראיות, הוא חפץ להביע את כל רוחו פעם אחת לפני ננסן, ויאמר בתלונה: „במשך שלשה שבועות שתינו קַהְוָה רק פעם אחת. אף לא פעם אחת אכלנו כראוי, גם נזיד חם יבשלו פעם בשלשה או בארבעה ימים. אך אולת היתה לנו להתחבר אל אנשים מוזרים כמוכם!"

אולם הלפלנדים היו באמת אנשים ישרים, ורק בנהימה

חרישית ובפנים זועפים הביעו את תלונתם; אולם בצֵות עליהם ננסן לעבוד, עבדו בחפץ כפים את עבודתם הכבדה, אף כי נאנחו מרה בראותם את חלק מאכלם הדל, אשר חלק להם ננסן בעצמו, ולא נסו אף פעם אחת לקחת דבר בלי ידיעתו. וכה הוסיפו הנוסעים לנסוע הלאה בעמל רב, פעם בחצותם את גלי הים ופעם בפרשם מפרשי הסירות, ואז נחו מעבודתם במשוטים שעות אחדות; וכאשר סבבום רגבי קרח גבוהים, נאלצו לטפס עליהם ולהתבונן אל כל סביבותיהם.

מדי לילה בלילה התענגו הנוסעים על מראה אור הצפון הנהדר והנפלא. „פלגי אור השתפכו כגלים ארכים על פני השמים – כותב ננסן, – הקרנים פעם התלהבו ופעם כבו, ותרוצנה ממקים למקום כגדוד אנשי צבא החמושים חרבות אש, פעם בהסוגם אחור ופעם בהתנפלם אלה על אלה. פתאם והנה כמו על פי אות שר הצבא התפרצה ירית כלי נשק נוראה. המון חצי אש עפו כברקים וכלם שמו פניהם אל נקודה אחת ברום השמים. אחרי כן כבה הכל. וכעבור רגע שב המראה הזה עוד פעם בכח קסמו. אגָדת־אֶסקימוסים נחמדה מבארת תולדות אור הצפון, באמרה כי כל אלה הן נשמות הילדים המתים, המשחקים בשמים בכדורי אש".

ו.

המסע בפנים גרינלנד.

ביום השמיני לירח אוגוסט נראתה לעיני הנוסעים פסגת הר „קיאטק". לא רחוק ממנו יִמָצא מקום החף הגרינלנדי המזרחי, אשר ממנו אמר ננסן להחל את מסעו בפנים הארץ, ולעבור ברגל עד המושבה הדֶנית „כריסטיאנסגב" אשר על פני החף המערבי. מראה הפסגה הזאת הפיח אמֶץ גם בלב הלפלנדים אחרי אשר המטרה קרובה אליהם, כנראה, ויחגרו כל מאמצי כחם להגיע אליה. אבל ראית עֵינם

הטעתם: שני ימים עבדו בלי מנוח עד אשר השיגו את מחוז חפצם. לאחרונה הגיעו אל לשון־ים „אומיויק", אשר שם אמרו לעלות אל קרח גרינלנד. ביום העשירי בבקר חתרו בפעם האחרונה אל החף, ויעלו אל היבשה, ויוציאו את סירותיהם, ויפרקו את משאן, ויכינו להם חיש מהר את מלונם. בלטא שמח מאד בהוָדע לו כי תם המסע בים. יראת השמים אשר תקפתו בדרכו, מיראו את המות, עזבתו, ופתאם בלי כל סבה החל להתל במנהגי איזה כהן מפינמרקן, וגם את שם השד נשא על שפתיו פעמים אחרות, וישב את כתבי הקדש לרבנא. בראות סבירדרופ את המינות שנזרקה בבלטא אמר אליו בלעג: „התדמה בנפשך, כי עברה כל סכנה? עוד דרך רחוקה עלינו לעבור עד הגיענו אל החף המערבי, ועוד תלאות רבות נסבול". לשמע הדברים האלה נפל רוח בלטא בקרבו.

ויבשלו קַהֲוָה על החף אצל אהלם מסבת כלותם את מסעם בים. לב כלם חש רגשות שמחה, בזכרם כי הגיעו אל המקום הנועד אחרי התגברם על כל המכשולים. אמנם עוד עבודה קשה נכונה לפניהם – היא דרכם בפנים הארץ; אך עתה תהיה יבשה תחת כפות רגליהם, לא יהיו עוד לא רגבי קרח צפים, לא ים, לא סירות אשר יכלו להשבר בכל רגע. גם מראה סביבות לשון־הים המכסה באד הערפל מצא עתה חן בעיניהן מאד. צבע האמוץ והלבן כמו התלכדו יחדו, ורק במקומות מעטים הפריד ביניהם צבע התכלת – האויר האמוץ, הים האמוץ בעפרת וקרחו הלבן, הסלעים האמוצים ושלגם הלבן, ורק זעיר שם זעיר שם נגהו כתמי תכלת בנקיקי הררי הקרח או בעמקי הקרח הצף על פני הים.

למחרת בבקר ראו הנוסעים היטב, לנגה קרני השמש, את ההר „קיאטק", אשר לרגליו התגלגלו גלי האוקינוס, וממערב לו השתרעו שדות שלג וקרח, הנקראים בשם „הקרח הפנימי". ותחל התכונה להליכתם. ננסן וסבירדרופ גמרו אמר ללכת לבקש דרך טובה בין סלעי החף והררי קרחו; ויתר בני הסירא נקו את עגלות החרף וסנדלי השלג. ודיטריכסן

ציר את מראה לשון־הים וסביבותיה. ויקחו להם ננסן וסבירדרופ אכל די צרכם, חבלים עבים וקרדמות בוקעי קרח, וילכו לבקש את הדרך, ויעלו על צלעות הסלע שהיה על החף. ויהי בעלותם ויראו לפניהם הר קרח גדול מאד וילכו עליו. בתחלה היה הקרח חזק וישר, אך עד מהרה החלו רגליהם לשקוע בשלג רך ועמק, ואחרי כן החלו לפגש נקיקים רבים אשר חסמו דרכם. נקיקים אחדים מהם היו צרים ואפשר היה לעבור עליהם בקפיצה, ונקיקים אחרים, להפך, הרחיבו פיהם כתהום עמֻקה ורחבה, ויאלצו לנטות מהם ולסובבם דרך פרסאות אחדות. לפעמים קרה, כי על פני נקיק כזה עברה רצועת קרח חזק, ויעברו עליה הנוסעים באמץ לב. וכאשר הוסיפו ללכת כן רבו על דרכם הנקיקים, והשלג הרב, אשר שכב על פניהם, כִּסם מעין רואה, ולוּ מעדו קרסלי ההולכים אך מעט, אז לא ראו עוד באור החיים.

למען המלט מסכנה נקשרו ננסן וסבירדרופ בחבלים זה לזה, וימששו את הדרך במקלותיהם. את הנקיקים הרחבים עברו בשלום, אך בהצרים נפלו פעמים רבות, פעם – ננסן ופעם – חברו. ולמרבה העמל עוד היה להם לעלות עָל. לנגד עיניהם בצפונית־מערבית השתרע טור פסגות הרים, ושם קוו לראות את „הקרח־הפנימי" המכסה את פנים גרינלנד כקליפה. עליהם היה להגיע אל הפסגות ההן עד בוא השמש, כי לוּ אחרו, אז הוכרחו ללין על הר הקרח או לשוב אל רעידם מבלי הגיע למטרתם. וילכו באמץ לב אף כי רגליהם כאבו מאד, כי בעת שוטם בסירות כמו שכחו הרגלים ללכת, וירגישו לֵאות רבה בכל גום. ביחוד כבד היה לסבירדרופ ללכת. ננסן צעד הלאה ברגליו הארכות וחברו קצר הקומה אלץ לחגור שארית כחו לבלי פַגר מלכת. ולמרבה בעשם התכסו עוד השמים בעבים, וגשם דק ירד ארצָה. וכאשר הוסיפו ללכת, כן זקפה צלע ההר, וכן עמַק השלג, וההולכים האמללים שקעו בו עד ברכיהם, ופעמים רבות אלצו לעמוד ולשאף רוח. לאחרונה גברו על כל המכשלים, ויגיעו עד הפסגה. והמראה שנגלה לעיניהם נחמם מכל עצבונם: לפניהם

השתרע בכל הודו וגאונו שדה־שלג רחב עד מאד. כל שטחו היה חלק, ישר ובלי נקיקים והמורד אליו היה, כנראה, בלי מעצרים גדולים. „לו קפא היטב לבל תשקענה רגלינו, כי אז עברנו בו באופן טוב" אמרו ההולכים, וישחקו בכל פה, בזכרם כי הם מבקשים קֹר, גם בעמדם על מרום 3000 רגל מעל לשטח הים.

אחרי נוחם מעמלם ואחרי סעדם את לבם שבו אל רעיהם. וישובו לא בדרך אשר הלכו בה כי אם בדרך אחרת, אשר אולי תהיה טובה מהראשונה. השמש כבר בא והגשם הוסיף לרדת, אך כל אלה לא הפריעום מלכתם. וילכו הפעם על ההר דרומה, בקוותם כי האגף הדרומי יהיה טוב מהצפוני. ואמנם בראשונה היה הכל טוב, ואף כי האפלה כסתה את הארץ, בכל זאת מהרו לצעד בצעדי און הלאה, וידלגו על פני הנקיקים אשר מצאו בדרכם, או עברו על הגשרים הטבעים, ולפעמים זחלו על בטנם, ויקוו להגיע אל אהלם עד עבור שעה אחת, לנוח ולשבור צמאם הגדול. אך תקותם היתה להם למפח נפש. הנקיקים הלכו הלך ורחב, ויאלצו האמללים לסובב את אחד הנקיקים האלה במשך שעה אחת, וכאשר הגיעו עד קצהו כבר פרש הלילה את כנפיו השחורות עליהם, וצמא נורא עִנה את נפשם. במרחק צעדים אחדים לפניהם נראה להם איזה דבר שחור, ויאמרו בלבם כי נקיק חדש הוא אשר יאלצם לסור מן הדרך הישרה. אבל מה גדלה שמחתם בהוָכחם כי פלג מים מתוקים הוא, וימלאו את כדיהם כרגע וישתו באות נפש את המים הקרים האלה עדי קפאו שניהם מקר. אז מלאו עוד פעם את כדיהם מים ויבקשו להם מחסה תחת הסלע, ויסעדו את לבם בנותר צידתם אשר לקחו אתם, ויגמרו אמר לחכות שם עד אור הבקר, כי הגשם הלך וגבר ובאפלה קשה היה להם להבחין בין הדרך ובין הנקיקים.

ואך עלה השחר ויוסיפו עוד ללכת, ובשעה החמישית בבקר באו אל אהלם. חבריהם עוד ישנו את שנתם העמֻקה. בענג רב פשטו ההולכים העיפים את בגדיהם, ויכנסו אל שקיהם. עוד ימים אחדים הקדישו הנוסעים למנוחה ולתקון

נעליהם ולתכונות נחוצות למסעם הקשה. האויר היה לח וזעף ולכן לא נחפזו לצאת לדרכם, כי יותר טוב להם היה לחכות עד בוא ימי הקר, ולא תשקענה רגליהם בשלג הרך. וביום החמשה עשר לירח אוגוסט טהר האויר והשלג קפא, ויגמרו אמר לצאת לדרכם. ויסחבו את הסירות אל החף, ויהפכון על פניהן, ויניחו תחתיהן מעט צידה, משוטים ועוד חפצים קטני־הערך, וביניהם גלגלת ראש אסקימוסי שמצאו בדרך מסעם. ויכתב ננסן בקצרה את תולדות מסעו מארץ מולדתו עד המקום הזה; ויתן את הפתקא בתבת ברזל ריקה, ויצפין גם אותה תחת הסירה.

ויגמרו אמר ללכת בלילות, כי ביום חם השמש והשלג נמס. מעלה ההר היה מוצק, עגלות החרף – כבדות, ויתנהלו הנוסעים לאט. בחצות הלילה, בגבר האפלה והרכסים והנקיקים כסו מעין רואה, אלצו לנוח שעות שתים. הנקיקים החלו להפגש על דרכם לעתים יותר תכופות; להקשר בעבותים איש אל רעהו לא יכלו הנוסעים, כי איש איש מהם סחב את עגלת חרפו. לכן נקשרו איש איש אל עגלת־חרפו להמלט מדחי. אם קרה להם להכשל ולפל בנקיק אז עצרום העגלות מרדת תהום רבה. בכלל נכשלו לעתים רחוקות, ובנפלם ירדו בנקיק רק עד אצילי זרועותם, ובהשענם על מטותיהם טפסו ויעלו על מבלי עזר צדדי. ביחוד המר להם הגשם הדק, החודר אל בשרם גם בעד מעיליהם העליונים ובעד יתר בגדיהם. פעם אחת אלצו לשבת שלשה ימים באהלם להסתר מפני המטר. את חלק ארוחתם בימי המנוחה הקטין ננסן מאד, למורת רוח הלפלנדים, יען אשר לא עבדו כל עבודה ותחת זאת ישנו הרבה. אולם טובה אחת באה להם מהמטר, כי שטף את השלג, וכגבר אחרי כן הקר, היה הקרח חלק מאד, ויקל להם לסחב את עגלות־החרף. אך הנקיקים רבו מאד משעה אל שעה, ויאלצו לפעמים לשוב על עקבם, ולבקש להם דרך חדשה, וגם חסר המים ענה את נפשם מאד: הם עלו כבר על גבה 3000 רגל מעל לשטח הים ולא ראו עוד לא פלגים ולא אגמי נפש, ויאלצו לרוות צמאם בשלג.

בעמדם ללון המסו את השלג במבשל האלכוהל, וירתיחוהו ויבשלו תֵה, וישתוהו באות נפש; אך להצית אש יותר מפעם אחת ביום לא יכלו, כי לא היה להם אלכוהל הרבה. לכן בחפצם לשתות המציאו תחבלה כזאת: הם מלאו צלוחיות ברזל בשלג, ויצפינון תחת בגדיהם ולפעמים על בשר גום הערום ובחֹמם המסו את השלג. ואם גם גדל הצמא לא חכו עד אשר ימס השלג, וימצו באות נפש כל נטף מים מצלוחיותיהם. ובכל זאת עלו מעלה מעלה, אף כי מעלה ההר היה תלול מאד. לפעמים אלצו להרתם שלשה שלשה בעגלת חרף אחת ולהעלותה מעלה, ולשוב אחרי כן לקחת את העגלות הנותרות. ואם כי לא הרבו לנוח, בכל זאת לא עברו יותר מארבעה או חמשה מילין מדי יום ביום. רצועות העור אשר בהן משכו את עגלות החרף הכאיבו לכתפיהם מאד, ובכל גום חשו כאב נורא. רגליהם נכשלו בלי הרף באבני קרח חדות וחזקות, עד כי גם כריסטיאנסן, שהיה סבלן גדול, לא התאפק ויאמר בתלונה: „צריך להיות סתם פשוט משגע, למען קבל על עצמו ענוים כאלה".

אמנם בצאת ננסן מארצו לקח לדרכו רק את החפצים היותר נחוצים; ובכל זאת כבד היה עליהם לסחב את משאם המעט, ויאלצו לעזוב חלק חפציהם בדרך. ויועצו יחדו מה להשליך, ויאמר בלטא להשליך את סנדלי שלג ההודים כדבר אין חפץ בו; אך ננסן הוכיח כי הסנדלים האלה נחוצים במקומות שכבת שלג רב ורך. וישאירו את הסנדלים האלה, וישליכו את מכסות שקי השינה כי בהיותם בגבה ההר לא ייראו עוד פן ירד מטר. אך צר היה להם להשליכם, ויגמרו אמר להשתמש בהם בבשלם את ארוחתם. ויגזרו מכסה אחד לגזרים בעמדם להנפש באהלם, ויניחו את החתיכות על מערד ברזל ויבעירו אש ותגדל המדורה לשמחתם. אך כרגע מלא האהל עשן מחניק וימהרו הנוסעים להחבא בשקיהם. וביום השני שרפו גם את המכסה השני ועתה השכילו לעשות כי הבעירו האש מחוץ לאהל ויבשלו להם מרק שבלת־שועל,

ובמקום המדורה נמס השלג ויהי למים, וירוו בו צמאם כל היום.

אולם נורא מאד היה מראה פניהם בקומם בבקר הזה! עד כי בהביטם איש אל פני רעהו לא יכלו להתאפק מצחוק. „עורנו אשר רֻחץ למשעי במי השלג שנה תכלית שנוי – כותב ננסן – שכבת הפיח עליו היתה במקומות אחרים עבה מאד, עד כי יכלו לגרדו באולר א). כל הקמטים מלאו פיח, אשר ירד בשכבות עבות על כל חלקי הפנים: על החטם, הגבות והסנטר. שערותינו הצהבהבות שחרו כזפת, ורק חלבון העינים והשנים נקו מפיח, ויאירו בלבנוניתם בתוך השחרורית באופן נורא מאד. אולם כל זה לא המר את רוחנו, כי הפיח כשהוא לעצמו איננו מאוס. בני האדם ירחצו פניהם לבלי הראות לעיני רעיהם בלִכלוכם, אבל אנחנו לא קוינו לפגש בבני אדם במשך ימים רבים; לכן מסרנו בידי הזמן להשיב לנו נקיון פנינו. ואמנם ירד הפיח מהם לאט לאט במשך הימים. הקוראים האסטניסים יקראונו אולי בשם חזרים אם אגלה להם, כי מאז עזבנו אנית „יזון" לא רחצנו כלל את פנינו אף פעם אחת. אך למען הצדיק נפשנו אֹמר להם, כי ראשית, בהיותנו בפנים הארץ היו לנו רק מעט מים, והאיש הצמא ימהר לשתות את חלק מימיו מרחץ בו את בשרו; שנית, לא נעים מאד לרחץ בעת אשר האצבעות תרעדנה מקר, והפנים הרטֻבים יקפאו מהרה; ושלישית כי השמש אכלה עורנו באכזריות, כי קרניה בערו לא רק ממעל כי אם גם מתחת – מבבואותיהן אשר האירו על פני הקרח. עורנו נקלף, ויבקע, ויעלה גם אבעבעות, וכל חמר נוזלי מסכן לעור במצב כזה".

מפאת חסר מים לא היו גם תבשיליהם נקיים מאד. הם לא שטפו את כליהם, ויבשלו בקלחת אחת גם מרק חומצה גם מרק שבלת שועל ושוקולד. את התבשילם שפכו בכוסות, ויחלקו לאיש ואיש את מנתו, ובכלותם לאכל נתנו, על הרוב, לבלטא לנַקות את הקלחת, והוא עבד את עבודתו באמונה בהעזרו באצבעותיו ובלשונו. אך הקלחת היתה עמקה ולא

א) פערערמעססער, Перочинный ножикъ.

השיגו לא לשונו ולא אצבעותיו את קרקעיתה, ותותר בת שארית מרק בשר מעורבת בשארית מרק שבלת־שועל, ופתותי השוקולד ועלי התֵה. אבל במקום שהיו שם הנוסעים לא יכלו להיות אסטניסים. הם אכלו רק למען שבור את רעבם, שעָנם לעתים לא רחוקות, וצידה לדרך לקחו אתם רק במדה מצמצמה, ולא יכלו לשבוע כאות נפשם. ביחוד הרגישו מחסר בחמרים שמנים. בבשר היבש שלקחו להם לא היה כל שומן, והחמאה שלקחו אתם חלקו לאיש ואיש רק במשקל חצי הלטרה לשָבוע, ותהי להם לפרפרת אחרי ארוחתם. אחדים מהם אכלו את חמאתם בפעם אחת, וביתר ששת ימי השבוע עָנו מאד מחסרון חמאה.

„חיי עמל היינו – מספר ננסן, – אך יפי שמי הלילה הנפלא היה לנו כגמול טוב על תלאותינו. בהָאיר אור הצפון את האופק בזהר קסמו, שכחנו מענג רב כל מחסרינו ועמלנו. בעלות הסַהר, ויתנהל לאט בשמים הזרועים כוכבי אור, וקרניו התנוצצו ברכסי גבעות הקרח, ותשפכנה זהר כסף על כל המדבר השמם והקפוא, דמינו בנפשנו כי עלינו אל ממלכת שלום ויופי נפלאה. לבי בטוח, כי הלילות אשר בלינו על פני הקרח השאירו רשם נצח בלבות כלנו". אולם עד מהרה אלצו לחדל מלכת בלילות, כי הגיעו עד גבה נשא מאד, אשר שם שרר הקר בכל תקפו. ביום חמה השמש בקרניה ושכבת הקרח העליונה נמסה מעט, ובלילה עלה הקר עד המעלה הארבעים. בשכבם לישן פשטו את אנפילאותיהם ואת פזמקאותיהם העבות, אשר היו לחמר מקשה אחר קפוא.

למען הקל מעליהם מעט עול עגלות החרף המציא ננסן תחבלה לפרש מפרשים עליהן, בעת אשר ינשב הרוח אל עבר דרכם. בספרו את המצאתו לרעיו הניע רבנא בראשו, וּבלטא קרא בקול: „מעודי לא ראיתי אנשים משגעים כאלה, האומרים לנסוע במפרשים על פני הקרח!" אך איש לא שם לבו לדבריו, ויקשרו את שתי עגלות החרף הראשונות יחדו וגם את שלש האחרונות; ולמפרשים לקחו חתיכות בד אמוץ. ויסעו במהירות יתרה מבראשונה, ובכל זאת עוד התנהלו לאט.

בראשונה אמר ננסן לרדת אל החף המערבי אצל „כריסטיאנסגב", כלומר: לעבור את אי גרינלנד לא ברחבו, כי אם באלכסנו. אבל עתה נוכח, כי אֵחר את המועד הנכון למסע ארוך כזה. ויגמר אמר לשים פעמיו למושב „גוטגב". ובהודיעו את החלטתו זאת לחבריו היו כלם שבעי רצון, כי הדרך הזאת היתה יותר קצרה. אחרי עבור שני ימי סופות שלג, כֻּסה הקרח בשכבת שלג רך, וישימו ננסן, סבירדרופ ודיטריכסן „סנדלי הודו" ברגליהם. אמנם הנסיונות הראשונים לא עלו להם יפה, כי נכשלו על כל צעד לענג לב בלטא, אך כעבור שתי שעות למדו הנורוֶגים החכמים להשתמש היטב בסנדלים האלה, והלפלנדים הביטו אליהם בתמהון. עוד יומַים עברו והשלג קפא יותר, וילבשו הנוסעים גם את כנדלי שלג הנורוגים. בלי הסנדלים האלה אבדו הנוסעים בלי שפק בדרכם, מאין אונים לסחב את עגלותיהם. אבל בהיות הסנדלים צמודים אל עקבותיהם לא הרימו רגליהם, כי אם התחלקו, עד כי במשך תשעה עשר יום עברו מאה וארבעים מילין.

ביום 31 לירח אוגוסט ראו הנוסעים בפעם האחרונה חלקת אדמה שאינה מכסה בקרח. על פני מישור־שלג הלבן והרחב מאד היו רק החלקות האלה הכתמים השחורים. יום אחר יום התקדמו הנוסעים הלאה במדבר הקרח. מקרי יום אחד היו דומים למקרי היום השני. ביום ראו רק את השמש, את מישור השלג ואת עצמם. רבות פעמים ביום אלצו להביט אל מורה־הדרך, ולהתבונן אל מהלך השמש, ולהביט אחור אל רושם עקבותיהם אשר השאירו אחריהם על פני השלג. הם ידעו עד אנה הגיעו וכמה עוד עליהם ללכת. בכל ימי מהלכם האירה השמש ברוב עזה, ויפזו קרניה בשכבת השלג, והנוסעים כמעט הכו בעורון. וישימו משקפים על עיניהם ואת פניהם כסו במסוה, כי עור פניהם החל להקלף ויכֻסה אבעבעות מכאיבות. לעמת זאת היו הלילות נעימים. השמש השוקע צבע את העננים בצבע ארגמן ופז, וכאשר כבו קרניו הבהירות, הופיעו שמשות מרומים, המחברים יחדו בקשתות שלל צבעים.

כמעט מרי ערב בערב הופיע המחזה הנחמד הזה, והנוסעים לא חדלו מהתענג עליו.

והקר גבר עוד יותר, עד כי שערות הנוסעים וזקניהם כֻסו בפתילי קרח; שפמיהם קפאו עד כי לא יכלו לפתוח שפתיהם; מודד הקר הראה את מעלת הארבעים, אף כי היה מונח תחת הכר באהל אשר שכבו בו ששה אנשים, ואחרי בשלם בו בערב את תבשילם על מנורת האלכוהל. וכמה גָבר הקר בחוץ לא יכלו לדעת, כי במודד הקר שלהם לא היו יותר מארבעים מעלות הקר. ולמרות כל המכשלים האלה לא חדלו מהשקפותיהם המרעיות במשך כל ימי מסעם, וננסן כתבן בספר זכרון יום יום. מיום הארבעה לירח ספטמבר נוסף אל הקר גם רוח חזק מאד, ותכבד עליהם הליכתם וכמעט קפאו מקֹר. ננסן הרגיש פעם אחת כי התקשה חטמו, וימהר וישפשפהו בשלג לבלי יקפא, ויַצל את חטמו; והנה קפא בשרו תחת סנטרו סביב צוארו, וישפשף גם אותו ויקשרהו בסמרטוט. גם אל גוו, אל בטנו ואל קיבתו חדר הרוח, ויסב לו מכאבים נוראים, ויחתל את בטנו בכבע הצמר אשר לו. וכמוהו כן התענה גם סבירדרופ ויתר הנוסעים.

ביום הששי לירח ספטמבר התחוללה סופת שלג נוראה, ויאלצו להנפש, וברב עמל עלה בידם לכונן את אהלם, אבל להבעיר אש ולבשל נזיד אי אפשר היה בשום אופן, כי הרוח חדר אל האהל בעד כל נקיק וסדק קטן, ויסתפקו הנוסעים במאכל יבש אשר אכלוהו בשכבם בשקיהם. כל הלילה סער הסער ואחד מחבלי האהל נתק, ויהי האהל נכון להֵהרס. ויאמר ננסן בקר רוחו: „עתה אין לנו כי אם לשכַב במנוחה; יתעלם השלג עלינו". בבקר השני קמה הסערה לדממה, אך מרוב השלג לא יכלו לעשות דרכם, ויחזקו את אהלם, ויכונו לחכות אל אחרית השלג העף בהמון רב. וננסן אמר: „הודות לשלג לא יוכל הרוח לחדר אלינו". — „אבל יוכל היות", ענהו דיטריכסן, „כי אחרי כן יהיה השלג קברנו". — „חדל לך מדבר כזאת!" קרא ננסן: „היתכן, כי ששת אנשי חיל כמונו לא יוכלו לגבר על השלג?" —

ורבּנא נבא להם עתידות לא טובות, כי לא יראו את אחרית השלג בעודם בחיים; אך נבואתו לא באה, כי חדל השלג, וביום השני יכלו להוסיף ללכת לדרכם. וישובו להם הימים הראשונים הדומים במקריהם זה לזה. ויעלו הנוסעים אל גבה 7200 רגל מעל לשטח הים. הקר גבר ולהרבות אש לא יכלו, כי אך מעט אלכוהל היה להם, ולנגוע במתכת בידים ערֻמות היה להם לענוי נורא. את משרת המבַשל לקח ננסן על שכמו. הוא קם בבקר השכם לפני רעיו, ויכין את התבשיל. ויעיר את חבריו, ויקומו ויאכלו. אחרי כן נקו את עגלות־החרף וסנדלי השלג, ויארזו את משאם, וילבשו בגדים חמים, וכאשר כלתה התכונה נרתמו בעגלות החרף ויוסיפו ללכת. וינפשו במשך היום שלש פעמים, אך אש לא הבעירו, כי אם פעם אחת ביום. ויעברו ביום מחמשה עד חמשה עשר מילין, הכל לפי מצב השלג. ובשעה השמינית בערב נטו את אהלם וברגע שבתם בו, אחרי סבלם כל היום די עמל ותלאה, דמו בלבבם כי מאֻשרים המה מכל בני חלד.

וחצי ירח ספטמבר הגיע. ויקוו הנוסעים להגיע בקרוב אל החף המערבי. מעלה ההר כלה ויחל המורד. לפי החשבון שחשב דיטריכסן בדיוק, עוד נשאר להם ללכת דרך מאה ועשרים מילין, אף כי נמצאו בעת ההיא בגבה 8000 רגל מעל לשטח הים. וינחמו את נפשם לאמר: „מחר נראה בודאי את האדמה הנקיה משלג". אך גם מחר גם מחרתים עברו וערבת שלג הוסיפה להשתרע לנגד עיניהם מבלי כל שנוי. פני רבנא שפו ונעצבו, ויאמר פעם אחת בתלונה: „הנני לפלנדי זקן וסכל, אך בטוח אני כי לא נגיע עד החף". – אמנם כן – ענהו ננסן ברצינות – הנך איש זקן וסכל". „מה? – שאל רבנא ויצחק בכל פה: האמנם זקן אני וסכל?" כפי הנראה דרש רבנא את דברי ננסן לשבח לעצמו. בפעם השנית שאל בלטא בקצר רוח: „איך תוכלו לדעת כמה נשאר לנו ללכת וכמה מילין עד החף, אם לא דרכה פה מעולם כף רגל אדם?" ויראוהו לדעת, שיש חשבון ידוע שעל פיו יחשבו מספר המילין, אך הוא לא הבין דבר עד אשר הראוהו מפת גלילות הארץ,

ואז כמו הבין מעט את הדבר הזה המופלא ממנו.

ביום 17 לירח ספטמבר ירד מודד־החם עד „האפס" – אות כי כבר הרחיקו לרדת מפסגת הקרח. ביום ההוא הרנינה צפור אחת את לבבם, בבשרה בצפצופה כי לא רחוקה מהם אדמה שאינה מכסה בשלג. האדמה הָשפלה, הרוח נשב אל עבר דרכם, ויגמרו להחיש את מהלכם בפרשם מפרשים על פני עגלות החרף. ננסן וסבירדרופ וכריסטיאנסן חברו עגלות־חרף יחד, ויתר השתים נתנו לרעיהם והחמישית כבר השליכו בדרך כי כבדה עליהם לסחבה. בעת קשרם את עגלות החרף שקעו רגליהם בשלג, ואף כי רוח חזק דחף את המפרשים, בכל זאת לא יכלו העגלות למוש ממקומן. אז נרתמו הנוסעים בעגלות וימשכון. עגלות החרף משו ממקומן, הרוח דחפן בכח, וכרגע והנה שלשת המושבים נכשלו וישתרעו על פני השלג מלא קומתם. בעמל רב קמו מנפלם, וישנו את נסיונם, אך אחריתו השניה היתה כאחריתו הראשונה. אז גמרו אמר למשך את העגלות באופן כזה: על סבירדרופ היה לרוץ לפני העגלות באחזו במוט הקשור אליהן וננסן וכריסטיאנסן אלצו לרוץ אחריהן באחזם בהן. עד מהרה עזב כריסטיאנסן את העגלות ביראו מפני הסכנה, ויאלץ ננסן לבדו לאחז בהן.

„אניתי רצה על פני גלי השלג והחריצים במהירות נפלאה, עד כי שאפנו רוח בכבדות – כותב ננסן. – עגלות החרף השמיעו שריקה איומה, וכנראה היו נכונות להתפוצץ לשבבים בעופן משקערורת השלג האחת אל השניה. קשה היה עלי מאד לאחז בהן ולרוץ בסנדלי השלג. האדמה החלה פתאם לשפל, העגלות עפו במהירות יתרה מרגע לרגע, כמו באויר, מבלי נגוע בשלג. לפני נשקף קצה סנדל־שלג, אשר בו חֻברו שתי עגלות החרף. אנכי לא יכלתי להסב ממני את הקצה הזה, אשר פגע לרגעים בסנדלי שלג שעל רגלי. וסבירדרופ רץ בשמחה לפני העגלות, בחשבו כי אנחנו רצים בשלום מאחריהן. אניתנו זאת עפה במהירות נוראה. תמרות שלג התרוממו מסביב לנו ויסבונו כענן כבד, ויכסו מעינינו את רעינו. פתאם נתק הגרזן ששכב על המשא ויהי נכון לנפל.

אנכי התקרבתי אליו ואתאמץ לקשרהו, וברגע הזה נתחב קצה סנדל־השלג ההיא בין רגלי, ואפל. ואביט אל אנית המפרשים הרצה מטה על פני המורד והנעלמה מאחרי תמרות השלג. לא נעים היה לראות בהתרחק העגלות יותר ויותר. עד מהרה נוכחתי כי מצבי זה מגוחך מאד בשכבי בשלג. ואמהר ואקום, וארוץ מהר בעקבות העגלות שכבר נעלמו מעיני".

עד מהרה החל ננסן למצוא חפצים שונים שנפלו מעל עגלות החרף, וירבו החפצים האלה עד כי לא יכל לשאת את כלם בידיו. ויאלץ לשבת על פני השלג ולחכות עד אשר יגיעו אליו יתר חבריו. גם משתי עגלות החרף השניות נפלו חפצים רבים ויאלצו לשוב ולבקשם. ותעברנה שתי שעות עד אשר התאספו כל בני הסירא למקום אחד. ובין כה וכה וסבירדרופ רץ בשמחה בדרכו; המפרשים לא נתנוהו לראות את הנעשה מאחריו, ולבו היה בטוח כי חבריו יושבים בעגלות־החרף, אך התפלא על אשר איננו שומע את קולם. ויחל לקרוא ולדבר אליהם אך אין קול ואין קשב. הדממה הזאת הרגיזה מנוחתו, ויהפך לאחרונה את עגלת החרף למול הרוח, ויסב אותן לראות מה נעשה לבני לויתו. והנה נעלמו עקבותיהם, ומרחוק בערבת השלג נראתה איזו נקודה קטנה ושחורה ולא יותר. בעמל רב עלה בידו להוריד את המפרש, וישב לחכות. וכה ישב זמן רב ולבו פחד לגורל חבריו, עדי באו המה אליו.

אחרי כן קשרו את עגלות־החרף היטב, ויחבשו את המשא, ויסעדו מעט את לבם, וישימו לדרך פעמיהם. מעתה גמרו אמר להטיל את משרת הרַכָּב, שהיתה על שכם סבירדרופ, על כל אחד מבני הסירא חליפות, ויתר האנשים החזיקו בהבלים הקשורים מאחרי העגלות, ובאופן כזה רצו מהר. קדימה. האדמה החלה לשפל במורד, רוח חזק דחה את מפרשי העגלות, וידאו כעל כנפי נשרים.

לעת הערב נשמע קול בלטא קורא: „אדמה, אדמה!" ואמנם מבין אבק השלג נראו כמו תבניות שחורות של מערכת הרים, ולשמחת הנוסעים לא היה קץ! הנה המטרה אשר אליה

שאפו, הנה היא לפניהם! ויפנו צפונה, וילכו אל עבר המקום שנראתה שם האדמה; אולם השלג כסה אותה מנגד עיניהם. השמש בא והערב היה חם, וננסן נהג בעגלות החרף הראשונות, וירוצו מגבנון אל גבנון. והנה ראה ננסן דבר שחור במרחק צעדים אחדים ממנו. בראשונה חשב כי בור פשוט הוא בתוך השלג, אך בעברו עוד צעדים אחדים פנה הצדה, ויעמד את העגלות מול הרוח, וירא והנה הדבר אשר חשבהו לבור – תהום נוראה ורחבה היא, אשר יכלו לרדת בה גם עגלות החרף גם כל האנשים.

אחרי הנקיק הזה פגעו הנוסעים עוד בנקיקים רבים. ויִרָתם סבירדרופ בעגלות החרף, וננסן לקח מוט ארוך בידו, וילך לפני חבריו, וימשש את הדרך, ויתבונן אל כל עבריו. וכה הלכו עת רבה בלילה עדי כשל כחם, ויעמדו לנוח וללון. הסהר עלה, ולאורו ראו הנוסעים את מערכת ההרים ההיא, המתנשאת בגאוה ברום פסגותיה השמימה. למחרת בבקר, בהשגיחם מאהלם, נגלה לעיניהם כל המקום אשר מנגב לנמל „גוטגב". המקום הזה היה ארץ הרים, מלאה בקעות עמקות ונקיקים אפלים.

„אנחנו ישבנו ונבט אל הארץ, ונשמח עליה כילדים קטנים – כותב ננסן. – התבוננו אל תבנית העמקים הנפלאה ולשוא חפשו עינינו את הים. לפנינו השתרעה תמונה נחמרה שוממה ונאדרה, כמו על פני חף נורוגיה המערבי. על הפסגות התנוצץ השלג שירד עליהן זה לא כבר, ובין ההרים נראו הנקיקים השחורים. מעבר להרים האלה היו לשונות הים, שלעת עתה ראינו אותן רק ברמיוננו. להגיע אל „גוטגב" דרך הארץ הזאת היה בעינינו דבר קל מאד".

בערב היום השני, מאז נראתה הארץ, הגיעו לאגם מים קטן. זאת היא הפעם הראשונה במשך חרש ימי צמא, שהצליח בידם למצוא להם מים אמתים, ולשתות מהם כאַוּת נפשם, תחת אשר עד כה אלצו לשבר צמאם באגלי שלג נמס. אכן זה היה להם לענג אמתי. „כרענו על יד האגם" – כותב ננסן – „ונשת לרויה, עד כי חשנו בהתנפח קיבותינו מרוב מים".

אחרי כן שמו פעמיהם לנמל אמיריליק. האדמה היתה לא־ישרה, נקיקים למכביר נראו על כל צעד, ולפעמים היו למכמרת שקשה היה לנוסעים לעברנה, ויאלצו לשוב אחור ולבקש להם דרך אחרת. על פי רוב היו ננסן וסבירדרופ למורי הדרך; הם רצו על סנדלי השלג, ויחפשו את הדרך, וחבריהם נסעו אחריהם. ויהי היום, בהיות המטרה כמעט קרובה אליהם, ויקרה לננסן מקרה אסון: הוא לא התבונן אל נקיק אחד, אשר כסה טלמעלה בשלג רך, ויפל אל תוכו; ויהי תלוי על פני התהום בהשענו על אצילי זרועותיו ובאחזו את מוטו על פני רחב התהום. סבירדרופ כבר עבר קדימה מהלך רב ויתר חבריו עוד פגרו מלבוא, ואיש לא היה להחיש לו עזרה. אך לאשרו הצליח בעמל רב לטפס ולעלות מן התהום אשר אמרה לבלענו.

ביום העשרים וארבעה לירח ספטמבר הגיעו הנוסעים סוף סוף אל האדמה הבלתי מכסה בשלג וקרח. ננסן, אשר הלך לפני גדודו, עלה בבקר ראשונה על המורד, אשר ממנו נשקפו: אגם־הרים יפה ומכסה שכבת קרח, ונקיק סלע אשר בו לפת אורחותיו יאור קטן, הנוזל מן האגם. כל בני הסירא נאספו אליו, ובהתפעלות קדמו בברכת שלום את האדמה שנגלתה לעיניהם. צלע המורד היתה זקופה מאד, אך מגדל שמחתם לא ראו כל מכשל וירוצו בשמחה קדימה, בסחבם את עגלות החרף. עד מהרה עמדו על יד האגם הקפוא וה„קרח הפנימי" נשאר מאחריהם. ויעברו את האגם במרוצה, ויבואו אל הבקעה אשר על שפת היאור, ולמראה העשב והאזוב שגדלו בבקעה שמחו כלם כילדים. גם פני רבנא הזועפים נהרו מגיל, אחרי אשר נואש כבר מתקותו לראות את האדמה בחייו.

אחרי אכלם ארוחת הצהרים, ואחרי נוחם על פני העשב הרך, חבשו מעט משאם בעגלות החרף, ויכסוהו היטב במפרש, ויעמידוהו במקום סתר תחת הסלע. ויתר החפצים היותר נחוצים חלקו לששה חלקים, ויעמיסום על שכמם וילכו הלאה. בערב

הזה, בעמדם ללון, הציתו מדורה לפני אהלם מעשב יבש, ויתענגו לנגה האש, אשר לאורה אכלו בשמחה את ארוחת הערב. אחרי הארוחה עשנו אחדים מהם את מקטרותיהם, ותחת הטבק, שחסר להם, שמו בהן עשב יבש, וישתרעו סביב המדורה ולבם מלא גיל וענג, בזכרם כי „הקרח הפנימי" נשאר מאחריהם ולא יוסיפו לראותו עוד. להב המדורה עלה אל השמים, אשר על פניהם השתפך אור הצפון בזהרו הנפלא; הסהר המלא זחל לאט מאחרי ההר, האויר היה חם כמו בליל קיץ. וסבירדרופ החליט כי מעודו לא הרגיש אשר כזה, וכן הרגישו גם יתר הנוסעים. גם רבנא הזועף אמר: „החף המערבי ימצא חן רב בעיני. הלפלנדי הזקן יחפץ מאד לגור פה, כי במקום הזה יש בודאי צביים רבים, כי דומה הוא להררי פינמרקן". ואמנם בנסוע הנוסעים הלאה מצאו עקבות צביים.

עד מהרה פגעו בבעלי כנף שונים. בין השיחים רצו ארנבות, ויצודו להם אחדות מהן, ויתענגו באכלם בשר טָרי א) תחת הבשר היבש, שכלכלו בו את נפשם זה ימים רבים. וכאשר הוסיפו ללכת מערבה, כן רבו מיני הצמחים בדרכם. גדות היאורים, אשר עברו לפניהם, היו מכסות שיחי עצי לִבנה וערבה וגבהם כקומת איש. עצי הלבנה היו עוד רעננים, ועלי הערבה נהפכו לירקון ויבלו מסבת הקר ששרר בלילות. האגמים כסו בקליפת קרח, אך האויר היה חם ביום ובלילה היה קריר, כמו אצלנו בירח ספטמבר, ואחרי עבור שלשה ימים ראו הנוסעים מראש גבעה קטנה את מי תכלת הנמל אשר על יד לשון־ים שהדרה אל היבשה. בלשון־הים הזאת שפך יאור קטן את מימיו. וילכו הנוסעים לארך היאור ויגיעו קרוב לנמל וימצאו שם מקום טוב לנוח, המכסה עשב רך ואזוב.

ויסירו את משאם מעל שכמיהם, וישבו על האדמה הרכה, ויחלו להועץ על דבר מסעם הלאה. ממקום עמדתם ועד „גוטנב" היו עוד כחמשים מילין, אך להגיע עדיהו

א) טרי, טריה — פריש.

בדרך היבשה אי אפשר היה, כי אבני נגף פזורות עליה לרב, כאשר נוכחו בהביטם אליה מראש הגבעה. ויאלצו להכין סירה ולנסוע דרך הים. אולם לעשות סירה גדולה, אשר ימצאו בה ששת הנוסעים ומשאם מקום לשבת, לא יכלו, ויגמרו אמר להפרד לשני מחנות: ארבעה מהם ישבו תחתם וננסן וסבירדרופ יסעו בסירה קטנה. ובבואם גוטגבה ישלחו משם סירה גדולה לקחת את יתר חבריהם. והנשארים אמרו להביא את כל משאם, שעזבו בדרכם תחת אחד הסלעים, אל מקום עמדהם ולחכות לבוא הסירה מגוטגב.

ויחלן סבירדרופ ובלטא לעשות את הסירה, ויבנו את שלדה מעצי ערבה, ויכסוהו בבד אמוץ ומשוטים עשו ממקלות במבוק, ויקשרו אל קציהם שוכות עצים כתבנית מזלגות, אשר כסום בבד. ויהי ארך הסירה כחמש אמות ורחבה כשלש אמות, ואמה עמקה. הלפלנדים ודיטריכסן וכריסטיאנסן הלכו לקחת את המשא אשר עזבו בדרך, וננסן וסבירדרופ כלו מלאכת הסירה, ויעמלו הרבה בהורידם אותה המימה ובהובילם אותה דרך היאור אל הנמל, כי קרקע היאור היתה לא עמקה, ויאלצו ללכת ברגליהם ביאור ולסחב סירתם. ויעבר יום תמים עדי הביאוה אל הנמל.

מי ימלל את עני שני הנוסעים האלה בשבתם שעות אחדות רצופות על מקלות הבמבוק, שהיו להם לספסלים, בסירתם החגה כשכור! ולהרבות ענייהם החלו המים לבצבץ בעד בד הסירה, ויאלצו לשאבם בכף גדולה. ולמרות כל אלה שטו שני הרעים האלה בגיל אל אשר לשון הים, בזכרם כי רואים הם עוד פעם את הים הרחב וכי עוד מעט ובאו אל מקום מושב בני אדם. על פני סלעי החף עפו שחפים א) רבים, ויתאוו הנוסעים לבשרם, אך עת רבה לא יכלו לירות אל המטרה מבלי החטיאה. לאחרונה ירה ננסן על שחף אחד ולא החטיא המטרה, ויפל השחף ממרום עופו, וירדו אליו שחפים רבים לראות מה נעשה לחברם, אך תשוקתם לדעת זאת

א) שַׁחַף, פישמֶאווע, Чайка.

המיטה עליהם רעה רבה, כי הומתו עוד רבים מהם. ויכינו להם הנוסעים צידה רבה.

ביום השני נאלצו לנוח, כי התחולל רוח חזק, וייראו הנוסעים לנסוע בסירתם המלאה פרצים. ויהי ביום הראשון לירח אוקטובר, אחרי הטהר האויר, ויוסיפו לשוט הלאה. מן הבקר ועד הצהרים עבדו במשוטיהם ולעת הצהרים הכינו להם ארוחה, אשר עוררה אחרי כן שחוק בלבם בכל עת שזכרו על ארותה. במקום עמדם לנוח היו על החף שיחים רבים נושאי ענבי־המים. אחרי אכלם בשר שחפים מבשלים ומרק חומצה המבשלת יחד עם בשר השחף, התנפלו על ענבי המים בתאבון, כאנשים שלא ראו הרבה ימים כל מאכל פרי טרי.

„בראשונה אכלנו את הענבים בעמדנו על רגלינו – מספר ננסן – וכאשר עיפנו לעמוד, אכלנום בישיבה, ולאחרונה כאשר עיפנו גם לשבת, השתרענו על האדמה ונאכלם בשכיבה. בעת ארוחתנו התחולל רוח צפוני חזק ולא יכלנו לעשות דרכנו הלאה, לכן לא היה טוב לפנינו בלתי אם לשכב ולאכל את הענבים. לאחרונה התעצלנו לקטפם בידינו ונחל להסב את ראשינו אל כל עברינו ולקטפם בשפתינו עד אשר נרדמנו. קצרה גם עתה בינתי מהבין איך לא נוסרנו אז על זוללות כזאת, ולא קלקלנו את קיבותינו! כי באמת אך שלום היה בבטננו. ובשעה הראשונה אחרי חצות הליל, כאשר נח הרוח מזעפו, התאזרנו עז לעבוד עוד במשוטינו. אנחנו שטנו לארך החף האפל; המים נגהו בנגה פוספורי כל כך בהיר עד כי לא יראה כמוהו גם בימי הקו המשוה. כפות משוטינו האירו ככסף נתך ומגען במים השאיר אחריו רושם־רצועה ארכה ומזהירה מאחרי סירתנו".

ז.

אחרית המסע.

ביום השלישי לירח אוקטובר, בסבב חצי־אי קטן, אשר מעברו הדרומי יִמָּצא גוטגב, שמעו הנוסעים קולות אנשים. אלה היו קולות נשים וטף, אשר קראו אלה לאלה. הנוסעים לא הבינו את הדברים ולמרות התאמצותם לא ראו איש. אחרי כן נודע להם כי אלה היו ילידי הארץ, אשר אספו ענבים על ההר ממזרח לגוטגב. ילידי הארץ ראו את הנוסעים ויאמרו איש לרעהו, כי רואים הם שני אנשים נוסעים בחצי־סירה, ובלי שפק מכשפים הם׳, כי סירה כזאת לא ראו מעודם. הלאה מעט ראו הנוסעים שני אֶסקימוסים, היושבים בקייקים ומתעסקים בדיוג דגים; ועוד הלאה מעט נגלה לעיניהם מושב שלם ובו בנויות סכות האֶסקימוסים, אשר ביניהן התנשא איזה בנין ארוך עם מגדל. ויחתרו אל החף, וברגע ההוא מהרו אליהם קהל אֶסקימוסים, אשר צעקו וידברו בקול גדול, וירוצו הנה והנה, וירמזו בידיהם באופן מוזר, כאחיהם ילידי חף גרינלנד המזרחי. ובכלל אינם נבדלים המערבים מן המזרחים במאומה: גם הם קצרי הקומה ומכוערים, גם הם עליזים וטובי לבב המה. ויעזרו לנוסעים לעלות אל החף, לקשור את הסירה ולפרק משאה, בפטפטם ובשחקם בלי הרף, ובהורותם בידיהם איש לרעהו את הנכרים המוזרים. והנכרים האלה עמדו על יד חפציהם במבוכה רבה: הם לא הבינו אף דבר מכל אשר פטפטו ילידי הארץ, ולא ידעו אנה לפנות.

— הנה סוף סוף אירופה! — קרא סבירדרופ. ואמנם אחרי רגעים אחדים נגש אליהם איש צעיר לימים לבוש בגדי אירופה ובלי שפק היה לא מילידי הארץ. „המדברים אתם בשפת אנגליה? האנגלים אתם?" — פנה האיש אל הנוסעים בשאלתו, בהשתחוותו בנעימות. ואחרי הודע לו כי נורוֶגים הם,

ובשמעו את שם ננסן קרא לאמר: „אם כן, הרשני נא אדוני לברכך! הנה עֻטרת בכתר חכמה להקרא דוקטור!"

שם האיש הצעיר הזה היה בוימַן. הוא היה יליד ארץ דניה, הנושא משרת סגן שר פלך המושב הדני גוטגב. הוא אמר לנוסעים כי שר הפלך נסע למסעו, וכי המושב הזה שראו עתה איננו גוטגב כי אם גירנגוט – אחת התחנות שיסדו המסיתים האשכנזים. אחרי רגעים אחדים נגש אליהם גם המסית פֿוגל ויקראם אליו. מעונו היה בבית הארוך אשר לו מגדל, ושם היה גם בית התפלה. המסית ואשתו קבלו את הנוסעים בסבר פנים יפות. הבית ומצבו האירופי היו זרים מעט לננסן ולסברדרופ עתה, אחרי בלותם ארבעה ירחים באנית סוחרי כלבי הים ובפנים אי גרינלנד באהלים הנטוי תחת כפת השמים. החדר, אשר בו קבלו המסית ואשתו את האורחים, הצטַין בתכלית הפשיטות, אך בעיני הנוסעים נדמה כאולם נהדר. שבתם על הכסא אל השלחן המכסה במפה לבנה, ואכלם בסכין ומזלג ושתותם יין ועשנם סיגַרות, כל אלה העבודות היו בעיניהם כבלתי רגילות.

בעת אכלם ארוחתם באו גם הרופא והכהן מגוטגב. הידיעה על דבר בוא הנכרים הגיעה כבר גם עדיהם; וימהרו לבוא לברך את האורחים. ועל הנוסעים היה לענות את שואליהם על כל שאלותיהם הרבות על אדות מסעם ועל אדות יתר חבריהם וכו'. אחרי כן לוום הרופא והכהן לגוטגב, שהיה במרחק פרסאות אחדות מגירֶנגוט. גוטגב הוא מושב קטן ובו בנויות על פי רוב סכות האֶסקימוסים, ורק ארבעה או חמשה בתים אירופים ובית תפלה מתנשאים ביניהן. ברחוב נקהלו אנשים רבים לראות את הנכרים הנפלאים, אשר באו ממזרח האי בחצי סירה. ויהי בהגיע ננסן ורעהו אל הבתים הראשונים, וישמע קול ירית קנה רובה, ואחריו קול שני ושלישי וכו'! זה היה קִדום פני האורחים מצד ילדי הארץ. אצל כל סכה עמדו הנשים וילדיהן, אשר קדמו את פניהם בבת־צחוק נעימה ובעינים מפיקות תמהון מעט. באמצע המושב קדמו את פניהם ארבע נשים כבודות בָּאות־כח אירופה במושב.

מוזר היה לראות את שלמותיהן הערוכות לפי המדה בצד מעילי העור הקצרים ומכנסי העור של יפיפיות גרינלנד. בהגיע הנוסעים אל בית שר הפלך חדלו היריות, ויושבי המקום הריעו לעמתם קול גדול. אשת שר הפלך קראה להם לבוא אל ארוחת הצהרים. ויובילם בוימן אל הדרו ללבוש עליהם צורה יותר נמוסית, טרם ישבו לאכל ארוחתם. ויתענגו הנוסעים עתה על רחיצת בשרם ולבישת לבנים נקיים, אחרי אשר לא היה להם ענג כזה זה זמן רב. ויתאספו אל הארוחה כל גברי המושב האירופים ונשיו, כלם לבושים הדר ומתאמצים להתנהג על פי הנמוס האירופי.

עתה היו לפני ננסן שתי דאגות: ראשית דאג לשובו מהרה אל ארץ מולדתו, ושנית — למצוא תחבלה להביא את יתר חבריו, אשר עזבם בדרך, לגוטגב. בנוגע לשובו אל ארצו אמרו לו, כי האניה האירופית האחרונה יצאה מגוטגב זה כשני ירחים, ומעתה לא יהיה למושב כל משא ומתן עם אמירוקה ואירופה עד ימי האביב. אמנם במרחק שלש מאות מילין מגוטגב עוד עמדה אנית־סוחר „פוקס", אבל עליה לצאת בחצי ירח אוקטובר לדרכה. וימהר ננסן ויכתב מכתב לרב החובל של אנית „פוקס" ויבקשהו לסור אל גוטגב לקחתו. אך למסור את המכתב ליד רב החובל היה קשה מאד, כי להגיע אל עמדת האניה נחוץ היה בדרך הים, והאויר היה זועף והים נגרש מאד. רק ביום השני נמצא אסקימוסי אמיץ לבב, אשר הבטיח להביא את המכתב אל המושב הקרוב ומשם ישאהו עוד אסקימוסי הלאה. ולחבריו שלח ננסן שני אסקימוסים בקייקים אחרי עבור חמשה ימים, בהטהר האויר ובנוח הים מזעפו, ומכתבים וצידה נתן בידיהם. מלחי הקייקים היו נשים, כי לגברים אסקימוסים לחרפה תחשב העבודה הזאת.

ננסן וסבירדרופ חיו מני אז במושב גוטגב בלי כל דאגה. כי יושבי המקום קבלום בלב טוב וידאגו לכל מחסריהם ויקראום איש איש לביתו לאכל אתם לחם. בוימן פנה לננסן את חדר מעונו, וסבירדרופ מצא לו מעון בבית הנגר ובונה האניות

אשר במושב. האֶסקימוסים אוהבי הפלאות והחזיות ספרו איש לרעהו נפלאות על אדות הנוסעים, כי פגשו בפנים האי שבט אנשים הגבוהים פי שנים מיתר בני האדם, ועוד שבט גמדים קטנים מאד, היושבים במערות לארך לשונות הים. כן ספרו, כי הנוסעים האלה הם בעלי כח אי־טבעי, וכי עשו את מסעם בעזרת הכשוף. וכמעט נראו ננסן וסבירדרופ ברחוב, והנה סבבום יושבי המקום, ויביטו אל פניהם. ביחוד משך ננסן אליו את עיניהם, יען כי היה רם הקומה. את סבירדרופ קראו בשם „אקורטוק" לאמר: קברניט; ואת ננסן קראו בשם: „אַנגִיסוּרסוּאַן", כלומר: איש גדול, וגם בשם: „אוּמִיטוּרמִיוּט־נַגלַק" – „ראש האנשים ארוכי הזקן".

האֶסקימוסים, אשר נסעו אל דיטריכסן וחבריו עם מכתבי ננסן, שבו, ויספרו על אדות פגישתם עם הנכרים לאמר: „שם ישנם שני אנשים משבט ארוכי־הזקן ושנים דומים לנו, אך לבושים באופן מוזר". גם האסקימוסים חכו לבוא יתר האירופים בקצר־רוח כננסן ורעהו. וביום השנים עשר לירח אוקטובר עברה הרנה במושב, כי מלשון הים אמירליק הולכת וקרבה סירה גדולה. ויצאו לקראתה קייקים רבים לקדם את פני נוסעיה. וכצאת ננסן וסבירדרופ אל החף ראו עד מהרה את הסירה, הנגשת לאט לאט אל היבשה, ואחריה השתרעו הקייקים כזנב ארוך. כל יושבי המושבה, כאירופים וכאסקימוסים, יצאו בהמון לקראת האורחים החדשים ויקדמו פניהם בנעימות וחן. ילידי הארץ הביטו בעיון אל הלפלנדים. הם דמו בראשונה כי נשים הם, יען היו מעיליהם ארֻכים כמעילי הנשים האירופיות. בלטא קבל את אותות החבה שהראו לו כדבר מחויב. הוא פטפט הרבה, ויספר לכל את כל קורותיו. ועד מהרה התרועע עם ילידי הארץ; ורבנא שתק כמנהגו תמיד. הוא נגש אל ננסן ויושט לו ידו ועיניו הקטנות נהרו מגיל ומענג.

אחרי האסף כל בני הסירא, אלצו לדאג על אדות המעון. שר הפלך הציע לננסן, לסבירדרופ ולדיטריכסן מעון בביתו, וליתר שלשת הנוסעים נתנו למעון בית בלתי נושב

שנקרא „בית הרופא הישן", ששם יכלו להיות אדונים לנפשם ולבשל את ארוחתם לעצמם. ימים רבים התעַנְינו הגרינלנדים לראות את אורחיהם, „ולבית הרופא הישן" באו תמיד מבקרים רבים, ומבקר עד ערב שוחחו שם שיחות ארֻכות, גם שחקו לפעמים בשחוק הכרטיסים. בלטא היה כאדון בתוך הבית. הוא דבר את הגרינלנדים פעם בשפה נורוגית מקלקלה, בתערובת מלים דניות, ופעם באיזו שפה אסקימוסית, כבִיכל, ובדברו רמז בידיו רמיזות כל כך ברורות, עד כי הבינוהו שומעיו סוף סוף. הוא ספר להם על דבר כל הגבורות והנפלאות שעשו הנורוגים בעברם את „הקֶרח הפנימי", ואת המחסר והתלאה שסבלו בדרכם. וביחוד עִנינו את הגרינלנדים ספוריו על אדות חיי הלפלנדים, איך יסעו על צבייהם ואיך יכינו להם בגדים ונעלים. כריסטיאנסן לא היה בטבעו דברן, וימחל את הכבוד להקָרא בשם אדון הבית לבלטא, ורק בשחוק הכרטיסים לקח חבל. אבל לרבנא הציקו האורחים הרבים האלה מאד, ויתאונן באזני ננסן על זאת. ועל פי רוב ישב בפנה, או הלך לו אל בית אחד האסקימוסים, בהמלא ביתו עשן והמולת המדברים והמשחקים בכרטיסים. ובכל בית אשר בא אליו קבלוהו בסבר פנים יפות. הוא ישב לו שם על ספסל שעות אחדות מבלי דבר דבר, ואחרי כן שב אל מעונו.

בשבוע הראשון לבואם גוטגבה, ערכו נשף חשק בבית מלאכת עושה החביות. כל הנוסעים, מלבד רבנא, שבעו ענג רב ממחולות האֶסקימוסים. אמנם לילידי הארץ אין מחולות לאומיים, ורק למדו אל דרך המחולות האירופים והאמירקנים, אך הם יחולום באופן אחר ובהתעוררות רבה, עד כי גם ננסן וחבריו חפצו לקחת חבל בהם לענג האֶסקימוסים, אשר מהרו לספחם אל מקהלתם. לכבוד גדול נחשב בעיניהם לחול עם האירופים יחד, ולא מנעו בכל זאת פיהם מצחוק בכל פעם אשר טעה אחד הנוסעים בצעדי המחול. וגם בקרב חוצות התאספו אחר כן האֶסקימוסיות הצעירות ותחקינה את שגיאות האירופים במחולות, והנוסעים בעברם לפני המהַתלות הצעירות

הכירו את תנועותיהם הם בחקויים האלה. בכלל יש כשרון להגרינלנדים להכיר כרגע את הצד המגוחך שבמעשי האדם.

אך האירופים למדו מהר לחול כהגרינלנדים, והמהתלות הצעירות לא הוסיפו עוד לשחוק עליהם. ביחוד הצטינו ננסן ודיטריכסן במחולות; אך בלטא לא יכל בשום אופן לצעוד אף צעד אחד במחול, ורבנא לא בקר כלל את נשפי החשק, כי להלפלנדים אין כל מנהג לצאת במחול. בלטא חפץ אמנם ללמוד את המלאכה הזאת, אך מדי צאתו במחול החל לדלג ולבעט ברגליו כתיש, לגדל ענג הגרינלנדים, אשר שחקו בכל פה. כה בלו הנוסעים את עתותיהם בגוטגב בנעימים בין יושבי המושב הדֶנים והגרינלנדים, אשר התאמצו בכל כחם לבַדח דעת האורחים ולכבדם. הנוסעים שמו לבם לדעת את ארחות חיי ילידי הארץ, אשר לא ראום מעודם, וינוחו מכל התלאות אשר נשאו וסבלו במשך דרכם על „הקרח הפנימי".

באחרית ימי ירח אוקטובר שבו המלאכים, אשר נשאו את המכתב לרב־חובל אנית „פוקס", ויביאו מכתב לננסן, ובו הודיע רב החובל, כי לסור בעת מאוחרה כזאת אל גוטגב מסכן מאד, ולא יוכל להביא נפשות הנוסעים באניתו בסכנה. ויאלצו בני הסירא להשאר בגוטגב כל ימי החרף, ויתנחמו בהבטחת רב החובל אשר הבטיחם למסור את מכתביהם באירופה. והמכתבים ההם אמנם הגיעו לנורוגיה בירח נובמבר, ומיד באו ידיעות בָעתונים על אדות הצלחת מסע ננסן בגרינלנד, אשר בראשונה חשבוהו כלם למעשה שגעון. ויודע שם ננסן וחבריו לתהלה, וינחלו שם גבורים, ותמונותיהם הופיעו בכל העתונים המצוירים, ומאמרים גדולים נדפסו על אדותם, ונוסעינו, מבלי דעת את כל השאון אשר הקימו הם בספרות הנורוגית, בלו עתותיהם במנוחה בקרב האֶסקימוסים. ובימים מעטים למדו לשונם דבר בשפת האֶסקימוסים, עד כי יכלו לתרגם את שיר החזיון, אשר חבר משורר יליד הארץ לכבוד האורחים. בשיר הזה שנדפס בעתון הגרינלנדי ידֻבר על ששת אנשים, אשר שמו פעמיהם מנורוגיה למזרח גרינלנד, ומשם עברו עד החף המערבי על פני „הקרח הפנימי" וכו' וכו'.

אֶסקימוסי גוטגב וסביבותיו מתפרנסים רק מדיוג דגים ומציד צפרי הים, כי להתעסק בעבודת האדמה לא יוכלו, מפני הקיץ הקצר שבארצם, אשר לא יתן לתבואת האדמה לגמול. לפעמים יצלח בידם לגדל מעט כרובים, לפתן וחומצה בגניהם. לכן רק הים הוא הזן ומפרנס אותם, ובגלל זה ילמדו האסקימוסים מנעוריהם לשוט בקייקים. הסירות המוזרות האלה ענינו מאד את לב האירופים, ונפש ננסן לא ידעה מנוחה עד אשר רכש גם הוא לו קייק אחד. בימים מעטים הצליח בידו ללמוד לשוט בסירה הקלה הזאת ואחריו למדו את העבודה הזאת סבירדרופ ויתר רעיו. בלטא הלפלנדי התהלל בראשונה, כי הוא ייטיב לשוט מרעיו הנורוגים, אך מדי שבתו בהקייק ויחל להכות במשוטו, והנה נהפכה הסירה על פניה, והאמלל נפל המימה, לגדל צחוק האֶסקימוסים, אשר עד מהרה משוהו מן המים, ויקדמו פניו בתרועת צחוק. ביחוד צחקו העלמות הצעירות. והוא יצא מן המים, ויעל אל החף, ויעמוד שם בפרשו ידיו ורגליו, ופלגי מים ירדו מבגדיו, ויאמר במבוכה רבה: „כמדומה לי שרטבתי". ויוסף עוד לאמר: „אמנם עלי להודות, כי הקייקים האלה אך מעשה שדים הם". וימים רבים אחרי המקרה הזה לא נועז בלטא לשבת עוד בקייק, אך לקץ החרף למד גם הוא לשוט בו; רק רבנא לא חפץ בשום אופן ללמוד לשוט בקייקים.

למרות בלות הנוסעים את עתותיהם בגוטגב בנעימים, החלו בכל זאת בימי האביב לחכות לקראת בוא אניה מאירופה בקצר רוח, כי חפצו מאד לשוב אל ארץ מולדתם. ביום החמשה עשר לירח אפריל עוד היתה האדמה סביבות גוטגב מכסה בשלג, ורוח חזק נשב בלי הרף, ויחשבו הנוסעים בלבם כי בעת קרה כזאת לא תבוא עוד אניה, אך פתאם נשמע קול קורא: „אומִיאַרסוּאִיט, אומיארסואיט!" (אניה, אניה!) ואמנם נראתה בלשון־הים אניה הולכת וקרבה אל החף. וימהרו הנוסעים, וישבו בקייקים, ויסעו לקראת האניה. היא היתה דנית ושמה „הדב הלבן". בראות רב החובל את הנורוגים צוה

לירות מכלי תותח לכבוד הנוסעים, וירם את דגל נורוגיה על האניה.

והנוסעים לא אחרו לשבת באניה, כי „הדב הלבן" הוכרח עוד לעמוד במקומות שונים בחפי „גרינלנד, ולא יכל לעמד עת רבה בגוטגב. בתוגת נפש עזבו הנוסעים את המושב, אשר בלו בו ימי החרף בענג רב. ביחוד הראו „האֶסקימוסים אותות תוגתם בהפרד מהם רעיהם האירופים, ויאמרו לננסן: „הנה אתה שב עוד הפעם אל העולם הגדול ההוא אשר באת ממנו. שם תפגש מיודעים ורעים רבים ומהרה תשכחנו. אך אנחנו לא נשכחך נצח!".

ביום העשרים ואחד לירח מאי באה האניה „הדב הלבן" בשלום אל נמל קופנהגן. שם קדמו את פני ננסן בקול תרועת שמחה וכבוד, ויערכו נשפי חשק, ויטיפו דרשות תהלה לכבודו. שבוע תמים עצרוהו בקופנהגן ורק ביום השלשים לירח מאי שב אל ארץ מולדתו עם בני לויתו. הופעת הסִירָא בנמל כריסטיאניה היתה ממש כהופעת חיל צבא השב ממלחמת נצחון. האויר היה טהור וחם, העצים לבשו את עליהם הירוקים זה לא כבר, פרחים רבים הֻשלכו על ראשי הנוסעים מכל עבריהם, להקות מנגנים נגנו בכלי שיר ודגלים לרבבות הורמו על כל בתי העיר. בראש נסעו אניות מלחמה אחדות, אחריהן האניה „מילְכיור" עם בני הסירא, אחריה וסביבותיה נסעו אניות מפרשים, סירות מלחמה, סירות דוגה גדולות וקטנות. ננסן ובני לויתו עמדו על שפת האניה; לבו היה כים נגרש, וגם חבריו היו נרעשים מאד. גם רבנא קר־הרוח לא יכל לנוח למראה ההוד וההדר אשר נגלו לעיניו, בקרוב האניה אל החף, ובראותו המון אנשים נאספים לקדם את פני השבים ממסעם. וכאשר שאלהו דיטריכסן לאמר: „האמנם נעים הוא לראות קהל אנשים גדול כזה?" ענה רבנא: „אמנם נעים, נעים מאד. אך לו היו כל אלה צביים!"...

וכמו ששם הקהל הנורוגי את לבו לננסן, כן רחשו לו כבוד ותודה גם החכמים והחוקרים על כל התעלת הרבה אשר הביא לחקירה המדעית במסעו זה, כי גלה מצפונות

גרינלנד, ויוכיח לעין כל, כי אך טעו כל החושבים כי שם בפנים הארץ אין קרח, כי אם אדמה פוריה. ולאות תודה שמוהו למשגיח האוניברסיטה בכריסטיאניה. חברת „חוקרי המין האנושי וגלילות הארץ" השוֵידית כבדתו במטבעת הכבוד „וִיגה", וכאות הזה קבלו עד ימיו רק חמשה נוסעים מפרסמים. חברת גלילות הארץ בלונדון שלחה לו לאות כבוד מטבע „ויקטוריה". חברות המדעים בכריסטיאניה ובפריז מנוהו להיות חֲבֵרָן; גם ממשלות שְׁוֶדְיָה ודַניה שלחו לו מטבעות כבוד.

אולם למרות כל אותות הכבוד האלה, שקבל ננסן מכל עברים, לא גבה לבו ולא רמו עיניו. הוּא נשאר כקדם ענו, איש פשוט, אוהב עבודה ומסתפק במועט. ואמנם נמצאה לו עתה עבודה רבה. הוא הטיף דרשות על דבר נסיעתו לגרינלנד בערי נורוגיה, דניה ואנגליה, הוא סדר וערך את תוצאות מסעו, ויכין אותן לדפוס ויכתב ספרים גדולים על אדות ארץ גרינלנד. מלבד זאת הוסיף עוד לעבוד עבודת החקירה בהמוזיאום אשר בבֶּרגֶן. ולמרות עבודתו הרבה מצא לו תמיד עת פנויה לבקר את רעיו ולבלות אתם רגעי נעם. ובשנת 1889 הכיר לדעת את העלמה חוה סַרס בת אחד הפרופיסורים הנורוגים, חוקר הטבע, ויציע לפניה להנשא לו, ותואל העלמה ללכת אחריו, ויתנה עמה תנאי, כי לא תעמד על דרכו בחקירותיו ובמסעיו להפריעו מחפצו, והיא באהבתה הרבה אליו ולחקירותיו נאותה לתנאו, ויתקשרו במעדנות הנשואים ומני אז הוא רואה אתה חיים נעימים.

פְרִידְטִיוֹף נַנְסֶן

ומסעותיו.

(עם תמונתו).

חֻבר על ידי

שלמה בֶּרְמַן.

ספר שני.

הוצאת „תושיה".

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס שלמה בעלכאטאווסקי.

2

Фридтіофъ Нансенъ умасаотовъ.

т. е. Фритьофъ Нансенъ и его путешестзія.

Состав. С. Берманъ.

Книга II.

Изданіе „ТУШІЯ."

ПЕТРОКОВЪ. 1899.
Типографія Ш. Белхатовскаго.

Дозволено Цензурою,
Варшава 13 Іюля 1899 г.

פתיחה למסע ננסן אל הציר הצפוני.

מישור הציר הצפוני, המשתרע למרחבי אין קץ, נם שנתו מראש מקדמי ארץ בגאון צלמות, תחת שמיכת הקרח הזך כבדלח. עטוף באדרתו זאת פשט הענק הגבור הזה את אבריו הקפואים והחזקים, וירדם במשך אלפי שנים; והעתים חלפו נגוזו, ודממה איומה שררה על כל סביבותיו. ושם מרחוק בדרום הארץ הרימה האנושיות בשחר טל ילדותה את ראשה, ותבט אל הארץ. בדרום הארץ מצאה את החם ובצפונה — את הקר. ובכן נודעו לה בראשונה שתי מלכיות — האחת של חם בוער, והשנית של קר ממית. אבל רוח האדם, השואף לדעת הכל, המריצהו לחדור אל תעלומות תבל הלאה הלאה, עד עמדו על סף מקדש הטבע הקפוא — על יד היכל דמית מות. עוד מעט וכל המעצרים לא יכלו עוד לעצור בעד בני האדם, השואפים קדימה באמץ לב, אך הענק כרת ברית את אויבי האדם היותר נוראים — את הקרח, הקר והעלטה, ויך אחור את הנועזים להפריעהו משנתו.

המונים המונים נהרו בני האדם צפונה, אולם — למען נפל חללים על במותיו. אבל גדודים חדשים היו נכונים תמיד למהר ללכת בעקבות חבריהם הנופלים. פרסא אחר פרסא, מעלה אחר מעלה התקדמו בני האדם צפונה בחגרם כל מאמצי כחם. דרכים רבים, תחבלות רבות היו לאנושיות, בנסותה כחה לחדור אל ממשלת המות. הסירות הראשונות עשו בים דרכן; אניותיהן לא עצרו כח ללחם בקרח הנורא, ובני האדם לא האמינו בבחן עוד. אך לאט לאט למדו בני האדם להכין אניות יותר מכשרות לתעודתן זאת, ובקשי ערף החלו לשאף קדימה דרך האוקינוס, המלא חתחתי הקרח הנורא. עמי הציר, אשר לא נגה עליהם אור ההשכלה, המתגוררים בבצות סביריה, והאֶסקימוסים, אשר באמיריקה הצפונית, החלו זה כבר לנסוע

אל הצפון הרחוק, וימציאו להם תחבלת מסע יותר בטוחה בגלילות האלה — הן עגלות החרף הרתומות לכלבים. אופן המסע הזה, אשר השתמשו בו הרוסים בסביריה בראשונה, נתן להם היכלת במאה השבע עשרה והשמונה עשרה לעבור לארך חף סביריה מגבול אירופה עד רצועת־הים הבירינגית. ובאופן כזה עברו לא רק לארך החף, כי אם גם על פני הקרח השט עד איי סביריה החדשה וגם הלאה מצפונם.

האנגלים באמריקה החלו גם הם להשתמש כבר בעגלות־החרף, לחקור את חפי ים הציר הצפוני. ושני מיני עגלות־חרף היו להם — הדיות ואסקימוסיות. ותחת השגחת קלינטוק היו המסעות בעגלות־החרף מצוים שם לרוב. ותחת אשר נסעו הרוסים אגודות קטנות, ורק כלבים רבים לקחו אתם, הנה נסעו האנגלים למסעיהם בהמון אדם רב, ואת עגלות החרף סחבו לפעמים האנשים לבדם, או בעזרם להכלבים. ערך הכלבים הנכבד למסע בעגלות החרף נודע גם לננסן עוד טרם נסע גרינלנדה, אך הוא לא לקחם אז אתו, יען כי לא יכל להכין לו כלבים במספר דרוש אשר יצלחו לחפצו.

עוד תחבלה שלישית יש לנוסעים בגלילות הציר הצפוני, והיא — סירה על גבי עגלת החרף. עוד על דבר הגירמנים הקדמונים מספר באגדות, כי אלצו לסחוב את סירותיהם במימי גרינלנד למען הגיע אל היבשה ולהנצל מאסון. הראשון, אשר השתמש בתחבלה הזאת, היה פירי, בשנת 1827, אשר במסעו הנודע להציר הצפוני עזב את אניתו, וינס לחדור צפונה על פני הקרח השט, בסחבו את הסירות על גבי עגלות־החרף. ובאופן זה הגיע עד מעלת הרחב היותר רחוקה — עד 82°45 של הרחב הצפוני, שהיתה ימים רבים אחרי כן לנקודה הקצונה. אבל במקומות האלה התחולל רוח צפוני עז כל כך, עד כי לא היה עוד ביכלתו ללכת הלאה ויאלץ לשוב. אולם להגיע אל הציר הצפוני בתחבלה הזאת לא נסה עוד איש אחריו.

נפלא הדבר, שלא עלה על דעת הנוסעים מעולם לעשות כמעשי האסקימוסים, כלומר, לחיות כמוהם, ותחת הסירות

הכבדות, להשתמש בקייקים קלים רתומים לכלבים, ולא נעשה מעולם אף נסיון אחד כזה!

הדרכים שבחרו להם הנוסעים ההם היו, על פי רוב, דרך רצועת־הים של סמיט, דרך הים בין גרינלנד ובין שפיצברגן, דרך ארץ פרנץ־יוסף או – רצועת־הים הבירינגית. בימים האחרונים שמו הסִּירוֹת, שאמרו להגיע אל הציר הצפוני, את פניהם לדרך רצועת־ים של סמיט לעבור בו. סבת הדבר היתה עדות האמירקנים שהעידו בטעותם, כי ראו שם את ים הציר הנקי מקרח, המשתרע למרחבי אין קץ. אולם כל הנסיונות לחדור לצפון היו לשוא, מפאת דחק המון הקרח השט דרומה, אשר סגר ברגביו את הדרך בעד הנוסעים. הסירא היותר נכבדה שהלכה בדרך הזה היתה הסירא של נֵירֶים (בשנות 1875–76). ואחד מאנשי הסירא, מַרְקהיום שמו, הגיע עד 83°20 של הרחב הצפוני אחרי סבלו עמל ותלאות רבות. אז נוכח נירים לדעת, כי בדרך הזה אי אפשר להגיע בו עד הציר הצפוני.

בהיות הסירא של גרִילִי בגלילות ההם (בשנות 84 – 1881) עבר לוקבוּד עד 83°24 של הרחב הצפוני, וזאת היתה הנקודה היותר רחוקה, אשר נועזה האנושית להגיע עדיה בכל המסעות הראשונים, שעשתה באיזה זמן מן הזמנים.

גם דרך הים בין גרינלנד ובין שפיצברגן נסו בני האדם פעמים רבות להדור אל תעלמות עולם הקרח. עוד בשנת 1607 נסה הינרי גודזון להגיע אל הציר, בנסעו לארך חף גרינלנד המזרחי, אשר שם קוה למצוא לו ים נקי ונתיבה להים השקט ולהדו. אבל באמת עצרהו הקרח מעשות דרכו הלאה עוד בהיותו במעלה 73 של הרחב הצפוני. הסירא האשכנזית, שהיתה תחת השגחת קוֹלְדבי (בשנות 1869–70) הגיעה עד המעלה 77. ובכן נוכחו, כי גם הדרך הזה לא טוב הוא לנוסעים באניות אל הציר, מפאת רגבי הקרח הגדולים השטים דרומה, לארך חף גרינלנד על פני זרם הציר.

הסירא האויסטרית תחת השגחת וַיפּרֶיכט ופייאֶר (בשנות 74 – 1872), אשר חפצה למצוא דרך צפוני־מזרחי, בהפגשה

עם הקרח בקצה „הארץ החדשה" הצפוני, פנתה צפונה ותגלה את ארץ פרנץ־יוסף, אשר משם אמר פייאר לעבור בעגלות חרף הלאה צפונה. במעלה 82°5 של הרחב הצפוני גלה פייאר אי אחד, אשר קראהו בשם „אי יורש העצר רודולף", ומשם והלאה – צפונה – הגיע עד המעלה 83 וידמה בלבבו כי רואה הוא מרחוק חף ארוך ויקרא את שם הארץ „ארצות פיטרמן". אחרי כן בקר הנוסע האנגלי לֵי־סמיט את „ארץ פרנץ־יוסף" שתי פעמים – בשנת 1880 ובשנות 82 – 1881. ובמקום הזה עמדה בשנת 1894 גם הסירא של דג'יקסון האנגלי.

הסירא הדנית תחת השגחת חובֵּגרד שמה לה למטרה בשנת 1883 לעבור דרך שן־טשיליוסקין לארך החף המזרחי של איזו יבשה, אשר, לפי דעת חובגרד, תשתרע ממזרח לארץ פרנץ־יוסף. אולם בים של קאַרה סבבו רגבי קרח את אניתו, ואחרי בלותו שם את ימי החרף שב בשנה השניה אל ארצו.

ברצועת־הים הבירינגית השתמשו חוקרים לא רבים. הנסיון הראשון עשתה הסירא של קוק בשנת 1776 – והאחרון עשתה האניה גַ'נֶיטַה (בשנות 81 – 1879) אשר יסדה די־לונג האמירקני. הנוסעים האלה סבלו במקום הזה תלאות רבות אשר כמוהן לא סבלו יתר הנוסעים דרך מקומות אחרים, כי היה עליהם להלחם בקרח הנורא. ולמרות כל אלה היתה הסירא הזאת הנכבדה בעיני ננסן, כי היא העירתו לעשות דרכו אל הציר הצפוני גם הוא.

די־לונג במכתבו לגורדון בֶּינֶיט, שנתן מכספו לצרכי הסירא, כתב כי נחוץ לבחור באחד משלשת הדרכים האלה: או דרך רצועת־ים של סמיט, או דרך חף גרינלנד המזרחי, או דרך רצועת־הים הבירינגית. לפי דעתו הטוב בהם הוא הדרך האחרון, אשר בו בחר גם הוא. הסבה היותר נכבדה אשר המריצתו לבחור בדרך זה, הוא הזרם היַפוני, אשר, כפי ההשערה, יזל צפונה דרך רצועת הים הבירינגית ועוד הלאה לארך חף ארץ וְרַנגיל המזרחי ומשם הלאה צפונה. רבים שערו, שיוכל היות כי הזרם החם הזה הוא דרך ישר

אל הציר. צידי הלויתן ספרו, כי בכל פעם אשר נעצרו אניותיהם על ידי הקרח במקומות האלה, נשא אותן הזרם למרחוק צפונה. מזה החליטו כי הזרם הולך אל הציר הצפוני. „המצב הזה יעֲזור להנוסעים להגיע אל מעלות הרחב היותר רחוקות, אך המצב הזה יכביד גם כן על הנוסעים מאד לשוב בדרך אשר באו בו". כן כותב די־לונג במכתבו ההוא. ודבריו התאמתו על יד הֶרֶס אניתו „ג'ניטה", אשר סבוה רגבי קרח ביום הששי לירח ספטמבר בשנת 1879 במעלה 71°35 של הרחב הצפוני ובמעלה 175°6 של הארך המזרחי מדרומית מזרחית לארץ וְרַנגיל. האניה הזאת שטה ביחד עם הקרח מערבית־צפונית־מערבית כמעט שתי שנים ולסוף טָבעה אצל איי סביריה החדשה במעלה 77°15 של הרחב הצפוני, ובמעלה 154°59 של הארך המזרחי. –

ובכן יתיצב הקרח בכל מקום אשר יאמר האדם לעבור בו אל הציר הצפוני, כצר נגדו. רק בשני מקרים הרחיקו אניות לחדור צפונה, בהנשאן על רגבי קרח, והן– האניה טֵיגֵיטְהוף וגַ'ניטה, בעת אשר יתר האניות נדחפו מכח המון הקרח דרומה הרחק ממטרתן. ועתה איך לנסוע? ננסן נוכח לדעת כי באופנים ובדרכים שבחרו להם הסַּיָּרות הראשונות אי אפשר בשום אופן לחדור אל גלילות הציר הצפוני ולגלות מצפוּניהם ולחקור לתעלומותיהם.

„בימי הסתיו בשנת 1884 קראתי במקרה בעתון הנורוגי „גליון הבקר" – כותב ננסן – את מאמר הפרופיסור מון, המודיע כי בחף גרינלנד הדרומי־מערבי נמצאו חפצים אחדים, שהם, כנראה, שרידי האניה „ג'ניטה". החפצים האלה, לפי דעת מון, הובאו שמה על ידי הקרח דרך ים הקרח. אז הופיע רעיון במחי, כי הדרך אל הציר מוכרח להיות דוקא במקום הזה. אם רגב הקרח יכל לעבור גלילות בלתי נודעים, הן יש בודאי זרם, שאפשר להשתמש בו למסע הסירא... אז נולדה במחי תכנית המסע".

„ותעברנה בכל זאת שנים אחדות; ורק בירח פיברואר בשנת 1890 אחרי שובי מגרינלנד הצעתי את תכנית המסע

לפני חברת חוקרי גלילות הארץ בהאוניברסיטה שבכריסטיאניה. ההצעה הזאת היתה כעין החלטה שפעלה על מסעי אל הציר הצפוני, על כן אביא אותה פה לפני הקוראים בסגנון אשר נדפסה בהירחון הנורוגי „הטבע" בירח מֶרץ בשנת 1890".

„אחרי ספרי לחברי החברה ההיא את קורות הסִירות הראשונות בקצרה, אמרתי: „תוצאַת הנסיונות הרבים האלה אשר זכרתים אמנם מעציבה מאד, לכאורה, ואפשר לבוא לידי החלטה, כי אין כל אפשרות להגיע אל הציר, יען כי בכל מקום יניח הקרח מכשלים גדולים על דרך גלי הים הבלתי נודע. גם לסחב את הסִירות על רגבי הקרח האלה, המלאים הדורים והמתנועעים תמיד מפאת הרוחות והזרם, קשה מאד מאד. הקרח הוא מעצר גדול כל כך, עד כי כל אשר בחנהו אף פעם אחת יודה כי אי אפשר בשום אופן להאדם לעברהו בהיות עליו עוד לשאת גם כלי מכונות וצידה לדרך, הנחוצים לו מאד במסע כזה. הדרך היותר טוב היה, לו יכלו לעבור ביבשה. אז יכלו לגלות את הציר בימי הקיץ בעזרת סנדלי השלג הנורוגים, אך ארץ כזאת לא נודעה לנו. גרינלנד תשתרע הלאה מעט מכל ארצות הצפון הנודעות לנו. לא יתכן להאמין כי נגיע אל הציר דרך ארץ פרנץ־יוסף, כי כפי שנודע לנו הנה הארץ הזאת אך קבוצת איים קטנים היא, הנפרדים זה מזה ברצועות מים עמקים. וכנראה אין כל יסוד להחליט כי יש שם גליל יבשה יותר גדול ורחב".

„רבים חושבים כי טוב לעזוב את כל הנסיונות האלה עדי ימציאו אופני מסע יותר קלים. אנכי שמעתי שיש אומרים, כי ביום אחד בהיר יסעו שמה בכדור־מעופף, ועד בוא היום ההוא אך לשוא המה כל הנסיונות להתקרב אל הציר. אבל להשיב על השערה כוזבה כזאת אין כדאי לפי דעתי; לו גם נניח כי קרוב היום ההוא, עת נעוף אל הציר בכדור מעופף כאשר נסו כבר לעשות כזאת רבות פעמים, גם אז הלא אין מסע כזה נכבד כלל לחקירות מדעיות, כמו המסעות על פי האופַנים הנזכרים; כי לאסוף המון ידיעות מדעיות מִפרטות

אפשר רק על ידי השקפות רבות בישיבת ימים רבים בגלילות ההם. וההשקפות מרום כדור־המעופף לא תביאנה כל תעלת להחקירה המדעית".

„לכן עלינו לחקור אולי יש דרך אחרת, וכמדומה לי שאמנם יֶשנה. חושב אני, כי לו שמנו לבנו לכחות הטבע, לו נסינו לכרות ברית עמהם לעבוד בעזרתם ולא ללחום בהם, אז מצאנו אופן יותר אמתי ויותר קל להגיע אל הציר. לשוא הוא העמל ללחם בַּזרם כאשר עשו הסִירות הראשונות, עלינו לדרש אולי יש זרם אשר בעזרתו יתכן לעשות את המפעל הגדול הזה. הסירא של „גֶ'ניטה" היתה היחידה, אשר מצאה את הדרך האמתי הזה. במשך שתי שנים הביא הקרח את האניה הזאת מאי וְרַנגיל עד איי סביריה החדשה. אחרי עבור שלש שנים מיום אבדן האניה הזאת מצאו על פני רגבי הקרח אצל יוליאַנגב, שעל חף גרינלנד הדרומי־מערבי, חפצים אחדים, השייכים בלי כל ספק להאניה הזאת, שטבעה לא הרחק מאיי סביריה החדשה, ואשר אחרי הדבקם אל רגבי הקרח הובאו גרינלנדה. ועתה, נשאל, איזה דרך נסע הקרח עד הגיעו לגרינלנד הדרומית־מערבית? הפרופיססור מון הוכיח עוד בשנת 1884 לחברת החוקרים, כי אין דרך אחרת מלבד דרך הציר. והנה הקרח הזה לא יכל בשום אופן לעבור דרך רצועת־ים סמיט, יען כי הזרם נוזל פה לארך החף המערבי של לשון ים בַּפִין, ואם כן היה להקרח לשום דרכו לארץ בַּפִין או ללַבְרַדור ולא לחף גרינלנד המערבי. הזרם בחף הזה נוזל לפאת צפון, והנהו המשך זרם גרינלנד הצירי, ההולך לארך חף גרינלנד המזרחי, וסובב את שן־סלע פירואל, ונוזל הלאה לארך החף המערבי. ורק בזרם הזה יכלו רגבי הקרח לשוט. אבל הנה תתעורר השאלה — באיזה דרך שטו, למען הגיע מאיי סביריה החדשה אל חף גרינלנד המזרחי? אפשר לשער, כי הזרם נשאם לארך חף סביריה מדרום לארץ פרנץ־יוסף דרך רצועת הים בינה ובין שפיצברגן, או גם מדרום לזאת האחרונה, ואחרי כן באו אל זרם הציר הנוזל לארך חפי גרינלנד. אבל ההשערה הזאת לא תוכל להתאמת, וגם

נֻכח, כי בלתי אפשרית היא, אם נשים לבנו למהלך זרמי הים במקום הזה.

„אחרי כן הוכחתי לדעת את מהלך הזרמים בחשעני על סדר מהלך „טֶיגֶיטהוף" ועל עוד ראיות אחרות ואוסיף לאמר: „המרחק מאיי סביריה החדשה עד חף גרינלנד המזרחי, המשתרע במעלה 80 של הרחב הצפוני, הוא 1360 מילי הים, והמרחק מזה עד יוליאנגב הוא 1540 מילין—סך הכל 2900 מילין. הדרך הזה נעשה במשך 1100 יום, כלומר, במהירות של 2,6 מילין במשך יום ולילה.

„אבל היש ראיה אחרת, כי הזרם, אשר יחל דרכו מרצועה ים בירינג, יעבור דרך הציר הצפוני ויכלה בים האטלַנטי? אמנם יש ויש! וזאת היא: הדוקטור רַנק קבל מגרינלנדי אחד בגוטנב גזר עץ מוזר, שנמצא על פני החף בין העצים, שנסחפו הנה בכח הים. גזר העץ הזה היה עץ קֶלע, אשר ישתמשו בו האֶסקימוסים לקלע חצים אל הצפרים. הוא לא היה דומה כלל לקלעי האֶסקימוסים היושבים על חף גרינלנד המערבי; ולכן החליט הד"ר רנק, כי את החפץ הזה הביא הזרם מאת האֶסקימוסים יושבי החף המזרחי. על פי החקירות האחרונות הוכיחו, כי החפץ הזה הובא מחפי אליאַסקה מרצועת־ים בירינג, יען כי אך שם הוא המקום היחידי אשר יושביו משתמשים בקלעים בעלי תבנית כזאת. מלבד זאת היו בקלע הזה משבצות פניני זכוכית, כפנינים אשר יקנו האֶסקימוסים מאת עמי אסיה היושבים באליאסקה, לקשט בהן את קלעיהם. אי־לזאת נוכל להחליט בבטחה, כי גזר העץ הזה הובא לגרינלנד על ידי הזרם מחף אליאסקה המערבי, אשר סדר מהלכו איננו ידוע לנו עדנה, אבל מוכרחים אנו לשער, כי הוא עובר קרוב להציר או באיזה מקום, בין הציר ובין ארץ פרנץ־יוסף.

„אבל ישנן עוד ראיות יותר נכבדות למציאות הזרם הזה. בגרינלנד, כידוע, אינם צומחים עצים אשר מהם יוכלו להבין סירות עֲגלות־חרף או חפצים וכלי עבודה אחרים. ולכן יש ערך נכבד מאד בחיי האֶסקימוסים להעצים השטים על פני

זרם הציר לארך חף גרינלנד המזרחי, ואחרי כן לארך החף המערבי. ומאין ישוטו העצים האלה? למען השיב על השאלה הזאת נחוץ עוד פעם לשוב להתבונן אל הארצות המשתרעות מעבר הציר השני. אנכי בעצמי חקרתי לדעת תכונת העצים הנסחפים בזרם גם אצל חף גרינלנד המזרחי גם אצל חפו המערבי, וגם בתוך הים ראיתי עצים כאלה. לכן באתי לידי ההחלטה, שהחליטו גם הנוסעים שקדמוני, כי רוב העצים באים רק מסביריה, ומעוטם אולי בא מאמיריקה. ביניהם יראו עצי ארז ותאשור אשר בסביריה, ויתר מיני ארצות הצפון, שלא יוכלו לבוא הנה ממקומות אחרים.

„לאשר האֶסקימוסים יִסָחפו אל חפי גרינלנד מדי שנה בשנה עצים כאלה במספר רב, וכדומה לי שנחוץ להחליט, כי יובאו שמה על ידי זרם תדירי, ומה גם כי על פי רוב ישארו עליהם רשמי שכבם במים ולפעמים יכסו קרח סביבותם. על יסוד הראיות האלה נחוץ להחליט כי הזרם עובר דרך הציר או קרוב לו".

אחרי אשר הביא ננסן עוד ראיות מוכיחות מהמון המים־הנוזלים היוצאים מצפון, שהזרמים מביאים גם מים מתוקים גם מים מלוחים אל ים הקרח מצפון, אירופה ואסיה, מאי אליאסקה, ומארצות אנגליה אשר באמיריקה הצפונית, ומהאויר החם המתפרץ אל הציר, המביא בכנפיו אדי מים הממלאים את חסרון המים, הבא מסבת הזרם הצירי הנוזל דרומה, בא לידי ההחלטה, שהזרם נוזל דרך הציר או קרוב לו בין גרינלנד ובין שפיצברגן. על כן אמר ננסן, שנחוץ להתאמץ לבוא אל הזרם הזה מעבר אחר אשר משם הוא שוטף אל הציר ולנסות להגיע בעזרתו אל המקומות ההם, אשר לשוא עמלו הנוסעים עד עתה לחדור אליהם בשוטם נגד הזרם ובהלחמם בחקי הטבע.

„וזאת תכנית מסעי החדש — אומר ננסן בדרישתו. — אנכי גמרתי אמר לבנות לי אניה לא גדולה, אך חזקה ביותר. גדלה יהיה כדי להחזיק בתוכה צידה לדרך לשנים עשר אנשים, ופחמים למשך חמש שנים. אניה, אשר חיקה יכלכל

בקרבו 1700 פּוּר, תהיה דיה למטרתנו. בה מוכרחת להיות רק מכונת קיטור אחת, אבל בעלת כח רב, למען תוכל האניה לעבור ששה מילין בשעה. מלבד זאת נחוץ שיהיו להאניה מפרשים וחבלים די צרכה. אבל העיקר הוא לבנות אניה, אשר מפאת תבניתה החצונית לא תירא מפני מועקת הקרח, אשר העיק עליה. אם נעשה את צדיה עגולים ובולטים אז נבטח, כי בלחץ אותה הקרח מסביב ירימנה עָל ולא ידיקנה, כאשר קרה „לגַ'ניטה" וליתר האניות. שנוי אחר בתבנית האניה איננו צריך כלל לעשות, יען כי גם „גַ'ניטה", למרות תבניתה שלא היתה ראויה למטרתה, התנגדה בכל זאת שתי שנים למועקת הקרח. כל איש, אשר ראה בלחוץ הקרח את האניה, לא יטיל ספק אף רגע בהחלטתו, כי לבנות אניה על פי התבנית שאמרתי איננו קשה כלל. מסבה זאת נחוץ שתהי האניה לא גדולה מאד, כי באניה קטנה נקל יותר לא רק להתחמק מפני הקרח, כי אם גם לבטוח בה מפני הסכנה בעת מועקת הקרח. ומלבד זאת אפשר לחזק יותר אניה לא גדולה. את החמר לבנין האניה נחוץ לבחור מן המובחר. האניה בתבניתה שאמרתי לא תוכל אמנם להיות טובה ונעימה למסע, אבל לזה אין כל ערך במסע בתוך הים המכסה קרח. אמנם על האניה לעבור דרך רב טרם תגיע עד הצפון הרחוק, והנוסעים יקריבו במשך ימי מסעם קרבן גדול לאֵלי הים, אבל כל אלה לא יוכלו להיות למעצר להם.

„לו היו באניה כזאת עשרה או שנים עשר איש ראוים למטרה הזאת, ולו הכינו למשך חמש שנים צידה ערוכה היטב כפי היכלת וכפי מצב הטכניקה בימינו אלה, אז אחשב בצדק, כי מטרתנו תושג בלי כל ספק. על אניה כזאת ננסה בראשית ימי הקיץ, בעוד אשר הקרח לא רב הוא, לעבור דרך רצועת הים הבירינגית, לארך חף סביריה הצפוני עד איי סביריה החרשה. בבואנו שמה נחוץ יהיה להשתמש בשעת הכשר, לחקר מוצאי הזרם ומצב הקרח, ואחרי כן לחכות לרגע מכשר, לנסוע הלאה על פני הים הנקי מקרח.

„בהגיע העת המבשרת ההיא נתאמץ לחדור הלאה,

צפונה. דרך הקרח. אחרי עברנו בשלום על פני איי סביריה החדשה והלאה, צפונה, נבוא אל תוך הקרח, אשר סחף בכחו את „גַ׳ניטה". אולם להתקדם הלאה יתכן רק כל זמן שתקפא האניה בתוך הקרח. אז נבחר מקום ונחַזק עמדת האניה בין רגבי קרח גדולים, ונתן להם להִטָפס אלה על אלה במספר רב מאד, יען כי המצב הזה הוא יותר טוב להאניה, אשר תעלה עָל ותשב איתן על הקרח בלי כל סכנה. אמנם אפשר שהאניה תוכל לנטות על צדה בעת מועקת הקרח. יתכן מאד, אבל הדבר הזה הוא קל ערך. מן העת ההיא רק הזרם ידאג להצלחת מטרתנו, והאניה לא תהיה כלי מסע, כי אם מעון פשוט ליושביה, ואז יהיה לנו פנאי לחקר חקירות מדעיות הרבה. ובכן לפי התכנית הזאת תעבור האניה בלי ספק דרך הציר, ואחרי כן תסע בין גרינלנד ובין שפיצברגן. פה, בהגיענו אל המעלה 80 של הרחב הצפוני, ובקיץ גם במעלות היותר רחוקות, נחלץ מן הקרח המחבק את אניתנו, ונוכל לשוב אל ארצנו. אולם לו גם נהרסה האניה טרם תגיע העת ההיא על פי איזה מקרה רחוק, אף כי כמדומה לי רחוק מאד להאמין בזה, ובפרט אם תבָּנה האניה לפי התכנית שציירתי, גם אז תוכל הסירא לחשב בצדק כי תשיג את המטרה, יען כי עליה לשוב סוף סוף אל ארצה דרך הציר אל חלק האוקינוס האטלנטי הצפוני. הן די הוא גם מהלך הקרח בלבד להנשא על רגביו בדרך שכבר הראיתי למעלה די באר.

„אניתנו לא תוכל להֵהרס בעת מועקת הקרח, טרם נספיק לרדת על רגבי הקרח החזקים עם חפצינו הנחוצים לנו, ועם צידה רבה לדרכנו. את כל החפצים האלה נכין בעוד מועד. אנחנו נטה על פני הקרח אהלים, אשר נקחם אתנו למטרה זו. ולמען שמר על צידתנו ועל חפצינו נצברם לא כלם במקום אחד, כי אם נחלקם ונעמידם במקומות שונים על פני הקרח, ונניחם על רפסדות עצים אשר נבנה מקרשים ומקורות. בתחבלה הזאת נָגן על אוצרותינו, אם לא ישָׁבר הקרח במקומות האלה.

„למען עשות חיל במסענו זה נחוצים לנו רק שני תנאים:

בגדים חמים ואכל למכביר, ועל אדות אלה עלינו לדאג מראש. אנחנו נשב על רגבי הקרח בלי פחד סכנה כמו באניתנו, ונשוט קדימה אל ים גרינלנד. ההבדל בין נסיעתנו שמה ובין תשובתנו משם יהיה רק בזה, כי תחת לנסוע באניה, נאלץ לנסוע בסירות, אשר תביאנה אותנו גם הן כאניה אל נמל קרוב. ובכן, אני חושב כי יש הרבה ערבים בעד תקותנו שנקוה כי מסענו יעלה לנו יפה.

„אמנם בלי ספק ישאלוני רבים לאמר: „הן בכל זרם יש נבכי־מים א), ומה תעשו אם תלכדו בם? או כאשר יסחף הקרח על ידי הזרם המתנגד אל היבשה אשר אצל הציר ושם תעצרו לנצח?" על השאלות האלה אף אני אשיב אמרי, כי כאשר נלכד בזרם כזה אז עלינו להתאמץ לצאת ממנו באופן ההוא אשר באנו אליו, וכי צידה יש לנו למשך חמש שנים. בנוגע להמקרה השני, עלינו רק לשמוח לקראתו, כי קשה מאד למצוא על כדורנו עוד מקום מְעַנין במקצוע המדעים כיבשה אשר סביב הציר. שם בארץ החדשה, אשר נגלה, נחקר חקירות מדעיות נכבדות מאד כפי יכלתנו. ואם האניה לא תוכל להשתמש בזרם, או אם נעבור את המועד המכשר לנו, אז לא תהיה לפנינו עצה אחרת בלתי אם לעזוב את אניתנו ולנסות להגיע בסירותינו אל הזרם היותר קרוב, לשוב על עקבותינו בעזרת הקרח השט, כמו שאמרתי למעלה.

„אבל איך להגביל הזמן שימשך בו מסע כזה? כבר ראינו כי לחפצי „ג'ניטה" נחוץ היה משך שתי שנים למען שוט בדרך ההוא עד המעלה 80 של הרחב הצפוני. היוצא מזה שגם אנחנו נוכל לחשב בצדק שנחלץ בוראי מן הקרח בעברנו שני מילין מערב עד ערב. לכן לא רחוקה היא השערתנו כלל, כי אחרי עבור שתי שנים נשיג את מטרתנו. אבל יוכל היות כי אניתנו תחלץ מן הקרח במעלות הרחב היותר רחוקות מאשר נשער עתה. לכן נחשב כי צידה למשך חמש שנים תהי דיה לנו.

א) וואַסערשטרודעל, Водоворотъ.

„אולם יוכל היות, כי הקר כל כך חזק שם, עד שאי אפשר יהיה מסבתו לחיות בגלילות ההם? אבל ההשערה הזאת בשקר יסודה! אנחנו נוכל להחליט בבטחה, כי סביב להציר אין ימי החרף קרים כמו, למשל, בצפון סביריה, אשר שם, בכל זאת, יחיו בני אדם, או כמו בחלק גרינלנד הצפוני, הנושב גם הוא. חוקרי האויר חשבו ומצאו כי מזג האויר סביב להציר היא בערך 36° למטה מִן האפס על פי מודד החם של צילזיום, בעת אשר בּיַקוטסק יגיע עד 42° צ. ובוֶירחויַנְסק – עד 48° צ. – צריך לחשב כי הציר הוא מכסה בלי ספק במי הים, לכן נבדלות קרני החם שם מקרני החם אשר על היבשה, למשל, על ערבות אסיה הצפונית. בגלילות אשר סביב הציר קר ימי החרף בלי ספק יותר ממוצע, ולעמת זאת ימי הקיץ הנם שם יותר קרים. ובכן לא יוכל הקר השורר אצל הציר להיות בעינינו למעצר גדול. רק הסקורבוט היא באמת צרה גדולה, אשר נלחמו בהּ סירות רבות שקדמונו, ואשר עלינו לשים לבנו לה. במשך היותנו ימים רבים במקומות קרים, תוכל המחלה הזאת לבוא עלינו באמת, אם לא יהיה לנו מזון טרי, טוב ומבריא. אבל אחשב שנוכל להחליט בצדק, כי החמרים המכלכלים השונים הנעשים עתה באופן שיוכלו להשמר בטריותם לארך ימים, ודעתנו את החמרים הנחוצים לשמירות בריאותנו יוכלו להגן עלינו מפני סכנת המחלה הזאת. מחסר גמור של מזון טרי לא יהיה לנו, כמדומה לי, במסענו. בצדק נוכל לבטוח, כי נפגש את הדבים הלבנים ואת כלבי־הים גם סביב להציר. מלבד שאין לשכוח כי הים מכיל בקרבו המון חיות קטנות ושונות, אשר תוכלנה להיות לנו למזון טרי בשעת הדחק.

„מכל אשר אמרתי נראה, כי כל המכשלים העתידים אמנם גדולים הם, אבל לא במדה כזאת שלא יתכן לגבור עליהם, אם נשים את לבנו להם מראש; ואם יִבָּחרו אנשים ראוים להסירא, ואם נמלא את כל תנאי תכנית נסיעתנו, אז אחשב כי נשיג את מטרתנו ונוכל לבטוח כי נבוא אל הים שבין גרינלנד ובין שפיצברגן בלי שפק, כמו שאין ספק

שאניתנו תשוט ביחד עם הקרח מאיי סביריה החדשה בדרך אשר שטה גם ג'ניטה.

„אבל אם הזרם הזה איננו עובר דרך הציר, ואם עובר הוא, למשל, בין הציר ובין ארץ פרנץ־יוסף, כאשר שערנו לפנים, מה תעשה הסירא אז, למען הגיע אל קצה ציר הארץ הצפוני? לכאורה הדבר הזה היא השאלה היותר נכבדה למסענו, יען כי באופן זה תעבור האניה במרחק מעלה אחת של הרחב הצפוני מהציר, ואז אך אולת היתה לנו, וגם מסכן מאד, לעזבנה בתוך הזרם ולעבור בעגלות־חרף דרך רב על פני קרח הים המלא הדורים והמשוטט והנד אנה ואנה. ולו גם הגענו אל הציר, אי אפשר יהיה אחרי כן למצוא את אניתנו עוד פעם. אולם אנכי אחשב למשפט צדק, כי אין ערך נכבד לביאתנו אל הציר דוקא. הן אנחנו לא נשאף למצוא את הנקודה המטמטיקית של קצה ציר הארץ הצפוני, יען כי להגיע שמה, רק כדי להגיע, אך אולת היא. לנו נכבד רק לחקור חקירות בגלילות הרחבים והבלתי ידועים לנו, הסובבים את ציר ארצנו; לכן במקצוע המדעים אחת היא לנו ונכבדות תהיינה חקירותינו אשר נחקור באיזה מרחק מן הציר, כמו על הציר ממש".

* *
*

בהודע תכנית המסע הזה לכל חוקרי גלילות הארץ נמצאו ביניהם אנשים אשר מצאה התכנית הזאת חן בעיניהם, ביחוד בארץ נורוגיה. הפרופיסור מון, אשר באורו את אופן מסע „ג'ניטה" העיר את לב ננסן לנסות כחו גם הוא, החרה החזיק על יד ננסן, ויעודדהו, ויבטיחהו, כי עשה יעשה וכי יכל יוכל. אבל לעמת זאת מצאה התכנית, כנהוג, גם מתנגדים. אחרי קרוא ננסן בלונדון לפני „חברת ידיעת גלילות הארץ" את פרשת התכניה, קם שאון של שקלא וטריא בין החברים, ושר־הצי הארון ליאופולד מַק־קליניטוק הנודע

בחקירותיו בארצות הציר אמר, שאף על פי שהעובדות מאמתות את השערת ננסן, בכל זאת מטיל הוא ספק גדול, אם תצא ההשערה מכח אל הפעלה. שר־הצי הארון ג'ורג' נירים נבא עתידות לא טובות להסירא של ננסן, באמרו כי האניה תקפא בין הקרח ולא תחלץ ממנו לעולמים. רק באחת הסכים לננסן, כי מטרת המסע היא לא להשיג את הנקודה המטימטיקית של קצה הציר הצפוני, כי אם לחקור את הגלילות אשר על סביבותיו. הארון אַלְלֵין־יונג אמר בתוך יתר דבריו כי תבנית האניה אשר צִיֵּר ננסן בתבניתו איננה נכבדה כלל, ועגול צדֶּיהָ לא יצילנה ממועקת הקרח, אשר תשחקה כעפר חוצות ותשברנה כנבל יוצרים. רק שני חכמים בני־סמכא נתנו צדק לתבנית ננסן. הלא המה הנוסעים המפרסמים בארצות הציר: שר־הצי אֶדוארד אינגל־פִילד ורב החובל וַרטון.

חוקר טבעי הצמחים יוסף הוּקֶר כתב לננסן את דעתו על דבר תבנית האניה, אשר יאמר ננסן לבנות, ויבטיחהו נאמנה כי כפי שנודע לו, אחרי שבתו שלש שנים בארצות הציר, מצב הקרח, נוכח, שתוכל אניה בעלת תבנית כזאת להתנגד לכח הקרח ולגבור עליו. אך הוא חושב שבכלל אין כל הענין הזה שוה בנזק הנוסעים וכי אין כדאי לבוא במקום סכנה, אחרי אשר תוצאות החקירות, לפי דעתו, אינן נכבדות מאד למען השלך בעבורן נפשות בני אדם מנגד. הגינירל גרילי באמיריקה כתב במאמרו דברי לעג והתול על ננסן ועל תבניתו, ויאמר, כי איננו מאמין שימצא איש חכם אשר תמצא התבנית הזאת חן בעיניו, או אשר יאבה לתמוך בידי ננסן. עורך הירחון: „ידיעות פטרמן" הפרופיססור זוּפַּן נתן צדק בפה מלא לחפץ ננסן, על פי ראיות נכוחות ומחכמות, הנוסדות על יסודות חקירה אמתית. גם החוקר דזון מוֹרֶרִי נתן צדק לפעלו, ויסכים עם השקפות ננסן על דבר מסעו העתיד.

א.

הַהֲכָנוֹת.

למרות השפק אשר עוררו והטילו חכמים רבים באפשרות תוצאות טובות מסע כזה, תמכו בכל זאת המלך אוסקר וממשלת נורוגיה את ננסן. המלך הציע לפני ועד הממשלה להוזיל מאוצר המלוכה לטובת המסע מאתים אלף כתרים א) שהם כשתי שלישיות הסכום הדרוש להוצאות הסירא. את השליש האחרון קוה ננסן להשיג מידי אנשים פרטים, כי מכל העברים הבטיחוהו לתמכהו. ותקותו לא נשארה מעל, כי אנשים רבים ונכבדים, וביניהם המלך אוסקר, נתנו על ידו כסף רב להוצאות הבניה ולהכנת הצידה, כלי המכונה, הסירות ויתר החפצים הנחוצים לו. ויגדל סכום כסף התמיכה עד 444,340 כתרים, אשר הוציאם ננסן באופן כזה: לשכר הנוסעים — 46,440 כתרים; לאחריות חייהם — 53,362 כתרים; למכונות של חקירות מדעיות — 12,979 כתרים; לבנין האניה — 271,927 כתרים; לצידה לדרך — 39,173 כתרים; להוצאות בלתי נראות מראש — 10,613 כתרים ולהוצאות ההכנות — 57,846 כתרים.

מן החשבון הזה נראה, כי רוב ההוצאות עלה לבנין האניה, אשר עליה לשאת את נוסעיה בארצות הציר הנוראות. ננסן חשב בצדק, כי היא צריכה להבנות ביד חרוצים ובשקידה יותר נמרצה, מאשר נבנו אניות יתר הנוסעים שקדמוהו. וימצא לו ננסן את בונה האניות הנודע את קוֹלֶן ארטשֵׁיר, האיש היחיד והמיוחד אשר הבין לרעו, ויקדיש את כל כחותיו, את ידיעותיו ואת שקידתו הרבה לבנינה. החסרון היותר גדול שהיה במסעות הנוסעים הקודמים הוא חפזון ההכנה: במשך שני ירחים כבר היתה אניה חדשה נכונה לצאת לדרך. אבל לא כן דמה ארטשיר וגם ננסן. לפי דעתם, למסע

א) קרונות.

שיאריך שלש שנים צריך לבנות אניה גם כן במשך ימים רבים כאלה. לכן לא נמהר ארטשיר במעשהו. הוא ציר תבניות של אניות רבות, ויוָעץ עם ננסן איך להביאה לידי השתלמות, עד אשר מצאו לסוף תבנית ראויה למטרתה. האניה אמנם לא היתה יפה בתבניתה אשר בחרו לה, אבל לעמת זאת היתה בטוחה מפחד סכנה. עיקר השתדלותו היה לתת להאניה תבנית כזאת, שתשמר עליה לבלי יבוא חלקה העליון במגע עם רגביִ הקרח, ושיהיו קירותיה חזקים מאד שיוכלו לסבל את מועקת הקרח מבלי השבר. עוד שמו לבם שלא תהיה האניה קלה בלכתה, רק שתהיה למעון בטוח וחם, בעת אשר תנשא על רגבי הקרח השטים. את צדי האניה עשו חלקים ועגולים עד כי לא יכל הקרח להאחז בהם: את קירותיה בנו מעצים עבים, למען יוכלו להתנגד להקרח הלוחצם מסביב. העצים היו ברובם עצי אלון ישנים, אשר נשרו במים ימים רבים מאד, ומעוטם היה גם עצי ברוש. ביחוד שמו לבם לחרטם האניה שיהיה חזק למדי. את האניה האירו באור אלקטרי. את פנים האניה חלקו לחדרים ולתאים רבים, וארבע דלתות היו למבוא האניה לשמר עליה מהקר לבל יחדר אל תוכה. ויקרא ננסן את שם אניתו: „פְּרַם", כלומר: „קרימה!"

מלבד זאת לקח ננסן אתו שמונה סירות קטנות ושתי סירות גדולות. הן היו דרושות לו, אם למרות כל הזהירות הרבה הזאת בבנין האניה, תטבע „פרם" בכל זאת במצולות ים, אז ימלטו בני הסירא בסירותיהם הקלות על פני המים.

את הצידה לדרכו בחר לו ננסן מן המובחר. הוא השתדל שתהי הצידה טריה ומשביעה וממיני מזון שונים. הוא לקח אתו בשר מְיֻבש ממינים שונים, גם דגים מיבשים ותפוחי ארמה מיבשים, ועוד הרבה פירות וירקות מיבשים, גם מעשי מרקחת וממתקים וחלב מעֻבה, מְמֻתק ובלתי ממתק, וחמאה דנית ונורוגית משומרה. לחם האניה היה כלחם האניות הנורוגיות גם לחם חטים ולחם יבש, אשר לנוסעים בים האנגלים. מלבד זאת הכין קמח רב לאפות לחם טרי.

כל מיני המזון, טרם הבחרם, נחקרו על פי חקירות כמיות. ביחוד שם את לבו לחבשם ולארזם היטב לבל יתקלקלו. גם הלחם הושם בארגזי רקועי פחים, לשמרו מלחלוחית. לשקוי הנוסעים לקח אתו ננסן תֵּה, שוקולַד וקַהְוָה, גם עסים הלימונים לשתית הצהרים בערבוב עם סוקר. ולמשך חצי השנה הראשונה לקח אתו גם שכר. מלבד מעט השכר הזה לא לקח אתו כל שקוי אלכוהלי. לעמת זאת הכין באניה הרבה טבק לעשן וללעס.

נכבד מאד הוא למסע כזה אוצר ספרים טוב. והודות למנדבים רבים אסף ננסן ספרים רבים וטובים. גם מכונות לחקירות מדעיות הכין ננסן באניתו ככל הדרוש. חוקרים ותוכנים רבים עזרו על ידו לאסוף את המכונות הנחוצות לו, וייעצוהו בדבר שפתים ויתמכוהו בפעל כפים. מהם הכי־נכבדים הם הפרופיסור מון, אשר בחר לו מכונות לחקירות האויר, התוכן הפרופיסור הילמיודין השגיח על בחירת המכונות לחקירות התכונה, הדוקטור ניימייאֶר שלח לו כלי אבן־השואבת, הפרופיסור פטרסון מעיר שטוקהולם ועוד חכם אחד מכריסטיאניה עזרוהו לבחור מכונות לחקירות המים, הפרופיסור שוטץ נהלהו בעצותיו בבחירת מכונות לחכמת הטבע, והאדון דיק עזרהו לבחר מכונות טובות לצלמוניה.

במקרים שונים נחוצים מאד לבני הסירא גם כלבים טובים לרתמם בעגלות החרף. לתכלית הזאת פנה ננסן אל הנוסע בסביריה המפרסם, אל הבַרון אֶדוארד פון טולי, וישאלהו אם אפשר להשיג כלבים טובים בסביריה. ויענהו טולי במכתבו כי יקוה להכין לננסן את כל אלה בעצמו, יען כי הוא נוסע עתה בפעם השניה לאיי סביריה החרשה לתכלית חקירות מדעיות, ויבטיח לשלוח את הכלבים לננסן אל העיר חַבַּרְבָה, אשר אצל „כדור־יוגֶר". ובנסעו בירח יאנואר בשנת 1893 דרך טיומֶין בקש את יושב טיומין, את אלכסנדר טרונטהֵים, לקנות שלשים כלבים אוסְטִים ולהמציאם לחַברבה, ואחרי כן קנה טולי עוד עשרים וששה כלבים מכלבי סביריה המזרחית. והנורוגי יוהנן טורגֵירסֵן התנדב להמציאם בעצמו אל אשר

אֶלִינֵיק, אשר שמה תעמוד הסירא של ננסן ימים מספר.

עוד דבר נכבד היה לננסן להכין לדרך מסעו, טרם תפרד אניתו מעולם הישוב, והוא אוצר פחמים רב שיספק לכל ימי נדודיו. לכן שכר את האניה „אורַניה" להביא לו פחמים מברינִיזונד לנורדנלנד. —

כאשר נודעה תכנית הסירא קבל ננסן הצעות רבות מכל אפסי הארץ: מאירופה מאמיריקה ומאוסטרליה מאת אנשים רבים אמיצי לב, אשר התנדבו לצאת אתו יחד אל דרכו. מובן מאליו, כי קשה בענין כזה לבכר איש על פני רעהו ולדעת איזה מהם יותר ראוי למטרה כזו, בעת אשר כלם אמיצי לבב הם. אבל העיקר הוא שיהיו האנשים בריאים וגבורי כח. לכן החליט ננסן לבלתי קחת איש אתו, עד אם בחנוהו היטב הפרופיסורים הֵיַאלְמַר והֵיבֶּרְם אשר בכריסטיאניה. לסוף נבחרו שנים עשר איש למסע ננסן. ואלה שמותם ותולדותם:

א) אוטטו נֵיימַן סְבֵירְדְרוּפ, רב החובל של „פרם", נולד בשנת 1855. בהיותו בן שבע עשרה שנה יצא בפעם הראשונה לשוט בימים. בשנת 1878 עמד על המבחן ויסמך להקרא בשם קברניט א). ושנים אחדות אחרי כן שט בימים בתֹור רב־חובל, ובשמעו על דבר המסע אל הציר הצפוני הביע את חפצו להלוות אל ננסן. הוא איש ראוי מאד למשרתו.

ב) סִיגוּרְד סְקוטט־הַנסֶן, מי שהיה סגן רב החובל בצי אדיר. הוא לקח על שכמו המשרה להשגיח על החקירות במקצוע התכונה והאויר והאבן־השואבת. הוא נולד בשנת 1868 וילמד בבית ספר לחיל צבא הים, ויורם למעלת שר־צבא בשנת 1889, ולמעלת סגן רב החובל בשנת 1892.

ג) הֵינְרִיך גרֵיבֵי בלֵיססינג, סגן לחָכמת הרפואה. ותהי משרת רופא הסירא וחוקר הצמחים על שכמו. הוא נולד בשנת 1866, ויכנס להאוניברסיטה בשנת 1885 ויגמר למודו בשנת 1893 ונכתר בתאר סגן לחכמת הרפואה. איש טוב לב, עלז ודברן מטבעו.

א) שטורמַן, Штурманъ.

ד) תֵּיודור קלַבְּדִיוּס יַקוֹבְּסֶן, קברניטה של „פרם". הוא נולד בשנת 1855 לאביו שהיה רב החובל באניה, אחרי כן שר הנמל ואחרי כן ראש מנהלי־האניות א). בן חמש עשרה שנה היה יקובסן בצאתו לשוט בימים, וכעבור ארבע שנים עמד על המבחן ויקרא בשם קברניט ושתי שנים עבד בזילנר החדשה. בשנות 1886—90 הוביל אניה קלה מטרומסיו שבנורוגיה אל ים הקרח.

ה) אַנטון אַמוּנדְסֶן, מנהל המכונות הראשי „בפרם", נולד בשנת 1853, ויעמד על המבחן בשנת 1875, ויקרא בתאר טֶכּניק. ובשנת 1877 היה למנהל המכונות באניות, ובשנת 1892 עמד שנית על המבחן ויקרא בשם „מנהל המכונות". בן עשרים וחמש שנה בא לעבוד בצי ויגיע למעלת מנהל המכונות הראשי.

ו) אַדולף יולל, המשגיח על הצידה ועל המבשל „בפרם", נולד בשנת 1860. אביו היה עובד אדמה ובעל אניה. והוא עמד על המבחן בשנת 1879 ויקרא בשם קברניט ושנים אחדות נהל אניה.

ז) לַרְס פֶּטֶרְסֶן, מנהל המכונות השני „בפרם", נולד בשנת 1866, וילמד על בוריה מלאכת הנפחים והמכונות, ויעבור בתור מנהל מכונות בצי נורוגיה.

ח) פרידריק הִיאַלְמַר יוהַנְסֶן, סגן רב החובל, הנחשב בחיל המלואים, נולד בשנת 1867, ויכנס אל האוניברסיטה בשנת 1886, וילמד בבית ספר לצבא בשנות 1891—92 ויצא משם בתור שר צבא של חיל המלואים. הוא חפץ מאד להלות אל ננסן, ויען כי לא היתה עוד משרה בשבילו, לכן נאות להיות, לכל הפחות, מסיק התנורים.

ט) פֶּידֶר לֵיאוֹנַרד הֵינְדְרִיקְסֶן, נולד בשנת 1859. משחר טל ילדותו נסע באניות בלב ימים ובהיותו בן ארבע עשרה שנה נהל אניה בים הקרח. בשנת 1888 נסע אל „הארץ החדשה" באניה הקלה „אֶניגֵידֵין". עבודתו היא – להכות בני לויתן בכדון.

י) בֵּירְנהַרְד נורדַל, נולד בשנת 1862. בן ארבע עשרה

א) מנהל־אניה – לאָצמאַן, Лоцманъ.

שנה בא לעבוד בצי ויגיע למעלת סגן שר־צבא. אחרי כן התעסק במלאכות שונות גם עבד בבית חרשת של אור האֶלקטרי. משרתו ב„פרם" היתה להשגיח על מכונת הדינַמה והאור האֶלקטרי.

יא) איבַר־אוטטו־אִירגֶנס מוגסְטַד, נולד בשנת 1856. בשנת 1877 עמד על המבחן ויקרא בשם משגיח היערים, ומשנת 1882 היה המשגיח הראשי בבית החולים לחולי הנפש. לו לא היתה משרה מיוחדה ב„פרם"; הוא הביא תעלת בכל המלאכות, מתַקון שעונים עד למוד הכלבים.

יב) בֶּירנט בֶּינְטסֶן נולד בשנת 1860. שנים אחדות נסע בימים. בשנת 1890 עמד על המבחן ויקרא בשם קבְרניט. ויהי לקרבניט באניה שעשתה דרכה בים הקרח.

שנים עשר איש ילידי נורוגיה, כלם ברורים, כלם גבורים, כלם אמיצי לב ואוהבים את המסע בים בכל לבבם. ויהיו נכונים ללכת אחרי ננסן אל כל אשר יוליכם.

ב.

היציאה לדרך.

„ויהי היום, יום העשרים וארבעה לירח יוני בשנת 1893, יום סגריר ועצוב – כן כותב ננסן, – ויגיע המועד לקחת ברכת הפרידה מאשתי ומבתי הקטנה. הנה גם הדלת סֻגרה מאחרי. לבדי עברתי בפעם האחרונה מביתי דרך הגן אל החף, אשר שם חכתה כבר לקראתי אנית הקיטור הקטנה „פרם". מאחרי נשאר הכל, כל היקר ללבי. ומה יהיה לפני? הוי, כמה שנים תעבֹרנה עד אשר אשוב אראן! את הכל נתתי ברגע הזה למען אוכל לשוב. ושם ממעל על יד החלון ישבה ליף הקטנה ותמחא כף. ילדה מאשרה! עוד לא תדעי מה הם החיים, ומה רבו תהפוכותיהם ומסבותיהם! כחץ מקשת עברה הסִירה הקטנה דרך הנמל „ליוּזֶקיר", בנשאה אותי בחיקה אל

מסעי, אשר בו אולי תלוים לי חיי מנגדי.

„הכל מוכן. הגיעה השעה אשר עדיה הביאתני עבודת הרבה שנים, השעה אשר ארגיש בה כי לקחתי אתי את כל הנחוץ לי, כי עשיתי הכל כראוי, כי הערבות לָקחה מכל שכמי, ועתה יוכל מֹחי לשקט במכונו. בקצר רוח עומדת „פרם" וקיטורה זועף, והיא מחכה בנמל עד אשר תעבר הסירה, ונגשה אל שפתה, והאות ינָתן. מכסה האניה היה מלא אדם רב. הם מברכים את הנוסעים בפעם האחרונה ועוזבים את האניה. הנה גם עוגן „פרם" הורם והאניה המלאה והכבדה החלה את מסעה. שפת הים מלאה המון אדם אשר הרימו והניעו את מטפחותיהם וכובעיהם. אך בדממה והשקט הפנתה „פרם" את חרטמה מול הים ותלך ותעבור לאט לפני האיים בֵּיגְר ודיוֹנַה, ותשם פניה למסעה הרחוק, ועל סביבותיה סירות מהירות ואניות קלות ואניות הקיטור. על החפים עומדים בתי הקיץ בחרשי מצל, בהשקט ודממה כקדם. הוי, מה טובים נאות שדי! מעודי לא מצאו חן בעיני כמו עתה. ימים רבים יעבורו עד אשר נשוב נסע במים הידועים לנו האלה.

„עוד סקירה אחת אל הבית העומד על שן־הסלע. לפניו לשון־הים המזהירה, ועל סביבותיו יערי ארז וברוש, כר דשא ירקרק קטן, ופסגות הרים ארכות ומכסות יערים מאחריו. מבעד קנה־החזות השקפתי, ואראה תמונה מאירה על הספסל תחת הברוש ... השעה ההיא היתה לי העצובה בימי חיי!

„יצאנו מלשון־הים. וירד גשם, ומעטה אבל כסה את המקומות הידועים לי ואת כל הזכרונות הקשורים בם. רק לפני הצהרים ביום השני (25 יוני) באה „פרם" אל הנמל לפני רֵירְוִיק, מקום בנין האניות של אַרטשיר במקום שנבנתה גם היא. פה נחוץ היה לנו לקחת שתי סירות גדולות ולהכין חמרים שונים למסענו. כמעט שני ימים עברו עד אשר היה הכל מוכן לפנינו. ביום השלישי (26 יוני) נפרדנו גם מרירויק, ונפנה אל הים. ארטשיר בעצמו לקח את המשוט, וטרם עזבו את הָאניה נהל את ילדתְ שַׁעשועָיו זאת בדרך הקטנה האחרונה.

אחרי כן לחצנו איש את ידי רעהו לאות הפרידה, כמעט באין אמר ודברים. הנה הם – הוא ואחי – ירדו אל הסירה, ו„פרם" הלכה קדימה במהלכה הכבד, והחוט ביני ובין ארץ מולדתי נתק. בטוח אני, כי על פני ארשטיר היפים הזהירה דמעה, בעמדו מלוא קומתו בסירה, ויקרא שלום ל„פרם" וליושביו. הבטח לבו באניה הזאת? כי בטח בה לבו זאת ארע נאמנה. לכבודו ירינו מכלי תותח של „פרם" – הכבוד היותר גדול, שיכלנו לכבדהו בו. וביום קיץ שקט ובהיר, עת שמש הערבַים האיר את הארץ, שמה „פרם" את פניה אל ים התכלת. עת רבה עמדו רעינו ההם בסירות, ויביטו אלינו.

„האויר היה טוב ואנחנו עברנו על פני כריסטיאנזונד. בערב היום השני היינו אצל שן הסלע לינדסנים (ביום 27 יוני). אנכי ישבתי על המכסה, ואשוחח כל הלילה עם סְקוטט־הנסן. הוא היה למנהל־האניה מכריסטיאניה עד טרונטהיים אשר שם ילוה אלינו סבירדרופ, שלוה את משפחתו עד סטינשיר. ישבנו באהל רב החובל, והשעות חלפו מהר מבלי אשר הרגשנו בהן. אבל כאשר עברנו קדימה, כן גדלה תנועת האניה, ופתאם פתח גל גדול את הדלת, וישפך עלינו פלגי מים. אז עלינו אל המכסה. גל האניה ירד במצולות כקורה, הגלים השתפכו מכל עבריה על שפתה, ומעט מעט התאספו כל האנשים על המכסה.

„פחדתי מאד פן תפלנה הסירות הגדולות המימה, ומה גם כאשר נתקו חבלי עשרים וחמש חביות מלאות פַּרַפִּין, אשר החלו להתגלגל פנים ואחור בהמלאן מים, אז לא נָעם לי המחזה הזה כלל. אך רע מכל אלה היה, שצבורי העצים שהיו לנו למשמר החלו גם הם לתעות על פני המכסה אנה ואנה, והם יכלו להפיל את הסירות המימה. השעה ההיא היתה מלאה פחדים. חולה במחלת הים עמדתי על פני המכסה, ואביט, ואראה בהתאמץ חברי להציל כל מה שאפשר. רגעים אחדים עברו לפני דמיוני מחזות איומים: הנה קצף הגלים, הקרשים הצפים, אחרי כן ירים, רגלים וחביות כבדות. והמהומה רבתה על פני המכסה: פעם התנפל גל כָּחול על המכסה

וישתפך על אחד מחברי מראשו ועד רגליו, ויפילהו על הרצפה; פעם פסחו חברי על הקורות והחביות המתגלגלות לבל תשברנה את רגליהם.

„יולל ישן אז באחת הסירות הגדולות, וייקץ, וישמע קול שאון הים תחתיו, ויחל להציל את הלבָנים ואחרי כן מהר להציל את ארגזו, אשר צף במים המלוחים על פני המכסה. הוא רץ ויסחב את ארגזו אחריו, למרות הגלים הרבים אשר התנפלו עליו. פעם אחת הורידה „פרם" את חרטמה בים, וישתפכו הגלים על אחוריה. אז ראיתי והנה על אחת הקורות תלוי איש מפרפר ברגליו בקצף הלבן. זה היה יולל. אֻלצנו להשליך אל מחוץ לאניה חביות פַּרַפִּין וקורות, ואנכי הִבטתי בתוגה בהרחיקן לשוט ממנו.

„באחד מתאי האניה קם שאון: מוגסמד ראה בבואו שמה, והנה כתמים אדמים־כהים על הקירות. וירץ אל נורדל ויאמר לו, כי בלי שפק המית יולל את עצמו בקנה־רובה מסבת החם הגדול אשר שם, כי התאונן תמיד על זה. אחרי חקירות ודרישות נודע, שהכתמים באו מצנצנת שוקולד שנפלה מן הארון על הרצפה". —

ויחתרו הנוסעים ויחכו עד אור הבקר, ואז התפזרו אדי הערפל, וישימו דרכם הלאה. אך בצהרים אלצום הערפל והרוח החזק לחתור אל אחד הנמלים. בבקר השני חזקו את אמנות הסירות כראוי, אבל בכל זאת היתה „פרם" טעונה עדנה משא רב, אשר הם לא יכלו להשליכו החוצה, כי כל אשר לקחו אתם היה נחוץ להם. בליל 30 יוני, ליל סֹעה וסער, באו עירה ברגן. בעלות ננסן בבקר על המכסה ראה את נמל ברגן הנפלא, המואר בקרני השמש, וכל האניות מקשטות בדגלים. בלילה הזה היה על ננסן לקרוא באזני הנאספים פרשת מסעו, אך הוא אחר מעט, כי בהחלו ללבש בגדיו, והנה הביאו לו פתקאות־חשבנות רבות אשר היו לנושיו עליו, אשר מכרו לו חפצים ואכל; ויוכרח לבוא בחשבון ולשלם להם כספם. ואנגלים רבים התאספו באולם, ויחכו לבואו בקצר רוח. בכלל הביטו הנאספים אל הנוסעים כמו אל חיות משונות,

והמונים המונים באו בני האדם לראותם, כאלו היו דבים או אריות. בהיותו מוכן לצאת מהר לעבור על פני הקהל אשר קרא אנגלית: „זהו!" וכל ההמון מהר לרוץ אחריו, אך הוא נמלט מהם ויֵשב במרכבתו ויָשב אל אניתו. בערב ההוא ערכו בעיר ההיא חג גדול, משתה ושמחה, ודרשות רבות הטיפו לכבוד הנוסע אמיץ הלב הזה.

היום השני היה יום בהיר, השמש האיר באורו הנעים, וישימו הנוסעים פניהם הלאה צפונה בלוית אחדים מרעי ננסן אשר הלכו ללותו. מצפון לחירליפיורד נפרדו המלוים ממנו. באהבה רבה יזכר ננסן את הרגעים האלה ואת מראה ההוד, אשר נשקף לו מעל חפי נורוגיה, ארץ מולדתו.

„ארץ נפלאה! – כותב ננסן בספרו – אינני יודע, אם יש בתבל עוד ארץ כמוה. הנה הכוכבים הנעימים המזהירים בעת אשר הטבע יתעורר לחיים, בעטוף רצועות הערפל הלבנות בכסף את הסלעים, ופסגותיהם תתנוססנה מתוך הערפל כאיי ים. הנה היום המאיר מעל לראשי הסלעים, הנוצצים והמכסים שלג. ואחרי כן הערב, ושמשו השוקע, והסהר לבן־הפנים, הסלעים, האיים השקטים והכהים כהזיות הנֹער! הנה הבתים והַגְמֵלים הקטנים הפזורים לארך החף, המאירים פניהם מבין היערים הירקרקים. הוי, מה יעוררו הבתים השאננים הנשקפים מעבר האיים את נפשי לשוב אל האור ואל החם!!"

יושבי חפי נורוגיה גם הגדולים, גם הטף וגם האכרים הביעו את ברכתם ל„פרם" בקולות הידד בעמדם על שפת הים. בסירות ובאניות קטנות עמדו הגברים מבני האכרים בכתנותיהם האדמות ונשיהם. הם לוו את הנוסעים במבטי עיניהם המפיקות אהבה רבה. מן הערים, אשר עברה „פרם" על פניהם, יצאו אניות קיטור מלאות אדם רב. בזמרות, בכלי שיר ובירִיות כלי תותח קדמו את פני הנוסעים, ויברכום לדרכם. ביחוד התעַנינו האכרים והדַיגים העניים לראות את „פרם" ואת הנוסעים בה.

„בכל מקום אשר הופענו בו – כותב יוהנסן בספר זִכרונותיו – העיר מַסענו ענין רב. קשה בכלל להבין מאין

יבוא המון אדם רב כזה. הנה אנחנו נוסעים ורואים רק סלעים ערומים, אשר רק במקומות מעטים מכסים הם ירק דשא. אבל כמעט נעמד אצל איזה חף שיהיה, והנה אנשים המונים המונים ימהרו אלינו וכמו מארץ יצמחו. פעם אחת פגשנו דַיָג בים והוא כנראה לא ידע דבר ממסענו, ויניע בידו ויקרא: מאין? ונען: „מכריסטיאניה!" – ומה המשא? – „צידה ופחמים!" – ומחוז החפץ? – „ים הקרח והציר הצפוני!"

ננסן עמד על דרכו בבאיאן; שם נלוה אלין סבירדרופ, ושם ישב אתם באניתם גם הפרופיסור בְּרֶיגֶיר, אשר חפץ ללותם עד טרוּמסיו. פה קבל הרופא בליסינג שלשה ארגזים מלאים סמי תעלה, מנחה היא שלוחה לבני הסירא מאת בעל ההפתק מטרונטהיים. ומשם הלכו צפונה לארך נורלנד. בשני מקומות עמדו, למען קחת דגים מיבשים למזון הכלבים.

וביום 12 יולי באו לטרומסיו, אשר שם היה עליהם לקחת אתם פחמים, ועוד חפצים רבים אחרים: עורות, נעלים מעורות צביים, נעלי הפיננים, אשר לא יחדרו המים אל תוכן, בשר צביים מיֻבש ועוד חפצים כמוהם, אשר אסף למענם אחד מרעי בני הסירא. בטרומסיו נלוה אליהם עוד חבר אחד בֵּירנט בֶּנְטְסֶן, איש גבור חזק. בראשונה חפץ ללותם רק עד כדור־יוּגֶר, אבל אחרי כן נשאר אצלם כל ימי מסעם, ובחריצותו ובתבונת רוחו העלז הביא להם תעלת רבה. ואחרי הנפשם שני ימים נסעו הלאה. בלשון־הים שְׁיָלֶה אלצו לנוח יומים, מפאת הסער אשר התחולל בים. אחרי כן באו לוַרדֶּסֶה ושם קדמו פניהם בהתלהבות עצומה. להקת מנגנים עמדה על החף, לשון הים מלאה סירות, דגלים רבים הורמו וכלי התותח ירו. ההמון חכה לקראת „פרם" עוד מיום האתמול. ועוד הפעם משתה ושמחה ערוכים לכבוד הנוסעים. המסע הזה היה, כפי הנראה, לענין לאומי, שבו ראו הנורוגים את גאון לאומיותם וגאותה.

עתה היה על הנוסעים לנקות את קרקע האניה מחוץ מהגֹּמא ומקִני השבלולים אשר הדבקו בה, למען תוכל פרם למהר במהלכה, את המלאכה הזאת עשו אנשים זוחלים־במים

בוַרדסה אשר התנדבו לעשותה לטובת הסירא. גם דאגו הנוסעים לגום לנקותו, טרם יחלו לחיות חיי פראים. וילכו כל בני הסירא אל בית־הרחצה, וירחצו את בשרם במים חמים, וישפשפוהו, וינקוהו במטאטאי לִבנה. עלמות פִּיניות צעירות הכו על עור האורחים במטאטאיהן לשפשפנו היטב, ותרחצנה אותם בזהירות ובחריצות. „אדמה – כותב ננסן – כי גם מחמר הזקן בעצמו ובכבודו לא יוכל להכין לו ענג כזה בגן עדנו". מי יודע כמה שנים תעברנה עוד עד אשר יוכלו להביא מים רותחים על עור בשרם!

ג.

„שלום לךָ נוֹרוֶגיה!"

רגשות שונים מלאו את לב ננסן בשבתו בערב האחרון לכתוב מכתבים וטלגרמות. אז נפרד ממנו מנהל־האניות רוֶגנסן, שנהל את „פָרם" מברגן. עתה נשארו רק שלשה עשר אנשים חברי הסירא ומזכירו של ננסן כריסטוֹפֶרסן, אשר לוהו עד כדור־יוגר. שקט ודממה מסביב. כל חבריו ישנו בתאיהם, ורק הוא – ננסן – ישב וכתב את ברכת שלום האחרונה לביתו ולרעיו. הנה גם הטלגרמה האחרונה נכתבה. וישלח ננסן את כל אלה על ידי מזכירו אל החף, ובשובו אל „פָרם" כבר האיר הבקר, ויעיר ננסן את סבירדרופ ועוד שני חברים, וירימו את העוגן ובבקר נעים ושקט יצאו מן הנמל.

בדממה והשקט עזבו הנוסעים את העיר וַרדסֶה. אין קולות קוראים הידד, אין יריות מכלי תותח, כי כל יושבי העיר עוד נמו שנתם. ובכל עת התקדם „פָרם" במנוחה ולאט בים אל מטרתה הרחוקה, עמד ננסן ויבט אל האדמה, אשר נעלמה מעט מעט מעיניו שם בקצה האופק. עד מהרה בא הערפל, ויכס הכל מעיניו ובתוך הערפל העב הלכה האניה בכח הקיטור ארבעה ימים מבלי הנפש. ביום 25 יולי בבקר

היה האויר צח, השמש האירה את פני ים התכלת, המשתרע למרחביה והמכסה קצף קל, ואז נראה להם מרחוק חף האווזים אשר ל„ארץ החדשה", וישימו פניהם אליו. ויוציאו הנוסעים את קני־רובם וכדורי העפרת ויקוו לצוד אוזים ויתר עופות הבר. אך עד מהרה בא ערפל עב ואמוץ מצפון, ויעטף את כל אשר על סביבותם. ויען כי לא יכלו לחתור אל החף בחשכת הערפל, לכן שמו פניהם אל כדור־יוגֶר. אבל רוח מתנגד דחפם אחור, ויאלצו לשוט פעם בכח הקיטור ופעם בפרשם את המפרשים, וכה נסעו שני ימים.

בערב 27 יולי התנגפה אניתם פתאם בקרח, אשר אמנם עברה על פניו על נקלה, אבל המקרה הזה לא נבא עתידות נעימות לנוסעינו. בלילה פגשו עוד המון קרח, אשר גם על פניו עברו בשלום. בבקר נעור ננסן מקול הקורא כי לפני האניה שט קרח ישן ועב. וילבש את בגדיו, ויעל על המכסה, וירא והנה קרח רב מאד צף בים; אבל הוא גמר אמר ללכת לדרכו הלאה, מבלי פנות אל המעצר הזה. ויחל ננסן לבקש דרך טובה בין הרגבים. אולם עד מהרה התלכדו הרגבים יחד, הערפל התעבה, ולא יכלו הנוסעים לראות את הדרך, ויראו להכנס אל תוך הקרח בעת הערפל, ויעמדו תחתיהם ויחכו. המקרה הזה העציב מעט את רוח הנוסעים, ויחֵלו לפחד פן תכבד עליהם דרכם עוד יותר בים־קאַרַה, והאניה „אורניה" המובילה להם פחמים לא תוכל לעבור דרך הקרח, אם לא תמצא לה דרך אחרת. וברגע אשר כבר חפצו לסגת אחור מפני הקרח בא סבירדרופ ובשורה בפיו, כי הערפל מתפזר לאט לאט, וכי הלאה בפאת קדים יראה ים נקי מקרח. ואחרי אשר עמלו הרבה בתוך רגבי הקרח הגדולים, יצאו עוד הפעם אל הים הנקי. עתה נודע להם ויוכחו מה טובה היא אניתם „פָרם" לשוט בה בין הקרח.

„לנהג בה בין הקרח הרב – כותב ננסן – הוא ענג נפלא מאד. אפשר להטותה אל כל אשר נחפץ, ואין מקום צר בין הקרח, אשר לא יתכן ל„פָרם" לעבר בו. אך קשה העבודה מְאֹד על האוחז בַּמָשוֹט. – „הימִינָה! השמאילה! לך ישַר!

הימינה המשוט! השמאילה המשוט!״ וכן בלי הרף. הוא מסב את האופן ומזיע ומוסיף להסב. והאופן סובב כמו בבישור, ו„פרם״ מתפתלת ועוברת בין רגבי הקרח מבלי נגוע בהם, אם אך מבוא פתוח לפניה, שאפשר לה לעבור בו. ואם אין מבוא לפניה אז תשכב בכבד חרטמה על הקרח ותכריעהו תחתיה, ותשברהו לרסיסים. ומה חזקה היא „פרם״! בלכתה, גם בכל מהירותיה, לא יִשָׁמע כל קול נפץ ודפיקה, כי אם תרעד מעט״.

ביום השבת (29 יולי) הלכו עוד מזרחה, אל כדור־יוגר. ויגיעו עד האי „הארוך״ ומשם פנו עוד מזרחה. ופה ראה ננסן מראש התרן אִיִּם אחדים קטנים, שלא נרשמו במפת גלילות הארץ, שהשתרעו ממזרח להאי „הארוך״. עתה נוכחו הנוסעים לדעת, כי „אורניה״ לא יכלה לעבור את הקרח. לעת הצהרים ראו לשמחתם אניה קלה קרבה אליהם, אך עד מהרה נוכחו כי אנית צידי לויתן היא אשר התחמקה מהם. לפני הערב קרבו אל כדור־יוגר, ויחפצו למצוא אדמה ולא יכלו. ושעה אחר שעה עברה, האניה מהרה ללכת והאדמה איננה. אבל סוף סוף נראה להם מרחוק אי „ואַייגַטש״. לאט לאט התקרבו אליו, ויבואו אל חפיו השפלים. ויחלו לחפש את חַבַּרָבָה והנה מצפון ללשון־הים נראה איזה סימן: על החף התגוללו שרידי אניה קלה, כפי הנראה אנית צידי לויתן נורוגית שנהרסה; אצלה התגוללו עוד שרידי אניה קטנה ממנה. מדרום ללשון הים התנוסס מוט ועליו דגל אדם. לאחרונה נראו מאחרי שן־הסלע שני בנינים או אַמְבַּרים, ואחרי כן נגלה לעין הנוסעים כל המישור ועליו נטוים אהלים, וגם בתים אחדים בנוים בתוכם: זאת היתה העיר חברבה. אך שפת הים לא היתה עמקה ויקש עליהם להתקרב אל החף באניתם הכבדה.

הנוסעים עודם עושים כה וכה, ויראו והנה סירה קרבה אליהם מן החף, ואחרי כן עלה אליהם על המכסה איש בעל קומה ממוצעה וזקן צהוב, שעל פי מראהו אפשר היה לחשבהו לנורוגי. וילך ננסן לקראתו, ויאמר לו בשפת אשכנז: „כמדומני שאת טרונטהיים אני רואה״. וננסן אמנם לא טעה. אחרי

טרונטהיים באו עוד אנשים אחרים מוזרים בלבושיהם מעור הצביים, המגיעים עד הרצפה. על ראשיהם היו כובעים מוזרים מעור צבי צעיר עשוים כתבנית השק, ומבין הכובעים נשקפו פניהם המפיקים כח־הרצון. האנשים האלה היו סוחרים רוסים, הממציאים לילדי הארץ יין שרף וטבק, ולוקחים מהם עורות דבים וכלבי הים. אחריהם הופיעו על האניה גם המון ילידי הארץ – המה הסַמוֹיֵידִים – רק גברים.

טרונטהיים הגיד לננסן, כי כדור־יוגר כבר נפתח, והוא חכה זה כבר לבוא ננסן, אך החל אחרי כן להִוָאש מתקותו. ביחוד שחקו עליו הסמויידים והרוסים על אשר יקוה לבוא „פרם". לכן נהרו עתה פניו מגיל. לפי דעתו טוב הוא כעת מצב הקרח בים־קארה, כאשר ספרו סמויידים אחדים שבאו משם שלשם. וישאל ננסן על אדות, „אורניה", אך איש לא ראה אותה. גם על ארות הכלבים קבל ננסן ידיעות משמחות. טרונטהיים קנה ארבעים כלבים, אף אמנם בקשהו ננסן לקנות רק שלשים. חמשה מהם מתו בדרך. מרי שוחחם כה קרבו אל חברבה, ובשעה השביעית בערב הורידו את העוגן בעמק שתים עשרה אמה.

אחרי ארוחת הערב יצאו הנוסעים אל חף חברבה, ויתענינו בהם הרוסים והסמויידים מאד. הדברים הראשונים שלקחו את לבב הנוסעים הם שני בתי תפלה: האחד אֲמבר פשוט וארוך, והשני פַּפִּיליון בעל שמונה קצוות, אשר כמוהו יש למכביר בגני נורוגיה. שני בתי התפלה האלה היו לשתי האמונות השוררות שם – האמונה הישנה והאמונה החרשה. אחרי כן הלכו לראות את הַמִּנְזָר אשר חיו בו – או יותר טוב לאמר: מתו בו – ששה נזירים. הם מתו ממחלת הצינגה, לפי דברי יושבי המקום, ובלי ספק היתה גם יד האלכוהל באמצע. כעת ישבו במנזר הכהן וקורא־התהלים, ושם התארח הפעם טרונטהיים. ויבואו אל הבית וינפשו בו מעט.

אחרי הנפשם הלכו לראות את הכלבים, שהיו במעונם על פני המישור לא הרחק מן הבתים והאהלים. וכאשר קרבו האנשים שמה, כן גדל קול יליל הכלבים ושאונם. הנוסעים

השתוממו לראות את דגל נורוגיה, אשר התנוסס על מוט ארוך. זה היה מעשה ידי טרונטהיים, שעשה לכבוד הנוסעים. פה על פני המישור היו קשורים כלבים אחדים, שהרימו קול יליל נורא מאד אשר החריש את אזני האנשים. אחדים מהם היו מהמין המובחר: ארוכי הצמר, צחים כשלג ואזניהם זקופות ונשאות למעלה, ופיהם חד, וכרגע מצאו חן בעיני הנוסעים. הכלבים האחרים היו קטנים מהראשונים, וידמו יותר לשועלים: קצרי השער, מקצתם אדמים ומקצתם צהבהבים; כנראה היו בהם מינים אחרים. אחרי אשר התפלאו הנוסעים מעט לזוללות הכלבים, באכלם את הדגים ובריבם ביניהם, הלכו לצוד ציד באגם הקרוב, אך הם מצאו שם רק שחף אחת ואפרוחיה. על הגבעה אשר לפני האגם התנוסס הדגל הנורוגי ההוא, אשר ראוהו ראשונה ואשר הרימהו טרונטהיים לכבודם, ועליו היתה כתובה המלה „קרימה!" בשפת אשכנז, כי אמר טרונטהיים שכן יקראו לאניה. ובהוָדע לו ששם האניה הוא „פרם" התעצב מאד. אבל ננסן נחמהו באמרו לו כי פשר שתי המלות אחד הוא, ואחת היא אפוא אם בשפת אשכנז הביע לו את ברכתו או בשפת נורוגיה.

בראשונה חקר ודרש ננסן על אדות מצב הקרח בים־קארה, ויגמר אמר לשים לדרך פניו בהקדם היותר אפשרי. אך נחוץ היה עוד לנקות את קלחת הקיטור מהמלח, אשר נדבק בה ממימי הים, ולתקן את הארֻבות והצנורות ואת מגופות המכונות שהתקלקלו, ולזה נחוץ היה להקדיש ימים אחדים טרם יובא הכל בסדר נכון. ביום השני נסעו ננסן, סבירדרופ והינדריקסן באניה קלה אל אשר כדור־יוגר המזרחי, לראות בעיניהם את מצב הקרח מזרחה. מחוז חפצם היה רק במרחק ארבעה מילין; והנה לפתע פתאם התקלקלה מכונת אניתם הקטנה, ויעמלו שתי שעות עד אשר תקנוה, וכה נסעו לדרכם, אף שהתעקשה המכונה לרגעים והינדריקסן הגבור נאלץ להסב את האופן, והמכונה הכתהו אחור, עד כי כמעט נשברה אזרעו מקנה, ויפל בכל פעם על פניו בסירה לגדל צחוק ננסן וסבירדרופ.

ויחתרו אל נמל קטן אשר באשר לשון־הים מזרחה, ויסחבו את סירתם אל היבשה. ויקחו את קני־רובם וילכו בפנים הארץ אל גבעות אחרות, ששמו אותן להם למטרה. ויעברו על פני מישור רחב, אשר בו היו גבעות קטנות, ופני המישור היו מכסים אזוב וירק דשא, וביניהם פרחים נהדרים עד למאד. כל ימי החרף הארוך בסביריה יכסה השלג העב את הבצות, אך כמעט יגיע הקיץ והשמש יחם, אז ימס השלג ועולם מלא של פרחי־צפון יבקיע מעלה מבין שכבת השלג האחרונה, ובבשת פנים יפתחו הפרחים את גביעיהם, בהביטם בבת־צחוק אל יום הקיץ הבהיר, השופך את אורו על פני הבצות. פה בערבות האלה ישוטט הנוסע באהלים עם עדרי צבייו האהובים לו.

„טבע נפלאה וחפשיה! – כותב ננסן בספרו. – בכל עת שיחפץ יטה הסמוייד את אהלו ויעמיד על סביביו את צבייו, ואם יחפץ יסע הלאה. כמעט אקנא בו – אין כל מטרה לפניו, אין כל יסורים, רק לחיות. כמעט חפצתי גם אני לחיות חיים שלוים כאלה עם אשתי ובתי!" –

אחרי כן הלכו ננסן ורעיו לראות את הקרח. והנה רגבי קרח גדולים ורבים בים, אך בינם ובין החף יש מעבר רחב. ושבעי רצון מסבת המצב הזה שבו אל סירתם, ויבערו אש, ויבשלו קַהֲוָה טובה מאד. בשובם אל „פּרם" התנגפה סירתם פעמַים באבן אשר בים, וכמעט נהפכה הסירה על פניה, אך הם נצולו לאשרם ולפנות בקר קרבו אל „פרם", ויעברו על פני שני סַמויידים אשר ארבו לכלבי־הים. „חפצתי לדעת מה חשבו הפראים בראותם אותנו שטים בסירה בלי קיטור, מִפרש או משוט – כותב ננסן. – אנחנו הבטנו אל „הפראים העניים" בחמלה המהולה בגאון אירופי שמח במצבו". אך ננסן וחבריו נוסרו עד מהרה על גאות לבם זאת, כי התפוצצה מכונת סירתם פתאם, ויאלצו להכניע גאון לבם ולקחת את המשוטים בידיהם.ולמהר אל אניתם, אשר שם חכתה לקראתם ארוחה חמה ושמנה.

בכלל היו תוצאות היום ההוא טובות, כי היו להם

ידיעות משמחות לב על אדות הקרח, עופות מומתים בקנה רובה, ביחוד, אוזים ובני־אוזים וכלב־הים, וסירה מקלקלה שלא תצלח לעבודה. אמונדסן וננסן תקנו את הסירה. אבל הרוסים והסַמויידים חדלו מכבד את ננסן בלבבם, בראותם אותו בעבדו את עבודת תקון הסירה; שרווליו היו מקפלים, פניו עיפים ומזיעים, וידיו מלכלכות בשמן ורפש; ובבואם אחרי כן אל טרונטהיים אמרו לו, שלא יתכן היות כי ננסן אדון נכבד הנהו, יען כי עמל בעבודה כשכיר יום פשוט, ופניו היו כפני בן־האספסוף. ננסן אומר: „טרונטהיים לא יכל להצדיקני בעיניהם, לראבוני, כי אין להכחיש עובדה".

בערב ירדו ננסן ואחדים מרעיו לנסות את כלביהם. טרונטהיים בחר עשרה כלבים מתוכם, וירתמם בעגלת חרף. ויהי כאשר הוכן הכל, וישב ננסן בעגלת החרף. והנה פתאם ראו כלביו כלב זר עובר לפניהם, וידאו כעל כנפי רוח, גם הכלבים, גם עגלת החרף, גם כבוד ננסן בעצמו, אל החיה האמללה. כזאבי ערב התנפלו עשרת הכלבים על האחר, וישכוהו, ויקרעו את עורו, ודמו נזל כפלגי מים והאמלל יילל בקול קורע לב. טרונטהיים רץ כמשגע סביבם, ובמקל חובלים ארוך הכה על ימין ועל שמאל; הרוסים והסמויידים התאספו מבהלים מכל העברים לקול השאון, וננסן ישב על עגלות החרף כמעט בלי רוח חיים מבֶהלה, עד אשר הבין כי גם לו תמָצא כעת איזו עבודה. ויקפץ מעל עגלת החרף ובקול צעקה איומה התנפל על הנצים רָעי־הלב, ויאחז בצוארי אחדים מהם, ובאופן כזה נתן ידים להכלב האמלל להמלט על נפשו.

מסבת המלחמה הזאת התקלקלה הרתימה ועד אשר התקנוה עברה עת לא מעטה. לסוף היה הכל מוכן לנסיעה. טרונטהיים הכה בשוט ויקרא: „פררר! פררר!" והכלבים דאו על פני העשב החמר והאבנים, עד כי קרבו אל אגם קטן ויאמרו להתנפל לתוכו. לשוא נשען ננסן ברגליו בעגלתו, לריק אמר לעצר בעד מרוצת הכלבים בכבד גוו, כי הם סחבוהו בכל זאת הלאה, רק אחרי אשר אזר ננסן וטרונטהיים את כל

מאמצי כחם, עלתה בידם לעצרם בו ברגע שהיו נכונים להתנפל המימה. מנסיעתו זאת נוכח ננסן לדעת מה רב כח כלביו, כי אף שהדרך היתה קשה לנסיעה בימי קיץ אלה, בכל זאת עצרו כח לסחב שני אנשים בנקל. וישובו הנוסעים אל אניתם שבעי רצון בכלביהם, מלבד אשר רכשו נסיון חדש ויוכחו על פיו, כי הנסיעה בכלבים דורשת בעת ההתחלה סבלנות רבה.

ביום השני (לאוגוסט) היה חג גדול בחַבָּרבה. הסמויידים התאספו מן המקומות הרחוקים והקרובים הלום, וילכו ראשונה אל בית התפלה, ואחרי כן שתו לשכרה. ולננסן היו דרושים אנשים אחדים, אשר יעזרו למלא את הקלחת מים טריים, ואת החביות - מים לשתיה. אבל מסבת החג כבר עליו למצוא אף איש אחד. סוף סוף עלתה בידי טרונטהיים לאסוף אנשים אחדים עניים, אשר לא היה בידם כסף לשתות לשכרה, ויציע להם שכר הגון ויאותו לעזור לנוסעים לשאב מים. וננסן הלך לאסוף אבנים שונות מאבני המקום לתכלית מדעית, ויסר גם אל חברבה לראות בחגג הסמויידים את חגם.

עוד בבקר השכם הופיעו הנשים בשמלותיהן היותר יפות. בגדיהן הם בעלי צבעים בהירים, צמות שערותיהן ירדו מאחרי ערפן מטה, ועל קצות הצמות פתילי משי של שלל צבעים. לפני עבודת האלהים הביאו סמוייד זקן ועלמה צעירה צבי דל בשר, אשר אותו הקדישו לקרבן בבית התפלה הישן. ואחרי תם התפלה הלכו אל אהליהם לאכל, ואחרי הארוחה קם שאון גדול בין אנשי המקום, אשר חזק מרגע לרגע. כנראה הגיע הפעם תור החג האמתי. אחדים מהם נסעו במעגל על צבייהם דרך המישור כחיות משגעות. משכרונם הרב לא יכלו עוד לשבת בעגלות החרף, כי אם שכבו בהן, ויסחבו מאחרי העגלות, ויצעקו, וינהמו. כגברים כנשים היו שכורים, ויתנודדו בלכתם על פני המישור. כה השתובבו מחצות היום עד אור הבקר. ובבקר השלך הס בכל העיר כי כל יושביה ישנו שנת שכורים.

ביום השני אי אפשר היה בשום אופן לשכר אף איש

אחד, אשר יעזר להעמים את האניה פחמים. רוב אנשי המקום ישנו כל היום אחרי משתה הלילה. ויאלצו הנוסעים לעבוד עבודתם בלי עזרת אנשים אחרים, אבל לעת הערב לא היה עוד באפשרותם לצאת לדרכם. ויקצר רוח ננסן, כי העת היקרה לו נגוזה מבלי כל תעלת. מ„אורניה" כבר נואש, ומלבד זאת לא היה לו עוד מחסר בפחמים. רוח דרומית נשבה, אשר הסיעה את הקרח אשר בים־קארה צפונה, ולבו סבירדרופ היה בטוח כי הפעם יצלח להם להגיע עד איי סביריה החדשה בלי כל מעצר, ועל כן החליט, לפי דעתו, כי אין להחפז. בעת ארוחת הערב מסר ננסן לטרונטהיים מטבע זהב מאת המלך אוסקר, לאות תודה על אשר מלא את הבטחתו, ועל העזרה אשר המציא לנוסעים. פני האיש הישר הזה נהרו מגיל, בראותו את אות הכבוד של זהב התלוי על פתיל משי.

ביום השני (3 אוגוסט) כבר היו נכונים למסעם, ובשאון גדול הובאו אל האניה שלשים וארבעה כלבים. הם נקשרו על פני המכסה. וראשית מעשיהם היתה לערוך זמרת־מקהלה על פי אופנם המיוחד, בחשבם בלי ספק בלבבם כי בזה יסבו ענג רב לשומעיהם. בערב הגיע סוף סוף תור הנסיעה. הקיטור הוכן. אבל בעת ההיא בא ערפל עב מאד, עד שאי אפשר היה לראות בעדו את החף. אבל לאחרונה בא הרגע אשר כריסטופרסן מזכירו של ננסן אלץ לעזוב את האניה, למען שוב לנורוגיה. ויתן לו ננסן צידה לדרך ומעט שכר. ובעת הכונו להפרד מבני הסירא רבתה העבודה על הנוסעים — לכתוב מכתביהם האחרונים לבתיהם ולארץ מולדתם. עוד לחיצת יד אחת וכריסטופרסן וטרונטהיים ישבו בסירה, ועד מהרה נעלמו בערפל. עמם יחד הלכה גם הפוסטה האחרונה מנוסעינו, ובהפרדם נתק גם החוט האחרון שקשר את הנוסעים לארץ מולדתם, ובודדים וגלמודים נשארו בים המכסה אדים. מן הרגע הזה קשה היה ליושבי תבל לקבל ידיעות על אדות הנוסעים, עד שובם בעצמם אל מושב בני אדם. — ביום השביעי לירח אוגוסט באה גם „אורניה" שנעצרה בדרכה על

ידי רגבי הקרח, כאשר שער ננסן בצדק, ובהחלצה לאחרונה מהם באה בשלום אל מחז חפצה.

ד.

המעבר דרך ים־קארה.

אחרי הפרד כריסטופרסן וטרונטהיים לא יכלה „פרם" לצאת לדרכה עד הליל, כי המקום היה מסֻכן שם וייראו הנוסעים לשוט בערפל. ויורידו את האניה הקטנה ראשונה המימה, וננסן והנסן ישבו בה לנסוע ראשונה להורות הדרך ל„פרם". הנסן עמד על חרטם הסירה הזאת, ואבן־הבחן בידו למֹד את עמק המים. הערפל התעבה לפעמים כל כך, עד כי לא נראתה להם „פרם" ההולכת מאחריהם, וגם את סירת־ההרוגה שעמדה על מכסה אניתם לא ראו. ננסן התאמץ לנסוע לפני שן־סלע וַאייגַמש צפונית־מזרחית. ויוסיפו ללכת כל זמן שעמק הים היה גדול. אך בעת ההיא התפזר הערפל מעט. העמק הלך הלוך וחסר משמונת עשרה אמה עד שתים עשרה ועד עשר אמות. ויפן ננסן אל „פרם" ויתן אות לעמוד. ויסורו מן החף לשוט בלב הים, ואז יכלה פרם לשוט במלוא מהירותה. אבל פתאם החלה מכונת סירת ננסן להתעקש כמשפטה, ותחדל מעבוד עבודתה, ויוסף ננסן מעט שמן גַזולין במכונה, ובעת ההיא התנודדה הסירה וישפך מעט שמן ויוצת. השמן הבוער נזל אל קרקע הסירה ששם נשפך מכבר הרבה ממנו. וכרגע והנה אחורי האניה הקטנה נהפכו לים אש וגם בגדי ננסן שרוו משמן בערו באש פלדות. ויאלץ לדלג על חרטם הסירה, ויהי מצבו מסכן מאד. ומה גם כאשר בער השמן, שהיה בספל גם הוא. אז כבה ננסן ראשונה את הלהב אשר אחז את בגדיו, וישב עוד אל אחורי הסירה, וישפך את השמן הימה; ואצבעותיו נכוו, ופני הים על סביבותיהם התלהבו כרגע באש. ויקח ננסן דלי ויחל לשפוך מים אל תוך הסירה ויכַבה רוב הלהב

עד מהרה. ויושבי „פרם" היו כבר נכונים להשליך את החבלים לננסן ורעהו להוציאם מצרתם, אך לאשרם בא הכל על מקומו בשלום.

הערפל התפזר והמה יצאו מכדור־יוגר, ובשעה הרביעית בבקר (4 אוגוסט) עברו לפני אי „הנשרים" ויבואו אל ים־קארה הנורא. עתה הגיע תור גורל הנוסעים אם לשבט או לחסד; כי בצאת ננסן מארץ מולדתו אמר תמיד, כי אם יעברו בשלום את ים־קארה ואת שן־סלע טשֶׁליוסקין, אז יעברו על פני המכשלים היותר גדולים. אחרי עבור שעה ומחצה הגיעו אל קצה קרח עב מאד, אשר אי־אפשר היה לעבר בו, וימצאו להם דרך אחרת, ששם היו רגבי הקרח נפרדים, וילכו לארך החף דרומית־מזרחית. אך בשעה השלישית אחרי הצהרים התעבה הקרח כל כך, עד כי חשב ננסן לטוב לו להכנס אל תעלה אחת, שהשתרעה לארך החף. בעברם ביום 5 לירח אוגוסט בבקר לא הרחק מנהר קארה שמו פניהם ליַלְמַל. אך שני ימים היה על סביבותיהם ערפל וקרח. מקץ שני הימים בערב יצאו הנוסעים אל חף יַלמל. הארץ שמה שוממה ועצובה — ארץ סמויידים אמתית. ויראו שם עקבות צביים רבים, ויתעו על פני הבצה עת רבה, ואחרי כן נטו להם אהל וימצאו לאשרם מעט עצים יבשים, ובתוך האהל נדף ריח הקַהֲוָה הרותחת.

בשעה השביעית בבקר היו כלם כבר על מכסה „פֿרם". הערפל התפזר, אבל הקרח, אשר צף אצל החף פנים ואחור מכח רבוי — וחסר המים בים, היה עב בפאת צפון כקדם. לפני הצהרים פגשו בשני סמויידים שנסעו בסירה קטנה. אלה היו בני האדם האחרונים שפגשו הנוסעים על דרכם. האחד מהם היה איש זקן ושערותיו לבנות והשני — עלם. הם לא נועזו לצאת מסירתם ביראם בלי ספק פן יפריעם הקרח לשוב עוד אל החף. הנוסעים נתנו להם צידה והם רמזו באותות אל החף; בודאי חפצו להגיד כי שם ישנם עוד סמויידים. בֶּנטסן עמד על המכסה, אשר על תא רב החובל, וישליך להם פתותי לחם יבש, והם חטפו אותן בתאות נפש, והעלם לא

התאפק ויטעם מהן. בין הפתותים היו גם פתותי לחם הכלבים, אך כפי הנראה לא הבדילו הסמויידים ביניהן. אחרי כן הוציא בנטסן תבת אליות־גפרית ויבער אלית אחת, והסמויידים פערו פיהם בהבּיטם בתמהון אל אש האלית הבוערת, וישלך בנטסן להם את תבת האליות, ויחטפנה העלם, ויַבער גם הוא אלית אחת בבת־צחוק. ואחרי התענגו מעט על האש כבה אותה, ויטמן את האלית בתבה להציתה בפעם השניה. לאות תודתם הרבה נתנו הסמויידים לבנטסן נעלי עור צבי.

גם ביום השני לא יכלו הנוסעים לנסוע הלאה מפני הקרח העב, ויאלצו לצאת אל היבשה ויאמרו לחקור את החף הבלתי ידוע הזה, ולמצוא מושב הסמויידים, למען קנות מהם עורות ובשר צביים. אך למרות לכתם וחפשם הרבה לא מצאו כל מושב. לאחרונה צלחה להם לראות מרחוק שלשה אנשים, אך הפראים נסו מפני האירופים כחץ מקשת. גם עופות הבר לא היו הרבה לצודם. וישובו ביום 9 אוגוסט אל אניתם. הקרח התפזר מעט, ויהי קל לעבור בו, ואחרי עבור שלשה ימים הגיעו אל מים נקיים מקרח. ביום 13 אוגוסט עברו הנוסעים דרך הקרח בלי כל מעצר, בין יַלְמַל ובין האי „הלבן". בימים הבאים נשב רוח מזרחי חזק, ויפרשו את מפרשי „פרם" למען שוט נגד הרוח; אך „פרם" היתה אנית מפרשים לא טובה לנסוע בה בעת הרוח המתנגד, כי רחבה היא מאד וקרקעיתה צרה.

בעמל רב נלחמו ברוחות רעות, אשר הפריעום מעשות דרכם הלאה, ובכל זאת התקדמו ככל יכלתם. ביום 18 אוגוסט היתה סופה כמו בימים הקודמים, והאֲניה שטה דרומית־מזרחית, ובשעה השמינית בבקר ראה סבירדרופ ארמה מצפון להאניה. הוא ישב בעת ההיא בחבית־המצפה בארבו לדבים ולכלבי־הים אשר על רגבי הקרח. בשעה העשירית עלה גם ננסן למעלה, למען ראות את האדמה אשר במרחק עשרה מילי־הים. היא היתה ארץ שפלה כְּיַלְמַל, מכסה עשב ואזוב וגבעות חול מוצקות, לא רמות. הארץ הזאת לא נודעה עד מסע ננסן לכל הנוסעים שקדמוהו, ויקרְאו לה: „אי־סבירדרופ".

אחרי כן חפצו לסור אל האי „דיקסון", ולהניח שם מכתבים על גבעה קטנה בין האבנים, כי הבטיחם רב החובל „ויגינס" לסור אל המקום הזה, בנסעו אל ייניסי, ולקחתם. אך בעת ההיא רפה הרוח והאויר היה צח וטוב למסע, וימאנו לבלות את העת היקרה להם במשלוח מכתבים, וישימו פניהם הלאה אל קבוצת „איי־האבן", ויאמרו לרדת על אחד מהם לצוד איזו חיות. אולם לא ראו שם כל עקבות חיה. ננסן התפלא מאד על אשר לא ראה מצפונית לאי, אשר ירד עליו, כל אי אחר, כפי שצִיר נורדינשילד איים אחרים במקום הזה במפת גלילות הארץ שערך. לעמת זאת ראה ננסן שני איים אחרים, המשתרעים בפאת מזרח, שלא נודעו לנורדינשילד.

ביום 20 אוגוסט היה האויר טוב מאד, פני הים דמו לתכלת השמים, השמש האירה באור בהיר, והרוח היה צח ונעים, ויגיעו הנוסעים אחרי הצהרים אל איי קֶילמן, שנקל להכירו על פי מפת נורדינשילד. „פרם" השליכה עוגנה אצל הגדול שבהם, שנקרא אחרי כן בשם „אי־הצביים". ובעת אשר מלאו את קלחת המכונה מים טריים גמרו אחדים מהנוסעים לרדת אל היבשה לצוד ציד. וירדו בסירה ששה אנשים לבוא אל החף. המה טרם הרחיקו מ„פָּרם", והנה נשמע קול הקברניט מחבית המצפה: „צבי, צבי!" לקול הזה התעורר רוח כל הנוסעים, כלם חפצו לקחת חבל בציד. יקובסן־הקברניט כמעט השתגע מהתלהבותו, עיניו בערו וידיו רעדו, כמו שתָה לשכרה.

„רק בנסענו בסירה – כותב ננסן – שמנו אל לבנו לראות את הצביים, שאמר לנו יקובסן. אך לשוא צפינו: אין כל עקבות איזו חיה. אמנם בגשתנו אל היבשה ראינו להקת אוזים גדולה, שהתהלכו על פני החף ואז, לבשתנו, הבענו את השערתנו, כי בלי ספק נראו להקברניט האוזים כצביים. בראשונה הכחיש יקובסן בבוז את ההשערה הזאת, אך לאט לאט חדל גם הוא להאמין בהחלטתו, ויהי כפוסח על שתי הסעפים. הדבר הראשון, שראיתי בקפצי אל היבשה, היו עקבות צביים ישנים. אז שב אל הקברניט בטחונו בהשערתו.

הוא רץ הנה והנה, ויבט אל העקבות, וישבע כי ראה צבי מראש המצפה".

ויעמדו הנוסעים על גבעה קטנה, ויראו מדרום להם צביים אחדים. אך אז נשבה רוח צפונית אשר יכלה להביא את ריח האנשים אל אף הצביים, ויאלצו הצידים לשוב ולעבור על פני החף אל עבר הדרום ולהתקרב משם אל החיות. רק הקברניט לא נתן צדק להתחבלה הזאת. הוא אמר להתנפל כרגע על הצביים הנמצאים לפי דעתו במזרח; מובן מאליו, כי אז לא נשארה אף פרסה אחת מהצביים. ולא נתנו ננסן לעשות כדבר הזה, וירשהו להשאר את הנסן אשר עשה את חקירותיו באבן־השואבת, ויאלצהו להשבע כי לא ימוש ממקומו, עד אשר יתנו לו הרשיון לזה. בלכתם על פני החף עברו לפני להקת אוזים רבות, אשר האריכו את צואריהם, ויסוגו אחור טרם קרבו אליהם בני האדם, ואז עפו להם. בלכתם עוד מעט ראו שני צביים חדשים, אשר לא ראום בתחלה, ויוכלו בנקל לקרב אליהם עד כדי להמיתם ביריה, אך הצידים דאגו עתה איך לקרוב אל הצביים האחרים הרבים העומדים בדרום. לאחרונה הגיעו למטרתם, אך הצביים רעו על כר קטן ויכבד על הצידים לקרב אליהם פן יראום ויפוצו. לכן גמרו אמר לָסב אותם מכל העברים בהתרחקם איש מרעהו ובהתקרבם לאט לאט אל החיות. בעת ההיא ראו עוד עדר צביים, אשר רץ כחץ על פני המישור מזרחה, ולא נודע להם מי הפחידם. יוכל היות כי ברחו באשמת יקובסן, אשר לא יכל להתאפק ולעמוד תחתיו במנוחה.

ומן החף עד מקום עמדת הצביים השתרעה שפלה, אשר יכלה לכסות את הצידים מעין החיות. וישב ננסן אחור, ויגש לקרב אל הצביים מצד השפלה, ועל יתר הצידים היה להשאר תחתיהם. „לפני השתרע אז הים השקט והנהדר – מספר ננסן, – מרחוק התגלגל השמש, ויהי נכון להטבע בים. ליל בהיר עטף את פני השמים, ואנכי עמדתי רגע תחתי: גם בראותו מחזה יופי כזה ישאף האדם לטרף טרף!" – אבל ננסן לא יכל אז להרבות מחשבות, כי מרחוק, במקום אשר עמדו יקובסן

והגנסן, נראו לו שתי תמונות מתנועעות, ויירא פן יפחידו באולתם את העדר, ונס ממרעהו טרם יקרב הוא עד כדי לירות. והשפלה לא היתה עמקה כאשר חשבו בראשונה. ויאלץ ננסן לזחול על ידיו ועל רגליו על אדמת חול וחמר ומלאה חלקי אבנים.

הצביים רעו עדנה בהשקט, ורק לעתים הרימו ראשם, ויביטו כה וכה. ומצפון נשמעו צעדי יקובסן: עוד מעט והפחיד את העדר. ויאלץ ננסן למהר, אבל כאשר הוסיף לזחול כן הורע מחבאו, ולא הועיל לו עוד זחלו על ידיו ורגליו, ויחל לזחל על גחונו כנחש. אך החמר הלח והיאור הקטן שלפת על דרכו הפריעוהו מהתקרב כחפצו. ובכל זאת לא יכל לשוב ממחשבתו, כי מזון הבשר הוא יקר מאד לנוסעים באניה, וטבע הטורף חזק מאד בנפש האדם. הוא לא שם לבו לבגדיו אשר יקרעו לגזרים, לרפש אשר כסהו מכף רגלו ועד קדקדו, הוא התפתל כנחש בין האבנים, ויפזר את הרפש על סביבותיו, ובאופן כזה התקרב אל מטרתו לאט. ובעת ההיא התאדמו פני השמים, ויכסו בצבע אדמדם־כהה. ושני הצביים ההם הוסיפו לרעות במנוחה, ובהרימם ראשם אלץ ננסן לשכב במנוחה כעכבר, אף כי הרגיש ברגעים ההם, כי המים חודרים מבעד בגדיו. אחרי כן הוסיפו הצביים ללחך עוד את האזוב, וננסן – לזחול הלאה.

מצבו הורע מרגע לרגע, וככל אשר הוסיף לזחול, כן היה מחבאו אי־בטוח יותר; יקובסן, כפי הנראה, לא שב מחפצו להתנפל על הצביים, והחשך גבר יותר, עד כי לא ראה ננסן גם את מנעול קנה רובהו. מה גדל צערו אז בהיותו קרוב אל מטרתו ולא יכל להשיגנה. ובין כה וכה והצביים ירדו אל עמק השפלה. וימהר ננסן בכל יכלתו לזחל עוד מעט. ואף אמנם לא יכל לראות בחשך את מנעול קנה רובהו, אך מיראו פן יקלקל יקובסן את כל הציד, גמר אמר לירות עתה. וירם את קנה הרובה ויור פעמים אחדות, אך בלי כל תעלת. והצביים נסו מהר דרומה, אחרי כן עמדו עוד פעם, ויביטו בתמהון אל ננסן. וירץ ננסן מהר מערבה לבוא אליהם

מאחריהם. וירוצו הצביים אל המקום אשר עמדו שם שני רעי ננסן, ויאמר בלבו, כי הפעם ישמע קול יריה, ושני הצביים יפלו חללים, אך אין קול ואין קשב. אמנם נשמעה יריה אחת, אך היא לא השיגה מטרתה. בקצף הניח ננסן את קנה רובהו על שכמהו וישב אחור.

להתמהונו לא מצא אף איש אחד מכל חבריו, ורק בעבור זמן מה ראה את סבירדרופ, שהוא ירה את היריה ההיא, ואחריו בא גם בליסינג הרופא, שאסף בדרכו עשבים בשובו אל הסירה. וננסן וסבירדרופ הלכו הלאה. בעברם דרומה הגיעו אל הגיא אשר השתרע ברחב כל האי. פה ראו איש עומד מעבר לגיא השני, ולא רחוק ממנו נמצאו חמשה או ששה צביים. בראשונה אמרו בלבם, כי האיש ההוא אורב להחיות, ויאמרו לעזב אותו וללכת לדרכם, אך עד מהרה נוכחו כי האיש איננו רואה כלל את הצביים. אז גמרו אמר לעמד ולחכות עד קרוב החיות אליהם. צפיתם ארכה עת רבה; הם חכו לבוא הצביים, אך החיות לא מהרו כלל לקרב אליהם. השנה תקפתם מאד, שמרות עיניהם סגרו למרות רצונם, וראשיהם הורדו, אך עד מהרה התנערו ויוסיפו ללטש עיניהם אל עבר הצביים. והתרדמה החלה עוד פעם להתגבר על ננסן, והרוח הקר הקפיא את בגדיו הרטובים, וירעד מקר.

אחרי עבור שתי שעות קצר כח סבלו, ויזחל בלאט אל סבירדרופ, אשר גם לו לא נעם מצבו, ויעברו אל עבר הגיא השני. ויהי אך באו שמה, ויראו והנה לפניהם קרני ששת צביים נהדרים, אשר לא ידעו שלו, וירוצו הנה והנה, ויריחו את האויר, אך את הצידים לא ראו עדנה. אז עמדו ננסן וסבירדרופ לחכות ולראות אנה יפנו הצביים. לסוף שמו החיות פניהן דרומה־מזרחה, וימהרו הצידים לרוץ אל עבר ההוא לסך את דרכן, בטרם יודיען הרוח על דבר קרבת בני האדם. סבירדרופ רץ כברק על פני הכר, וננסן עמד תחתיו לסך את הדרך מצד אחר, אם תאמרנה החיות לפנות צפונה. שש צביות יפות מאד וצבי נהדר בראשן רצו עתה אל סבירדרופ, אשר שכב על אפיו על פני האדמה. והנה כרגע נשמעה יריה

והצביים הפכו פניהם צפונה. אז שם גם ננסן את רגליו הארכות כאילות, וידלג על פני צורי נגף, ולפעמים נכשל, ויפל, וירד הוא וקנה רובהו בעמק החול, אך עתותיו לא היו אז בידו לחשב מחשבות; הוא קם מהר אחרי נפלו, ויוסף לרוץ, והמרחק בינו ובין הצביים מְעט מרגע לרגע. הנה הגיעה העת לירות – ויור. העשן התפזר, וירא והנה הצבי הזכר סוחב את רגלו הנשברה, ועוד מעט ונלאה ללכת הלאה. הצביות רצו סביב הפצוע האמלל. הן לא הבינו מה זה קרה לרען, והרוצנה הנה והנה בעת אשר כדורי העופרת עפו על ראשיהן כזבובים. אחרי כן הוסיפו הצביות לרוץ על פני הגיא וננסן רדף אחריהן, בקוותו להמית עוד אחת. אולם כרגע שב ממחשבתו וישם פניו אל הצבי הפצוע. אבל כמעט קרב אליו והפצוע נס בכל כחו, למרות רגלו הנשברה, אל עבר הים. וירדף ננסן אחריו וימיתהו. ויפל הצבי באגם קטן אצל החף. אחרי כן עלה ביד ננסן להמית עוד צביה אחת, ויכון לנתח את החיות המומתות. ובעת ההיא קרבו אליו יוהנסן והינדריקסן: גם הם שבו מצידם אחרי המיתם דב אחד.

על דבר ציד הדב מספר יוהנסן בספרו כדברים האלה: „עיפים ורעבים ישבנו אני והינדריקסן על האבן לנוח. פתאם הוציא רעי את מקטרתו מפיו ויאמר: „דב!" ואמנם התהלך דב לשוח על פני החף. בזהירות שכבנו על האבן, וישמע הדב, וילך ישר אלינו. להינדריקסן היה קנה־רבה ארוך ולי – קצר. ונכון את קני־רובנו ונור שנינו יחדו, אבל קני־רובנו לא קלעו את כדוריהם, ונור בפעם השנית ותפצע אחת מרגלי הדב הקדומות. וינס אל הים, ונור עוד כדור עופרת אל אחוריו, אבל הוא הוסיף לנוס חיש מהר בקדם. קנה רובה הינדריקסן לא צלח בעת ההיא למלאכתו, ויקרא אלי: „אל תור כעת, רדף אחריו!" ואַזין את קנה־רובי וארדף אחרי הדב ואכהו בכדור חדש בין הכתפים, ויפל הדב. „כנראה בא קצו", אמרתי להינדריקסן אשר מהר אלי. „לא!" – ענני הוא – „במחיר לא רב כזה לא ינָתן הדב ביד האויב". ואמנם הוא קם ויהפך על צדו השני וישכב. אז הכהו הינדריקסן בעצם

הכתפים השניה, ובגשתו אליו ירה לראשו מתחת לאזנו עוד פעם. לפי דעתי היתה הזהירות הזאת יתרה, אך רעי ענני לאמר: „אינך יודע מה ערומים הם הנבלים האלה!" ואנכי הוכרחתי לתת צדק לדבריו, כי הוא המית כבר ארבעים או חמשים דבים במשך ימי חייו, ולי היה המקרה הזה רק הנסיון הראשון. ונפשט את עור הדב, ונלך לבקש את רעינו". ואז מצאו את ננסן עומד על יד צבייו המומתים.

אחרי אשר הסירו את מעי הצביים מקרבם שבו שלשתם אל הסירה, ויפגשו את סבירדרופ בדרכם. הבקר קרב, וננסן כבר חכה בכליון עינים לקראת צאתו באניתו אל דרכו, כי התמהמה הרבה בצידו. וישובו סבירדרופ, הנסן ויקובסן אל „פרם" לקרבה יותר אל החף, ויתר החברים ישבו בסירת־משוטים, ויסעו דרומה לקחת את הדבים והצביים. בבואם אל המקום, אשר לפי השערתם היה שם הדב המומת, ראו על הארץ גל גדול ולבן הדומה לדב. ננסן חשב כי זהו המומת, אך הינדריקסן החליט כי דב אחר הוא. ויצאו אל החף, וישימו פניהם אל הדב. הוא שכב על העשב בלי נוע. אחד אחד התגנבו הצידים אל הישן, ויורו לו כדורי עפרת – אחד לראשו ועוד אחדים ליתר חלקי גוו. הדב הקיץ משנתו ויקם, ויפל ארצה מת. וינסו בראשונה לסחב את שני הדבים אל הסירה, אך כבד היה הדבר הזה מהם לעשותו, וינתחום לנתחים לשאת אותם אל הסירה – מלאכה לא קלה גם היא.

על כל התלאה והעמל אשר מצאו את הנוסעים בצידם, עוד נוספה להם צרה חדשה בהגיעם אל החף: המים רבו ויהמו, והסירה נהפכה על פניה ותמלא מים. הגלים התגלגלו על פניה. כל חפציהם עם קני־רובם נפלו המימה. פתותי הלחם – מזונם היחידי – צפו על סביבותם, ופך השמן ירד ריק אל קרקע החף. ברב עמל הרימו את הסירה וישפכו את המים מתוכה. לאשרם היה פה חף של חול רך, והסירה לא נשברה, אבל החול חדר בכל, ואף גם אל מנעולי קני־הרובה. ביחוד צר היה להם לראות באבדן צידתם, כי היו אז רעבים כזאבי ערב, אך אלצו לאכל לחמם המגאל ברפש ומים מלוחים. בעת

המקרה הזה אבדה לננסן מחברת ציורי גלילות הארץ היקרה לו מאד.

עודם עושים בה וכה להעביר את בשר הדבים, והנה קרא הינדריקסן פתאם כי רואה הוא דב לפניו. ואמנם ראה ננסן והנה דב לבן ויפה עומד ומריח את האויר. אך עתותיהם לא היו בידיהם להמיתהו, כי נאלצו לשוט הלאה, והדב הלך לפניהם לארך החף. ויגיעו אל גמל אחד, אשר שם היה עליהם לקחת את בשר הצביים, והדב מוסיף ללכת לפניהם מבלי ראות את הצידים, אך הם לא חפצו להמיתו, יען כי לא יכלו להוציא להם ממנו כל תעלת, ולכן נתנו לו להמלט על נפשו אחרי ראותו, לסוף, את בני האדם. להם היתה אז דאגה אחרת: הגלים אשר גאו מאד, והרוח החזק אשר התחולל בים, לא נתנו להם לגשת אל החף, ויגמרו אמר לעזוב את מחשבתם לקחת את בשר הצביים, וימהרו אל „פֿרם". בראשונה היה הרוח להם מערפם, והסירה הלכה על פני הים קל מהרה אל עבר „פרם", אך עד מהרה שנה הרוח את מהלכו, ויחל להרחיקם ממטרתם. בעמל רב מאד נלחמו הנוסעים בחקי הטבע הרעים העומדים כצרים להם, ויכו במשוטיהם על פני הגלים בכל כחם, אך כל עמלם להתקדם אל האניה היה לשוא. הם אזרו כל מאמצי כחם ויעבדו במשוטיהם, עד כי כאבו אצבעות ידיהם, ויצלח בידם רק לבלי סגת אחור אל החף, לכל הפחות, כי על הרוח ודכיי הים נוסף עוד זרם שוטף מנגד להם. ויצר להם מאד לראות את „פֿרם" במרחק לא רב מהם, מבלתי יכלת לגשת אליה בשום אופן. יושבי הסירה קצפו מאד על חבריהם היושבים באניה ואינם קרבים אליהם בראותם מה רב עמל רעיהם, בהלחמם לשוא בגלי הים. אבל יושבי האניה השליכו להם חבל ארוך, למען אשר יאחזו בו היושבים בסירה וימָשכו אל „פֿרם".

אז חגרו הנוסעים שארית כחם להגיע, לכל הפחות, עד קצה החבל, אך לריק: הזרם סחפם אחור, ופתאם שבי יושבי האניה ויקחו גם את החבל מהם, כמו להכעים, ועל מכסה „פרם" לא היה איש, כי ישבו כנראה בתאיהם, לגודל

קצף ננסן וחבריו. אז הרימו ננסן ורעיו קול צעקה ונהם, וידרשו את החבל בחרון אף כמשגעים, כי לא יכלו עוד לשאת את עמלם הרב. לסוף מהרו בני האניה וישליכו את החבל עוד פעם, ואחרי אשר התאמצו יושבי הסירה בכל כחם להכות במשוטיהם קרבו סוף סוף אל „פרם", ויעלו על המכסה רטובים, עיפים ורעבים. הערב כבר הגיע, ונוסעי הסירה היגעים אכלו את ארוחתם, וישכבו במטותיהם לנוח מעמל היום, אחרי מסרם את בשר הדבים לאוצר מכלת האניה. ומה מאד נעמה להם המנוחה אחרי כל תלאותיהם הרבות! ארבעה מחבריהם האחרים ישבו בסירת משוטים, ויסעו אל האי לקחת משם את בשר הצביים, וישובו עם שללם בשלום אל „פרם".

למרות העמל הרב אשר נשא ננסן ביום העבר לא יכל בכל זאת לנוח על משכבו בלילה ההוא, כי מחשבות תוגה וזכרונות ימי העבר עברו לפני עיניו, ויגזלו את שנתו מעפעפיו. כצללים עוברות לפניו תמונות ימי חייו בכפר מעונו בחברת אשתו האהובה לו ובתו, ליף, היקרה לו. הוא זוכר את תלאות היום העבר ויודע כי עליו לנוח ולתת שנה לעיניו, אבל תמונות זכרונותיו לא תפרדנה מאתו, רודפות אחריו כצללים ולא תרפנה ממנו. כמו מבין ערפל רואה הוא בדמיונו את שן־הסלע הגבהה, את הבית, את הסירה הקלה ואת החף הישר ואת פרדס עצי הארז, ובין העצים עומדת אשתו בשמלתה הבהירה, ומגבעת תבן גדולה תגן על פניה מחמת השמש; היא שמה את ידיה מאחרי גבה ומבטת אל ים התכלת השקט, ועל פניה תראה בת־צחוק של תוגה. אחרי כן תשוב ותלך אל הבית. הכלב הגדול והשחור מרים את ראשו ומביט אליה במבט־אמון והולך אחריה, והיא מכה באהבה על ראשו, שוחה אליו ומדברת אתו. והנה אשה יוצאת מן הבית וילדה צוחקת על זרועותיה ואשתו מושיטה ידיה אל הילדה, ומרימה אותה מעלה באויר, והילדה תמחא כפיה הקטנות בהתלהבות שמחה רבה. „פה המה החיים" – חושב ננסן – „פרחי החיים: הבית והמשפחה!" –

ביום 23 אוגוסט בבקר כבר היה הכל מוכן לנסיעה.

מצב „פרם" היה לא טוב, כי על כל סביבותיה היו שרטונים וסלעי ים וזרם שוטף בחזקה אל החף, וכמעט עמדה האניה על שרטון, אך הנוסעים השליכו את העוגן בעוד מועד. ביום הזה בא החרף: השלג כסה את מכסה האניה ושפתותיה, על היבשה היתה שכבת שלג, אשר התעופף ויתחולל ברוח. למראה השלג שמח מאד לב ננסן, כי מעתה לא יירא עוד מפני הערפל. אך הרוח החזק והזרם המתנגד היו כקדם. ביום 24 אוגוסט גמר ננסן אמר לצאת לדרכו ויהי מה. הרוח רפה מעט, ויחליטו כי יסעו אחדים מהם בסירה עם אבן־הבחן, ו„פרם" תסע אחריהם, ושמר החלוץ עליה לבלי תעמד על שרטון. וירבו את הקיטור במכונת האניה. לתמהונם עשתה „פרם" את דרכה צלחה, ויצאו מן ה„מכבש", כאשר קראו אחרי כן למקום עמדתם זה. בימים הבאים הלכו בין הקרח והחף ויעברו לפני איים אחדים, אך לא היו עתותיהם בידיהם לציר את האיים כראוי על הגליון.

ביום 25 אוגוסט בצהרים ראו שבעה איים (אשר קראום בשם: איי „סקוטט־הנסן"), המכסים סלעים וגבעות מוצקות, גם הררי קרח קטנים נמצאו עליהם, ובאי הגדול שבהם יש בקעות קטנות מלאות שלג. ביום 26 אוגוסט כתב ננסן בספר זכרונותיו: „פה ישנם איים קטנים למכביר, עד כי בהביט האדם אליהם יסב ראשו עליו כגלגל מתמהון". בבקר יום 26 אוגוסט עברו לפני „איי־מַרקְהַיִם" ואחרי כן – לפני „איי רֵינְגְנֵים". בשעה החמשית לפנות ערב סבו שני איים גדולים, כי יראו לעבור ביניהם מפחד השרטונים – אלה היו „איי מון". וישימו פניהם מזרחה ומשמאלם היו „איי הגינירל טיללו". ביום 27 אוגוסט עברו עוד על פני איים קטנים, ויתאמצו לנסוע צפונה או צפונית־מערבית למען התרחק מן היבשה, אך הם טעו בחשבונם ובחצות הלילה פנו אל עבר צפוני מזרחי, אך גם שם פגשו באיים רבים, אשר קראום בשם „איי־נורדנשילד", לאות תודה להנוסע החכם הזה, אשר ציר במפתו מצב האיים בדיוק נמרץ, ויהי כמורה דרך לננסן ולבני הסירא שלו במסעם זה.

לפני הצהרים נאטם בקלחת הקיטור הקנה, המורה עמק המים, ויאלצו לחדל מנסיעתם ולנקותו. ויעמדו על יד רגב קרח. וימצאו על פני הקרח אגם מים מתוקים וישאבו ממנו מים כפי צרכם, כי בעת ההיא אזלו המים מכליהם. ביום 29 אוגוסט היה יום סגריר וענן כקדם, ויעברו לפני המון איים קטנים ויבואו אל הים הנקי מקרח המשתרע לארך אי טַימִיר, ובכח הקיטור נסעו דרך לשון־הים לעבר צפוני־מזרחי. בשעה הששית אחרי הצהרים, בשבת ננסן בחבית המצפה ראה לפניו המון קרח עב, אשר הפריע את האניה מעשות דרכה הלאה. הקרח כסה את כל המקום מאי טימיר עד האיים האחרים המשתרעים לפני האי הזה. על פני הרגבים נראו המון כלבי־ים גדולים, ששכבו קרוב להיבשה, וסוסי־ים. ויפנו הנוסעים אל קצה הקרח לנוח אצלו, אך „פרם" הלכה אז ב„מים המתים" ולא משה כמעט ממקומה, אף שהדבו את כל כחות הקיטור במכונתה. היא התנהלה בלאט כל כך, עד כי גמר ננסן אמר לנסוע לפניה בסירה לצוד כלבי ים אחדים. עד כה ועד כה הגיעָה „פרם" סוף סוף עד קצה הקרח בכח קיטור רב מאד.

לנסוע הלאה ברגע הזה לא עלה על דעת הנוסעים כלל, כי לא יכלו לעבור דרך הקרח העב הסך את דרכם, וכל מעבר או פתח לא נראה בו, לכן ירא ננסן פן ילכדו בקרח הזה טרם יגיעו למטרתם. הדבר אשר יכל אז להציל את הנוסעים מרעתם — היא רוח סערה דרומית־מערבית. עוד תקוה קלה היתה לננסן והיא, שיוכל היות כי לשון־ים טַימיר נקיה הוא מקרח בקצהָ הדרומי, ואולי יעלה בידו להעביר את האניה דרך המקום הזה, אף שנורדנשילד כתב כי לשון הים הזאת איננה עמקה, ואי־אפשר שתעבר בה אניה גדולה. אחרי שוטם מעט בקַיַק, ואחרי המיתם כלבי־ים אחדים גמרו אמר להשליך את העוגן בנמל שהשתרע בדרום, כי שם קוו למצוא להם מחסה מרוח חזק ביום סגריר. גם גמרו אמר לנקות שם את הקלחת, כי היתה אז העבודה הזאת נחוצה מאד. אבל יותר מארבע שעות עברו טרם הגיעו למחז חפצם, בעת אשר

בסירה יכלו לעבור את המרחק הזה בחצי שעה. האניה סחבה אחריה את „המים המתים".

„חזיון מוזר הם המים המתים" – כותב ננסן. – „למען חקור על אדותם היטב היתה לנו כעת שעת הכשר יותר מאשר קוינו. כנראה יזלו „המים המתים" במקומות אשר שכבת מים מתוקים תשתרע על פני מי הים המלוחים, לכן תסחבם האניה אחריה כמו על מצע קשה. ההבדל בין שתי שכבות המים השונות האלה גדול כל כך, עד כי בעת אשר ראינו על פני הים מים ראוים לשתיה, הנה היו המים, אשר שאבנו דרך הבֶּרֶז א) העשוי בקרקע האניה. כל כך מלוחים, עד שלא היו ראוים כלל אפילו לקלחת הקיטור".

הנוסעים נטו מדרכם, ותתפתל האניה כנחש, למען הכלט מן המים הארורים האלה. אך כל אלה התחבלות לא הועילו: האניה זחלה „כסרטן על פני השרטון". בעמל רב הגיעו סוף סוף אל היבשה. תיכף אחרי הגיעם שמה ראו והנה שועל רץ הנה והנה. ויגש לו סבירדרופ למנחה כדור עפרת אחד, אשר שם קץ לחייו כרגע. לעת הצהרים הודיעו, כי נראו שני דבים על פני הקרח, אך המה נעלמו טרם הלכו בני האניה אליהם להמיתם. גם המון כלבי ים ראה ננסן במקום ההוא. כל אלה מתנגדים מאד להחלטת נורדנשילד בספרו, בדברו על אדות האי הזה. הוא אומר כי האי טימיר מצטַין במעוט חיות בעלות דם חם. אבל לפי דעת ננסן היה מעט קרח על סביבות האי הזה בהיות שם נורדנשילד, ולכן לא נראו שם גם כלבי הים.

ובכן לא נעים היה מצב הסירא של ננסן ותקוות לא נעימות העציבו את רוחו, אם בירח אוגוסט כבר סך הקרח את דרכו לפניו, ומה יהיה עוד אחרי כן? אמנם עוד נשאר לו לנסות את לשון־ים טימיר אולי באמת יצלח לו לעברנה, כי איך שיהיה, להשאר במקום הזה הן לא יכלו. ובין כה וכה וירח ספטמבר הגיע, ועמו בא גם אויר שקט ועצוב ושלג

א) קראַהן, Кранъ

רב. אדמת האי השוממה כסתה שלג, וברוח עצוב הביטו הנוסעים בגבר ימי החרף לאט לאט על ימי הקיץ הקצר השורר בארצות האלה. ביום 2 ספטמבר כלו לנקות את הקלחת, וימלאוה מים יותר מתוקים מ„המים המתים", ויכונו לנסוע הלאה. ובין כה וננסן וסבירדרופ יצאו אל החף לבקש צביים, אך למרות כל עמלם לא מצאו כל עקבות איזו חיה. גם הצפרים עזבו את האי ותעופנה להן דרומה, רק שחפים אחדים נשארו שם, ועוד אַוָז אחד ישב על רגב קרח בשומם פניהם לדרכם.

בערב נסעו דרומה, אך „המים המתים" לוו אותם על דרכם כקדם. האניה התנהלה לאט ורק בשעה הששית בבקר (3 ספטמבר) הגיעה אל קרח מפֹרד, אשר קבל אל תוכו את המים המתים. ויהי אך עברה „פרם" את הקרח הזה, ותנשא כעל כנפי נשרים הלאה, ולא ראו עוד הנוסעים מאז את המים המתים. אז שם ננסן את לבו לבקש את לשון־הים לעבור בה, אך האיים, הים והקרח היו כל כך מערבים יחד לעין הרואה, עד שאי אפשר היה בשום אופן להבדיל ביניהם – כלם היו מכסים בערפל. דממה שלמה שררה בכל; פעם נראה לו כי לשון־ים טימיר הנה לפניו, ופתאם פגשה האניה ברגבי קרח גדולים, אשר קשה מאד לעברם. וישליכו הנוסעים את העוגן אצל שן־סלע בנמל בטוח, הוא – „נמל קולין ארטשיר".

בערב ישב ננסן, הינדריקסן ובינטסן בסירת־משוטים, ויסעו לצוד כלביי־ים. ויקח ננסן אתו את קנה רובהו הכפול היקר. ויהי בהכונם לסחב אל הסירה כלב ים מומת, והנה התנודדה הסירה וננסן אשר עמד בעת ההיא על אחוריה התמוטט ויפל, וקנה רובהו נפל מידו המימה כרגע. הינדריקסן ובינטסן כמעט נאלמו מפחד ומתוגת לב; כל כך נגעה האבדה הזאת אל לבם! ויגמרו אמר לרדת במצולה למצוא את קנה הרובה היקר, אך לשוא היה יגיעם, גם כי השליכו המימה מכמרת לדוגו. ובכן אבדו לננסן רגע אחד חמש מאות כתרים ששלם במחיר קנה הרובה.

ביום השני בבקר יצא ננסן ואחרים מרעיו בסירה לחקור את מצב הים והקרח, לדעת היוכלו להעביר את „פרם" דרך

לשון הים. הקר גבר ופני הים כֻּסו בקרח דק, ויכבד עליהם מאד לנסוע בסירה. אחרי אשר חקר ודרש היטב נודע לננסן לתמהונו הרב, כי אניתו תמצא בדרום לאשר רצועת ים טימיר הראשי, אשר היה במקום ההוא רחב מאד. ננסן ורעיו חפצו לסעד לבבם בטרם יעשו דרכם הלאה מן האי הקטן הזה, אך מה מאד נעצבו בראותם כי שכחו לקחת אתם שמן להסקה. ויאלצו לשבר רעבם בפתותי לחם יבש, אשר חתכון בעצם צבִי יבשה. עיפים, אבל לא שבעים, הוסיפו לשוט הלאה, ויקראו את שן־סלע האי הזה בשם: „שן חסרת־שמן". בעברם עוד מעט ראו קרח הרבה, וייראו פן ילכדו בו, וישובו אחור אל אניתם. לפי השערת ננסן היתה אפשרות לעבור את רצועת־ים טימיר, לכן גמר אמר להעביר את „פרם" דרך הרצועה הזאת. ביום 5 ספטמבר בבקר התחוללה רוח סערה וסופת שלג, ובערב גבר הקר, וישמחו ננסן וחבריו על כי יושבים הם עתה באניתם ולא בסירתם. אך הם פחדו פן ימהר החרף לבוא בטרם יצלח להם לעבור את טימיר ואז הלא היה עליהם לשבת במקום הזה שנה תמימה ללא הועיל.

ויגיע יום 6 ספטמבר, יום חתונת ננסן. בהקיצו בבקר משנתו התגנבה אל לבו אמונה טפלה, כי ביום הזה ישונה מצבם. ואמנם הרוח רפה מעט, השמש האירה לרגעים, וחיי הנוסעים היו יותר עליזים. אחרי הצהרים נח הרוח כליל, ואויר שקט וצח בא תחתיו. רצועת הים שהיתה לפניהם, ואשר כסוה רגבי הקרח אתמל, היתה עתה נקיה מקרח. לכן חשבו הנוסעים כי גם הקרח אשר בין שן־סלע לַפֶּטִיב ובין איי אַלְמְקְבִיסט התפזר וילך לו. וישימו את פניהם צפונה לנסות את מזלם עוד פעם. ננסן היה בטוח כי ביום הזה יצלח לאניתו לעבור את רצועת־ים טימיר, ולכן מלאו את הקלחת קיטור רב ויסעו לדרכם צפונה בשעה הששית ומחצה בערב. האויר היה צח כקדם, והנוסעים שמחו מאד לקראת השמש המאיר, אשר לא ראוהו זה כבר, וכמעט שכחו את מראה אורו במשך ימי הסתרו מהם. ונורדַל בראותו בצהרים בתא הפחם קרן אור, שחדרה מבעד נקב ותאר את אבק הפחם

העף, אמר בלבו כי קורה היא, ויכף את ראשו לעבור תחתיה, ויפל מהר על פניו אל הפחם והכלים הישנים ובלויי הסחבות שהיו שם.

ויקש מאד על ננסן לדעת אל נכון איפה נמצאה האניה בעת ההיא. וגם אחרי חקרו לדעת את מעלות הרחב הצפוני לא נודע לו בכל זאת דבר ברור. כפי הנראה היתה מפת נורדנשילד לא מדויקה, ויירא ננסן פן תעה בין המון איים רבים בלתי נודעים. טרם מצאו את פתרון שאלתם אשר ענינה אותם הרבה, והנה בא ערפל ועמו שלג וגשם, ויכסו את הכל מעיני הנוסעים, ויאלצו לחכות לעת אחרת, למען יוכלו לבאר להם את מקום עמדתם. הערפל היה עב ונוסף על זה בא גם הלילה במעטהו האפל, ולא יכלו הנוסעים לראות את היבשה אף במרחק לא רב מהם, ועל כן, כמובן, היה הדבר מסכן מעט לעשות את הדרך במצב כזה. אבל יען כי היה האויר שקט, חפצו מאד להשתמש במקרה הזה ולשוט הלאה. ויסעו לארך החף ויחליטו, כי אם יראו יבשה לפניהם ונטו מהר הצדה. על המשמר עמד אז סבירדרופ, ובו בטח לב ננסן כי ידע את אשר לפניו, ולכן הלך הוא אל משכבו לישן ברוח סמוך ובטוח מפחד, אשר זה כבר לא היה בלבבו כמהו.

בשעה הששית בבקר השני (7 ספטמבר) בא סבירדרופ ויער את ננסן משנתו ויאמר לו, כי האניה עברה בשעה השלישית בלילה את אי טימיר, או את שן־סלע לפטיב, ועתה היא נמצאת בשפת טימיר, אבל קרח עב ואי אחד יָראו כעת לפניה. אחרי ארוחת הבקר עלה ננסן אל חבית־המצפה. היום היה יום שמש בהיר. ואחרי אשר התבונן היטב אל תבנית היבשה נוכח לדעת, כי לא אי הוא כאשר חשב סבירדרופ, כי אם חצי־האי ויקראהו בשם המלך אוסקר: „חצי־אי המלך אוסקר". לפניו, מצפון לשן הסלע השפ/ה אשר לחצי־האי, ראה ננסן מים נקיים מקרח. בין האניה והמים אמנם נמצאו רגבי קרח מעטים, אך „פרם" עברה בתוכם בשלום. בהיותם אצל שן־הסלע התפלא ננסן לראות את הים מכסה מי חמר. אבל שכבת המים האלה לא היתה עמקה, כי המים מאחורי

האניה היו נקיים מחמר. מי החמר העלו קצף גם משני עברי האניה, ויצו ננסן להשליך את אבן־הבחן המימה, וימצאו כי המים פה אינם עמקים. בראשונה היה עמקם עשרים וארבע אמות, אחרי כן תשע עשרה אמה ולאחרונה שבע עשרה אמה. אז מהרו הנוסעים לשוב אחור ביראם לבוא אל השרטון, ומה גם בראותם כי רגבי הקרח אשר מסביב שוכבים באמת על השרטון. מלבד זאת שטף פה זרם חזק צפונה־מזרחה. בהשליכם בלי הרף את אבן הבחן הלכו לאט לאט קדימה. לאשרם היה עמק הים לא פחות מشש עשרה אמה, אחרי כן עמקו המים יותר ויגיעו עד עשרים אמה, והאניה החלה עוד פעם לשוט במהירותה הראויה לה, ועד מהרה יצאו אל ים התכלת, ולא הוסיפו לראות עוד את מי החמר העכורים. הגבולות אשר בין המים העכורים ובין מי התכלת נראים עין לעין. העכורים כפי הנראה נוזלים מאיזה יאור השוטף אל הים מדרום.

ביום 8 ספטמבר אחרי אשר עברו בתעלה צרה, אשר בין היבשה ובין הקרח, נאלצו לעמוד ולרדת אל היבשה, כי קרח רב נאסף בתעלה ויחסם את דרכם. וירד ננסן לצוד מעט ציד, וימת צבי אחד, וילך אל פנים הארץ, אבל לא הוסיף לצוד ציד, כי בכלל היו במקום הזה חיות מעט מאד. חלק סביריה הצפוני הזה בלתי נושב הוא, ואפשר להחליט כי גם ילידי הארץ הנודדים אינם מבקרים אותו.

ה.

סביב לקצה העולם הישן הצפוני.

השמחה והתוגה תבאנה פה בארץ הציר חליפות, אשה אחרי רעותה! בעלות ננסן אל חבית־המצפה בבקר יום 9 ספטמבר ראה והנה הקרח הרחק מן הארץ צפונה; ותהי תעלה בין הקרח ובין הארץ לעבור עד המים הנקיים. וימהר ננסן, ויצו להכין קיטור. מודד־החם אמנם ירד מאד, הרוח התחולל

בסופה וסערה על פני מישור הארץ וירם ענני חול ואבק. לפי דעת סבירדרופ טוב היה לעמוד ולחכות במקום הזה, אבל לננסן היה צר מאד לבלי השתמש במקרה הטוב בראותו לפניו מעבר לאניתו. השמש האירה באורה הנפלא ופניה כמו שחקו בנעימות נפלאה ממעל, ויפיחו רוח בטחון בלב ננסן. ויצו, ויפרשו את המִפרשים, ויצאו הימה צפונה לעבור את הקרח בכח הקיטור ובעזרת המפרשים גם יחד. עתה היה לנוסעים לנַצח את שן־סלע טשיליוסקין. מעודה לא מהרה „פרם" בלכתה כמוֹ בעת ההיא, כאלו הבינה את חובתה המוטלת עליה, כי עברה יותר משמונה מילין בשעה. אחרי עבור עת מעטה יצאה האניה אל המים הנקיים מקרח במרחק רב בכל אשר יכלה העין לראות. ותעבר לפני שני־סלעים ואיים קטנים רבים. ועד מהרה ראה ננסן בעד קנה־החזות הרים אחרים מצפון, אשר לפי דעתו היו לא רחוקים משן־סלע טשיליוסקין.

בערב הגיעו אל קצה הארץ הצפוני; אבל הזרם אשר בראשונה עזר למסעם היה עתה למתנגדם, וידמו בלבם כי נצח לא יעברו על פני האי שהשתרע מצפון להם. פה בפנים הארץ יִמָּצא הר „אייוינד־אסטרופ" ומול ההר הזה, בים, ראו הנוסעים איים רבים חדשים: „איי אקסל־הייברג" גם את „איי פירגיל" ראו שם. עתה הגיעה עתם לעבור על פני המקום אשר רבות חשבו על אדותיו מאז עזבו את ארץ נורוגיה, ולנצח את המכשל היותר גדול אשר מפניו ירא ננסן עוד מראשית מסעו. בערב ישב ננסן בחבית־המצפה ויבט צפונה. „הארץ שפלה ושוממה – כותב ננסן, – השמש יִדוֹד על קצה הים לאט לאט, ויפז את שמי הערבים הנרדמים. אך שקט ודממה שם על פני המים. רק כוכב אחד האיר אז מעל לשן־סלע טשיליוסקין, וישתפך באורו הבהיר והעצוב גם יחד. כאשר הוספנו ללכת קדימה ושן־הסלע נראתה יותר שם בפאת קדים מרגע לרגע, התקדם גם הכוכב אתנו בעמדו מעל לשן־הסלע. אנכי כמו אֻלצתי להביט אליו, איזה כח מושך מיוחד היה בכוכב ההוא ואיזו מנוחת נֹפש נפח בלב רואהו. הכוכב הוא? רבות מחשבות העיר בי הכוכב, בעת אשר מהרה „פרם" אל

נקודת העולם הישן היותר צפונית – אל שן־סלע טשיליוסקין!"

לפני אור הבקר עברו הנוסעים על יד המקום אשר חשבוהו לשן־סלע היותר צפונית. אז קרבו אל היבשה בשעה הרביעית בבקר, וירימו את הדגלים על ראש התרן, ושלש פעמים ירו לַים מכלי תותח. וברגע ההוא נראה השמש. ביחד עם זריחת השמש נעלמה מעיניהם גם שן סלע טשיליוסקין, אשר ימים רבים מאד היו כל רעיונות הנוסעים שקועים בה. המעצר, שיכל לעצרם כל ימי החרף במקומות האלה, היה כלא היה. הנה הדרך פתוחה לפניהם אל הקרח השט צפונה.

אז העירו את כל הנוסעים משנתם ויביאו אל תא־האולם פירות, יין וסיגַרות, והחדר היה מלא אור נעים מן האורים האֶלֶקטרים אשר כבדו בם את החג הזה. ננסן מלא כוסו ויברך את שן־סלע טשיליוסקין בברכת שלום. אחרי כן השמיע העוגב את קולו, וננסן עלה עוד פעם אל חבית־המצפה לשלוח את מבטו האחרון אל האדמה. לשוא חפץ ננסן לראות את האות אשר הקים הנוסע נורדנשילד במקום הזה, כי לא מצאהו עוד, ויאמר לרדת אל החף ולבקשו, אך העת יקרה לו עד מאד. הנמל אשר על יד שן הסלע היה מכסה קרח עב, מי המעבר היו פתוחים, אולם מרחוק, בים, ראו הנוסעים קצה קרח צף. אחרי נסעם עוד מעט מערבה עברו על פני שני איים קטנים, שהשתרעו קרוב להחף („איי לובקוד"). בפאת שן־סלע טשיליוסקין נאלצו הנוסעים לעמוד מסבת הקרח הצף, אך כפי שהעידו פני השמים הכהים נמצא מעבר פתוח לאניה מעֵבר האי אשר היה לפניה. ויפנו דרומה, ויסעו במהירות רבה. במקומות אחדים אמנם פגשו קרח מעט, אך האניה עברה בתוכו בנקל. –

בשנים העשר לספטמבר בשעה הששית בבקר העיר הינדריקסן את ננסן, ויודיעהו כי על הקרח קרוב להאניה שוכבים סוסי־ים אחדים. ויקפץ ננסן, וימהר ללבש את בגדיו. הבקר היה יפה עד להפליא, האויר צח ונעים, צהלת סוסי־הים נשמעה על פני המים. הם שכבו בהמון על הקרח לא רחוק מהנוסעים, מאחריהם התנוצץ הר תכלת לנגה השמש,

ויהי אחרי אשר לטשו את הכידונים ויכינו את קנה־הרובה וכדורי העפרת, ויצאו ננסן, הינדריקסן ויולל לצוד צידם. לרגעים הרים סוס־הים העומד על המשמר את ראשו, אך לא שם לבו להצידים, והם נאלצו לעשות מלאכתם. עוד מעט והצידים קרבו אל הקרח, ויכה יולל במשוטו בלט, לבלי הפחיד את סוסי־הים; הינדריקסן הכין את הכידונים, וננסן ישב מאחריו וקנה־רובהו בידו. כמעט הרים סוס־הים את ראשו, ויחדלו האנשים לשוט, ויעמדו תחתיהם בהשקט, וכאשר הוריד את ראשו, ויספו לקרוב אל החיות. אחד על יד רעהו שכבו סוסי־הים על הקרח, צבורים בגל גדול; ועל יד כל סוס זקן שכבו צעירים. כל אלה נדמו להרי בשר כבדים. לפעמים הניעה אחת הנקבות בסנפירה על גל הבשר הזה בשכבה על צדה או על גבה.

„הוי, הוי, מה רב הבשר!" קרא יולל, אשר משרת מבשל היתה על שכמו. בזהירות רבה התקרבו האנשים אל הקרח. ננסן אחז בידו את קנה הרובה, והינדריקסן – את נצב הכידון. כאשר התנגפה הסירה בקרח קם הנדריקסן, וישלך את כידונו, אבל הכידון התעופף מרום מאד ויך על גבות סוסי־הים, מבלי הסב להם כל רעה. אז נעור פתאם רוח חיים בקרב העדר, עשרה או שנים עשר ראשים עבים ונוראים נצבו מול הצידים, הררי הבשר התנועעו במהירות נפלאה, ובקול נהם אדיר מהרו אל קצה הקרח לקראת ננסן ורעיו. החזיון הזה העיר בלבות האנשים רגשות רצונם. ננסן כונן קנה־רובהו ויור לגדול בעדר. החיה התנודדה ותפל המימה. וישלח עוד כדור עופרת אל ראש השני, ויטבע גם הוא, אך עד מהרה טפס על הקרח, ויחד עם כל העדר התנפל הימה, ורסיסי מים רבים התפזרו, ויכסו את הצידים; כל זה נעשה בשני רגעים. אבל עד מהרה צפו סוסי־הים על פני הים, ויסבו את הסירה, המה וילדיהם. ויקרבו אל חרטם הסירה, ויילילו וינהמו עד כי רעד האויר, ויתנפלו על הצידים מצדי הסירה ומחרטמה. פעם ירדו במצולות ויעלמו, ופעם עלו עוד על פני הים. המים רתחו ויעלו קצף על סביבותם. עולם הקרח מלא שאון קצף

כמו בבח קסם נפלא. בכל רגע חכו הצידים כי עוד מעט ושְׁני סוסי־הים תשברנה את הסירה, והרימו אותם והשליכום המימה. אך הוָה כזאה לא באה, כי סוסי־הים חדלו מהתנפל עליהם. ננסן החל לבקש את חלליו. הם התהפכו, וינחרו כיתר חבריהם, אך דם רב נזל מפיהם ומאפם. ויור ננסן עוד פעם אחת, ואחד הפצועים נפל על פניו ויתגודד. עוד כדור עפרת עף וסוס־הים השני עשה כמעשה הראשון. הינדריקסן עמד הכן עם כידוניו, ויכם ויגמר מיתתם. וננסן המית עוד סוס־ים אחד, אך לא היה עוד בידיהם כידון, ולא יכלו להצילו מרדת במצולה. בעת סחבם את שללם אל רגב הקרח, סבום יתר סוסי־הים, אבל הצידים לא המיתום, מפני חֹסר כידונים. מיד באה האניה, ויסחבו את שללם אל מכסה האניה.

אחרי כן הוסיפה האניה ללכת לדרכה לארך החף, בעברה על פני אשר חַטַנגַה, בקצה חצי האי טַימיר המזרחי. הים היה כמעט נקי מקרח, וינסו הנוסעים להרחיק מן החף, אך נאלצו לשוב אחור, כי פגשו תמיד רגבי קרח. ביום 14 ספטמבר נגשה האניה אל האדמה, אשר בין יאור חטנגה ובין יאור אנברה. בראשונה אמר ננסן לשום דרכו אל יאור אֶלִינֶיק, אך ביום 15 ספטמבר שב ממחשבתו זאת, כי כבר עבר המועד, כי ימי החרף הגיעו, ומלבד זאת פחד פן תעמוד „פרם" פה על השרטון. אמנם מאד חפץ לרדת אל היבשה אצל אליניק, להשיג שם עוד כלבים, אך הוא ירא פן יאלץ לשבת שם שנה תמימה, בעת אשר תקותו תשעשעהו עתה להשיג מטרתו בקרב הימים.

ביום 16 ספטמבר נסעה האניה בים הנקי מקרח דרך צפונית־מזרחית, ואחרי כן פנתה צפונה. האויר היה רך וחם, הזרם התנגד לאניה מעט, וירחיקנה מעט מערבה. במשך היום ראה ננסן להקות אוזים־צפונים אחדות. הדבר הזה הוליד בלב ננסן השערה, כי יש יבשה לא רחוק, ואליה התרחק הקרח. ביום השני פגשו קרח, ויאלצו לנטות מעט דרומה. ופחד התגנב אל לב ננסן, אולי לא יצלח להם להרחיק נדוד כחפצו; אבל ביום 18 ספטמבר פנו ממערב האי בֵּילְקוֹב צפונה. הים היה

נקי מקרח, רוח מערבי עוזרם לנסוע כחפצם, האויר היה צח, ואחרי הצהרים האיר לפעמים גם השמש. בשעה השתים עשרה בצהרים שמו הנוסעים את דרכם צפונה־מזרחה.

„עתה יחל מסענו האמתי – כותב ננסן. – עתה נראה, אם צדקה השערתי שעליה בניתי את תכנית מסעי, שאם נלך פה צפונה, נמצא את הזרם השוטף אל הציר ?. עד עתה היה המצב טוב מאד יותר מאשר קויתי. הגענו עד ′75°30 של הרחב הצפוני, ובכל זאת רואים אנחנו רק מים נקיים ופני שמים כהים צפונה ומערבה". לפנות ערב ראו הנוסעים נגה קרח לפניהם, ובשעה השביעית בערב שער ננסן כי רואה הוא קרח אשר נצב על פני הים, וידמה יותר ליבשה מאשר לקרח. אך האפלה הפריעתו מהבדיל בין קרח ליבשה. כפי הנראה היה זה האי בֵּילקוב, וזהר הקרח שראו יצא בלי שפק מאי קוטֵילניקוב המכסה שלג. כה הוסיפו הנוסעים לנסוע רק צפונה. תקוות נעימות מלאו את כל חדרי לבותם, ויחכו ליום מחר לדעת איך יפל גורלם.

ביום 19 ספטמבר כותב ננסן: „המסע בים הזה הוא היותר נעים מכל המסעות שראיתי בימי חיי. הננו נוסעים רק אל צפון. הרוח טוב ואנחנו נִשאים על כנפי המפרשים והקיטור בים הנקי מיל אחר מיל בדרך בלתי נודעה. היארך המצב הזה? בהתהלכי על רצפת המכסה הנה והנה, הנני לוטש את עיני צפונה, באוֹתי לחדור אל תעלמות העתיד. אבל לפני רק פני השמים הכהים, המבשרים אותי מי־מעבר פתוחים. עתה באה תכנית מסעי לידי הנסיון ברוח אמיץ. ההצלחה כמו שבה אלינו מיום 6 ספטמבר, יום חתונתי. „אנחנו רואים רק מים נקיים" עונה לי הינדריקסן מחבית־המצפה בשאלי אותו. ובעמדו בצהרים אצל משוט האניה, ואנכי הלכתי על פני המכסה, אמר לי פתאם: „בארצנו בנורוגיה לא ידמו כלל בלבבם, כי שטים אנחנו אל הציר על פני מים נקיים". ודבריו מאד צדקו. גם אנכי בעצמי לא האמנתי, לו מלל לי איש כדבר הזה שני שבועות לפני זה. אולם כן צריך להיות, כפי אשר שערתי וחשבתי מראש: פה

צריך אני למצוא מים נקיים מקרח, המשתרעים הרחק לפאת צפון".

בעת ההיא קרבו הנוסעים אל 78° של הרחב הצפוני. ננסן אמר תמיד, כי מאד ישמח אם יגיע אל המעלה הזאת. אך סבירדרופ הבטיחו, כי יגיעו עד 80° גם עד 85°. הוא החליט כמעט ברצינות, כי המים נקיים הם מקרח עד הציר, אף כי שחק ננסן על דבריו ועל חלומותיו אלה. „עלי לשאל את נפשי: האין זאת הזיה? – כותב ננסן – הן נחוץ לפגש, לכל הפחות, מעצרים אחדים, למען ייקר החיל אשר נעשה במסענו זה בעינינו. כמו שקרה לי בנסעי בגרינלנד כן עמדי גם פה:

„הנה שם למציאות היה החלום",
„ולחלום פה המציאות תהיה היום!"

ביום 20 ספטמבר כותב ננסן: „הוי, החלומות עפו להם וכענן כלו! בשעה העשתי עשרה בבקר ישבתי לראות במפת גלילות הארץ, ותקוות נעימות רחפו לנגד עיני; קויתי כי עוד מעט ואגיע עד 78°, והנה הרגשתי דחיפה, ואקפץ ממושבי, ואראה והנה לפני האניה קצה קרח רחב ועב, אשר האיר מבין הערפל, וכמו בכח הקסם הָשלך לרגלינו. מאד חפצתי ללכת מזרחה לראות אם יש שם יבשה. אך שם כנראה השתרע הקרח בנטותו מעט דרומה. יותר נקל לנו להגיע אל מעלת הרחב הצפוני היותר רחוקה אם נלך מערבה. השמש האירה רגע, ונבט אל מודד המעלות ונוכח, כי הגענו אל 77°44′ של הרחב הצפוני". – אז שמו הנוסעים פניהם לארך שפת הקרח צפונה־מערבה. להקות צפרים רבות עפו לפניהם, ויפחדו האנשים פן תמצא יבשה במקומות האלה, אך הם לא יכלו לראות מאומה מסבת הערפל אשר הליט את הקרח. וגם ביום השני היה ערפל עב, ובהגיעם אל קצה נמל הקרח הצפוני גמר ננסן אמר לחכות עד אשר יזדכך האויר ולמצוא תחבלה להתקדם צפונה. לפי השערתו הגיע אז עד 78°30′. פעמים רבות ביום השליכו את אבן־הבחן אך היא לא הגיעה עד קרקע הים, אם כי היתה קשורה לחבל שארכו שש מאות וארבעים אמה.

ביום 22 ספטמבר כותב ננסן: „עוד פעם אויר בהיר ושמש מאיר, ובצפון – קרח לבן מתנוצץ. זה לא כבר עמדנו בלי נוע בערפל, מבלי יכלתנו למצוא את הדרך, ועתה אם כי רואים אנחנו היטב את כל אשר על סביבותינו, בכל זאת אין אנו יודעים אנה לנסוע. כמדומני שהגענו קרוב לגבול הצפון של הים הנקי. ממערב יפנה קצה הקרח מעט דרומה ובצפון הנהו עב ולבן, רק נקיקים קטנים או אגמי מים יש בו; ומראה השמים על פני האופק הוא תכלת־לבן". ביראו פן יקרב אל הקרח העומד על חף יבשה, או אשר ינשא דרומה, גמר ננסן אמר לעמוד אצל הקרח הצפוני. „פה על סביבותינו – אומר ננסן – ים פתוח, ובמקומות אחרים ישוטו רגבי קרח גדולים ומפרדים, וכמדומה לי שפה הוא הנמל שלנו". ביום הזה היתה מלחמה ליושבי האניה בפשפשים, אשר פרו ורבו במאד מאד ולא נתנו להם מנוחה בלילות. מאין באו אליהם אלה האורחים הבלתי קרואים? לא ידעו. אך בעזרת הקיטור גרשו האנשים את מפריעי מנוחתם אלה.

ביום 23 ספטמבר כותב ננסן: „הננו עומדים במנוחה על יד רגב הקרח ההוא. היום הסבו לנו הפחמים עבודה יבה. כל אשר באניה שחור הוא מאבק הפחם: גם האנשים גם הכלבים, ועל סביבותיהם בים הכל לבן – את זה לעמת זה עשה האלהים! כמדומה לי שהקרח החל להתנועע. – ביום 24 ספטמבר: העבודה בפחם עוד נמשכת כקדם. בבקר היה ערפל, ואחרי כן הזדכך האויר במשך היום. אחרי התפזר הערפל נוכחנו פתאם, שרגבי קרח גדולים סבונו מכל עברינו. בין הרגבים הגדולים צפו רגבים קטנים ושלג, וגם אלה במשך עת קצרה יהפכו לקרח קשה, אשר לא יִשָּׁבר גם תחת כבד גו האדם. בפאת צפון נראה נקיק רחב בקרח, אך אינו ארוך. מחבית־המצפה רואים אנו בעד קנה־החזות ים נקי מדרום לקרח. כפי הנראה נִוָּתר פה לשבת. אם כן: יחי הקרח! אין כל רוח חיים במקום הזה. רק כלב־ים אחד יושב במים, ועל פני הקרח נראו עקבות הדב, שעבר פה זה כימים אחרים. השלכנו עוד פעם את אבן־הבחן אל הים, אך עד

הקרקע לא הגיעה. לפלא הוא בעיני, שכל כך עמק הוא במקום חזה! קשה לשער מה מאד איננה נעימה העבודה בפחם על פני האניה. צר לי מאד, שדבר מועיל כפחם מחויב להיות שחור מאד".

הנוסעים הוציאו אז את הפחמים מן התא התחתון להעלותם אל ארגזי הפחם. ויאלצו כל בני הסירא לעבוד את העבודה הזאת ולכן השחרו פניהם. אחדים מהם עמדו מתחת בגל הפחמים וימלאו את השקים, ואחרים נשאום למעלה. אבק שחור כסה את כל מכסה האניה. הכלבים, מגאלים ושחורים, שכבו בפנות; פני האנשים היו שחורים כפני כֻשִׁיִים, רק חלבון העינים והשנים הצהירו כפנינים. לאשרם היו שם אגמי מים רבים ויכלו אפוא לקוות לנקות את בשרם וכל אשר באניה. ביום 25 ספטמבר חזק הקרח הלך וחזק. הקר הגיע עד 7° בלילה. החרף בא. – ביום ההוא בקר אותם הקצין „רבי דב", אך מהר ללכת מאתם טרם עלתה בידם להגיש לו שי אגוזי־עפרת אחדים.

ו.

ליל החרף.

עתה נוכח ננסן כי נלכד בין הקרח באמת, ויקו להחלץ ממנו רק מעבר להציר בקרוב האניה אל הים האטלנטי. ימי הסתיו כבר באו, השמש ירד יום יום מטה, הקר גבר מרגע לרגע, וליל החרף הנורא קרב לבוא. על כן לא היה לנוסעים בלתי אם להכון לקראת הליל הזה. ובכן נהפכה האניה מעט מעט למעון־חרף טוב. ראשית גמרו אמר לקבל עליהם כל חקי הזהירות, למען שמר את נפשם ואת אניתם מפעולות הקר, הקרח הצף ויתר כחות הטבע אשר, כפי שנבאו להם החוקרים, יביאו עליהם קפדה. את המשוט הוציאו לבל ישברהו הקרח, את מכונת הקיטור הפרידו לחלקיה, וימרחום בשמן ויצפינום.

בתא התחתון פנו מקום רחב להיות לחדר עבודת הנגרים. את בית מלאכת המֵיכַניקה הכינו בחדר המכונות ואת בית עבודת הנפחים – על פני מכסה האניה, ואחרי כן – על פני הקרח. עבודת רקועי פחים עבדו בתא מפות גלילות הארץ, את עבודת הרצענים ועשיַת המפרשים עבדו בתא־החברים. בכל בתי העבודה האלה עבדו במשך ימי המסע בשקידה ובלב שמח. לא היתה מלאכה, מן המלאכות היותר נקיות (תקון שעונים וכדומה) עד היותר גסות (מלאכת סנדלי־עץ ונצבי־הקרדמות), שלא יכלו לעשותה, או שלא עשוה ב„פרם”. כאשר תמו חבליהם, אז כוננו גם בית חרשת החבלים על פני הקרח. אחרי כן כוננו רחיי־הרוח, אשר עליהם היה להמציא אור אלקטרי.

מלבד כל העבודות האלה עוד היה עליהם לשאב את המים מן התא התחתון, אבל כאשר גבר הקר כן מעטה העבודה הזאת, כי קפאו המים סביב האניה. ומירח דצמבר 1893 עד ירח יולי 1895 כמעט לא נגעו במכונות־הדולות. גם חקירות מדעיות רבות ונכבדות היה עליהם לחקור, במשך שבתם בתוך הקרח. החקירות נעשו בשעה הרביעית אחרי הצהרים ובלילה, ועל פי רוב אחרי כל שתי שעות. האיש שהתעסק בחקירות היה הַנסן, ועוזרו התמידי היה יוהנסן, ומירח יולי 1894 היה נורדַל לעוזרו. החקירות בלילות היו מוטלות על האיש העומד על המשמר. אחרי כל שתי שעות, לערך, חקר הנסן לדעת מצב האניה האסטרונומי. תוצאת החקירה הזאת עִנינה, כמובן, את כל יושבי האניה, ובתא הנסן בחשבו חשבנות חקירתו התאסף המון משתוקקים לדעת אם התקדמה „פרם” צפונה או נסוגה דרומה, כי מצב רוח יושבי האניה היה תלוי בתוצאות החקירות האלה.

אך לרופא האניה, לבליסינג, לא היתה כמעט כל עבודה. לשוא חכה ימים רבים לרַפא חולים, כי סוף סוף נאלץ להואש מתקותו זאת; ויחל לרפא את הכלבים. מדי חדש בחדשו עשה את חקירותיו המדעיות, בשקלו את כל אחד מחברי הסירא, לדעת עד כמה כבדו או קלו גויהם, ויחקר את חלקי הדם אשר

בבשרם. וגם את תוצאות החקירות האלה שאפו כל החברים לדעת, בחפצם להוָכח מתי יחלו במחלת הצינגה.

בין החקירות המדעיות תוכלנה להחשב: שעור קר המים וחמם, וכמות המלח הנמצא בהם בעמקים שונים, אסיפת השרצים אשר במימות הצפונים, שעור האלקטריות האוירית, חקירות תולדות הקרח, גדלו ועביו, ושעור הקר אשר בשכבות הקרח השונות, חקירות על אדות זרמי המים מתחת לקרח ועוד חקירות כמוהן. בכל העבודות האלה התעסק, ביחוד, ננסן בעצמו, ומלבד אלה עוד היה מוטל עליו להתבונן תמיד אל האור הצפוני. בראשונה התעסק בזה רק ננסן, ואחרי כן עברה ההתבוננות הזאת ליד בליסינג. נכבדה מאד היתה גם חקירת עמק הים ואסף דוגמאות קרקעיתו. העבודה הזאת בעמק רב מאד היתה כל כך כבדה, עד כי נאלצו כל בני הסירא לקחת בה חבל.

כל ימי חיי הנוסעים באניתם היו בעלי גון אחד, ואם נצַיר סדר יום אחד נדע גם סדרי כל הימים. בבקר קמו כל האנשים ממשכבם ואז הגישו את ארוחת הבקר: פתותי לחם יבש של דגן או של חטה, חמאה, גבינה, נַסיוב של חלב, בשר מלוח, בשר חזיר מלוח, לשונות פרים מטשיקַגה, ביצי דגים. אחרי כן פתותי לחם שבלת שועל יבש, או מעשי אופה של נוסעי הים האנגלים עם מגדנות של תפוחי זהב. ושלש פעמים בשבוע הגישו גם לחם אפוי חם ולפעמים גם לְביבות. בראשונה שתו שוקולַד וקַהֲוָה יום יום חליפות, ואחרי כן שתו רק שני ימים בשבוע קהוה, ושני ימים שתו תה, ושלשה ימים שוקולד. אחרי כלותם לאכל הלכו אחדים מהם לראות את הכלבים ולתת להם אכל, ואחרי כן לנסוע עליהם, ויתר האנשים הלכו איש איש לעבודתו. כל אחד מחברי הסירא עזר ביומו על יד המבַשל בַּמִּבשל: שטף את כלי האכל, כסה את השלחן וכדומה; תכף אחרי ארוחת הבקר היה על המבשל להודיע לחבריו את אשר יאמר לבשל לארוחת הצהרים, ויועצו אז כלם יחדו ויחרצו משפט תוכן המאכלים.

אחרי כן הלכו אחדים מהם לשוח על פני הקרח ולשאף

רוח צח, להתבונן אל מצב הקרח וכדומה. בשעה הראשונה אחרי הצהרים התאספו כלם לאכל ארוחתם. על פי רוב היו בארוחה הזאת שלשה מאכלים: מרק, בשר ואפיקומן א), או מרק, דגים ובשר, או דגים בשר ואפיקומן. ולפעמים לא הפטירו אחרי הבשר והדגים אפיקומן. למאכל הבשר הגישו תמיד גם תפוחי אדמה, שאר ירקות או אִטְרִיות ב). כמעט כלם הסכימו שמזונם היה טוב מאד. אחדים מהם לא אכלו גם בבתיהם מזון טוב מזה, ואחרים – גם רע ממנו. „לכן היינו דומים על פי מראנו החצוני לזוללים" – אומר ננסן. – „שנים ממנו ראו לראבונם, איך ישמנו, יעבו וסנטרם יכפל". בעת האכל חמדו המסבים לצון להם ויספרו ספורי מהתלות. אחרי ארוחת הצהרים הלכו אחדים מהם, שעשנו טבק, שבעים ושמחים אל תא־המבשל לקטר שם מקטרותיהם (ביתר התאים הורשה לקטר רק בימי החגים), שם עשנו בענג ויפטפטו, ויספרו בדיחות, ולפעמים רבו בחזקה על אדות ענינים שונים. אחרי כן הלכו אחדים מהם לנוח מעט, ואחרי נוחם הלכו איש איש לעבודתו עד בוא עת התאסף אל ארוחת הערב, שהיתה בשעה הששית בערב, אחרי תם עבודות היום הרשמיות. תוכן מאכלי ארוחת הערב היה דומה לארוחת הבקר, רק בערב שתו תמיד תה. אחרי ארוחת הערב עשנו עוד פעם בתא המבשל, ותא החברים הגדול נהפך לחדר המקרא. הנוסעים קראו תמיד בשקידה נמרצה את הספרים אשר נדבו להם המוציאים לאור ורעיהם. „לו ראו המנדבים הנכבדים – כותב ננסן – איך התאספנו מדי ערב בערב סביב לשלחן, ונורד את ראשינו על הספרים או על הציורים, אז ראו ונוכחו מה יקרים היו לנו החברים האלה, ואז הרגישו כי רב שכרם מאד מידיעתם את ערך הנדבה שנתנו והחסד שעשו, ואשר עזרו להפך את „פרם" לכר־פורה במדבר הקרח הגדול".

אחרי כן בשעה השמינית הופיעו כרטיסים או משחקים אחרים, וכן בלו את העת עד הלילה, בשבתם אגדות אגדות סביב לשלחן. ובעת ההיא ישב אחד על יד העוגב וינגן שירים אחרים האהובים לשומעיהם. ולפעמים לקח הנסן בידו את

א) מְמתָּקִים – דעסערט, Десертъ. ב) מאַקאַראָנען, Макароны.

כלי־זמרו, וינגן את שירותיו הנחמדות והרבות. כחצות הלילה הלכו לישן ואז העמידו המשמר. על כל אחד מהם היה לעמוד על המשמר שעה אחת. העבודה היותר כבדה להשומר היתה חובתו לכתב בספר זכרונותיו את אשר ראו עיניו ולהשגיח בעד הדלת בשמעו נביחת הכלבים, לדעת היש דב אצל האניה. אחרי תם ארבע שעות או שתי שעות היה על השומר לרדת אל הקרח לחקר חקירות אסטרונומיות. „בכלל עברה העת בנעימים – אומר ננסן, – והודות להרגל ולחיינו הסדורים היטב היינו שבעי רצון”.

ביום 26 ספטמבר היה האויר טוב מאד. השמש עמד מטה על פני האופק. החרף מהר לקרב. בערב היה קר של 8°, אבל יושבי האניה אמרו כי לא קר עדנה. ביום ההוא הגיעו לפי חקירתם עד 78°50′ של הרחב הצפוני. „לעת הערב שוטטתי על פני הקרח – מספר ננסן. – אין מחזה יפה בתבל מליל הציר. חזיון פַּנטַסי מצויר בצללים ואורות דקים, שאפשר לציר כדמותו רק בדמיון; הוא ממש עֶתֶר פורח. האורות והצללים יבואו חליפות, וישתפכו אלה באלה. אי־אפשר לראות איפה יכלה גבול הראשונים, ואיפה יחל גבול האחרונים, ובכל זאת כלם קַימים לפנינו. דמות אין: זוהי רק שירת צבעים שוקטה ונרדמה, נגון ארוך בלי תכלית, הנשמע מעל מיתרי כנור נאלמים. והאם יופי החיים איננו נעלה, ענוג וטהור כליל הזה? אם תעשו את הצבעים יותר בהירים, אז לא יהיה עוד היופי ההוא. כגֻלת־כתרת רחבת ידים אין קץ ישתרעו השמים מֵעל; ושם בגֹבה השמים עין תכלת להם, וירקים הם על קצותם, ומתחת לאופק – לבנים־כחלחלים. על שדות הקרח תלוים צללים קרים וכחולים עם צבעים אדמדמים בקצותם, המופזים מאור היום שֶׁכָּבה. על פני רקיע התכלת ינוצצו הכוכבים השקטים והשאננים תמיד. – אלה הרעים הנאמנים אשר לא יבגדו נצח. בדרום עומד סהר גדול אדמדם־ירקרק עם טבעתו הירקרקת הסובבת אותו והעבים הקלים המופזים, הנשאים על פני רחב הרקיע המוצק... פתאם יפרש האור הצפוני על פני

הרקיע את מעטהו המרקם רקמת כסף, ומראהו פעם ירקרק, פעם ירוק, ופעם ארמדם. פעם יתמתח המעטה, ופעם יקפל ואחרי כן יִפָּרש כפתיל כסף עם קפילות נהדרות; אֲלֻמּוֹת קרני אור בהירות תפרדנה אל כל העברים, והאור יעלם רגע. והנה עוד פעם ישחק האור בלשונות להב בלב השמים, ואחר תעוף פתאם קרן־אור נהדרה מן האופק מעלה, ולאחרונה ימוג כל המעטה הזה באור הסהר; וכמו אנחת הנפש הנפרדה מהגו תשמע אז. רק פה ושם נשארו ענני אור משתפכים כגלי ים עצובים ונוגים – זהו אבק מעטה האור הנהדר. והנה הם צומחים מחדש וברקים חדשים יבקעו את הרקיע; מחדש יחל שחוק אין קץ. וכן היא תמיד המנוחה הזאת, הדומה לסמפונית הנצח. מעודי לא חפצתי להאמין, כי בוא יבוא יום וקפא כל כדור הארץ, והיה שמם ובלתי נושב. למה אז כל יפי הבריאה, אם אין יציר אשר יתענג עליו? עתה אבינה זאת. הן לפני היא הארץ העתידה: פה נצמדו יחד יופי ומות. אבל למה? למה הן כל הספירות האלה? קְרא את המענה מעל פני שמי התכלת הזרועים כוכבי אור!..״

ביום 27 ספטמבר היה רוח דרומי־מערבי חזק ויום סגריר. נורדל הוציא שק בשר מלוח אשר הורד בים לשני ימים. ויהי אך פתח את השק והנה החלו לזחל ממנו שרצים קטנים ורבים עד למאד. ביום 28 ספטמבר היה שלג ורוח חזק. ביום הזה הוציאו את הכלבים מכלאם אשר באניה. מה מאד רבה השמחה ביניהם! הם התגלגלו על פני השלג, ובשמחה רבה ובקול נביחה גדול רצו על פני הקרח. ויחליטו לקשור מאז את הכלבים על פני הקרח. ביום 29 ספטמבר היה יום הלדת את בליסינג הרופא, ולכן חגגו את היום ההוא באכילה ושתיה כדבעי, ומה גם כי ביום הזה נודע להם כי הגיעו עד ′79°5 של הרחב הצפוני. ביום השני נוכח ננסן כי מצב האניה על הקרח לא טוב הוא. הוא ירא פן יעיק רגב הקרח, אשר מצד האניה, בשפתו החדה והגבוהה על „פרם״ ווישברנה, ולכן עמלו כל היום לסחב את האניה הלאה, למצוא לה מקום בטוח יותר. ביום הזה גבר

הקר עד 12,6° צ. א) . אחרי עבור עוד שני ימים (ביום 2 אוקטובר), מצאו סוף סוף מעמד טוב להאניה. הרגב המָפנה אל „פרם" בשפתו השפלה לא יוכל להרע לה.

אחרי ארוחת הצהרים התפרץ פידר אל תא רב החובל בקול לאמר: „דב, דב!" ננסן לקח את קנה־רובהו ויצא. על־יד האהל הנטוי על הקרח עמד דב גדול וצהוב (הדבים הלבנים יצהבו בזקנותם) ויריח את האהל. ויקפץ ננסן על הקרח, ויכשל, ויפל, ויקם עוד פעם. הנסן, בליסינג ויוהנסן רצו בכל כחם אל האניה, כי בידיהם לא היו קני רובה. ובעת ההיא עמד הדב ויריח. אולם כפי הנראה נוכח כי המעדר, המגרה, הגרזן, המוטות והכבד לא ינעמו לקיבתו, וימהר לרדף אחרי הנסים, ובראותו את ננסן עמד ויבט אליו בתמהון; ויוּר ננסן כדור עפרת לצואר הדב, ויפל הדב מבלי הניע אף באחד מאבריו.

ביום 4 אוקטובר מדד ננסן כל היום את עמק הים, וימצא כי עמקו מגיע עד 2400 אמה. שכבת קרקעיתו העליונה היא חמר אמוץ, ועביה 10—11 סנטימטר, ותחתיה חמר כהה. על הקרקע היו המים חמים מאשר בשכבות המים העליונות. בכלל נודע לננסן כי המים באוקינום הם חמים מהאויר אשר על פניו וכי עמק הוא הים הזה. שתי הידיעות האלה, שרכש לו ננסן ביום ההוא, מתנגדות להחלטת החוקרים האומרים כי מי האוקינוס הקרוב להציר אינם עמֻקים וכי קרים הם מאד.

ביום הזה היתה מועקת הקרח, ויפָּתח בו נקיק רחב. בערב החלה עוד פעם מועקה קלה להעיק, ונקיקים אחדים חדשים נפתחו מאחרי הנקיק ההוא. ביום 5 אוקטובר הוציאו את משוט האניה, ויכונו לשבת פה כל ימי החרף. הקר גבר אז עד 18° צ'. לדאבון לב הנוסעים נודע להם, כי הפשפשים לא חדלו מאניתם. הדבר הזה יכל להסב להם צער גדול באחרונה, לו נכנסו היצורים האלה אל תוך בגדי העור אשר להם. וגם קיטור לא היה להם, אחרי אשר נפרדה המכונה לחלקיה. אין כל תחבלה להנצל מאויביהם הקטנים והעזים האלה, בלתי אם

א) צ. — צילזיוס.

להשליך יהבם על הקר. ויחליפו הנוסעים את בגדיהם, את כתנותיהם ואת שמיכות העור, וירחצו את בשרם היטב, ויניחו את כל שמלותיהם הישנות על פני הקרח לכל ימי החרף, כי היצורים האלה לא יוכלו לסבל קר של 53 מעלות ומוכרחים למות. ננסן מוסיף בהלצה כדברים האלה: לא לחנם היה הפשפש אומר בימים מקדם בעוד אשר יכל לדבר:

„בקלחת רותחת כחפצך בשלני,
רק אל נא בליל חרף בחוץ תעזבני".

ביום 6 אוקטובר החלו לבנות את רחיי־הרוח. הנוסעים גמרו אמר לבלי קשר את הכלבים, כי אם לתת להם לרוץ כאות נפשם, פן יקפאו מקר אם יעמדו תמיד קשורים במקום אחד. הקר גבר עד 24° צ'. בערב היה אור צפוני גדול. ביום 7 אוקטובר נשב רוח צפוני, אשר הביא פחד בלב ננסן, פן ישא את האניה דרומה. אך הוא לא נואש מתקותו להתקדם צפונה. ביום 8 אוקטובר היה אויר נעים. הנוסעים רצו לשוח בסנדלי־שלג בלוית כלביהם. ביום הזה נודע להם כי האניה נסוגה אחור אל 78°35 של הרחב הצפוני. הסבה היתה כי בימים האחרונים נשבו תמיד רוח צפוני וצפוני־מערבי, ועוד כי בדרום נמצאו מים נקיים מקרח, וכאשר יקפאו אז יחלו, לפי השערת ננסן, עוד פעם להתקדם צפונה.

ביום 9 אוקטובר היה ננסן חולה מעט. בבקר השליכו את אבן־הבחן וימצאו עמק של 230 אמה, אות הוא כי יסוגו אחור־דרומה. ויעזבו את אבן הבחן במים לעת קצרה ועל פי החבל הכירו כי נשאים הם צפונה; הדבר הזה השקיט את רוחם מעט. אחרי ארוחת הצהרים התנודדה „פרם" פתאם ממועקת הקרח, ויצאו כלם אל מכסה האניה לראות את הנעשה. „פרם" מלאה את משלחתה באמונה: כאשר נצבר קרח רב, אז ירד הוא תחת האניה, והיא עלתה מעל. המועקה ארכה עד הערב בכח גדול, גם ביום השני לא שקט הקרח במכונו. ביום 11 אוקטובר הודיע פידר את הבשרה המעציבה, כי הכלב „דזוב" מת מנשיכת חבריו. ננסן קצף מאד על כלביו אשר ינצו יום יום, וישכו חד את רעהו עד מות, אך להועיל לא

כל: חק הוא בטבע שהתקיף יגבר על החלש. „הקרח לא ידע מנוחה – כותב ננסן, – גם היום העיק בכח גדול. המועקה תחל בנפוץ קל ובאנחה משני עברי האניה. כאשר תגבר המועקה תשמיע קולות מקולות שונים: פעם תבכה ופעם תאנח, פעם תרעם ופעם תנהם, והאניה תחל לעלות מעלה מעלה. השאון יגדל מרגע לרגע, כמו קול עוגב המחלל בכל חליליו יחד. האניה תרעד, תתנודד ותרומם פעם בדחיפות ופעם לאט. ומה מאד נעים אז לשבת בתאים המרוחים ולשמוע את קול השאון הזה ולדעת כי האניה חזקה היא! אניות אחרות בלי ספק כבר הודקו, לו היו במקומה. הקרח ישָבר בהנגפו בצדי האניה; גלי רגבי קרח נשבר יתפוצצו תחת בבד משאה, ואנחנו שוכבים בטח כמו על מצע רך. עוד מעט ושב השאון לדממה, והאניה תשוב אל מקומה הראשון והמנוחה שוררת בכל כבראשונה".

ביום השני נשאה האניה ביחד עם רגב הקרח דרומה על פני מים נקיים. ננסן אמר להחל מסעו באניה, אך המכונה נפרדה לחלקיה ועת רבה תעבר טרם יעלה בידם לחברם. עמק הים היה ביום הזה 140 אמה. ננסן צד הרבה יצורים קטנים בים; ביניהם נמצאה תולעת הציר, השוחה היטב בים. אבל קשה היה לו מאד לפרש מכמרת, כי כמעט נמצא נקב בקרח להוריד בו את המכמרת, והנה נאלץ להוציאה כרגע, פן יקפא הנקב ונקרעה. ביום 13 אוקטובר הוסיף הקרח להעיק ביתר עז; הוא הסב הפעם עמל רב להנוסעים, כי הרס את בארם – האגם אשר שאבו ממנו מים מתוקים לשתיה, ואחרי כן כסו רגביו את עגלות החרף והקרשים שהיו על פני הקרח, ויכסו גם אחד העגנים והעבתים הקשורים אליו. וגם על ראשי הכלבים רחפה סכנה, ויאלצו הנוסעים למהר ולהציל את כל אלה מכליון. אבל עתה התאמת הבטחון שבטח ננסן באניתו החזקה, כי היא לא יראה מפני המועקות האלה; ובעת כל השאון הרב לא פחד לב הנוסעים, ויוסיפו לשבת בתאיהם ולשוחח בשמחה. וכאשר קם השאון לדממה צוה ננסן לחבר את המכונה לנסוע הלאה כי התפזר הקרח.

ביום 14 אוקטובר שמו את המשוט במקומו, גם המכונה

הוכנה כראוי והנוסעים יכלו לנסוע לדרכם כאשר יִפָּרֵד הקרח כליל בבקר. המועקה תרפה ותחזק פעמַים ביום. תעלה פתוחה היתה לפניהם ומרחוק נראה להם הים הנקי במרחב גדול מאד. בלילה אחרי כלות ננסן לכתב בספר זכרונותיו הלך לישן, וטרם נרדם קרא את ספרו של דַרוִין „על דבר מלחמת הקיום״, והנה פתאם שמע קול שאון הכלבים אשר היו על פני הקרח. ויקם ויצא אל תא־החברים לצַוֹּת לאיש לצאת ולראות מה הוא קול השאון. ויצא הנסן וישב כרגע, ויאמר כי כמדומה לו שראה באפלה איזו חיה גדולה. ויאמר ננסן: „אם כן המיתוה!״ וימהרו אנשים אחדים עם קנה־רובם, ויעלו על המכסה ויורו עד תשע פעמים. וישובו יוהנסן והינדריקסן לקחת עוד כדורי עפרת ויאמרו כי היריות המיתו דב, יען כי נשמע קול נהם דב נפצע. וילכו ארבעה אנשים לבקש את המומת, ואמנם מצאו גור דב מתבוסס בדמו. עתה נוכחו האנשים כי ראו שני דבים – אם ובנה. אבל האם הנפצעה נעלמה. את הדב המומת נשאו אל האניה. ביום השני השתומם ננסן על כי לא נפרד הקרח, אף שהיתה בלילה מועקה ונפוץ חזק. ויצו להכין קיטור, והוא הלך על פני הקרח לִראות עקבות הדבים. וימצא לא רק עקבות הדב־האם הנעלמה אמש, כי אם גם עקבות דב שלישי נפצע, אשר זחל על ארבע רגליו, וישאיר אחריו על הקרח רצועת דם. וישב ננסן לקחת את קנה־רובהו ולקרוא לחבריו ללותו. הוא קוה כי בין כה וכה יִפָּרֵד הקרח, ויוכל לשים את האניה לדרכה אחרי הציד; אבל הוא טעה הפעם בחשבונו.

וישם ננסן את סנדלי־השלג על רגליו, וילך לבקש את הדבים בלוית חבריו וכלביו. כעבור רגעים אחדים מצאו את הדב הַפצוע ויגשו אליו, אך הוא נס מפניהם, ויפל אל אגם מים, בראותו כי אין לו מפלט אחר מאויביו. הכלבים סבו את האגם, ויהיו נכונים בכל רגע להתנפל גם הם שמה לולא עצרום האנשים. ויכינו עניבה גדולה וכאשר צף הדב רגע על פני המים נאחזה רגלו האחת בעניבה, וכדור עופרת חרר אל מחו. ובעת הסָּחבו אל האניה הלך ננסן לבקש את הדב־

האם, אך לא מצאה; ובשובו ראה כי תקותו לצאת באניתו אל הים נשארה מעל, כי תחת להִפָּרד התלכד הקרח עוד יותר. אחרי הצהרים יצאו ננסן והנסן לבקש את הדב־האם. ואמנם היא שבה לראות מה נעשה לבנה המת; אך החשך בא ועקבות הדב נעלמו מעיניהם. במקרה הזה אבדו לנוסעים לדאבונם שני כלבים, שברחו בלי ספק מפחד. ביום 16 אוקטובר הגיעה האניה אל 78°6 של הרחב הצפוני – היא מוספת להסוג דרומה. ביום השני הוסיף הקרח פעם להעיק ופעם להִפָּרד. ביום 18 אוקטובר היה להם עוד ציד דבים. יוהנסן עסק בבקר בחקירותיו וישמע נביחה, וירא והנה דב עומד לפני האניה ויור לו וימיתהו. אחרי כן קרב עוד דב אחד אליו ואל הנסן שהיו עסוקים יחד בחקירותיהם; ויזדרז הינדריקסן ויור, אך כדור עפרתו נעצר בקנה־הרובה, כי תאוה עזה היתה להינדריקסן למרוח תמיד את קנה־רובהו בשמן; ויור הנסן וימיתהו. הדב השני היה גדול מאד, אשר לא ראו הנוסעים כמהו לגֹדל עד היום ההוא.

ננסן ישב בחבית־המצפה בחפצו לראות יבשה. אבל אם אמנם היה האויר צח בכל זאת לא ראה כל עקבות יבשה; גם המים אשר היו מצפון נעלמו והכל קפא. בלילה התפזר הקרח מעט. ביום 19 אוקטובר אמר לנסות לנסוע בעגלת חרף הרתומה לכלבים. בראשונה נהגו הכלבים היטב, אך כאשר הגיעו אל גבעת קרח ויאלצו לנטות הצדה וישובו לרוץ בכל מאמצי כחם אל האניה. כל קולות ננסן, צעקותיו וגערותיו בהכלבים לא עצרום מרוצם עד אשר עיפו, ויִוָּכחו כי טוב להם לשמוע בקול מנהיגם וללכת אל אשר יצוה אותם. אולם רק רגעים אחדים הטו אזן קשבת לקול מצום, כי עד מהרה שבו עוד אל כסלם לרוץ דוקא אל עבר האניה. ננסן עצרם בכח, הכה בשוטו, ויקלל ויחרפם, אך לשוא היה עמלו: הם הוסיפו לרוץ במהירות רבה. לאחרונה נשען ננסן ברגליו על הקרח ויעצרם; ויהי אך הרפה מעט וישובו לראות כמשגעים; וישתרע ננסן בעגלת החרף והם דאו כעל כנפי נשרים; כה קרה פעמים אחרות. בקצרה, הנסיון הראשון לא עלה לננסן יפה.

מיום 21 עד יום 25 אוקטבור היה מצב האניה לא טוב מאשר לפני זה: היא נסוגה אחור אל דרומית־מזרחית. מועקות הקרח נשנו פעמים רבות. ביום 25 אוקטובר החלו רחיי־הרוח לעבוד עבודתם להניע את הדִינַמו, ובפעם הזאת האירו הנוסעים ראשונה את חשכת הלילה באור האֶלקטרי; האור הזה הפיח בלבם רוח גיל ואמץ. ביום 26 אוקטובר הראתה אבן־הבחן, כי האניה החלה להתקדם צפונה. על כן היה היום הזה ליום שמחה לַנּיסעים ויכינו משתה שמנים בערב; וישתו כוסות לשלום „פרם". אחרי הארוחה הגישו יין־ענבי־האדמה ולמונים. ואחרי כן חלקו לכל בני הסירא פְּרָסים כפי שהמציא הרופא בליסינג הלֶץ. הפרס הראשון היתה מטבע של עץ־„פרם", שצריך היה לשאתה על פתיל בד על הצואר; הפרס האחרון היה ראי קטן למען יראה בו מקבלהו בשמנו מיום ליום. בערב הזה הורשה לקטר טבק בתא־החברים. וישבו אל השלחן לשחק בכרטיסים ומקטרותיהם בפיהם וכוסות יין בידיהם, וישמחו על התקדמות מסעם.

„הנני יושב בדד בתאי – כותב ננסן – ורעיונותי ישאוני בלי רצוני אל זכרונות השנה העברה בעמדנו (הוא ואשתו) יחד שם על מכסה האניה. היא שברה בקבוק יין על שפת האניה ותקרא: יהי שמך „פרם"! ולאט לאט ירד מטה גו האניה הכבד והחזק. אנכי לחצתי את ידה בחזקה, דמעותי התנוצצו בעפעפי ותשימנה מחנק לצוארי, ולא יכלתי הוציא אף הגה מפי. האניה היקרה ירדה אל המים הנוצצים, שמש בהיר האיר הכל. עד נצח לא אשכח את הרגע ההוא, עת עמדנו שנינו ונבט אל החזיון הנהדר הזה! ועתה? מה קרה במשך ארבעת הירחים האחרונים? הים היבשה והקרח והשנים הבאות יפרידו בינינו. וכמה תארך עוד העת הזאת? מי יודע!"

בערב הזה נפרד השמש בפעם האחרונה מאת הנוסעים; מחצית אגנו נראתה אז בצהרים על פני האופק בדרום, ויאר באור ארמדם כמראה הלהב אבל בלי חֹם; ובכן הגיע ליל החרף הארוך. אבל הנוסעים התנחמו באבדן אור השמש להם,

כי תחתיו הופיע הסהר באור קפאונו, ויהי אור במושבותם גם ביום גם בלילה. – מיום 27 עד יום 31 אוקטובר לא קרום מקרים נכבדים מאד. מועקות והתפרדות הקרח הוסיפו דרכן כמאז חליפות, האניה נסוגה דרומה־מערבה, עמק הים היה לא רב. רק מקרה אחד נפל במשך הימים האלה, כי יוהנסן ראה אבן־אלגביש שעפה על פני השמים מערבה, אבל איש בלעדו לא ראה אותה. לגדל תמהונם המית פידר שועל אחד. איך באה החיה הזאת הלום? זאת לא יכלו לבאר להם. ביום האחרון היה יום הלדת סבירדרופ, ויחגו את היום ההוא כראוי וכמשפט כל חגיהם.

ביום 2 נובימבר הגיע הקר עד 30° צ׳, אבל האויר היה שקט ולא הרגישו הנוסעים את הקר. בשעה השלישית אחרי הצהרים ראה ננסן אור מוזר על פני השמים בפאת דרומית־מערבית. שם נראו עקבות השמש, העננים הקלים האירו מנגה נגדו, ויהי מראם כמראה ענן האבק אשר תרימנה רגלי גדוד רוכבים מרחוק; כל אלה היו דומים לאור הצפוני. ביום 5 נובימבר התחרו הנוסעים במרוץ על פני הקרח, ויוהנסן זכה לפרס, כי גבר על כל חבריו. ויולל אפה לביבות להיות לפרם לכל אשר יצמַין ברוצו. אך רגליהם כאבו מאד בימים האחרונים מאשר הרבו לנסות את כלביהם במסע, ולא יכלו למוש ממקומם. לכן החליטו לקשר את עיני כל אחד מהם, והוא יאמר כמנחש למי ראויה הלביבה. כלם הסכימו כי באופן כזה בודאי יותר טוב לקבל את הפרס מאשר לכתת רגליהם בעבורו במרחק פרסא או יותר. – בליל 7 נובימבר עזבו את הכלבים על פני הקרח חפשים לנפשם, אך תוצאות הדבר היו, כי עוד כלב אחד נקרע מידי רעיו לגזרים. ביום ההוא נודע להם כי האניה נסוגה אל 77°43′ של הרחב הצפוני, ויפל רוח ננסן בקרבו, וכמעט חדל מהאמין באפשרות הצלחת מסעו אל הציר, ויתעצב מאד אל לבו. עד 17 נובימבר לא שנה מצבם אף במעט לטוב, ורק ביום הזה ראו והנה התקדמה האניה עד 78°27′ של הרחב הצפוני ועד 139°23′ של הארך המזרחי. אז שב בטחון ננסן אל לבו, ויחל לקוות לימים טובים מאלה.

החרף אמנם גבר בימים האחרונים, אך „פרם" היתה למעון חם, וכל קר לא חדר אל תוכה, וכמעט לא הסיקו את התנורים בתאים. אמנם בתאים אחדים נראתה לחלוחית על פני הקירות, אך כמעט הסיקו את התנור והיתה כלא היתה. מובן מאליו כי בשבת הנוסעים במעון טוב, לחמם נִתָּן ומימיהם (מתוקים ראוים לשתיה) נאמנים, היו תמיד עליזים ושבעי רצון ממצבם ולא מנעו את נפשם לפעמים ממעשי התולים. פעם אחת בערב ישבו הנסן, בליסינג, יוהנסן וסבירדרופ אל השלחן לפני הכרטיסים, ויחפצו פתאם שנים הראשונים לעַדן את בשרם במעט שכר, כי הסכינו תמיד לחשך מעט ממנת השכר שנתן להם לשתיה. ויעלה על לב איזה לץ כי אפשר להתל מעט בקמצנים האלה, לשמחת לב כל החברים, ויערבב קַהֲוֶה בשֵׁכר הצפון אתם והם לא ידעו. בעלי אוצר השכר בקשו את יוהנסן ואת סבירדרופ לקחת חבל בַּשְּׁתִי, אבל אלה האחרונים מאנו להיות מן השותים הראשונים, כמו נבא להם לבם שיש דברים בגו. נקל לציר בדמיון את העויות פני הנסן בטעמו מן השקוי המיוחד במינו הזה, וגם בליסינג נאלץ לטעם ממנו למען החלט לדעת את מהותו, כיד חכמת הכימיה הטובה עליו. קול צחוק אדיר התפרץ מפני הנאספים בחרף השותים את הלין הבלתי ידוע.

התקוה, כי תתקדם האניה צפונה מיום ליום, גרשה כל רוח עצב מלב ננסן. ביום 27 נובימבר חשב את מעלות הרחב, שחקר הנסן לפני שני ימים, וימצא כי האניה נוסעת במעלה 79°11 של הרחב הצפוני וישמח בלבו מאד. אך מה גדל צערו בהכזב תוחלתו ביום 28 נובימבר, בהודע לו כי שגה הנסן בחשבונו, וכי באמת נוסעת האניה במעלה 78°36 של הרחב הצפוני, וחבל אבן־הבחן הראה שנוסעים הם דרומה־מערבה! אך הוא גמר אמר ללחם בכל המקרים; הוא חש בנפשו כי עליו לכלות את המסע, אשר יצלח בידו למרות כל המכשלים והגיע אל מטרתו. ואם גם לא יצלח – חשב ננסן בלבו – הכי האשם בו? הוא מלא את חובתו המוטלת עליו, עשה את כל אשר יש ביד האדם לעשות. אם יצלח, על פי המקרה, אם לא

יצלח, אך ערך הרעיון הגדול הזה לא ישונה. – ואַל־מות? למה הוא לו? לו נחוצה רק הצלחה, והיא איננה פה; כה הרגיע ננסן את רוחו הסוער. הוא גמר אמר להוציא את רעיונו אל הפעלה, להראות כי לא לשוא בטחו בו יושבי ארץ מולדתו בהתנדבם כסף רב למסעו, וכי לא לחנם הקריבה גם אשתו קרבן גדול כזה, בתתה לו להפָּרד ממנה. מסעו מחויב לצלוח בידו ויצלח!

עד 10 דֶצֶמבר לא היו כמעט מקרים יוצאים מן הכלל. האניה התקדמה לאט צפונה ותגיע עד 78°50′ של הרחב הצפוני; אור הצפון הרנין את לב הנוסעים בצבעיו הנפלאים. רק שני מקרים לא נעימים קרו להם: הכלבים טרפו עוד אחד מחבריהם, את ה„שועל", למורת רוח ננסן. ויגזר כי מעתה ישגיח אחד האנשים על הכלבים לבל יוסיפו לעשות הרע. ועוד מקרה אחד הפחידם רגע, כי נשמע קול נפץ ושבר אצל האניה – רגב קרח גדול התפוצץ ברעש נורא. כלם התאספו על מכסה האניה, כי דמו בלבם שנשברה אניתם מכח המועקה והנפץ, אך לאשרם היה פחדם פחד שוא: „פרם" הטובה היתה שלמה וחזקה בכל אבריה, לא נעשה לה כל רע.

ובליסינג האמלל חכה ימים רבים לעבודה, ויצפה לרפא חולים, אבל כמו למען הרעימהו מאנו יושבי האניה להֵחָלות אף אם גבר הקר עד 36° צ׳, אם כי לא נשמרו מפניו, ויתהלכו על פני המכסה לבושים בגדים קלים. וירא כי בטלתו תוכל להביאו לידי שִעָמום, ויחל להוציא עתון ויקראהו בשם „פרמסיה". הגליון הראשון הופיע ביום 10 דצמבר. בו האר בליסינג הלץ בחרוזים, כתובים ברוח התולים, את חיי הנוסעים משחקיהם, עליצותם. ובתוך יתר אמריו לא נמנע אגב אורחא מהתלוצץ באחד מחבריו וגם בעצמו. כלם עברו תחת לשון בקרתו הליצנית. בסוף הגליון הופיעה מודעה כזאת:

„אזהרה".

„הנני מוצא לנחוץ ולחובה להזהיר את הקוראים ממתקן־

שעונים נודד, שבא זה מקרוב לגור בשכונתנו. הוא לוקח שעונים על מנת לתקן, ואיננו משיבם ליד בעליהם. עד מתי יוסיפו מעשים כאלה להעשות לעיני פקידי הממשלה? ואלה סימניו: קומתו ממוצעת, שערותיו צהובות־כהות, עיניו אמוצות, זקנו צהבהב ועגול, כתפיו רחבות. בכלל מעידים פניו על טוב לבו.
א. יולל.

נ. ב. האיש המצויר פה בא אתמול אל בית מערכתנו לבקש עבודה, לכן נמצא לנחוץ להוסיף על סמניו את הפרטים האלה: אחריו תנהר תמיד להקת כלבים גדולה, הוא לועס טבק, שעקבותיו נראים על זקנו. זהו כל אשר יכלנו להוסיף, יען כי לא היתה לנו הצדקה להביט אליו בעד זכוכית־מגדלת.
בית מערכת „פרמסיה".

— א. יולל הוכיח אחרי כן כי הוא לא היה בעל המאמר הזה וכי זיפו את חתימתו, ויועיד למשפט את העורך, ויהי המשפט הזה מסכסך עד מאד, והבית־דין לא יכל לחקר עד תכליתו כל הימים.

כה בלתה החברה העליזה את ימיה, בעת אשר ננסן היה שקוע בחשבונות המעלות שתעבר „פרם". באותו היום בערב הגיעה עד 79° של הרחב הצפוני ועד 138°14′ של הארך המזרחי, גם מצב הרוח נתן תקוה בלבו כי יתקדם אל מטרתו סוף סוף. ביום השני הלך ננסן לשוח, אך מה קשה ללכת בחשך על פני גלי קרח צבורים; הוא נפל ויפצע את ברכו הימנית, ובכל זאת לא עצרהו המקרה הזה מהוסיף לשוח. ביום 12 דצמבר בבקר הלך עוד פעם למרחוק. בערב ישבו כלם אל השלחן וישחקו בכרטיסים, והנה הרימו הכלבים על מכסה האניה קול נביחה נוראה. ויצא מוגסטד לראות. והקול הולך הלך וחזק. וישב מוגסטד, ויודיע כי הכלבים עומדים על שפת האניה ונובחים למול צפון, וכפי הנראה יש שם איזו חיה, כמדומה לו, שועל. אבל הכלבים לא ירימו שאון כזה בשמעם צעדי שועל. ויצאו ננסן ויוהנסן ויביטו גם המה לפאת צפון, אך שם רק חשך ואפלה ומאומה לא נראה. ויאמר ננסן כי

טוב לפַתח מוסרות כלבים אחדים וללכת עמם צפונה. אך הכלבים האלה יראים להתנפל על הדב אם באמת שם הנהו. האנשים שבו אל האניה ונורדל נשאר לעמוד על המצפה ויליל הכלבים לא חדל. לשוא יצא נורדל לראות את סבת השאון - אין כל תמונה לפניו! אחריו בא הינדריקסן לעמוד על המצפה.

ויצוהו ננסן לעשות איזו מלאכה. ויהי בלכת הינדריקסן למעשהו וירא והנה שלשה כלבים אינם; וירד אל התא ויודיע לננסן. יוכל היות כי זאת היתה סבת השאון, אף אמנם רחוק מאד להאמין כי יתעצבו הכלבים אל לבם בברוח מהם אחדים מחבריהם. וילכו האנשים לישן. ביום השני בבקר לא חדל היליל עדנה, וילך הינדריקסן לבקש את האובדים. ויעצהו יקובסן לקחת קנה־רובהו אתו, אך הוא לא שמע לעצתו. וננסן ישב וחשב כמה נפט הוציאו במשך ימי המסע ולכמה ימים ישפק להם עוד, ופתאם שמע והנה קול קורא על המכסה: „לכו וקחו קנה־רובה!" ברגע אחד קפץ ננסן אל מפתן התא, והנה התפרץ הינדריקסן בשאפו רוח בכבדות ויקרא: „קנה רובה, קנה רובה!" הדב נשכהו בצדו. ויקח ננסן והינדריקסן איש איש קנה־רובה בידו, ויעלו על המכסה. והקברניט לקח גם הוא קנה־רובה וימהרו שלשתם אל הדב. אבל ברגע הזה היו נקבי קנה־רובה ננסן אטומים באניצי פשתן, קנה־רובה של הינדריקסן היה, כדרכו, משוח בשמן רב, אשר קפא מקר, ולא יכל לירות. ועד כה וכה והדב קורע לגזרים את אחד הכלבים אצל האניה. על ידם עמד הקברניט ויוצא גם הוא בכבדות את הפשתן מקנה־רובהו ולא יכל, וישלך אותו בקצף ויחל לבקש כידון לדקר בו את הדב. חברם הרביעי מוגסטד הוציא כבר לריק את כל כדורי העופרת שהיו לו, ויניע בקנה רובהו הריק באויר, ויעורר את חבריו להמית את הדב. החמישי, הנסן, בקש כדורי־עפרת. לאחרונה בא יוהנסן וַיור להדב, אבל יריתו הועילה מעט. הדב השליך טרפו וינהם. אחרי כן ירו לו עוד כדור שני ושלישי ולאחרונה שלח לו גם ננסן את מנחתו – כדור עפרת אחד, אחרי אשר עלתה בידו להוציא את אניצי הפשתן מקנהו, ובזה בא קץ

לחיי הדב. אבל לגדל תמהונם היה הדב, שהקים שאון רב, קטן ודל.

וננסן הלך לבקש את עקבות הכלבים האובדים. החשך היה גדול, הקרח – מלא מכשלים, ויאלץ לפעמים לזחל על ידיו ורגליו, הכלבים סבוהו ויריחו את האויר ויַראו אותות פחדים. ויאמר ננסן בלבו כי בודאי דב קרוב אליו. והנה ראה איזו חיה מתגוללת על הקרח, ויתבונן והנה כלב קרוע שוכב על הקרח. זה היה „רע־יוהנסן" – כן קראו אותו בשמו בעודנו חי. הכלב הזה היה חזק מאד ומהיר, אך הוא הצמַין בשנאתו את בני האדם. ביחוד שנא תכלית שנאה את יוהנסן, ולכן קראו לו בלשון סגי נהור: „רע־יוהנסן". וישחה יוהנסן לראות את נבלת הכלב ויאמר אליו ננסן: „ומה, השמח אתה כי מת אויבך?" – לא – ענה יוהנסן: צר לי מאד כי לא הספיקה לי העת להשלים אתו לפני מותו. עוד שני כלבים מתים מצאו על פני הקרח, ויקחום על שכמם וישובו אל האניה. אך את הדב לא מצאו, אף שלפי העקבות נראה ברור כי היה פה דב, אשר סחב את הכלבים האמללים על פני הקרח.

שלשה כלבים אבדו בפעם אחת! האבדה הזאת איננה חוזרת לבני הסירא. ויתעצב ננסן מאד, על כי מספר החיות האלה הולך וחסר; עתה נותרו לו רק עשרים ושלשה כלבים. אך בשובו אחרי כל המבוכה הזאת אל תָּאו אמר לו יולל המבשל: „ראה תראה כי תלד „קְוִיק" היום גורי כלבים קטנים". ואמנם בשבתו בערב בתא־החברים בא מוגסטד – המשגיח על הכלבים – ויבשר את חבריו כי ילדה „קויק" את גורה הראשון. עוד מעט ויולד גם השני גם השלישי. הבשרה הזאת היתה כרפאות תעלה לפצעי לב ננסן וחבריו. ויפנו ל„קויק" מקום טוב ומרוח על מצע רך בארגז גדול בביאה. ויקו ננסן כי יחיו גורי הכלבים למרות הקר המגיע לשלשים מעלות של צילזיוס.

מאז והלאה נשמרו הנוסעים מאד לנפשותם ולא יצאו עוד אל הקרח בלי נשק, ויקחו אתם סכינים ורמחים. ביום

14 דצמבר בא מוגסטד ויודיע כי כבר נולדו לקויק חמשה גורים, וינחמו בהם הנוסעים על אבדן כלביהם. אחרי כן בא מוגסטד עוד פעם ויודיע כי שומע הוא קול יליל הכלב האובד. ויטו האנשים אזן ויקשיבו והנה אמנם קול בקול כלב נשמע מרחוק. וכצאת הינדריקסן אחרי ארוחת הבקר להאכיל את הכלבים ראה והנה האובד והנדח עומד על יד האניה ומחכה כי יעלוהו אל המכסה. הכלב היה רעב ויתנפל על האכל בתאבון, אך שלם היה בכל אבריו. ביום השני ראה הינדריקסן שועל וגם פטרסן ראהו. המקרה הזה העיר תמהון בלב ננסן. הוא ראה שועל בפעם האחרונה במסעו זה בהיותו עוד בדרום אצל אדמת סַנניקוב, אבל לא קוה לפגש בחיה הזאת הרחק מהיבשה. ועל כן החל לחשב אולי יש יבשה קרוב למקום עמדת „פרם" והיא איננה דרושה הפעם למטרתו כלל.

החקירות שנחקרו בפעם האחרונה הראו לדעת, כי כבר הגיעה האניה עד 79°8′ של הרחב הצפוני; המצב הולך הלך וטוב. אך על דבר אחד השתומֵמו: מדוע אין עוד שלג? הנה חג יום הלדת הנוצרי ממשמש ובא ושלג אין! – ננסן כאיש נורוגי אהב מאד את השלג. „בכל עת מסענו – מתאונן ננסן בספרו – לא ירד לנו שלג אף פעם אחת! הגרגרים הקשים היורדים פה לפעמים אינם שלג. האח! השלג הלבן והיפה היורד לאט והמכסה כל במעטהו הצח – אין יפה ממך בתבל! מה נפלאה ומה רכה היא לבנוניתו!! מדבר הקרח חסר־השלג הזה דומה לחיים בלי אהבה. האהבה היא שלג החיים. מה הם חיים בלי אהבה? הם דומים לקרח קר, שמם ומרדף מרוחות סופה וסער".

ביום 16 דצמבר בא הינדריקסן אל תא־החברים במנוחה, ויספר כי שמע על פני הקרח קולות מקולות שונים. מצפון נשמע לו כמו התנגפות הקרח באדמה, אחרי כן נשמע באויר רעם גדול, עד כי קפצו הכלבים בבהלה ממקומם וינבחו. אבל כל שומעיו צחקו עליו ועל חזיונותיו אשר יספר חדשים לבקרים. ובאמת חֻנן האיש הזה בחוש דק מאד שכם אחד על כל חבריו. ביום 20 דצמבר באכל ננסן את ארוחת הבקר התפרץ הינדריקסן אל התא ויקרא כי כמדומה לו שראה דב,

וכי כלב אחד רץ מהר אל המקום ההוא ששם עומד הדב. ויצא ננסן וקנה־רובהו בידו, וירא והנה על פני הקרח עומדים אנשי האניה, אך כל דב לא ראה. עת רבה עברה טרם שב הכלב אל האניה; הוא רדף אחרי הדב אשר עקבותיו נראו לא הרחק מזה. אז עשו סבירדרופ והנפח לָרס מצודה גדולה על פני הקרח לכבוד הדב. אך לבלי ילכדו בו הכלבים תלוהו מרום על משקוף לבלי יוכלו הכלבים להשיגו. כל הכלבים ישבו בערב ההוא על שפת האניה ויחרצו לשונם להמכונה החדשה הזאת.

ביום 21 דצמבר השליכו את אבן־הבחן, הקשורה לחבל שארכו – 3310 אמה, המימה, אך בכל זאת לא השיגה את קרקע הים, וחבל יותר ארוך לא היה לננסן. בלילה ההוא המיתו עוד דב אחד. הראשון אשר ירה לו היה יקובסן, אבל הדב מהר להמלט. וימהר יקובסן לקרוא לרעיו ויעלו אחריו מוגסטד, הינדריקסן וסבירדרופ, ויראו והנה הדב הולך וקרב אל האניה; הוא ראה את המשקף והמצודה, וישם פניו אליהם. בעיון רב התבונן אל המכונה הזאת, ויעמוד על רגליו האחרונות ואת רגלו הימנית הראשונה הניח על המשקף. אחרי כן פנה בחשר אל הנתח הנעים מאד לחכו, אבל הוא ירא לגעת בו. סבירדרופ חכה בלב נפעם כי עוד מעט ונלכד הדב במכמרת, אבל הוא עזבה ויפנה אל האניה. אחרי כן שב עוד פעם אל המצודה, ויבט אליו בעיני תמהון, וישב אל האניה. פה ירו לו סבירדרופ ורעיו וישימו קץ לחייו. ביום הזה העלו האנשים את החמרים הקלים להשָׂרף, כמו אבק־שרפה וכדומה, מן התא התחתון אל מכסה האניה ואל שפתה. הזהירות הזאת נעשתה למען שמר על האניה לבלי תתפוצץ לשבבים בבער בה בערה לפתע פתאם על פי מקרה.

פְרִידְטִיוֹף נַנְסֶן

וּמסעותיו.

(עם תמונתו).

חֻבַּר על ידי

שלמה בֶּרְמַן.

ספר שלישי.

הוצאת „תושיה".

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס שלמה בעלכאטאווסקי.

Фридтіофъ Нансенъ умасаотовъ.

т. е. **Фритьофъ Нансенъ и его путешествія.**

Состав. С. Берманъ.

Книга III.

Изданіе „ТУШІЯ".

ПЕТРОКОВЪ. 1899.
Типографія Ш. Белхатовскаго.

Дозволено Цензурою,
Варшава 20 Іюля 1899 г.

א.

חג ראש השנה הראשון באניה.

ויגיע יום 23 דצמבר. היום הזה הוא חג קטֹן בנורוגיה. ולמען שמח את לבבם, אמרו הנוסעים להכין להם חזיון נהדר. ויקדחו חר בקרח ויניחו שמה פירוקסילין (חמר בוער) ויבעירו. ויתפוצץ הקרח וישמיע קול נפץ אדיר, אך, בכלל, לא בֻלע לקרח מזה, רק מסביב לחר נעשו סדקים מעט. ביום 24 היה קֹר של °37 צ׳. הירח יקר הולך ודממת ליל־הציר שוררת בכל. לפי החשבון נודע לנוסעים, כי הגיעו עד '79°11 של הרחב הצפוני. בערב יום הלדת הנוצרי הוכן משתה גדול, ויכבדו את האניה באורים. כל המנורות הָעלו, סיגרות ויין אלכוהל א) הֻרשו לכל החברים לכבוד החג. הנסן הגיש את המתנות הנהוגות בחג הזה בנורוגיה: שני ארגזים. האחד הוא מתנת אמו, והשני — מתנת העלמה פִינגֶר, כלתו, ויחלקו את המתנות לכל החברים, ושמחתם גדלה מאד. אחרי כן הופיע העתון „פרמסיה" ויקראו הנאספים את שיריו ומאמריו, שתוכנם הוא רק מחיי הנוסעים „בפרם". בליססינג, כדרכו, התלוצץ בחבריו ובנעליהם המשונים, וציורי התולים הופיעו תחת כל שיר. בין המודעות הופיעה מודעה כזאת: „ברחוב הצנורות נומר 2 ימכרו עתה בגדים ישנים מאשר אין מקום פנוי בשבילם. ויען כי זה כמה פעמים הציעו להשליכם משם, וההצעה לא יצאה אל הפועל, לכן אֻלצתי למכרם. הבגדים – טריים, כי ימים רבים שכבו במים מלוחים". אחרי

א) נפלא היא, כי בתכנית הכנותיו יאמר ננסן, כי לא לקח אתו כל משקה אלכוהל, ובחג הזה הופיע פתאם יין כזה!

כלותם לקרוא את העתון, שרו וינגנו בבלי שיר, ורק אחרי חצות הליל הלכו איש איש למשכבו.

ביום 26 דצמבר הגיע הקר עד 38° צ'. קר כזה לא היה עוד במקום ההוא מאז שבתם בו. והנוסעים לא שמו בכל זאת לבם אליו, ויתעסקו בהתחרות ירית־חצים מקשת. הקשת והחצים הם מנחת העלמה פוגנר. וזה דבר ההתחרות: על האיש, אשר יחטא המטרא, לתת לרעהו סיגרה אחת. ביום 27 דצמבר הוסיפו את משחקם זה על פי הצעת יוהנסן, אשר בחר בו לאסונו, כי אבדו לו כל סיגרותיו בשחקו. ביום 28 דצמבר כותב ננסן, כי על הקרח קרוב „לפרם" הופיעה תעלת מים רחבה. המצב הזה יכול להסב נזק גדול להאניה, כי במקום התעלות שם תגדלנה מועקות הקרח. אך נוסעינו לא שמו לבם כלל אל התעלה ולא עשו כל זהירות להמָלט על נפשם, בהחל הקרח להעיק מכל העברים. בעמדם על המכסה הביטו בקר־רוח בהכות הקרח על צדיה ויתפוצץ וירד התחתיה.

ביום הזה קרא ננסן את קורות מסע קֶן (1853—55) ואת כל התלאות אשר מצאו את הנוסע הזה בדרכו, כי מתו כל כלביו, וגם אנשיו חלו במחלת הצינגה ויתר המחלות וימותו. ויצחק ננסן בקרבו על החלטת קן אשר החליט, כי לאנשים אירופים לא יתכן לחיות בארצות־הציר מבלי החליה, בעת אשר ליושבי „פרם" לא קרה עוד כדבר הזה. הוא חשב לקלות דעת לקן, שנועז לנסוע בארצות כאלה בלי הכנות ובלי זהירות, ואשר יתאונן אחרי כן, כאשר לא עלתה לו הנסיעה יפה. היתכן, כי יחלו אנשי „פרם" בעוד מזון מבריא וטוב לפניהם, בעת האניה חמה וחזקה ובעת אשר כל תוגה ודאגה לא תקדרנה שמי חייהם? לא, אמר ננסן בלבו, כזאת לא תוכל להיות ולא תהיה!

היום יום 31 דצמבר הגיע. תנועת חיים התעוררה בקרב האנשים לקראת יום המחר, יום ראש השנה החדשה. הלילה היה נפלא במראהו ונהדר בגאון האור הצפוני, אשר פרש את מעטהו על פני השמים. כל האנשים התאספו באולם האניה. בראשונה קראו את העתון „פרמסיה". תוכן הגליון החדש הזה

היה רק שירים, כי בליססיגג העורך אהב מאד להתרפק על בנות־השירה, ועוזרים אחרים, שישתתפו בעתונו, לא היו לו. השיר הראשון היה לכבוד ראש השנה. בו פנה המשורר אל השנה החדשה ויאמר. „שלום לך, ילדה! אמך הזקנה היתה גבורת־חיל ואמיצת־הלב. עתה הגיע תורך. ראי, הוכיחי לבני תבל לדעת, כי עטרתך הולמתך. לכן את זאת תדעי: לעמוד במקום אחד איננו חפצים וכו' וכו'".

אחרי כן אכלו הנוסעים פרי האֲנַנָסים, תאנים, עגות נפת וממתקים. בחצות הלילה הביאו יין אלכוהל וסיגרות. בהכות פעמון השעון שתים עשרה שעה, עמדו כל האנשים על רגליהם וננסן נשא מדברותיו באזני רעיו. אחרי כן שרו שירים לאומיים, וננסן קרא את הטלגרמה שקבל ממוֹלְטֶקֶה־מוּאֶה בטרומסיו. הטלגרמה נכתבה בחרוזים. ומי ימלל רגשי לב ננסן בהגיע יום 1 יאנואר שנת 1894! בבקר ההוא העירהו קול יולל העלז, שנשא לו על טס ספל קַהוה תוּרְכִּי – מנחת העלמה פּוֹנגר –. ננסן שער ומצא, כי ארך היום הולך וגדל. אות הוא כי לא יעברו ימים רבים – והשמש תֵּרָאה בהדר גאונה.

„הנני שוכב במטתי – כותב ננסן – קורא, כותב וחושב מחשבות. רגש נפלא יתקף תמיד את האדם בכתבו בפעם הראשונה את יום ראש השנה. אז יבוא לידי הכרה, כי השנה הישָׁנה הלכה לה אל הנצח, כי באה על מקומה שנה חדשה, וכי עליו להיות נכון ללחם במקריה. מי יודע מה תשא בכנפיה? בלי ספק גם רעה, גם טובה. אבל הטוב רב מהרע. להתקרב אל ביתנו, אל מטרתנו – באופן אחר לא יוכל להיות, כן. שאי אותנו, אם לא למטרתנו, כי קצרה העת לזה, אבל, לכל הפחות, הלאה בדרכנו. אמצי את בטחוננו. אבל יוכל היות... לא, לא יוכל היות! אנשים אמיצי לב כבאים להשיג מטרתם. בלבם אין כל שפק. איש איש מאנשַׁי הקדיש את נפשו ורוחו להתקדם הלאה – צפונה. הנני קורא את מחשבתם. זאת מעל פניהם, היא נשקפה מכל מבט עיניהם, בכל עת הודע לנו, כי נסע צפונה; ואנחת־יאוש משותפת מתפרצת מלב כלם, עת יוָּדע לנו, כי נשאים אנחנו דרומה. הם מאמינים בי ובהשערותי.

ואולי שגיתי והנני מוליכם בדרך תועים? הוי, לא יכלתי עשות אחרת! כחות נעלים מושלים בנו. כלנו נולדנו במזל טוב או במזל רע. עד עתה נחני מזלי הטוב, היתכן כי יכבה נגהו? יוכל היות שאמונה טפלה היא, אבל אני מאמין במזלי!"

ביום 3 יאנואר היה קר של 40° צ'. — „ואם נוסיף לזה גם הרוח החזק שנשב אז, נחוץ להודות שהיה אמנם „קריר לשבת בצל" — אומר ננסן בהלצה. הוא וסבֵּידררופ החליטו, כי אחרי תם ימי החגים נחוץ להחל לעבוד כקדם, כי לעת עתה הם חיים חיי־בטלה. ואמנם עבודה נמצאה לכלם דַים. האחד עבד עבודת הנגרים, השני — עבודת הנפחים, אלה התעסקו בחקירות גרמי האויר, ואלה — בחקירות התכונה, וכדומה. את הקור לא הרגישו כלל. הנסן, למשל, קפץ פעם אחת מן התא אל מכסה האניה לבוש רק כתנת ומכנסי בד; הוא הבטיח את ננסן כי לא קר לו, וכי לא היו עתותיו בידו ללבש את בגדיו. ביום 4 יאנואר הרגיש ננסן עוד פעם, כי השחר יארך, ותקותו, כי כל חפצי לבו יאתו לו תתקפה יותר ויותר. ביום 8 יאנואר חשב עוד פעם וימצא, כי הגיעו אל 79° של הרחב הצפוני, אחרי אשר נסוגו כבר מעט ממנה. ננסן האמין, כי ההצלחה האירה לאניתו ביום הזה, יען כי הוא יום הלדת בתו הקטנה. הוא איש אוהב משפחתו מאין כמוהו. בנשאו דבריו על אשתו ובתו יהפך פתאם למשורר ומליץ.

ביום 12 יאנואר היתה מועקת הקרח באגם המים, אשר לפני האניה. „פרם" מתקדמת והולכת צפונה ביחד עם הקרח. ננסן חושב, כי זהו מזלו של ליף בתו. וביום 14 יאנואר אחרי השבו מעלות הרחב והארך מצא, כי הגיעו אל 79°19′ של הרחב הצפוני ואל 137°31′ של הארך המזרחי. הקרח שהיה שקט ביום העבר התנגש פתאם ביום הזה. ננסן הלך אז לשוח לתמו, ויגיע אל מקום מועקת הקרח. פתאם התנועעו הרגבים תחתיו ומסביב לו בקול שאון נורא. ויקפץ ננסן וימהר לנוס כארנבת, כמו לא ראה ולא שמע מעודו כדבר הזה. ביום השני הלך הוא ואחרים מרעיו לשוח על פני הקרח החלק

והישר. ותבוא מחשבה בלבו לנסות מסע בעגלות החרף הרתומות לכלבים. הרעיון הזה, אשר נשא בחבו עוד בהיותו בארצו, חזק עתה בלבו עוד יותר. הוא האמין אמונה שלמה, כי יִתָּכן להשיג באופן זה את הציר הצפוני, בעזבו את האניה לגמרה ולשוב אל ארצו, או דרך ארצות פרנץ יוסף ושפיצברגן, או דרך חוף גרינלנד המערבי. אבל רעיון אחד העיק על רוחו: הבצדק יעשה, אם ילך הוא לבדו ואת יתר רעיו יעזב? ומה אם ישוב הוא לביתו והם לא ישובו? אבל לאיזו תכלית בא הלום? הן לחקור את הציר, ובעבור זה נתנו לו הנורוגים כסף. לכן עליו החובה לעשות את כל אשר ביכלתו ולהשיג את מטרתו.

ביום 16 יאנואר שקט הקרח במכונו, וביום 18 יאנ. נשב רוח חזק ובכל זאת הגיע הקר רק עד 25° צ'. הנוסע פַּיאֶר באר את החזיון המוזר הזה, באמרו כי הרוח יחם בעברו דרך אגמי המים הנולדים על פני הקרח. אבל ננסן הוכיח את משוגת פייאר בזה, שלא היו כמעט בעת ההיא אגמי מים. ועל כן יבאר באופן אחר: חם האויר, למרות הרוחות המנשבות, הוא מאשר ירד האויר מהשכבות העליונות אל השכבות התחתונות, וידוע, כי במקומות אשר האויר התחתון יגע בקרח ושלג שם האויר העליון יותר חם ממנו. בלילה העבר חלם ננסן חלום, כי הגיע אל הציר, וישב דרך ארץ פרנץ יוסף הביתה. וכאשר שאלוהו מה ראה? לא ידע לענות דבר, כי שכח לחקור חקירות נאמנות, ורק בהשָׁאלו הבין מה הסכיל לעשות. כחלום הזה חלם לו גם במסעו באי גרינלנד, ועל כן יאמין ננסן, כי כאז כן עתה יצלח חפצו. כן פתר את חלומו.

מיום 19 יאנ. עד יום 23 התנהגו הימים כסדרם, בלי כל מקרים יוצאים מן הכלל. השחר החל אז להאיר באור בהיר, והאניה הגיעה אל 79°95' של הרחב הצפוני. ביום 23 יאנ. בעלות ננסן אל מכסה האניה ראה את הכלב „קיפַּס" יושב ונובח מול פאת מזרח, ויבן ננסן, כי שם תמצא חיה, ויקח קנה־רובה קטן, וילך עם סבירדרופ ועם עוד איש אחד לראות את

החיה. הכלב רץ לפניהם מבלי חדל לנבוח. האנשים לא ראו מאומה, אם אמנם לטשו עיניהם אל כל העברים. ויעל ננסן על פסגת קרח, וירא בין הרגבים איזה דבר שחור, ויאמר: „שם כלב שחור!" אך סבירדרופ ענהו: „לא, כי אם דב"; ויקח ננסן את קנה רובהו ויקרב אל החיה לירות בה. ובגשתו אליה ראה והנה הוא סוס־ים, אשר התנפל כרגע המימה, ויחדל לירות, כי לירות בסוס־הים מקנה רובה קטן הוא כמו „לשפך כד מים על ראש האוז". וירץ ננסן אל האניה לקחת את הכידון וקנה־הרובה הגדול, אך בין כה וכה וסוס־הים נעלם. הופעת סוסי־ים בין רגבי הקרח הצבורים בים שעמקו יותר מאלפים ושמונה מאות אמה, היתה בעיני הנוסעים לפלא. — ביום ההוא כבר הגיעו עד 79°41′ של הרחב הצפוני ועד 135°29′ של הארך המזרחי. ענני השמים נשאו על כנפי הרוח צפונה, אות הוא, כי תתקרב האניה במהירות אל מטרתה.

ביום 26 יאנ. הלכו ננסן וסבירדרופ לראות את מחשף־הקרח הגדול, וילכו לארכו כשלש עשרה פרסאות, ובשובם אל אניתם התנודדו רגבי הקרח ויתפוצצו, ויצברו, ויצבו כמו נד משני עברי ההולכים, אשר אלצו להמלט אל הקרח הישן. ביום השני כבר החל לגבור אור היום, עד כי יכלו לקרוא עתונים בלי אור הנר לנגדם. בצהרים נדמה לסבירדרופ שראה יבשה, אבל, כאשר נודע אחרי כן, שגה הוא ברואה. בערב היתה מועקת קרח נוראה מאד, שארכה כשתי שעות. קול רעם נשמע מכל העברים, רגבי הקרח נשברו ויצבו כמו נד, ויקרבו הלך וקרב אל האניה, ויעיקו עליה והיא תתנודד ותרעד, תעל ותשפל, אך כל נזק לא נעשה לה. פתאם זכר ננסן, כי מודד החם נשאר בסדק קרח ויוכל לאבד, וימהר להוציאו משם, ואחרי הצילו אותו מאבדן מהר לשוב אל תאו לקטר מעט את מקטרתו. ננסן, אשר לא קטר מעודו טבק, החל להתרגל אליו במסעו זה, ועל זאת יתאונן בספר זכרונותיו. — ביום 28 יאנ. שקט הקרח מזעפו. ביום הזה באה האניה אל 79°50′ של הרחב הצפוני. אך אחרי עבור שני ימים נודע לננסן, למגנת לבו, כי הגיעו רק

אל ′79°49 של הרחב הצפוני, יען כי האויר היה שקט בלי כל רוח, ויאלצו לסגת אחור דרומה־מערבה. לעמת זאת החל עתה לגדל ששונו רוח דרומי־מזרחי לנשב בחזקה ויחלו הנוסעים לנסוע צפונה. כמצב הזה היה גם ביום השני. ביום 1 פברואר עברו לפי חשבונם את המעלה 80 של הרחב הצפוני ויעשו את היום ההוא ערב יום טוב; וביום 2 פבר. בהודע להם, כי כבר הגיעה האניה אל ′80°10 של הרחב הצפוני ואל ′132°10 של הארך המזרחי, הכינו משתה שמנים כמו ביום חג: אכלו ממתקים, מגדנות, אגסים, תאנים, שקדים וצמוקים, ואיש איש שתה כוס מלאה שכר. אוצר השכר סבל מזה הרבה, כי ביום 5 פבר. כלו לשתות את הבקבוק האחרון.

ביום 6 פבר. היה האויר שקט וצח. בפאת דרום נראה נגה על פני האופק מנגד השמש המסתתר בחביונו. תחת הנגה היו רצועות ירקרקות, ירוקות ותכלת־בהירה, ליתר פני השמים היה מראה תכלת־הים. הקר גבר אז עד 48 צ′. ננסן התפלא שאם אמנם גבר החם בתא עד °22 צ′, עד כי ההבדל בין החם והקר שבחוץ הגיע עד °70, בכל זאת לא היה להם קר לצאת החוצה מבלי לבש בגדים חמים. בבקר היום השני היה רוח קל מפאת צפונית־מזרחית והקר גבר עד ′49°6 צ′. המקרה הזה כסה את פני ננסן ענני תוגה, הוא ירא פן תמצא יבשה בצפון, ובה ימצאו אוצרות הרוח הצפוני הדוחף את האניה דרומה. אך בערב קם רוח דרומי־מערבי, והקר ירד עד °42 צ′. ותקותו החלה לשעשעהו כרגע, כי עוד מעט יעברו את °81 של הרחב הצפוני ודאגתו מפני היבשה הצפונית היתה כלא היתה. כל בני האניה שקלו את גויתם וימצאו כי עלה משקלם מאד וישמנו ויעבו. הדבר הזה מראה לדעת כי לא ענו הנוסעים בצום נפשם. ומדוע לא ישמנו? אכל ושתה יש למו למכביר. המזון מבריא ונעים לחיך, אניתם היא משכן־מבטח, דאגות החיים אין להם, רק דאגה אחת תקונן בלבם תמיד – להתקדם צפונה. הנה רוח דרומי־מזרחי מנשב, ובלי שפק תנשא האניה על כנפיו צפונה, ומה להם עוד? והנם שמחים וטובי לב ומצב רוחם זה פועל הרבה על מבנה גום, אך ביום 10 פבר. מצאו, כי

למרות הרוח, שהיה לו לשאתם צפונה, נסוגו בכל זאת אחור אל 79°57′ של הרחב הצפוני. המקרה הזה, ורק זה, העציב הפעם את רוחם. הוי התקוה הכוזבה!

מן היום הזה החל ננסן לנסוע בעגלות־חרף רתומה לכלביו וגם להתהלך על סנדלי שלג, ונסיונותיו עלו בידו יפה. ביום 16 פבר. שבה האניה עוד אל 80°1′ של הרחב הצפוני. היום יום בהיר. עוד מעט ותראה גם השמש על פני האופק ובא היום הארוך. אבל הם חכו, כי תאור השמש רק אחרי עבור עוד ימים אחדים והנה דוקא ביום ההוא, בצהרים, נראה אגן החמה, או יותר טוב – נגהו. כל הנוסעים כותבים, כי בהופיע מלכת השמים, המביאה אתה אור וחיים לכל בני תבל, יוָלדו בלבות הרואים את המחזה הנהדר הזה ראשונה אחרי ליל ארוך של ירחים אחדים, רגשות שונים, רגשות, שאִי אפשר להביעם בשפתים. אבל ננסן לא הרגיש כלל איזה רגשות שמחה. ארובה הוא התעצב אל לבו, כי הופיע השמש לפני היום המקוה. הוא ירא פן מראה המחזה הזה לדעת, כי נשאים הם דרומה. ומה שמח לבו בהודע לו אחרי כן, כי זה לא היה השמש, כי אם בבואתו.

ביום 18 פבר. מתאונן ננסן על הרוח הצפוני. מה יועילו להם חייהם הנעימים בלי דאגה, אם המצב הזה יארך הרבה! הן לא לאכל מעדנים, לא לשחק בכרטיסים ולא רק לשוט בסנדלי שלג ובעגלות החרף מגמתם; עליהם להתקדם צפונה. והנה הרוח הדרומי הארור מהתל בהם בלי הרף. ומי יודע עד כמה יארך המצב הזה? מחשבות תוגה העיבו ביום ההוא את פני ננסן; געגועיו על ביתו אשתו ובתו הקטנה העירו בלבו רגשי־עצב. הוא זכר את אשר כתב הפרופיססור בְּרִיַאגֶה בעת אשר נטע הוא שיחים ועצים בגנו לפני מסעו, כי אין איש יודע עד כמה יארכו הצללים אשר ישליכו מנגרם העצים והשיחים בשוב ננסן מדרכו. הוי, המחשבה הזאת מסכה נטפי רעל בכוס חייו השקטים האלה, אשר הוא חי באניה! לפעמים תעלה על לבבו, כי עליו לנוס ממעמד ההקפאה והמות הזה, לבקש לו מקום רחב ידים לנסות את כחותיו. תבוא סופה, תפוצץ את כל ים הקרח הזה וירקיח

כמרקחה, תביא אתה גם התלאה. הוא ילחם בעד חייו, אבל יתנו לו ללכת קדימה. אך להביט אל כל הנעשה מסביב לו, מבלתי יכלת להגיע אף באצבע קטנה להיטיב גורלו, הוי, מה נורא הדבר!

ביום 19 פבר. החל רוח דרומי לנשב בחזקה. ביום הזה החל השמש לצאת על פני הרקיע. אחדים מאנשי ננסן העידו, כי ראו את קצהו העליון מעל לאופק, ואחדים מהם הוסיפו עוד להעיד, כי ראו את כלו. אבל ננסן הטיל שפק בעדותם ויאמר בשחוק, כי יתכן שכבר שכחו את תמונתו, אחרי אשר לא ראוהו זה כבר, ולכן נדמה להם נגה השמש כשמש. וגם ביום השני לא ראוהו, כי עננים התנשאו על פני הרקיע ויכסוהו מעיניהם. בכל זאת למען השתמש במקרה טוב להכין משתה ושמחה, גמרו אמר לכבד את הופעתו בהמון חוגג. ומה מהם יהלך אם יטעו בהשערתם? אז יחוגו את חגם האמתי בפעם השנית. אחרי אכלם ושתותם לאור שמש האלקטרי, שהאיר להם באור אמתי, עלו על משכבותם לנוח. אחרי כן רחצו את בשרם למשעי. הוי, מה שמנו, עבו, כשו! „רבונו של עולם – קורא ננסן – מה תהי אחרית המצב הזה! אחדים ממנו דומים לחיות פטומות לשחיטה. לחָיי יולל ובטנו העגולות מעירות, ממש, פחד בלב רואיו. נחוץ להקטין מעתה מניות המזון".

ביום 21–22 פבר. חקרו חקירות הארך והרחב, ותוצאותיהן הביאו את ננסן במבוכה. הוא לא יכל לבאר לנפשו מה הסבה, שפעם יסעו דרומה ופעם צפונה. אולי נלכד הקרח במים המתים ושם יתנועע פנים ואחור? וביום 24 פבר. בהודע לו כי הגיע האניה אל 79°54′ של הרחב הצפוני ואל 132°57′ של הארך המזרחי, השתומם עוד יותר, אחרי כי רוח צפוני־מערבי נשב רק יום אחד, ואיך זה יכלו לסגת דרומה במרחק רב כזה? הוא השוה את מצב האניה למצב השבלול; כשבלול היא צועדת לאט לאט. אבל בעת אשר השבלול ילך עם ביתו אל כל אשר יחפץ, הנה הם נושאים את ביתם מבלי דעת אנה! ועד יום 6 מֶרץ לא הוטב גורלם. ביום הזה בערב שקלו הנוסעים את גויהם. ואמנם עצת ננסן למעט באכילה הועילה הרבה למעט גם את כבד

גום. לא שוא הוא בלתי ספק המשל: „דוק בכבי ותשכח בנגרי". רק יולל האמלל עושה חיל בהשמנו. גם להרופא בליססינג תאיר ההצלחה במקצוע זה, תחת אשר במקצועות אחרים אין לו מזל כלל: אף איש אחד מבני הסירא לא חפץ להחלות על אפו ועל חמתו. ומרוב תוגה רכש לו כאב ראש לשמחתו, שעתה יהיה לכל הפחות חולה אחד על פני האניה. יהיה החולה אפילו הוא בעצמו, ומה בכך? אולם לדאבון לבו לא ארך הכאב הזה הרבה. מרגשי יאוש גדול החל לשום לב למחלות הכלבים לתכנן ולחקרן. מי יודע אולי בזה יעשה חיל!

הימים הבאים אחרי 6 מרץ לא הביאו נחת לננסן. רוח צפוני־מערבי, ההולך ודוחה את האניה דרומה, אמנם הפחיד את ננסן ברצינות. זה שני שבועות, שכמעט בכל יום מנשב הרוח הצפוני. הוא החל לפקפק באמתות השערותיו ששער לפני מסעו. אולי באמת טעה? ואם טעה, למה זה העיר את עמו לנדב כסף רב למסעו, בעת אשר יכל להוציא את הונו למסעות יותר טובות? מה לעשות? להלחם ברוח? הוי, לזה חדל אונים הוא! לעג ילעג למחלת הצינגה: אין בית רְפאות טוב מ„פרם". בוז יבוז לכח הקרח: הם נשגבו במצודה חזקה מאין כמוה. גם לקור שחק ישחק, כי כאפס וכאין נחשב. אבל לרוחות לא ילעג, כי הם אינם נכנעים מפני רצון האדם. רגע יחשב ננסן, שיתכן היות, כי יש יבשה במקומות האלה ומשם ינשב הרוח הצפוני הזה; ואם כן יתכן היות, כי ישיגוה ואז הלא יבוא קץ לכל דאגותיו.

בני האניה הסכינו כל כך את הקור, עד כי בגברו גם עד 51° צ' לא הרגישוהו, אם אמנם לא לבשו בגדים חמים מאשר בימים הקודמים. ביום 11 מרץ הלך ננסן עם רעיו לשוט על פני הקרח. הרוח נשב אל עבר פניהם, ויגדיל את הקר ובכל זאת לא עשה האויר הקר הזה להם כל רעה, רק שוקיהם מעל לברכיהם קפאו מעט. אך הם שפשפו אותן היטב בשלג והתחמנה. לסוף ביום 21 מרץ בא רוח דרומי־מזרחי, ויהדף אחור את האניה לפאת צפון. הקיץ הולך הלך וקרב וננסן קוה, כי הקיץ ישנה מצב הנוסעים. הוא חשב, כי המים הנקיים, אשר שטה בהם „פרם" במפרשיה בשנה העברה, אינם

ילידי הקרח הנמס, כי אם תולדות הרוח והזרם. ואם הקרח הזה, שאניתו עומדת אצלו כעת, ינשא צפונה וינתן מקום רחב ידים למים ההם, הלא אז בהכרח יעזרם הקרח לעשות חלק גדול מדרכם צפונה. הרוח הדרומי, שנשב גם ביום השני, אמץ את רוח ננסן עוד יותר, ותחי תקותו בלבו. ביום 23 מרץ מצאו על פי חשבונותיהם, כי הגיעו אל 80° של הרחב הצפוני. בארבעה ימים עברו צפונה מרחק, אשר עברוהו דרומה במשך שלשה שבועות. האין זה אות לטובה?

ביום 24 מרץ, הוא ערב חג הפסחא, הלך החם הלוך וגדל. שני ימים אחרי כן עמדה האניה בלי נוע. עתה נפל לב ננסן בקרבו. הוא התגאה ימים אחדים בשנוי המצב לטוב, ויאמר בלבו, כי קרוב הוא אל מטרתו. עתה ראה ויוָכח כי אם יִמָּשך מצב כזה לארך ימים, אז ישובו אל ארצם רק אחרי תם שבע שנים וששה ירחים. ומה יהיה אז? מה יחשבו בני משפחתו וארצו על אדותיו ועל אדות אנשיו, בעבר שנה אחר שנה והם לא ישובו אל בתיהם? הוי, את כל אשר לו יתן בעד יום אחד של מלחמת הקיום, בעד רגע אחד של סכנה, ורק שלא יאלץ להיות צופה ומביט לפעלות הרוח, מבלי השתתף בהן. לא, אם הרוח יוסיף עוד להוליכהו בדרך שולל, אז יעזב את הכל וישים פעמיו על פני הקרח צפונה. אמנם מְסֻכָּן המסע הזה מאד, אך חרפה היא לאדם לקבל על עצמו פְּעֻלָּה ולסגת אחור, כי תקרה לו מלחמה במכשלים: רק דרך אחת יש לפניו והיא – „פֿרם" (קדימה!).

ביום 27 מרץ הראו לו החקירות, כי באו אל 80°4′ של הרחב הצפוני, כי ביום הזה היה עוד פעם רוח צפוני. בימים האחרונים החלו לעבוד בשקידה נמרצה עבודות שונות: חפרו מפרשים לסירות ולעגלות־חרף, נגדו א) סכינים וכידונים לציד הדבים, קרדמות ועוד חפצים כאלה. ננסן גמר אמר להחליף את החלילים, שהיו בעוגבם, העשוים ניר עב ולתת תחתיהם חלילי מתכת. וגם המלאכה הזאת הצליחה בידם. הימים, אשר

א) מלשון: „נגיד פרזלא".

בהם זרת השמש ונאסף, עברו מהר, ויבואו ימי קיץ הציר, בעת אשר לא ירד השמש מעל פני השמים ימים רבים. הדבר הזה העציב את רוח ננסן, כי לפי דעתו אין מחזה נהדר מערבי הציר ושחריו. אבל היום בלבנוניתו חסרת החיים איננו נעים ומושך את הלב כלל.

ביום 1 אפריל היה רוח דרומי־מזרחי חזק מאד. כנפי רחיי־הרוח נסבו על צירם במהירות נפלאה. ופתאם והנה אחת הכנפים נשברה וכל המכונה עמדה. קשה היה מאד לתקן את הבֶדק הזה, אך הנגר, לַרס, ברב חריצותו עשה המלאכה ויוכל. ביום 6 אפריל חכה ננסן לראות את לקוי החמה, אשר יהיה משעה השתים עשרה וחמשים וששה רגעים. ראיַת הלקוי היתה נכבדה מאד לַנוסעים, יען כי אז יוכחו אם מודדי־העת אשר להם עובדים עבודתם באמונה. הנסן, יוהנסן וננסן ישבו חמשה רגעים חליפות לפני קנה־החזות, המפנה אל השמש, ויחכו להופעת הצל, אשר על פני חלק השמש התחתון המערבי. שתי שעות בלו במצבם זה בלי כל תוצאה. והנה הגיע הרגע המקֻוה, אשר לפי חשבונם יופיע בו הצל, והנסן, אשר הביט בעת ההיא בעד קנה־החזות, קרא: „יש!" ואז היו שתים עשרה שעה חמשים וששה רגעים ושבעה דקים וחצי. ובכן נוכחו כי מודדי־העת שלהם היו נכונים.

ביום 8 אפריל היה לנוסעים ציד גדול: ארבעה דבים נראו על פני הקרח, אך תוצאות הציד לא היו צלֵחות, כי הדבים, אחרי הפצעם, נעלמו והצידים לא יכלו השיגם. זה שלשה ירחים עברו מאז לא נראו להם דבים, והנה עתה נראו ארבעה בפעם אחת. האין זה אות, כי לא הרחק ממקום עמדתם יש יבשה? אחרי החקירות נודע להם, כי הגיעו אל 80°15′ של הרחב הצפוני. ביום 10 אפריל כותב ננסן, כי רחיי־הרוח, אשר תקנם לַרס פטרסן, חזקים עתה מאד וכל סער לא ישברם. עד יום 29 אפריל לא נהיו כל חדשות באניה. איזה מצב בלתי מוכרע שרר בה. אך ביום הזה החל רוח דרומי לנשב, והאניה התקרבה אל המעלה 80°42′ של הרחב הצפוני וביום שלאחריו — אל $80°42\frac{1}{2}′$. רוח דרומי ודרומי־מזרחי מנשב בתמידות, האויר

נחמד, כמו הופיע האביב, אך מודד האויר מכזיב את התוחלת הזאת ואומר: „לא, עדנה לא הופיע!". „עסקי שאון האביב" החלו על האניה: הקרח והשלג נמסים לארך קצות האניה, והיא תציץ מתחת למכסה החרף, כנקודת האדמה העורה ופרחי האביב אשר עליהן בשדות המכסים שלג כל ימי החרף. השלג ששכב על מכסה האניה הֻשלך מעט מעט הימה, הגֻלות המזהבות אשר על ראשי התרנים תנוצצנה לנגה השמש, האנשים מתהלכים אנה ואנה ומתחממים לנגד חֻמו, מקטרים את מקטרותיהם ומתבוננים בנחת אל העבים הקלים והעליזים, הנשאים על פני שמי התכלת, ומחשבותיהם תעופנה הלאה אל ארץ מולדתם, אשר שם יוציאו עתה עצי היער ציץ.

ב.

האביב והקיץ בשנת 1894.

„הנה הגיעה העת, אשר בארצנו יקראו לה אביב – תור השמחה והחיים המתפתחים, בעת אשר הטבע מתעורר משנת החרף – כותב ננסן –. אך העת הזאת לא הביאה לנו בכנפיה כל שנוי. מדי יום ביום מביטים אנחנו רק אל גלי הקרח חסרי־החיים, אל ערבות הקרח הלבָנות והרחבות אין קץ. כקדם עוד ינוע לבנו בין תקוה ופחד, בין בטלה ועבודה חרוצה, הכל לפי חפץ הרוח הנושא אותנו אם לצפון או לדרום. עוד בקדם הנני מפחד לגורל עתידנו ומסעינו". כן כתב לפני בוא האביב, אבל עם הופעתו התחזקה בלב ננסן אמונתו בהשערותיו הראשונות ביתר עז. הוא האמין אמונה שלמה כי באוקינוס הציר יש זרם, הנושא עליו את „פרם" צפונה. ואלה הן ראיותיו: מזג חם המים, אשר בזרם הגרינלנדי המזרחי איננו בכל הימים למעלה מן האפס על פי צלזיוס; ועל פי רוב מתקרב אל 1° – צ', גם על פני 70° של הרחב הצפוני. על פני הרחב הזה מתמעט חם המים במדה שהם מתרחקים משטח הים העליון.

כן הוא בכל מרחבי הציר הצפוני. והנה אחרי אשר מצא ננסן, כי בעמק המים, אשר אניתו נשאת עליהם עתה, חם מזגם יותר, אז לזאת הוציא מזה השערה נאמנה, כי המים החמים האלה באים לא מִיַם־הקרח, כי אם מהזרם הגולפי, המפלס לו נתיב אל הציר הצפוני בעמקי הים, ונושא על עצמו את המים הקרים. ואחרי הוסיפו לזה את ההכרה הנאמנה, כי הרוחות השוררים פה הם ברובם דרומים־מזרחים, אז לא יוכל לחשוב כי מצב „פרם" הוא ברע.

בהופיע האביב החלה האניה להתקדם יותר צפונה. אך בכלל היה מצבה, לפי דברי ננסן, כמצב המטולטלת. אחרי התקדמם הרבה צפונה, היו אנשי האניה בטוחים, כי עוד מעט ובאה נסיגה לאחור – דרומה. אמונדסן, שהיה בקי, או התאמר לבקי, בפוליטיקה, קרא את ההתקדמות והנסיגה הזאת בשם „מלחמה בין המימינים והמשמאילים", או בין ההולכים־קדימה והמשמרים־ישנות. האניה פנתה תמיד בחרטמה דרומה, גם בעת אשר שטה צפונה, כמו יראה להתרחק ולהבדל מן העולם הישן, כמו תאבה מאד לשוב דרומה, בעת אשר איזה כח נסתר מושך אותה קדימה אל מקומות בלתי ידועים. ננסן לא חדל מקוות, כי יפגש אדמה, אך השערתו לא התאמתה, אחרי כי עמק הים היה גדול מאד, ולכן לא יתכן היות, כי בקרבתו תמצא יבשה.

יום 17 מאי היה יום גנוסיא – חג לקונסטיטוצִיַת נורוגיה. בהיות הבקר נעורו אנשי האניה מקול שירת העוגב לכבוד החג. אחרי כן אכלו את ארוחת־הבקר. על בגדי כל האנשים הָדבקו תוי־פתילים, גם על זנב „סוּגִין", הכלב הזקן, הדבק פתיל כזה. הרוח המה, ודגל נורוגיה התנוסס ברמה על ראש התרן. בשעה העשתי עשרה יצאו כל האנשים אל הקרח, ודגלים בידיהם, ויתיצבו במערכה מימין האניה. בראש בני הסירא יצא ננסן ודגל נורוגי „ממש" (בלי אות התאחדות עם שבֵידיה) בידו. אחריו יצא סבירדרופ עם דגל „פרם", אחריו עגלת החרף הרתומה לכלבים, ועליה ישבה מקהלות המנגנים (יוהנסן וההַרמוניקה בידו) ומוגסטד היה לרַכב; אחריהם הלך הקברניט

וקני־הרובה והכידונים בידו וכו' וכו'. אחרי כן החלה התהלוכה. גם הכלבים הלכו לאט, כמו הסכינו מעודם להשתתף בתהלוכות, והמנגן נגן את שירת התהלוכה. וכה סבבו את „פרם" פעמַים, ואחרי כן שמו פעמיהם אל גבעת קרח גדולה, ויצלמו את תמונת התהלוכה. בהגיעם אל הגבעה קראו בקול קריאת שלום לכבוד „פָרם", אשר הביאתם הלום, ואז שבו אל אניתם. אחד האנשים נשא מדברותיו לכבוד החג הלאומי, ואחרי תם הדרשה השמיעו שש יריות משׁשה קני־רובה בפעם אחת, ואחר באו כלם אל תא־החברים, אשר שם הוכן להם משתה צהרים. גם שתית התֵה גם ארוחת הערב היו ברב פאר והדר, שירים ומנגינות, ופירות מפירות שונים. ולמרבה שמחתם עברה האניה ביום ההוא את 81° של הרחב הצפוני. ומאז ועד 27 מאי התקדמו צפונה עד 81°31'.

ירח מאי הזה היה חם. התנורים באניה לא הוסקו. קירותיה היו יבשים בלי כל לחלוחית, ומחוץ לאניה השתנו פני הקרח. מחשפים רבים נגלו בו, אשר לא נתנו לננסן לשוח מדי יום ביום, כאשר הסכין לעשות בימי החרף. ויבואו לו ימי הבטלה, אשר נלאה נשוא אותם. בבקר, בערב נשא את עיניו אל הנס המתנוסס על אחד התרנים, המראה את מהלך הרוח, ותקותו חזקה בלבו יותר ויותר, כי יתקדם סוף סוף צפונה, אך כפי הנראה לא ירחק מהמעלה 85 של הרחב הצפוני, והוא מאד חפץ להגיע אל הציר, אף אמנם בקרב לבו ידע והבין, כי תאותו זאת היא מולדת הגאוה המדומית, אחרי כי אין נחוץ כלל להגיע דוקא שמה. לכן יקוה להגיע אל הציר ברגליו, אם תקרב האניה אליו במרחק לא רב ממנו. ובין כה וכה והימים עוברים באפס עבודה. הנה גם יום 9 יוני הגיע, והמה עומדים עוד במקום שעמדו בו ביום 27 של הירח העבר. בימים האחרונים קרו מחלות העינים לאחדים מהם. הראשון שחלה במחלה הזאת, הנקראה „מחלת השלג", היה הרופא בלססינג בעצמו. אחריו חלו בה עוד אנשים אחדים ויאלצו לשאת משקפים כהים. אך בכלל לא היתה המחלה הזאת קשה מאד וארכה, ולעמת שבאה כן עברה. ולו

נזהרו האנשים מעט מפניה בראשונה, כי עתה לא באה עליהם.

ביום 11 יוני מצא ננסן מציאה גדולה: הוא דמה בלבו כי יש לו רק צרור סיגרות אחד, ויחשב כי אם יקטר יום יום סיגרה אחת ומצא לו לירח ימים. אך מה גדלה שמחתו בראותו בארונו והנה עוד ארגז מלא צרורי סיגרות עומד שם. ננסן מתלוצץ בספר על תורפתו א) זאת, שבאה לו רק מבטלה המביאה את האדם גם לידי שעמום, ולא רק לידי הקטרת סיגרות. ביום 13 יוני הראו החקירות כי הגיעה „פרם" אל 81°46′ של הרחב הצפוני. וביום 18 יוני אל 81°52′, עוד מעט ועברה האניה גם את המעלה השמונים ושתים של הרחב הצפוני. אבל ההצלחה פנתה לנוסעינו מן היום הזה ערף, והאניה החלה לסגת אחור בדרך אשר באה. ביום 23 יוני נודע לננסן, כי שבה „פרם" אל 81°43′ של הרחב הצפוני. מן היום הזה החלו הימים להתקצר והלילות - להתארך. ימי הסתיו ממשמשים ובאים והחרף יגיע, אבל הוא ימצא את האניה ואנשיה במקום ההוא אשר עזבם בשנה העברה.

ביום ההוא ישב ננסן לבדו, ויחקר לדעת את כמות המלח הנמצא במי הים. והנה הבנים מוגסטד את ראשו בדלת ויאמר לו, כי נמצאו עקבות דב שוטט על פני הקרח. הידיעה הזאת הפיחה מעט רוח חיים בלב ננסן: לכל הפחות איזו עבודה, איזה שנוי במהלך חייו הפעם לפניו. אז מהר וילבש את סנדלי השלג ויצא החוצה. אבל, הוי! הדרכים התקלקלו מאד בימים האחרונים, עד שאי אפשר לעבור בהם! השלג נהפך למַקפה, שסנדליו שוקעים בה. הדב נגש אל האניה ממערב, ויעמד, ויבט אל העבודה אשר בני האניה עובדים, ואחרי כן התרחק, ויסב את „פרם", וילך לו מזרחה, מבלי שום לב לדבר קל ערך כאניה עם כל שאונה והמונה. אחרי כן נקר מעט בשלג, בבקשו לו אכל, ויגש אל מחשפי הקרח, ויסב אותם בזהירות, בבקשו שם כלבי ים, ואחרי כן הלך לו אל גבעות הקרח. ננסן נסה לרדף אחריו, אך כבד היה הדבר הזה ממנו: השלג הרך, אשר כסה את פני הקרח, לא נתן לו

א) שוואַכע, Слабость.

לצעד אף צעד, וירא כי לא יוכל להשיג את חפצו וישב „לפרם״.

ביום 24 יוני הראו חקירות הארך והרחב כי שבו הנוסעים עוד הלאה דרומה אל ″81°41′7 של הרחב הצפוני. היום הזה הוא יום צאת האניה למסעה מחפי נורוגיה. הנה שנה תמימה עברה מן העת ההיא, והאם רבו תוצאותיה? לא, לא רבות הן. ננסן ישב בתאו, וישקף בעד חלונו אל השלג הסוער באויר, והיום ההוא היה יום יוחנן־המטבל, עת ירק דשא ועצים גומלים פרי בארצות העולם הישן. אבל לב ננסן איננו מתגעגע על הירק, הוא יושב וחושב על דבר מסעות חדשים, אשר יסע אחרי שובו אל ביתו. הוא יודע ערך תוצאות מסעו עד היום הזה וערך תוצאותיו, אשר עוד תבאנה לו. ביום 1 יולי הגיעה „פרם״ אל ′81°33 של הרחב הצפוני. וכן החלה האניה לסגת אחור, עד כי ביום 10 יולי כבר באה אל′81°20 של הרחב הצפוני. מצב לא נעים! אבל כבר הסכינו הנוסעים עם תהפכות כמו אלה. המה בטוחים, כי לא לנצח יארך המצב הזה. ובאמת פנתה האניה ביום 14 יולי צפונה, והגיע אל ′81°36 של הרחב הצפוני. אמנם אך הצלה פורתא, אבל גם זו לטובה.

ומן היום הזה עד יום 26 אגוסט נסוגה האניה עוד יותר דרומה ותגיע אל ′81°1 של הרחב הצפוני. ננסן התעסק בימים האלה בחקירות חמרי השלג והקרח, בהזדינו בזכוכית־מַגדלת. חקירותיו אלה הביאוהו לידי ההכרה, כי האבק המעורב בהם הוא יליד גלילות היבשה, והובא הנה ביחד עם הקרח השט. תוצאות חקירותיו התאימו עם השערותיו, אשר שער בעודנו בארץ מולדתו על דבר הקרח, העושה דרכו באוקינוס הציר. באבק הזה מצא גם יצורים קטנים וגם בקטריים לגדל פליאתו. העבודה הזאת ענינה אותו מאד, אך לפעמים לא יכל להתאפק מלצאת אל מכסה האניה ולשבת שם בחבוק ידים, בהתחממו נגד אור השמש המאיר והחם. ביום 30 יולי בערב קרה מקרה אחד אשר הביא שנוי קטן במהלך חייהם השקטים. יוהנסן הופיע ובשרה בפיו, כי ראה דב שוטט סביב לאניה.

ננסן וסבירדרופ מהרו לקחת את קני־רובם וללבש סנדלי השלג, אבל לשוא היה עמלם: מחשפי הקרח לא נתנו להם עוד הפעם למלא תאות הציד אשר אחזתם, ויאלצו להואש מתקותם להמית את הדב, אשר מהר ללכת מהם. וישובו אל תאיהם באניה.

ביום 4 אוגוסט כלו סבירדרופ ואמונדסן לתפר את המפרשים, ויכסו בהם את שלד הקַיִק הראשון העשוי לשני אנשים. משקל הקייק עם מכסהו הוא רק שלשה קילו ומחצה. ננסן וסבירדרופ ישבו בו, וינסו לנסוע באגם, והנה באמת היה הקייק טוב מאד וקל לנסיעה לשני אנשים, אשר יש אתם עוד צידה למאה ימים. כלי יותר טוב ממנו בארצות האלה אי אפשר לציר גם בדמיון. ביום השני, אחר ארוחת הצהרים, חפץ גם הנסן לנסות לנסוע בהקייק. אבל הוא לא הסתפק בנסיעה בלבד, כי אם עוד אמר להתנפל במים ולעלות מהם בעצמו כמו שעושים כן האֶסקימוסים. אך סוף נסיונו היה, כי אבד משוטו מידו ולא יכל לעלות בעצמו. ובעודנו מכה בידיו על פני האגם והקייק מלא מים ויהפך לו לאמבטה קרה. נורדל, אשר עמד על החף, אֻלץ לרדת המימה ולהרים את הקייק לגדל צחוק הנאספים.

וימי הקיץ הולכים הלך וחסר, השמש תשפל על פני האופק. הקר יגבר מעט מעט ושלג רב יכסה את פני הקרח. ננסן קוה, כי ימי החרף הבא יסיעו את האניה הלאה צפונה. בליל 26 אוגוסט, אחרי אשר כלה בליססינג לעמוד על משמרתו על המכסה, ויהי נכון לשוב אל תאו, וירא והנה גוש לבן מתגלגל על פני השלג, לא הרחק מן האניה, לפאת דרום־מזרח, והגוש ההוא עמד אחרי הגעים אחדים מהתגלגל. ויוהנסן, אשר בא לעמוד עתה על המשמר, נלוה אל בליססינג, ויעמדו שניהם ויביטו אל החזיון. והנה קם הגוש ההוא ויעמד. עתה לא היה כל ספק בלב הרואים, כי דב לפניהם. ובין כה וכה והדב נגש אל האניה, והם קרבו אל שפתה ויורו לו מקנה־רובם פעם אחת והדב נפל חלל. זה היה הדב הראשון שהמיתו הנוסעים בשנה הזאת.

מקץ ירח אוגוסט היתה האניה על "80°53'5 של הרחב הצפוני. ומעתה החלה להתקדם צפונה לשמחת לב ננסן. הקר גבר יותר, הרוח חזק ושלג רב התחולל באויר. בערב יום 29 אוגוסט עבר ננסן עבודתו בעשית קייק שני מעצי הבמבוק.

ג.

הסתיו השני על פני הקרח.

הקיץ חלף הלך לו, ותור הסתיו השני הגיע. ננסן החל להתעסק בהכנות חדשות. עוד בימי הקיץ העבר הכינו ששה קייקים קלים, ועגלות החרף תקנו, וישקלו צידה לדרך, ויכינו בגדים, חמר הסקה וכו'. כל אלה ההכנות נעשו למען יוכלו לשוב אל ארצם על פני הקרח אם יאלצו לזה. עתה הופיע רעיון חדש בלב ננסן: ללכת אל הציר הצפוני ברגליו, ויעש עתה את הכנותיו על פי סוד, מבלי גלות את אזן אחד מרעיו על דבר רעיונו. ובין כה וכה והעבודות שהיו עובדים באניה עד עתה לא פסקו. איש איש עבד במקצוע שלו, גם ננסן התעסק כקדם בעבודות האניה. בימים האחרונים המציא ננסן כירה חדשה, שצריך להסיקה לא בנפט, כאשר עשו עד עתה, כי אם בשמן אבן־הפחם, או כאשר קראוהו „השמן השחור". עד כה הוציאו נפט הרבה להסקה, ויירא ננסן פן יכלה הנפט, הנחוץ מאד להאיר מהשכיהם, אם תאלץ האניה לשבת בין הקרח שנים רבות, ושמן שחור היה להם יותר מדי — עשרים אלף לטראות. המכונה החדשה הזאת היתה טובה מאד, אמנם לפטרסן קרה מקרה לא טהור, כי בבואו לבשל את ארוחת הצהרים (הוא התעלה ממדרגת נפח למדרגת מבשל, ויעבדו הוא ויולל שני שבועות חליפות איש עתו), התפוצצה המכונה, ותכסהו בשמן שחור מכף רגלו ועד קדקדו, ויהי פניו כפני מנקה ארבות־העשן, ולקללותיו ולחרפותיו, אשר חרף את הכירה החדשה, לא היה קץ. בכל זאת הוכרח אחרי כן להודות

כי המצאת הבירה הזאת מחֻכמה היא עד להפליא.

ביום 6 ספטמבר, יום חתונת ננסן, הגיעה „פרם" אל "81°13'7 של הרחב הצפוני. האניה הולכת צפונה וננסן, באמונתו בהצלחת היום הזה, המביא לו תמיד אשר, קוה, כי תקרב האניה אל 84° ואולי גם אל 85° של הרחב הצפוני. ואז הנקל לו לשאת רגליו וללכת אל הציר בעזרת כלביו, עגלות החרף והקייקים. הוא יחל דרכו בקץ פיברואר או בתחלת מרץ, בהחל אור השמש להאיר אחרי ליל החרף הארוך. לפעמים מתגנב החשד בלבו לחשב את רעיונו זה לאולת, בעת אשר יכל לעבוד עבודה יותר נכבדה בהשארו באניתו. אך כרגע ישיבהו רוח מבינתו, כי להשיג את הציר איננו רעיון הבל. הן הציר הוא מטרת כל הנוסעים, אשר שאפו אליה מימות עולם, ואם לא ינסה את כחותיו הפעם, אחרי הגיעו קרוב אליו, מי יודע מתי תבוא עוד עת מכשרת כזאת? בנוגע להעבודות אשר באניה, הלא גם בלעדו תוכלנה להעָשות על ידי האנשים אשר ישארו בה. וגם שם קרוב אל הציר תמצא לו עבודה רבה ונכבדה.

ננסן היה באמת איש מאֻשר, כי כל אנשיו האמינו בו ובדבריו כי עשה יעשה וכי יכול יוכל. פעם אחת בא אליו פטרסן הנפח ויספר לו, כי ראה בחלומו והנה חפץ ננסן לעשות דרכו הלאה ברגליו ואותו מאן לקחת אתו. ננסן הרגיע את רוחו באמרו, כי החלומות שוא ידברון, ובכל זאת התאמץ להראות לו עד כמה מסֻכן דרך כזה, וכי הרבה עמל ותלאה צפויים לאיש אמיץ הלב, אשר ינסה ללכת בו. אך פטרסן עמד על דעתו, כי מאד מאד יאבה ללות את ננסן, וכי בהיותו בקרבת הדוקטור האהוב לו, לא יירא מכל פחד.

ביום 15 ספטמבר הדביק ננסן מודעה גלויה לכל אנשי האניה לאמר: „יען כי מן הבערה, אשר תוכל לקרות באניה, תוצאות רעות ומרות לכל בני הסירא, אי לזאת מחויב כל אחד ממנו לשמור ולעשות את כל החקים האלה: א) אסור לכל איש לשאת אתו אליות־גפרית. ב) מותר להחזיק אליות רק במִבשל ואחריותן על המבַשל; וכן – בארבעת

התאים המיוחדים, אשר כל אחד מיושביהם ערב בעד קופסת אליותיו; גם בתא העבודה בעת שעוסקים במלאכה; אצל התרן ובתא־החברים, שמשם אסור להוציא אף אלית אחת. ג) להבעיר אלית אסור בכל מקום מלבד המקומות האמורים. ד) יוצא מן הכלל הוא בעת שנחוץ לבער אש בבית מלאכת הנפח. ה) שר־הבערה מחויב לבדק כל תאי האניה התחתונים מדי ערב בערב בשעה השמינית, ולהודיע את תוצאות בדיקותיו לכותב החקים האלה. ואחרי הבדיקה אסור לכל אדם ללכת אל התאים התחתונים, או אל מחלקת המכונה, ואש בידו מבלי קחת רשות לזה. ו) להקטיר טבק מותר רק בתאים הנושבים ועל פני מכסה האניה. —

„פרידטיוף ננסן".

„פרם", 15 ספטמבר, 1894.

ביום 21 ספטמבר כותב ננסן, כי זה ימים אחדים מנשבת רוח צפונית וצפונית־מערבית והאניה נסוגה אחור דרומה. — „המימינים הרדיקלים" גברו הפעם. נחוץ יהיה אחרי כן „להמשמאילים" להחזיק מושכות הממשלה בידיהם למען תקן את אשר עותו הראשונים. ביום 28 ספטמבר כלתה שנה תמימה מאז חֻזקו בפעם הראשונה את „פֿרם" על רגב קרח. והנסן השתמש במקרה הזה להכין מפת מהלך האניה במשך השנה העברה. המפה נעשתה בהשכל ודעת. אמנם ממנה נוכח ננסן, כי עברה האניה מרחק לא רב, אך בדרך אשר קוה הוא מראש. לפי חשבונותיו שהשב על פי המפה הזאת נוכח ננסן, כי אם תוסיף האניה ללכת באופן כזה אז תעברנה עוד שנתים ימים ושמונה חדשים עד הגיעה אל '84°7 של הרחב הצפוני ואל 75° של הארך המזרחי בפאת צפונית, צפונית־מזרחית לארצות פרנץ־יוסף. אי לזאת קוה ננסן להגיע אל 85° של הרחב הצפוני, לכל הפחות. ומה גם אם תעבור האניה בדרך, אשר עבר רגב הקרח שנשא את שרידי האניה האמללה „זַ'ניטה" אז יחשב ננסן את עצמו למאשר מאד, כי אז תגיע

אל ′87°30 של הרחב הצפוני. ומה לו עוד? כי להגיע דוקא אל הציר איננו נחוץ כלל.

ביום 27 ספטמבר החליטו, כי מעתה מחויב כל אחר מהם לשוט בסנדלי־שלג שתי שעות יום יום, כל עוד שלא שקע השמש כלו, ואורו עוד יאיר להם מעט. התקנה הזאת עשה ננסן מיראו פן ימצאו מהם אנשים שלא למדו רגליהם ללכת בסנדלים האלה, ומי יודע אולי יאלצו לשוב אל ארץ מולדתם דרך הקרח ברגליהם. התקנה הזאת היתה לענג לכל בני הסירא; אף אמנם בראשונה, מבלתי יכלתם להשתמש כראוי בסנדליהם שברום בהתנגפם בהדורי הקרח, אך הם תקנום כרגע למען שברם עוד פעם. ביום 1 אוקטובר נסו האנשים לסחב עגלת חרף טעונה משא של 120 קילוגרם. העבודה הזאת היתה קשה על פני ההדורים. אמונדסן אמר, כי אך שחוק הוא לסחב משא קל כזה. אך מדי נסתו בפעם הראשונה את העבודה הזאת שב אל האניה בפנים נזעמים, ויודה לחבריו, כי טוב לאיש לבחר במות כרגע מאשר התמכר לעבודה כזו, אשר סוף סוף תצעידהו לשחת. אחרי ארוחת הצהרים רתם ננסן עגלת החרף הזאת לשלשה כלבים, אשר סחבוה בלי כל עמל, ביום 2 אוקטובר כותב ננסן, כי כבר למדו כל חבריו ללכת בסנדלי־שלג, אך הנה החורף הולך וקרב ולא יוכלו לשוט עוד באופן זה יום יום לענגם הרב, מפני החשך אשר יכסה את כל אשר על סביבותיהם.

ביום 3 אוקטובר החלו ללמד את הכלבים הצעירים שילדה „קויק" לסחב את עגלות החרף. את משרת המורה קבל מוגסטד על עצמו בראשונה, כי הוא השגיח בעת ההיא על הכלבים; ואחריו היו מחויבים כל בני־הסירא להתעסק בהפדגוגיה הזאת איש איש יומו. החשך הולך הלך וקרב, ולב האנשים עוד שמח יותר, להתמהון ננסן, אשר לא יכל לבאר לנפשו מאין השמחה הזאת תמצא? זהו כח ההרגל! ננסן חשב ומצא, כי הנפט, שמשתמשים בו עתה רק למנורות, ימצא להם עוד לעשר שנים לו אף האירו בו משכנותיהם שלש מאות ימים בשנה. לכן הרשה ננסן לכל אחד לבלי לקמץ בהוצאת הנפט. גם פחמים

יש הרבה מאד, אחרי כי האניה איננה עושה דרכה בכח הקיטור, כי אם נסחבה היא על ידי הקרח . ביום 10 אוקטובר מלאו לננסן שלשים ושלש שנה לימי חייו . כל חבריו הראו לו אותות חבה וכבוד, בהרימם את הדגלים על פני האניה, ובבואם כלם לברכו ליום הלדתו . לכבוד היום הזה עשו משתה ויום טוב, ואחרי אשר כבד ננסן את אורחיו בסיגרות עלתה השמחה עד מרום קצה . פטרסן הנפח שעבד אז במִבשל הצטַין באופן נפלא מאד להכין את הארוחה ואת העוגה הגדולה, הנאפה לכבוד ה„רַך הנולד" בטוב טעם .

מיום 11 אוקטובר החל רוח מזרחי, דרומי־מזרחי, חזק לנשב . בלילה קרה מקרה רע לרחיי־הרוח כי נשברו השִנים אשר לאחד מאופניהם . גם ביום הבא וביום 13 אוקטובר לא חדל הרוח ההוא מעבודתו והאניה הלכה צפונה ותגיע אל "81°32′8 של הרחב הצפוני ואל ′118°28 של הארך המזרחי . וכן היה מצב הרוח גם בימים הבאים, עד כי ביום 21 אוקטבר עברו את 82° של הרחב הצפוני – לכבוד המעבר הטוב הזה הכינו עוד פעם משתה ובליססינג המשורר שר שירי תהלה ל„פָרם" הטובה, אשר לא תירא כל פחד ותשחק לכל מסבות הקרח ותהפכותיו . ואמנם היה עלימו לשמוח, כי עוד מעט ויגיעו אל ′82°27 של הרחב הצפוני, אשר עד פה לא הגיעה כל סירא מעולם . ביום 22 אוקטבר החל הקר לגבור ויגיע עד 36 צ′ . ביום 26 אוקטובר היו שתי סבות לשמוח ולעשות משתה שמנים, אשר יושבי האניה הבטלנים, האוכלים ואינם עושים, היו להוטים אחריו מאד . ראשית נוכחו כי „פָרם" מתקדמת צפונה ותגיע אל ′82°3 של הרחב הצפוני, ושנית – כי ביום הזה תמו שתי שנים מאז עזבה אניתם את חפי נורוגיה . בעת המשתה נשא ננסן מדברותיו, ובתוך יתר אמריו אמר, כי אם בראשונה כבר נוכחו „שפָרם" היא האניה היותר טובה, הנה הפעם עליהם לשנות ולשלש את משפטם זה עליה . אחרי כן שתו כוסות לכבודה ולהצלחתה .

ביום 4 נובימבר הלך ננסן לשוח בסנדלי־שלג לפאת מזרח . כלבים אחדים לווהו על דרכו . והנה שמע, כי הכלבים

אשר נשארו על פני האניה החלו לנבוח, וגם הכלבים אשר אתו הטו אזנם לקול רעיהם, אחדים מהם שבו אחור אל האניה, אך רובם נשארו אתו. ויוסף ללכת בדרכו, אך כרגע נחם ממחשבתו, ויאמר גם הוא לשוב אל האניה וכלביו רצים לפניו. ויהי בגשתו אל „פרם", וירא והנה סבירדרופ, יוהנסן, מוגסטד והנדריקסן עלו על המכסה וקני־רובם בידם, וימהרו אל המקום, אשר שם נבחו הכלבים. וטרם הספיק ננסן להשיג את קנה־רובהו, והנה החלו לירות בלי הרף להתמהון לב ננסן, אשר לא יכל להבין מדוע יעמדו תחתיהם ולא יקרבו אל הדב? פתאם רץ אחד מהם הצדה ויור מטה, והשני עמד על ברכיו ויור מזרחה. אולי הם מנסים את קני־רובם? אבל בעת כזאת? ולמה להם לירות הרבה פעמים? וגם הכלבים לא ינוחו על משכבותם! לסוף נגש ננסן אל האניה וירא והנה דבה גדולה ושני גוריה שם. הכלבים התנפלו בזעף אף על האחרונים, וישכום פעם בצוארם, פעם ברגליהם ופעם בזנביהם. אחד הכלבים אחז בשניו בצואר אחד הדבים הקטנים ולא חפץ לעזבהו, והדב לא יכל להחלץ מאויבו. הדבה הגדולה מאנה להתרחק, כמו איזה רעיון הופיע במחה. היא נתנה לגוריה לעבור לפניה, ותתנפל לקראת הכלבים, אשר מהרו בחץ מקשת לברוח אל האניה. קול יריה נשמע, והדבה הזקנה נפלה על אפיה, ואחריה גם אחד גוריה, והשני מהר לנוס, אך הכלבים הדביקוהו ויפילוהו ארצה. ומוגסטד נגש אליו, ויאלץ להרחיק את הכלבים טרם ימיתהו מקנה־רובהו.

ביום 6 נובימבר קרה מקרה רע לאחד הכלבים הצעירים: הוא נגע בלשונו בבריח־ברזל וכרגע קפאה הלשון ותדבק אל הברזל. הכלב עמל להפריד את לשונו מן הברזל וייליל מרה. ובנטסן שעמד אז על המשמר נגש אליו, אך לא ידע בתחלה מה לעשות. אך אחרי כן אחז את הכלב בצוארו, ויקרב את לשונו אל הבריח. ויתאמץ להחם את הבריח בידו, ואז נפרדה הלשון מעצמה. האמלל שמח מאד על פדות נפשו, וילקק בלשונו הפצועה את יד בנטסן לאות תודתו הרבה.

בימים האחרונים עד 20 נובימבר לקח הרעיון החדש את

לב ננסן. הוא נועץ על אדותיו עם סבירדרופ. השאלה הראשונה היתה: הטוב יעשה בעזבו את האניה בראשית ימי האביב, אחרי אשר תגיע „פרם" אל 83°, ואם החובה עליו לעשות כזאת? את השאלה הראשונה פתר בחיוב. עליו החובה לעשות כזאת. ואם יהיו על דרכו איזו מכשלים, אשר לא יתנוהו להגיע דוקא אל הציר, ויאלץ לשוב דרך הקרח אל ארצו, גם אז אין רע, כי להשיג את הציר אין נחוץ כלל, כפי אשר באר דעתו זאת כמה פעמים. השאלה השניה: מתי היא עת מכשרת למסע כזה? גם על זאת מצא תשובה כרגע, כי גם אם לא יצלח להסירא לעבור הלאה מהמעלה 83, גם אז אין טוב לפניו בלתי אם להחל את מסעו בימי האביב הבא. השאלה השלישית: כמה אנשים מחויבים לקחת הבל במסע כזה? לפי דעת ננסן יסע הוא ועוד איש אחד, ועשרים ושמונה כלבים ומשא של 1050 קילוגרם צידה לדרך, בגדים וחפצים יהיה אתם. באופן כזה יתכן יהיה להם לעבור מדי יום ביום 15,6 קילומטר. מהמעלה 83 עד הציר ישנם 779 קילומטר ויעברו את המרחק הזה במשך חמשים יום. הן במשך ששים וחמשה יום עבר דרך גרינלנד על פני קרח היבשה בגבה 8000 רגל מעל לשטח הים, בלי כלבים, בהיות אז לו רק מזון צר. הוא חשב גם על משקל הצידה, אשר יקח לו לדרכו, ויוכח כי ימָצא לו לכל ימי מסעו. מלבד אשר קוה לפגש דבים ולהמיתם, והיו לו ולכלביו לאכלה. כמדומה לו שהשערותיו צודקות, ואם בכל זאת טעה, הלא אז יוכל בכל עת לשוב אל ארץ מולדתו מבלי השיג את הציר.

אבל עליו לחשב עוד מראש על אדות המכשלים האלה: א) יוכל היות שהקרח יהיה קשה ללכת עליו; ב) הוא יוכל לפגש יבשה על דרכו; ג) יוכל היות שכלביו יהיו חלשים לעבודת כזאת או ימותו מקר; ד) הוא ורעהו בעצמם יוכלו להחלות במחלת הצינגה. על השאלה הראשונה והשניה יש להשיב: יתכן שיהיה הקרח הלאה, צפונה, יותר קשה להליכה, אבל להאמין בהשערה כזאת הוא דבר רחוק. מכשל גדול אמנם יתכן לפגש בצפון והיא היבשה, אבל אז אפשר להשתמש בה כבמעבר

טוב. גם מַרקהיים יכל לנסוע על פני קרח הצפון עם אנשיו החולים במחלת הצינגה, ומה גם על חפי יבשה הקלים יותר לעבור בהם. על השאלה השלישית יש להשיב: כי אמנם מאד יתכן שיחלו או ימותו כלבים, אבל לא כלם, ושנית אחרי כי המזון, אשר יתן להם הוא מבריא, לכן לא יקרה להם כל רע. ואם נניח כי כלם ימותו, יוכל נגסן ורעהו לעבור מרחק רב גם בלעדי עזרת החיות. השאלה הרביעית היא היותר נכבדה: אולי יחלו הם בעצמם במחלת הצינגה. אבל המזון המבריא והטוב, אשר יקחו להם צידה לדרך, הוא ישמרם מן המחלה הזאת, הבאה על האדם רק מחסרון מזון ראוי לפי תנאי האקלים.

ועתה עליו לשום לב אל השאלה הזאת: היש לו צדקה לשלול מאניתו את העזרה בצרה, אשר יוכל להמציא לה בהשארו בה עם רעו? מובן מאליו, כי לפי מצב הטוב של „פֿרם", המזוינה מזן אל זן, הכל אחת היא, אִם יש בה אחד עשר או שלשה עשר איש. שני אנשים יתרים או מעַטים אינם מעלים ואינם מורידים לה. אמנם הוא לוקח מהם את כלביהם, אבל תחת זאת יש באניה נשק וכלי עבודה ומזון לרוב. ואם יאלצו לעזוב אותה, אז יוכלו לשוב ברגליהם גם בלעדי הכלבים אל ארצם. אבל נגסן מאמין באמונה שלמה, כי לנצח לא יאלצו לעזוב אניתם, כי היא תביאם אל עבר אוקינוס השני בלי כל פגע רע. וגם לו קרה איזה אסון, אז יוכלו לעזבנה ולנסוע בעגלות החרף.

עתה נשארה עוד שאלה לפתרנה: מי ומי ילך אל הציר? אמנם כל האנשים מאמינים בו, כלם אהובים כלם ברורים, כלם אמיצי־לב המה, אבל לכל אחד מהם יש עבודה מיוחדת על פני האניה ולא יוכל לעזבנה. מלבד זאת, הוא לא יוכל לשלוח תחתיו איש אחר במסע מסֻכן כזה ולהשאר בעצמו באניה. ולכן מחויב רק הוא ללכת בדרך זה, ובן לויתו יהיה יוהנסן, כי הוא אמיץ־לב מאד ומהיר ללכת בסנדלי־שלג מאין כמהו. ובכן, המסע לציר הצפוני הוא דבר מוחלט.

כה התהפך נגסן במחשבותיו ימים אחרים, עד אשר גלה את מחשבתו ליוהנסן, ולא כסה ממנו את כל העמל והתלאה,

אשר יהיה עליהם לסבל, וביחוד, כי סכנה צפויה להם על כל צעד בדרכם זה. ויענהו יוהנסן כי הוא יחשב לו לכבוד גדול, בבחר ננסן בו להיות לו לבן־לויה, ונכון הוא ללכת אחריו אל כל אשר יוליכהו. וביום 20 נובימבר בערב נשא ננסן מדברותיו באזני כל חבריו, בהודיעו להם את החלטתו לעזוב את „פֿרם", וללכת עם יוהנסן אל הציר; ויבאר להם את השערתו בדבר מהלך „פֿרם" במי האוקינוס, כי היא תעבור בלי כל ספק דרך האוקינוס ותבוא אל הים האַטלנטי, ותגיע אל צפון ארץ פֿרנץ־יוסף. ובאופן זה תצלח הסירא, אשר עליה לחקור את מהות ים הציר, אף אם לא תגיע אל הציר בעצמו, כי לא להשיג הציר הוא העיקר, כי אם לחקר את מימיו.

אחרי כן החלו הכנות המסע ברצינות. עשית הקייקים וכסוייהם לקחה את עתותיהם. הם עשו את הקייקים קצרים ורחבים מקייקי האֶסקימוסים, אף על פי שבתמונתם זאת אינם קלים לשיטה. אבל להם הלא נחוץ רק לעבור את מחשפי הקרח או לשוט לארך היבשה, אשר יוכלו לפגש בדרכם, ולכן צריכים הקייקים להיות חזקים ולא קלים לשוט. אחרי כן צוה ננסן להכין למסעו עגלות־חרף חזקות וקוממיות, שתוכלנה לעבור בלי פגע רע על פני הדורי הקרח ולא תשברנה תחת משאן. כן ברק ונסה לדעת איזו בגדים יהיו טובים לו, וימצא כי בגדי עור זאבים חמים לו יתר על המדה. גם את אהל המשי ואת מכונת הכירים, שהכין לו, נסה לדעת טיבם היצלחו לו. גם שם עיניו ולבו אל המזון שעליו לקחת צידה לדרך לו ולכלביו, שיהיה משביע ומבריא וקל במשקלו. גם התאמץ שיהיו כלי עבודה רק היותר נחוצים לו, ושלא יהיה משקלם רב יתר מדי. מוגסטד הכין את עגלות החרף, סבירדרופ תפר שקים לשינה, יולל, בהיותו נקי מעבודתו במבשל, תפר מתנים ורסנים לכלבים, בליססינג הכין הפתק קטן סמי מרפא חתולי־פצעים, אם במקרה יחלה אחד הנוסעים בדרך, ויוכלו להעלות לנפשם ארוכה. הנסן הכין מפת גלילות הקרח ולוחות שונים לחקירות האויר, הארך והרחב.

ביום 30 נובימבר הופיע פתאם דב קרוב להאניה, אך

הוא נבהל וימהר לשוב בדרך אשר בא בה. „נפלא הוא – כותב ננסן – שהמה משוטטים פה במדבר השמם הזה! מה יוכלו לעשות פה? לוא היתה קיבת האדם כקיבת הדב אז בלתי שפק הגיע אל הציר”. ביום 2 דיצמבר התעצב ננסן למצב רעהו סבירדרופ, השוכב על ערש דוי זה ימים אחדים. כפי הנראה היה לו חולי מעיים, שבא לו מאשר לא נזהר ויתקרר על פני הקרח, אבל מחלתו לא היתה אנושה, וננסן קוה כי עוד מעט וקם רעהו מחליו. ביום 14 דיצמבר היה חג גדול לבני הסירא כי הגיעה „פָּרם” אל ′82°30 של הרחב הצפוני. עד הרחב הזה עוד לא הגיעה כל סירא מעולם. כאן מצאו בעלי החוב (הקיבות של הנוסעים) לגבות את חובם! כל מיני בשר, פירות ושקויים שונים הופיעו על השלחן בצהרים; וביחוד, הגיע המשתה עד מרום קצו בערב, כאשר הביאו קערה מלאה יין דבדבנים מזוג וחם. בעלי השמחה התעוררו עד למאד למראה השקוי, ויתפלאו לדעת מאין בא שקוי האלכוהל הזה? כל הנאספים נשאו מדברותיהם לכבוד מסעם,וביחוד לכבוד „פָּרם”. המה זכרו אז את הלעג והספקות, אשר הביעו רבים בארצם ומחוץ לארצם, בהציע ננסן את הצעת מסעו לפני החוקרים והנוסעים. עתה, כמדומה, כבר הראתה „פָּרם” לדעת, כי לא לשוא בטח בה לב מפקדה. אחרי הדרשות נשמע קול המנגנים ולַרס פטרסן יצא לחול במחול, ויבטיח, כי בשוב „פָּרם” אל ארץ נורוגיה, אז יעביד את רגליו עבודה כזאת במדה עוד יותר רבה. אחרי כן שתו כוס לחיי המחכים להם בארץ מולדתם, ואשר אינם יודעים את גורל הסירא כעת. ובליססינג הופיע ובידו סיגרות. „הסחורה הזאת – יאמר ננסן – עלתה במחירה בשוקנו למעלה ראש, כי היתה ליקרת המציאות”. רק דבר אחד העיב את שמי שמחתם, כי סבירדרופ לא שב עוד לאיתנו כליל, ויואלץ לאכל רק לחם־לבן, חלב וצלי בשר דב טרי ומרק שבלת־שועל. והאמלל הזה, לפי עדות ננסן, אוהב הרבה מיני מזונות אחרים – מעגות מתוקות עד מרקחת ופירות. כה שמחו את לבם עד הלילה, ורק אז נפרדו איש מעל רעהו וילכו לישן את שנתם.

סערת סופה דרומית־מזרחית התחוללה ביום 22 דיצמבר כקדם, נפץ ורעם נשמע מכל העברים. בשבת נגסן בתאו שמת לרוח הזה, אשר יביא בלתי שפק את האניה עוד הלאה, צפונה. דחיפות ומועקות נוראות לחצו את „פָרם" מכל עבריה. גם ביום השני לא חדל הרוח הזה. בלילה ההוא בא הקברניט ויודיע, כי נבקע הקרח מאחרי האהל, אשר שם נמצא מודד־החם. המקרה הזה יכל להסב לנוסעינו נזק רב, וימהרו ויוציאו את מודדי החם והאויר ויתר הכלים מן האהל, לבל יתעלם עליהם הקרח, וישאום ויתקעום במקום אחר.

ימי חג הולדת הנוצרי הגיעו, ועמהם גם ימי משתה ושמחה. ביחוד שִׂמח פטרסן את לב הנוסעים במחולותיו ובשיריו. ננסן מתפלא על המון כשרונות האיש הזה: הוא עושה מכונות, נפח, עושה מלאכת רקועי פחים, מבשל, מנוּבֶּה א) מקיון ב) ומחולל. בעתים האחרונות הראה את כשרונו גם כסַפָּר וכמקַפלט ג) נפלא. בערב יום 27 דיצמבר פרט מוגסטד על פי ההַרמוֹניקה שלו, עד כי כֻסה כלו זעה, ופטרסן יצא במחול ולא ידע עיף. הוא נשבע באמונתו כי אם אחרי שובו אל ארצו תהיינה לו נעלים, אז ירבה לחול עד אשר תפרדנה מדרכותיהן.

בני הסירא חפצו מאד לדעת עד אנה הגיעה אניתם, אך הענן כסה את פני השמים ושלג רב ירד בלי הרף, ואי אפשר היה לחקור חקירות. פתאם, אחרי הצהרים, הודיעו להנסן, כי נראו כוכבים על פני השמים. וימהר ויצא לחקור את הרֹחב, ויוכח לדעת כי הגיעו אל ′83°20 של הרחב הצפוני. הידיעה הזאת הפיחה רוח ששון בלבות כל החברים. ביום הזה וכן ביום השני היו מועקות־קרח חזקות, אשר העיקו על האניה באופן נורא מאד. היא קבלה דחיפות עצומות, ותרעד בכל כבד גוה החזק. הקרח עלה ויתיצב כחומה בצורה לארך האגם, אשר נהיה בהִבָּקע הקרח. החומה ההיא הלכה הלך וקרב אל האניה בקול שאון ורעש גדול, אך הקרח התפוצץ לרסיסים.

א) האפמייסטער, Гофмейстеръ. (בבא בתרא צ"א). ב) קאמיקער, Комикъ. (עבודה זרה י"ז). — ג) פעררִיקען מאכער, Парикмахеръ.

תחת „פָרם". ננסן ירא מאד פן תגיע עָרְמַת הקרח אל חרטם האניה, ושם נקל לה לשבר איזה דבר. ויצו על העומד על המשמר, כי בקרוב הקרח אל החרטם יעירהו משנתו.

כה תם שנת 1894 בחיי הנוסעים הבטוחים והשאננים גם בין פחד ומוראים גדולים אשר יסובבום, מלאי בטחון בישר מפעלם ובהצלחתו, נפרדים ונבדלים מכל בני תבל, ובכל זאת חיים חיי אנשים נאורים ועוסקים בישובו של עולם לטובת החכמה ואשר האנושית, מבלי קוות לאיזה פרס, כי אם להרים במפעליהם את קרן עמם הנורוגי בכבוד, ועיניהם נשואות רק אל העתיד, לדעת מה יביא להם בכנפיו.

ד.

ראש שנת 1895 באניה.

בשובה ונחת פגשו הנוסעים את יום ראש השנה החדשה, בשבתם בתא החברים אל שלחן מלא דשן, ובשתותם כוס־יין לכבוד הסירא. סבירדרופ נשא כוסו, ויברך את ננסן ואת יוהנסן רעהו, כי יצליחו במסעם אל הציר בעגלות־החרף. וננסן הרים כוסו לכבוד הנשארים באניה, ויעודד את רוחם באמרי נעם, להשען על המקרה הטוב, אשר יובילם בדרך ישרה, ולבטוח באניתם, אשר תוכל להיות להם למשכן בטוח, עדי ישובו בשלום אל בתיהם ואל משפחותיהם. אך אל יראגו ואל יעצבו אל לבם, והיתה להם גם השנה הבאה שנת שמחה כשנה שחלפה. והקרח נשא קולו באופן אחר: הוא התמרמר אל בני האדם הגמדים, אשר נועזו לשדד רבצו ולחדור אל משכנותיו. הרוחות והסופות לא חדלו; ממערב ומצפון נשמע קול שאון מועקת הקרח, כמו חפץ גם הוא לברך את הנוסעים לראש השנה בברכתו האיומה. אך הגבור הענק הזה לשוא הרים קולו, לשוא זעף, ויתקצף, ויצעק! איש מהנוסעים לא

שם לבו אליו. בני הסירא ישבו בתאיהם, וישחקו, וילעגו לו ולהמונו.

ביום 2 יאנואר החלו בני הסירא לכתב מכתבים לבני משפחותיהם. כמובן, לא היה להם ניר הרבה, על כן יאמר יוהנסן בספר זכרונותיו כי „התאמצו כלם לכתב הרבה מאד על פסת גליון קטנה, ויאלצו לבחר להם עטים חדים וניר דק, וילמדו ידיהם לכתב באותיות מיקרוסקופיות. כתב הנסן הוא מעשה ידי אמן להפליא. לא יתָּכן היה לקראהו בלתי אם בעזרת הזכוכית־המגדלת. ביום השני היה יום מבוכה לנוסעים, אשר לא היה כמוהו מיום שבתם באניה בין ערבות הקרח: הקרח התפוצץ קרוב להאניה, ויתיצב כמו נד, החפצים אשר שכבו עליו הובאו מהר אל מכסה האניה, אבל הקרח לא חדל מהתקרב אל „פּרם", אשר נטתה על צדה. אחר חצות היום נעשו הכנות רבות להמָּלט על נפשם אם תשבר האניה; ויוציאו לחם לאנשים ולחם לכלבים הרבה מן התאים, ויעלו אל המכסה, ויכינו שם גם חמר להסקה ולהארה לרוב. בערב קרב השאון והנפץ עוד יותר אל האניה. והנה רעם ורעש, קול שבר ונפץ תחת האניה. ננסן מהר לעלות אל המכסה, אך כרגע שב אל תאו לכלות לאכול את ארוחת הערב אשר החל. והנה בא אליו פידר ויספר לו, כי נבקע הקרח במקום אשר הונח שם לחם הכלבים. עד מהרה הסיעו את הלחם למקום יותר בטוח, וננסן שב אל תאו לשוחח עם סבירדרופ. אך בפעם הזאת כמו נגזר עליו לבלי שבת במנוחה: הנה הופיע גורדל ויאמר, כי נחוץ לצאת אל המכסה. ויהי אך עלה ננסן ויקרא אליו פידר: „נחוץ להוציא את הכלבים. הנה שם מים!" אולם טרם באו לעזרת הכלבים, והנה מים רבים שטפו במאורות הכלבים; ויַּחץ פידר במים עד ברכיו, ויפתח את דלתות המאורות. רבים מהכלבים ברחו משם ויקפצו, וידלגו בשמחה, אך אחדים מהם נבהלו ויחבאו בעמקי המאורות, ויאלץ פידר להוציאם משם. אז מהרו בני הסירא להציל את כל רכושם ולהעלותו אל ערמת קרח גדולה ועבה אשר לא תבָּקע לנצח.

אבל כל השאון הזה לא הפחיד ולא הביא מרך בלבות הנוסעים, ונהפך הוא, כי עוד שמחו לקראת המהומה הזאת, שהביאה איזה שנוי ועסק בחייהם הסדורים בנחת.

ביום 4 יאנואר גדל נד הקרח, ויזקף מעלה מעלה, ויקרב הלך וקרב אל „פָרם", ובלילה גדל הרעש עוד יותר. בבקר יום השני העיר סבירדרופ את ננסן ויודיעהו, כי עתה קרב הנד אל „פָרם" ויעל בגֹבה שפת האניה. וימהר ננסן לקום. וכרגע נשמע קול נפץ אדיר, ויעיר ננסן את כל אנשיו משנתם, ויחלו להסיע את כל הרכוש שנמצא באניה אל ערמת הקרח הגדולה, ובעבודה הזאת עבר כל היום. בערב החל הרעש שנית מעשהו, והמון קרח ושלג נפל מעל לשפת האניה על אהל הבד אשר על המכסה. ויקח פידר את המרדה א) בידו ויאמר להשליך את הקרח מחוץ לאניה. אבל ננסן אמר לו, כי לשוא יהיה עמלו. ויצו את אנשיו להוציא את כל אשר נשאר באניה אל ערמת הקרח. שקים מלאים צידה הוצאו מהרה מתאי האניה, שאון הקרח ומבוכת האנשים התלכדו יחד עם יליל הכלבים. ולמרבה המהומה עוד כבתה המנורה ביד יקובסן. קרח רב נפל בכבדו על שפת האניה השמאלית, ויטה אותה על צדה, וכמעט מצאה לה קבר בין רגבי הקרח. אך אחרי הדחיפה האחרונה החלה האניה להחלץ מתחת הקרח, עוד מעט ועמדה הכן.

ביום 6 יאנואר היה שקט ודממה. כל החברים התאמצו להוציא את האניה מבין ערמות הקרח, וינקו את שפתה, וישליכו ממנה את הקרח ורק על פני אהל הבד, אשר עליה, היתה שכבת קרח רבה. אחרי הצהרים חקר הנסן את הרחב, ויוָדע לו כי הגיעו אל 83°34' של הרחב הצפוני. עוד הפעם משתה ושמחה כמו לא קרה להם אתמול כל רע. ביום השני החלה מועקת קרח חדשה, אך לא ארכה עת רבה, והנוסעים הוסיפו להוציא את רסיסי הקרח מעל שפת האניה. הקרח, אשר שכב לארך שפת „פָרם", עוד לא שקט במכונו, ואפשר

א) שאָפפאיימער, Ковшъ.

היה לחכות, כי יתעורר מתרדמתו והתנפל על אויביו. אך האנשים התחכמו בכל יכלתם להתגבר על הענק ולנצחו: הם בנו להם קליפה קטנה ויקראוה בשם „פָּרם", והקליפה הזאת בצדיה העגָלות תמלט תמיד מידי הענק הנורא, עת יאמר לחבקה בזרועותיו הנוראות.

הימים הבאים היו ימי מנוחה. חקרח אמנם התרגז מעט, וינהם באפו, אך אלה היו רק אותות הגסיסה. אנשי „פָּרם" התעסקו בסדור החפצים, אשר הניחו ביום המהומה על ערמת הקרח הגדולה. שם הכינו כעין אוצר כל מיני סחורה: מזון, כלי עבודה, נפט ויתר חמרי השרפה, ועל פסגת הערמה הניחו את עגלות החרף, סנדלי־השלג והקייקים. את כל החפצים חלקו לצבורים נפרדים אשר אם יקרה גם להערמה העבה והחזקה הזאת להבקע, אז יוכלו למלט חלק גדול מרכושם, מבלי אבד הכל בפעם אחת. – אחרי כן שבו עוד אל הכנות ננסן למסעו. הרופא בליססינג למד את ננסן ואת יוהַנסן לחבוש שברי יד ורגל. בראשונה הוסיף להם לקח כמו מורה מעל ראש הקתדרא. אחרי כן הושיב את ננסן על השלחן, כאיש אשר נשברה לו ידו, והוא חתל את יד ננסן בחתולים לעיני יוהנסן. אחרי כן ירד הפצוע המדומה הזה מעל השלחן, ויוהנסן לקח את מקומו והרופא עשה את החבוש גם לידו החזקה כברזל לעיני ננסן. הלקח הזה היה מְעַנין ומועיל, אבל יוהנסן יאמר בספרו, כי יקוה שבמשך ימי מסעם לא יאלצו להשתמש בידיעותיהם אלה שרכשו להם.

בחצי ירח יאנואר החל להציץ אור יום כהה. האור חזה נתן אות לננסן, כי עליו למהר בהכנותיו. יקובסן וחבריו הכינו על פני הקרח בית חרשת הנפחים. האש בֹערת על המוקד כל היום, ופטרסן מכה במַקַבתו בכח, ומתגאה מאד בעבודתו ואומר, כי הוא הנפח היותר צפוני בתבל, עובד עבודתו בקור של ארבעים מעלות ואיננו ירא מפני בערה. הוא הכין גרזן קטן למסע ננסן ויעש לו גם כידון להכות דבים. את סנדלי השלג שָׂרו בזפת, חלב וסטיארין. גם את המוטות אשר מתחת לעגלות החרף שָׂרו בחמרים

ההם. גם מוטות מכסף־חדש דקים וקטנים נעשו מתחת העגלות. הראשונים היו טובים לנסוע בהם על פני קרח חזק בעת יגבר הקור, והאחרונים – בעת אשר יחלש הקור. פטרסן הכין גם מסמרים קטנים, ומוגסטד התיך פסי־כסף לדבק אל מוטות עגלות החרף התחתונים. בפעם הראשונה מאז שבתם ב„פרם" הרגישו נחיצות גדולה בכסף. הננסן מצא בין חפציו מטבע של חמשה כתרים, אך היא היתה מכסף סיגים, עדי סוף סוף מצאו איזו מטבעות כסף טהור אשר השתמשו בהן לעבודתם.

בשימת־לב מיוחדת בחר לו ננסן מזון צידה לדרך, שיהיה מבריא וקל במשקלו, ולא מצא טוב לו מבשר יבש וטחון כקמח, מעורב בשומן בשר; כן לקח לדרכו גם קמח בשר דגים, גם הפוח אדמה טחונים יבשים, שוקולד, סוקר ומין קמח מתוק. לכלי נשק לקח לו שני קני־רובה כפולים ושכינים גדולים וקטנים. נעלי פינים לקחו להם איש איש שתי חליפות. אנפילאות לא לקחו עמהם כלל, גם קלחת הבישול הכינו להם, באופן שלא תצטרך לאש גדולה, ובכל זאת תוכל להמס קרח בכמות רבה.

ביום 23 יאנואר גבר אור היום, ובפעם הראשונה בשנה הזאת נראתה רצועת אור שמש אדמה. ביום ההוא הורידו את אבן־הבחן בים וימדו את עמקו אשר הגיע עד 3450 מיטר. ביום 29 יאנואר הגיעו הנוסעים אל 83°30′ של הרחב הצפוני. האור הולך ורב. ביום השני החלו רחיי־הרוח לעבוד עבודתם אחרי אשר התקלקלו אופניה זה ימים מספר. אמונדסן עמל הרבה מאד בתקונם, עדי עלתה בידו לתקנם כראוי, ותחל להסב מכונת הדינמו להאיר את אניתם באור האליקטרי. ביום 3 פברואר הגיעה האניה אל 83°43′ של הרחב הצפוני. יום מסע ננסן הולך וקרב, וינסה פעמים אחרות לנסוע בעגלות החרף הרתומות לכלביו. ביום 10 פברואר כבר היה אפשר לקרוא בספר לאור היום, ויישנה ננסן את נסיעתו עם כלביו. ביום 13 פברואר נסה ננסן ויוהנסן רעהו לישן בשקי השינה, אשר נתפרו להם, לילות אחדים על פני הקרח. הקור

הגיע אז עד 37° צ׳ וירגישו קור בעצמותיהם, אם מאשר היו השקים לא טובים, או מאשר לא היו להם אז בגדים חמים לעורם. ביום 16 פברואר כבר היה הכל מוכן לנסיעתם, רק איזו חפצים קלי ערך היה עליהם להכין, והם גזלו מהנוסעים עת רבה. ביום הזה הכינו עוד שלשה מפרשים דקים מבד דק וקל מאד. רוב הצידה הונח בשקים. ויחכו הנוסעים לקראת היום המיועד לשום בו לדרך פעמיהם.

ה.

נַנסן ויוהַנסן הולכים לדרכם.

ביום 26 פברואר באה התחלת המסע. שבוע תמים עבר בהכנות שונות לַנסיעה. ואף על פי שגמרו אמר לצאת ביום העשרים לחדש, אך מפני שמצאו תמיד מחסרים חדשים בהכנותיהם דחו את צאתם מיום ליום. לב נַנסן המה מאד טרם שומו לדרך פעמיו ולא ידע מנוח. בלילות האחרונות היה עולה על משכבו רק בשעה הרביעית או החמישית, כי ראשו מלא דאגה לא רק למסעו הוא, כי אם גם לאנשיו הנשארים באניה, כי הן הוא ערב בעד שלומם לפני בני ארצו. ביחוד היה עליו לדאג, שלא תפסקנה החקירות המדעיות באוקינוס, שהחל הוא לחקור. בליל האחרון ישב נַנסן ויכתב את כתָב הצָו לסבירדרופ רב החובל, אשר לו מסר את הנהגת האניה, לאמר:

„לרב החובל אוטטו סבירדרופ, שר־אני „פרם״!

„יען כי אני בלוית יוהַנסן עוזב כעת את „פָרם״, לנסוע עוד הלאה צפונה, ואם אפשר יהיה גם אל הציר, ומשם לשפיצברגן, בודאי, דרך ארץ־פָרנץ־יוסף, לכן הנני מוסר לך הנהגת חלק הסירא הנשאר. מיום עזבי את „פָרם״ עוברת לידך הממשלה בכל תקפה, כמו שהיתה תחת ידי.

יתר האנשים מחויבים לשמוע בקולך, או בקול האיש הבא בכחך. לשפת יתר אחשב, לוא גם אפשר היה, לתת לך חקים מראש על דבר המקרים, אשר יוכלו לקרות לכם. בטוח אני, כי מעצמך תדע להתנהג בהקרות לפניך איזה מקרה, ולכן אחשב כי בלב סמוך ובטוח אוכל לעזוב את „פֿרם".

„מטרת הסירא הראשית, היא: לעבור דרך ים הציר הבלתי ידוע, מהגלילות הסמוכים לאיי סביריה החדשה עד חלק ארץ פרנץ־יוסף הצפוני, ואחרי כן ללכת הלאה באוקינוס האטלנטי לשפיצברגן או לגרינלנד. חלק גדול מהמטרה הזאת כבר השגנו עד עתה, ואחריתה תהיה נשלמה בלכת הסירא הלאה מערבה. למען תהיה הסירא שלנו עוד יותר מועילה, אנסה לחדור בעזרת הכלבים הלאה לצפון. והחובה המוטלת עתה עליך, היא, להביא בטח את האנשים, אשר גורלם הוא בידיך, אל בתיהם בשלום. בלי נחיצות רבה אין עליך להביאם לידי סכנה, לא למען הציל את האניה ומשאה ולא למען תכליות מדעיות. אין איש שיוכל להגיד מראש כמה ימים יעברו עדי תבוא „פֿרם" אל הים הנקי מקרח. צידה יש לכם לשנים אחדות. אבל אם מאיזו סבה, בלתי נראית מראש, יארך המסע זמים הרבה מאד, או כי האנשים יחלו במחלות, או מסבה אחרת תמצא לנכון, כי טוב לעזוב את האניה, אז, כמובן, עליך לעשות כן. בנוגע לבחירת הדרך ולעת השנה, הטובה ליציאתכם תוכל לשפט על אדותן מעצמך. אבל אם נחוצה לך גם דעתי אז אגיד לך, כי אני מוצא ליותר טוב לשים פנים לדרך ארץ פרנץ־יוסף ושפיצברגן. שם יבקשו את הסירא, אם אחרי שוב אני ויוהנסן אל ביתנו נאלץ לזה. אל כל מקום אשר תגיעו מחויבים אתם להעמיד שם מוטות גלוים על מקומות גבהים ושני־סלעים, ולהניח על ידם ידיעות כתובות על כל אשר קרכם ואנה פניתם. למען הבדל בין מוטותיכם למוטות נוסעים אחרים, עליכם להעמיד במרחק שלש עשרה רגל מהם עוד מוטות קטנים מִפנים לפאת צפון. בנוגע להשאלה במה יותר טוב לזַין את האנשים, אם יהיה נחוץ לעזוב את „פֿרם", היא מאותן השאלות,

שכבר הרבינו יחד לדבר על אדותן, ולכן לשפת יתר אחשב להרבות אמרים בה. בטוח אני, כי תשתדל להביא בסדר ולהכין בידיכם בהקדם היותר אפשרי מספר נחוץ של קייקים, עגלות חרף, סנדלי־שלג ויתר חפצי הזיון, למען תקל עליכם תשובתכם הביתה דרך הקרח, אם תאלצו לזאת. הנני מראה לך בזה (ברשימה מפרטת שכתב נגסן) איזו חפצים אחשב למסגלים למסע כזה, וכמה יהי מספרם לכל איש".

„במו כן בטוח אני, כי כל החפצים יהיו תחת ידך תמיד בסדר טוב, למען תוכלו לעזוב את „פרם" חיש מהר, אם יקרה איזה אסון פתאמי מבערה או מהקרח הנוגש. אם יהיה הקרח במצב טוב, אז יעצתיך לטמן עליו במקום בטוח אוצר מזון מספיק ויתר חפצים, כאשר עשינו אנחנו זה לא כבר. כל החפצים הנחוצים, שאינם יכולים להשמר מנזק על פני הקרח, עליך להניחם באניה, באופן אשר, אם יהיה נחוץ, תוכלו לקחתם משם בנקל. כידוע לך הנה כל אוצרות המזון הנמצאים עתה במזוה, הם חמרים יבשים, שנועדו רק למסע בעגלות חרף. אבל אם תשארו באניה לימים מספר, אז טוב מאד לשמור את הירקות, הדגים והבשר בכלי פחים. לפי דעתי נכבד מאד אם יש על פני הקרח מן החמרים האלה חשובים ליום רע".

„אם תנשא „פרם", בצאתה אל הים הנקי, הרחק משפיצברגן צפונה, ותגיע לזרם השוטף בחפי גרינלנד המזרחים, אז יוכלו להקרות מקרים רבים, אשר ברגע הזה אי אפשר להגיד על אדותם מאומה; אבל אם תאלצו לעזב את „פרם" ולצאת אל היבשה, טוב תעשו אם תעמידו מוטות, כאמור למעלה, כי יתכן שבמקום הזה יבקשו את הסירא. איך להתנהג באופן כזה: אם לשים דרככם לאיסלנד (שהיא הארץ היותר קרובה שם, ואשר אליה יצלח לכם לבוא בראשית ימי הקיץ, אם תשוטו לארך שפת הקרח), או ללכת אל מושבות דניה ממערב לשון־סלע „פירואל", על זאת תשפט בעצמך לפי מצב הענינים".

„בנוגע להשאלה: איזו חפצים עליך לקחת, מלבד הצידה הנחוצה לדרך, אם תוכרחו לעזב את „פרם", — אמר לך כי נחוץ לקחת נשק, בגדים, כתבים מדעיים ומחקרים, כל

האסֵפות א) המדעיות שתהיינה קלות במשקלן. בנוגע לאסֵפות יותר כבדות, הנה תקח מהן רק דוגמאות. קח אתך גם תמונות הצלמוניות (ביחוד זכוכיותיהן), ואם תמצא כי כבדות הן, אז תוכל לקחת רק העתקותיהן הנדפסות. כן טוב לך לקחת אתך את מודד־הנוזלים של אַדֵּיְדְמַן, אשר בעזרתו חקרו לדעת משקל מי הים. וכן כמובן תקח גם כל הכתבים וההערות שהיה להן איזה ענין ב). בלכתי מכם הנני עוזב בידך את ספרי הזכרונות והמכתבים, ואבקשך לשים עיניך עליהם ולמסרם ליד חוה, אם נגזר עלי שלא אשוב עוד הביתה, או אם למרות כל תקוותי יצלח בידך לשוב אל ביתך טרם שובנו אנו".

„על הנסן ובליססינג, כידוע לך, מוטל החוב לחפש ולאסוף אסֵפות מדעיות, ועליך להתעסק במדידת העמק ולהשגיח שתעשינה החקירות בעתים תכופות לפי תנאי המסע. מאד מאד חפצתי, כי המדידות האלה תעשינה אחרי עבור כל ששים מיל, ויותר טוב לעשותן במקומות יותר תכופים, ואין צריך לאמר, כי אם ימעט העמק וישתנה לעתים, אז נחוץ למוד בעתים עוד יותר תכופות".

„אחרי אשר גדוד האניה היה לא רב גם לפני זה, ועתה בלכת ממנו שני אנשים עוד ימעט מספרו, לכן יתכן, כי על שכם כל איש מכם תהיה עבודה יותר רבה. אבל אקוה, כי בכל עת שאפשר תשמר על כח אנשיך, למען יוכלו לעזור בחקירות מדעיות ולעשותן בדיוק רב כפי האפשרות. תשגיח־נא כי שלש פעמים בחדש (ביום העשירי ביום העשרים וביום השלשים) יקדחו את הקרח וימודו עמקו כמו שנעשה בפני. על פי רוב נעשתה הקדיחה על ידי הנדריקסן, שהוא מומחה לדבר זה ואפשר להשען על בינתו".

„טרם אכלה את דברי אברך אותך ואת אנשיך, שהנך ערב בעדם, כי תצליחו במסעכם; ונשוב נראה איש פני רעהו בנורוגיה על האניה הזאת, או אף אם לא עליה. —

הנאמן לך פרידטיוף ננסן".

„פרם", 25 פברואר, 1895".

א) קאללעקציאן, Коллекція. ב) אינטערעס, Интересъ.

ביום 26 פברואר היה הכל מוכן לנסיעה. ארבע עגלות־חרף רתומות לכלבים עמדו לפני האניה. לפני הפרד ננסן מרעיו שתו כוס של ברכה לחיי הנודדים והנשארים. סבירדרופ, בליססינג, הנסן ומוגסטד והנדריקסן נסעו גם הם ללותם. מראש האניה נשמע קול יריות רבות לאות פרידתם. עגלות החרף התנהלו לאט בעלותן אל ערמות הקרח המלאות הדורים. רק בעמדם על פני מישור הקרח, אז מהרו הכלבים לרוץ. אז קרא פתאם איש בקצה הרֶכב א), כי שלשה מוטות קטנים נשברו בעגלות החרף בדרך, כי התנגפו בקרח. ויאלצו לשוב אל האניה להתקן את בדק עגלות החרף.

אולם ננסן שמח, כי קרה המקרה דוקא פה ולא בדרך הרחק מן האניה. עתה גמר אמר לקחת אתו שש עגלות החרף למען יקל משא כל אחת, ויתכן יהיה לנשאן במקום הדורי הקרח. עגלות־ההרף הקלות במסען הביאו שמחה בלב ננסן, ועל כן היה עלז בשובו אל „פָרם". ויאלץ לחכות עוד יומים עדי תקנו את הבדקים, וביום 28 פברואר שמו לדרך פעמיהם. חמשת רעיהם, אשר לוום בפעם הראשונה, לוום גם עתה. ממרוץ הכלבים האִטי, הבין ננסן, כי ככד המשא עליהם, לכן השליך שקים אחדים מלאים מזון הכלבים על פני הדרך, אשר יקחום אתם רעיו בשובם אל האניה. בשעה הרביעית אחרי הצהרים עמדו הנוסעים לנוח, ועוד פעם שתו כוסות ברכה לכבוד הנוסעים והנשארים. בשעה העשתי עשרה נכנסו בשקיהם לישן, והנשארים באניה כבדו אותה באורים. על התרן הראשי הרימו מנורה אֶליקטרית, וקרח ים הציר הואר בפעם הראשונה באור האלקטרי. מלבד זאת הציתו מדורות מאניצי פשתן ויתר חמרי השרפה מסביב ל„פרם". המחזה הזה היה נהדר. לבלי ינוסו הכלבים אל האניה קשרום אל עגלות החרף. כל הלילה הרימו הם יליל נורא ולא נתנו לנוסעים לישן במנוחה. בבקר השני (1 מרץ), בשעה העשתי עשרה,

---

א) קארטעשז, Кортежъ.

שמו הנוסעים לדרך פעמיהם. חמשת רעיהם לוום עוד מהלך שעה או שתים, ואחר שבו על עקבם. שעת הפרידה היתה קשה מאד. סבירדרופ בקש מננסן, כי אם יאמר ננסן, אחרי שובו הביתה, לנסוע גם אל הציר הדרומי, יבטיחהו לקחת גם אותו, את סבירדרופ, עמדו. אחרי כן בקשהו לברך את אשתו ואת ילדיו בשמו.

ויסעו ננסן ויוהנסן הלך ונסוע צפונה, והֻקש עליהם להנהיג ששה עגלות חרף ע׳ פני הדורי הקרח, ועל כן אלצו לעמוד במלון בעוד היום גדול. ביום 6 מֶרץ כותב ננסן: „הננו עוד פעם ב„פָּרם״, ובפעם השלישית, ואקוה כי היא הפעם האחרונה, הננו נכונים לנסוע״. ביום 2 מרץ נוכח ננסן לדעת, כי לנסוע בשש עגלות־חרף לא יתכן, וכי המשא רב ממנו מאד, על כן שבו הנוסעים אל אניתם לשנות שם את תכנית מסעם ולחזק את העגלות עוד יותר, למען יהיו בטוחים כי דרכם תהי צלחה. אמנם אפשר היה להתנהל לאט צפונה, והמשא יקל מעט מעט מעצמו, אך אז ימשך מסעו יותר. אבל אם ישאיר חלק משאו באניה אז יסעו במהורות יתרה וימעט משך נסיעתם. ביום 3 מרץ שבו אל „פָּרם״. ננסן רתם לעגלת־חרף אחת כלבים פי שנים וידאו כנשרים, עד כי במשך שעות אחדות עברו המרחק אשר נסעו בו שלשה ימים. בבואו ל„פָּרם״ ראה והנה הציץ השמש בפעם הראשונה בשנה הזאת, והנסן בשרהו, כי הגיעה האניה אל 84°4′ של הרחב הצפוני. מסבת המקרים האלה עשו בלילה ההוא משתה ושמחה כמשפטם.

שלשה אנשים הלכו להביא את עגלות החרף שנשארו בדרך. ננסן חשב למשפט צדק, כי בהקל המשא יקל ויצלח מסעו בידו יותר. הוא שקל את כל כלביו, ויוכח, כי יוכלו אחדים מהם להיות לבְרות לשני רעיהם, ובאופן זה יכלו מסעם במשך חמשים יום. מלבד זאת היה לו צידה לכלבים עוד לשלשים יום, ואם כן יוכלו לנסוע על כלביהם שמונים יום, וסוף סוף הלא יגיעו אל איזה מקום. גם צידה לו ולרעהו היתה אתו למאת יום. סך הכל מאתים ועשרים קילוגרם

על כל עגלת־חרף. ואם יקח אתו שלש עגלות־חרף וירתם לכל אחת מהן תשעה כלבים, אז יצלח חפצו בידו באופן היותר טוב.

בליל 13 מרץ הכינו אנשי האניה משתה לכבוד הנוסעים ויטיפו אמריהם ברגש ובחן. ויברכו איש את רעהו בברכת שלום. ננסן כתב עוד דברים אחדים לסבירדרופ איך עליו להתנהג בקחתו תחת הנהגתו את „פָרם״ ואת אנשיה, ואחרי אשר הכינו את כל הכנות מסעו, ואחרי שנותו פרטים אחדים בבגדיו, באהל המשי וביתר חפציו, שיהיו קלים במשקלם, גמר אמר לשום לדרך פעמיו ביום השני בבקר השכם בשלש עגלות חרף עם עשרים ושבעה כלבים.

ו.

ננסן ורעהו נפרדים מ„פרם״.

לאחרונה, ביום 14 מרץ בצהרים, עזבו ננסן ויוהנסן את האניה לגמרי. עוד פעם ירו מכלי תותח, עוד פעם ברכו איש את רעהו. אחדים מבני האניה יצאו ללותם, אך סבירדרופ שב עד מהרה אל אניתו, למען בוא בעוד מועד אל ארוחת הצהרים. אחרי שוב סבירדרופ שב עד מהרה גם מוגסטד, וישארו את הנוסעים רק הנסן, הנדריקסן ופטרסן. האחרון בראותו את המכשלים הנפגשים בדרך, נד מאד להולכים אשר ישבעו, לפי דעתו, עמל ותלאה הרבה טרם יגיעו למחז חפצם. בשעה הששית בערב עמדו לנוח. מודד־הדרך הראה, כי עברו שבעה מילים במשך שש השעות – נסיעה לא רעה, בכלל. פטרסן בקש את ננסן לקחת גם אותו בדרך. הוא הבטיחהו לבשל לו ארוחתו ולעבוד כל עבודה. אך ננסן הראהו לדעת, כי יותר מחבר אחד לא יוכל לקחת אתו.

אחרי כן נכנסו ננסן ויוהנסן בשקיהם לישן ומלויהם עשו להם אהל משלג, ולבושים בגדי עור זאב ישנו את שנתם.

בקום ננסן בבקר ראה והנה איש מתהלך הנה והנה. זה היה פטרסן, אשר אחזהו הקר, ויתהלך להחם את אבריו הקפואים. אבל הוא לא חפץ להודות כי קר לו. אחרי ארוחת הבקר נפרדו איש מעל רעהו. פטרסן נד בראשו, כמו ירא פן רואה הוא את ננסן בפעם האחרונה בימי חייו. ננסן ורעיו ישבו בעגלות החרף ויסעו הלאה, הלאה צפונה על פני ערבת קרח חלק גדולה ומלויהם נעלמו מעיניהם. ביום הראשון למסעם היו פני הקרח מלאים הדורים; לפעמים נהפכו עגלות החרף על פניהם, ויאלצו הנוסעים להעמידן הכן בעמל רב; לפעמים אלצו לשאתן על ידיהם, או לעזור להכלבים לסחבן. עיפים ויגעים שכבו בשעה הששית לנוח מעמלם, בעברם רק תשעה מילים במשך היום. ביום 17 מרץ כבר מצאו להם קרח חלק וישר, ויסעו במהירות רבה מיום האתמול. הקר גבר אז עד 42° צ'. בימים הבאים פגשו קרח יותר חלק, ויעברו מדי יום ביום ארבעה עשר מילים ויותר. לפעמים קרם איזה אסון, אשר עצרם מלכת הלאה. למשל, פעם אחת נקב הקרח חר באחד שקיהם, וישפך קמח הדגים, ויאלצו לאספהו ולאחות קרע השק. אחרי כן נשבר מודד־הדרך, ויוכרחו לתקנו ולאבד זמן. בכל זאת לא חדלו מהתקדם צפונה.

ביום 20 מרץ קרו שני מקרים רעים לנוסעינו, כי אבד להם מודד־הדרך ולא יכלו עוד לדעת מעתה בדיוק כמה עברו מדי יום ביום, גם אחד הכלבים הלה ולא יכל לסחב את עגלות החרף, ויפתחו מוסרות רתימתו, ויתנו לו לרוץ מאחרי דבריו, אך פתאם נעלם ויאלצו לבקשו ולבלות עתותיהם להבל. ביום הזה, וגם ביום השני, היה האויר צח רק הקר גבר מאד. הקרח היה הלך ישר וקל למסעם, ולולא הכבידו עליהם בגדיהם, אשר רטבו מזיעה ואחרי כן קפאו מקר, ושקי השינה, שנכנסה בהם לחלוחית ותקפא, אז היו שבעי רצון מאד. ביום 22 מרץ היו הנוסעים במעלה 85°9' של הרחב הצפוני. גם ביום הבא היתה דרכם צלחה, אבל תקון שקיהם ונעליהם, טעינת המשא על עגלות החרף ופריקתו מעליהן ועוד עבודות כאלה, בעת אשר גבר הקר עד 42° צ'

אבדו זמן רב, גם היו בלתי נעימות כלל לנוסעינו.

מיום 24 מרץ החלו להפגש הדורים על פני הקרח, אשר הפריעום מנסוע במהירות. יום עמל ועבודה רבה היה היום הזה לנוסעינו, ובכל זאת עברו בו לא יותר משבעה מילים. את „ליבייגרן״ - הכלב החולה - המיתו אמש, וברב עמל פשטו את עורו מעליו. אחרי כן נתחוהו לנתחים ויתנום לפני הכלבים. אז בחרו אחדים מהם לרעב כל הלילה מאכל את בשר רעם. רק כעבר ימים אחדים, אחרי כי כשל כחם ברעב, החלו להוקיר את ערך הבשר הזה. ביום השני היה הקרח חלק יותר; ובכל זאת קשה ערנה למסע. עיפים מעמלם נסגרו שמורות עיניהם מדי ערב בערב, למרות חפצם, וכה הלכו בהורידם ראשימו, ויישנו, ויקיצו אחרי אשר נכשלו בסנדלי השלג. יוהנסן שרת את הכלבים, הוא דאג למאכלם, לרתימתם או לפתחם. בעת ההיא נטה נגסן את האהל, וימלא קלחתו קרח, ויצית אש במנורתו, ויבשל שתי ארוחות: אחת לו, והוא בליל בשר דגים טחון כקמח וחמאה, ואחת ליוהנסן - מבשר יבש וטחון וקמח תפוחי אדמה.

אחרי תם יוהנסן את עבודתו, באו שניהם האהלה, ויכנסו בשקיהם להמס קרח בגדיהם הקפואים. העבודה הזאת היתה בלתי נעימה כלל. במשך היום ירדה זעת גום בשער בגדיהם ותקפא, ויהפכו לצנות קשות, וישמיעו קול חריקה. בגדיהם היו כל כך קשים, עד כי נפצעו ידי נגסן מהתחככן בשרוליהם. לשוא חבש את פצעיו, כי לא העלה להם ארוכה. בהתכסם היטב בשקים ושניהם דא לדא נקשן, שכבו כשעה או שתים, עד אשר נמס קרח בגדיהם, ויחלו להרגיש איזה חום. ובעת ההיא כלה בשול ארוחותיתם, ויקח איש איש חלקו. הרגעים האלה היו להם היותר מאשרים. אחרי אכלם, שתו שקוי מתקן מאבק מוליגה א), שהמסוהו במים רותחים. אחרי כן ירדו עוד אל שקיהם ויתנו שנה לעיניהם, וחזיונות היום העבר בעתום תמיד בחלום.

א) מאַלקען, Сыворотка.

בבקר השכים ננסן לקום לפני רעהו, כי הוא היה המבשל. ואחרי הוכן הארוחה קם גם יוהנסן ויאכלו יחדו. מאכלם בבקר יום אחד היה שוקולד, לחם, חמאה ובשר יבש, ובבקר יום שני – מרק שבלת שועל או בליל קמח, חמאה ומים, ונוסף על זה גם שקוי המוליגה. אחרי כן לבשו את שמלותיהם ויצאו לרתם את עגלות־החרף. ננסן נסע בראש כמחפש ומורה דרך, אחריו נסע הקייק שלו. הכלבים כבר הסכינו ללכת בעקבותיו, אבל בהפגש איזה מכשל עמדו תחתיהם, ויאלץ ננסן לשוב ולהכותם או לגעור בהם למען יסחבו את עגלותיהם. אחריהם נסע יוהנסן ושתי עגלות־החרף. גם הוא גער תמיד בכלביו, ויכם, ויאלצם לסחוב את משאם. אכזריותם זאת הכאיבה אמנם את לבם, אבל הנוסעים לא יכלו התנהג באופן אחר. הם אלצו להקריב גם את רגשות חמלתם לקרבן על מזבח מטרתם.

כל זמן שהיו עוד לילות, אלצו לעמל בכל כחם, למען יוכלו לעבור מרחק יותר רב ביום. רתימת הכלבים ויתר העבודות שללו מהם עת רבה, בהיותם רק שנים. אבל כאשר חדלו הלילות, ויהי רק יום ארוך, יום הציר הצפוני, אז יכלו לנסוע בכל עת שחפצו, ולא נחפזו עוד במעשיהם. בעת הצהרים נחו תמיד מעט, ויאכלו את ארוחתם, שהיתה להם לענוי גדול, כי לא יכלו לנטות אז את אהלם, ויאלצו לאכל בשבתם בעגלות החרף. אך הקר גבר מאד ולא נתנם לאכל, ויניחו את שקיהם על פני הקרח ויכנסו בהם, אולי גם הם לא חממום. ויחלו להתהלך אנה ואנה ולבלוע את בלעם. לבלי יסבלו צמא, כאשר התאוננו נוסעים אחרים, לקח ננסן אתו שני בקבוקי גומי, וימלאום מדי יום ביום מי־קרח וישימו את הבקבוקים מתחת לכתנותיהם על חזיהם, לבלי יקפאו המים. אבל הם לא צמאו כמעט למים, כי מאכליהם היו טובים.

ביום 28 מרץ היתה דרכם לא טובה, כי ההדורים נפגשו על כל צעד, הכלבים עמדו מדי רגע ברגע. אחד מהם כרסם בשניו את החבלים וינס, ועמו עוד שנים. ויאלצו הנוסעים לרדוף אחריהם להשיגם ולרתמם עוד פעם, ולתקן את החבלים

הקפואים מקר והקשים כברזל. בימים האלה חקר נגסן את מצב הרחב, ויודע לו כי הגיעו אל ′85°30 של הרחב הצפוני, לגדל תמהונו, כי הוא דמה שכבר עברו את המעלה 86. ביום השני קרה להם אסון, כי אם אמנם בראשונה נסעו על פני קרח חלק וישר מאד, אך עד מהרה הגיעו אל רכסים וגבעות, אשר הפריעום ממסעם. ביחוד הסבה להם הרבה תלאה הגבעה האחרונה, כי בה היה נקיק גדול, אשר נפלו בו עגלת החרף הראשונה עם כל כלביה, ויאלצו הנוסעים להעלותם. וכן קרה גם לעגלת החרף האחרונה, ואך מעשה־נסים הוא שלא נשברה לשבבים. ורק עגלת־חרף אחת העבירו בשלום על פני הנקיק. בעת המבוכה נס אחד הכלבים, אך שב אליהם עד מהרה. אחרי כן מצאו להם מקום לנוח בו ויכנסו בשקיהם, ויחכו עד אשר תוכן ארוחתם. אבל למורת רוחם כבתה אש מנורתם. ויחקרו לדעת הנסבה, ויראו והנה תחת צמיד המנורה נכנס קרח וימס, ויכבה את האש. ויציתו עוד את הפתילה, ויגמרו את בשול ארוחתם.

ביום 31 מרץ נשב רוח דרומי. הקר גבר אז רק עד °30 צ׳. ויחלו הנוסעים לקות לימים טובים, ויסעו הלאה שמחים וטובי־לב. והנה נגלה לעיניהם נקיק־קרח קפוא, ויעבור עליו נגסן בשלום, אבל תחת רגלי יוהנסן נשבר הקרח ויפל המימה עד חלציו. רטוב וקפוא עמד האמלל על שפת הנקיק מעבר מזה, מבלי דעת איך לעברהו. גם נגסן לא יכל לעבור אליו להחיש לו עזרה; גם לעבור אליו בקייק לא יכל, כי הבד המכסה את הקייק נקרע מרב טלטול הדרך, ואי אפשר היה להוריד את הסירה הזאת המימה; ואך בעמל רב מצא נגסן מקום לעבור בו, וימהר אל רעהו האמלל. אבל לנסוע הלאה לא יכלו עוד, כי רגלי יוהנסן היו כשתי קורות קרח, ומכנסיו נקרעו לגזרים, ויאלצו הנוסעים להשאר תחתם ולהתקנם.

ז.

נפתוליהם עם התלאה.

על כל הצרות והעמל, שסבלו הנוסעים בדרכם זה, נוספה עוד עבודת החבישה והאריזה של חפציהם. ביום 1 אפריל, בשעה השביעית בבקר, החל ננסן להכין את ארוחת הבקר, אך לצאת לדרכם לא יכלו עד השעה השניה אחרי הצהרים, כי היתה להם עבודה רבה להעביר משא מעגלה לעגלה, לתקן שק אחד קרוע שנשפכו ממנו עגות בשר. בעת החבישה ראו, והנה חר בשק קמח הדגים ויקשרוהו, והנה מצאו עוד חר, ויאלצו לתפרהו, וכן גם בשק תפוחי־האדמה וכדומה. והרוח הדרומי נשב מערפם, ויסעו קל מהרה בעגלות החרף לענגם הרב, אך עד מהרה פגשו מעלות ומורדות של קרח, אשר הסבו להם עמל הרבה. בשעה השמינית בבקר היום השני עמדו לנוח ולאכול ארוחתם. ננסן עיף מאד, עד כי נרדם בעודנו בלעו בפיו. ויחלום והנה יום חג הלדת הנוצרי. הוא הובא אל אולם גדול וריק לאכל ארוחת הצהרים. הקור גבר מאד באולם והוא רעד. על השלחן היו ערוכים מאכלים חמים, ובתוכם גם אוז צלוי וטוב, ויבט החולם אליו בתאוה עזה. והנה החלו להתאסף גם יתר הקרואים. וישקף אליהם בעד החלון, ויחפץ לצאת לקראתם, והנה הוא נפל אל ערמת שלג. איך קרה לו כדבר הזה בתוך הסעודה לא הבין. בעל המשתה צחק בקול והוא, ברעדו מקור, הקיץ — בשק השינה על פני קרח הציר הצפוני. הוי, מה אמלל היה ננסן ברגע ההוא!

דוממים ועצובים קמו הנוסעים משנתם, ויחבשו את חפציהם ויסעו הלאה. ובין כה וכה וערמות הקרח והנקיקים קפאו, על שפת הנקיקים נצברו רסיסי קרח, ואי אפשר היה בשום אופן לעבור עליהם, גם להשתמש בסנדלי שלג לא יכלו, כי שלג

מעט מאד היה בין הקרח. והערפל העב כסה את הדרך מעיניהם. הכל לבן: גם הרכסים גם הבקעות. הרֶוַח שבין הערמות כֻּסה בשלג ותחתיו היו מים, ויפלו בהם הנוסעים פעמים רבות, וכח סבלם קצר מנשוא עוד את העמל הזה. שעון יוהנסן חדל מעבוד עבודתו, וכאשר הוסיפו לנסוע, כן נוספו מכשליהם, עד כי התגנב שפק בלב ננסן, אם מחכמה יעשה בהוסיפו ללכת צפונה. ביום 3 אפריל היה הקרח בראשונה טוב למסע, והרוח הדרומי הקל עליהם מסעם, ויעשו חיל בדרכם. אך פתאם החל הקרח לבגד בהם, ויאלצו לנוח בחצות הליל. וימיתו עוד כלב אחד – את „רוסס"– ויחלקו את בשרו לעשרים וששה חלקים, אך שמונה כלבים מאנו לאכלהו, ויאלצו לתת להם עגות בשר. אז חקר ננסן את מצב הרחב ויוָּדע לו, כי הגיעו אל 85°54′ של הרחב הצפוני.

ננסן החל לחשב ברצינות לחדול מנסוע צפונה. הוא נוכח, כי להשיג את הציר על פני קרח כזה בעזרת כלבים כאלה לא יתכן. לוא היו לו כלבים במספר רב מזה או כלבים „אולֵיניקים", אז נועז להשיג מטרתו. למרות כל חשבונותיו, אשר חשב פעמים רבות, בא תמיד לידי ההכרה, שהגיע רק אל 86° של הרחב הצפוני, אם יניח שהקרח עומד במקום אחד. אבל הן לא נעלם ממנו שהקרח נוסע דרומה כרצון הרוח והזרם, ואם כן עליו עוד להלחם באויבו היותר נורא. בבקר יום 4 אפריל נוכח ננסן על פי קו מורה־הדרך, שהגיעו אל 86°2′8″ של הרחב הצפוני ואל 98°47′15″ של הארך המזרחי. הרעיון לשוב על עקביו החל לנקר במחו יותר ויותר. הוא חשב כי עד ארץ פטרמן לא יותר מארבע מאות ועשרה קילומטרים (באמת עלה המרחק עד 670 קיל.), ולהגיע אליה יוכל רק ברב עמל ותלאה. אבל הנחוץ לו להגיע לכל הפחות אל 87° של הרחב הצפוני? מובן מאליו, כי אם לא יוטב מצב הקרח, לא יוכל לעשות זאת.

מיום 6 אפריל נתקלקל הדרך עוד יותר, במשך היום הזה עברו הנוסעים לא יותר מארבע מילים לערך. המצב הזה לא הוטב גם בימים הבאים. רכסי קרח ונקיקים רבים עצרום

על כל צעד. ביום 7 אפריל הגיעו אל ″86°13′6 של הרחב הצפוני ואל 95° של הארך המזרחי. ומעתה גמר ננסן אמר לשוב מדרכו זה וללכת לשן־סלע „פֿליגֶילי״. אחרי החליטו כן בלבו, ישבו הנוסעים לנוח, ויכינו משתה לכבוד גבול מסעם האחרון, ואחרי אכלם לשובע נכנסו בשקיהם לישן את שנתם המתוקה להם תמיד אחרי עבודת הפרך שעבדו במשך היום.

מיום 9 אפריל החלו הנוסעים לשוב מדרכם. ננסן קוה למצוא רכסים ומכשלים על פני הקרח, אך לתמהונו היתה הדרך טובה מאד לנסע וכן היה גם בימים הבאים. הקרח היה ישר, רק במקומות אחדים נמצאו בו מחשפים, אשר הסבו להם מעט עמל. אמנם הם עברו אותם בשלום, אף כי הקרח הדק, אשר כסה את המחשפים, נשבר תחת רגליהם. בערב עברו על פני נקיק המכסה קרח דק. ויהי כראות הכלבים מעט מים מבצבצים ועולים על פניו, ויעמדו ויטבלו כפותיהם במים. וברגע ההוא נשבר הקרח תחתיהם ותחת עגלות־החרף והמים צפו מעל לקרח. עד מהרה עלה ביד ננסן להשיב כלביו אחור ולהעמיד אותם במקום יותר בטוח. זמן רב בקשו מעבר טוב, ואחרי אשר עמלו הרבה מצאוהו, ויעברו את הנקיק, ועיפים ויגעים עמדו לנוח ולישן.

לתמהון ננסן ראה גם ביום 13 אפריל, כי הדרך היא ישרה, הקרח חלק וטוב למסע. ביום הזה חדל גם שעון ננסן מהלכו. ויאלץ להכינו על פי מעלת הרחב ועל פי המרחק שעברו מיום 8 אפריל. עוד כלב שלישי – „ברברה״ – הומת לדאבון לב הנוסעים. – ביום 14 אפריל היה חג הפסח ויעמדו לנוח ולחוג את חגם. היום הזה הקדיש ננסן לחשבונות חקירות הארך והרחב. יוהנסן נטה את האהל וישרת את הכלבים, וננסן נכנס בשקו לחשב את חשבונותיו. כה עבר היום. לפי חקירותיו מצא כי ביום הזה הגיעו אל ′85°50 של הרחב הצפוני ואל 86° של הארך המזרחי. היום היה יום נעים ורק עבים קלים עברו זעיר שם על פני הרקיע, ולעת הערב הופיע השמש בהדר גאונו, ויחדר האהלה בעד קירותיו. יוהנסן תקן את בגדיו וננסן חשב חשבונותיו, ויבחר לו דרך. ביום

16 אפריל בשעה הראשונה אחרי הצהרים, בחפץ הנוסעים לנסוע, ברח מפניהם הכלב „ברא״. לשוא חפשוהו ויקראוהו, כי נעלם ויחבא. אך כאשר אמרו הנוסעים לנסוע בלעדיהו, שב הכלב אליהם, וכמו מתחנן לסלוח לו על פשעו הביט אל פני אדוניו. ננסן תפשהו וירתמהו לעגלת החרף.

הדרך היה טוב וישר, הקרח חלק, רק ערמות קרח אחרות אלצום לנטות מעט מערבה. בלכתם נודע לננסן, כי עזב את מורה־הדרך במקום עמדתו האחרון, ויען כי בלעדיהו אי אפשר היה לנסוע, לכן אֵלץ לשוב ולחפשהו עד כי מצאהו לאשרו. והשמש שלחה קרניה הבוערות, ובפעם הראשונה במשך מסעו החל ננסן להרגיש ענוי החם, ובשובו אל עגלות החרף כשלו כחותיו. יוהנסן ישב אז על יד הקייקים, ויתחמם נגד אור השמש, ויישן. אחרי הנפשם מעט נסעו הלאה. אך אור השמש הבהיר הפיל עליהם תרדמה ולֵאות, ולמרות אזרם כל מאמצי כחם התנהלו בכבדות. ומה גדל תמהון ננסן בראותו על פי מודד־החם כי הקר הוא עדנה במעלה 26—צלזיוס. מזה נבין מה בערו אז קרני השמש ובבואותיהן אשר נשקפו מעל פני הקרח החלק! ויטו את אהלם לנגד חם השמש, ויכנסו בו ויאכלו את ארוחתם ברב ענג. אחרי כן חשב ננסן את המרחק שעברו בשובם מדרכם, ויוָּדע לו כי כבר עברו תשעים ותשעה קילומטרים בדרך המובילם אל ביתם.

ביום 17 אפריל כותב ננסן, כי יום האתמול היה היום היותר ארוך במעברם, כי יצאו בשעה השמינית בבקר ויעמדו להנפש רק בשעה התשיעית בערב. הדרך היה רע מאד: רכסים רבים כסו את פני הקרח. לפי השערתו עברו ביום ההוא לא פחות משלשים קילומטרים. האויר היה טוב מאד; הקר איננו גדול לשמחת לב הנוסעים שסבלו הרבה ממנו; אך אין שמחה שלמה בתבל: מכנסי ננסן נקרעו לגזרים, ויאלץ לתקנם. עבודה בלתי נעימה בעת שהקר מגיע אף אל 28° — צ׳!

ביום 18 אפריל חשב ננסן וימצא, כי מזון לכלבים יש די והותר עוד לשלשה ימים יתרים. ובכל זאת גמר אמר

להמית את הכלבים הרעים ולתתם לברות לשְׁני רעיהם הטובים מהם. וימיתו את הכלב „פֶּרפֵּיטואום“. „הריגת הכלבים הזאת, וביחוד שחיטתם, הוא מעשה נורא!“ – מתאונן ננסן בספרו – „עד עתה שחטנו אותם בסכין, אבל זה לא טוב הוא. אמנם תמול המצאנו תחבלה חדשה – חניקה. כפעם בפעם הובלנו את הכלב מעבר לערמות קרח, לבלי יוָּדע מזה ליתר הכלבים, ונשם חבל בצוארו, ואני ורעי משכנו בו איש מקצהו בכל כחנו, אבל ללא הועיל, אחרי כי כשל כחנו וידינו קפאו מקר, ונאלץ להעזר בסכין. מה נורא הדבר! אמנם יותר טוב להמית בירִיה. אבל אנחנו חשכנו את אבק השרפה ליום צוקה, ליום אשר נדרש אל האבק הזה בכל לבנו“. ביום ההוא הגיעו הנוסעים אל "85°57'8 של הרחב הצפוני ואל '79°26 של הארך המזרחי.

סך הכל עברו הנוסעים במשך חמשה ימים מאה ושמונים ושנים קילומטרים. השמש מאיר בקדם ביום ובלילה, האויר הוא מעשרים עד שלשים מעלות הקר; ולזאת שמחו הנוסעים, כי לולא הקר אזי לא קפאו הנקיקים, ויקש עליהם אז לעברם. מה מאד חפץ ננסן, כי יגיעו אל היבשה בטרם ימסו הנקיקים! ביום 20 אפריל באו אל נקיק אשר לא יכלו לעברהו, ויבקש ננסן וימצא מעבר. אך מדי הביאו את עגלות החרף וכלביו, והנה שנו פני הקרח לרע, ויאלץ לשוב אחור. ומה עגמה נפשו לראות, כי מעבר הנקיק השני היה קרח חלק וישר והוא אֻלץ להשאר פה.. אבל עד מהרה הושב לו כגמול סבלנותו, כי מצא מעבר טוב ויעבר הוא וכל אשר לו. וימהרו ללכת לדרכם ויראו והנה גזע עץ סבירי גדול נראה בין רגבי הקרח. ויפתחו עליו את האותיות: „פ̄. נ. ה. יו. '85°30 צ'“.

מן היום הזה עד 26 אפריל היתה דרכם צלחה, רק כח הכלבים כשל מאד, והוא כלכלם בבשר כלבים מומתים, ויאכלום בתאבון בהיותם רעבים מאד. – ננסן ראה לתמהונו על הקרח עקבות שועל. רבות חשב על המקרה הנפלא הזה, שקרוב למעלה השמונים וחמש תמצאנה חיות יונקות, ויקו לפגש גם דבים. אבל היתכן כי קרובה יבשה אליהם? לפי

חשבונותיו תשתרע ארץ פטרמן במרחק 223 קילומטרים ממקום עמדתם זה. מה מאד חפץ לחקור זאת על פי חקירות התכונה, אבל היום היה יום ערפל בלתי מכשר למעשהו זה.

עד סוף ירח אפריל לא קרו לנוסעים כל מקרים נכבדים בדרכם. הקרח בכלל היה טוב למעבר, רק זעיר שם זעיר שם נמצאו נקיקים, אשר בעמל רב או מעט עברו אותם תמיד בשלום. אם כה ימשך המצב הזה עד גשתם אל היבשה – חשב ננסן בלבבו – אז יוכל הקרח לפתוח לו אחרי כן נקיקים ככל אוָתו. אבל אם יחם האויר ומי הנקיקים ימסו, אז יאלצו הנוסעים לתקן את הקייקים ואת הבד המכסה אותם ולעבור בסירות האלה. ומה מאד חפץ ננסן לאחר את תקון הקייקים עד בואם אל היבשה. ובין כה וכה והכלבים הולכים הלך וחסר. אחד הכלבים היותר טובים המקשיב תמיד לקול אדוניו, „גוליֶין" שמו, חלה, ויאלצו להמיתו. הוא נולד ב„פַּרם" ולא ראה במשך ימי חייו בלתי אם קרח ושלג, ויעבד באמונה ובתם לבב; ועתה בחלותו לא החישו לו רפאות תעלה, כי אם המיתוהו. במשך הימים האלה ראה ננסן עקבות שועלים פעמים אחדות, ולבו בטח כי בקרב הימים יראה את היבשה. אבל באמת לא הגיע עדיה כי אם אחרי עבור שלשה ירחים.

מיום 1 מאי החל הקרח להתקלקל עוד פעם. ביום השני הלכו בתחלה על פני קרח ישר, אך כעבור ארבע שעות באו למקום נקיקים ורסיסי קרח צבורים, ונוסף על זה נשב עוד רוח דרומי־מזרחי בכל עזו. הקרח נבקע תחת רגליהם על כל צעד, ויהיו צפוים אל סכנת מות, כי יכלו לנפול בנקיקים בכל רגע. ויטו אהלם ויבואו בו. אבל פתאם נבקע הקרח תחתיהם, ויאמר ננסן בלבו, כי טוב להם לנום מזה, אך עד מהרה נרדם, ובחלומו ראה רעש גדול, ואחרי הקיצו משנתו היה שקט ודממה בכל. – ביום הזה המיתו את „פוטיפר", ועתה נשארו להם רק ששה עשר כלבים.

המצב הורע מיום ליום, כי מחשפי הקרח חסמו בעדם דרכם במקומות רבים, ולתקן את הקייקים ולעבור בהם את המים לא הפצו, יען כי המים מכוסים קרח דק ולא טוב

לשוט בהם; ומלבד זאת אם יחדרו מים אל תוך הקייקים וקפאו שם אז לא יוכלו לשאבם משם. ביום 8 מאי חשב ננסן וימצא, כי הגיעו אל ′84°31 של הרחב הצפוני ואל ′66°15 של הארך המזרחי. עתה גדלה עוד יותר תקותו בלבו, כי בקרב הימים יגיעו אל יבשה, ויקו גם לפגש דבים, ועל כן גמר אמר לבלתי המית עוד כלב אחד בכל יום, כי אם אחד בשני ימים, כי עוד מעט והיה להם בשר דבים ולא ירעבו הכלבים עוד.

אחרי כן הוסיפו ללכת בדרכם שלשה ימים רצופים. מעט מאד היה המרחק שעברו בימים האלה, אבל בכל זאת אין להכחיש, כי התקדמו אל מטרתם יותר. עוד שמונים ושנים קילומטרים נשארו עד המעלה השמונים ושלש של הרחב הצפוני, אשר שם, לפי דברי הנוסע פייאֶר, תמצא היבשה. אך בהגיע יום 14 מאי אלצו לעמוד תחתיהם, כי כמעט חפצו לצאת לדרכם, והנה כסו פני השמים עננים כבדים, וסופת שלג עזה התחוללה ברב כח. ויציע ננסן לפני רעהו לשבת תחתיהם ולהתעסק באיזו מלאכות קטנות ערך, וביחוד לפרק המשא מאחת עגלות החרף ולהניחו על שתי העגלות הנשארות, כי כבר מָעט מספר הכלבים. יוהנסן שבר את עגלת החרף לשבבים, ויציע ננסן להשתמש בעציה תחת הנפט, ולבשל להם ארוחה על המדורה. אך מדי החלם לבשל והנה כמעט שׂרף אהלם אשר מלא כלו עשן, ויחדלו מן העצים.

ביום 15 מאי היה יום הלדת יוהנסן, וננסן מספר, כי לרגלי המקרה הזה עשו משתה ביום ההוא: מאכל מדגי הים ויין לימון חם. נקל לשער מה רבתה השמחה במשתה שמנים זה! – כח כלבים רבים כבר כשל ובכבדות התנהלו לרגלי האנשים. גם „ברא", הכלב הטוב והחזק, נפל בדרך באין אונים וישחטו אותו, ויתנו את בשרו לרעיו לארוחת הערב. החיה האמללה הזאת עבדה עבודתה באמונה עד יום מותה. ביום 16 מאי נודע לננסן כי הגיעו אל ′83°36 של הרחב הצפוני ואל ′59°55 של הארך המזרחי. לדבר הזה בא פחד בלב ננסן אולי ישאם הקרח אל עבר אחר הרחק מן היבשה,

כנראה מן הארך המזרחי. אי לזאת החליט לשום פניו אל פאת דרומית־מזרחית לבלי התרחק מן היבשה.

יום 17 מאי הוא חג לאומי בנורוגיה. ביום הזה קוה ננסן להגיע אל היבשה, אבל לא כזה היה גורלו – אף עקבותיה לא נראו לו עדנה. מה קנא אז ננסן ביושבי ארצו, החוגגים עתה את חגם הלאומי ברוב פאר והדר: תהלוכות הילדים ברחובות קריה, המון שוקק בחוצותיה, הדגלים האדמים יתנוססו על הבתים באויר האביב הנעים. ומה נעימה שם שמש האביב השולחת קרניה בעד עלי העצים הירקים! ופה על פני הקרח הנודד ישבו הם מבלי דעת אל נכון אַיָם, וכמה רחוקה הארץ מהם. כלביהם מתמעטים מיום אל יום ובינם ובין מטרתם רק קרח ומים! גם עגלות החרף, הכבדות עליהם מסחב אותן, היו עליהם עתה למשא. בסבלנות רבה הם נוסעים קדימה ועוברים מיל אחר מיל, ובעת ההיא ישאם הקרח מַערבה בהרחיקו אותם הרחק ממטרתם! „חיי עמל ותלאה! – כותב ננסן – אבל גם להםִ יבוא הקץ. אנחנו נגיע סוף סוף אל מטרתנו. ובין כה וכה יתנוסס נא במעלה השמונים ושלש של הרחב הצפוני גם דגלנו לאות „שבעה עשר במאי"! ואם מזלנו יגרום לראות היום איזה סמן של יבשה ורבתה שמחתנו כפלים!".

בחפצם אחרי כן לעבור את מחשף הקרח, והנה שמע ננסן קול נשימה הדומה לנשימת הלויתן. בתחלה אמר בלבו כי הכלבים ישמו וישאפו בחזקה, אבל כרגע נוכח כי מן המים יצא הקול; יוהנסן אמר כי עוד מאז הבקר שומע הוא את הקול הזה, אבל הוא חשב כי קול שאון הקרח מרחוק הוא. אז הביט ננסן אל המים אשר משם נשמע הקול, והנה ראה איזו תנועה, וכרגע הופיע ראש ארזל א), ואחר הראש גם הגו, וכרגע נעלם שנית. אחריו הופיע עוד ארזל אחד, ויוכח ננסן שיש פה עדר גדול, וישמח מאד וילך אל עגלות החרף לקחת משם קנה־רובהו, אבל הארזלים כאשר הופיעו כן נעלמו פתאם, ולא הצליח ננסן

א) זעה־אײנהארן, Нарвалъ.

להמית אף אחד מהם. ויהי בראות ננסן כי עמלו לשוא יהיה ויוסף ללכת לדרכו, אחרי מצאו מעבר טוב דרך מחשף הקרח, ועל עגלות החרף התנוססו דגלי נורוגיה לזכר החג הלאומי.

וילכו לאט בלי חפזון כמו לא יכל עוד המצב להתקלקל. ננסן גמר אמר להסיר את מוטות עגלות החרף התחתונים, ואחרי אשר הוסרו מהרה באמת העגלה לעשות דרכה. גם יוהנסן עשה כן לעגלת החרף אשר לו. ואחרי הגיעם ביום הזה למקום קרח טוב, מהרו לנסוע עד להפליא, ולעת נוחם ממהלכם הגיעו אל 82°20′ של הרחב הצפוני. עתה הגיעו אל המקומות, אשר כבר בקרו אותם בני אדם, ואם כן עליו לקוות כי עוד מעט ותראה היבשה. גם בפעם השנית, בהיות עליהם לעבור שני מחשפי הקרח, שמע ננסן נשימת ארזלים, אבל את החיות בעצמן לא ראה בעיניו. גם הכלבים הריחו באפם את ריח בשר היות־הים האלה.

מזל הנוסעים כמו התל בהם לרגעים. הנה פעם יתן אותותיו, כי עוד מעט וראו את האדמה, ופעם יניח לפניהם מכשלים, אשר קצר כח האדם מעבר על פניהם. ביום 19 מאי ראו עקבות הדב בפעם הראשונה. האות הזה העיר תקות בלבות הנוסעים כי היבשה קרובה, וגם חשבונות הארך והרחב העידו כי מתקרמים הם אל מחז חפצם – אל האדמה, אשר דבר על אדותה הנוסע פייאר בספרו, כי באו אל 82°56′ של הרחב הצפוני ואל 61°27′ של הארך המזרחי. אות הוא כי הולכים הם דרומה ולא מערבה, כאשר ירא ננסן לא פעם ושתים. אחרי ימים אחדים נוכחו כי הגיעו אל 82½° של הרחב הצפוני. אבל מדוע לא באו אל ארצות פטרמן? העברו על פניהן מבלי ראות אותן? הדבר הזה לא יתכן להיות לפי כל חשבנותיהם! בדאבון לב כזה התנהלו הנוסעים הלאה.

ובלביהם הוסיפו מיום אל יום להחָשל וכחותיהם התמוטטו, וביום 26 מאי אלצו לשחוט את „קויק", הכלבה הטובה, אשר הולידה להם כלבים רבים בהיותה באניה „פרם". מבשרה התכלכלו וישבעו יתר הכלבים שלשה ימים. אבל גם

הנשארים בחיים לא צלחו לעבודתם. באין איל משכו את עגלות החרף אחרי אדוניהם, ויקבלו מזון צר חֵלף עבודתם, וגם זה רק פעם אחת ביום. צער בעלי החיים האלה הכאיב מאד את לב ננסן, אבל הוא אֻלץ להשחית רחמיו ההומים. הן גם חייו תלוים לו מנגד, גם הוא נושא בעול התלאות כמוהם, וכחותיו גם הוא התמוטטו, קרסליו כאבות וראשו עליו דוי, הוא הולך באפס כח כשכור, אף כי לחמו נתן ומימיו נאמנים. ומה יעשה לחיות האמללות האלה!

האויר היה חם, לא יותר משבע מעלות של קר על פי צלזיוס שרר אז, ועל כן רבו מאד מחשפי הקרח ורסיסיו הצבורים על כל צעד. כמעט הצליחו הנוסעים לעבור על פני מכשל אחד בשלום ולראות לפניהם רק מישור קרח חלק, והנה מחשף חדש נגלה לעיניהם פתאם, ועוד פעם מעצר, עוד פעם עמל רב ואִבוד כחות. פעם אחת קָרה לננסן מקרה רע: בהיותו לבדו ובלכתו לאט בלי דאגה, והנה ירד הקרח מטה מתחת לרגליו, וכרגע היה במים, לולא היתה לאָשרו גבעת קרח קטנה, וימהר ויטפס עליה. בכל זאת אמצתו תקותו בלי הרף, כי עוד מעט ובא קץ לתלאותיו אלה במצאו אדמה. הנה נראתה גם צפור אחת – האנפה א) – ביום 28 מאי, אות הוא כי קרוב למקום הזה תמצא איזו אדמה.

ביום 27 מאי החליף ננסן את נעליו הפִּיניות, ויקח תמורתן נעלים מעור שלא יתן למים לחדר בעדו. עתה היה מצבו יותר טוב, כי לא נשרו עוד רגליו במים. ביום 29 מאי הלכו הנוסעים בדרכם בלב בטוח, כי כל מחשפי הקרח כבר נשארו מאחריהם ולא יפגשו עוד בהם. ויהי כעברם מרחק לא רב, ויראו מרחוק תעלות חדשות; וימהר ננסן ויעלה על גל קרח ולעיניו נגלתה תמונה מעציבה מאד. תעלות רבות התלכדו יחד בארך וברחב מבלי תת לנוסעים אף נתיב אחד לעבר בו. אז נוכח ננסן, כי הפחד שפחד בא לו. הוא שאף תמיד להגיע אל יבשה עד בוא קץ ירח מאי, בדעתו כי אז

א) שטורמפאגעל, Глупышъ.

ירבו המכשלים בדרכו. והנה כמו ששער מאז כן קרה לו עתה. לוּ נשבר הקרח כלו, או אז יכל לעבור במים בקייקים, אבל עד היום ההוא, אשר יחם השמש יותר, עוד יעבור זמן רב. והאם יש לו צידה רבה למען יוכל לחכות עד העת ההיא?

בעודנו תפוש בשרעפיו העצובים, והנה נשמע מתעלה אחת קול ידוע, הוא קול נשימת הארזלים. הנה מענה על שאלתו: צידה תהיה לו בכל עת, ולא ימות ברעב! אחרי עבור רגעים אחדים נראו לו עוד חיות אחדות ובתוכן כלבי־הים. גם האנפה עברה ביער על פניו ויאמר לירות לה, אבל טרם הבין קנה־רובהו והיא נעלמה. התנועה העליזה, תנועת החיים, שמחה מעט את לבב הנוסעים, ויקוו להֵחלץ בקרב הימים מן המצר. ביום 31 מאַי מצא ננסן לשמחתו קרח טרי שנולד מקרוב, ויקח ממנו להמס אותו ולהרתיחו להיות לו למי שתיה, כי זה ששה ימים אשר לא היו בכליו מים מתוקים, כי מחם השמש ימס לאט לאט הקרח הישן, ומי הים המלוחים יחדרו אל תוכו וימלח גם הוא, ואי אפשר להוציא ממנו מים מתוקים. בערב הזה נשב, לתוגת לב הנוסעים, רוח דרומי, אשר הפריעם מלכת דרומה. אבל הם לא יכלו להשאר במקומם ולחכות, יען כי עוד מעט וכלתה הצידה. ננסן מדד את הרחב ויוָדע לו כי הוא עומד על 82°21′ של הרחב הצפוני ואף עקבות אדמה לא יראו! המצב הזה נפלא הוא בעיניו מאד. „את כל אשר לי נתתי לוּ יכלתי לדרוך על היבשה הקשה" — כותב ננסן — „אבל סבלנות, סבלנות!"

ח.

בעגלות חרף ובקייקים.

ובכן הגיע גם היום הראשון לירח יוני. מה יביא לנוסעינו החֹדש הזה בכנפיו? אשר או אסון? לא, הנוסעים

קוו כי החדש הזה יהיה להם לימי גאולה ופדות נפשם מכל תלאה ומחסור. הקרח ימס מעט מעט, ותעלות רבות תולדנה בו, אשר לא תתנגה לנוסעים לעבור בהן ברגליהם. אך הלא יש להם סירות אֶסקימוסיות קטנות ובהן יעברו בטח בין הררי הקרח. אמנם מכסה הקייקים נשחת מאד, גם צלעות שלדי הסירות נשברו במקומות רבים; אבל נוסעינו כבר הסכינו את הסבלנות, ידיהם לא תדענה מרגוע עד אם יתקנו הכל כראוי. וכאשר חשבו בלבם כן עשו, ויטו אהלם על פני הקרח ויחלו לתקן את סירותיהם.

בעמל רב ובזהירות רבה עשו את מלאכתם. עליהם היה להזָהר לבלתי ישברו אחד מכלי העבודה, ולא ישחיתו את את אחד החמרים הדרושים לחפצם. כי פה במקום שאיה ושמה זה לא ימצאו עוד תמורתם. ועל כן במצאם כי יש צלע שבורה בסירה, הוציאוה לאט לאט, לבל תשברנה יתר הַצלעות, אם ימשכוה בחזקה. הזהירות הזאת דרשה מהם עת רבה, ויעבדו עבודתם שבעה ימים מראש החדש הזה.

ובין כה וכה והצידה הולכת הלך וחסר. נגסן שקל את החמאה וימצא כי נשארה לו חמאה רק במשקל 2,3 קילוגרם; ועל כן אם יאכלו בכל סעודה רק חמשים גרַם, אז תמצא להם החמאה לעשרים ושלשה ימים. כן גמרו אמר לבלתי אכל לחם הסעודה רק במשקל מאתים גרם. ביום 5 יוני המיתו בפעם הראשונה צפור אחת – שחף לבן. פעם אחת ירה נגסן אל להקת שחפים אבל החטיא המטרא, ולא חפץ להוציא עוד כדורי עופרת בגלל הצפרים האלה, כי אינָן שוות בנזק אבק השרפה וכדורי העפרת. – בימים האלה הומת עוד כלב אחד ויחלקו את בשרו ליתר ששת הכלבים אשר אכלוהו על עורו ועל שערותיו, כי היו רעבים מאד.

לפי חשבנות הארך והרחב נודע לנגסן ביום ההוא, כי הגיעו אל "82°17'8 של הרחב הצפוני ואל "61°16'5 של הארך המזרחי. ואם כן – שאל את נפשו – מדוע אין לפניהם כל יבשה? אין זאת כי אם נטו מזרחה יותר מדי וכי היבשה תשתרע בפאת דרומית־מזרחית.

ביום 7 יוני כלו לתקן את סירותיהם אחרי עבדם עבודתם זאת בשקידה נמרצה במשך ימים אחדים. עמלם היה למעלה מכח האדם, ובכל זאת לא חלו, וכחם היה אתם כאז כן עתה. בזה התאמתה השערת ננסן הצודקת, כי לא הקר הצפוני ולא העמל הרב מחלישים את כח הנוסעים אל הציר ומביאים עליהם מחלת הצינגה, כי אם חסר מזון מבריא וטרי. אחרי כן הורידו את הסירות המימה, ויראו והנה המים חודרים אל תוכם מבעד התפירות והבד. אבל סבת המקרה הזה היא מאשר לא נשרו הסירות במים ימים רבים, אך כעבור ימים אחדים כאשר ירטב הבד היטב ויתפח, אז יחדלו המים מחדור עוד אל הסירות. ביום השמיני לירח יוני חפצו הנוסעים לשוט בסירותיהם לדרכם, אחרי עמדם שבוע תמים במקום אחד. לפני צאתם לדרכם שקל ננסן עוד פעם את הלחם וימצא כי משקלו הוא 12 קילוגרם לחם חטים, גם 7,8 קילוגרם לחם דגן. הצידה הזאת תמצא להם למשך שלשים וחמשה ימים.

ביום 8 יוני עזבו את מקום עמדתם לגדל ששונם. למרות האויר המעונן וסופת השלג שנשאו לקראתם על כנפי הרוח המזרחי, היו הנוסעים שבעי רצון מאד על אשר החלו לנסוע עוד; ואחרי אשר הניחו מוטות תחת הקייקים שמו לדרך פעמיהם. וירדו חיש מהר מעל גבעת הקרח, אשר עליה מצאו להם מעון, ולא אלצו להשתמש בסירות אשר תקנו עוד זמן רב, כי קר הרוח סתם את הנקיקים וילכו על פניהם ברגליהם על נקלה. השלג הרך התעופף ברוח ויסתר מנגד עיניהם את הדרך, ויחדור אל בשרם מבעד בגדיהם. ובכל זאת שמחו במסעם בזכרם, כי שואפים הם אל מטרתם. וכה עברו דרך נקיקים רבים בשלום, אך בכל פעם אלצו להעות אנה ואנה טרם מצאו להם מעבר טוב. פעם אחת בלכת ננסן לבקש מוצא ישב יוהנסן בסירתו לחכות עד שוב רעהו אליו, וירא והנה שפת רגבי הקרח מתנועעת פנים ואחור כמו הניעוה דכיי הים. לדבר הזה שמח יוהנסן מאד יען כי אות הוא שמֵי הים הנקיים קרובים אליהם. אבל ננסן שער,

שיתכן היות, כי הרוח – ולא המים – הניע את הקרח.

ביום הזה נראו להם עקבות דוב עוד פעם. אמנם קשה היה מאד לשער כמה ימים עברו מאז היתה החיה הזאת במקום הזה, אבל אחד הכלבים הריח באפו ריח מה וירץ למול הרוח. אות הוא כי הדב עבר פה לפני זמן לא כביר. ויקו ננסן מעתה כי בקרב הימים יפגשו דבים אשר ימציאו לנוסעים בשר טרי. וכמו לחזק השערתו השליך השחף, אשר המיתו יוהנסן, מפיו, בעת נפלו ממרום, חלב כלבי־ים. גם זה אות הוא כי לא רחוק מזה נמצאים דבים, כי אם לא כן מאין לקחה לה הצפור את הנתח הזה, אם לא הדבים טרפו את כלב הים?

ביום 9 יוני היה ערפל עב ושלג רך ירד בהמון רב, ויקיש על הנוסעים להתקדם בעגלות החרף, ובכל זאת גברו גם על המכשל הזה, ויעברו מרחק רב על פני הקרח המכסה שלג. גם ביום השני לא חדל השלג. פעמים רבות בהתפזר הערפל טעו הנוסעים לחשב את האופק, כי אדמה הנהו, גם עוד אותות רבים נתנו עדיהם כי קרובה היבשה אליהם: הנה מספר השחפים הולך ורב, גם ראו בוניא א) אחת קטנה, המבשרת בלי ספק את קרבת הארץ, גם האויר בדרום ובדרומית־מערבית כהה הוא, יען כי בו נשקפה בבואת היבשה. אבל הערפל והשלג לא יתנו לנוסעים לראות ברור. ובכל זאת חש ננסן בנפשו כי קרובה המטרה.

אבל זאת התקוה, רעית האדם הבוגדה לעתים לא רחוקות, לא לארך ימים עודדה את רוח הנוסע הנודד בין שממות קרח. ביום השני כבר עשתה לה תקות ננסן כנפים והעזבהו לאנחות. מחשבות נוגות עלו עוד הפעם להעיב שמי חייו. הוא חרד לרגעים בזכרו כי צידתו הולכת הלך וחסרה, ואף סמן של יבשה איננו נראה כלל. לרגעים הביט ננסן בעין קנאה אל השחפים הנשאים ברום הרקיע על כנפיהם. הוי, לו היו גם לו כנפים כאלה, חשב

א) פעטטגאנז, Пингвинъ.

הנוסע, אשר בלעדיהן כמדומה לו אי אפשר יהיה להגיע אל איזה יבשה בשום אופן. אבל... נחוץ להודות כי תכונה טובה אחת יש להתקוה: היא איננה עוזבת את האדם לנצח, וכמו שתמהר ללכת מאתו כן תמהר גם לשוב אליו. הנה די היה לדג קטן מת שהתגולל על פני הקרח להשיב לננסן הנואש את אמץ רוחו. במקום שיש דגים במים, לחשה לו תקותו, שם לא יתכן למות ברעב.

ביום 11 יוני נשארו בחיים רק חמשה כלבים, אשר היה להם צידה עוד לשלשה ימים, כי כלכלום בבשר אחיהם הששי אשר הומת ביום אתמול. ועד העת ההיא הלא תפָּתר חידת מסעם, כאשר קוה גם יוהנסן. אולם גם בימים הבאים לא הוטב המצב. ביום הזה לא יכלו לעבור מרחק רב: שלג נאלח, הדורי קרח, נקיקים רבים ואויר מעונן, כל אלה עצרו את הנוסעים ויהיו להם לנגף על כל צעד. אמנם השלג כסה בקליפה דקה וקשה ועגלות החרף עברו עליה על נקלה, אבל הכלבים לא יכלו ללכת עליה, כי נשברה לרגעים תחת רגליהם, ואז עמדו עגלות החרף על מקומן מבלי נוע הלאה. בראות הנוסעים כי עמלם לשוא יהיה, אלצו לבקש להם מקום עמדה לנוח בו. ויטו את אהלם ויבואו אליו להסתר מפני חמת הרוח והשלג. וליוהנסן נדמה בעת ההיא כי נראתה בבואת מים ברקיע.

והנה הגיע יום 14 יוני. ביום הזה שלמו שלשה חדשים מאז עזבו הנוסעים את אניתם, את „פרם", ויהיו לנודדים במדבר הקרח הגדול והשמם, מבלי דעת מתי ואיך יצאו ממנו. ביום האחרון התנהלו הנוסעים בעגלות החרף בכבדות רבה. הכלבים לא יכלו עוד לסחוב אותן, ויאלצו האנשים לעזור להם בעבודתן זאת. ננסן הלך תמיד לפנים לבקש את הדרך, ויוהנסן סחב את עגלות החרף ביחד עם הכלבים, ואחרי כן בא גם ננסן לעזר להם. וכן התקדמו לאט לאט. אבל השלג הרך הסב להם דאבון לב הרבה, כי לא חדל מרדת עדי כי סנדלי השלג אשר על רגלי הנוסעים לא יכלו לעבוד עבודתם היטב, כי נדבק מן

השלג אליהם, וללכת בלי סנדלים על פני שלג רך ורב כזה אי אפשר היה בשום אופן .

ולמרבה צרתם רפו עוד שני כלבים מאד, ויצא גם עליהם ביום 15 יוני משפט חרוץ להמיתם , ומובן שאז היה על הנוסעים לסחב את עגלות החרף בעזר כלבים מעטים מאד. וכמו להוסיף על כל אסונם, על הדרך הקשה והמקלקלה, על המעצרים הרבים אשר פגשו הנוסעים לעתים קרובות, הנה נשאם עוד הקרח מערבה, ויהי כל עמלם להתקדם לפאת דרומית־מזרחית לתהו. הנה ביום 4 יוני הגיעו כבר אל"82°17'8 של הרחב הצפוני, וביום הזה נוכחו לפחדם הרב כי עומדים היו על '82°26 של הרחב הצפוני כמו להכעים.

ובין כה וכה ושתי שאלות נכבדות מאד היו לפניהם שדרשו פתרון: ראשית – מה יעשו עם כלביהם? הן נשארו רק שלשה כלבים: אחד בעגלת החרף אשר לננסן ושנים ליוהנסן. היוכלו להתקדם בעזרתם? שנית – היא שאלת הקיבה: צידתם הולכת ומתמעטת, דֻבים וכלבים אינם במקומות האלה, רק שחפים. אבל הנוסעים יוכלו להמית מהם רק מאה וארבעים ושמונה צפרים, כי כמספר הזה יש להם גם כדורי עופרת ואבק שרפה. וכמה ימים יוכלו לכלכל את נפשם בצפרים הקטנים האלה? הן לא לארך ימים! ומה יעשו אחרי כן? – את השאלה הראשונה פתרו באופן זה: הם ימעיטו בכלכול הכלבים, למען תמָצא להם צידתם לימים יותר הרבה, וגם האנשים ימעיטו באבילתם ככל האפשר. ויגמרו אֹמר לבלתי אכל יותר מחמשים או ששים גרם לחם וחמשים גרם דגים טחונים, או שלשים גרם חמאה בסעודה אחת, וגם להאריך בהפסקה בין סעודה לסעודה ככל אשר יהיה ביכלתם, עד הגיעם סוף סוף לאיזה מקום יותר טוב.

אבל שוא היא התחכמות האדם אם יד המקרה הטוב לא תושיעהו. כן קרה גם לנוסעינו. בערב יום 20 יוני אחרי אשר נסו לריק להמית כלב־ים יצאו הנוסעים לדרכם. ננסן הלך ראשונה לחפש דרך טוב כמשפטו. „נלך מעט בדרכנו

עד בואנו שמה אל המחשף הגדול, ושם ננסה את הקייקים" – אמר ננסן אל יוהנסן. המה טרם הגיעו אל המחשף הגדול והנה ראו בנקיק כלב ים. ויור ננסן, אך החטיא המטרא. אז החל מסעם הראשון בהקייקים בהעמידם אותם אחד בצד משנהו, ויחברום יחד בסנדלי שלג, אשר הכניסום בלולאות המחֻברות אל מכסי הקייקים, ועליהם העמידו את עגלות החרף לרחבם. את עגלת החרף האחת העמידו על חרטֻמי הקייקים ואת השניה על אחוריהם. הכלבים עלו מעצמם על הרפסדה הפתאֹמית הזאת, וישבו במנוחה, כמו זה הרבה פעמים נסעו באופן כזה. את המשאבים א) סדרו היטב ואת קני־הרובה הניחו באופן שיקל להשיגם בעת הצרך. ואחרי כן לקחו את המשוטים בידיהם וישוטו, בהפקידם את גורלם ביד הגלים. ובהגיעם אל שפת המחשף מעבר השני, קפץ ננסן על הקרח, ויכין את הצלמוניה ויצלם את הרפסדה פעמים אחרות. הקייקים מלאו מים, ביחוד קייק של יוהנסן אשר נסחף הלאה מן החף.

פתאם נשמע קול מחיאה מאחריהם. „מה זאת?" שאל יוהנסן. – זה כלב־ים! – ענהו ננסן, ויחל למשך אל הקרח את עגלות החרף, אשר העיקו על אחורי הקייק של ננסן, ותטבילנה אותו במים עד שפתו, ששם היה חר. ואם אמנם שאב יוהנסן את המים מן הקייק, בכל זאת ישב כלו במים. ותשָׁמע מחיאה עוד פעם, וכלב־ים גדול ומתנוצץ צף על פני המים ויגנף פעמים אחרות בקצה הקרח ויצלל במים. ויוהנסן לקח את הכידון וישליכהו לננסן. ועד כה וכה וסירת יוהנסן מלאה מים רבים, וכבר נחוץ היה להעלותו אל החף לבלי יטבע. והנה עוד מחיאה נשמעה ואצל קצה הקרח נראה ראש כלב־הים. חיש מהר לקח יוהנסן את קנה רובהו ויור, ברגע אשר החיה חפצה לצלל תחת הקרח. החיה התנודדה, ותשכב על פני המים מבלי נוע, והמים ארמו מדם כי ראשה רצץ. וישליך ננסן את כידונו אל

א) פומפען, Насосы.

כלב־הים, אך הכידון היה קטן מאד, ויתקע ננסן גם את סכינו בצואר החיה.

אז קמה מבוכה במחנה הקטן הזה! הזרם סחף את הקייקים ואת כל אשר עליהם מעל החף; עגלות החרף, אשר החל ננסן לסחבן אל הקרח, שכבו חצין במים; הכלבים התרגשו מאד ויבהלו, ויוהנסן ישב נדהם מבלי ערב את לבו להשליך את עגלות החרף מידיו, וגם לקום ולהעלותן אל הקייקים. וננסן שכב על קצה הקרח וידו אוחזת בכלב הים אשר היה עדנה במים, ובשום אופן לא חפץ לעזב את שללו, אשר ממנו יהיה להם מזון רב ושמן שרפה לימים הבאים. אולם אחרי אשר נוכח ננסן, כי כלב־הים לא יצלל עתה במים, ערב את לבו להחיש עזרה ליוהנסן. ויהי כאשר עלו יוהנסן והכלבים אל הקרח, ויסחבו יחדו את עגלות החרף ואת הקייק של יוהנסן מן המים, ואת הקייק השני עזבו לעת עתה במחשף הקרח, וימהרו אל שללם, אבל לא על נקלה הצליח להם להוציא בעל־כרם שמן כזה.

עודם עושים כה וכה ויראו והנה הקייק השני נסחף בזרם המים הלאה, ומכונת הבשול אשר נפלה מעליו שטה לבדה. מובן מאליו שנחוץ היה להציל בראשונה את רכושם, ואחרי כן להתעסק בכלב הים, אשר הוציאוהו סוף סוף ממחשף הקרח, בקשרם חבל אל סנטרו התחתון. עתה השתרעה החיה לרגלי הנוסעים, אשר עלץ לבבם למראה הזה. עתה בטח לבם כי לא ימותו עוד ברעב, יען כי מלבד מזון עוד גם חמר להבעיר אש יהיה להם די, ויוכלו אם כן לחכות עד אשר יבואו להם ימים טובים מאלה. אחרי אשר הצילו את הקייקים ואת רכושם נתח ננסן את החיה לנתחיה ויאסף את כל דמה הנשאר בה, ויוהנסן נטה את האהל, ויביא אליו את כל הרכוש המפזר על פני הקרח. ואחר הביאו את הבשר והשמן האהלה. ויכין ננסן ארוחה שמנה ויאכלו האנשים לשבע אחרי אשר רעבו ימים אחדים. ולכלבים נתנו את הפדר, אבל אחרי אכלם אותו הקיאו האמללים את בלעם. כה התקלקלה קיבתם!

אז החל ננסן לחשוב מחשבות על דבר עתידותיו. הוא נוכח כי אין טוב לפניו בלתי אם להשָׁאר במקומו זה ולחכות עד אשר ימס הקרח, או עד אשר יוטב מצב השלג, ובין כה וכה אמר לעשות ידות לעגלות החרף, גם גמר אמר להשליך חפצים רבים היתרים להם, למען הקל את משאם, אם יהיה עליהם ללכת לדרכם, יען כי להשליך את בשר כלב הים ואת שמנו בודאי צר לו, כי הבשר הזה הצילהו כמעט ממות ברעב. אמנם השמן למאור לא היה נעים לננסן, שהיה המבַשל, כי העלה עשן רב בעיניו אשר הורידו דמעות בלי הפוגה, ויסב לו תלאה רבה. פעם אחת הוצת השמן במנורה וכל התאמצות ננסן לכבותו עלתה בתהו, ולהשליך את המנורה החוצה כבר אחר המועד. והאהל מלא עשן רב, וננסן, מבלי דעת את אשר הוא עושה, לקח שלג מלא חפניו, וישליכהו אל תוך השמן הבוער. והנה, הוי צרה! השמן רחש, ויתגעש וירעש, החלב הבוער נזרק אל כל העברים, ומתוך המנורה התאבך ים שלהבת, אשר מלאה את האהל, ותשרף את כל אשר נגעה בה. וימהרו ננסן ויוהנסן אל פתח האהל ויקרעו את לולאות מסכו ויקפצו החוצה, בשמחם כי היתה להם נפשם לשלל. אחרי כן כבתה המנורה, אבל בקירות האהל נעשה חר גדול, במקום שעמדה המחבת. ויקחו בד ויטלאו את החר ההוא, ויבואו האהלה. ובעמל רב הציתו עוד פעם אש ויכַלו לצלות את לביבתם, ויאכלוה ביחד עם סוקר, ויהללוה בכל פה, ויהיו שמחים ועליזים. אמנם מלבד טעם לביבתם היתה להם עוד סבה לשמוח, כי נודע להם שהגיעו אל ″82°4′3 של הרחב הצפוני, ואל ′57°48 של הארך המזרחי. מזה נוכחו לדעת כי קרבו יותר לפאת דרום.

ביום 24 יוני היה להם חג כפול. ראשונה מלאו ביום הזה שתי שנים מאז עזבו את חפי נורוגיה, ושנית – כי זה היום היה היום המאה מאז נפרדו מאניתם. ביום 25 יוני צלח ביד ננסן להמית עוד כלבים אחד. אמנם בעת צידו זה, בשוטו בסירתו המלאה נקבים, נשרה במים עד מתניו,

אבל הוא לא שם לבו לדבר קל ערך כזה, ויחליף את שמלותיו וישטחן להתיבש, והוא נתח את שללו לנתחים ויאסוף את כל דמו בכלי.

ירח ימים נחו הנוסעים במקום אשר המיתו בו כלבי הים, ויקראו בלצון את שם המקום: „תַּחנת העִנויים". ואמנם אך ימי ענויי הנפש היו להם הימים ההם בשבתם שם ובחכותם להמסת השלג, למען יוכלו לעבר על פני הקרח. בכל העת ההיא כלכלו את נפשם בבשר כלבי־הים. את הבשר צלו במחבת על פני המנורה, אשר הכין ננסן מכסף חדש, ותחת פתילות לקחו את החִתולים אשר היו בההפתק שלהם. את האכפלנות שהיתה להם לחבש בה שבר יד או שבר רגל עשו לכֹּפר, לכפר בו את חורי הקייקים. גם הצבעים שלקח ננסן אתו בצאתו לדרכו, היו לחמר לצבוע בו את הסירות. מלבד זאת משח ננסן בפיח בלול בשמן את הקייקים לבלי יחדרו המים דרך הבד המכסה אותם. כה השתמשו הנוסעים ברפאות התעלה אשר העניקם הדוקטור בליססינג בצאתם לדרך!

ביום 6 יולי ירד גשם מן הבקר עד הערב לשמחת לב הנוסעים. ננסן בשל קַקָאו ויוהנסן ישב בטל. והנה פתאם שמעו קול כלביהם הנובחים. ויבינו האנשים, כי קרה בחוץ דבר־מה, וימהרו ויקפצו החוצה; והנה דב גדול הריח את ריח הכלב „קייפַּס". ויקח ננסן את רובהו ויור, אבל לא המיתו ביריתו, ויור שנית ויחטיא את המטרה. אז רדפו ננסן ויוהנסן אחרי הדב אשר מהר להמלט על נפשו. והנה מעבר לערמת הקרח נראו עוד שני גורי דבים אשר מהרו גם הם לנוס. אבל הצידים מהרו לרדוף אחרי החיות, וננסן ירה שליש פעמים, והאם ושני גוריה נפלו חללים על פני הקרח. ובכן התעשרו עתה הנוסעים פעם אחת: גם בשר דבים יש להם למאכל, גם עורותיהם החמים היו להם למצע רך. מצב לא רע בכל אופן!

בימי עמדתם נגלתה לעיניהם מרחוק כמו גבעה שחורה קטנה. ננסן לא הבין מה זאת? — לפי תבניתה היא דומה

לסלע על פני אי קטן, אבל היא עומדת תמיד במקום אחד, בעת אשר הקרח, אשר הם עומדים עליו, שט בלי שפק, ומדוע לא תעבור התמונה הזאת מנגד עיניו, בהתרחק הקרח ממנה? וצפרים רבות החלו להגלות לעיני הנוסעים, המעידות כי היבשה קרובה למקום הזה. הנה נראו שני שחפים־שושנים. כל האותות האלה התלכדו יחד ויבלבלו את מֹח הנוסעים, עד כי לא יכלו לדעת אָיִם.

ביום 22 יולי, אחרי שבתם ירח ימים במקום אחד, עזבו את תחנתם וישימו לדרך פעמיהם. הרבה עבודות היה עליהם לעבוד טרם עזבו את מקומם: הם יִבשו את הלחם שרטב במי הים, תקנו את פזמקאותיהם ויבדקו את הקייקים וכדומה. למען הקל עליהם את מסעם אלצו לעזב על פני הקרח הרבה בשר עם עורות הדבים, את האהל, הקרשים אשר הוציאו מתחת לעגלות החרף, את סנדלי השלג, ויותר ממחצית סמי המרפא, חתולים, צמר גפן וכדומה. כל החפצים האלה השלכו כדבר אין חפץ בו. ותמורת המשא הזה היה להם עתה שק מלא בשר דבים וכלבי־ים מיֻבש. קלים ועליזים ושמחים על המקרה הטוב, שנמס השלג ויהי למים, שמו פניהם ללכת לבקש אדמה, אשר נִנהו אחריה זה ימים רבים.

ט.

הנה סוף סוף — יבשה!

„סוף סוף נעשה הפלא — אדמה, אדמה! ואחרי אשר כמעט חדלנו מקוות למצאנה!" — כותב ננסן ביום 24 יולי. „זה כבר היו כל רעיונותינו שקועים באדמה הזאת, ועתה תראה לפנינו כחזיון פלא, כעין ממלכת קסמים. כמו גל לבן מתנוססת היא מעל לאופק, כעננים רחוקים היכֹלים להֵעָלם בכל רגע. ופלא גדול כי בכל העת האחרונה ראינו את האדמה הזאת ולא נוכחנו כי אמנם אדמה היא!" ננסן הביט אליה פעמים

רבות בעד קנה־החזות בשבתו עוד „בתחנת הענויים", בחשבו כי שדה שלג היא . אבל תמיד בא לידי ההשערה, כי עננים קלים לפניו ולא אדמה, יען כי אף פעם אחת לא ראה בה אף נקודה שחורה אחת .

הקרח היה שבור מאד, ויקש על הנוסעים לעבור על הפסגות, שנולדו ממועקות הקרח, ובכל זאת עשו חיל מעט במסעם זה, יען כי היו שמחי לב . בבואם אל איזו תעלה הורידו, מבלי חשוב מחשבות רבות, את הקייקים ואת עגלות החרף המימה ויעברוה קל מהרה. לפעמים פגשו בקרח חלק וישר, וירוצו אז בכל יכלתם. ביום 23 יולי עלה יוהנסן על גבעת קרח, וירא והנה רצועה שחורה ומוזרה על פני האופק. ויאמר בלבו, כי ענן היא וכן חשב גם ננסן . אך כאשר הוסיפו להביט אל הרצועה בעד קנה־החזות, כן נוכחו יותר לדעת כי לפניהם תשתרע אדמה מרחוק . המחזה הזה מלא את לבבם גאון, ויטו אהל, ויכינו להם משתה שמנים כראוי למקרה נכבד כזה . ננסן בשל תבשיל של תפוחי אדמה ובשר יבש של דבים וכלבי הים, ויצלה לשונות דבים . אחרי כן הכין פתוחי לחם צלויות בחלב דבים וגם נתח שוקולד בא אחרי המאכלים האלה בעין פרפרת . ננסן אמר לרעהו, כי קרובה האדמה אליהם, וכי ביום מחר יגיעו עדיה ויוהנסן אמר, כי גם בו ביום יבואו אליה. אבל הם טעו בהשערתם מאד מאד, כי עוד שלשה עשר יום התנהלו בכבדות ובעמל רב עדי באו אל מחוז חפצם זה .

ביום 24 יולי בערב עמדו לנוח ויאמרו בלבם כי עתה קרבו אל האדמה . בבקר היום השני, אך הקיץ יוהנסן משנתו וימהר ויטפס על ראש גבעת קרח לראות את האדמה, ויחליט כי ביום הזה יביאו אליה . וננסן גלה ביום ההוא עוד אדמה חדשה ממערב למקום עמדתו – היא ארץ יורש העצר רודולף . אחרי כן הלכו לדרכם . אך גם ביום הזה וגם בשני הימים הבאים לא ראו כל יבשה . ביום 27 יולי בא חשד בלב ננסן כי הקרח ירחיקם מן היבשה . הן קרובה היא כל כך להם, עד כי ביום אחד אפשר לעבור אליה, ורק הקרח השט

באכזריותו הנוראה יסיעם הלאה ולא יתן לכף רגלם לדרוך על הארץ המקוה. המצב הזה לא הוטב גם ביום 30 יולי. הם התנהלו בכבדות, מכשלים ומעצרים שונים כמו קשרו קשר יחד להיות לאבני נגף על דרך הנוסעים. גם ננסן החל לכאב מאד, ובעמל רב יכל לסחב את עגלת החרף. אבל הוא היה שבע רצון גם ממצבו זה, אם יכל לכל הפחות להתקדם הלאה, אף אם הכאב לא עזבהו רגע, ויגרם לו ענויים רבים. נוסף על זה ירד גם מטר סוחף בימים האלה, אשר הרטיבם עד כתנתם, גם שקי השינה רטבו. ביום 1 אוגוסט הוטב מצבם מעט, אף כי הקרח היה עוד מלא מכשלים, אבל כאב ננסן עבר, גם המטר חדל, והאויר היה צח.

ביום 2 אוגוסט החל ננסן לפחד פן לא יצלח להם לגבור על שני אויביהם הנוראים – על הרוח ועל זרם הים המסיעים אותם הלאה, הלאה ממטרתם. אמנם הוא קוה, כי הרחקת הקרח מן היבשה תפסק, אבל אם בכל זאת תוסיף להתרחק, מה יהיה אז ?... הוי מה נורא הרעיון! אולם נחוץ להתקדם, להתקדם!... הנקיקים, רסיסי הקרח המכסים את התעלות וההופכים את המים לדַיסא, ענו את נפשות הנוסעים באכזריות חמה גם עד יום 3 אוגוסט. ביום הזה אלצו לנקות את אחד הקייקים מרגבי קרח קטנים, שהדבקו אליו, למען יוכלו לעבור. ננסן החל לסחוב את עגלת החרף אשר לו דרך הנקיק ויוהנסן הלך מאחריו. פתאם שמע ננסן את קול רעהו קורא: „את קנה־הרובה!" ויפן ננסן וירא והנה דב גדול התנפל על יוהנסן אשר שכב על גבו, אז החל ננסן לסחוב את הקייק אל הקרח למען הוציא משם את קנה רובהו ולא הביט אל הנעשה מאחריו. ובין כה וכה ויוהנסן אמר אליו במנוחה: „עליך למהר במעשיך, אם אינך חפץ לאחר". ויכין ננסן את קנה רובהו מול החיה הנוראה, אשר הסבה רגע מיוהנסן ותאמר להמית את כלבו את „קייפַּס". ויור לראש הדב מאחורי אזנו ויפל מת.

יוהנסן מספר בספר זכרונותיו איך באה עליו הרעה

הזאת, לאמר: „הדב התגנב אליהם בלאט בכל עת לכתם ובעת שהיו עסוקים במעברם. יוהנסן כבר חפץ לאחז בחבל ולמשך את עגלת החרף, והנה קרב אליו הדב פתאם ויעמוד על שתי רגליו האחרונות. אז עזב יוהנסן את החבל ויעמוד הכן, והדב סטר לו בכפו האחת על פניו ויפל יוהנסן על גבו, אבל מזמותיו לא נתקו ויקרא לננסן: „קח את קנה הרובה!" והדב כבר פתח פיו לנשק את טרפו בראשו. ויהי בראות יוהנסן כי הופיעו השנים החדות ויאחז בצואר הדב בכל כחו. אז נוכח הדב לדעת כי זה איננו כלב־ים אך איזה דבר חדש, ויעמד במבוכה, ואחרי כן שם פניו אל ננסן בתמהון כמו משתומם לראות עוד יצור הולך על שתים לפניו, כי הדבים ידענים א) גדולים הם וידענותם זאת היא תמיד בעוכריהם. ויעבור על פני יוהנסן ויך בכפו את אחד הכלבים. אז קם יוהנסן מהר על רגליו ויקח את קנה רובהו בידו, ובין כה וכה וננסן ירה וימת את הדב. אחרי כן ראה יוהנסן עוד שני דבים צעירים העומדים מאחרי ערמת הקרח, וימהר לרדף אחריהם, אך הם מהרו להמלט על נפשם בעוד מועד".

אמנם פחדם הפתאמי הזה היה גדול מאד, אך על כן היה להם שכר טוב תמורתו, כי נוסף מזון על מזונם וגם את הכלבים האכילו לשבע ואחרי כן נסעו לדרכם הלאה. המעצורים החדשים אמנם הוסיפו לענותם, אבל אמץ רוחם לא עזבם. וכה נמשך המצב הזה עד יום 6 אוגוסט, וביום הזה באו סוף סוף אל היבשה. ולפניהם מי הים הנקיים מקרח, המשתרעים לארך ולרחב עד אין קץ. הם היו כל כך עסוקים במטרתם אשר אליה שאפו בכל כחם, עד כי לא שמו לבם לכל מכשל; הם דאו כנשרים, עברו על פני תעלות ורסיסי קרח אשר חסמו דרכם על כל צעד, ולא שמו לב גם לדבים אשר שוטטו במקומות ההם לרב, כי מה להם ולחיות האלה? הן מזון יש להם יותר מדי ורק יבשה נחוצה להם. ויהי

א) נייגיעריגע, Любопытный.

בהגיע ננסן אל קצה הקרח האחרון והנה לפני עיניו השתרעו פני הים הכהים, אשר עליהם שטו רגבי קרח לבָנים; מרחוק התנוסס במים נד הר הקרח, ערפל כהה כסה את פני כל. כל יסוריהם נשארו עתה מאחריהם, ולפניהם רק נתיבת מים אשר תוליכם אל בתיהם. ננסן החל להניע בכובעו ליוהנסן אשר רץ מאחריו ויקרא: „הידד!" ולאות שמחתם וחגם זה אכלו הפעם איש איש נתח שוקולד.

עתה נחוץ להם להכין את הקייקים ולנסוע בים לדרכם. רק שני כלבים נשארו אתם בחיים, ויֵעָצבו הנוסעים להפרד מאת החיות הנאמנות האלה ולעזבן לנפשן במקומות השוממים האלה, אבל הם לא יכלו לקחת את כלביהם אל הסירות הקלות, ועל כן גמרו אמר להמיתם. ננסן המית בקנה רובהו את כלב יוהנסן, ויוהנסן – את כלב ננסן.

אז הורידו לגדל שמחתם את הקייקים במי הים, ויראו והנה הרוח מנשבת להם ממול ערפם, ויפרשו את המפרשים, וסירותיהם הקלות דאו כעל כנפי נשרים. האח, מה נעימה היתה להם העבודה הזאת, אחרי כל העמל והתלאה אשר סבלו במשך ירחים אחדים! עבודה קלה ונעימה! הרוח יעמול תחתיהם והם יושבים להם במנוחה בסירות ואוחזים את המשוטים בידיהם, תחת אשר על פני הקרח אֻלצו לסחוב כבהמות־משא את עגלות החרף ולהתנהל כסרטנים. אחרי גשתם אל נד הר הקרח הורידו את המפרשים, וישוטו מערבה. הזרם שטף גם הוא שמה ויעזרם להתקדם הלאה. אך למצוא מקום לנוח לא יכלו על נקלה, כי נד הקרח לא נפסק ויאלצו לעלות על רגב קרח שט ולהטות שם אהל.

ביום 7 אוגוסט, אחרי נוחם מעמלם, יצאו בבקר מן האהל, ויראו והנה נאספו על סביבותיהם רגבי קרח רבים, ויאלצו לסחוב את סירותיהם ואת עגלות החרף על פני הקרח עדי הגיעו אל קצהו. ויכינו להם משוטים מן המשענות אשר נשענו עליהן בנסעם בעגלות החרף במדבר הקרח. המשוטים האלה היו טובים מאד לעבודתם. ננסן חפץ גם לקצר את עגלות החרף, למען יוכל להעמידן על אחורי הקייקים ויקל

המסע עליו ועל רעהו. אך עד מהרה התחרט ממחשבתו זאת. הערפל כסה את פני הים מסביב ולא יכלו הנוסעים לראות את היבשה, ובכל זאת לא חדלו מנסוע. עד מהרה התפזר הערפל ויראו מחזה נהדר: כלבי־ים צפים על פני הים, שחפים אמוצים, לבנים ואדמים מעופפים מעל לראשיהם. וכאשר הוסיפו לשוט לארך נד הר הקרח נגלו לעיניהם איים נקיים מקרח. במצב כזה נסעו עוד יומים. אחרי כן עמדו לנוח על שפת אי קטן. וננסן ורעהו הלכו להתבונן אל מצב האדמה, ויִגָלו לעיניהם ארבעה איים ויקראו להם שמות; שם האחד: „אי חוה", שם השני: „אי ליף" ושם השלישי: „אי אדילאידה", ולרביעי כבר קרא הנוסע פייאר שמו: „אי השלום". ואת כל קבוצת האיים האלה קרא ננסן בשם: „הארץ הלבנה".

ביום 9 אוגוסט הוסיפו לשוט בים עד השעה השלישית אחרי הצהרים. והנה פתאם חסמו רגבי קרח עליהם את הדרך, ויאלצו הנוסעים לעלות עליהם ולנוח מעבודתם. וביום השני אלצו פעם לסחוב את סירותיהם על גבי הקרח ופעם לעבור בהן במים. בשוטם במים עברו על פני עדר סוסי־ים אשר שכבו על רגב קרח גדול. וינעם לנוסעינו לראות מה רב האכל המוכן להם במקומות האלה. אחרי ארוחת הצהרים נלכדו הנוסעים בלשון־מים בין הקרח באין מוצא ממנה, ויאלצו לשוב על עקבם. העבודה הזאת שללה מהם עת רבה. אולם אחרי אשר סחבו את רכושם על פני הקרח הגיעו סוף סוף אל מים נקיים.

ויהי ביום 11 אוגוסט וננסן צופה ומביט אל כל עבריו, לבקש דרך מרוחה בים, והנה הופיע בן־שחץ גדול לפניו — סוס־ים. הוא שכב על פני המים בשאפו רוח ויבט אל הנוסעים, אבל הם לא שמו לבם אליו ויסעו לדרכם. אולם הוא לא עזבם וימהר לרדוף אחריהם. אז הבינו את קני רובם בידיהם, ובעת ההיא נעלמה החיה, אבל כרגע הופיעה עוד פעם אצל סירת יוהנסן למען העלם עוד. כה עשה סוס־הים פעמים אחרות עדי הופיעו לאחרונה בקצף רב לפני יוהנסן, אשר ירה לו כרגע. סוס־הים התהפך במכאבו ויצלל, בהשאירו

אחריו עקבות דמו. אז נסעו להם במנוחה בחשבם, כי עתה לא תוסיף החיה להראות עוד. אך הם טעו, כי מרחוק נשמע קול נהמת סוס־הים. פתאם קפץ יוהנסן ממקום מושבו כמו נרחף בכח דבר־מה. ולא הבינו האנשים את סבת הרחיפה, עד אשר נראה לפניהם ראש־החיה הגדול והשחור. ויור ננהן לראשה והיא השתרעה מתה על פני הים. ויקחו להם מעט בשר ושמן מגוו ואת השאר השליכו ויסעו הלאה.

לעת הערב פנה הזרם לעבר שני, והתעלה נחסמה ברגבי קרח, ומים לא נראו עוד. ויאמרו הנוסעים לחכות עדי תפתח התעלה, ולקצץ בין כה וכה את קצות עגלות החרף, כאשר אמר ננסן זה כבר לעשות, למען יוכל כל אחד מהם לשוט לבדו, כי עד עתה היו שני הקייקים מחברים יחדו בגלל עגלות החרף הארכות ששכבו עליהם, ולכן כבדה עליהם הנסיעה. עד כה ועד כה והערפל התפזר, ויראו יבשה לפניהם. אבל ננסן לא יכל לדעת אים עהה, ומה היא הארץ הזאת? אחרי כלותם את מלאכתם נטו אהל וילכו לישן. ובבקר יום 12 אוגוסט נסעו לדרכם הלאה, איש איש בסירתו לבדו, וישוטו קל מהרה. בשני הימים הבאים אלצו עוד פעם לסחב את עגלות החרף עם הקייקים על פני הקרח, בבקשם להם תעלה רחבה, אשר זרם מימיה ישטף מערבה, עדי כי לאחרונה הגיעו אל האיים, אשר אליהם שאפו בימים האחרונים. בענג רב דרכו על האדמה בפעם הראשונה אחרי עבור שנתים ימים. ומה גדלה עוד שמחתם במצאם שם בין האבנים אזוב, פרחים ושמשם יפה ועוד צמחים! מובן מאליו, כי דגל נורוגיה הורם כרגע על פני היבשה הערומה הראשונה שפגשו. ויטו אהלם ויבשלו להם ארוחתם, ויתענגו באכלם אותה, וינקרו ברגליהם את החול אשר תחתיהם. שם האי הזה היה „גוײן" ועל סביבותיו היו עוד שלשה איים.

ביום 16 אוגוסט היו הנוסעים בים נקי ממערב לארצות פרנץ־יוסף, ויקו ננסן לשוב בשנה הזאת אל ביתו. בחצות היום הגיעו אל אי יפה, הוא אי „טורופ". צפרים יפות וקטנות למאות התעופפו על פניהו, שבלולים רבים וקיפודי־הים התגוללו

על חפיו, ובקרקע הים לארך החף גדלו יערי גמא גדולים, לרגלי סלעיו נפזר שלג אדם כשושנה – מראהו זה בא לו מהמון צמחי הגמא הצומחים בו. בצפון האי מצאו קני שחפי־תכלת. במרחק לא רב ראו הנוסעים לפניהם מים נקיים ויגמרו אמר לשוט לדרכם. לארך היבשה היתה תעלה, וינסו להשתמש בה לחפצם, אך היא כסתה בקליפת קרח דקה ויאלצו לסחב את סירותיהם על פני הקרח. ובעודם עושים כה וכה, והנה הופיעו לנגדם כלביים בעלי זקן וגדולים, ויביטו אל האנשים בתמהון, אחרי כן צללו במים ויופיעו מעבר השני, וישחקו, ויתפתלו במים, ויעלו קצף רב על סביבותם.

אחרי עמל רב הגיעו הנוסעים אל קצה הקרח, ולנגד עיניהם נגלו מי תכלת למרחבי אין קץ. מצפון השתרעה אדמה, אשר סלעיה הרבים ירדו אל הים. ויסעו לארך האדמה המכסה הררי קרח ולבם הלם בחזקה, יען לא ידעו מה יפגשו בדרכם: ים נקי או רגבי קרח גדולים. ומה עלץ לבם בהגיעם אל שן־הסלע המערבית, ויראו את הים הרחב המשתרע מערבה. על פני האי נצו שני שועלים, בגלל צפור קטנה שנפלה להם לשלל, ובראותם את בני האדם חדלו מריב וינוסו. הנוסעים שטו הלאה ויקוו בלבבם כי מצבם יוטב, ושבו בשנה הזאת אל ארץ מולדתם. אבל ...

ביום 24 אוגוסט כותב ננסן לאמר: „מסבות החיים ותהפוכותיהם לא תגענה לנצח עד קצן. בכתבי בפעם האחרונה את זכרונותי בספר, הייתי מלא תקוות נעימות ואמץ רוח, ופתאם עצרנו האויר פה במשך ארבעה ימים ושלשה לילות, והקרח היה דבק מאד אל החף. איננו רואים בלתי אם פסגות וגבעות הצבורות אלה על אלה וקרח שבור. אמץ רוחנו לא עזבנו, אך תקותנו לשוב מהר אל בתינו כבר חלפה ואיננה, ובטוחים אנחנו, כי עתידים לנו ימי חרף ארוך במקומות האלה״. ואמנם אחרי דרכם הצלֵחה באו להם ימי עֹני: האויר התקרר ורגבי הקרח כסו את חפי האדמה ואת המים בין האיים הקטנים הרבים, ויאלצו הנוסעים לעלות על הקרח ולהתבונן על סביבותם. והמחזה אשר נגלה לעיניהם לא יכל לשמח את

את לבבם. ולא היתה לפניהם תחבלה אחרת בלתי אם להתאמץ לשוט לארך קצה הקרח הקרוב אל החף. בעת שוטם בין רגבי הקרח נרחף פתאם קייק של ננסן בחזקה. בראשונה חשב כי דחפהו הקרח, אבל קרוב לו לא היה דבר. והנה פתאם ראה במים סוס־ים גדול אשר התיצב ויקם מול יוהנסן. יוהנסן נסוג מעט אחור, ויקח את קנה־רובהו, וכן עשה גם ננסן – והחיה צללה במים. בעת ההיא נפל נׄנסן המיטה כמעט, כי העמיד את רגלו האחת על שפת הקרח והשניה נשארה בסירה. הקרח ירד מעט מטה והסירה נסוגה אחור, ואז היה כפשע בינו ובין המות. אך ננסן הצליח לעלות על הקרח וגם רעהו מהר אחריו, ויחלו לחכות לעת הגלות סוס־הים, אשר צף כרגע מעלה ויבט בקצף אל פני האנשים בזוררו ובשאפו רוח בחזקה. אחרי כן נעלם ולא שב עוד. –

בראותם כי המים חסומים בקרח, גמרו אמר לנוח מעט, ויטו אהלם, ויאמרו לחכות. אבל מרגע לרגע התעבה הקרח ויתלכד יותר, ויוכחו הנוסעים כי אין טוב להם בלתי אם לסחב את כל רכושם אל קרח החף ולשבת שם. עתה ראו כי כל תקוותיהם עפו כחלום ותעברנה. ויצר להם על אשר לא המיתו כלבי־ים אחרים להכין צידה לימי החרף, כי מי יודע אם תמָצאנה החיות בהדרשן? אולם בנוגע למזונם באה תשועתם עד מהרה. פעם אחת שכבו ננסן ורעהו באהלם. פתאם שמע ננסן תנועה וגרוד מחוץ לאהל. ויקפץ ויאמר לרעהו כי בלי ספק דב הוא. ואמנם בהשקיפו בעד נקב הקירות ראה והנה דב גדול לפניו. ויכונן ננסן את קנה־רובהו אל לב החיה דרך הנקב ויור פעם, והדב נפל על אפיו. אחרי כן קם וימהר לנוס, אך הם הדביקוהו וימיתוהו. עתה היה להם אכל למכביר ודאגת הקיבה חלפה ועברה.

אז הלכו לפנים האי לראות ולדעת מה יוכלו לקוות, לו היה עליהם לֶחרֹף פה. ננסן קוה למצוא הלאה קרח יותר חלק, אך תקותו נשארה מעל. גם מקום טוב לבנות בו סכה לא מצאו להם; וילכו לפאת צפון האי, וימצאו כר יפה אשר שטחו ישר, גם אזוב גם אבנים יש שם למכביר והם נחוצים

מאד לבנין. אבל תעלות לא היו שם למען יוכלו לקוות, כי יצודו להם בהן כלביים, רק עקבות דבים רבים נראו שם. ואם אמנם גם הדבים יוכלו להמציא מזון ולבוש לנוסעינו, בכל זאת לא בחרו לשבת במקום הזה במשך ימי החרף.

ביום 24 אוגוסט יצא ננסן לבקש לו מקום יותר טוב, אשר לא יחדר אליו הרוח, וימצא מקום כחפצו. ויחלו לשאת שמה את אהלם ואת רכושם. והנה ראו כי נבקע הקרח, ותעבר בו תעלה רחבה. אז חפצו לעבור את התעלה ולעלות על קרח החף לבלי יסיעם הקרח אשר עמדו עליו אל הים הרחק מן היבשה. אך הרוח חזק מאד ואי אפשר היה להוריד את הקייקים המימה. ויאלצו להטות את אהלם במקום עמדם ולנוח. אך הרוח כמעט קרע את האהל, וימהרו ויסירוהו, ויישנו מחוץ לאהל. ומה נעצב ננסן בקומו משנתו ובראותו, כי הקרח נשאם הרחק מן הארץ. אז אמרו לשבת בסירותיהם ולשוט אל היבשה. הרוח לא חדל עוד, ויורידו את הקייקים בעמל רב, ויפרשו את המפרשים, וישוטו קל מהרה כל היום. ובערב הגיעו אל קבוצת איים קטנים, ולא ידעו אנה לשוט הלאה, ויעלו אל היבשה ויבשלו ארוחה, ויאכלוה בתאבון, אחרי עבדם כל היום בשקידה. ואחר ישנו את שנתם מבלי שים לב לצפרים המצפצפות מעל לראשיהם.

בקומם בבקר משנתם ראו והנה נגלו המים לפניהם. האויר היה צח ושקט. ויורידו את סירותיהם עוד פעם וישוטו הלאה. פתאם הפך הרוח את מהלכו, ויחל לנשב צפונה־מזרחה, ויעתיקם הלאה מדרכם. ויעבדו הנוסעים במשוטיהם בכל כחם, למען התקדם אל היבשה, אבל האדמה אשר נראתה לעיניהם לא משכה את לבבם אליה, כי היתה שפלה ואין בה מקום להסתר בו מפני חמת הרוח. לכן שבו מעט אחור, אשר משם נשקפה להם אדמה יפה וטובה, ושם אמרו לשבת כל ימי החרף אם יוטב מצב הקרח. ויהי אך עמדו רגליהם על אדמת האי הזה והנה דב לקראתם, אשר הלך לארך החף אליהם. בראות הדב עקבות האנשים החל לזורר וברגע ההוא ירה לו יוהנסן כדור עפרת, אשר חלף את חוט שדרתו, עד־

כי חדלה מחצית גוו האחרונה ושתי רגליה מעבוד עבודתה. הדב חפץ לברוח, אך רגליו האחרונות מרו את חפצו, וגוו נסחב כסרח העודף. בקצפו העז נשך את רגליו היבשות המסרבות לו, אבל ללא הועיל: הוא נשאר לשבת במקומו כבול עץ, עדי פלח כדור עפרת חדש את ראשו וישם קץ ליסוריו.

אחרי הפשיטם את עור הדב, הלכו לראות את פנים האי, לדעת את מוצאות ארץ אחוזתם. ויראו והנה שני סוסי־ים שוכבים במנוחה במקום ההוא שעמד בו הדב לפני רגעים אחדים. הדבר הזה הוכיח לננסן, כי סוסי־הים אינם יראים מפני דבים. ואמנם הדב לא יערב את לבבו להתנפל על החיות האלה בדעתו, כי אם יקשה אליהן לא ישלם. אז החל ננסן להתבונן אל חיי החברה אשר לסוסי־הים. ויוָכח בעת ההיא כי לכל עדר יש ראש אחד, אשר מפניו יכנעו יתר בני העדר. כאשר שבעו עיני הנוסעים מראות את בני־שחץ אלה, הדומים לנקניקים גדולים, שבו אל אהלם, ויבשלו להם ארוחה מבשר הדב המומת זה לא כבר, ויתנו שנה לעיניהם. והשחפים הקימו שאון בהתאספם יחד לאכל את קרבי הדב המשלכים, וקול הצפרים היפות האלה לא נעים מאד; סוסי־הים נהמו ונחרו בלי הרף במים, אך כל אלה לא הפריעו את נוסעינו משנתם המתוקה להם. רק בחצות הלילה נעור ננסן משנתו, כי שמע קול יליל דבים, אשר עמדו על יד שיָרי בשר הדב המומת. ויהי בצאת ננסן אליהם וימהרו הדבים לנוס על נפשם, והנוסעים לא רדפו אחריהם, כי בשרם לא היה נחוץ להם.

י.

דירת ארעי ודירת קבע.

הרוח נשב בחזקה, ואהל הנוסעים הָשב להֵעקר, והם לא

יכלו למצוא להם מחסה מהסערה. אמנם הם קוו לנסוע ביום השני הלאה, אבל הרוח הביא קרח רב ויחסם את דרכם. אי לזאת נוכחו, כי עליהם להשָאר במקומם ולהכין להם משכן בטוח. ראשית כל היה עליהם למצוא מקום מכֻסה וחם לאהלם, ויען כי הדבר הזה היה בלתי אפשרי, לכן גמרו אמר לבנות להם לעת עתה סֻכת אבנים ארעִית. אמנם בין נקיקי הסלעים מצאו שברי אבנים רבים, אך כלי לחצב בו את האבנים לא היה להם בלתי אם גזר עץ, שכרתו מעגלות החרף, לכן אספו את האבנים כאשר יכלו בעבדם בידיהם. וכה עמלו כל הלילה, עד כי הבנין אשר אמרו כי יהיה להם רק למחסה מרוח נהפך לארבעה קירות, ויוסיפו לעבוד עוד עדי בנו להם סכה קטנה. אלהים הוא היודע ועד כי הסֻכה הזאת לא דמתה כלל לארמון נהדר, יען כי איש גבה הקומה כננסן לא יכל להשתרע בה מלוא קומתו, ובשכבו אֻלץ להוציא רגליו דרך הפתח החוצה; ורחבה היה רק דֵי שכב הנוסעים איש בצד רעהו ומכונת הבשול ביניהם. גבהה לא הספיק לננסן כדי ישיבה. גגה נעשה מבד האהל הדק והרפה ועליו צברו סנדלי־שלג ומקלות במבוק. מבגדיהם עשו מסך לפתח הביאה, והקירות היו מלאים בקיעים בין אבן לאבן, ואור היום חדר אל סכתם מכל עבריה. בכל זאת התגאו הנוסעים בה, כי היא היתה מעשה ידיהם, אף כי לא להתפאר. ינשב לו הרוח כאַוָתו, אבל הוא לא יעקר את סכתם. ומה גם בהציעם תחתיהם את שקי השינה ואת עורות הדבים וישכבו עליהם, ובעת ההיא רתח על גבי המנורה הדולקת הבשר הנעים, אז חשו ענג רב בנפשם, וגם העשן, אשר מלא את הסכה עדי האדימו עיניהם ועל לחייהם נזלו דמעות, גם הוא לא השבית את ענגם הרב.

ביום 28 אוגוסט המית יוהנסן דבה אחת ואחריה גם את בנה. ההתחלה הטובה הזאת, שהעשירה אוצר צידתם לימי החרף, הפיחה רוח תקוה בלבותם: חייהם לא יהיו כל כך מרים, כמו שאפשר היה לדמות. ביום 29 אוגוסט יצאו לצידם. לאשרם נמצא להם סוס־ים, אבל טרם צלח להם להמיתו ירו לו

תשעה כדורי עפרת, ואחרי מותו צלל במים ויעלם. מה דאבה נפשם לנזק הכדורים שהוציאו מבלי כל תעלת! והנה עוד שני סוסי־ים שוכבים אחד בצד רעהו על פני הקרח. ויתגנבו אליהם הצידים וימת יוהנסן את האחד ביריה אחת, וננסן ירה לשני, אך כדורו ירד בלחי החיה מבלי נגע במחה. החיה החלה לשום ולשעול עד כי רעד האויר, ותזורר ויז דמה מפיה כמפי איש מכה־שחפת, ולא שמה לבה אל האנשים. אז מהר ננסן לשים קץ ליסוריה, בהגישו לה שי עוד כדור עפרת אל אחורי אזנה.

עתה היה עליהם לפשוט את עורות סוסי־הים ולסחבם אל סכתם. העבודה הזאת היתה לא־קלה. וישב ננסן ויקח את עגלות החרף, הסכינים וגם הקייקים. את הסירות האלה לקח מיראה פן יבקע הקרח, אשר החיות שוכבות עליו, וישוט הימה ויאלצו האנשים לעבור אז את התעלה. הם טרם כלו לפשוט עור סוס־ים אחד, והנה נבקע הקרח וכל שללם החל להתרחק מן החף. ויצר להם לעזב את כל הבשר והשמן שרכשו להם בעמל רב כזה, ויחתכו להם בשר ושמן ככל אשר יכלו וישליכו אל תוך הקייקים וישבו בהם לשוט אל החף. והרוח הביא רגבי קרח מכל העברים ויחסמו הדרך בעד הנוסעים, וגם סירותיהם היו צפויות להשבר בין הרגבים המעיקים עליהן מזה ומזה. אחרי עמל ותלאה רבה נחלצו מן המצר, ואם אמנם לא חדל הרוח, בכל זאת הגיעו אל החף בערב ויבואו אל סכתם רטובים ורועדים מקר, ויכינו להם ארוחתם ויאכלו ואחר שכבו לנוח. ולבם דאב על אשר אבדו להם החיות.

לכן אלצו בלילה ההוא דבה ושני גוריה למנות בבשרם את חסרון בשר סוסי־הים. בלילה שמע יוהנסן בקרב הדבים אל הסכה ויעיר את ננסן, והוא מהר וירדף אחרי האם וימיתה. הגורים ברחו וימלטו במהרם לרדת המימה. האנשים חכו לבואם עוד פעם וילכו אל הקייקים שעמדו על החף, ולהתמהונם ראו והנה הדבים כבר אכלו את בשר סוסי־הים ואת שמנם מבלי הותיר אף מעט. גם הקייקים כמעט שכבו במים, כי

באו הדבים אל תוכם לקחת משם את הבשר והשמן ויורידום המימה. לאשר הנוסעים לא נעשה כל נזק לסירותיהם. אז ישבו הצידים בסירות וימהרו לרדף אחרי גורי הדבים, ויניסום אל החף. לא הרחק מהסכה המיתו הצידים את שני הדבים הקטנים. וכן צלח להם להמית שלשה דבים בציד אחד. מלבד זאת מצאו גם את סוס־הים המת, אשר צלל אתמול במים ויעלם, ועתה צף על פני הים. וידחפוהו למקום בטוח, לנמל קטן, ושם קשרוהו אל החף. בעודם עושים כה וכה וויהנסן ראה, והנה סוס־ים גדול שט על פני המים. לאשרם היו קני־רובם אתם. ויתגנב ננסן אל החיה מאחריה ויור כדור עפרת לאחורי אזנה. עתה רבתה צידתם במדה גדולה.

הנסיונות הראשונים הוכיחו להם לדעת, כי לא יצלח בידיהם לפשוט עורות סוסי־הים כי אם בשכבם במים. ויגשו אל עבודתם זאת. המלאכה הזאת היתה נאלחה וכבדה מאד, כי להפוך את החיות הכבדות מצד אל צד לא יכלו, ולכן הוכרחו הצידים להתמודד עליהן ולפשוט את עורן ולנתח את בשרן ואת שמנן, ויגאלו בדם ובשמן מכף רגלם ועד קדקדם. השמן והדם הרטיבו את בגדיהם ויכסו את עור בשרם בחלאה רבה. אחרי אשר פשטו את העורות ויאספו את הבשר והשמן היו שבעי רצון ושמחי לב. ויגשו לעבודת בנין סכת־קבע גדולה מסכתם הראשונה. בחצי ירח ספטמבר כלה בנינם ממסד ועד הטפחות, רק הגג עוד לא נעשה, כי עורות סוסי־הים קפאו מקר, ואי אפשר היה להטותם ולשטחם על הספון, ויאלצו לשרותם במים עדי יתרככו.

עתה באה דאגה חדשה בלב ננסן, כי חדלו הדבים מבקר אותם ואת סכתם, ובשר ששת הדבים המומתים לא יוכל להספיק להם מזון לכל ימי החרף. ומה שמח לבו בראותו בבקר יום 23 ספטמבר דב לפניו. בידו לא היה אז קנה רובה, וילך אל סכתו לקחתו, וישאר יוהנסן וקנה־רובהו בידו לארב לדב. בשוב ננסן אל רעהו ראה והנה עוד דב אחד נשקף מאחרי קיר הסכה. הגנב הזה התעסק באבילת

השמן הדבק לעורות סוסי־הים. מלבד השנים האלה עמד עוד דב שלישי על יד החף. אז הומתו השנים הראשונים כרגע, והשלישי גם להמלט על נפשו, אך תשוקתו לדעת מה נעשה לשני חבריו המריצתו לשוב אל האנשים, ויוהנסן קדם את פניו באותות כבוד, בהגישו לו שי כדור עפרת אחד. עתה נוסף עוד בשר שלשה דבים על אוצר הבשר שהיה להם מכבר. בשובם מצידם ראו עדר סוסי־ים, אך נפשם כבר בחלה בחיות האלה, ויאמרו לעבור על פניהן מבלי עשות להן כל רע. אולם אחרי שובם נחמו ויאמרו לבלתי עזב שלל, ושני סוסי ים נפלו הפעם חללים על במות קרח. האנשים פשטו עורם מעליהם, ויקחו את בשרם ואת שמנם, וישאום הביתה. ובין כה וכה והעורות הקפואים שנשרו במים ימים אחדים רכבו, ויצלחו להיות למכסה הגג. המה היו ארוכים מאד ומלבד שכסו את הספון, עוד נסרח מהם סרח העודף סביב לקירות הסכה עד הארץ.

עתה היה להם מעון טוב, אשר לא היה להם כמהו מאז עזבו את „פרם״. אמנם המעון הזה לא היה רחב ידים — רק עשר רגלים ארכו, שש רגלים רחבו ושש רגלים קומתו, אבל לכל הפחות היה להם למחסה מזרם ומקר. בו אפשר היה לשבת, לעמוד ולשכב, ומה להם עוד? אולם עוד דברים רבים לא הוכנו בסכתם פנימה, ועל כן לא העתיקו עוד את משכנם אליה עד אשר ישלם הכל.

בעת פשטם את עורות סוסי־הים הוציא ננסן את צומת־הגידים, באמרו להשתמש בהם תחת החוטים בתפרו לו בגדים מעורות הדבים. ביום 26 ספטמבר זכר, כי נשארו הגידים אצל הבור והשמן. ויהי בבואו שמה לקחתם וירא והנה נגנבו ואינם, כי שועלים באו הלום ויגנבו דים. בעת ההיא רץ אליו יוהנסן וירמז לו בידו לאות, כי יביט אל החף. וירא והנה דב מתהלך לשוח על שפת הים, וימהרו ויקחו את קני־רובם. ויור ננסן לדב פעם אחת ויחטיא המטרה, ויור פעם שנית ויחלפהו, והדב הפצוע גם אל הקרח, ויחל להכות על פני הקרח בקצף נורא. הקרח נשבר

מכבד משא והדב נפל המימה. וננסן מאן להקדיש לו עוד כדור עפרת וימהרו האנשים ויקחו חבל וסכינים ועגלת־חרף. הדב התאמץ לעלות על הקרח ולא יכל, למרות כל עמלו. ויעשו חרצֻבה וישליכו על ראש הדב, ויאמרו למשותו מן המים, אבל עד מהרה נוכחו, כי עבודה כזאת למעלה מכחם היא. ויקבו חר בקרח, ויכניסו בו את קצה החבל, וימשכו את הדב מתחת לַקרח ואחרי כן הוציאוהו מן המים.

עודם פושטים את העור והותכים הבשר והנה דבה אחת ושני גוריה התגנבו אל צבורי הבשר והשמן ויעשו בהם כאדם העושה בתוך שלו. „הלנצח נאלץ לרדף אחרי החיות הארורות האלה?" קרא ננסן, אשר כבר חפץ לתת תנומה לעפעפיו ולהשביע את נפשו הרעבה. ובכל זאת הוכרח הוא ויוהנסן להתגנב אל האם ולהמיתה. ושני גוריה מהרו להמלט על נפשם; ואחרי כן שבו לראות מה נעשה לאמם. כה עשו פעמים אחרות; ובכל פעם אשר קרבו אליהם הצידים מהרו לנוס ולהמלט; כל הלילה התהלכו מסביב לסכה וימצאו את קיבת אמם המלאה שמן סוסי־ים, ויאכלוה.

בבקר יום 28 ספטמבר בצאת האנשים מסכתם ראו והנה דב גדול שוכב על גל הבשר והשמן וישן. ויתגנב יוהנסן אליו ויור, וכדור העפרת עבר דרך צואר החיה מתחת לגלגלת. הדב קם לאט, ובעין בוז הביט אל רוצחהו, אחרי כן חשב מחשבות רגע וילך לדרכו ברגלים לא ממהרות. וירדפו אחריו הצידים ויורו לו וימיתוהו. הוא אמנם הרע מאד לנוסעינו בעודו בחייו, כי אכל שמן סוסי־ים לרב וחלב דבים ויפזר את הנותר לכל העברים. גם את שני גורי הדבים היתומים המית, כי מצאום הנוסעים קפואים על פני הקרח וגלגלותיהם רצוצות. לכן לקח הרוצח הפעם כפלים כמעשיו הרעים. — עתה יכלו נוסעינו לבטוח בצידתם כי תספיק להם לימים רבים.

בערב ההוא הביאו אל הסכה את כל חפציהם וישבו בה. ויכינו להם מנורה מרקועי כסף־חדש, והחתולים אשר נתן להם בליססינג היו להם לפתילות, ויצקו שמן במנורה

ויאירו אור במעונם. אבל משכנם זה לא היה חם, כי רעדו כל הלילה מקר. ויגמרו ביום השני אמר לעשות ספסל לארך הקיר, למען יוכלו לשכב עליו, ולזאת לקחו להם עוד אבנים ויכינו את משכבם. אבל בידיהם לא היה כל כלי לסתת את האבנים למען תהיינה חלקות, ועל כן הכאיבו גבשושיות האבנים תמיד את גו הישנים. אחרי כן הכינו כירה לבשול ולצלות. ויקבו חר בעור המכסה את הספון, ויכינו אֻרבה מקרח ומשלג. מובן מאליו כי הארבה הזאת לא האריכה ימים, כי נמסה מחום האש והעשן, ונטפי מים נטפו תמיד על הכירה. אבל הם עשו להם בכל פעם ארבה חרשה כאשר נמסה האחת: חמר לזה–קרח ושלג–היה להם יותר מדי.

מאכלם היה פשוט מאד: הם בשלו בבקר בשר דבים ומרק, ובערב צלו בשר דבים. הם אכלו הרבה מאד, ובכל זאת לא בחלה נפשם במאכל הזה. לפעמים הוסיפו מעט שמן סוסי־ים אל הבשר, או אכלו את השמן לבדו וינעם מאד לחכם. אמנם עוד היה להם מעט צידה מן הצידה אשר לקחו באניתם, אבל ננסן גמר אמר לחשך את הצידה הזאת ליום אשר ישובו לנסוע הלאה בימי האביב, ויצפנה במקום סתר, ויכס את המקום ההוא באבנים, לבל יוכלו השועלים לגנב את שקי המזון. החיות הערומות האלה הסתוללו לא פעם ושתים בננסן. ופעם אחת גנבו את שִׁירי האכל אשר הצפין ננסן. בכלל גנבו הגנבים האלה את כל אשר יכלו ואת כל הבא לפניהם, גם מקלות במבוק, גם אסֻפת האבנים והאזוב שאסף ננסן לרגלי חקירותיו המדעיות, גם כידונים, גם חוטים מברזל עשת–הכל מצא חן בעיניהם. אבל ביחוד הרעו לעשות בגנבם את החבלים הדקים שחפצו הנוסעים להשתמש בהם תחת החוטים, בהיות עליהם לתפר להם בגדי חרף, נעלים ושקי שינה. ולאשר גדול היה בעיני ננסן, שלא לקחו השועלים גם את כלי החקירה.

פעם אחת בהודע דבר הגנבה לננסן קצף מאד על החיות הרעות האלה, וילך לבקשן ולנקום מהן את נקמת אבדתו. ברוצו פגש בשועל אחד, אבל הוא לא חפץ להמיתו

בקנה־רובהו, בחוסו על אבק השרפה וכדורי העפרת, וירם אבן וישלך בשועל. וחמתו בכל זאת לא שככה, וישב אל סכתו, ויחל לחשב ולבקש תחבלה איך לנקם בחיות הנבזות האלה, ויגמר אמר להכין רשת לרגליהן. אבל השועלים הערומים לא נלכדו בפח אף פעם אחת, ויוסיפו לגרם צער לנוסעינו. פעם אחת גנבו את מודד־החם, ויבקשוהו הנוסעים עת רבה עדי מצאוהו טמון בשלג לא הרחק מן הסכה. מאז והלאה הצפין נגסן את מודד־החם תחת אבן. אבל בלילה אחד גללו השועלים את האבן ויוציאו את הכלי; לשוא הרבו הנוסעים לבקשהו, כי לא נמצא עוד. המקרה הזה היה אמנם להם ללקח טוב, ומאז קשרו היטב את מודד החם האחר, שהיה להם, אל סכתם.

ובין כה וכה והעת חלפה ועברה, השמש השפיל מהלכו במרום הרקיע מיום אל יום, וביום 16 אוקטובר ראוהו הנוסעים בפעם האחרונה. הימים חשכו הלך וחשך וליל הציר השלישי הגיע לנוסעינו. בירח אוקטובר המיתו עוד שני דבים, ומאז והלאה לא הוסיפו עוד לראות את החיות האלה בקרבתם. חיי הנוסעים היו מני אז פשוטים בתכלית הפשיטות: אין מקרים נכבדים ואין שאיפות חדשות, מקרי היום האחד היו דומים למקרי היום השני – בשול ואכילה בבקר, וכן גם בערב. לפעמים הלכו לשוח כדי לאמץ את גום, ויתר העת בלו כמעט בשינה. בגדיהם היו קרועים ושמנים מן השמן, שהוציאו לפנים מגו סוסי־הים, ובעזרת הקר, אשר גבר אז, קפאו, ויהיו קשים כאבנים. ולתפר להם בגדים חדשים לא יכלו, יען כי היו להם חוטים במספר לא רב, ויחשכום לימי האביב. הם חפצו אמנם לתפר להם בגדים מעורות הדבים, אבל ראשית היה עליהם לַיַבש את העורות טרם יצלחו לבגדים, ושנית, גם אחרי אשר יבשום, אלצו לקחתם להם למצעות ולשקי שינה. ובכן נשארו הנוסעים בלי שמלות חדשות ויהיו מוכרחים ללבש את בגדיהם השמנים והקרועים.

את עבודת הבשול חלקו הנוסעים ביניהם באופן זה:

שבוע אחד התעסק בה ננסן ושבוע אחד – יוהנסן, כה עשו חליפות. ננסן קוה כי במשך ימי החרף יצלח בידו להביא בסדר יפה את תוצאות חקירותיו ומסעותיו, אבל הוא לא עשה אף העשיריה מכל אשר חפץ לעשות. הרבה בטלים היו לו אשר לא נתנוהו להוציא מחשבתו מכח אל הפעלה: אור המנורה הכהה והרועד, מטתו המלאה גבשושיות קשות, שהכאיבו את בשרו בשכבו או בשבתו לכתב את זכרונותיו בספר, כי שלחן לא היה לו והחדר היה צר מאד. מלבד זאת בקהתו בידו את הגליון כסהו בכתמים אדמים ושחורים מהפיח והשמן שהיו על ידיו ועל שרולי בגדיו. ספריו אשר כתב שם היו „ספרים שחורים" במלוא מובן המלים האלה. אי אפשר היה בשום אופן לקרוא את הכתוב בהם גם דרך קנה־החזות. ומה היה לו לכתוב? חייו היו בעלי גון אחד בלי כל שנוי, חיים של בטלה, חיים של שינה ואכילה ולא יותר.

הירח נובמבר היה ירח של רוחות וסופות שלג. אי אפשר היה גם לצאת לשוח מעט: חשך ואפלה מסביב, יליל הרוח מחריש האזנים. המחזות האלה לא יכלו להפיח בלבות נוסעינו רוח חיים עליזים. לעמת זאת בא הירח דצמבר ויביא בכנפיו אויר צח, אף כי קר מאד. העננים כלו חלפו, והכוכבים בשמי על יצאו לשוח במסלותם, והירח יקר הולך ביניהם כמלך בגדוד ושופך את אורו הנעים על התולדה השוממה העטויה במעטה לבן. דממת קבר מסביב, אין תנועת חיים, רק שני אנשים מתהלכים אנה ואנה להחם מעט את גום הקפוא מקר.

בליל 2 דצמבר הוסיף השועל לעשות את מעשיו הנוראים: הוא בא בלאט ויכרסם את הרצועה, אשר קשרה את עור הדב שהיה למסך הפתח, ובזה לא אמר די, כי גנב גם את אחד המפרשים, אשר בו היו תלויים חיי הנוסעים, כי בלעדהו לא יוכלו לנסוע בימי האביב בסירותיהם. לשוא חפשוהו, לריק הוגיעו כחם לבקשו – הוא אבד, כמו צלל במים אדירים, וכבר נואשו הנוסעים ממנו. פתאם, על פי מקרה, מצאהו יוהנסן על שפת הקרח. ביום 10 דצמבר נוכחו, כי אבד אחד הקייקים.

יוהנסן מצאהו אחרי כן במרחק שתים שלש מאות צעדים הרחק מן הסכה על שפת הים. הפעם צריך להודות, כי לא יד השועל היתה במעל הזה, כי אם הרוח החזק אשר נשא את הסירה הקלה על כנפיו.

מחזות האויר הנפלאים אשר בארצות הציר המה הביאו לפעמים איזה שנוי בחיי הנוסעים הבודדים. בבקר יום 12 דצמבר ראו מחזה יקר במינו, את הכוכבים־הנפילים. אחדים מהם היו כהים, וכמעט בלתי נראים לעין, והאחרים, להפך, היו בהירים מאד. ביום 21 דצמבר האיר האור הצפוני, אשר עיני ננסן לא שבעו תמיד מראות אותו בהדרו הנפלא, ולבו מלא תמיד למראה הנהדר הזה חרדת קדש ורעד גיל, אשר ילא כל עט לתאר אותם. למן היום הזה החל השמש לשלוח את מבַשריו, את נגה זהרו, מתחת לאופק. הימים הולכים הלך ואור. ובין כה וכה וחג הולדת הנוצרי ממשמש ובא: יום שמחה ואורה בארץ מולדת הנודדים. רגשות געגועים על ביתו ועל נוהו, על אשתו האהובה ועל בתו הקטנה, אשר כמעט לא ידעה פנים, מלאו אז את לב ננסן. הנה לפני עיני דמיונו עוברים מחזות יקרים, מחזות אשר אין קץ, שמחת המשפחות השאננות, האבות הזקנים ונכדיהם – והוא הָשלך במרחקים נעזב ובודד. יום הולך ויום בא. הרוחות והסופות המיללות בקול זועה הן הנה להקת משורריו ומנגניו, השלג המתחולל באויר הוא היוצא במחול לנגד עיניו לכבוד החג. הנה גם החג העלז, בארצו, עבר לפניו – וקץ השנה הגיע. השנה תצלל עוד מעט בים הנצח, ושנה חדשה תצוף על פני הים הזה. ומה הביא אתה בכנפיה? אשר? חיי משפחה? שם עולם לא יכרת? מי יודע? אבל... לקוות, לקוות... אַל לאדם חי להוָאש מטובה!

פְרִידְטִיוֹף נַנְסֶן

ומסעותיו.

(עם תמונתו).

חֻבר על ידי

שלמה בֶּרְמַן.

ספר רביעי.

הוצאת „תושיה".

פיעטרקוב. תר"ס.

בדפוס שלמה בעלכאטאווסקי.

Фридтіофъ Нансенъ умасаотовъ.

т. е. **Фритьофъ Нансенъ и его путешествія.**

Состав. С. Берманъ.

Книга IV.

Изданіе „ТУШІЯ".

ПЕТРОКОВЪ. 1899.

Типографія Ш. Белхатовскаго.

Дозволено Цензурою
Варшава 20 Іюля, 1899 г.

א.

ראש שנת 1896.

ראש השנה החדשה הופיע לנוסעינו ביחד עם אור השמש, ששלחה קרניה ממחבאה. הקר גדל מאד, ויגיע עד 41,5° – צלזיוס, עד כי קפאו ראשי אצבעות ננסן. הררי הקרח אשר על פני האי נבקעו בקול רעש והמולה מכח הקר, עד כי חגה נעה הארץ תחת רגלי הנוסעים. החדש הזה עבר עליהם רק בשֵנה: הם התאמצו לישן הרבה ככל אשר היה ביכלתם. אבל לא בכל פעם עלתה בידם להשכיח מלבותם תבל ומלאה בתרדמתם. לילות רבים התהפכו על משכבותם הקשים מצד אל צד, מבלתי יכלת לסגור שמורות עיניהם. ביחוד נדדה השנה מעפעפי ננסן, ואז עפו רעיונותיו אל ביתו. הנה הגיע יום 8 יאנואר, יום הלדת ליף בתו; היום מלאו לה שלש שנים מיום הולדה, ואיננה יודעת את אביה פנים. ומה יהיה ביום הלדתה בשנה הבאה? האח! אז יהיה גם הוא אתה! הם יחיו יחד חיי רעות, היא תרכב על סוסה הקטן, והוא ילונה ויספר לה ספורים מארצות הצפון על הרבים, על השועלים ועל סוסי־הים, על יתר החיות המשונות הרומשות בקרח הנצחי. מה טוב ומה נעים יהיה אז!

במחשבות כאלה עבר החדש הראשון של השנה החדשה, ויום 1 פברואר בא ועמו יחד הולכים הימים הלך ואור, הרקיע מעל להררי הקרח הולך הלך והתאדם; עוד מעט והשמש יצא מאהלו כחתן מחפתו, ירוץ ארח על פני

שפריר השמים והאביב המקוה, אשר יוציא את הכלואים האלה ממאסרם והולכים לנאות חפש וחיים, יופיע בחמו וביתר מלאכיו הטובים עושי רצונו. לא יתכן, כי יבגד בהם האביב ויעשה את משלחתו רמיה, מבלי הביאם אל מטרתם. לא, להתאכזר במדה רבה כזאת לא יוכל! הוא ירחם עליהם ויחיש להם ישע.

אחד יסוריהם היותר גדולים היה חסר הספרים, כי מלבד לוח המסע וקובץ שנתי אחד שהיה להם, אשר קראו בו פעמים רבות, לא היה להם כל ספר אחר. באנחה עמקה זכר יוהנסן תמיד את ספורי הַיֶּזֶה האהובים לו; לו היו הספורים ההם לפניו עתה, מה שמח לבבו! ועוד רעה על רעה נוספה, כי כלה כל החמר לשיחתם, ועתים ארכות אלצו לשבת איש איש שקוע במחשבותיו הנוגות, מבלי פצות פה, כי את אשר היה להם לספר איש לרעהו כבר ספרו פעמים אין מספר, עד כי היה לזרא להם. רק ענג אחד נשאר להם והוא — לציר איש לפני רעהו את תמונות העתיד. ביחוד הרבו לדבר על דבר „פרם" ועל עתידותיה, ולחשב חשבנות מהלך האניה, לדעת מתי תשוב לנורוגיה. לפי דעתם אפשר היה כי תגיע „פרם" לארצם טרם ישובו המה אליה. הרעיון הזה המר את רוחם, כי מה יחשבו אז יושבי נורוגיה, וביחוד בני משפחותיהם, על אדותם? אבל הם נחמו את נפשם, כי כזאת לא תהיה, כי אם המה יקדימו לשוב טרם תחלץ „פרם" מזרעות הקרח.

אולם עוד שאלה אחת מנקרת במוחו של ננסן: איהו בעת הזאת? ומה הדרך אשר עליו עוד יהיה לנסוע בה, הקצרה היא אם ארכה? רבות פעמים שב לחשוב את חשבנות הארך והרחב, אשר עבר במשך האביב הקיץ והסתיו. אבל בכל פעם שחשב יצא לו איזה ערבוב וטעות, מבלי דעת אל נכון את מקומו. כמדומה לו שהנהו כעת בפאת מערב, אולי על פני חף ארצות פרנץ־יוסף המערבי. ואם כן מה היא הארץ אשר ראו בצפון, ומה שֵׁם הארץ אשר ירדו אליה בראשונה? ואיפה הנם יושבים כעת? לא יתכן היות,

כי יושבים הם באי הקרוב לארצות הידועות, שבין ארץ המלך אוסקר ובין ארצות יורש העצר רודולף, גם לא בין ארץ פרנץ יוסף ובין שפיצברגן. כאשר ארכו ימי האביב יותר, ראה נגסן מרחוק כעין תבנית יבשה בפאת מערבית־דרומית־מערבית. המחזה הזה הביאהו עוד במבוכה יותר רבה. היתכן היות כי אי אחד מאיי שפיצברגן הוא? האח! לו באו אליו מה טוב היה להם אז! אז מצאו להם שם אניה הולכת לנורוגיה.

לזכר שובם אל ארץ מולדתם התנחמו במצבם הדל אשר הם חיים בו כעת, וישקעו במחשבות אשר צירו לפני דמיונם: מאכלים ערבים, בגדים נקיים וספרים למקרא. מה מאשרים יהיו בקחתם ספר בידיהם לקרא בו, ומה יגל לבם בלבשם בגדים יבשים ונקיים, וישליכו את בלויי הסחבות אשר עליהם, המלאים שמן ודם סוסי־הים! בדמיונם עבר לפניהם בית מסחר גדול לשמלות גבר, ובו ימכרו כתנות לבנות, מכנסי בד ואנפילאות צמר ונעלי עור חמות. ובית הרחצה! על אדות הענג הנפלא הזה שוחחו הנוסעים מדי לילה בלילה במשך שעות רבות, בהתעטפם בשקי השנה. הם כמעט לא האמינו באפשרותו. הן דבר לא קל הוא להאמין כי יתכן להשליך מעל בשרם את הסמרטוטים הכבדים והשמנים האלה, אשר דבקו אל עורם. מכאבים רבים תסבלנה רגליהם: מכנסי הבד דבקו אל הברכים, ובלכתם התחככו המכנסים בבשרם, ויקרעו את עורו מעליו עד זב דם. בעמל רב עלתה ביד הנוסעים לנקות כפעם בפעם את הפצעים האלה מחלאה אשר התעלמה עליהם, ברחצם אותם במים חמים בעזרת אגודת אזוב או סמרטוט מהחתולים שנתן להם בליססינג. רק עתה נוכחו לדעת מה יקר הוא ערך הברית שחסרה להם, יען כי עתה לא צלחה בידם להסיר זוהמתם כליל למרות כל עמלם; המים לא יכלו להועיל להותם זאת אף במעט. יותר טוב היה לנקות את הפצעים באזוב ובחול אשר בקירות סכתם. את ידיהם מרחו בדם דבים חם ובשמן סוסי־ים, ואחרי כן שפשפו ומרקו איתן באזוב. אז הפכו ידיהם לבן כידי אשה רכה, ולא

האמינו כמעט למראה עיניהם כי אלה הן ידיהם.

ויותר ממה שהיה קשה עליהם לנקות את גום, עוד קשה היה להם לנקות את בגדיהם. כל הנסיונות שנסו להביאם לידי נקיון עלו בתהו. שעות שלמות בשלו את כתנותיהם בקלחת רותחת, אך בכל זאת הוציאון משם שמנות ונאלחות כמו שהיו. אז החלו לסחוט מהן את השומן בידיהם. אבל גם הפעולה הזאת לא הביאתם לידי מטרתם. לכן גרדו את שמנן מעליהן בסכין, בהיותן עוד חמות, אחרי אשר בשלון היטב בפרור. ורק אחרי זאת היו הכתנות יבשות מעט וילבשון על בשרם.

במשך הימים הרבים האלה גדלו שערות ראשם וזקנם פרע. אמנם מספרַים היו להם, אך יען אשר בגדיהם הקרועים לא יכלו להחם את בשרם במדה דרושה, לכן חשבו כי שערותיהם הארכות המגיעות עד כתפיהם תחממנה אותן גם הן. שערותיהם שהיו צהבהבות־לבנות שח־ו עתה כפיח, כמו פניהם, ורק חלבון עיניהם ושִניהם הצה־רו בלבנוניתם. והם הסכינו כ־ל כך עם מראהם המוזר עד כי לא העיר עוד כל תמהון בלבותם, ועד ראותם אחרי כן בפַּעַם בראשונה אנשי הישוב לא דמו בלבבם, כי מראה פניהם יוכל להעיר איזה רגש תמהון בלב רואיהם. ולמרות כל אלה לא התעצבו הנוסעים אל לבבם. הם היו שמחים במצבם ויקוו לימים טובים, לימי ענג ושלוה בארץ מולדתם. הם לא רבו ביניהם אף פעם אחת, ויחיו יחדו חיי שלום ורעות, שזה הוא כמעט דבר בלתי אפשרי לשני גברים במצב התבודדות ושממון כזה. וכאשר שאלו על אדות זאת את יוהנסן בשובם אל ארצם: היתכן כי לא רבו ולא התקוטטו אף פעם אחת? ענה אותם לאמר: „לא, אנחנו לא רבנו. רק מדה אחת מגונה היתה לי בישני, כי השמעתי נחרת אימה, ואז דחפני נגסן בשכמי". ונגסן מודה ומתודה על חטאתו זאת שחטא לאהבת רעים ואומר: „אינני יכול להכזיב את דבריו הצודקים האלה: פעמים רבות חלקתי לו מנה אחת אפים באגרופי בשכבנו, אבל הוא העתק מעט ממקומו ויוסף לישן במנוחה".

את עבודת השֵׁנה הביאו הנוסעים לידי השלמות היותר גדולה! במשך עשרים וארבע שעות היום ישנו עשרים שעות. „ואם יש עוד אנשים המאמינים בהשערה, כי מחלת הסְקורבוּט תבוא על האדם מחסר תנועה, אז הננו ראיה חיה לסתר את השערתם, יען כי במשך כל הימים ההם היינו בריאים וחזקים”, אומר ננסן בספרו. ובהגיע ימי האביב החלו הנוסעים לעזב את סכתם בחפץ לבב. גם הקר לא גדל אז כל כך, ויכלו אפוא לקצר זמן השֵׁנה. מלבד זאת הנה קרבו ימי נסיעתם ועליהם היה להִכון לקראתה.

ביום 25 פברואר שמעו הנוסעים את קול מבשרי האביב — הן הבוניאות הקטנות אשר נסעו להקות לפאת צפונית־מערבית. הימים האלה הביאו איזה שנוּי בחיי הבודדים, ומה גם יום 8 מֶרץ, אשר אז בקרם בפעם הראשונה מיודעם הנכבד „רבי דב”, אחד מבעלי הבתים החשובים בארצות הצפון, כמו לבבו נבא לו, כי יהיה מאד דרוש לנוסעינו, אחרי אשר אוצר מזונם התדלדל מאד בימים האחרונים; ויחכו לקראת בואו בכליון עינים, והוא אמנם לא הֹביש מבטם. ויהי בבקר אחד נעים וננסן ישב לתפר את מכנסי בדו ויוהנסן בשל את הארוחה וינקה את הבית. ויהי אך חפץ לנקות את המסדרון, וירם מעט את מסך הפתח והנה שב מהר אחור, ויאמר לננסן כי דב עומד על יד הפתח.

עד מהרה לקחו איש איש את קנה־רובהו בידו, ויוהנסן חפץ לצאת החוצה, אך הדב עמד על יד הפתח באמרו בלי ספק לבוא אל הסכה פנימה. גל של עצמות ואשפה היה צבור במסדרון הצר, אשר לא הספיק יוהנסן עדנה להשליכו החוצה, ויקש עליו בגלל זה להכין את קנה־הרובה מול הדב, וירם את המסך. אך ברגע ההוא הכניס הדב את כפו במסדרון. אז עמד יוהנסן על ברכיו, ויור להדב בחשבו כי יגיע הכדור להזה החיה, אבל הכדור לא המית את הדב, כי אם פצעהו פצע קל. וימהר הדב להמלט על נפשו. יוהנסן זין עוד את קנה־רובהו, וירדף אחרי החיה. ובעת ההוא שכב ננסן בשקו, ויבקש את אחת אנפילאותיו. אחרי עמל רב מצא אותה על

הרצפה , ואז מהר גם הוא לרדוף אחרי הדב בקחתו את קנה רובהו ואת סכינו .

בלכת ננסן לבקש את הציד ואת צידו פגש ברעהו , אשר שב מן הציד , ויאמר לו כי הדב הומת , וכי שוכב הוא עתה על פני הארץ . ננסן מהר אל השלל ויוהנסן הלך לקחת את עגלות החרף . אבל לא על נקלה עלתה ביד ננסן לפשט את עור הדב , כי בקרבו אליו ראה והנה „הדב המת" ממהר לרוץ לארך החף ; מרגע לרגע עמד על מקומו ויבט אל רודפהו . ויאמר ננסן להניסו מן החף אל הסכה , לבל יאלץ אחרי כן לסחוב את נבלתו מרחק רב . אבל הדב החל לטפס על הר קרח ולהטמן שם בנקיק הסלע . ננסן מאן להאמין בשום אופן כי „דב מת" יוכל לעשות מעשים כאלה , ויגמר אמר לעצרהו מעט בהקדם היותר אפשרי . אך כמעט קרב ננסן אליו , והנה נחבא הדב מאחרי פסגת הקרח . יותר מכל ירא ננסן פן ישכב הדב על ראש הפסגה , ואז לא יוכלו הצידים לגשת עדיו . עד מהרה נראה לו הדב עוד פעם , אבל ננסן לא יכל לירות לו כי היה מרום מאד מנגדו . אז גמר ננסן אמר לטפס גם הוא אחריו , אבל הוא לא יכל להשיגו , כי החיה מהרה לטפס ממנו על פני השלג הרך המכסה את הר הקרח . אז עלה ננסן על אבן גדולה ויור להדב . כדור העפרת אמנם לא הגיע למטרתו , אך מקול היריה נבהל הדב ויאמר לדלג על ערמת השלג ורגליו שָׁפכו , ויתגלגל מטה כבול עץ . בעת ההיא מהר ננסן לזין את קנה־רובהו , ויאמר לירות ; אך בהגיע הדב לרגלי ההר התנגף באבן גדולה וישתרע מת על הארץ לרגלי ננסן .

הדב הזה היה גדול ושמן מאד ושערות עורו עבות וחמות . עוד מעט ויוהנסן בא עם עגלת החרף . אז נתחו את שללם לנתחים , ויאמרו לסחבהו אל מעונם ; אבל כבד היה הדבר הזה מהם לעשותו . ויאלצו לקחת רק החצי ממנו , ואת החצי השני החביאו בקרח , למען שוב אחרי יום או יומים לקחתו . בבשר הדב הזה כלכלו את נפשם במשך ששה שבועות , גם הפיץ הציד הזה את ענני השממון מעל שמי חייהם רגע .

ביום 10 מרץ הופיעו אלפי אלפים בוניאות קטנות אשר

שמו פניהן אל הים. עוד מראשית החדש הזה ראה ננסן בפאת דרומית־מערבית פני שמים כהים, המעידים כי צבעם זה בא להם ממי הים הנקי מקרח. המראה הזה נראה היטב ביחוד ביום אויר צח, ובעת אשר יכסו פני השמים עננים, אז תראה בבואת המים בפאת האפק ההוא. – ביום 2 אפריל בקרם עוד דב אחד. האורח הנכבד הזה לא חכה עד אשר יצאו בעלי הבית לקראתו ויקדמוהו בסבר פנים יפות ויכבדוהו כראוי לו, כי אם החל לעשות כאדם העושה בתוך שלו. בראשונה נגש אל דלת הסכה ויזורר מענגו הרב, בהריחו ריח בשר אדם ושמן סוסי־ים. אחרי כן לקח את עור סוסי־הים שהתגולל קרוב להפתח, ויחל לגרד את השמן מעליו. ברגע ההוא לא היה קנה־רובה של ננסן מוכן לעבודה, ויאלץ לקחת את קנה רובהו של יוהנסן וללכת אל הדב, אשר היה טרוד מאד באכילתו ולא הרגיש בקרב ננסן אליו. ויהי בגשת ננסן אליו, וירם הדב את ראשו, ויבט בתמהון אל הבריה המשונה ההולכת על שתים וננסן קדם את פניו כרגע בכדור עפרת, והוא הרים ראשו מעלה, ויזורר ויקיא דם רב, וימהר להמלט על נפשו. בעוד חפץ ננסן לזין את קנה־רובהו נחם הדב על מנוסתו, וישב וינהם באמרו להתנפל על ננסן; וכדור עפרת שני חלף את ראשו, אך כנראה לא נגע במח החיה. כה ירה ננסן חמש פעמים בלי כל תעלת, ואחרי כל יריה נפל הדב ויקם עוד על רגליו. אז התקצף ננסן ויתנפל על הדב וימיתהו.

עתה היתה להם צידה רבה למסעם דרומה, ויחלו להכון לקראת הנסיעה. מחסר בעבודות שונות לא היה להם כלל. ראשית נחוץ היה להם לתפור בגדים חדשים משמיכות השנה. שנית – לתקן את בגדיהם הישנים ואת נעליהם, ולהכין אנפילאות ובתי־יד חדשים מעור הדבים, וגם שק שינה טוב מעור הדב. המלאכות האלה דרשו זמן רב, וסכתם נהפכה לבית עבודת חיטים ורצענים. הם ישבו איש בצד רעהו בשק השינה ויתפרו, ויחשבו בענג על דבר שובם לארץ מולדתם. משקי המזון שהיו להם הוציאו חוטים לתפירה, וכן הוסיפו לעבוד את עבודתם בלי לאות מן הבקר ועד הערב.

הרעים הרבו שיחה על דבר מסעם, ומראה פני השמים הכהים בפאת דרומית־מערבית, הנותנים אותותם אותות כי שם ישטפו מים נקיים מקרח, היה להם לענג רב. אי־לזאת חשב ננסן, כי הקייקים יהיו נחוצים מאד בנסעם עתה לשפיצברגן. קרבת מי הים הנקיים לא הפליאה את לבב הנוסעים, כי הנוסע פייאר ראה את המים הנקיים עוד הלאה לפאת צפונית, בחצי ירח אפריל, על חף ארץ יורש העצר רודולף המערבי. עוד ראיה אחת אמצה את לבבו להאמין בקרבת הים הנקי — היא הופעת השחפים הלבנים והשחפים ההומים מדי יום ביום. את השחפים הלבנים ראו עוד בירח מרץ. הם הופיעו בהמון רב ביחד עם שחפי התכלת, וישבו על גג הסכה ועל סביבותיה, וינקרו את העצמות ואת שִׁיָרי בשר הדבים אשר מצאו שם. במשך ימי החרף שעשעו השועלים את לב הנוסעים בבואם לגרם את העצמות ושיָרי הבשר. אות הוא לנודדים האלה, כי לא נשכחו כלה מבני החיים, ובנומם צירו להם בדמיונם, כי שוכבים הם בבתיהם על משכבותם ועל הספון ישמע קול מצהלות העכברים. בהופיע שמש האביב נעלמו השועלים: עתה מצאו להם טרף בין נקיקי הסלעים — את הבוניאות הקטנות, ולא אֻלצו עוד לכלכל את נפשם בבשר הדבים הקפוא והקשה כאבן. תחת זאת התרפקו עתה הצפרים על הגג, ובחברתן לא שמחו הנוסעים כלל, כי הקימו שאון נורא בקפיצותיהן ותגזלנה את שנת הנוסעים מעיניהם, ויאלצו הנוסעים להכות במקלותיהם בספון למען החריד את אורחיהם הסואנים ולהניסם, אבל רק לעת קצרה, כי עד מהרה שבו אל עבודתם.

ביום 18 אפריל, בהתעסק ננסן בשעור שעת היום על פי השמש, הרים מבלי משים את ראשו. ומה השתומם בראותו והנה נכחו, שם במורד הקרח אצל החף, עומד דב. בלי ספק עמדה החיה זה כבר במקום ההוא ותבט בידענות אל מעשי החוקר. וימהר ננסן אל סכתו לקחת את קנה־רובהו, אבל טרם שב והדב כבר נשא רגליו כאילה ויברח, וננסן לא אבה לרדפהו. מעתה החלו השכנים האהובים האלה לבקר את נוסעינו לעתים

לא רחוקות. הדב הלבן הוא, בכלל, ידעני מאד מטבעו, ומה גם במקום שריח בשר ושמן עולה באפיו, שם תגיע ידענותו למעלה היותר גבוהה. ולכן אין להתפלא על אשר גם ביום השני הואיל אדון כזה לכבד את הנוסעים בבקורו. בבקר השכם בשעה השביעית שמע ננסן ראשונה את קול צעדיו הכבדים ויער את יוהנסן ויצת אש, וננסן לבש את בגדיו ואת נעליו ויצא מן הסכה בקנה־רובה מזוין. ומסך הדלת כֻּסה בלילה שלג רב, ויכבד עליו לצאת מן הסכה, אך הוא דחף בכח את המסך ויפל השלג מעליו, ויוציא את ראשו. השמש הבהיר הכה את עיניו כמעט בעִוָּרון, אחרי שכבו בבית אפל, ולא יכל לראות מאומה, רק ידע כי פה מאחרי הסכה עומד דב. אחרי כן שמע ננסן קול זרירה ונשימה וקול צעדים מתרחקים, כי מהר הדב לנוס במורד ההר. ננסן לא ידע מה לעשות, אם לירות או להדל, כי באמת לא התאוה כלל לפשט את עור הדב באויר רע כזה, אבל גמר אמר להפחיד את החיה לבל תוסיף עוד לגזל את מנוחתו ויור לתמו, וכמובן, החטיא את המטרה, אך הוא לא הצטער כלל על זאת.

מלבד בקורי הדבים האלה לא נפל כל דבר חדש בחיי הנוסעים. הם הוסיפו לתפר ולהכין את עצמם למסעם. ביום 3 מאי בשוב יוהנסן מן החוץ אל הסכה ספר לננסן, כי ראה דב הולך על פני הקרח בשומו פניו אל האדמה. אחרי עבור עת מעטה יצא יוהנסן לראותו, אבל הדב לא היה עוד, ובלי ספק הלך לו אל לשון הים אשר תשתרע בצפון האִי. בכל זאת חכו הנוסעים לקראתו, בדעתם כי לא ימנע מכבדם בבקורו. בשבתם אל עבודתם ובתפרם בשקידה נמרצה שמעו והנה קול צעדים כבדים קרב אליהם. הדב עמד מלכת, אחרי כן התהלך אנה ואנה, ואחר סחב דבר מה והדממה שבה להיות כבראשונה. ויצא יוהנסן בזהירות עם קנה־רובהו, ויוצא את ראשו דרך הפתח, וירא והנה הדב עומד ומגרם עצמות דב. כדור העפרת אשר חדר אל ראשו המיתו כרגע. הדב הזה היה קטן ודל בשר, אולם בכל זאת הביא ברכה לנוסעינו בבשרו, כי לולא הוא, אז אלצו לחמם את בשר הדב שהית

באוצרם, ואשר קפא מקר ויקשה כאבן, והעבודה הזאת יכלה לגזל מהם עת רבה.

ביום 12 מאי היו כל בגדיהם ונעליהם תפורים ושעת הנסיעה הגיעה לאט לאט. „היום נפרדתי ממכנסי הישנים" – כותב ננסן. – „מאד נעצבתי אל לבי בהפרדי מהם אחרי אשר עבדו אותי באמונה זה ימים רבים. אבל הנם עתה כל כך כבדים משמן ומחלאה, עד כי יעלו במשקלם פי שבע מאשר בראשונה; ולו סחטו אותם, אז נזל מהם חלב לרוב". אין ספק כי בכל זאת מאד נעים היה לו ללבש את מכנסיו החדשים התפורים משמיכות השנה אשר לא נאלחו בשמן, ורק ארג־הצמר של השמיכות היה לא־חזק, ויאלצו הנוסעים לחזק את מכנסיהם החדשים מבית ומחוץ בקרעי מכנסי בד והכתנות שלהם הישנים למען יאריכו ימים.

געגועי הדבים על נוסעינו לא חדלו, למרות הפנים הזועפים אשר הראו להם בני האדם כפויי־הטובה, המשיבים שנאה תחת אהבה. הנה דבה אחת, אשר המליטה זה לא כבר גור קטן, לא שמה לבה למצב בריאותה, בהיותה עדנה יולדת, ותכתת את רגליה, ותקח גם את גורה אתה, ותלך לברך בכבודה ובעצמה את הנוסעים בברכת הפרידה. היא קותה בלי ספק להכנסת אורחים הגונה מצד ההולכים על שתים, ולא חסה על עמלה, ותעל על הגבעות, ותרד במורדות בשאפה רוח בכבדות, ובהריחה את עקבות ננסן אשר עמד ביום ההוא – יום 16 מאי – בחוץ לרגלי חקירותיו. אחרי כן פנתה צפונה ותלך אל החף. גורה נמשך אחריה, ויחקה את כל תנועותיה כתלמיד מקשיב. בצאת יוהנסן מן הסכה ספר לו ננסן, כי ראה דבה ובנה ויוסף עוד לאמר: ארמה כי עוד מעט וראינו אותם בנקיק ההוא, יען כי הרוח מנשב אל עבר פנינו.

טרם כלה לדבר והנה ראו את שני הדבים עומדים בהושיטם את צואריהם ובהביטם פעם אל האנשים ופעם אל הסכה. הנוסעים מאנו להמיתם, כי כבר היה להם מזון יותר מדי, אבל מאד חפצו לקרב אליהם ולראותם היטב, ואם

אפשר יהיה גם להפחידם, לבל יוסיפו עוד להרגיז את מנוחת האנשים בלילה. ויהי בקרוב האנשים אל החיות, ותזורר האם ותפן כה וכה כמו בקשה להתרחק, ותהדף את גורה בתתה לו אות ללכת לפניה. ואחר שבה עוד פעם בחפצה לראות את האנשים היטב. לאחרונה הלכו להם הדבים לאט לדרכם בהביטם לרגעים אחור. ברדתם אל החף הוסיפו לשוטט בין הגבעות, וירדף ננסן אחריהם. האם הלכה ראשונה ואחריה דלג גורה. עד מהרה השיגם ננסן. ויהי בראות אותו האם, ותפן ותזורר בקצף גדול, ותשם פניה אל רודפה. ויעמד ננסן החתיו ויכונן את קנה־רובהו מולה, לקדם את פניה כראוי, אם תעז לגשת אליו. וגורה מהר בעת ההיא לנוס בכל כחו, אז עמדה האם תחתיה במרחק צעדים אחדים מננסן, ותזורר ותשם, ותפן אל גורה, ובראותה כי כבר הרחיק בנה לנוס, ותמהר גם היא אחריו, וירדף ננסן אחריהם עוד פעם.

ככה היה פעמים אחדות: ברדף ננסן ובהשיגו את הגור, ועמדה אמו, ואמרה להתנפל על הרודף, ובהרחק בנה להמלט, ומהרה גם היא אחריו. נפלאה מאד היתה האהבה אשר הראתה החיה הטורפת הזאת לפרי בטנה: היא הדפתו בראשה, כמו חפצה להעיר רוחו כי יחיש לו מפלט, ובכל העת ההיא לא חדלה מזורר ומנשב בקצף מול ננסן, אשר עמד במנוחה לרגלי ההר. בהגיע הדבים אל ראש הפסגה עמדה האם, ותתן לבנה לעבור ראשונה, וכרגע נעלמו שניהם מאחרי הר הקרח, וננסן שב אל עבודתו הסכתה. זה היה הבקור האחרון אשר כבדו בו הדבים את שכניהם — בני האדם, אשר זרו להם דרכי הנמוס.

בשבועות האחרונים היו ידי הנוסעים מלאות עבודה; תאותם לנסוע בדרך התגברה בלבם מיום ליום, אבל עוד היתה להם די עבודה. הפעם, בזכרם את כל אשר היה להם באניתם ב„פרם", נוכחו בעצבון לב מה רב עתה מחסרם. אמנם גם שם עוד חסרו דברים אחדים, אבל פה לא היה להם מאומה. את כל אשר להם (ומה היה להם?) נתנו בעד ארגז פתותי לחם הכלבים, הנמצא באוצרות „פרם",

להיות להם לאכלה. הימצאו את כל הנחוץ להם? – נקרה השאלה הזאת במחם. „למסע בעגלות חרף נחוץ להכין מזון קל ומשביע ממינים שונים, נחוץ ללבוש בגדים קלים וחמים, נחוץ לקחת עגלות חרף קלות וחזקות וכו' וכו'". את כל החקים האלה, הכתובים בספרי הלמוד למסעות בארצות הציר, ידעו נוסעינו על פה. אבל מה הועילה להם ידיעתם? אמנם דרכם הנכונה לפניהם לא היתה ארכה מאד: עליהם רק להגיע לשפיצברגן, ושם יסעו באנית קיטור, בכל זאת הן גם לא קצרה מאד היתה, ותדרש מהם זהירות יתרה.

אחרי אשר חפרו את אוצרות מזונם ויוציאום ממחבאם, אשר החביאום שם בראשית ימי החרף, ואחרי פתחם את השקים מצאו רק שירי אכל, שהיה טוב לפנים מאד, אך עתה קלקל ויכסה נקודים מלחלוחית הסתיו. הקמח, זה הקמח היקר להם, התלחלח כל כך, עד כי אלצו להשליכו החוצה. השוקולד נמס בצלוחיותיו, ויהי כלא היה, מראה הבשר היבש היה מוזר מאד, ובטעמם ממנו מהרו כרגע להשליכו כי היה לגעל נפש. וישאר להם אך מעט דגים טחונים, מעט קמח דגן וככרי לחם אחדים אשר נרקב מלחלוחית, ויבשלוהו בשמן סוסי־הים למען יבשהו, כי השמן מכלה את הלחלוחית, וכן למען עשותו למזון יותר משביע. הלחם הזה אחרי בשלו נעם מאד לחכם, ויחשכוהו לאכלו רק בעת יפל במסעם איזה דבר נכבד משמח לב, או בעת אשר לא יהיה להם כל מזון אחר. ולו יכלו ליבש גם את בשר הדבים שהיה להם, אז מה טוב ומה נעים היה, אך האויר היה רע וקר, ונתחי הבשר שתלו יבשו רק למחצה. אי לזאת אלצו לקחת אתם רק בשר חי וחלב הרבה. אחר מלאו ששה ארגזי רקועי פחים שמן סוסי־ים, להיות להם להסקה. את הפרור שהיה לפנים במכונת הבשול, לקחו להם לבשל בו את תבשיליהם בדרך מסעם, ואת המנורה – להיות למהבת, אשר שם בערו גם חלב גם שמן. הם קוו עוד כי בדרכם ימצאו ציד הרבה והיה להם לאכלה.

עתה נוכח ננסן לדעת מה קשות עגלות החרף למסע,

אחרי אשר קצצן עוד בימי הסתיו! ועתה לא יכל להועיל במאומה להותו, כי להוסיף עליהן ולהאריכן לא יתכן עתה בשום אופן, כי אין לו עצים לזה. ולוּ אלצו באמת לסחוב את עגלות החרף עד שפיצברגן על פני הקרח השט המלא הדורים, מבלי פגש בדרכם מי ים נקיים, אז אין לשער את כל הצער והעמל אשר יכלו לסבל במסעם, כי הקייקים הארכים שכבו על עגלות החרף הקצרות ושני קצותם בלטו מפנים ומאחור, ולוּ נפגש להם גבנון קטן בדרכם, אז נאחזו בו קצות הקייקים, ויקרע המכסה אשר עליהם, ולא צלחו עוד הסירות האלה לשוט בהן בים.

ולמען שמור את סירותיהם אלה מכל פגע רע העמידו הנוסעים אמנות תחתיהן, ממעט העצים שהיה להם. המלאכה הזאת היתה לא קלה, כי את האמנות אלצו לעשות גבהות, לבלי תת להסירות לגעת בהקרח, וכן לקשרן היטב לבלי תמושנה ממקומן ולזאת חסרו להם חבלים, ויאלצו לעשות רצועות מעור הדבים וסוסי־הים, והחמר הזה איננו טוב מאד לרצועות. בכל זאת גברו הנוסעים על כל המכשלים, והקייקים שכבו על עגלות החרף באופן היותר טוב ולא נמטו. ואת רב משאם הניחו באמצע הסירות, לבל ישברו קצותיהן מכבד המשא.

„כבר ספרתי – מספר ננסן – כי תפרנו לנו שמלות חדשות, אבל לשני חיטים לא־מהירים במלאכתם כמונו דרוש היה זמן רב לעבודתנו זאת. אולם לאט לאט הסכנו עם עבודתנו וידינו מהרו להפר, ואחשב כי בצדק נוכל להתגאות בפרי עמלנו שרכשנו לנו. ואחרי אשר לבשנו את שמלותינו החדשות היו לנו פני אנשים נכבדים – כן היינו לכל הפחות בעינינו. – את שמלותינו שמרנו מכל משמר ונתלה אותן על הקיר לבלתי תקרענה טרם נסע. יוהנסן לא לבש את מעילו החדש, אם לא יטעני זכרוני, עד הפגשו עם בני אדם אחרים. הוא הביע חפצו לשמר את בגדיו עד שובו לארץ נורוגיה – הן לא יוכל להתהלך בקרב חוצות ארץ מולדתו לבוש כאחד שודדי הים".

את שרידי כתנותיהם האמללים כבסו היטב לפני צאתם לדרכם, לבל יוסיפו לפצוע את בשרם מאד, ויוכלו להתהלך בהם. נעליהם היו לא במצב יפה מאד, אבל הם לא יכלו לעשות להם נעלים חדשים מעור הדבים; ועוד צרה אחת נוספה להם, כי נקרעו מדרכות נעליהם לגמרן. ויעשו להם מדרכות חדשות לנעליהם מעור סוסי־ים, אשר גרדוהו ויעשוהו דק יותר, ואחרי כן יבשו אותו על פני אש המנורה. את הנעלים תקנו באופן הפיגי. חוטים שזורים מעשב היו להם למכביר, ויצלח בידם אחרי עמל רב לתקן את נעליהם לבלי ירטבו במים. ובכן היו בגדיהם ונעליהם ראויים לעבודתם, אף כי לא הצטינו בנקיון רב.

למחסה מרוח וממטר היו להם בגדים מיוחדים, אשר תקנום ויטלאום כאשר יכלו. אבל זמן רב מאד בלו במלאכת הזאת, כי הבגדים האלה מלאו עתה טלאים על גבי טלאים, ואחרי תפרם חר אחד בקצה האחר מזה, נפתח חר חדש בקצה השני מזה בלבשם אותם. ביחוד היו השרולים רעועים מאד. נפש ננסן בחלה לראות את השרולים האלה, ויסירם בחמתו כליל, ויתהדר מני אז במעיל בלי שרולים.

מאד היו נחוצים להם לדרכם שקי־שינה קלים וחמים. השק אשר הביאו אתם מ„פרם" כבר לא היה בעולמו, כי מן השמיכות תפרו להם בגדים, לכן אלצו להכין שקים מעורות הדבים. ואחרי אשר בחרו להם מן הדקים אשר בעורותיהם הכינו להם שק שינה, שעלה במשקלו רק במעט על שק עור הצבאים שלקחו אתם מאניתם. כן עמלו הרבה עד אשר הכינו להם אהל. האהל הישן היה כבר כלא היה. במשך שבתם באי הזה, חמשה ירחים, נקרע האהל לגזרים ואת שאריתו כלו השועלים. הנוסעים כסו באהל את גל הבשר והשמן להצילהו מפי השחפים, ויבואו השועלים ויכרסמו את אהלם, ויקרעוהו, ואת הקרעים גנבו וישליכום על פני הקרח. רבות נועצו הנוסעים יחדו על דבר אהל חדש, אך כל מועצותיהם לא הועילו; ויגמרו אמר להכין להם אהל בעת הצרך באופן כזה: להעמיד את עגלות החרף, עם הקייקים

אשר עליהן, אחת בצד השניה במרחק קומת האיש זאת מזאת, ולצבור על סביבותיהן שלג, ובמקום הספון יניחו את סנדלי השלג ואת מוטות הבמבוק, ויכסום בשני המפרשים הקשורים יחדו, וסרח המִפרשים יגיע משני צדיהם עד הארץ, וכן יכינו להם אהל טוב, והיו להם הקייקים לטפחות האהל ושני המפרשים – לגג ולשני קירות. אמנם אין להחליט כי היה השלג כקיר אטום – לפעמים נעשו בו בקיעים אשר אִלצו הנוסעים לסתמם בבגדיהם וביתר חפציהם, – אבל הצלה פורתא מיהא איכא.

לעמת כל המגרעות האלה בהכנות דרכם היו חפציהם הכי־נכבדים – נשק השרפה אשר להם – במצב טוב מאד לאשרם. בחריצות כפים נקו את מנעולי קני־רובם ואת נקביהם וימשחום בשמן, ואחרי כן ספרו את זוניהם א) וימצאו יותר ממאתים זונים לגדל שמחתם.

ב.

המסע דרומה.

ביום 19 מאי היו הנוסעים נכונים למסעם, ועגלות החרף עמדו הכן קשורים יחדו ומשאן עמוס עליהן. ראשונה צִלם ננסן את תמונת סכתו מבית ומחוץ, ואחרי כן כתב חשבון פרטי כל מסעותיו לאמר:

„19 מאי 1896. אניתי קפאה מצפון לאי קוטֵיל על 78°43′ של הרחב הצפוני ביום 22 ספטמבר שנת 1893. במשך השנה הבאה הובאנו לפאת צפונית־מערבית, כאשר חשבנו מראש. אני ויוהנסן עזבנו את „פֿרם" ביום 14 מאֶרץ שנת 1895 על יד 84°4′ של הרחב הצפוני ועל יד 102° של הארך המזרחי, ומטרתנו היתה להתקדם צפונה. מני אז היה סבירדרופ למפקד

א) זיון, לאַדונג, Зарядъ.

יתר בני הסירא. בפאת צפון לא מצאנו יבשה. ביום 6 אפריל אלצנו לשוב אחור, אחרי אשר הגענו אל ′86°14 של הרחב הצפוני ואל °95 של הארך המזרחי, כי הקרח לא נתננו לעבר בו. אנחנו שמנו פעמינו אל שן־הסלע „פְלִינְלִי״; אבל יען אשר שעונינו עמדו, לכן לא יכלנו עוד לשער את מעלות הארך, ונבוא במקרה אל ארבעה איים המכסים בהררי קרח, והמשתרעים מצפון לקבוצת האיים אשר אנחנו יושבים עתה בהם, לערך, על ′81°30 של הרחב הצפוני ובמרחק שבע מעלות הארך ממזרח למקומנו זה. אל המקום, אשר אנחנו יושבים בו עתה, באנו ביום 26 אוגוסט שנת 1895, ונחשב כי בו נמצא לנו בימי החרף משכן יותר בטוח. את נפשותינו כלכלנו בבשר הדבים. היום נוסעים אנחנו לפאת דרומית־מערבית לארך היבשה, בקוותנו כי במקום קרוב נעבר לשפיצברגן. נשער כי עתה הננו בארץ דְזִילְלִים. — פרידטיוף ננסן״.

את חשבון־מסעותיהם הראשון הזה הניחו בקנה נחשת, ויסתמו את הקנה בגזר עץ, ויתלוהו בחוט ברזל־עשת על הקורה אשר היתה מתחת לגג הסכה. ובשעה השביעית בערב עזבו את מאֻרתם, ויחלו לנסוע דרומה. תוצאות שבתם בסכתם במשך ימי החרף היו – כי כבדה עליהם עתה ההליכה מאד, ובראשית מסעם כבד עליהם לסחב את עגלות החרף הטעונות משא לעיפה. לבל ייעָפו בפעם הראשונה, ולמען יחליצו עצמותיהם טרם יבואו להם ימי עמל אמתי, נסעו ביום הראשון רק במשך שעות אחדות, ואחר עמדו לנוח. בזכרם עתה, כי שמו סוף סוף לדרך פעמיהם וכי שבים הם באמת לארץ מולדתם, היו מאשרים מאד ולענגם לא היה קץ.

גם ביום השני לא הרחיקו ללכת. הם שמו פניהם אל הגבע, אשר נראה להם במשך ימי החרף מרחוק בפאת דרומית־מערבית, ויקוו למצוא מעבר לשן־הסלע הזאת מים נקיים מקרח, כי כן העידו פני השמים. ביום 21 מאי הגיעו אל הגבע ההוא ויחנו שם. במשך ימי החרף קראו את שם המקום הזה „שן תקוה טובה״, כי קוו למצוא פה תנאים טובים, אשר יקלו עליהם את מסעם הלאה, ותקותם אמנם לא היתה להם למפח

נפש. מראש הגבע ראה ננסן מים נקיים המשתרעים דרומה במרחק אין קץ, ויקוו כי ביום השני יוכלו להוריד את הקייקים המימה, וכי אז ימהרו לנסוע לפאת דרומית־מערבית. אבל תקותם זאת היתה דוקא תקות שוא, כי ביום השני התחוללה סופה נוראה, ולא יכלו למוש ממקומם. בשכב ננסן בבקר בשקו ובהכינו את ארוחת הבקר ראה פתאם, והנה דב מתהלך לשוח על פניו במרחק עשרים צעדים. הדב הביט פעם ושתים אל הקייקים ואל האנשים, מבלי הבין מה אלה לפניו, כי הרוח אשר נשב אל עבר פני האנשים לא הביא את ריחם באף הטורף, ועל כן הוסיף הדב ללכת לדרכו; וננסן נתן לו ללכת ולא המיתו, כי מזון רב היה באוצרו.

ביום 23 מאי הוסיף הרוח להתחולל, ובכל זאת הלכו הנוסעים לראות את דרכם העתיד לפניהם, כי עליהם היה להוָכח, אם יוכלו כרגע לשים פניהם אל המים המשתרעים מעבר האי השני ממערב להם, או אולי יאלצו ללכת דרומה לארך היבשה על פני קרח החף. ויעלו על שן־סלע מַק־קְלִינטוק, ויראו והנה האדמה משתרעת דרומה וכי שם יש מים נקיים, הנפרדים מאת היבשה ברצועת קרח החף. ויען כי בקרח הזה היה נקיקים רבים, לכן גמרו אמר לעבור אל האי אשר ממערב להם ולמהר בכל יכלתם לנסוע בסירותיהם דרך הים. וישובו למקום עמדתם לעשות הכנות מסעם בים. אי לזאת התיכו סטֵיאַרין בתפירות המכסה אשר על הסירות, ואת המשא הניחו בהן באופן שיוכלו גם הם לשבת בתָוֶך.

וביום 24 מאי הלכו אל האי המערבי, ויען כי הרוח נשב ממזרח, לכן פרשו מפרשים על עגלות החרף ויסעו הלאה במהירות רבה. בקרבם אל האי התחולל פתאם רוח דרומי־מערבי ועגלות החרף נהפכו על פניהן פעמים אחדות, ויאלצו הנוסעים להסיר את המפרשים. ופני השמים כסו בעבים וערפל עלה מן הארץ, וילחמו הנוסעים בכל מאמצי כחם ברוח החזק, בהתקדמם אל האדמה הדרושה להם. נחוץ היה להם להגיע בהקדם היותר אפשרי אל האדמה, כי הרוח התחולל מרגע לרגע ביתר עז. אבל מצב הקרח עצרם על כל צעד, כי בקרבם אל

היבשה מצאו בקרח נקיקים רבים לארכו ולרחבו בלתי נראים לעין, כי היו מכוסים ממעל בשלג. בעוד יוהנסן מחזק את המפרשים והתרן בקרקע הסירה לבל ישאם הרוח, מהר ננסן ללכת קדימה למצוא מקום לנוח בו.

פתאם ירד הקרח, אשר מתחת לרגליו, מטה, ויפל ננסן המימה בנקיק רחב המכסה בשלג, אשר מפאת זאת לא ראהו לפני זה. ויתאמץ ננסן לטפס ולעלות משם, אבל לא יכל בשום אופן להוציא את רגליו מתחת לרגבי הקרח והשלג אשר התעלמו עליהן, כי סנדלי השלג הקשורות להן לא נתנוהו לעשות זאת. מלבד זאת היה הוא בעצמו קשור אל עגלות החרף במושכות ולא יכל להניע יד ורגל. לאשרו תקע את מטהו, שהיה בו קצה ברזל, בקרח ויאחז את המטה בידו האחת אשר הצליח להוציא מתחת הקרח, ויהי תלוי באויר, ויחכה בסבלנות רבה עד גשת יוהנסן אליו ויוציאהו. לבו היה בטוח כי יוהנסן ראה אותו בנפלו, אך הוא בעצמו לא יכל להביט אחריו. העת הזאת ארכה מאד בעיני ננסן, ולמרבה דאבונו החל המטה להתמוטט תחת ידו, והמים עלו מעלה על גוו. אז הרים את קולו ויצעק לעזרה, אך כל מענה לא היה לו מיוהנסן, וירם את קולו ביתר שאת, ואז שמע את קול יוהנסן העונה אותו. אחרי עבור זמן מה הגיעו המים עד חזהו, וכמעט צלל במים, והנה בא יוהנסן וימשהו. הוא היה כל כך עסוק בעגלות החרף, עד כי לא ראה בנפל ננסן ולא שמע את קול צעקתו הראשונה.

הנסיון הזה למד את ננסן דעת להזהר מעתה בלכתו בסנדלי שלג ולבלתי האמין בקרח המכסה בשלג. בזהירות רבה בחרו להם דרכם הלאה, עד הגיעם סוף סוף אל היבשה, וימצאו להם מקום סתר ומחבא מרוח לנוח בו. שם ראו המון סוסי־ים שוכבים עדרים לארך החף לפני הנקיקים. אבל הנוסעים לא שמו לבם לעת עתה אל החיות האלה, כי הבשר והשמן שאצרו גם הם היו להם למשא כבד.

ביום הזה וכן גם ביום השני נעצרו במקומם מבלי יכלתם למוש ממנו, כי הרוח הוסיף להתחולל; השלג היה רך מאד

עד כי לא יכלו לצעד עליו. אבל הם קוו כי לא הרחק מהם תמצא תעלת מים, וכאשר ינוח הרוח מזעפו יגיעו אליו עד מהרה. גם ביום 27 מאי לא משו ממקומם, אם אמנם ראו את המים בפאת דרום בעלותם על ראש גבעה, ורק את אהלם העתיקו למקום אחר מיראם מפני הנקיקים, כי הקרח כמעט נבקע מתחת לרגליהם. אבל ביום 28 מאי קמה הסערה לדממה, ואז יכלו הנוסעים ללכת למחז חפצם דרומה, לארך החף המזרחי של האי. בדרכם עברו על פני מחשף גדול, שהיה בקרח החף בין האי הזה ובין הארץ אשר אליה שמו פניהם. ויעברו גם על פני שנים שלשה עדרי סוסי־ים, אשר שכבו על הקרח אצל המחשף. ויגש ננסן אל עדר אחד, אשר היו בו השעה סוסי־ים, בחפצו לצלם את תמונתם. ויקרב אליהם בהסתרו תחת גבעה קטנה והם לא ראוהו, אבל בקרבו אליהם במרחק עשרים צעדים צללה נקבה אחת מהם עם גורה המימה, בקפצה בחר הקרח הקרוב אליה. ויחפץ ננסן לאלץ את יתר סוסי־הים לנוע ממקומם בהרימו קולו עליהם, אבל לשוא היה עמלו. עד מהרה נלוה אליו גם יוהנסן ויחל להשליך בהם רגבי קרח וגושי שלג, אך הם לא זעו ולא נעו רק בשִניהם הכו ברגבים ובגושים ויזוררו, בעת אשר צלם ננסן את תמונתם. אולם בגשת ננסן קרוב אליהם קפצו רוב החיות האלה ממקומן, ותמהרנה אל החף ואחת מהן צללה במים, אבל יתר סוסי־הים נשארו במקומם ויכונו לנום את שנתם.

עד מהרה שב גם הסוס שצלל במים ויעל על הקרח. שנים מהם, שהיו קרובים ביותר למקום ננסן, לא נעו כלל, רק פעם או פעמים הרימו מעט את ראשם ויביטו אליו בבוז, ואחר הורידו את ראשם ויוסיפו לישן. גם בהכות ננסן במקלו אשר בידו לא זעו, ועל כן יכל ננסן לצלם צלמוניה יפה מן המחזה הזה. לאחרונה כאשר קצה נפש ננסן לשחק בהם אמר ללכת לדרכו, אך בטרם לכתו חלק במטהו מנה אחת יפה לאף סוס־הים, אשר הרים את ראשו וינחר בקצף, ויביט בתמהון אל מפריע שנתו בעיניו הגדולות והעגולות, ואחר החל לגרד מאחרי ראשו וננסן מהר לצלם עוד צלמוניה, ואחרי כן

שכבה החיה ותישן. בהתרחק האנשים מהם שכבו כלם אחד על יד רעהו ויישנו. המקרה הזה יורה מה אמיץ לב סוסי־הים, וכי בכלל אינם יראים מפני כל בארצות אחוזתם.

מיום 29 מאי עד יום 3 יוני לא יכלו הנוסעים לנסוע לדרכם – הרוחות והשלג היו להם למכשל. ויחרד ננסן בלבו לרגעים בהעלותו על לבבו, כי יתכן ש„פֿרם" תגיע לנורוגיה טרם יצלח לו ולרעהו לשוב לארצם; ומה יעשו אז האנשים הקרובים להם בארץ מולדתם? מה תחשב על אדותיו אשתו האהובה לו? כמה דמעות תשפך האמללה בראותה כי אלוף נעוריה אבד ואיננו! הוי, הרעיון הזה דכא מאד את לבב הנוסע אשר עזב את הכל: את שלום משפחתו, את חייו השלוים, וידד במרחקים, דרך לא ידע אנוש, רק לכבוד החכמה, להרים את המסך הנסוך על מסתרי הבריאה. אבל התולדה כמו התלה בו. ביום 31 מאי נח הרוח מזעפו, השמש האירה לפנות ערב ביפעת הדרה, והנוסעים הכינו את הקייקים לקראת מסעם, וירדו אל שקיהם בלילה ההוא לנוח מעמלם ולהתאזר עז לעבוד עבודתם ביום מחר. ופתאם התחולל הרוח בלילה וישב אל תעלוליו לעצר את הנוסעים במקום עמדתם לדאבון לבם.

סוף סוף יצאו לדרכם ביום 3 יוני, אך עתה הביא הרוח בכנפיו קרח רב מאד אל החף, ולא היו להם מים נקיים למען יוכלו לעבר בהם בסירותיהם, ויאלצו לנסוע בעגלות החרף על פני הקרח לארך החף. וכמו להפים דעתם נשב הרוח מצפון, ויפרשו המפרשים על עגלותיהם וימהרו לנסוע. הקרח אשר עברו עליו היה דק ורעוע מאד, וכאשר הוסיפו לנסוע דרומה כן הורע הקרח. השלג בכבד משאו שבר את הקרח, ויצפו המים עליו. מאד נחוץ היה לנוסעים למהר לעלות אל היבשה, כי בפאת היותר דרומית היה מצב הקרח עוד יותר רע, ועגלות החרף וסנדלי השלג טבעו לרגעים במים, ויאלצו להוציאם משם בעמל רב. לאחרונה הגיעו אל שן־סלע־חלמיש, אשר עליו התעופפו בוניאות למאות. מעודם לא קרה לנוסעינו

לראות את הצפרים בהמון רב כזה. ויהי הדבר הזה להם לאות כי קרבו לגלילות יותר ידועים.

ובין כה וכה וצידתם התמעטה, ויקוו לבוא הדב או כדומה לו אליהם. אבל עתה בעת אשר הדבים היו דרושים להם מאד לא הופיעו, כמובן, אליהם. אז גמרו אמר להמית צפרים אחדות, אך גם זה נבצַר מהם, כי הצפרים התעופפו מרום מנגדם. ויעלה בידם להמית צפור „מבשרת־סועה" א) אחת. ויהי בעברם אחרי כן לפני עדר סוסי־ים גמרו אמר להמית אחת החיות האלה ולשבוע מבשרה שכבר קצה נפשם בו. ויורו לסוס־ים וימיתוהו. ברגע השמע קול היריה הרימו יתר סוסי־הים את ראשיהם וכרגע הורידום וישובו לנום שנתם. אבל לפשוט את עור המומת, בעוד אשר חבריו שוכבים בקרבתו, לא יתכן. אי לזאת נחוץ היה לנוסעינו לגרש את החיות מעל פניהם; ויקרבו אל סוסי־הים, וירימו קול צעקה בכל מאמצי כחם, אך החיות הביטו אל האנשים הצועקים בעצלתים ולא נעו ממקומן. אז החלו הנוסעים להדפן בקיני מטותיהם, ויקצפו סוסי־הים ויתקעו את שניהם בקרח בכח, עד כי התפזרו רסיסים ממנו לכל העברים, ובכל זאת לא נעו ממקומם. והנוסעים לא חדלו מהכותם ומהדפם, עד כי צלח לאחרונה בידם להנים את כל העדר המימה, אחרי אשר בלו זמן רב בעמלם זה. בגאון ובשלות השקט נסוגו המנוצחים חוצץ אחור מפני אויביהם, וחד אחר אחד התנפלו המימה. ובהגיעם אל קצה הקרח הביטו אחריהם אל האנשים וינחרו בחמה ויעלמו. ובעת אשר פשטו הנוסעים את עור שללם נראו החיות עוד פעם בנקיק כמו חפצו לדעת מה יעשו בני האדם לחברם. אחרי נתחם מגו סוס־הים די בשר ושמן, ואחרי אספם את דמו נטו הנוסעים את אהלם ויבשלו להם מרק־דם, בערבם בו חלב, קמח ובשר דגים.

הרוח היה עוד טוב למסעם, ויסחבו כל הלילה את עגלות החרף, בהרימם את מפרשיהם עליהן, עדי הגיעו אל גבעה אחת בפאת דרום, ושם ראו את המים הנקיים המשתרעים

א) מין שחף.

עד הארץ המכוסה הררי קרח. עתה יכלו להוריד את הקייקים המימה ולנפוע לארך הסלע, המכסה הררי קרח, אל הים. זאת היא הפעם הראשונה במשך השנה הזאת שנסעו בסירות. מה מוזר היה להם עתה לעבור עוד פעם במשוטיהם ולראות את המון הבוניאות, שחפי־הים ויתר צפרי ארצות הציר המתעופפות בקול שאון מעל לשטח הים. אחרי עבור זמן ראו הנוסעים גם שני אִיִּים יושבים על החף, ממש כמו בארץ נושבת ונאורה. כה שטו שתי שעות עדי חסם קרח החף את דרכם בדרום והמים השתרעו בפאת מערב. אז באה מבוכתם, כי לא ידעו לשית עצות בנפשם: האם עליהם לשוט בים מערבה עדי יגיעו לשפיצברגן, או יסחבו את עגלות החרף על פני הקרח דרומה. אם אמנם האויר היה מלא אדים, ולא יכלו לראות למרחוק, אך לבם היה בטוח כי מעבר האיים האלה הדרומי ישנם מים נקיים. ומי יודע, יוכל היות, כי משם תקצר דרכם עד שפיצברגן. בין כה וכה והבקר אור ויום 6 יוני הגיע, ויטו את אהלם שמחים ושבעי רצון על כי הצליחו לעבור הלאה דרומה.

ויען כי גם ביום השני היה יום ערפל ולא יכלו לראות את המקומות אשר על סביבותיהם, וגם רוח חזק התחולל מצפון אשר הפריעם מעשות דרכם בים מערבה, לכן גמרו אמר לעבור דרומה דרך קרח החף. המפרשים הורמו עוד פעם על עגלות החרף, ויסעו קל מהרה לדרכם. לפעמים הלכו מבלי התאמץ לסחב משאם. הם עמדו על סנדלי השלג ויאחזו בדרבן העגלות, והרוח דחה אותם קדימה. פעם, בהתחולל הרוח ביתר עז, נשאו כעל כנפי נשרים, ופעם היה עליהם לסחוב מעט. כן צלחה להם דרכם עד הלילה בהתאמצם להשתמש בכח הרוח ככל אשר יכלו. בלילה עמדו לנוח בהטותם את אהלם מדרום לאיזה אי.

גם ביום השני (7 יוני) הוסיפו לעשות דרכם בהצלחה, בעוד הרוח מנשב להם מערפם ונושאם ומטלטלם על זרועותיו ועגלות החרף מהרו לנסוע על פני הקרח בעזרת המפרשים. הנוסעים קוו להגיע עד הארץ טרם יהיה עליהם להנות ולנטות

מעמלם, אבל הארץ היתה רחוקה יותר מאשר דמו בלבבם. ולאחרונה בהגיע בקר יום 8 יוני אלצו לעמוד תחתיהם, בהתחולל רוח סעה וסער נורא. מספר האיים הרבים אשר ביניהם נסעו הנוסעים היה בעיניהם כחידה סתומה. „הננו מגלים תמיד איים חדשים, או ארצות, בדרום – כותב ננסן בספר זכרונותיו – לפאת מערב תשתרע ארץ גדולה, המכסה שלג, וכמדומה שמשתרעת היא משם דרומה במרחק רב". ארץ השלג הזאת היתה בעיניהם כחידה נפלאה: הם לא גלו בה אף נקודה אחת שחורה, ורק שלג וקרח ראו בה. לדעת אל נכון את גדלה לא יכלו, כי רק לעתים רחוקות יכלו לראותה בהתפזר הערפל מעט. לפי ראות עיניהם היתה הארץ ההיא שפלה, אבל היא גדלה ורחבה מכל הארצות שפגשו שם עד היום. במזרח ראו איים ורצועות ים לאין מספר, ויצירו את כל אלה במפת גלילות הארץ כפי יכלתם. וננסן לא הבין לדעת איהו כעת. כפי הנראה בא אל קבוצת איים קטנים אשר מביניהם נשקפו מי האוקינוס המשתרע מזרחה. יותר לא יכל לדעת.

גם הקרח אשר נסעו עליו עתה השתנה מאד מהקרח אשר ראו בצפון קרוב לסכת החרף שלהם. הוא היה דק מהאחרון ושכבת שלג עבה עליו, אשר לא יכלה להחשב כדרך סלולה, וכאשר דבק מן השלג הזה אל סנדלי השלג או אל מוטות עגלות החרף התחתונים, אז רק בעמל רב יכלו כלי העבודה האלה לעבוד עבודתם. אך הרוח היה טוב למסע, ויסעו הנוסעים בכל זאת על נקלה בעזרת המפרשים. ביום 9 יוני קרה ליוהנסן גם הוא מקרה רע, כי בהנשאו קל מהרה על סנדלי השלג שפכו אשריו, ויפל המימה, הוא ועגלות החרף, ורק בעמל רב צלח לו לעלות אל הקרח החזק. וכמעט קרה כמקרה הזה גם לננסן בפעם השניה, אבל מקרהו הראשון למדהו דעת להזהר מפח השלג בעוד מועד. והשלג היה רך מאד ויפלא הדבר הזה בעיני ננסן, ויאמר להסיר את המפרשים מעל עגלות החרף ולסור מן הדרך הרע הזה וללכת מערבה ומשם יוסיף לנסוע דרומה. גם ביום השני לא הוטב השלג, בכל

זאת הועיל הרבה הרוח הטוב להקל עליהם נסיעתם.

הארץ אשר נראתה להם ממזרח השתרעה לפאת דרומית־מזרחית, לכן שמו פעמיהם להארץ שהשתרעה בפאת דרומית מערבית. הראשונה היתה אי „חוקיר" והשניה – אי „נורדברוק", כאשר נודע לננסן אחרי כן, אבל בעת מסעו לא יכל להוכח לדעת את שם הארץ שהוא נוסע בה, וכל חשבנותיו וחקירותיו התבלבלו. לפי דעתו הגיע הוא עד 80°8′ של הרחב הצפוני, והארץ הזאת תשתרע עוד הלאה לפאת דרום. הדבר הזה העיר ספק בלבו אם ארץ פרנץ יוסף היא, כאשר חשב בראשונה, או לא. למרבה דאבון לבו היו הימים ימי ערפל ולראות במרחק גדול לא יכל, ולכן גדל עוד תמהונו בראותו כי חף הארץ המזרחי משתרע הלאה למזרח.

ובין כה וכה וצידתם התמעטה ולא היה להם בשר לאכל כי אם ליום אחד, וכמו להכעים לא נראתה אף חיה אחת בקרבת המקום ההוא – גם כלבי־ים לא נראה במים. וכמה יארך המצב הזה? אם לא יצלח להם להגיע אל הים הנקי מקרח אשר שם יוכלו להשיג להם צידה אז נכונו להם ימי רעה.

ביום 12 יוני יצאו בשעה הרביעית אחרי הצהרים לדרכם בעגלות החרף בפרשם את המפרשים. הקר אשר גבר מעט חזק את השלג ויוכלו לנסוע על נקלה. בלילה נשב הרוח, ויקוו כי היום יצלח להם מסעם. פני השמים הטהרו, וירא ננסן את כל הארצות המשתרעות על סביבותיו; ואז נוכח לדעת כי עליו לנסוע מערבה, למען הגיע אל הנקודה הדרומית של הארץ המשתרעת ממערב להם. הארצות שנראו לפנים במזרח כבר נעלמו, ועתה ראו תעלה רחבה באדמה אשר השתרעה במערב, ויוכח ננסן, כי הארץ הזאת איננה שלמה, כי אם קבוצת איים. הרוח נח, השלג התרכך עוד פעם – אות הוא כי הגיעו אל רגבי קרח שט, ותכבד עבודתם עליהם עוד יותר. האויר הוכיח להם כי בדרום ימצאו מים נקיים, ובנסעם קדימה שמעו שאון דכיי הים לגדל שמחתם.

בשעה הששית אחרי הצהרים עמדו לנוח. ויעל ננסן על גבעת קרח, וירא את המים והנם קרובים אל מקום תחנתו.

המים האלה הגיעו עד אחת הגבעות בפאת דרומית־מערבית; ואם אמנם נשב אז רוח דרומי־מערבי, בכל זאת קוה נגסן להתקדם הלאה בשוטו לארך שפת הקרח, ועל כן גמר אמר להגיע אל המים בדרך היותר קצרה. אחרי זמן מעט באו אל קצה הקרח, ויראו לפניהם את המים השוטפים, אז קשרו יחדו את שני הקייקים, ויריםו את המפרשים, וישוטו בלי כל אבוד זמן, ותקותם לא היתה להם למפח נפש: דרכם צלחה כל היום ההוא. לפעמים גבר הרוח והגלים מלאו את הקייקים מים, אבל הם לא חדלו מעשות דרכם, ויקבלו עליהם באהבה את מצבם זה אשר נטל עליהם לשבת עד מתניהם במים. בעברם את הנקודה אשר אליה שאפו, ראו כי הארץ תשתרע לפאת מערב, וכי קצות הקרח משתרעים גם המה שמה ולפניהם רק מים. עליזים ושבעי רצון הוסיפו לשוט הלאה מערבה לארך קצה הקרח. ובכן הגיעו לחלק הדרומי של הארץ, אשר תעו בה ימים רבים ואשר בלו בה את כל ימי החרף.

ויהי בערב ויעלו על שפת הקרח להחליץ מעט עצמותיהם, וביחוד להחליף כח רגליהם, אשר התאבנו במשך שבתם בהקייקים כל היום ההוא. גם חפצו מאד לעלות על ראש הגבעה, לראות משם את המים המשתרעים מערבה. בצאתם אל החף החלו להועץ איך לקשר את סירותיהם. „קח אחת מרצועות העור האלה", אמר יוהנסן אשר עמד על הקרח. „אבל האם חזקה היא?", שאלהו נגסן. „כן", ענהו יוהנסן – בה קשרתי את המפרשים לעגלת החרף. – „אמנם אין כדאי לקשר את הקייקים הקלים בחזקה" ענה נגסן אחריו, בהכלמו מעט על הפחד, אשר בא בלבו לגורל סירותיו. ויקח את הרצועה, ויקשר בה את הקייקים אל החף. אחרי כן התהלכו על פני הקרח על יד הקייקים אחת הנה ואחת הנה. הרוח נח מעט וכמו החל לנשב ממערב ולא ידעו הנוסעים אם יוכלו הפעם לשוט מערבה, ולמען פתר את השאלה הזאת עלו על אחת הגבעות לראות משם את מי הים.

עודם עומדים על הגבעה והנה קרא יוהנסן: „הוי, הקייקים נעתקו ממקומם וישוטו!" כאילות מהרו הנוסעים לרדת מעל

הגבעה, והקייקים כבר הרחיקו מעל החף, וישוטו קל מהרה, כי הרצועה נקרעה. „הא לך את שעוני", אמר ננסן אל רעהו, וימהר ויפשוט את בגדיו העליונים, למען יוכל לשחות על נקלה, אבל את כל שמלותיו אשר לעורו לא חפץ לפשוט פן תאחזהו הקדחת. וננסן התנפל המימה, אך הרוח הדף את הקייקים וישאם הלאה אל תוך הים. המים היו קרים מאד, והבגדים שהיו על ננסן הכבידו עליו לשחות, והסירות שטו במהירות רבה מאד, וספק גדול היה אם יוכל ננסן להשיגן. אבל ביחד עם הסירות תאבדנה כל תקוות הנוסעים, כי בהן נמצא כל רכושם, גם סכין לא היה בידם, ועל כן אחת היא לננסן אם יתקפהו השבץ וירד במצולות, או ישוב אל החף בלי הסירות, ולכן חגר את כל מאמצי כחותיו לרדף אחרי רכושו.

ואחרי אשר יגע לשחות בארבות ידיו התהפך על גבו וישחה הלאה. ויוהנסן רץ על החף אחת הנה ואחת הנה בלב חרד, אבל לא יכל להושיע אף במאומה. הוא לא קוה כי יצלח ביד ננסן להדביק את הסירות, אבל לא יכל להועיל לו מהר גם הוא להתנפל המימה אחרי רעהו. אז התהפך ננסן עוד פעם על פניו וירא כי קרב מעט אל הסירות, ותחי רוחו, ויוסף אמץ לרדף אחריהן. אולם הוא הרגיש, כי אבריו קופאים לאט לאט וחושיהם יאבדו, ולבו אמר לו, כי עוד מעט ולא יוכל עוד לשחות. אבל הנה הקייקים קרובים, נחוץ להתחזק עוד מעט והם ינצלו — ויוסף לשחות. התקוה להדביק את הסירות התחזקה יותר בלבו, בראותו כי הרֶוח בינו וביניהן הולך הלך וקצר. עוד מעט וידיו יוכלו לאחז בקצה סנדלי השלג, אשר שכב לרחב חרטם הסירה. הוא אחז בו ויקרב אל שפת הקייק.

ויהי כאשר חפץ ננסן לעלות אל הסירה ולא יכל, כי גוו קפא מקר, ותופיע מחשבה בלבו, כי כבר אחר המועד ועתה אין אונים הוא להושיע לנפשו, ויצר לו כי אחרי שחותו מרחק רב כזה, ובהיות מטרתו קרובה אליו, לא יוכל בכל זאת להשיגה. מה נורא היה הרגע ההוא! אבל בעמל רב הרים

ננסן את רגלו האחת ויכניסה אל עגלת החרף, אשר עמדה על קרקע הסירה, ולאט לאט עלה אל תוך הקייק. עתה כבר ישב בסירתו, אך הוא היה קפוא מקר ולא עצר כח להחזיק במשוט, מלבד אשר היה עליו לשוט בסירה כפולה, ויאלץ להכות במשוטו פעם בצד הקייק האחד מעבר מזה ולעבור אל הקייק השני ולהכות שם מעבר מזה. לו יכל לפַתח את הקייק האחד ולקשרהו מאחורי הקייק השני, אז נקל עליו לשוט, אבל לו אמר לעשות כזאת אז קפא מקר טרם כלה את העבודה הזאת.

כל חושי גוו אבדו מהקר אשר הקפהו, וכאשר התחולל הרוח חדר אל תוך בשרו ויגרם לו מכאבים נוראים, כי רק כתנת צמר אחת דקה כסתה את עורו, וירעד מאד ושניו דא. לדא נקשן ולשונו נאלמה; ובכל זאת עוד היה בו די כח לעבוד במשוטו, ויתאמץ בכל שארית כחותיו לשוט, ומה גם כי נחוץ לחמם את בשרו הקפוא בעבודה טרם יגיע אל הקרח. פתאם ראה והנה על חרטם הסירה עומדות שתי בוניאות, ויתאוה תאוה לאכלן בארוחת הערב, כי בעת האחרונה כלתה צידתם; ויוציא את קנה־רובה ובירִיה אחת המית את שתי הצפרים. יוהנסן ספר לו אחרי כן, כי הוא רעד לקול היריה הזאת, יען כי אמר בלבו שקרה איזה אסון לרעהו, ומה גם בראותו את ננסן עובד במשוטו ומרכין את ראשו להרים את הבוניאות, אז הופיע רעיון בלבו, כי השתגע האמלל מרב צרה.

אחרי עמל רב הגיע ננסן סוף סוף אל קצה הקרח, אבל הזרם סחפהו הלאה ממקום עמדתם הראשונה. אז קפץ יוהנסן אל תוך הקייק השני ועד מהרה באו אל מקומם הראשון. ננסן עיף מאד, ובעמל רב יכל לטפס ולעלות אל החף. הוא לא עצר כח לעמוד על רגליו ויתנודד כשכור, וכל יצורי גוו רעדו. ויפשיט יוהנסן את בגדי רעהו מעליו, וילבישהו את יתר בגדיו היבשים, ויפרש את שק השינה על פני הקרח, וננסן התעטף היטב בשק, ויוהנסן כסהו במפרש ובכל אשר מצא, למען הגן עליו מפני חמת הקר והרוח. זמן רב שכב ננסן רועד מקר, אבל לאט לאט שב חם בשרו אליו, ורק חושי רגליו אבדו לזמן רב, ותהיינה רגליו כשני פתילי קרח,

כי בשחותו במים היו ערומות. ובעת נטות יוהנסן את האהל ויבשל את ארוחת הערב מבשר שתי הבוניאות המומתות גם ננסן את שנתו, ויוהנסן נתן לו לישן במנוחה; ואחרי אשר הקיץ משנתו כבר היתה הארוחה הצלויה באש נכונה לפניו. בוניא אחת ומרק חם השיבו לו את כל כחותיו, ובמשך הלילה יבשו גם בגדיו הרטובים והכל שב אל מקומו בשלום.

רבוי־וחסר־המים במקום הזה חזקים מאד, ורוח אין אשר יעזרם לשוט בעזרת המפרשים, לכן גמרו הנוסעים אמר לחכות עד אשר יחליף הזרם את מהלכו, למען יוכלו לשוט בכח הזרם. אי לזאת לא יכלו לצאת לדרכם עד הערב השני, ורק אז ירדו אל סירותיהם וישוטו עד הבקר השני (14 יוני). ויקרבו אל עדרי סוסי־ים אשר שכבו על פני הקרח. צידתם כבר כלתה, גם שמן לא היה להם עוד, ודבים לא נראו על כל סביבותיהם, על כן גמרו אמר להמית את אחת החיות האלה ולהצטיד מעט. ויגשו אל אחד העדרים ויאמרו להמית סוס־ים צעיר, כי נקל עליהם יותר לפשוט את עורו ולנתח את בשרו מאשר להתעסק בסוס־ים זקן. ופה ראו סוסי־ים צעירים אחרים, ויָמֶת ננסן שני סוסי־ים קטנים. הזקנים הרימו ראשיהם לקול היריה הראשונה, ויביטו על סביבותם, ובשמעם קול היריה השניה מהרו לקפץ המימה. רק האִמות מאנו בכל זאת לעזב את גוריהן המומתים. אחת מהן הריחה את נבלת בנה ואחר הדפה אותו, מבלי הבין מה נעשה לו — היא ראתה רק כי מראשו יזל דם רב, — והחל אז לצעוק ולהאנח כאדם המתאבל על בנו.

כאשר החל כל העדר לרדת מעל הקרח החלה גם האם להדף את בנה אל קצה־הקרח, ויירא ננסן פן יאבד לו שללו וימהר להפריע את האם מהפיק זממה, אבל היא היתה מהירה ממנו, ותאחז ברגל בנה האחת ותסחב אותו אחריה, וכרגע נעלמה אתו יחד תחת הקרח. וכן עשתה גם האם השניה. וננסן השתומם למראה עיניו, ויוסף לעמוד על קצה הקרח ולהביט אל המקום אשר נעלמו בו החיות, ויחכה מעט, בקוותו כי הסוסים הצעירים יצופו על פני המים, אבל הם נעלמו מעיניו לנצח. כפי הנראה הרחיקו אמותיהם לסחבם הלאה

בנבכי הים. אז שם ננסן פניו אל העדר השני אשר גם בו היו סוסי־ים צעירים וימת את אחד מהם, אבל לבלתי השְׁנות המקרה הראשון המית גם את אמו. האם האמללה הרכינה את ראשה אל בנה המת בחֶמלה רבה, וגם אחרי הומתה אף היא עוד אחזה בכפה את בנה המת. עתה היתה להם די צידה – בשר ושמן, והבשר היה ערב לחיך מאד, כי בשר סוסי־הים הצעירים דומה בטעמו לבשר הכבשים. מלבד זאת המיתו גם שתים עשרה בוניאות, ולו חפצו כי עתה יכלו להמית עוד צפרים וחיות ופחד הרעב חלף מהם. לפי השערת ננסן היה מספר סוסי־הים במקום ההוא יותר משלש מאות. מעודו לא ראם בהמון רב כזה.

בבקר יום 15 יוני הוסיפו לנסוע. האויר היה צח ושקט ומסעם היה להם לענג רב. על סביבותיהם היו סוסי־ים ושניהם החדות והארכות הפילו חתיתן על הנוסעים, ויגמרו אמר לבלי הפריד את הקייקים וישוטו יחדו, יען ידעו מה עזי־נפש הם אדוני ים הקרח האלה. על אדות אופי החיות האלה נפלגו דעות שני הרעים. ננסן אמר כי באמת אינן מסכנות כלל, ורק מידענותן תגשנה אל הסירות, אבל לא כן היתה דעת יוהנסן – הוא אמר כי הנסיון כבר הורם לדעת את טבע החיות האלה, ולכן אין הזהירות בכלל יתרה, ולכל הפחות לא תזיק. כל היום ראו את עדרי סוסי־הים, אשר לווּם על דרכם, בהלחצם אל הקייקים. לכן לא הרחיקו הנוסעים משפת הקרח, ובגשת סוסי־הים קרוב אליהם, אז חתרו הנוסעים אל החף גם לא התרחקו זה מזה, וישוטו איש בצד רעהו, ויעברו על פני עדר גדול ומרחוק שמעו את קולם כקול הפרות הגועות.

לפני אור הבקר (יום 16 יוני) שטו הנוסעים זמן מה מבלי ראות את סוסי־הים, ויאמרו בלבם כי הסכנה חלפה. אבל פתאם ראו והנה אחד שודדי הים האלה עולה מן המים לפניהם. יוהנסן אשר עבר ראשונה לפני ננסן קרב אל רגב קרח אשר במים, וננסן אף כי חשב בלבו כי זהירות רעהו יתרה על המדה היא, בכל זאת עשה גם הוא כמעשהו. אבל טרם הספיק להפיק זממו, והנה עלה סוס־הים מן המים,

ויתנפל על שפת הקייק, ויאחז בכפו האחת בקצה הסירה, ויאמר להכות בה בשניו, למען הפך אותה על פניה. ננסן התאמץ לבלי יפל המימה, ויכה בכל כחו במשוט אשר בידו על ראש בן־השחץ. אבל סוס־הים אחז בהקייק, ויטהו כל כך, עד כי קצהו היה כמעט תחת המים. ואחרי כן עזב את הקייק ויקם על פני המים. ננסן לקח קנה־רובהו, אך ברגע ההוא נעלם סוס־הים מהר כלעֻמת שהופיע.

כל אלה נהיו בין רגע. וננסן חפץ להגיד לרעהו מה נוראה היתה הסכנה אשר רחפה על פניו. ופתאם הרגיש כי רגליו רטובות; ויט אזנו וישמע והנה המים חודרים אל תוך הקייק מתחת למושבו. אמנם להטות את הסירה ולחתור אל רגב הקרח יכל היה ברגע אחד, אבל כהרף עין ירד כבר הוא וסירתו במצולה. נחוץ היה לו אפוא לעלות מן הקייק אל הקרח, אבל רגב הקרח היה גבוה ורך; בכל זאת הצליח לטפס ולעלות. ויוהנסן הטה את סירת ננסן על צדה הימני, עד אשר הורם החור, שעשה בה סוס־הים, מעל למים, ויסחבנה אל מקום קרח שפל, ויעל אותה עליו. כל רכוש ננסן רטב במים. ביחוד היה צר לו על כי חדרו המים אל צלמוניותיו אשר יכלו להשחת. אז שטחו את כל רכושם על סביבותם ליבשו, מבלתי יכלת לנסוע הלאה טרם יתקנו את הבדק שהסב השודד. וננסן היה, לכל הפחות, מאֻשר שלא פצעתו החיה ברגלו בנקבה חר בהקייק, ושלא הרחיק מעל החף, כי לולא נמצא רגב קרח בקרבתו אז היה מצבו מר מאד בלי כל ספק. אחרי אשר סחטו את המים משק השינה שכבו בו הנוסעים, ויישנו את שנתם כל הלילה. ואחרי אשר אחו את הקרע אשר בסירת ויכפרו אותו בסטיארין היו נכונים להוסיף לנסוע הלאה.

ג.

אנשים נאורים.

„האם אינני ישן? האין זה חלום? מה זה קרה לי? קצר כמעט כח בינתי מהבין את כל זאת. מה רבו חליפות ותמורות החיים הקַלים! לפני ימים אחדים התנפלתי המימה להציל את חיינו, הייתי צפוי לשְני סוסי־הים, חייתי חיי איש פרא אשר ארכו יותר משנה, האמנתי כי עוד עתיד לנו מסע ארך על פני הקרח ובנתיבות הים דרך ארצות נשכחות מני רגל אנוש -- מסע המלא נדודים ויאוש אשר כבר הסכנו עמהם. והנה פתאם חי אני חיי איש אירופי נאור, וברכות ההשכלה ונעימותיה הסבנה אותי. יש לי עד בלי די: בּרית, אלונטיות, בגדי צמר רכים, ספרים וכל החפצים אשר שאפנו אליהם בלב נאנח במשך ירחי העמל האלה!"

כן כתב ננסן בספר זכרונותיו ביום השלשה ועשרים לירח יוני. מרוע זה ולמה כה פג לבו משמחה? -- למען דעת את סבת גילו הפתאמי, עלינו לספר את כל אשר קרה לו מיום 16 יוני והלאה. הצהרים כבר חלפו בצאת ננסן ביום 17 יוני מן האהל להכין ארוחתו. הוא ירד מטה אל קצה הקרח לקחת מים מלוחים; ויצת אש וינתח נתחי בשר, וישימם בקלחת, ויפשט אחד נעליו למען ישכב עוד פעם בשקו, והנה פתאם ראה כי הערפל התפזר מעט. אז אמר בלבו כי טוב לו להשתמש במקרה הזה ולראות את המקום על סביבותיו. רוח קל נשב מפאת הארץ, ויביא על כנפיו שאון ערבוב קולות אלפי צפרים שהיו על ראש ההר. עודנו מטה אזנו לקולות הבלולים האלה ומביט אל להקות הבוניאות המעופפות אנה ואנה מעל לראשו; עוד עינו מבטת אל קו החף בְלונה בסלעים הערומים והכהים, ובעברה בסקירה על פני ערבות הקרח הקרות והרריו, ובפנותה אחרי כן עוד פעם אל הארץ, אשר חשבה ננסן לבלתי נושבת, אשר בגאון

נהדר, כראוי לארין הציר, נחה תחת מעטה הערפל – בעת ההיא הגיע פתאם לאזנו קול דומה לנביחת הכלב כל כך, עד כי רעד ננסן בכל גוו. הקול הזה נשנה רק פעמַים ולא יותר; אבל זה היה בלי ספק קול נביחת הכלבים. אז הטה ננסן להקשיב רב קשב, אבל מאומה לא שמע עוד מלבד המית אלפי הצפרים. „כפי הנראה טעיתי – חשב ננסן בלבבו – רק קול הצפרים שמעתי״.

ועוד פעם שבה סקירת עינו לעבור מהאיים אל רצועת הים המשתרעת במערב. ואז התחדשה הנביחה עוד פעם. בראשונה נשמעו נביחות קצרות ומקוטעות, ואחרי כן נביחה ארכה בלי הרף בלולה מקולות שפלים ורמים. עתה לא היה כל ספק בלב ננסן – הוא ידע למי הקולות האלה. ברגע הזה זכר ננסן, כי ביום אתמול שמע שני קולות הדומים לי‏ריות, אבל אז חשב כי אחד חזיונות הטבע הוא. ויקרא ננסן ליוהנסן, ויאמר לו, כי הוא שומע נביחת כלבים הרחק מן החף. יוהנסן קפץ משקו אשר ישן בו, וירץ מן האהל, ויאמר: „כלבים?״ בינתו קצרה בראשונה מהבין את הדברים האלה, ויאלץ לקום ולעמוד תחתיו, למען שמוע באזניו הוא את הקול, וננסן שב לכלות את בשול הארוחה. יוהנסן הטיל ספק גדול באפשרות המקרה הזה. אמנם פעם או פעמים שמע כעין נביחת כלב, אבל הנביחה הזאת נחבאה בהמון קולות הצפרים. ויבטיח יוהנסן את רעהו כי מלבד קולות הצפרים לא שמע גם הוא מאומה.

ויענהו ננסן כי הרשות בידו לחשוב ככל העולה על רוחו, ובכליון עינים חכה לכלות הארוחה למען מהר לשום לדרך פעמיו. וישפך במרק את כל שְיָרי הקמח אשר לו, בהיות לבו בטוח כי לעת הערב יהיה להם תבשיל קמח עד בלי די. בעת אכלם הארוחה התאמצו הרעים לבאר על פי השערה את גזע האנשים החדשים ההם: הנורוגים הם אם אנגלים? אם הם בני הסירא האנגלית אשר הֻכונה למסע בעת נפרדה „פרם״ מארץ נורוגיה, אז מה יועילו לנוסעינו? „אָ! – קרא יוהנסן – אז נשב אתם יום או יומים, ואחר נשים פנינו לשפיצברגן,

כי אם לא כן, אז נאלץ לחכות הרבה עד אשר נשוב אל ארצנו". בזה הסכים לו גם ננסן בכל לבו; אבל הם גמרו אמר לקחת מאת האנשים ההם צידה טובה למסעם שפיצברגנה. גם גמרו אמר, כי ישאר יוהנסן במקום עמדתם זה לשמר על הקייקים לבלי ישאם הזרם, וננסן ילך לבדו לבקש את בני האדם.

ויקח ננסן את סנדלי־השלג, את קנה־ההחזות ואת קנה־רובהו, ויהי מוכן לצאת לדרכו. ובטרם שומו לדרך פעמיו עלה על ראש גבעה להקשיב ולבחר לו דרך על פני הקרח המלא הדורים. אבל אזנו לא הקשיבה עוד כל קול דומה לנביחת כלב, מלבד שאון הבוניאות הגדולות והקטנות והקולות החדים של שחפי־הים. היתכן כי קול השחף נדמה לו כקול הכלב? וימלא לב ננסן שפק. אחרי עבור זמן מה ראה בשלג עקבות איזו חיה. לא יתכן היות כי עקבות שועלים הם, כי לו גם היו במקומות האלה שועלים, אז אי אפשר שיהיו גדולים הרבה מאד מיתר בני מינם. אבל האם עקבות כלב הם? היתכן כי בלילה היה כלב במרחק מאות־צעדים אחדות ממקום עמדת הנוסעים ולא חרץ לשונו להם, והם לא שמעו את קולו? דבר לא יאמן הוא! אבל איך שיהיה – העקבות האלה אינם לשועלים. אולי עקבות זאב המה?

ויוסף ננסן ללכת וראשו מלא רעיונות שונים ומוזרים הפוסחים על שתי הסעפים בין ספק וודאי. היתכן כי לכל עמלו, לכל רגזו, מחסריו ועינויו יבא פה הקץ? לא יאמן כי יספר! ובכל זאת... אור הַוַּדָּאוּת נגה על צל השפק – עוד פעם הגיעה לאזנו נביחת־כלב ברורה יותר מאשר בפעמים הראשונות, ויפגש בדרכו עקבות חדשים אשר לכלב הם. ביניהם נמצאו גם עקבות שועלים, אבל מה קטנים הם! ויעבר זמן רב ומאומה לא נשמע מלבד שאון צפצוף הצפרים. ועוד פעם התגנב השפק אל לב ננסן – אולי דמיון הוא? אולי היה זה רק חלום? אולם אז זכר את עקבות הכלבים אשר בכל אופן אינם ילידי הדמיון. אבל אם יש פה בני אדם, לא יתכן כי תועה הוא ורעהו בארץ רזיללים, או בארץ

חדשה, כאשר האמין כל ימי החרף. בלי ספק הנהו עתה בחלק ארץ פרנץ־יוסף הדרומי, והחשד אשר התגנב אל לבו לפני ימים אחדים התאמת הפעם, כי בודאי חדר לדרום דרך רצועת ים בלתי נודעה בין האי „חוקיר" ובין האי „נורדברוק", אשר זה לא כבר עזבהו.

בלב מלא רגשות שונים ומשונים הלך ננסן בין הגבעות וההדורים הרבים. פתאם נדמה לו כי שמע קול אדם, קול מוזר, הקול הראשון אחרי עבור שלש שנים. הוי, מה דפק לבו ומה רתח דמו בעלותו על גבעת קרח ויחל לקרוא בכל מאמצי כחו! בקול הקורא בהרי מדבר הקרח, בקול הקורא לחיים הזה נשמע קול געגועים על ארץ המולדת ועל הנפש היקרה ההיא אשר חכתה בכליון עינים לשוב אהוב לבבה. מלבד החפץ הזה לא ראה ננסן ולא הרגיש חפץ אחר, בראותו קדימה בין ההרים ופסגות הקרח. עד מהרה נשמע לו עוד קול אחד, ובעמדו על ראש פסגת הקרח ראה תמונה כהה שהתרחקה בין הגבעות.

התמונה הזאת היתה – כלב; אבל עוד הרחק ממנה התנועעה תמונה אחרת והיא היתה – אדם. מי זה היה? ההיה זה דזיקסון או אחד מחבריו, או אולי איש נורוגי? זאת לא יכל ננסן לדעת לעת עתה. ובין כה וכה והאיש הזר וננסן התקרבו זה לזה, ויניע ננסן בכובעו וכן עשה גם האיש ההוא. אחר שמע ננסן את קול האיש בדברו אל כלבו, ויט אזנו ויקשב וישמע את שפתו, והנה היא השפה האנגלית. ובגשת האיש יותר אל ננסן, נדמה להאחרון, כי הכיר בפני הזר את דזיקסון שראהו רק פעם אחת בימי חייו.

וירם ננסן את כבעו לאות כבוד, ויושיטו איש לרעהו את ידיהם בחבה יתרה, ננסן מתאר את שעת הפגשו עם דזיקסון לאמר: „מעל לראשינו נטה שפריר הערפל, אשר כסה מעינינו את יתר העולם כלו, מתחת לרגלנו השתרע קרח שט, המלא הדורים וגלי רגבים, ומרחוק נראתה חלקת אדמה קטנה, – בכל קרח, הררי קרח וערפל. מזה – איש אירופי נאור, לבוש בגדי אנגלים שלל צבעים, ונעלי גומי

גבוהים על רגליו, מגלח היטב ורחוץ למשעי בבֹרית מפיצה ריח נחות, וריחה יעל אל חוש אף הפרא החד; ומזה – איש פרא לבוש בלויי סחבות נאלחים, מכסה פיח ושמן, שערותיו ארכות ובלתי סרוקות, זקנו פרוע ועורו שחור מעשן, עד כי לא יתכן להכיר את צבעו האמתי מבעד שכבת השמן והפיח העבה, אשר לא יכלו להסירה בכל ימי החרף גם מים חמים, גם אזוב, גם סמרטוטים ואפילו סכין". – איש מהם לא ידע על דבר רעהו מאומה מאין הופיע ולאן הוא הולך.

– הנני דזיקסון – אמר הזר – מאד אשמח לראותך.

– חן־חן לך – אמר ננסן אף הוא – וגם אני שמח מאד.

– היש לך פה אנית־קיטור?

– לא, אנית־קיטורי איננה פה.

– כמה מספר אנשיך פה?

– רק חבר אחד יש לי פה בקצה הקרח.

בדברם את הדברים האלה שמו פעמיהם אל האדמה. לב ננסן היה בטוח כי דזיקסון הכירהו, כי לולא זאת – חשב ננסן בלבו – לא קבלהו בסבר פנים יפות במדה רבה כזאת. פתאם עמד דזיקסון תחתיו, ויבט ישר אל פני ננסן ויאמר במהירות:

– ההנך ננסן?

– כן. אני הוא!

– בשם יופיטר א) אשבע, כי שמח אני מאד לראותך!

ויאחז ביד ננסן ויניעה עוד פעם, ופניו האירו בבת־צחוק של ברכת שלום, ושמחת הפגישה הפתאמית נוצצה בעיניו וישאל: מאין באת כעת?

– אנכי עזבתי את „פָרם" במעלה 84 של הרחב הצפוני, אחרי אשר נִשאה שתי שנים על פני הקרח, ואגיע אל 86°14′ של הרחב הצפוני, אשר משם אֻלצנו לשוב ולשים פעמינו אל ארץ פרנץ־יוסף. אבל הוכרחנו לנוח תחתינו במשך ימי החרף מצפון למקום הזה, ועתה הננו הולכים שפיצברגנה.

א) שבועת האנגלים הרגילה בפיהם.

– הנני מברך אותך מקרב ולב – קרא דזיקסון. – ומאד אשמח כי אוכל הפעם לברכך לעת תשובתך. ויאחז עוד פעם ביד ננסן ויניעה באהבה רבה. עד מהרה הציע לאורחו לשבת בביתו ולהתארח אצלו עד בוא האניה אשר יחכו לה. האנגלי מכניס־הארחים הזה הבטיחו כי יש לו „די מקום" לאורחיו היקרים. אמנם לננסן נודע אחרי כן כי „הדי־מקום" הזה היו רק אמות אחדות מרבעות על פני רצפת הסכה, אשר לא השתמשו בהן בלילה דזיקסון וחבריו הישָׁנים. אבל המשל אומר: „כי הוה רחימתין עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן", ועל חסר אהבה מצד האנגלים לא יכל ננסן להתאונן.

השאלה הראשונה אשר הציע ננסן לדזיקסון היתה על דבר ביתו ומשפחתו. ויודיעהו דזיקסון, כי בנסעו מאירופה לפני שנתים ראה את אשת ננסן ובתו, ובריאותן היתה במצב היותר טוב. אחרי כן שאלהו ננסן על נורוגיה ועל הליכות עניניה המדינים. ולא יכל דזיקסון לספר לו איזה מקרה חדש שקרה במקצוע זה. ותהי זאת לננסן לאות כי שלום בארצו. אחרי כן שאלהו דזיקסון אם יחפץ עתה ללכת אתו ולהביא גם את יוהנסן הנה. אבל לפי דעת ננסן כבד הדבר הזה מעשותו, כי לא יעצרו שניהם כח לסחוב את הקייקים על פני רגבי הקרח הצבורים, ואין טוב בלתי אם לשלוח שמה אחדים מאנשיו, אם יש לו די אנשים, ולקחת את החפצים ולהביא את רעהו הנה. אחרי כן נתנו שניהם אות ליוהנסן, בירותם איש איש מהם בקני־רובם שתי פעמים.

עד מהרה פגשו באנשים אחרים: את האדון אֶרְמִיטֶדְז, סגן רב החובל, את האדון טְשַׁיילְד הצַלָם, ואת האדון קִיטְלִיץ הרופא. ובגשת האנשים האלה אליהם רמז להם דזיקסון ויודיעם מי הוא אורחו, ויברכו כלם את ננסן מקרב ולב. אחרי כן פגשו גם באנשים אחרים: את האדון פִּישֶׁר חוקר הצמחים, את האדון בּוּרְגִים ואת הפינני בלומקביסט. פִישר אמר אחרי כן, כי בראותו איש זר על פני הקרח עלה הרעיון על לבו כי ננסן הוא. אבל בראותו את הזר שב מהשערתו, כי שמע אשר שערות ננסן צהבהבות־לבנות,

ועיניו ראו לפניו איש אשר שחר משחור תארו ושערות ראשו וזקנו שחורות כפיח.

אז ספר דזיקסון לכל הנאספים, כי הגיע ננסן אל 86°14′ של הרחב הצפוני, והד שבעת הקולות תהלה, היוצאים משבע ריאות בריאות, התגלגל בין הגבעות. עד מהרה שלח דזיקסון את אנשיו לקחת עגלות חרף וללכת אל יוהנסן להביאהו ממקום עמדתו. והוא וננסן הלכו יחדו אל הבית אשר עמד על חף האי. בלכתם אמר לו דזיקסון, כי יש תחת ידו מכתבים מבית ננסן, אשר שמרם מעת אביב השנה העברה עד היום בקוותו לפגש בו. בהמשך שיחתם נודע לננסן, כי דזיקסון ובני לויתו היו לא הרחק מסכת החרף אשר לנוסעינו, כי הגיע עד שן־הסלע „ריכטהופן" שבמרחק שלשים וחמשה מילין ממושב ננסן, אבל הוא אלץ לפנות משם כי נגלו לפניו מים נקיים מקרח לעבר בהם – הוא האויר הכהה שראה ננסן במשך ימי החרף. דזיקסון לא ערב את לבו לשאל בפרוטרוט את פי ננסן על גורל „פרם" ועל מסעו עד גשתם אל הבית, כי אמר בלבו אשר האניה הזאת נהרסה ורק שני הנוסעים האלה נצלו מכל בני הסירא; וכמדומה לו שראה אותות עצבון בפני ננסן, כאשר שאלהו בפעם הראשונה על דבר „פרם", ויירא מגעת עוד בענין הזה, וירמז גם לאנשיו לבלי ישאלו דבר על אדות „פרם". רק במקרה נודע לו בהמשך השיחה כי טעה בהשערתו, ואך אז החל לשאל על כל פרטי המסע ועל „פרם" ואנשיה.

אחרי כן הגיעו אל הבית. זה היה בית רוסי שפל ובנוי מקורות, המשתרע על גבנון חלק אצל החף, לרגלי ההר, בגבה חמשים רגל מעל לשטח הים. סביב הבית היו רפת וארבעה אהלים עגולים אשר שם נשמרו אוצרות המזון. ויבואו אל הקן הנעים והחם הזה הבנוי בתוך מקומות החרף השוממים. הספון והקירות היו מכסים בטפיטאות א) ירקות. על הקירות היו תלויות צלמוניות ותמונות נדפסות. לוחות עץ

א) טאפעטען, מלה תלמודית, Ooe.

נדבקו אל כל קירות הבית ועל הלוחות היו ספרים וכלי עבודה. תחת הספון תלו בגדים ונעלים להויבש, ובתנור הקטן, אשר עמד בתוך החדר הנעים הזה, בערו גחלים.

איזה רגש נפלא ומוזר מלא את לב ננסן בשבתו על הכסא בתוך תנאי החיים שעל סביבותיו, אשר זרו לו זה כבר. ברצון המקרה סרו מעליו פעם אחת כל האחריות, כל פחדי לבו, אשר הרגיזו מנוחתו זה שלש שנים. הנה עתה הגיע אל החף, אף כי עודנו יושב בין ערבות הקרח השוממות, וכל ענני שלש שנותיו האחרונות נפֹצו מנגה ברק היום הבהיר הבא, ויעלמו ויהיו כלא היו. הוא מלא את חובתו, ועתה בא הקץ לה, והפעם יוכל לנוח מעמלו, רק לנוח ולחכות.

דזיקסון הגיש לו ארגז רקועי פחים חתום, אשר בו היו שמורים מכתבים מנורוגיה. ידי ננסן רעדו ולבו הלם פעם בפתחו אותו. שם מצא ידיעות טובות, ורק טובות, מביתו; ורגש שלום ושלוה נפלאה תקף את נפשו.

ועת האכל הגיעה, ויגישו את ארוחת הצהרים. וננסן אכל בתאבון רב את הלחם והחמאה, וישת את החלב ואת הקוה הבלולה בסוקר, ויטעם בענג רב מכל אשר חסר לו במשך שנה תמימה. אבל הענג היותר גדול שחש בנפשו היה אחרי השליכו מעל בשרו את סמרטוטיו הנאלחים, וירחץ את בשרו באמבטי חמה, ויסר מעליו חלאה רבה, ככל אשר יכל להסיר בפעם אחת, אבל לשוב אל נקיונו הראשון יכל רק אחרי עבור ימים אחדים, אחרי אשר התאמץ הרבה מאד לשפשף את החלאה מעל בשרו. אחרי כן לבש בגדים רכים ונקיים, ויגזז שער ראשו, ויגלח את זקנו הפרוע, ובאופן זה הפך מאיש פרא לאיש אירופי בזמן יותר קצר מאשר הפך לפנים מאיש אירופי לאיש פרא. ומה נעים היה לו הפעם ללבש בגדים מבלי לטנף את בשרו בשמן ומבלי אשר ידבקו אל עורו!

עד מהרה בא גם יוהנסן ויתר האנשים עם הקייקים ועם רכוש ננסן. יוהנסן ספר לננסן איך ברכוהו האנגלים טובי הלבב האלה מעמק לבם, בראותם אותו ואת דגל נורוגיה,

אשר התגוסס על מטה במבוק על יד כתנת צמר נאלחה ונתעבה. הוא הרים את הדגל על פי מצות ננסן, למען ידעו את מקום עמדתו. בלכת יוהנסן עם האנגלים לא נתנוהו לגעת בעגלות החרף, וילך בטל באפס עבודה בלוית מוליכיו, ויוכח בלבבו כי מכל אפני המסע אופן מסע כזה הוא היותר נעים. גם אותו קבלו בבית באותות חבה יתרה, כאשר קבלו את פני ננסן. ועד מהרה נעשה גם בו השנוי מאיש פרא לאיש אירופי.

„לא אוכל עוד להכיר פני רעי אשר בלה אתי כל עת ליל החרף הארוך" – כותב ננסן. – „לשוא אחפש למצוא בו איזה עקבות נודד, אשר תעה הנה והנה על פני החף השמם, לרגלי מורד הר מוצק וסלע חלמיש שחור, על יד סכתנו השפלה. המתבודד במערות צורים, השחור והנאלח בפיח, נעלם, ותחתיו הופיע איש יפה, אזרח אירופי בריא, היושב על כסא נעים והמקטר את מקטרתו הקצרה או סיגרה, וידיו אוחזות בספר והוא מתאמץ ללמוד שפת האנגלים. כמדומה לי, כי הוא ישמן מיום ליום, עד כי לפעמים יביא חשרי זה איזה פחד בלבי". – נפלא הדבר שמשקל גו ננסן ורעהו כבד מעת עזבם את „פרם". לגו ננסן נוספו עתה עשרה קילוגרם על משקלו בעת שבתו באניה, ולגו יוהנסן נוסף משקל ששה קילוגרם על משקלו הראשון. זאת היתה להם יען כלכלו את נפשם רק בבשר הדב ובחלבו, במשך כל ימי החרף, וכן מפאת האקלים שבארצות הציר. אמנם נסיון נוסעים אחרים הוכיח את ההפך, אבל יתכן היות כי לנוסעינו בא שמנם יען חיו ימים רבים בלי תנועה.

עתה ישבו הנודדים במשכן מבטחים, בשלום ובמנוחה, בחכותם לבוא אניה מארץ מולדתם ולמקרים העתידים אשר יביא להם הזמן על כנפיו. לאשרם הרב הביאם המקרה אל אנשים טובי לבב מאד, וכל עט ילאה לציר את האהבה והחבה אשר הראום אדוני הבית הקטן הזה, ואת שמחת לבב נוסעינו ומצבם הנעים. האנגלים והנורוגים התרועעו יחד ונפשותיהם נקשרו אלה לאלה, כמו ידעו איש את רעהו זה מכבר,

ולישונם לא תלא לשוחח יחד באהבה. נעימות חייהם ההוים השכיחו מלבותם את המחסר והתלאה שסבלו במשך ימי החרף.

ביום 24 יוני, ביום אשר מלאו שלש שנים מאז עזבו נוסעינו את ארץ מולדתם, ישבו כל האנשים סביב לשלחן באכלם את ארוחת הצהרים. פתאם התפרץ המבשל חֲיַבְרד אל הבית, ויאמר כי דב מתהלך אצל הבית, ויצא ננסן עם קנה־רובהו ודזיקסון עם מכונת הצלמוניה. ויראו את ראש הדב על קצה החף. הוא הריח באפו את האויר לעבר הבית, ושני כלבים חרצו לו לשונם, בעמדם הרחק ממנו. בגשת האנשים אליו שם הדב פעמיו לקראתם, ויעמוד תחתיו, ויחרק שניו, וישם, וישאף, ואחרי כן שב על עקביו, וילך אל החף. למען עצרהו מגשת אל דזיקסון, ולמען יוכל האחרון לצלם התמונתו, ירה לו ננסן כדור עפרת בחלק גוו האחרון. התחבלה הזאת הועילה הרבה להשגת המטרה, וכדור העפרת השני שהכהו בכתפו השמאלית השיג עוד יותר את המטרה. עד מהרה סבוהו עדת כלבים, ויעמוד הדב תחתיו. לב הכלבים אמץ יותר, אך שתי יריות אשר ירה דזיקסון לאפו בקנה־רובהו הקטן העלו את קצפו הנורא. ויתנפל בראשונה על כלב אחד ויאחזהו בגבו וישליכהו הרחק אל הקרח; ואחר קפץ אל הכלב השני ויאחז בו בכפו האחת ויתקע את צפרניו בבשרו. אחרי כן מצא תבת רקועי פחים ישנה וישבנה בשניו עד אשר רקעה, וישליך גם אותה ומקצפו הנורא יצא כמעט מדעתו. אך עוד כדור עפרת מהר לשום קץ ליסוריו.

ראשית מעשי ננסן, אחרי בואו אל תחנת דזיקסון, היתה להתאים את שעונו עם שעון האחרון. ואֶרמִיטֵידז לקח על עצמו את העבודה להשגיח על מהלך שעונו. עתה נודע לננסן, כי לא נטה במסעו מן הדרך. שעונו לא התאים עם העת הנכונה, לפי השערתו הראשונה, רק בששה ועשרים רגעים, אשר מזה יצא הבדל רק בשש מעלות הארך וחצי. ועתה אחרי אשר הקביל אֶרמיטידז את השעונים זה מול זה בדיוק נמרץ, נודע לננסן כי השערתו היתה נכונה. הודות לידיעה הזאת יכל ננסן לחשב עתה את הארך לפי השקפותיו

במסעו. וראשית עבודתו אשר לה הקדיש את עתות מנוחתו, היתה לצייר מפת ארץ פרנץ יוסף. חפצי הכתיבה והציור נִתנו לו לרוב, ודזיקסון הרשהו להשתמש במפת גלילות הארץ אשר תר הוא. הרשיון הזה הקל על ננסן את מלאכתו, כי לא אֻלץ לחשב חשבונות השקפותיו במקומות האלה. מלבד זאת עזרהו דזיקסון בכל יכלתו, בתתו לו לוחות המסע בַיַמים, קובץ שנתי של יורדי הים משנת 1896, ועוד חפצים נחוצים לחקירותיו.

רבות פעמים נועץ ננסן את דזיקסון על אדות השמות, אשר עליהם לתת להאיים אשר מצאו. ויבקש את דזיקסון כי ירשהו לקרוא את האי, אשר בו ישב הוא ויוהנסן כל ימי החרף, בשם: „אי פרידריך דזיקסון", לאות תודה על אשר קבלהו בביתו בסבר פנים יפות. המקומות אשר על סביבות השן „פלורה" (מושב דזיקסון) היו מענינים מאד לחוקרי תולדות האדמה. וַיָתר ננסן ביחד עם הרופא ועם חוקר תולדות הארץ האדון קיטליץ את המקומות ההם, ויחפרו באדמה למצוא שרידי ברואים מאֻבנים ושלדים, מיני עפר, אבנים ומתכות, צמחים וכדומה.

שנוי מצב חייו משבתו במאֻרת החרף שהיתה לו באי השמם, במקום אשר לא היה לו כל ענין לוקח לב לענות בו, לשבתו עתה בנוה החכמה, במקום שהיו ענינים רבים להתעסק בהם, במקום שהיו לו גם ספרים גם כלי עבודה די צרכו, ואשר היתה בו גם חברת אנשים חכמים, שיתכן לשוחח אתם על דבר כל חכמה ומדע, הנוגעים לארצות אזור הציר; השנוי הזה העיר בלב ננסן תשוקה רבה לעבודה מחקרית, אשר מלאה את כל חדרי לבו ענג נפלא אין קץ. המזון הרוחני הזה, אחרי אשר חסר לו ימים רבים, בא בעצמותיו כלשד השמן וידמה ננסן כאדמה יבשה השותה מי מטר אחרי תם השרב שארך שנה תמימה.

מלבד כל אלה היו לו גם שעשועים אחרים לענג נפש. אם יגע מוחו בעבודתו הרבה, אז הלך בלוית דזיקסון אל פנוגות אבני החלמיש הצבורות להמית בוניאות אשר היו שם

לרוב. למאות שוקקו הצפרים האלה בעמקי הסלעים ועל זיזיהם. במקומות אחרים ישבו שחפי הים על ביציהם.

המחזה הזה היה מלא תנועת חיים ועבודה. בעמדם בגבה חמש מאות רגל, ובהביטם אל פני הים המשתרע לנגד עיניהם ראו, בהתעופף הבוניאות להקות מעל לראשיהם, ומעת לעת ירו האנשים ואחת או שתים מן הצפרים נפלו מטה. אחרי כל יריה התגלגל הֵדה בין סעיפי הסלעים, ואלפי צפרים מהרו לעוף מעל זיזי הסלעים מטה, כמו בא שטף הרוח ויעל האבק מעל הפסגות. אבל לאט לאט שבו הצפרים עוד פעם על קניהן ורבות מהן נפלו מתות מיריות הצידים. שם היה לדזיקסון אוצר בשר רב, והוא ידע להשתמש בו. כמעט בכל יום נגש לרגלי הסלעים להמית בוניאות, אשר הגישון מדי יום ביום לעת ארוחת הצהרים לאכלה. בסתיו אספו מהן רבות לפקדון לכל ימי החרף. לפעמים הלכו דזיקסון ובלומקביסט לאסוף ביצים. ויקחו עמהם סֻלם אשר בו טפס דזיקסון על הסלעים המוצקים. חפוש הביצים הזה בין רגבי הסלעים הרעועים דרש אמץ לב רב כל כך, עד כי ננסן לא ערב את לבו לקחת חבל בעבודה הזאת. לעמת זאת לקח חבל באכילת הביצים, כי אכל אותן גם שלוקות גם מגלגלות ויהלל מאד את טעמן.

את הלילות בלו האנגלים על פי רוב בשחוק הכרטיסים. המשחקים היו: האדון ארמיטידז, הדוקטור קיטליץ, האדון פישר ויוהנסן. ביום הששי בשבוע וביום השבת נהגו האנגלים לשתות כוס יין לחיי רעיהם אשר נשארו בארץ מולדתם. על המנהג הטוב הזה לא מצאו ננסן ויוהנסן מצדם כל סבה לערער, ובחפץ לבם קימו וקבלו עליהם את המצוה הזאת, אשר יש בה טעם לשבח.

עד כה ועד כה והימים חלפו נגוזו, ונוסעינו לא ראו את האניה האנגלית „אואינדברד", אשר, לפי דברי דזיקסון, עליה לבוא בירח יולי אל האי הזה. ננסן ויוהנסן החלו להרגיש איזה רגש של אי סבלנות בנפשם, וייראו פן נעצרה האניה על ידי הקרח, ואז יאלצו לשבת באי הזה עוד חרף אחד. הרעיון

הזה לא נעם להם, ויצר להם על כי בהיותם כל כך קרובים אל מטרתם, לא יוכלו בכל זאת להשיגה. ויִנחמו על אשר לא הלכו אז שפיצברגנה, ועל אשר הואילו לשבת את האנגלים. מי יודע אולי היו כבר על אניה נורוגית. ננסן שאל את נפשו: למה נשאר פה לשבת? אבל עד מהרה מצא לו פתרון: האנגלים האלה קבלוהו בסבר פנים יפות במדה כל כך רבה, וישמחו לקראת בואו בשמחה כל כך גלויה, עד כי לוּ השיב ננסן את פני בקשתם לשבת אתם ריקם, אז היה ממש אכזר עוכר נפשו. מלבד זאת הלא סבל הוא ורעהו הרבה עמל ותלאה טרם הגיעו הלום, ופה מצאו קן חם ונעים להם, ועל כן לא היה טוב בלתי אם לשבת פה ולחכות. אבל לא תמיד נקל הוא לחכות. ויחלו לחשב מחשבות רציניות לשים פעמיהם שפיצברגנה. אך בכל זאת לא הפיקו זממם מהטעמים האלה:

ראשית, יען כי יוכל היות שיאחרו מן המועד, כי כבר עברה מחצית ירח יולי הראשונה ולא יוכלו להשיג עתה את הארץ. שנית לוּ גם היו בטוחים בלבבם כי ישיגו את הארץ ההיא, מי יודע אולי יפגשו מעצרים בדרכם, אשר לא שערום מראש, ותעו ירח ימים עדי יגיעו אל המים ההם, אשר שם יקוו לפגש איזו אניה, ורק בחצי ירח אוגוסט או בסופו יבואו שמה. ועד העת ההיא כבר תסענה להן כל האניות דרומה. אם כבר לא השתמשו בשעת הכשר לבוא בעוד מועד שפיצברגנה, אז יקשׁ עליהם להשיג שם אניה ויאלצו לשבת שם כל ימי החרף. על כן אין טוב להם בלתי אם להשאר פה; מי יודע אולי סוף סוף תבוא האניה „אואינדבֵּרר" בקרוב. הימים היותר טובים למסע במים האלה הם ירח אוגוסט וראשית ירח ספטמבר אשר אז לא רב הקרח בהם. אי לזאת, חשב ננסן בלבבו, נחוץ להאמין כי האניה תבוא מהרה. ועד העת ההיא צריך לבלות את העת בנעימים.

מחשבות כמו אלה התרוצצו תמיד בראש ננסן. פעם נקוּט בפניו על אשר היה קל להפתות לשבת בבית האנגלים, ופעם הצדיק את מעשהו זה. אבל לא רק רוח ננסן קצרה

מחכות, כי אם גם רוח עוד ארבעה אנשים מאנשי דזיקמון והם: בלומקביסט הפינני, החי זה שנים רבות בין אנשים זרים לו וכמעט שכח לדבר בשפת ארץ מולדתו בדברו תמיד רק אנגלית; האדונים פישר, טשיילד ובירדזים, כי כלם היו נכונים לשוב לאירופה. בכליון עינים צפו תמיד בעמדם על ראש הגבעה לקראת בוא האניה, ואחרי אשר צפיתם לשוא היתה אמר בלומקביסט בתוגה: „No Ship, No Gome“. (לא אניה ולא ארץ מולדת!).

גם נפש יוהנסן קר־הרוח עגמה לארץ מולדתו. הוא אומר בספרו כדברים האלה; „מה נעים לשבת בין אנשים נאורים, אחרי חיי העמל אשר חיינו בין ערבות הקרח! מה טוב לשבת כשבת אחים גם יחד עם האנגלים טובי הלבב האלה, העושים כל מה שבכחם לעשות, רק למען המתיק רגעי חיינו אחרי חמישת עשר ירחי העמל האלה! אבל... בכל זאת חפצנו מאד מאד לבוא אל ארץ מולדתנו בשנה הזאת! החפץ הזה איננו מוזר אחרי כל הצרות אשר סבלנו בתוך הקרח. אמנם הרבה צרות סבלנו, ורק זכרון ארץ מולדתנו הוא עודדנו. אנחנו האמנו באמונה שלמה, כי נגזר עלינו לחיות עד הימים ההם, אשר בהם נֵרָאה פנים את רעינו וקרובינו. אבל כמה פעמים נוכחנו, כי חיי האדם תלוים באמת בשערה, כי האדם – מלך הבריאה – הוא באמת יצור נבזה וחדֵל, וחסר אונים הוא כגרגר חול מול הכח ההוא, אשר ברא הכל – את הגלוים לנו ואת שאינם גלוים לנו – מול הכח ההוא, השליט בכל מראש מקדמי ארץ, וישלט בכל לעולמי עד, על פי החקים הנסתרים מנגד עינינו. הכח ההוא הצילנו זה רבות פעמים מאבדון וכליון חרוץ. מנקודת ראות החברה האנושית היו חיינו, אשר בלינו בחרף האחרון בסכתנו בקצות תבל, נוראים מאד. אמנם כן נוראים היו מפאת החשך, הקר וחסר כל והגעגועים על ארץ המולדת. אבל מה יקל ערך כל התלאות והפגעים הרָעים האלה בעינינו, אם נזכר את חקי הנצח הנבצרים והנשגבים מבינתנו, הנותנים להאדם ולאלפי אלפים יצורים חיי רגע אחוּר. ואם נערך את חיינו מול הנצח אז כרגע יחשבו בעינינו. וליל

ארצות הציר אשר בלינו אנו, יוכל ללמדנו דעת כי כל עמל האדם ותלאותיו כאין וכאפס יחָשבו".

אבל אם היה די כח ביוהנסן לנחם את נפשו העגומה בתנחומות פילוסופיות כאלה, הנה ננסן החוקר הטבעי לא יכל למלא נפשו במזון רוחני כזה: הנה יום העשרים לירח יולי הגיע והאניה „אואינדברד" איננה. אי סבלונותו תתקפהו יותר ויותר, הוא מחכה לקראת האניה, והקרח עדנה עב מאד אצל שן־סלע „פלורה". לפי דברי דזיקסון כבר היה על האניה בחצי ירח יולי, כי תוכל למצוא לה די מקום במים הנקיים מקרח לסול בהם נתיבתה גם בעת כזאת, אך ננסן לא האמין בדברי השערות הנוסע האנגלי. למען הרגיע את רוח הנוסע הנורוגי עלו דזיקסון והדוקטור קיטליץ על ראש גבעה, וישקיפו משם על פני הים דרומה, ויבטיחו את ננסן, כי שם הקרח לא רב הוא, אבל הוא הוסיף להטיל ספק בדבריהם. ולמרבה דאבונו עוד הביא הרוח על כנפיו קרח ממזרח, כה התהפך ננסן במחשבותיו בין יאוש ותִקוה, לראות את האניה אשר תשאהו אל ארצו ואל ביתו. פעם, ביום 20 יולי קרא לנפשו: „שגי, שגי בדמיונך לראות את ארץ מולדתך ולהתענג על יופי הטבע! בנודך פה בין קרח ושלג לשוא תחפשים כי לא המצאים, ורק בדמיונותיך תראי את החלום הנעים לחזות את כל אלה בעתיד!" ופעם, ביום 21 יולי, כאשר נשב רוח מצפון אשר הפיץ את הקרח, אז גברה תקותו בלבו לשוב לראות את האניה.

ד.

שוב ננסן לארצו.

ביום 26 יולי באה סוף סוף האניה „אואינדברד" אל חוף שן־סלע „פלורה", מקום מושב ננסן ויוהנסן. בבקר היום ההוא בִעֵור ננסן משנתו, יען כי איש משך את רגלו. זה היה

דזיקסון, אשר בא לבשרהו על אדות בוא האניה בפנים מאירות משמחה. ננסן קפץ מעל משכבו ויפתח את החלון – „אואינדברד" עמדה מעבר לקצה הקרח בחתרה לאט למצוא לה מקום להשליך את העוגן. „מה מוזר הוא לראות עוד פעם אנית־קיטור!" -- אמר ננסן בספרו. – מה גבהים תרניה ומפרשיה וכל גו האניה! כֻּלה נדמתה בעיני כאי. „אואינדברד" הביאה לנו ידיעות מהעולם הגדול אשר נפרדנו ממנו". ואל נתפלא על דבריו אלה, כי האשר הפתאמי ידמה תמיד בעינינו כפַנטסיה.

ותנועת חיים התעוררה במושב הקטן הזה: כל אנשיו קפצו ממשכבותם, וימהרו אל החלון להשקיף אל האניה. ו־זיקסון ובלומקביסט מהרו ללבוש את בגדיהם, ויצאו חיש כ־זר מן הבית, אבל ננסן מאן לקום יען כי לו לא היתה לעת־עתה כל עבודה באניה האנגלית, על כן הוסיף לישן. אבל כרגע שב בלומקביסט במצות דזיקסון להודיע לננסן, כי בביתו ובארצו אך שלום ושלוה, וכי אין שם כל בשרה מוצאת על דבר „פרם". הידיעה הזאת הרגיעה את רוחו אשר חרד פן תקדים „פרם" לשוב טרם ישוב הוא ורעהו. ויוסף בלומקביסט לספר לו, כי אחרי אשר הגיד דזיקסון לאנשי האניה על דבר פגישתו עם ננסן ועל דבר מסעו, ענו לעמתו האנשים בקול „הידד!" שלש פעמים. ויהי הדבר הזה לנחת רוח לננסן.

שנת ננסן נדדה בלילה ההוא מעיניו, ולשוא התאמץ לסגור עפעפיו, כי השנה ברחה בכל זאת ממנו. אז לבש את שמלותיו, וילך אל האניה. בגשתו אל „אואינדברד" קדמו פניו כל אנשיה, אשר התאספו בהמון על פני המכסה, בקול תרועה וברכה. ורב החובל ברוין, הדוקטור בריוס והאדון וילטון קבלוהו בזרעות פתוחות ויובילוהו אל תא האניה המרוח והנעים, ושם הטה נוסענו אזן לכל החדשות אשר ספרו לו, ויאכל בתאות נפש את כל המאכלים הטובים והערבים, אשר הגישו אל השלחן לארוחת הבקר. והחדשות אשר ספרו מה נפלאות היו בעיניו! אחת מהן הפליאה ביחוד את לבבו, כי ספרו לו שהמציאו אופן חדש לצלם צלמוניות גם אם יעמד האיש המצֻלם מעבר לקיר עב. במשך ימי נדודיו בארצות קרת עולמים הָמצא אור רֶנטגֶן הידוע.

ננסן השתומם למשמע אזניו, גם כאשר אמרו לו כי אפשר עתה לצלם כדור עפרת אשר חדר אל בשר גו האדם התפלא מאד, אבל לא במדה כזו שהתפלא בעת שהוגד לו על דבר צלום איש עומד מעבר לקיר. אחרי כן הודיעוהו על דבר מלחמת היפונים והסינים, ועל דבר נצחון הראשונים, על דבר התקסרות קיסר חדש ברוסיה. ביחוד נכבדה בעיניו הידיעה שכל הארצות מתענינים עתה במסעות אל ארצות הציר הצפוני. הם הוסיפו לספר לו כי שפיצברגן הפכה לארץ הנוסעים. חברת אניות הקיטור הנירוגית יסדה מסעות סדורים מנורוגיה לשפיצברגן ומהתם להכא. שם בנו עתה בית מלון, בי־דואר גם הופיעו תוי־פוסטה שפיצברגנים. אחרי כן שמע חדשה נכבדה, כי אַנדרֶה השוֵידי חכה רק לרוח דרומי אשר ישא אותו בכדור המעופף אל הציר הצפוני. ולולא נעצר ננסן על שן־סלע „פלורה", ויוסף לנסוע שפיצברגנה, כאשר היתה במחשבתו התהלה, אז מצא שם, בשפיצברגן, את כל אלה. אז מצא לו שם בית מלון ונוסעים, אשר לקחוהו אתם להביאהו אל ארץ מולדתו באנית קיטור נהדרה, הבנויה על פי התכנית האחרונה, ולא באנית צידי הלויתן, כאשר שגה על אדותיה כל ימי החרף וכל ימי השנה העברה.

„בני האדם חושבים – אמר ננסן בספרו – כי להֵראות במראה מוזר הוא ענין מבדח דעת עצמם, וגם אני אינני יוצא מן הכלל הזה. את כל אשר לי נתתי לו יכלנו – אני ויוהנסן – להֵראות את עצמנו במראנו הנאלח כמו שיצאנו ממארת החרף שהיתה לנו, לפני חברת הנוסעים האנגלים – הגברים והנשים. מספקני מאד אם יחבקונו אז, או אפילו ילחצו את ידינו, אבל בלי ספק ישקיפו אלינו מכל החלונות והסדקים".

ובין כה וכה ואנשי האניה „אואינדברד" היו עסוקים בפריקתה להביא אל היבשה את אוצרות המזון, הפחמים, אזוב הצבאים ויתר החפצים שהביאו לבני הסירא. בעבודה הזאת לקחו חבל גם אנשי האניה גם חברי הסירא האנגלית. העבודה נעשתה בחריצות כפים, ועד מהרה סללו מסלה חלקה על פני הקרח המלא הדורים, ואז מהרו לסתב עגלות חרף

רבות מלאות משא אל היבשה, ואחרי עבור ימים אחדים כלתה העבודה ורב החובל ברוין היה נכון לשום לדרך אניתו, ויחכה רק למכתבי דזיקסון ולטלגרמותיו לקחתם אתו, והעבודה הזאת דרשה ימים אחדים, ואחר שלמה גם היא.

במשך הימים האלה בקרו ננסן ויוהנסן מדי יום ביום את האניה, אשר שם מצאו להם קבלת פנים של חבה תמיד. עוד בראשית הופיע האניה חפץ יוהנסן לדעת: אם יש בין אנשי האניה אנשים נורוגים, וישאל בשפת הנורוגים לאמר: „האין ביניכם איש נורוגי?" – „אני, אני!" – קרא האחד. „וגם אני!" – הוסיף השני. – „ופה עוד אחד"! – קרא איש אחד אשר עמד בפנה. אז חי רוח יוהנסן אשר השפה האנגלית היתה מוזרה לו, ויחל להציע את שאלותיו לפני בני ארצו והם ענוהו עליהן בבת־אחת.

ביום האחרון התחולל רוח סערה שנשב מן החף, ויקרעו העבותים אשר בהם נקשרה האניה, והיא נשאה על כנפי הרוח הרחק מן החף, ותאלץ למצוא לה נמל במקום אחר, ושם היה כמעט שרטון, והרוח הביא קרח רב אשר מלא את המים מכל העברים, ורגבי הקרח קרבו אל האניה הלך וקרב. המצב הזה היה לא נעים מאד. אך לאשרה לא הגיעו אליה רגבי הקרח, ותחלץ מן הסכנה להדחף אל השרטון. המקרה הזה המריץ את הנוסעים לחכות עוד שני ימים. ואחרי כן לא היה עוד כל מעצר לפני האניה.

והנה הגיעה העת לקחת ברכת הפרידה מאת בני התחנה האחרונה אשר היתה על דרך ננסן ויוהנסן, ולהפרד מן המקום ההוא, אשר מצאו בו מעון ומחסה טוב. אז התעוררה תנועת עבודה נמרצה בקרב אנשי המושבה הקטנה. ארבעה מהם עזבו את מקומם לשוב אל ארצם, והנשארים כתבו מכתבים וימסרום לנוסעים. שנים מהבאים ב„ואינדברד" – הדוקטור בריוס והאדון וילטון – נשארו לשבת את דזיקסון, למען קחת חבל במסעותיו ובחקירותיו. וביום 7 אוגוסט נאספו כל הנוסעים על מכסה האניה. השמש יצא ויאר בזהרו את שן־הסלע „פלורה". כל אנשי האניה וננסן ויוהנסן עמהם הניעו את

כובעיהם, ויברכו בפעם האחרונה את ששת האנשים שעמדו כנקודות קטנות ושחורות על רגב קרח לבן במדבר־הקרח הגדול והשמם. ותפרש האניה את מפרשיה, ותמהר לנסוע דרומה, בנשאה עליה את נודדינו.

ההצלחה האירה פניה לנוסעינו, כי תחת אשר בשוט „אואינדברד" אל „פלורה" נפתלה בעמל רב עם רגבי הקרח, אשר חסם דרכה לרגעים, ולאט לאט פלסה לה נתיב ביניהם עד הגיעה אל היבשה, הנה עתה מִהרה לסלול לה מסלה על נקלה בין הקרח הרב אשר פגשה בדרכה, יען כי היה רך מאד. במקומות אחרים אֻלצה אמנם לעמוד תחתיה, ולהדָחק בעזרת מכונת הקיטור, אבל האניה היתה מסורה בידים חרוצות. רב החובל ברוין, אשר למד ימים רבים לדעת משלח ידו באנית ציד הלויתן, יכל לנצח מעצרים יותר גדולים מהקרח הדק והרך הנמצא בימים האלה. מן הבקר ועד הערב ישב בחבית־המצפה, ויתן צו לאנשיו בהשגיחו אל מצב הקרח וגם שנה הרבה לא נתן לעיניו כל זמן שנראה אף רגב קרח קטן על פני הים.

ברוין הבטיח את ננסן רבות פעמים, כי כל חפצו ומגמתו להביא את שני הנוסעים אל ארץ נורוגיה טרם תשוב „פרם" אליה, כי לבו הטוב הבין מה ירב פחד קרובי שני הנוסעים האלה בשוב „פרם" לנורוגיה בלעדיהם. והודות לעמל ברוין היתה נסיעת ננסן אל ארצו נעימה ולא ארכה ימים רבים. מרגע שבת ננסן ורעהו ב„אואינדברד" התאמץ ברוין לעשות את כל אשר ביכלתו להמתיק את חיי הנוסעים האלה, לבלי יחסר להם דבר. ושעות נעימות רבות בלה ננסן בחברת רב החובל החכם הזה, אשר לנצח לא תשכחנה מלב נוסעינו. ולא רק רב החובל הראה להם אותות אהבה אמתית, כי אם גם יתר אנשי האניה התנהגו עמהם בחבה ורעות. רב ברכות ותודות שולח ננסן בספרו לראש האנשים הטובים האלה, גם להמבַשל הקטן, אשר הכנים תמיד את ראשו אל התא בשאלו מה עליו לבשל היום, ואשר העירהו בבקר בבקר בקולו הנעים ובשירותיו הנחמדות.

הנסיונות הרבים אשר רכש לו. ברוין במשך ימי מסעותיו הרבים, הורוהו דעת לפלס לו נתיב לאניתו אשר יובילהו אל מטרתו, מבלי התעות אנה ואנה בין רגבי הקרח. וביום 11 אוגוסט היה הקרח כבר מאחרי אניתו, ולא הוסיפו עוד לראותו. עוד פעם נגלו לעיניהם מי אוקינוס־התכלת, וישימו פניהם אל חף וארדֶה. מי ימלל את רגשות נוסעינו בראותם לפניהם את מרחב ים התכלת ובקרבם יום יום אל ארץ מולדתם! פעם אחת בבקר ראו דבר מה על פני גלי הים, אבל הם לא ידעו מה הוא הדבר ההוא, וימהרו ויעלו על המכסה ויחלו להשקיף בעד קנה־החזות. זה היה המפרש הראשון אשר פגשו בדרכם. הנה הנם עוד פעם במים אשר אניות תהלכנה בם אנה ואנה. אחרי המראה הזה ראו עוד אניות רבות עוברות לפניהם מרחוק. אלה היו אניות בריטניה אשר שבו מִוַּרְדֶּה, שנסעו שמה לרגלי לקוי החמה שהיה ביום 9 אוגוסט. בערב היום ההוא (12 אוגוסט) ראה ננסן לפניו איזה דבר שחור ושפל בקצה האופק ולא ידע בראשונה מה הוא. אחרי התבוננו היטב, נוכח כי הדבר ההוא משתרע לפאת דרום. ויוסף לעמוד ולהביט, והנה נוכח לדעת כי אדמה היא – אדמת נורוגיה היקרה לו. כתמר מקשה עמד תחתיו, מבלי מוש ממקומו ומבלי חדל מהביט באפלה אל האדמה ההיא, ורטט אחזהו פתאם. מה הבשׂרות המחכות לו בארץ מולדתו: הטובות הן אם רעות?...

בצאת ננסן ויוהנסן בבקר השני אל המכסה כבר הגיעה האניה אל הארץ. היא קרבה אל החף הערום והחשוף, אשר באמת לא היה יפה במראהו מן החף אשר עזבו בתוך אוקינוס הקרח. אבל זאת הלא היתה נורוגיה! בלילה העבר טעה רב החובל, ויחתר אל החף מצפון, ועל כן אֻלצה הפעם האניה להפתל עם הרוח והגלים טרם הגיעה אל וארדה. שם פגשו הנוסעים אניות אחדות ויברכו אותן בשלום, ויעברו על פני אנית המכס, אך איש מפקידי המכס לא בא ל„אואינדברד" לבקר, כי לא היתה בה כל סחורה ראויה לבקרת. אחרי כן באו שני מנהלי אניה – אב ובנו, ויברכו את ברוין, אבל לא קוו לפגש באניה האנגלית הזאת אנשים נורוגים. ואז אמנם

התפלאו מעט בשמעם את ננסן ואת יוהנסן מדברים נורוגית, אך הם לא שמו לבם לזאת. ויהי בשאול ברוין אותם, היודעים הם את האיש העומד לפניהם (את ננסן)? הביט הזקן עוד פעם אל ננסן, ועל פניו נראו אותות התאמצות לזכר נשכחות. אך אחרי אשר יצא שם ננסן מפרש מפי ברוין הטוב, אשר אחז בשכם הזקן ויניעהו בחזקה משמחתו, שעלה בגורלו להיות מבשר טוב, אז האירו פני הזקן הגסים באור שמחה מערבת בתמהון, ויאחז ביד ננסן ויברכהו מקירות לבו על שובו בשלום אל ארץ מולדתו. כמהו כן גם כל יושבי נורוגיה חדלו כבר מהאמין בחיי אנשי „פרם" ויאמרו בלבם, כי כבר ספו תמו מעצר רעה בארצות הציר. על אדות „פרם" לא נשמע עדנה מאומה, לשמחת ננסן, אשר ירא פן תקדימו האניה לשוב.

אחרי כן הרים ברוין את דגל אניתו, ובמנוחה, בלי כל שאון נכנסה „אואינדברד" בנמל ואַרדה; וטרם הספיקו להשליך את העוגן קפצו ננסן ויוהנסן בסירה וימהרו אל תחנת הטלגרף. הם הגיעו אל החף. „בכל זאת דמינו עדנה בלבושנו לשודדי־ים כל כך, עד כי איש לא הכירנו – כותב ננסן בספרו –. האנשים כמעט לא שמו לבם אלינו, והיצור היחיד, אשר שם לבו לנוסעים השבים, היתה פרה חכמה אשר עמדה תחתיה בתוך רחוב צר, ותבט אלינו בתמהון בעברנו על פניה". בבואם אל תחנת הטלגרף הניח ננסן לפני הפקיד חבילה של טלגרמות, בהודיעו את הפקיד כי בחבילה הזאת ישנו טלגרמות רבות, שנחוץ מאד לשלחן בהקדם היותר אפשרי. כמאה טלגרמות היו שם וביניהן שתים שלש ארכות מאד – בנות אלף מלים כל אחת מהן.

בעינים חודרות הביט פקיד תחנת הטלגרף אל פני ננסן ויקח את החבילה. אבל כמעט ראה את חתימת הטלגרמה הראשונה שנו פניו, ויפן מהר אל אחת הנשים העובדות בעבודת הטלגרף, אשר ישבה אל השלחן. ואחרי פנותו עוד פעם אל ננסן ורעהו, אורו פניו משמחה, ויקדם את פני ננסן באהבה רבה. הוא אמר, כי הטלגרמות תשלחנה בלי אִחור, אבל למשלוח כלן תדָרש עבודת ימים ולילות אחדים. ואחרי

כן נשמע קול דפיקת כלי הטלגרף אשר בכל ארץ נורגיה ובתבל, כי שבו שני חברי הסירא בשלום, וכי מחכים הם לשוב „פרם" בסתיו הזה. עבודה רבת היתה לארבע הטלגרפיסתיות, אשר עבדו בתחנת ואררה, בימים האלה, כי מלבד אשר נטל עליהן לשלוח את הטלגרמות האלה עוד נוספה להן גם קבלת טלגרמות למאות מדרום הארץ שנשלחו לננסן ליוהנסן וליושבי העיר, בבקשה להודיע את כל הידוע על אדות הנוסעים ועל מסעם אל הציר.

הטלגרמות הראשונות כתב ננסן לאשתו, למלך נורויגיה ולממשלתה. ואלה דברי האחרונה:

„לכבוד מעלתו המזכיר הַגִירוּף!

„אתכבד להודיע אותך ואת ממשלת נורגיה, כי הסירא הגיעה למטרתה, כי עברה את ים הקרח הבלתי ידוע מצפון לאיי סביריה החדשה, ותתר את הגליל המשתרע מצפון לארץ פרנץ יוסף עד 86°14 של הרחב הצפוני. מצפון להמעלה השמונים ושתים לא נמצאה יבשה. סגן־רב־החובל יוהנסן ואנכי עזבנו את „פֿרם" ואת יתר חברי הסירא ביום 14 לירח מרץ בשנת 1895, בהגיענו אל 84° של הרחב הצפוני ואל 102°27′ של הארך המזרחי. אנחנו שמנו פעמינו צפונה, לתור את הים מצפון למקום עמדת „פרם", ואחרי כן שמנו פנינו דרומה לארץ פרנץ־יוסף, אשר משם הביאתנו האניה „אואינדברד".

הנני מחכה לבוא „פרם" בשנה הזאת. —

פרידטיוף ננסן".

כאשר פנה ננסן לצאת מתחנת הטלגרף אמר לו הפקיד כי רעהו הפרופיסור מון יושב עתה בעיר הזאת בבית מלון. המקרה הזה הפליא מאד את לב ננסן, כי מון שהיה אחד ממסבבי מלאכות הסירא, היה עתה גם הראשון ברעיו אשר פגשם בארץ מולדתו. בעוד ננסן עושה מעשהו בתחנה, והנה עברה השמועה על דבר בואו בכל העיר, וההמון התאסף

לראות את שני „דבי הציר" (כסגנון ננסן) שהלכו לבית המלון. ננסן התפרץ אל בית המלון וישאל למון, ויאמרו לו, כי ישן הוא עתה בחדרו. אבל בעת ההיא לא שם ננסן לבו לחקי הנמוס, ויעל במעלות ויפתח את דלת החדר. מון שכב אז על הספה ויקרא, בקטרו את מקטרתו הארכה. וישא עיניו ויבט בעינים חודרות, מבלי הבין דבר, אל התמונה הגבהה העומדת על סף החדר. מקטרתו נפלה מידו, פניו עוו, ויקרא בקול: „היתכן היות? האמנם זה פרידטיוף ננסן?" כמו פחד לנפשו פן שוגה הוא בדמיונות שוא ורואה חזיונות בהקיץ. אבל בשמעו את קול רעהו הידוע לו, מלאו עיניו דמעה ויקרא: „תהלה לאל כי עודך חי! ובדברו פתח זרועותיו ויחבק את ננסן, וכן היה גם בראותו את יוהנסן.

הרגע הזה היה רגע של שמחת־הוללות: שאלות ותשובות אין קץ יצאו דחופות מפיות שני הרעים, ותעלינה בלולות יחדו בלי סדר ומשטר. הרעיונות מהרו להתרוצץ במחם, ויתפרצו מפיהם בלי הרף, וטרם כלו להביע את רעיונם האחד כבר היה הרעיון השני על פיהם. כל המקרים אשר קרו לנוסעינו היו כל כך קשים להאמין בהם, עד כי לא יכלו הרעים למשל ברוחם ולשבת במנוחה, וזמן רב עבר טרם יכל ננסן לספר לרעהו דבר דבור על אפניו, מכל אשר סבל ומכל אשר קרה לו במשך שלש השנים האלה.

„אבל איה פרם? הכי עזבתם אותה? האם קרה איזה אסון?" שאלות כאלה וכאלה שאלהו מון בלב חרד, וכמובן, בתחלה היה קשה מאד לבאר לו, כי כל אסון לא קרה ובכל זאת עזבו את האניה. אבל לאט לאט הצליח לננסן לבאר גם את הענין המוזר הזה, ואז נשאר בלב השומע רק רגש שמחה לבדו. ויופיע על השלחן, עד מהרה, יין שמפניה וסיגרות. ועוד אחד ממכרי ננסן היה בבית המלון, אשר בא גם הוא אל מון, אבל בראותו כי יש בחדר הפרופיסור אורחים חפץ לצאת. פתאם עמד תחתיו וילטש את עיניו מול ננסן, ויבן לדעת מי המה האורחים, וכמו הדבקו רגליו במסמרות אל הרצפה. אחרי כן שתו כלם כוסות יין לחיי אנשי הסירא

ולשלום ארץ נורוגיה. ולשמחת מון לא היה גבול.

ברור היה כי ישארו הנוסעים בעיר הזאת בלילה הבא. ועל כן אחרי ארוחת הצהרים ישבו בחדר מון עד הערב וישוחחו יחדו בלי הרף. אבל בין כה וכה נודעו לכל בני העיר שמות האורחים החדשים, ולכן בהשקיף ננסן בעד החלון החוצה, ראה והנה כל הרחוב מלא מפה אל פה המון שוקק, וכי כל בתי העיר ותרני כל האניות מפארים בדגלי נורוגיה, אשר התנוססו לנגה השמש השוקע. ואחרי כן הופיעו טלגרמות רבות מבשרות טוב. עתה כלו כל יסורי נוסעינו; ולמען היות ענגם שלם נחוצה היתה עוד ביאת „פרם". אולם לגורל האניה לא דאגו כלל, יען היה לבם בטוח כי שלום לה, וכי עוד מעט ותשוב גם היא. עתה בהיותם בארץ מולדתם היה עליהם למלא הסרון לבושם. ואמנם כבד היה להם להדחק בין ההמון הרב אשר מלא את הרחובות, בכל זאת צלח להם לבוא אל חנות בגדים, אשר בהופיעם בה מלאה גם היא כרגע המון אדם רב, ויקנו להם בגדים חדשים ואחרי כן רחצו את בשרם באמבטי ויפרדו כליל משירי חלאת ארץ הצפון, אשר כסתה את גום זה ימים רבים.

אחרי שבתם ימים אחדים בואַרְדֶה, אשר שם קדמו פניהם באהבה וחן, לקחו ברכת הפרידה מאת חבריהם אשר באניה אואינדברד, ויודו להם על החבה, אשר הראו להם במשך ימי המסע. ויאמרו לשים פניה להַמֶּרְפֶּיֶסט, ששמה תבוא גם אשת ננסן לקדם את פניו. ויואל גם רב החובל, האדון ברוין, לנסוע עד הַמרפיסט לדרש בשלום אשת ננסן. ביום 21 אוגוסט באו ננסן ויוהנסן הַמֶּרְפֵּיסטה. בדרך מסעם קדם העם את פניהם בדגלים ופרחים; ובבואם אל נמל המרפיסט, חגגה העיר ברב פאר והדר את יום בוא הנוסעים אליה. העם התאסף על החף בהמון רב, הדגלים הרמו בכל – מן הבתים אשר בעיר עד החף ועד ראשי הגבעות.

לגדל תמהונו פגש ננסן בעיר הזאת גם את אחד מרעיו הישנים – את האדון דזורזש בֵּידֶין פּוֹאֶל, אשר אניתו היפיפיה „אוֹטֵרְיָה" עמדה על הנמל. הוא שב זה לא כבר

ממסע צלח מאד, בנסעו לארץ החדשה לראות שם לקוי חחמה ביום 9 אוגוסט. בעין יפה, כיאות לאיש אנגלי, נתן את אניתו לננסן לעשות בה כטוב בעיניו במסעו אל ביתו. וננסן, כמובן, לא סרב לו, ויקבל את הצעתו הטובה בתודה רבה. האדון פואֶל היה מן האנשים האחרונים שראה ננסן באנגליה בנסעו אל הציר הצפוני. בעת הפרדם איש מרעהו בשנת 1892, שאל פואֶל את ננסן איפה יוכל לחפשו אם יאחר משוב ממסעו. ויענהו ננסן על זאת כי לחפש את הסירא שלו יהיה לריק כמו לו חפש מחט בערמת חציר יבש. אבל פואֶל ענהו, כי לחנם יחשב ננסן בלבו, כי מאד ינעם לאנשים אחרים לשבת בחבוק ידים מבלי עשות מאומה. ויוסף עוד לאמר: כי באנגליה ידאגו לשלום הסירא, וכי שם יעשו לכל הפחות מאומה לטובתה ולהצלתה.

„טוב אפוא!" – ענה ננסן – „אין מקום אחר לחפשנו בלתי אם בארץ פרנץ יוסף, יען כי אם תרד „פרם" במצולה, או אם אנחנו נאלץ לעזבנה, אז נבוא אל הארץ ההיא. ואם לא תרד „פרם" אל עמקי הים והכל יקרה כפי שאני משער מראש, אז נצא אל הים הנקי מקרח בין שפיצברגן ובין גרענלנד".

עתה חשב האדון פואֶל בלבבו, כי כבר הגיעה העת לחפש את ננסן ובני לויתו. ויקו כי אחרי שובו מארץ חדשה ישוט לארך שפת הקרח לבקש את עקבות הנוסעים האובדים. אבל המקרה הקרה לפניו את ננסן בעיר המרפיסט בעוד מועד. – בערב באה גם אשת ננסן מעיר מושבו ומזכירו כריסטופירסן אתה. אחרי החג הגדול אשר חגגו יושבי המרפיסט לכבוד הנוסעים השבים, העתיקו ננסן ואשתו ובני לויתו את משכנם לאניה „אוטריה", ויבלו ימיהם בנעימים. טלגרמות לרוב הופיעו מכל קצות תבל, המברכות את ננסן ליום בואו והמביעות את שמחתן ועננן לרגלי שובו אל ארץ מולדתו.

אבל איפה היתה „פרם"? הוא בשר כי יחכה לשובה בסתיו הזה ומדוע איננה עוד? וירב ננסן לחשב מחשבות על אדות גורל „פרם" ועתידותיה. אבל כאשר הוסיף לחשב

על כל המקרים אשר יוכלו לקרות לה, כן גבר בו בטחונו וכן נוכח יותר, כי „פרם" נחלצה עתה מן הקרח, אם לא קרה לה איזה אסון. ואם לא קרה לה אסון מדוע לא באה עד עתה? מה עצובים יהיו ימי החרף האביב והקיץ הבאים, אם לא יקבל בסתיו הזה כל ידיעה על אדותיה!

ה.

„פרם" ואנשיה.

בעזוב ננסן ויוהנסן את האניה, ביום 14 מרץ בשנת 1895, בעמדה על 84° של הרחב הצפוני ועל 102° של הארך המזרחי, היה סבירדרופ לרב החובל ולמפקד על כל אנשיה גם יחד. כל אחריותה הוטלה עתה עליו, ולו מסר ננסן את גורלה ועתידותיה, ולעשות בה כטוב בעיניו, אם יהיו כל מעשיו מיוסדים על אדני השכל והמתינות. וסבירדרופ היה אמנם האיש הראוי לבטוח בו ובידיעותיו, כאשר הראו לדעת אחרי כן כל דאגותיו, שדאג לגורל האניה ובני לויתו במועצות ודעת.

ראשית מעשהו היתה לשמור על „פרם" לבל תודק בין רגבי הקרח אשר סביב שתו עליה. ואם אמנם כבר נוכחו לדעת כי תבניתה הטובה תוציאה תמיד ממועקות הקרח, אבל הדבר הזה לא הרגיע עוד את רוח סבירדרופ. ראשית חפץ להוציא את „פרם" מחבוק זרועות הקרח, אשר החל להראות את אות החבה הזה במדה גדושה, לבל יהי גורל האניה כגורל ילדי הקופים הנלחצים בזרועות אמותיהם אל החזה באהבה רבה, ולבל תרד במצולה, תחת אשר עד עתה עמדה מעל הקרח. ושנית למען תוכל „פרם" לעזוב את מרחבי הקרח, בהנשאה דרך ים הקרח קרוב לאוקינוס האטלנטי, בכל עת שתמצא לה שעת הכשר, גמר רב החובל הזה אמר להרחיק

את הגבעה הגבהה, אשר העיקה על צד האניה, וביום 19 מרץ החלה העבודה.

ויצו לקחת את חמש עגלות החרף אשר היו, ויפקד על כל אחת מהן שנים שנים אנשים. ויחלו להסיר את הגבעה בידים חרוצות עד כלותם את עבודתם ביום 27 מ"ץ. גל גדול של רסיסי קרח נצבר כגבה שתי קומות האיש, והאניה נראתה מעל לקרח ברחב שני קרשים ומחצה. ולמרות הקר שגבר אז עד 40° צ' נעשתה העבודה בחריצות ולא קרה כל אסון לאנשים, רק אחת מאצבעות רגלי סקוטט־הנסן קפאה. הרופא בליססינג וסבירדרופ עבדו עבודתם יחדו בעגלת חרף אחת, ויען כי סבירדרופ נקט תמיד את הכלל הגדול בידו: „סיג לחכמה שתיקה" ולא אהב לשוחח הרבה, ומה גם בעת עבודתו, ובליססינג, להפך, הרבה תמיד לצון רב ופטפוט, לכן חשד האחרון את הראשון כי רוחו זועף וסר, וישתק גם הוא לגדל תמהון סבירדרופ, אשר חשד גם הוא את הרופא בחשד הזה. כה הוסיפו לזעף איש על רעהו עד אשר התבארה הטעות הזאת, ומובן מאליו שהענין הזה נתן די חמר לאנשי האניה העליזים להתלוצץ בהפטפטן.

עתה בעזב ננסן את האניה יכלו הנשארים להעתיק את משכנותם ולהכין להם מעונות יותר מרוחים. סבירדרופ העתיק מעונו לתא ננסן ואת תאו הוא נתן להקברניט יקובסן. את התנור אשר בחדר העבודה תקנו היטב, ויחליפו את ארבותיו שהיו עשויות זכוכית ואשר נשברו במשך השנה העברה., בארבות רקועי פחים. כן סדרו את כל תאי האניה בסדר ומשטר יפה ונעים, גם עשו סלם לרדת על נקלה מעל האניה. ואחרי תם כל העבודות האלה, החלו להכין את עצמם למסע בעגלות חרף, אם יהיו אנוסים על פי המקרים הבאים לעזב את „פרם". ויעשו עוד עגלות חרף, קייקים ושקים לשום בהם צידה לדרך. ויבחרו וישקלו את הצידה. ועוד הכנות כאלה עשו.

מלבד כל אלה היה עליהם להכין סנדלי שלג, שהיו להם רק במספר מעט. הסנדלים צריכים להיות טובים וחזקים ולכל הפחות שני זוגי סנדלים לכל איש. אבל להם לא היו

עצים לעשות מהם את הכלים האלה, רק קורת־אלון אחת גדולה, גם משור לא היה להם לנסרה לנסרים. אז אלצו להשתמש במגרה, שנועדה לנסר בה את הקרח. אמונדסן שנה אותה למגרת קרשים, בינטסן עשה לה ידות ומוגוסטד והנדריקסן החלו לנסר בה את הקורה. העבודה הזאת דרשה זמן רב. בכל זאת הכינו קרשים די צרכם, ותשלם עבודתם ביום 6 אפריל, ויניחו את הקרשים ליבשם. גם סנדלי שלג קַנָּדים צוה סבירדרופ להכין מעצי הארן שהיו להם לרב.

ביום 1 מאי שלמה מלאכת סנדלי השלג. ויצו סבירדרופ על כל אנשיו לרוץ בהם יום יום, אם יהיה האויר צח, משעה העשתי עשרה בבקר עד השעה הראשונה אחרי הצהרים. המרוץ הזה מצא חן בעיני כל האנשים, ויהי נחוץ להם למען החליץ עצמותיהם, וגם למען התרגל לרוץ מהרה ולא יכשלו, כאשר יאלצו לעזוב את „פרם״.

בעת אשר חפרו את הקרח מסביב לָאניה נפתחה תעלה במרחק עשרים מטרים מן האניה, מלבד נקיקים רבים שנגלו במקומות שונים. ביום 5 מאי סֻגרה התעלה מאחרי האניה, ותחתיה נפתח נקיק בקרח במרחק מאה מטרים מן האניה צפונה. בזה שֻׁנה מצב „פרם״, כי לא היתה קשורה עוד אל שדה קרח רחב ותלויה ברצונו, כי אם נפרְדה ממנו בתעלות רחבות וצרות וקשורה לרגב קרח אחד, אשר קטן מיום ליום, לפי רְבות הנקיקים החדשים. התעלה הגדולה החלה להפתח, ותגדל ותרחב עד 950 מטרים מאחורי האניה ועד 1432 מטרים צפונה. ולוּ היתה „פרם״ חפשיה אז מרגב הקרח שאחז בה, כי עתה יכלו הנוסעים לנסוע בה דרך התעלה צפונה. ביום 2 מאי סֻגרה עוד פעם התעלה הגדולה.

בחדש הראשון, אחרי עזב ננסן את „פרם״, לא התקדמה האניה צפונה, ותקות הנוסעים להגיע עד 68° של הארך המזרחי באביב הזה אבדה מלבם. מאד היו שמחים, לו לא נסוגו בשנה הזאת לכל הפחות אחור. בקץ ירח מאי כלתה נסיעתם צפונה, והרוח הפך פניו דרומה־מערבה ומערבה. ואז

החלה נסיגתם לאחור; אבל היא לא ארכה ימים רבים, כי ביום 8 יוני החל רוח מזרחי לנשב עוד פעם, עד כי ביום 22 יוני הגיעו הנוסעים אל "84°37'7 של הרחב הצפוני ואל '80°58 של הארך המזרחי. וביתר ימי הירח הזה היתה נסיעתם עוד יותר טובה לפניהם.

כה עברו ימיהם שלוים ופשוטים מבלי אשר קרה להם כל מקרה נכבד. ונוסף לזה נעזבו מכל בני החיים: גם דבים גם כלבי־ים לא בקרו אותם כלפנים, ורק לעתים רחוקות מאד ראו הנוסעים צפרים בודדות עוברות על פניהם, וימיתו אחדות מהן להכין ארוחת בשר טרי. ביום 20 יוני עברו אמנם לפניהם בניאות אחדות קטנות, אבל הכלבים בשאונם והמונם הניסו את הצפרים בטרם נגשו אליהן האנשים. חסרון חיות וצפרים ומצב הרוח השקט שהיה בירחים הראשונים הביא את הנוסעים לידי שממון, ורק ביום 8 יוני כאשר התחולל הרוח המזרחי, אז חי רוח האנשים, ופניהם האירו מענג. ותחת אשר בימים הראשונים מִעטו בשיחתם ויסתפקו רק ב„הן" ו„לאו" על כל השאלות ששאלום, הנה עתה החלו לפטפט ולהתלוצץ, וצחוק ושירים נשמעו מכל העברים. וביחד עם הרוח שחיה התגברה בלבם גם תקותם, שאם יוסיף הרוח המזרחי לנשב, אז תהיה דרכם צלחה. ויפרשו תמיד את מפת גלילות הארץ לפניהם, ותשְׁמַעְנה מפיהם השערות שונות משמחות לב. „אם יוסיף הרוח לנשב – אמרו איש לרעהו – אז נהיה ביום פלוני במקום פלוני, וברור כשמש כי נשוב אל ארצנו בסתיו בשנת 1896", וכדומה.

במשך הימים הראשונים התעסק סבירדרופ במדידת עמק הים, כאשר בקשהו ננסן לפני עזבו את האניה. תוצאות חקירותיו הצדיקו את השערת ננסן, כי העמק בים הציר הוא גדול, ולא כאשר חשבו חוקרים אחרים. בכל מקום שהשליכו את אבן־הבחן מצאו עמק יותר משלשת אלפים מטרים, וגם שם לא הגיעה אבן־הבחן עד הקרקע מקצר החבל.

ויען כי הרוח והאויר לקח חבל גדול בהמסע, לכן,

כמובן, לא חדלו האנשים מדבר על אדותם בכל עת מצוא. גם נביא הוקם להם מקרבם, אשר הגיד מראשית אחרית מצב הרוח, – זהו פטרסן. הוא היה נביא מגיד עתידות טובות למהלך האניה, וינבא כי בוא יבוא הרוח הטוב וישאם הלאה צפונה, ויעבירם אל הים האטלנטי, ונבואותיו, כמובן, לא תמיד התקימו. ביחוד היה לו לענג יותר גדול להתערב את רעיו על אמתת נבואתו, וכאשר באה נבואתו במקרה, אז לא חדל מדבר על אדותה, ויחריש את אזני שומעיו, ואם לא התקימה וידע להצדיק את אמריו ויעטם במעטה הסוד וה„קבלה״, עד שאי אפשר היה להתוכח אתו, ויצא תמיד צדיק במשפטו, כביכל; רק כאשר ראו עין בעין כי נבואתו כוזבה, אז לא חדלו חבריו מהתלוצץ בו. אבל הדבר הזה לא עצרהו גם בימים הבאים מתאותו לנבא.

ביחד עם בוא האביב התחדשו לאנשי האניה עבודות שונות. השלג אשר כסה את הקרה מסביב לאניה נמס, ופלגים יבלי מים החלו לשוקק על סביבותיה. המים האלה היו מעורבים בפיח ובשירי האכל, וירא סבירדרופ פן יעלו באשה, ויצו לחפר את השלג ולהשליכו הלאה, הרחק מן האניה. העבודה הזאת ארכה לא יותר משני ימים, אבל אחריה אלצו להתעסק בנקיון האניה עצמה: לנקות את מכסה וקירותיה מן הקרח, אשר כסם ימים רבים, ומן הלחלוחית, שכסתה את הכל מבית ומחוץ. סבירדרופ נקה בברית ובמים את התמונות התלויות בתאו, אשר שחרו פניהן כפיח, ועד כלות ירח מאי כלתה כל העבודה הזאת. בירח יוני נוכחו לדעת כי המים חודרים מחוץ דרך קירות האניה אל התא, שנמצאה בו מכונת הקיטור, ויאלצו לשאבם ולשפכם החוצה עד שש מאות לטראות בכל יום. ובכן היו האנשים עסוקים וטרודים עתה ולא ידעו שממון.

ומצב בריאות הנוסעים הוסיף להיות טוב כבראשונה, ולבליססינג לא נמצאה כל עבודה, מלבד מאורעות קטנים לא־נכבדים כמו: אצבע קפואה, חום בעור, דלקת העין ולא יותר, כי חיי האנשים היו סדורים היטב, מאכלם

מבריא ושקוים טרי, שנתם ערבה להם, ועל כן השתוממו מאד, כאשר שקלו את גום פעם אחת, וימצאו לתמהונם, כי קל משקלם לעמת הירח העבר. החסרון היה לא רב, אך בכל זאת חסרון שמו. ועוד תלונה אחת נשמעה מפי כל אנשי האניה, והיא חסר שערות הראש. כמו מח׳ה או מָדָה נולדה באניה – להתאונן על מעוט השֵׂער. וימצאו תרופה להרבותן אם יגלחו את כלן, בקוותם, כי אז תשובנה לגדל במדה יותר רבה. הראשון שגלח את ראשו היה יוֹאֶלל, ואחריו החלו גם יתר האנשים לעשות כמעשהו. רק סבירדרופ נזהר מחקות את המדה הזאת עד ראותו את תוצאותיה. אך הוא נוכח, כי התגלחת לא הביאה אל המטרה הדרושה, וימצא לטוב לפניו לרחץ ראשו בברית ולמרקו בתמרוק על פי עצת הרופא. ואמנם רבוי השערות הוא דבר נחוץ להנוסעים בארצות הקרות.

מקץ ירח יוני נעשה שנוי קטן בחיי הנוסעים, כי הופיעו בני־לויתן בתעלה הקרובה אל האניה. הם היו ארזלים. הנוסעים שמחו לקראת המקרה הזה, אשר יתן להם היכלת לאכול בשר טרי, אבל הם לא הצליחו בצידם, כי החיות האלה פחדניות הן כל כך, עד כי לא יתכן להתקרב ולירות להן, וכמעט אמרו הנוסעים לקרב אליהן, והנה נעלמו פתאם תחת המים, וגם כאשר ירו להן לא השיגו את מטרתם. גם כלבי־ים גדולים הופיעו לשמחת הצירים, אך גם תוצאות הציד הזה היו לא יותר צלֵחות מציד הארזלים. לעמת זאת צלח בידם ציד הצהרים, וימיתו מהן לפעמים שחפים ובוניאות קטנות, ויאכלו בשר טרי בפעם הראשונה בשנה הזאת.

הציד הזה הביא אותם לפעמים לידי בדיחה. המטרה לבדיחות ולחצי הלעג היה, כמו שצריך להבין, פטרסן הנביא. הוא לא יכל לירות מעודו. ויהי פעם אחת, בשבת שלשה שחפים לא הרחק מן האניה, ויור פטרסן להם, ויחטיא, כמובן, את המטרה, והם הוסיפו לשבת במקומם ולהביט אל הציָד בלב עלז; ולאחרונה, כאשר שבעו עיניהם

מראות את פניו, עפו להם מבלי שום לבם לקללות הציד הנמרצות, אשר היטב חרה לו על „אסונו”, כאשר קרא הוא לאי־יכלתו לירות. אבל לא כן היתה דעת יתר עדי הראיה על דבר „האסון”, וימטירו דברי לעג ומהתלות על ראש האמלל בשובם אל האניה. אבל מהרגע הזה גברה בו מאד התשוקה לצוד, וישבע כי בשובו אל ארץ מולדתו יקנה לו קנה־רובה לצוד צפרים. וככל המתחילים החטיא מאה פעמים את המטרה טרם הצליח להשיגה פעם אחת. אך הנסיון מביא לידי חריצות, ופעם פצע צפור אחת בכנפה, ואחרי המקרה הזה הוסיף עוד פעם „האסון” ללכת בעקבותיו ולהדריכהו מנוחה. לין אחד שאמר בלבו, כי פטרסן מרבה לעשות שמות במחנה הצפרים, שם זיונים חדשים בבתי־הבדורים א) של פטרסן, והציד האמלל ירה מני אז לא בעפרת, כי אם במלח, שיש בזה הבדל רב לפי דעת הצידים.

עד כה ועד כה והקרח לא ידע מנוחה. רגביו נבקעו במקומות רבים ובקול שאון נערמו ויפלו על הרגבים האחרים וישברום גם אותם. מהמצב הזה אפשר היה לקוות, כי האניה תחלץ מזרועות הקרח בקרב הימים. ביום 27 יולי היתה תנועה רבה בקרח; תעלות רחבות נפתחו מכל העברים. אז אלצו הנוסעים להציל את כל רכושם, אשר היה על פני הקרח, ולהביאהו אל האניה, ובעמל רב מאד הצליחו להצילהו מכליון חרוץ, ורק קלחת אחת גדולה נשארה על פני רגב קרח, אשר נקרע ממקומו וישט בים. והאניה היתה קשורה רק לרגב קרח קטן, אשר שכבה עליו כמו על עריסה, ויירא סבירדרופ פן תשוט האניה ביחד עם הרגב הזה, ויצו לקשרנה אל רגב גדול. האנשים עודם עושים כה וכה ו„פרם” שטה בתעלה וברב עמל עלתה בידם לסחבנה אל הקרח ולקשרנה שם.

וסבירדרופ חפץ להוציא את אניתו לחפשי מבין זרועות הקרח, אשר חבקוה זה שנים אחדות, ויגמר אמר לפוצץ את הקרח באבק שרפה. ביום 9 אוגוסט צוה לחפר חר בקרח תחת

א) בית־כדור, פאטראנע, Патронъ.

זנב האניה, ולהניח שמה בעמק שני מטרים אבק שרפה במשקל קילוגרם אחד. בראשונה לא עשתה התחבלה הזאת כל פעֻלה נכרת, ויחלו לדון ולהתוכח על דבר משקל אבק השרפה הנחוץ לזה. אנשים אחדים אמרו, כי נחוצים לזה עשרים או יותר קילוגרמים אבק שרפה, ובעוד הם נדונים יחדו, והנה התפוצץ הקרח בקול שאון ורעש. זנב „פָרם" הורם מאד והאניה צעדה קדימה בהתנועעה ימין ושמאל, כמו חפצה להשליך ממנה את כבלי הקרח, ואחרי כן ירדה במחיאה חזקה במים, ואחד מחבליה אשר קשרוה בהם אל רגב הקרח הגדול נתק. אך האנשים מהרו לקשרנה בעזרת שני עוגנים העשוים למקרה כזה.

עתה יצאה האניה כמעט לחפשי מן הקרח, רק חסרון אחד היה בה, כי המים חררו אל תוכה בעד קירותיה, ויאלצו הנוסעים לשאבם לעתים לא רחוקות. אבל בכלל היה מצבה טוב מאד: משמאלה השתרע קרח שפל וחלק, ומימינה תעלה רחבה, וסבירדרופ חפץ מאד כי תקפא האניה במצבה זה גם בחרף הבא. והאניה עשתה דרכה קדימה במשך הירחים האחרונים, מיום 27 יוני עד חצי ירח אוגוסט באופן היותר טוב, כי ביום 27 יוני עמדה על ′84°32 של הרחב הצפוני ועל ′80°58 של הארך המזרחי. וביום 8 אוגוסט הגיעה אל ′84°38 של הרחב הצפוני ואל ′77°36 של הארך המזרחי.

במשך הימים האלה היה האויר ברובו צח וחם. אמנם לפעמים קרו לנוסעינו גם ימי שלג ורפש, אשר אלצו אותם לשבת באניתם ולבלי צאת החוצה לשוח. אבל הימים האלה לא העציבו את רוחם ונהפוך, הם שמחו לקראת רוחות וסופות, בקוותם כי על ידן תנשא האניה מערבה קרוב אל מטרתם, אף כי לא יראו לשבת עוד חרף אחד בין הקרח, כי צידה רבה היתה גם למשך שתים או שלש שנים, ואניתם היתה טובה וחזקה, ויכלו לבטוח בה ולשבת במנוחה מבלי ירא מפני כל אסון; בריאותם היתה גם היא במצב היותר טוב ולא חסר להם דבר; גם על אדות גורל ננסן וויוהנסן לא דאגו כל דאגה, כי לבם היה סמוך ובטוח, ששני חבריהם האלה יגיעו בלי

כל ספק אל מטרתם, ויבואו אל ארצות פרנץ יוסף, ומשם ישובו לארץ מולדתם בסתיו בשנת 1896, ושם ירגיעו את רוח קרובי אנשי האניה ורעיהם, כי שלום באניה. בנוגע למטרת מסעם הנה היא כמעט הושגה, יען כי ננסן ורעהו קבלו על עצמם לתור את הגלילות הקרובים אל הציר הצפוני, ועל אנשי האניה רק להתאמץ לצאת מן הקרח, כאשר צוה עליהם ננסן לפני הפרדו מ„פָֿרם”.

אם אמנם תנאי הרוח והקרח לא יכלו להפיח בלבות הנוסעים פחד סכנה, בכל זאת לא חדלו מעשות הכנות רבות למסע בעגלות־חרף ובקייקים, אם יאלצו לזה על פי איזה מקרה לא טוב, אשר לא יכלו לשערהו מראש. ויתקנו את עגלות החרף ואת הקייקים, ויבחרו להם צידה לדרך שבעים יום, ויהיו נכונים בכל רגע לשום לדרך פעמיהם, אם רק יאלצום המקרים לזאת.

ובהגיע ימי ירח אוגוסט והקר החל לגבר הלך וגבר, החלו האנשים להוציא משא רב מן האניה ולאצרהו על פני הקרח, למען הקל על האניה. המועקות החלו מעט מעט להפריע מנוחת „פָֿרם”. ביום 17 אוגוסט היתה מועקה חזקה, אבל האניה הורמה ותעל על הקרח כנוצה קלה. ואחרי כן היו עוד מקרים רבים כזה. בכל פעם שנראו אותות המועקה, התאמצו האנשים להרחיק את אניתם ממקום הסכנה; ולפעמים הצליחו במעשיהם אלה. בעבודות כאלה חלפה העת עד ראשית שנת 1896. במשך הימים האלה עשתה האניה מהלכת מערבה במדה רבה, עד כי ביום 28 נובמבר עברה את המעלה הששים של הארך המזרחי, ויעשו בני האניה ביום ההוא משתה לזכר המאורע הנכבד הזה בימי חיהם. עתה היה לבם בטוח, כי מטרתם קרובה אליהם. ואמנם עד קץ השנה עברו את המעלה השמונה וארבעים של הארך המזרחי.

מיום 1 יאנואר שנת 1896 היו ימים צחים ונעימים, הסהר יקר הלך, הקר גבר והקרח שקט במכונו. אך ביום 4 פברואר התחדשה מועקתו בקול שאון, אבל לא ארכה הרבה. סבירדרופ יצא לשות על פני הקרח למען ראות את מצבו,

אך לא יכל לראות מאומה, כי החשך עוד גבר; השמש טרם נראה ממחבאו אשר החבא בו ימים רבים. ביום 7 פברואר הלך עוד פעם בלוית אחדים מרעיו, וירא תעלות חדשות אשר נפתחו בקרח. בלילה ההוא נרחפה האניה דחיפה חזקה מאד, והקרח נבקע במקומות אחדים. חבית אחת ושקים אחדים מלאים פחם שכבו על הקרח, אשר נבקע על סביבותיו ויפרד משדה הקרח הגדול, ויהי כמו אי צף על פני המים, וישא אתו את החבית ואת הפחם. ברב עמל הצילו הנוסעים את רכושם זה, לבל יצלל במצולה, זולת שק אחד שירד בתהומות. כן היה גם בימים הבאים: מועקות חדשות פתחו תעלות חדשות סביב לאניה, עד כי כמעט נחלצה כליל מזרועות הקרח המחבקות אותה.

ביום 13 מאי החלה התעלה, אשר היתה מתחת לאניה, להתרחב מאד, עד כי במשך שתי שעות הגיע רחבה עד תשעים מטרים. מדרומית־מזרחית לאניה היתה גם כן תעלה גדולה, ומאחרי האניה השתרעה עוד תעלה גדולה לצפונית־מזרחית. אז נועצו סבירדרופ והנסן יחדו ויגמרו אמר לפוצץ את הקרח סביב האניה. ויחפרו האנשים חרים בקרח, וימלאום אבק שרפה ויציתוהו, אבל ללא הועיל: הקרח היה עב וחזק מאד. ויגמרו אמר לחכות עד אשר ירך הקרח מעט, ואז יוסיפו לפוצצו באבק השרפה.

ביום 17 מאי, יום חג־נורוגיה הלאמי, הגיעה האניה אל 83°45′ של הרחב הצפוני ואל 12°50′ של הארך המזרחי. ויחגו אנשי האניה ביום ההוא כמשפט מדי שנה בשנה. ביום ההוא החלו לסדר את חלקי מכונת הקיטור ואת משוט האניה. אחרי ימים אחדים העמידו את ארבת העשן, ויסיקו את התנורים, וביום 19 מאי הובאה מכונת הקיטור לידי סדר נכון בפעם הראשונה מימי הסתיו בשנת 1893 ועד הנה. ביום השני החל אמונדסן „להניע” את המכונה, וכל האנשים התאספו בהדר המכונה לראות את הפלא הזה בעיניהם.

המקרה הזה הוסיף לאמץ את רוחם, ותגבר התקוה בלבותיהם, כי עוד מעט ויחלצו מן המאסר, אשר אֻסרו בו

ימים על שנה. אמנם עוד דרך ארוכה וקשה לפניהם, אבל „פרם" לא היתה עוד ככדור המשחק בידי הקרח. האניה היפה התעוררה לחיים חדשים אחרי שנת המרמוטה אשר נפלה עליה במשך שנים תמימות, וישמחו אנשיה ולבם הלם פעם מענג נפלא, והאניה בשריקותיה כמו הבינה למחשבות אנשיה, וכמו חפצה להביע אמר להם: „הלאה, יקירי! דרומה! אל ארץ מולדתנו!"

אולם מצב הקרח לא היה עדנה טוב במדה שיוכלו הנוסעים לשוט באניתם לדרכם. לכן גמרו אמר לפוצץ את הקרח כליל סביב לאניה. בימי ירח מאי האחרונים הוטב המצב יותר: רוח מצפון וממזרח החל לנשב, הקרח שט לאט לעבר דרומי מערבי, וירך, עד כי ביום 29 מאי ראו הנוסעים לפניהם תעלה ארוכה ומים רבים נקיים מקרח. אז החלו להפר חר גדול בקרח, אשר מסביב לאניה, ויניחו בו חמשים קילוגרם אבק שרפה, ויציתוהו, ויתפוצץ בקול שאון ורגבי קרח גדולים עפו על, ויָשלכו אל מי התעלה. עוד חפירה אחת כזאת, והם ישיגו את מטרתם.

אחר ארוחת הצהרים החלו לחפר את החפירה במרחק עשרים מטרים מאחורי האניה. רבות מאד עמלו למען העמיק את החר בקרח. בראשונה קדחו חר במקדח, אחרי כן התאמצו להרחיבו בעזרת אבק שרפה, אבל לשוא היה עמלם. אמנם הקרח נבקע במקומות אחדים אך לא התפוצץ. אז גמרו אמר להניח אבק שרפה בחר אשר בו טמון אבן־הבחן, ויען כי במקום הזה היה הקרח רך, לכן הורידו את אבק השרפה בעמק עשרה מטרים ויציתוהו. הנפץ היה נפלא עד מאד: עמוד־מים רם עלה מעלה, רגבי קרח רבים התעופפו, ויתפזרו אל כל העברים, ויפלו על פני המכסה, ויתופפו על גבי האנשים, אשר הציתו את אבק השרפה ואשר לא הספיקו עוד לשוב אל האניה.

אחרי ההצלחה הזאת חפרו עוד חפירות רבות, אבל המקדח נשבר פתאם, ויאלצו להרפות מעבודתם עד אשר יחדדו את המקדח השני שנמצא תחת ידם; ובשעה השתים עשרה

בלילה נחו מעבודתם עד היום השני. בבקר היום השני הוסיפו לקדוח את הקרח, אשר היה כל כך קשה וחזק, עד כי ארבעה אנשים יכלו להפוך את המקדח רק בכבדות, ויצלח להם לקדוח חר בעמק ששה מטרים. אבל תוצאות עמלם הרב הזה לא היו נכבדות, כי הקרח התנגד להם בכל כחו. ויאלצו להרפות מעבודתם עד יום 2 יוני, ורק אז הוסיפו לעשות מעשיהם. בראשונה פוצצו רגב קרח מאחורי האניה, אחרי כן חפרו בעמק שש עשרה רגל בקרח אשר לפני האניה, אבל הם יראו לפוצצו בקרבתה פן יבלע לה. רק כאשר נוכחו, כי באופן אחר אי אפשר לחלצה מן חקרח, גמרו אמר להניח בחפירה הגדולה הזאת שלש מאות ושלשים גרם פירוקסילין, ויציתו. התוצאה היתה רבת הערך מאד, האניה כמעט נחלצה מן הקרח, ורק רגב קרח אחד אחז בחרטמה. וביום השני נגש סבירדרופ אל העבודה להסיר גם את הקרח הזה בעזרת קרדמו. ואחרי רגעים אחדים נטתה האניה בכבד משאה אל העבר השני והקרח נשבר, ותצא לחפשי, ותהי נכונה לשוט אל כל אשר יצווה.

אולם בכל זאת עוד לא יכלו לשוט לדרכם, כי מצב התעלה עוד לא הרשה להם למוש ממקומם. תקותם להחלץ עד מהרה ממקום מאסרם רפתה בלבותם יותר ויתר. הקרח לא ידע מנוחה, ויתנגש, ויעיק על האניה מכל עבריה. רק ביום 12 יוני התרכך הקרח, ועוד פעם הפיחה התקוה את רוחה בלב האנשים. סבירדרופ צוה למלא את קלחת המכונה קיטור, ויעברו אגם מים, וימצאו להם עמדה נכונה, וינוחו שם עד יום 14 יוני. וביום הזה כאשר התרכך הקרח עוד יותר שמו גם את המשוט באניה, וישוטו אל המעבר אשר בין רגבי הקרח, בחפצם לעבור בו אל התעלה הגדולה, אבל לשוא היה עמלם, כי לא יכלו להעביר את האניה דרך הנקיק הצר, ויאלצו להוגת נפשם לשוב אל מקומם הראשון, ולהכות עדי ירחב הפרץ. וישארו במקום הזה עד יום 27 יוני.

ביום הזה התרכך הקרח עוד יותר, ויאמר סבירדרופ לנסות עוד פעם לצאת. ברב עמל עברו רק כשתי מילין לפאת דרומית־מזרחית, ויאלצו לנוח אחרי זאת יותר משבוע ימים.

ובליל 6 יולי עשו עוד נסיון, אך גם עתה היו תוצאותיו קלות הערך – הם עברו רק מיל אחד. לאט לאט עברו מדי יום ביום מרחקים לא רבים, אבל בכל זאת שמחו בלבם על התקדמותם, ומה השתוממו בראותם ביום 13 יולי כי תחת להתקדם שבו אחור, כי נמצאה אז האניה על 83°12′ של הרחב הצפוני. אך אמץ רוחם לא עזבם, ויוסיפו לנסוע הלאה ככל אשר היה ביכלתם. ביום 17 בערב גמרו אמר להכין את הקיטור ולנסוע, כי התרכך הקרח מאד. ויצלח להם לעבור דרומה שלשה מילין. אחרי כן סגר עליהם רגב קרח גדול את הדרך, ויאלצו לעמוד תחתיהם. ביום 19 יולי הצליח להם דרכם יותר, כי עברו אז עשרה מילין במשך שמונה שעות. ההצלחה המעטה הזאת העירה את רוחם להוסיף דרכם. וכן האירה להם ההצלחה פניה עד יום 27 יולי ואז הגיעו אל 81°32′ של הרחב הצפוני. לעמת זאת מן היום הזה עד יום 3 אוגוסט התנהלו בכבדות. אז הוכרחו עוד פעם לעמוד במקום אחד עד יום 8 אוגוסט, ורק אז הוסיפו לנסוע הלאה, ופתאם הגיעו עד רצועת מים צרה שבין הקרח ויאמרו לפוצץ את הקרח סביבם בעזרת אבק שרפה ופירוקסילין, אך עמלם היה לשוא. ביום השני נקו את התעלה כל היום, אך לא התקדמו הרבה בנסיעתם. ורק ביום 10 אוגוסט אחרי אשר הוסיפו לסקל את דרכם מרגבי הקרח הצליחו לעבור דרך התעלה ויסעו הלאה דרומה, עד אשר הגיעו אל קרח רב אשר אי אפשר היה לעברהו. לאט לאט התקדמו קדימה בתוך רגבי הקרח השטים על סביבותם והחוסמים דרכם מכל העברים. המצב הזה ארך עד יום 12 אוגוסט, ומן היום ההוא והלאה נפגש על דרכם רק קרח דק ותעלות רחבות ידים, ובחצות הלילה 13 אוגוסט יצאו מן הקרח אל מי הים הנקיים. אז נחלצו מן המצר! במשך עשרים ושמונה ימים עברו רק מאה ושמונה מילין, אבל עתה יצאו לחפשי מכלאם, אשר ישבו בו ימים רבים.

הנה הנם קרובים אל מטרתם! שלש שנות עמל ותלאה ועבודה רבה נשארו מאחריהם, ולפניהם חיים חדשים, חיים עליזים. עוד מעט, רק אחרי עבור עוד ימים אחדים, יתראו

פנים את הקרובים ללבבם. איש איש מהם חש בנפשו רגשות שונים. בעת הראשונה היו כחולמי חלומות – הם לא יכלו להבין את אשר לפניהם. האמנם המון מים רבים, המשתרעים לנגד עיניהם, איננו חלום, איננו דמיון כוזב? מי יודע – אולי יאור הוא, ועוד מעט יחסם קרח חדש את דרכם לפניהם! אבל לא! שטח־התכלת הזה לא היה דמיון. הים הרחב מרחבי אין קץ השתרע לפניהם בכל גאונו והדרו, וירגישו הנוסעים את התנודדות אניתם בתוך גליו.

אז ירו מכלי התותח יריה חזקה לכבוד אויבם המנוצח, לכבוד הקרח, טרם נפרדו ממנו לארך ימים. עוד פעם הביטו אחור אל תבנית הררי הקרח ואל רגביו השטים, ואחרי כן כסה הערפל את כל אלה מעיניהם. אז שמו לדרך פני אניתם בעזרת הקומפס. הם אמרו לנסוע בראשונה אל עבר לשון־הים הארמה, ואחרי כן לפנות לחפי שפיצברגן המערבים, ולמצוא להם שם מקום עמדה, למלא שם חביותיהם מים מתוקים ולהוציא את הפחם מתא־האניה התחתון, ולהכין את אניתם לנסוע אל ארץ מולדתם.

בשעה השביעית בבקר היום השני ראו נוסעינו, בהתפזר הערפל, מפרשי אניה אחרת, וישימו פניהם אליה לשאל מפי אנשיה ידיעות על דבר ננסן ויוהנסן. בקרב „פרם" אל האניה ההיא ירו אנשי סבירדרופ מכלי התותח לכבוד האנשים הראשונים, אשר ראו אחרי עבור שלש שנים מאז עזבו את ארץ מולדתם. רב החובל ואנשיו אשר על האניה ההיא – „אחיות" שמה – הביטו אליהם בתמהון, כי לא הבינו לשמחה מה זו עושה? ואחרי קרב „פרם" אליהם שאלו בני הסירא: „השבו ננסן ויוהנסן?" ויקוו לשמוע המענה: „כן!" ולהריע לעמתו „הידד!", אך מה מאד נעצבו אנשי „פרם" אל לבם, בשמעם את המענה הקצר והעצוב: „לא!"

רב החובל של „האחיות", בוטולפסן, ואחדים מאנשיו ירדו אל „פרם", אשר אנשיה הציעו לפניהם שאלות משאלות שונות על כל הנעשה בארץ מולדתם. בוטולפסן נשאר אצלם ללותם עד העיר טרומזה אשר בנורוגיה ואת אניתו מסר

לסגנו. אחרי הצהרים שמו לדרכם פניהם אל לשון־הים האדמה, בחפצם לנסוע משם הלאה לראות את פני אַנדְרֶה, אשר היה נכון לעוף בבדורו אל הציר הצפוני. ובחצות הלילה ראו בני הסירא את האדמה בפעם הראשונה, אחרי עבור אלף וארבעים ואחד יום מעת ראוה בפעם האחרונה. אחרי שעות אחדות הגיעו עד שן־הסלע ההולנדית וישליכו שם את העגן. הערפל התפזר ויראו והנה האניה „וירגו" לפניהם. כפי הנראה ראו אנשי האניה ההיא את „פרם", כי עד מהרה ישב אנדרה, שהיה גם הוא באניה ההיא, בסירה ויבוא אל „פרם".

לשוא שאלו סבירדרופ ואנשיו גם את אנדרה ואת אנשיו על אדות גורל ננסן ורעהו, כי איש מהם לא יכל לשמחם בבשרה נעימה על דבר שובם לארץ מולדתם. אולם כאשר נודע להם כי סירא של דזיקסון בלתה שתי שנים בארץ פרנץ יוסף, אז הרגיעו את רוחם, כי קוו. אשר יפגשו ננסן ורעהו את דזיקסון ואנשיו ואתם ישבו עד אשר יוכלו לשוב אל ארצם, כאשר היה כן באמת. ויגמרו סבירדרופ ואנשיו אמר לנסוע תכף לעיר טרומזה, והיה בהודע להם שם כי טרם שבו ננסן ויוהנסן לארצם, אז יסעו המה לארץ פרנץ יוסף לבקש את האובדים והנדחים בירכתי צפון.

אחרי ברכם בשלום את אנדרה א), שטו הלאה למחוז חפצם. וביום 19 אוגוסט ראו בפעם הראשונה אחרי פרידתם הארכה את פסגות הררי ארץ מולדתם. וביום 20 אוגוסט בבקר השכם השליכו את העגן לא הרחק מעיר סְקֶירְוֶה. עד מהרה ישב סבירדרופ בסירה, ויגיע אל החף, ומשם הלך אל תחנת הטלגרף. אבל כל אנשי התחנה עוד נמו שנתם, ויחל סבירדרופ להכות באגרופו על הדלת בכל כחו, להעיר את האנשים, אך עמלו היה לשוא. רק אחרי עבור זמן מה הוציא איש אחד את ראשו בעד חלון הקומה השניה, וישאל ברגז: „מי המה השודדים המרגיזים מנוחת האנשים?" האיש הקוצף הזה היה פקיד התחנה בעצמו.

א) מסע אנדרה אל הציר הצפוני בכדורו המעופף לא צלח בידו: הוא אבד ביחד עם בני לויתו ולא נודעו קבותיהם עד עתה.

אחרי כן ראה לפניו את סבירדרופ לבוש בגדים אמוצים, ובעל זקן ארוך ולא הכירו. מראה פני סבירדרופ המריץ את הפקיד לשכך מעט חמתו, ולהתבונן אל האורח אשר ענהו רכות: „אמנם צדקת, אבל בכל זאת הנני מוכרח לבקשך לפתוח לי את הדלת, כי אחד מאנשי „פרם" הנני". אז הבין הפקיד מי עומד לפניו, ויען: „כרגע הנני יוצא, אדוני רב החובל!" וימהר הפקיד וילבש את בגדיו, וירד לפתוח את הדלת. הפקיד התנצל מאד לפני סבירדרופ על אשר נחפז לחרף את מרגיז שנתו, אבל האחרון לא קצף עליו. אחרי שבתם אל השלחן ספר סבירדרופ להפקיד את דרך מסעו מן הקרח עד הלום. ועל זאת ענהו הפקיד גם הוא חלקו: „אבל אנכי אוכל להודיעך ידיעות ברורות על אדות ננסן ורעהו: ביום 13 אוגוסט באו לוַרדה ועתה הנם בהמרפיסט, והיום יסעו לטרומזה". — „הכי שב ננסן?" — קרא סבירדרופ בתמהון, ויקפץ מעל מושבו, ויוסף לאמר: „עלי להודיע מהר לבני לויתי את הבשרה הזאת", וירץ החוצה.

עד מהרה נודעה הבשרה הנעימה לכל אנשי האניה, ויריעו „הידד!" וקול ירית כלי התותח החזק הרגיז את האויר, ויער את בני העיר, ההוזים על משכבותם, משנתם, אשר נבהלו לקום לדעת מה זה ועל מה זה כל החרדה הזאת? בשעה העשירית בבקר הרימו הנוסעים את העגן, וישימו לטרומזה פניהם, לקדם את פני ננסן ויוהנסן. בדרכם פגשו באנית הקיטור „המלך הַלְפדן", אשר בה ישבו שש מאות איש, שיצאו לקראת „פרם" ויסעו יחדו עד העיר טרומזה.

ו.

כבוד חכמים ינחלו.

ולב ננסן עדנה נעצב לגורל „פרם" ואנשיה, והנה ביום 20 בבקר, עודנו הוזה שוכב במשכבו, ויבוא האדון דזורזש

וידפק על דלתות חדרו, ויאמר לו, כי איש בלתי ידוע לו שואל לננסן, כי חפץ הוא לראותו. ויענהו ננסן, כי הוא טרם לבש את בגדיו וכי ימהר לבוא תכף. „אי משום הא לא איריא" – ענהו דזורזש – „צא כמו שהנך לבוש ברגע זה". הדברים האלה הפליאו מעט את לב ננסן, וישאל מה הדבר אשר בגללו יבהילהו לצאת, אבל דזורזש ענהו, כי איננו יודע דבר, אך כנראה נחוץ הוא. ובכל זאת לבש ננסן את בגדיו ויצא אל האולם. שם עמד איש אחד ובידו טלגרמה, ויאמר לננסן כי הוא פקיד תחנת הטלגרף, וכי יש בידו טלגרמה לננסן, אשר בלי ספק תְעַנינהו, ולכן לקח על עצמו הטרח למסרנה לידו. בידים רועדות פתח ננסן את הטלגרמה ויקרא כדברים האלה:

„לפרידטיוף ננסן!

„פרם" באה ומצבה טוב. הכל שלום. תכף נשיט לטרומזה. מברכים אנחנו אותך בארץ מולדתנו.

אוטטו סבירדרופ".

„חשתי בנפשי – אומר ננסן בספרו – כי מחנק הושם לצוארי, ואוכל להוציא מפי רק את המלים: „פרם שבה!" – האדון דזורזש, אשר עמד על ידו, קרא בקול משמחתו הרבה, פני יוהנסן נהרו, ומזכיר ננסן – כריסטופרסן – התמוגג מענג רב, ופקיד הטלגרף עמד בתוך האנשים המאֻשרים האלה, ויתענג על המחזה אשר מידו בא. ברגע מהר ננסן אל תא אשתו ויקרא בקול: „פרם שבה!", ותמהר גם היא ותלבש את בגדיה, ותצא. „בכבדות האמנתי בדבר הזה – מספר ננסן בספרו – כמו לו ספרו לי אגדה מעולם הקסמים. פעמים רבות קראתי את הטלגרמה, עד אשר נוכחתי כי אמנם אין זה חלום. אחרי כן תקפני איזה אֹשר נפלא ושקט, אשר לא חשתי כמהו מעודי ועד היום הזה".

על פני האניה „אוֹסְטריה", בנמל ובעיר – בכל נשמע קול צהלה. מעל האניה „אואינדברד", אשר הרימה את עגנה למען שוט לטרומזה, נשמע קול ששון ושמחה לכבוד „פרם" והדגל הנורוגי. ננסן גמר אמר לשום פניו לטרומזה אחרי

הצהרים, אך בהודע לו כי „פרם" נוסעת לטרומזה גם היא, שנה את מחשבתו-הראשונה ויחליט למהר בדרכו למען ידביק את „פרם" בסקֶרְוֶה. ויודיע לסבירדרופ על דבר חפצו, אך הטלגרמה אחרה מן המועד, כי כבר נסעה האניה. ארוחת הבקר ההוא נאכלה בשמחה יתרה. ננסן ויוהנסן לא חדלו מדבר על דבר הענג, אשר יחושו עת ילחצו את ידי רעיהם, אנשי „פרם"; האדון דוורזש יצא כמעט מדעתו מרוב התפעלותו, ולרגעים קפץ מכסאו ויך באגרפיו על פני השלחן, ויקרא: „פרם באה! אמנם „פרם" באה!" גם אשת האדון דוורזש שמחה שמחה רבה, ותחש בנפשה גם היא אשר שקט.

ביום השני באה „אוטריה" אל נמל טרומזה, וננסן ורעהו ראו את „פרם" החזקה והרחבה. מה מוזר היה להם לראות את האניה הזאת, אשר בעת עזבם אותה היתה אסורה בכבלי הקרח, ועתה תשוט בגאון, קל מהרה על פני הים העמק, על יד חפי נורוגיה. „אוטריה" שטה בצד „פרם" ואנשי הראשונה הריעו שלש פעמים בשפת אנגליה בקול שמחה לכבוד „פרם", ואנשי האחרונה ענו לעמת רעיהם גם הם תשע פעמים נורוגית קול „הידד!" — אחרי כן השליכו את העגן, ואנשי „פרם" התפרצו בלם אל „אוטריה". — „לא אנסה לציר את מחזה פגישתנו — כותב ננסן — כמדומה לי, כי איש מאתנו לא הבין כל דבר על בריו. אנחנו הבנו רק, כי נאספנו כלנו יחדו, כי בארץ נורוגיה אנחנו, וכי הסירא מלאה את חובתה".

יושבי העיר טרומזה ערכו לכבוד הנוסעים חג גדול. האולם היותר גדול אשר בעיר היה מלא המון אנשים מפה אל פה. בקול תרועת שמחה קדמו כל הנאספים את פני ננסן, והוא הטיף דרשה לכבוד מברכיו ובתוך אמריו הרים את ערך פעולת סבירדרופ תחת לשונו למעלה ראש. באחרית דרשתו הרים את סבירדרופ על זרועותיו ובקול נגרש קרא: „הנה זה הוא אשר ארוממנהו על כל!" ואחרי אשר הביעו הנאספים את חפצם לראות את חוה ננסן, לקח הוא את אשתו על זרועותיו, וישאנה באולם סביב סביב, והד קולות „הידד" התגלגל באולם. אחרי תם המשתה נשאו, כמנהג הנורמנים הקדמונים,

את כל חברי הסירא על כסאות מזהבים באולם סביב סביב.

ביום השני שמו חברי הסירא דרכם דרומה. בראש נסעה אנית־הקיטור „הַאאָגולַנד", אשר שלחתה הממשלה לכבוד הנוסעים השבים ללותם בדרכם. אחריה התנהלה לאט „פרם" הכבדה, ולאחרונה – האניה היפיפיה „אוטריה", אשר בה ישבו ננסן, אשתו ומזכירו, אשר נסעו אל מקום מושבם אל דרונדהיים. „מה מאד נעים לי – כותב ננסן – לשבת במנוחה ובלי דאגה על האניה ולראות איך ינהגוה אחרים ומחפשים בים מסלה!"

מסע „פרם" לארך חפי נורוגיה היה כעין תהלוכת פאר. מכל אניות המלחמה ומן המצודות, אשר על פניהן עברה „פרם", נשמעו קולות שלש עשרה יריות מכלי תותח, שהוא הכבוד היותר גדול לאניה. בכל עיר, אשר סרו אליה הנוסעים, ערכו משתה וחג ויושביה התאמצו להביע את שמחתם ואת גאון לבם אשר יתגאו בפעולת בני ארץ מולדתם הדגולים. הכרכים והעירות, אשר לא יכלו הנוסעים לרדת אליהן, התקשטו בדגלים ובפרחים להראות כי גם הן לוקחות חבל בשמחה הלאמית. „במרומה לי" – כותב ננסן – „שאמנו הזקנה – נורוגיה – התגאה בנו, וכמו תלחצנו אל חזה בחבוק חזק וחם, ותודה לנו על פעולתנו אשר פעלנו. אבל מה פעלנו? הן אנחנו רק את חובתנו, אשר קבלנו על עצמנו, מלאנו. לא עליה להודות לנו, כי אם עלינו להודות לה, על אשר הרשתה אותנו להרים את דגלה בדרך מסענו".

בעיר הקטנה טרונֶיים התאספו על החף אצל הנמל כעשרים אלף איש; שער־נצחון הוקם על החף אשר בו עברו הנוסעים. המון אדם רב נאסף לפני בית המלון, אשר שם עמדו ננסן וחבריו על המעקה, ויביטו אל חגיגת הנאספים, אל החגיגה אשר ערכו לכבוד הנוסעים ארבעים חברות שונות ובידיהן אותות ודגלים. בערב היתה חגיגה לאמית בגן העיר, ושם נשאו את כל חברי הסירא בכסאות מזהבים לשמחת ההמון הרבה. בעת ארוחת הערב הטיפו דרשות אין קץ. ביום השני ערכו בני העיר לכבוד הנוסעים ארוחת צהרים, ואחרי כן – הַזְמֹרֶת א). אבל

א) קאנצערט, Концертъ.

יחוד היתה נהדרה מאד החגיגה אשר חגגו ילדי העיר ביום
ההוא. ביום שלפני החג הופיע בעתונים קול קריאה אל הילדים,
כי יקחו גם הם חבל בכבוד הנעשה לנוסעים. והנה אל בית
המלון אשר ישבו בו ננסן ורעיו שמו אלף וחמש מאות ילדים
ועמיהם ובידיהם דגלים רבים. כאשר עמדה התהלוכה הזאת
לפני בית המלון, קרא אחד המורים את פרשת גדולת ננסן
בני לויתו ואת אשר עשו. ולעת קץ דרשתו השמיע הבל פי
התינוקות קול אדיר לאמר: „הידד!" – הילדים הריעו בהתלהבות
עצומה ויניעו בדגליהם בהתפעלות עזה כל כך, עד כי גם
הגדולים לא יכלו להתאפק לבלי הביע גם הם את רוב רגשותיהם
ההומים. התפעלות הדור הצעיר היוצאת מלב עמק וטהור נגעה
עד נפש הנוסעים. לאחרונה שרו הילדים את השיר הלאמי:
„אמנם אהב נאהב את הסלעים האלה", ואחרי כן שבו כלם
בשלום אל בתיהם.

העיר בֶרגֶן, אשר בה ישב ננסן לפנים ימים רבים
ויעבוד בה עבודתו בחקירה נבמדע, ערכה לכבודו פגישה עוד
יותר נהדרה מפגישת טרוניים. אבל הכבוד היותר גדול חכה
לקראת הנוסעים בעיר הבירה, בכריסטיאניה, אשר שם לקחו
חבל בשמחה גם המלך והמלכה.

הפרלמנט הנורוגי (סטורטינג) קצב סכום של שלשים ושנים
אלף כתרים להוצאות החגיגה לקבלת פני הנוסעים. המלך
אוסקר גמר אמר לקחת חבל בכבודו ובעצמו בחג הלאומי
הזה, והמלכה פנתה בהיכלה מעון לחוה ננסן, לאמה ולבתה,
לאשת סבירדרופ ולאנשי יתר בני הסירא ולילדיהם. העיר
כריסטיאניה בירת נורוגיה התקשטה בדגלים, בשלטים, בשערי-
נצחון ובזרי פרחים. מבקר השכם סגרו את כל החנויות והמון
אדם רב לבושי מכלול שוקק בחצות. קהל גדול הרואים
במחזה כסו את הנמל ואת הסלעים המתנשאים על חף הים.

בשעה העשירית בבקר יצא צי אדיר א) של המון אניות
קיטור המלאות אנשים מפה אל פה לקראת „פרם", ואחרי

א) צי – פלאָטטע, Флотъ.

עבור שתי שעות פגשו את „פרם", המוקפה אניות מלחמה ואניות אנשים פרטים. כל העם הריעו לעמת האניה המפורסמה קול „הידד", והיא עברה בין שדרת אניות, אשר מעליהן נשמע קול יריות לכבודה. ממצודת עיר הבירה ירו מכלי תותח ולעמתה ענו ביריות גם אניות הקיטור, להודיע דבר בא „פרם" אל הנמל. חברי הסירא ירדו מ„פרם" אל שתי סירות, ויעברו אל החף בין שני טורי סירות־מפרשים. מכל העברים נשמע קול הידד. להקת שָׁרים גדולה שרה שירים לאמיים, מטפחות וכובעים לאלפים ולרבבות התנועעו באויר לקראת הקרבים אל החף. ראש העיר קדם את פני ננסן בדרשת־ברכה בשם כל יושבי הבירה, וננסן ענהו דברים אחדים פשוטים, אבל ברגש עז ומעמק הלב ובתוך יתר דבריו אמר:

„עוד זכר אזכר את יום שומי לדרך פעמי, יום מעונן וסגריר, כמו התנשאו באויר יגון ופחד לגורל הנוסעים. מה מאד כבדה הפרידה עלי! ראשית הן עזבתי את ביתי, שנית חשתי אחריות בני לויתי, אשר לקחתי עלי, כי גדולה היתה: לוּ בגדנו בחובתנו אשר לקחנו על שכמנו, אז בגדנו בארץ מולדתנו. אבל אנכי ידעתי, כי ההולכים עמדי ילכו אחרי עד קץ מסעם. מעולם לא היה לכל נוסע צפונה בני־לויה טובים מאלה. מעמק לבבי הנני נותן לכם תודה על הכבוד אשר קדמתם בו את פני, כבוד אשר לא נעשה כמהו מעולם לבן־נורוגיה, בעת אשר באמת מלאנו רק את חובתנו. הנני נותן תודה לכם בעד קבלת הפנים, והנני קורא: „הידד!" לכבוד נורוגיה, ובכל לבי אתאוה כי תשלח עיר מולדתי לעתים לא רחוקות אנשים בני חיל כבני לויתי!"

תרועת הידד תשע פעמים היתה למענה על דבריו אלה. אחרי כן ישבו חברי הסירא במרכבות ויסעו לארמון המלך, ועל דרכם לוו אותם קולות צהלה ושמחה. שער הנצחון הראשון אשר עברו בו הנוסעים היה „חַי": השער הזה היה בנוי מעֹלות מעלות, אשר עליהן עמדו המון נאספים. הגברים הניעו בדגלים, והנשים השליכו על הנוסעים פרחים. ועל יד

האוניברסיטה עמדו הנוסעים. מנהל האוניברסיטה קדם את פני ננסן ובני לויתו בדרשה חמה היוצאת מן הלב, ותלמידיה עִטרו את כל הנוסעים בזרי־דפנה. ובארמון כבר חכו לקראת בני הסירא המלך ויורש העצר וכל חברי מועצת הממשלה. המלך קדם את פני האורחים במאור פנים לאמר: „בואכם לשלום!" ואחרי כן חלק לכל הנוסעים אותות ומטבעות כבוד. בעת ארוחת הצהרים אשר היתה בארמון הטיף המלך דרשה לכבוד הנוסעים אמיצי הלב, ובאחרית דבריו אמר:

„היום נאספנו הנה בני נורוגיה, ארצנו הזקנה, בארמון המלך, ומלך נורוגיה יחשב לו לחובה קדושה ולזכות גדולה, להביע את הרגשות, הממלאים ברגע הזה את לבות כל עם נורוגיה. קחו ממני את תודת כל העם האמתית והיוצאת מן הלב על כל אשר עשיתם, על השמחה אשר הסבותם ללבות הנורוגים, על קדוש שם ארצנו, אשר קדשתם במפעלכם נגדה נא לכל העמים. תודת־העם הזאת לא תמות ביחד עם התפעלותו: היא תאריך ימים רב ממנו, היא תִמָסר מדור אל דור כל עוד לא ימוטו סלעי נורוגיה!" תרועת הידד שלש פעמים נשמעה לכבוד ננסן ובני לויתו אחרי דברי המלך.

חמשה ימים ארכה החגיגה הזאת בעיר כריסטיאניה לכבוד הנוסעים. דרשות רבות הטיפו בעת ארוחות הבקר והערב; הילדים ערכו תהלוכה רבת הפאר, ובמשך שתי שעות עברו לפני הנוסעים תלמידי בתי הספר אשר בכריסטיאניה ותלמידותיהם ודגלים בידיהם וקולם קורא „הידד" ובראשם הלך משגיח בתי הספר, אשר קדם את פני ננסן ובני לויתו בקול קריאתו: „על אמץ הלב ועל הגבורה! על העמל ועל הנצחון! הידד!!"

בהתיאטרון ערכו מחזה נהדר וכתומו ערכו תלמידי האוניברסיטה תהלוכת פאר ולפידים בידיהם. על הכר הנרחב אשר לפני המצודה ערכו חג להמון, ויאספו אליו יותר מארבעים אלף איש. העלמות הצעירות השליכו על ננסן פרחים רבים, ומשורר נורוגיה הזקן והאהוב, בירנסן, הטיף דרשה ארכה מעמק לבו, ובאחרית דבריו הציע לפני הנאספים

לגלות את ראשיהם לאות תודה להנוסעים „על אשר עמלו כפי כחם לכבוד נורוגיה ולתהלתה, על אשר הרבו את עשר הארץ, בחזקם בלבות העם את האהבה אליה ואת האמונה בכחות נפשם, על כל אשר עשו לטובת המדע, על אשר עשו אותנו לרגעים אחדים למשפחה אחת המאשרה באשר הכללי". וכל הראשים נגלו וכל פנים נהרו משמחה ומענג ומרגשות תודה. עת רבה לא נאלמו קריאת התפעלות ושירים ויכבדו את כל חברי הסירא, איש איש מהם חליפות, ובאחרית החגיגה היה שעשוע־זקים א) ופלדות.

עד כמה גדלה השמחה והחבה אשר הראה עם נורוגיה מכל מפלגותיו להנוסעים, נוכח מן הספור הזה שמספר ננסן בזכרונותיו: „זכר אזכר ביחוד בקר אחד. זה היה בברֵינֵיזונד. הבקר היה בקר אמוץ ולח בעת אשר קראוני לצאת אל מכסה האניה, יען כי נאסף המון אדם רב לקדם פני. אנכי עוד טרם הסירותי חבלי שנתי מעיני בצאתי שמה. בכל לשון־הים שוקקו המון סירות ואנחנו עברנו לאט ביניהן. פתאם החלה „האאלוגולנד" למהר בלכתה ונמהר גם אנחנו לכתנו אחריה. דיג אחד אשר ישב בסירתו התאמץ בכל כחו לבלתי פגר מלכתו אחרינו. הדבר הזה היה לא נקל לו. אז קרא אלי:

– החפץ אתה לקנות דגים?

– לא, כמדומני שאין לנו צרך בדגים!

– התוכל להגיד לי איה ננסן? האם ב„פרם" הנהו?

– כמדומני, שבאניה הזאת הנהו!

– הוי, האוכל לעלות אל האניה? מה מאד אתאוה לראות את פניו!

– אפשר שהדבר הזה לא יתכן, כי אין לנו עת לעמוד.

– צר לי. הנני חפץ לראות את האיש הזה.

„ויוסף לשוט. מרגע לרגע כבדה עליו עבודתו לשוט בעקבותינו, ובעינים חודרות הביט אלי. על שפתי עברה בת־

א) פייערווערק, Фейерверкъ.

צחוק וכריסטופרסן עמד על ידי, ויצחק בכל פה.

– אם כה גברה בך תשוקתך לראות את האיש הזה – אמרתי לו – הנני להגיד לך, כי הנך רואה אותו כעת.

– האתה הוא? האתה הוא? איך לא יכלתי לשער זאת מעצמי! שלום לך בארץ מולדתך! – והדיג השליך את משוטו מידו, ויקם ויסר את כובעו מעל ראשו.

„בעת אשר נסענו קדימה בבקר הנפלא הזה בשבתי על פני המכסה באניה האנגלית היפיפיה ובהביטי אל החף היפה והערום, אשר השתרע דרומה, לנגה השמש, נוכחתי בפעם הראשונה מה קרובים ללבבי הארץ הזאת והעם הזה. אם הכנסנו אף קרן אור אחת בחייו, אז לא לשוא היו שלש שנות עמל אלה.

„ארץ נורוגיה, ארץ נורוגיה!
מה יקרה, מה חביבה את לנו!
אין עם בתבל לו ארץ יפיפיה
כארץ נורוגיה שלנו.
מה נעים בה באביב לרעות העדרים
עת שירותיהם תשמענה הצפרים,
עת ראשי הסלעים ינוצצו ברמה,
והכרים הרחבים ירקרק יעטיו,
ונהר העדנים ישתפך הימה
במימיו הזכים שבנעם יהמיו!"

„האיש אשר ראה את ארץ נורוגיה, יבין מה נקל לבניה לשאת בגללה כל תלאה", מסים ננסן את שירתו. –

אחרי כלות החגיגה בכריסטיאניה עמד ננסן על חף לשון-הים. הקולות והיריות חדלו, והוא עומד שם ולפניו על הסלעים התנוססו יערי הברוש, על שן-הסלע עוממו גחלי המדורה, אשר הציתו לכבודו, ולרגליו השתרע הים הרחב אשר מימיו נזלו בהמיה, כמו לוחשים באזניו לאמר: „הנה הנך בביתך!" ושלות ערב הסתיו חדרה אל עמק לבתו היגעה.

„לא יכלתי לשכח את בקר הסגריר בירח יוני עת עמדתי בפעם האחרונה על החף הזה – כותב ננסן. – עברו יותר משלש

שנים מן העת ההיא. אנחנו עמלנו ונזרע זרע, ועתה הגיעה עת הקציר. נפשי בכתה במסתרים משמחה ומרגשי תודה. הקרח ולילות הציר הארוכים, לילות הסהר וכל תלאותיהם נדמו בעיני כחלום בעבר הרחוק, כמו מעולם אחר, כחלום אשר חלמתי זה כבר, וכבר גז ואיננו. אבל מה דמות נערוך לחיינו, לו לא היו חלומות?״ –